హయగ్రీవ స్తోత్రమాల	Haigreeva Stotra Mala	10.00
దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమాల	Dakshina Murthy Stotramala	10.00
ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలు - పంచారామాలతో	Dwadasa Jyothirlingalu - Pancharamaalatho	10.00
శ్రీ సూక్తం పురుష సూక్తం	Sri Sooktham - Purusha Sooktham	10.00
నవ దుర్గలు	Nava Durgalu	10.00
నవ గ్రహ స్తోత్రమాల	Nava Graha Stotramala	30.00
మహాన్యాసం	Mahaanyasam	30.00
సుందరాకాండ గానామృతం	Sundrakanda Ganaamrutham	30.00
సంధ్యా వందనం (పెద్దది) (పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తి గారి సంకలనం)	Sandhya Vandanam (Big)	30.00
లలితా విష్ణు సహస్రనామ స్తోత్రములు (హిందీ)	Lalitha Vishnu Sahasranama Stotramulu (Hindi)	40.00
లలితా విష్ణు సహస్రనామ స్తోత్రములు (ఇంగ్లీష్)	Lalitha Vishnu Sahasranama Stotramulu (English)	40.00
స్థూలాక్షరి లలితా విష్ణు సహస్ర నామ స్తోత్రములు (పత్రిక సైజ్)	Stoolakshari Lalitha Vishnu Sahasranama Stotramulu (Paper Size)	99.00
మూకపంచశతీ	Mooka Panchasathi	99.00
పురాణపండవారి సౌందర్యలహరి (శ్లోకాతాత్పర్యసహిత విపుల వ్యాఖ్యతతో)	Puranapanda Soundaryalahari (Slokatatparya Sahitha Vipula Vyakyathatho)	144.00
గోమాత పూజావిధానం	Gomatha Pooja Vidhanam	8.00
ఆనందసిద్ధి - శ్రీదేవీ స్తోత్రమాల	Ananda Siddhi - Sri Devi Stotramala	108.00
ద్వాదశ ఉపనిషత్తులు	Dwadasa Upanishattulu	144.00
సర్వదేవతా సహస్రనామ స్తోత్రములు	Sarva Devatha Sahasranama Stotramulu	99.00

పుస్తకం పేరు	Book Name	వెల (రూ.లలో)
శ్రీ సాయిబాబా సచ్చరిత్ర	Sri Saibaba Sachaaritra	99.00
సంపూర్ణ శ్రీ గురు చరిత్ర	Sampurna Sri Guru Charitra	99.00
శ్రీ సాయి ఆరాధన - షిర్డి వైభవం	Sri Sai Aaradhana - Shirdi Vaibhavam	108.00
శ్రీ సాయిబాబా జీవిత చరిత్ర (క్రౌన్)	Sri Saibaba Jeevitha Charitra	50.00
శ్రీ గురుచరిత్ర (క్రౌన్)	Sri Guru Charitra	50.00
దాసగణకృత శ్రీ సాయిచరిత్ర	Dasagana Krutha Sri Sai Charitra	30.00
నవనాధ చరిత్ర	Navanadha Charitra	99.00
శ్రీ సాయి చరిత్ర (బైండు) ప్రయాణపు పారాయణ గ్రంధము	Sri Sai Charitra (Bind) Prayanapu Parayana Granthamu	50.00
శ్రీ గురు చరిత్ర (బైండు) ప్రయాణపు పారాయణ గ్రంధము	Sri Guru Charitra (Bind) Prayanapu Parayana Granthamu	50.00
సత్యదత్త వ్రతం దత్తాత్రేయ పూజా కల్పం, సహస్రం తో	Satyadatta Vratham Dattatreya Pooja Kalpam, Sahasram tho	15.00
అనఘాదేవీ వ్రతం	Anagha Devi Vratham	15.00
భక్తుల ప్రశ్నలకు బాబా జవాబులు	Bhakthula Prasnalaku Baba Javabhulu	30.00
మనసులోని ప్రశ్నకు శ్రీ సాయిబాబా జవాబులు	Manasuloni Prasnaku Sri Saibaba Javabulu	30.00
అక్షరక్రమములో శ్రీ సాయిసూక్తులు	Akshara Kramamlo Sri Sai Sookthulu	30.00
శ్రీ సాయి పూజకల్పం (సహస్రంతో)	Sri Sai Pooja Kalpam (Sahasram tho)	15.00
శ్రీ సాయి భజనమాల	Sri Sai Bhajanamala	15.00
శ్రీ సాయి భజన్స్	Sri Sai Bhajans	15.00
శ్రీ సాయి భక్తి గీతాలు	Sri Sai Bhakthi Geethalu	15.00
శిరిడి హారతులు(భావంతో)	Shirdi Harathulu (Bhavam tho)	15.00
"శ్రీ సాయి" కోటి	Sri Sai Koti	20.00
"శ్రీ సాయిరాం" కోటి	Sri Sairam Koti	15.00

శ్రీ సాయినాథ స్తోత్రమంజరి	Sri Sainadha Stotramanjari	10.00
శ్రీ సాయి వేయినామాలు	Sri Sai Veyinamaalu	4.00
శ్రీ సాయి సహస్ర నామావళి	Sri Sai Sahasra Namaavali	10.00
శ్రీ సాయి చాలీసా - సుప్రభాతం	Sri Sai Chaleesa - Suprabhatham	10.00
శ్రీ సాయి నాథ చాలీసా	Sri Sainadha Chaleesa	10.00
శ్రీ సాయి హారతులు (పాకెట్)	Sri Sai Harathulu (Poket)	10.00
శ్రీ సాయి నిత్య పూజ (పాకెట్)	Sri Sai Nitya Pooja (Poket)	10.00
శ్రీ సాయి సూక్తులు	Sri Sai Sookthulu	10.00
శ్రీ సాయి స్తవనమంజరి	Sri Sai Sapthamanjari	10.00
శ్రీ సాయి నక్షత్ర మాలిక	Sri Sai Nakshatra Malika	10.00
హిందీ శ్రీ సాయి హారతులు	Hindi Sri Sai Harathulu	10.00
శని సింగానాపూర్ క్షేత్రమహత్యం	Sani Singanapoor Kshetra Mahatyam	45.00
ఇంగ్లీష్ శ్రీ సాయి హారతులు	English Sri Sai Harathulu	10.00
షిరిడి దర్శనం - శ్రీ సాయి వైభవం	Shirdi Darsanam - Sri Sai Vaibhavam	99.00
సాయి సత్యవ్రతం	Sai Satya Vratham	15.00
సాయి అనుగ్రహం	Sai Anugraham	116.00
నవ గురువారాల వ్రతకల్పం	Nava Guruvarala Vrathakalpam	15.00
శ్రీ దత్తలీలామృతం	Sri Dattaleelamrutham	99.00
హృదయంలో సాయి	Hrudayam lo Sai	12.00
శ్రీ షిర్డీ సాయి లీలామృతం (శ్రీ సాయి సచ్చరిత్ర)	Sri Shirdi Sai Leelamrutham (Sri Sai Sachharitra)	99.00

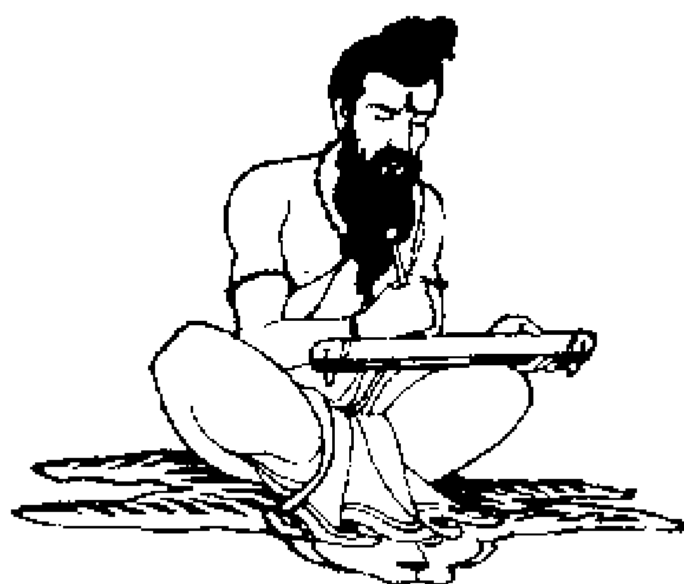
పుస్తకం పేరు	Book Name	వెల (రూ.లలో)
'శుభసమయ' గంటల పంచాంగం	Subhamaya Gantala Panchangam	35.00
సనాతన వైదిక బ్రాహ్మణ పంచాంగం (వంగిపురపు వారి పత్రికసైజ్ పంచాంగం)	Sanathana Vaidhika Brahmana Panchangam	75.00
'కాలచక్రం' గంటల పంచాంగం (గార్గేయ)	Kalachakram Gantala Panchangam (Gargeya)	50.00
చిత్రాల గురుమూర్తి గుప్తా పంచాంగం	Chitrala Gurumurthi Guptha Panchangam	50.00
గ్రహభూమి పంచాంగం (గార్గేయ)	Grahabhoomi Panchangam (Gargeya)	116.00
శ్రీ చక్ర పంచాంగం (రాష్ట్ర తొలిమహిళాపంచాంగకర్త)	Sri Chakra Panchangam	35.00
వెంకట్రామా & కో సిద్ధాంతులు రేలంగితంగిరాలవారి గంటల పంచాంగం	Venkatrama & Co. Siddanthulu Relangi Tangiralavari Gantal Panchangam	35.00
తంగిరాల పెద్దపంచాంగం	Tangirala Pedda Panchangam	45.00
కాలచక్రం జ్యోతిష్య క్యాలెండరు	Kalachakram Jyothisha Calendar	25.00
గ్రహబలం క్యాలెండరు (శ్రీనివాసగార్గేయ - భక్తి టి వి)	Grahabalam Calander (Gargeya's)	25.00
శుభలగ్నం (తంగిరాల) క్యాలెండరు	Subhalagnam (Tangirala) Calendar	25.00
శుభమస్తు (పిడపర్తి) క్యాలెండరు	Subhamasthu (Pidaparthi) Calendar	25.00
సాదా క్యాలెండరు	Sada Calendar	5.00
పాకెట్ క్యాలెండరు	Pocket Calendar	10.00
తాజకనీలకంటీయం	Taaja Neelakanteeyam	100.00
40 రోజుల్లో జ్యోతిష్యం నేర్చుకోండి	40 Rojullo Jyothisham Nerchukondi	240.00
40 రోజుల్లో సాముద్రికం నేర్చుకోండి	40 Rojullo Saamudrikam Nerchukodni	150.00
కేరళ జ్యోతిష్య రహస్యాలు	Kerala Jyothisha Rahasyaalu	150.00
జ్యోతిష్య బ్రహ్మ రహస్యాలు	Jyothisha Brahma Rahasyaalu	150.00

మానసాగరి జాతకపద్ధతి	Maanasagari Jathaka Paddathi	150.00
వరాహమిహిర జాతక పద్ధతి	Varahameera Jathaka Paddathi	150.00
వధూవర వివాహ మైత్రిద్వాదశకూటములు	Vadhuvara Vivaha Maithri Dwadasa Kutamulu	99.00
సింపుల్ రేమిడీస్	Simple Remedies	250.00
హోరాసార	Hora Sara	150.00
శంభు హోర ప్రకాశిక	Sambhu Hora Prakasika	250.00
పూర్వ పరాశరి	Purva Parasari	100.00
పరాశర జ్యోతిషవిజ్ఞాన సర్వస్వం	Parasara Jyothisha Vignana Sarvasvam	200.00
1940 - 60 వరకు గుప్తాపాతపంచాంగములు	1940-60 Varaku Guptha Panchangamulu	225.00
ప్రశ్న సింధు	Prasna Sindhu	99.00
నక్షత్ర విశేష ఫలితాలు	Nakshatra Visesha Phalithalu	45.00
సర్వార్థ ఫలచంద్రిక	Sarvardha Phala Chandrika	99.00
సూర్య సిద్ధాంతరిత్యా పంచాంగ గణితం చేయడం ఎలా?	Surya Siddantha Ritya Panchanga Ganitham Cheyadam Ela ?	150.00
దృక్సిద్ధాంత రిత్యా పంచాంగ గణితం చేయడం ఎలా?	Druksiddantha Ritya Panchanga Ganitham Cheyadam Ela ?	150.00
ఆయుర్దాయ నిర్ణయం	Ayurddaya Nirnayam	45.00
జాతక గణిత ప్రవేశిక	Jathaka Ganitha Pravesika	45.00
జ్యోతిష మర్మబోధిని	Jyothisha Marma Bodhini	45.00
జ్యోతిష ప్రశ్నోత్తరమాల	Jyothisha Prasnottara Mala	45.00
ముహూర్తం నిర్ణయించడం ఎలా?	Muhurtham Nirnayinchadam Ela ?	45.00
జాతక మకరందం	Jathaka Makarandam	30.00
జ్యోతిష సరస్వతి	Jyothisha Saraswathi	30.00
మీ జననకాల విశేషాలు	Mee Janakala Viseshalu	30.00
ముహూర్త విజ్ఞాన భాస్కరం	Muhurtha Vignana Bhaskaram	30.00
జ్యోతిష స్వయంబోధిని	Jyothisha Swayam Bodhini	30.00
శుభ ముహూర్త శిరోమణి	Subha Muhurtha Siromani	30.00
నక్షత్ర ఫలమంజరి	Nakshatra Phala Manjari	30.00
పంచాంగం చూసే విధానం	Panchangam Chuse Vidhanam	30.00
సర్వార్థ జ్యోతిషం	Sarvardha Jyothisham	30.00
ప్రాథమిక జ్యోతిషం	Pradhamika Jyothisam	30.00
నవరత్నములు శుభాయోగములు	Navaratnamulu Subhayogamulu	30.00
శుభశకునాలు	Subha Sakunaalu	20.00
హస్తరేఖా ఫలితాలు	Hastha Rekaha Phalithalu	30.00
సంఖ్యల్లో భవిష్యత్	Sankyallo Bhavishyat	30.00
ముహూర్త దీపిక	Muhurtha Deepika	99.00
పుట్టుమచ్చల ఫలితాలు	Puttumachhala Phalithalu	25.00
కలలు ఫలితాలు	Kalalu Phalithalu	25.00
జాతక చక్రం వేయడం ఎలా?	Jathaka Chakram Veyadam Ela ?	30.00
మానసాగారి (ప్రాచీన జ్యోతిష గ్రంధం) - పుచ్చా శ్రీనివాసరావు	Manasaagari (Prachina Jyothisha Grandham) - Puchha Srinivasarao	250.00
జ్యోతిష శాస్త్ర చిట్కాలు	Jyothisha Sastra Chitkalu	99.00
గుప్తా శతాబ్ది పంచాంగం (1940 - 2050)	Guptha Sathabdhi Panchangam (1940-2050)	900.00
ప్రశ్నచండేశ్వరం	Prasna Chandeswaram	45.00
ద్వాదశ ఫలచంద్రిక	Dwadasa Phala Chandrika	250.00
జాతక చక్రం మీరే వేసుకోవచ్చు	Jathaka Chakram Meere Vesukovachhu	30.00
జ్యోతిష శత యోగరత్నావళి (నూరు యోగాల ఫలితాలు)	Jyothisha Satha Yoga Ratnavali (Nooru Yogala Phalithalu)	99.00
అంగసాముద్రికం	Anga Samudrikam	30.00
హస్తసాముద్రికం	Hastha Samudrikam	45.00
వధూవర గుణ సమ్మేళనం	Vadhuvara Guna Sammelanam	99.00
లాల్ కితాబ్	Laal Kithab	99.00
శకున శాస్త్రం	Sakuna Saastram	36.00

పరాశర స్మృతి

(కలియుగ ధర్మశాస్త్రము)

తెలుగు తాత్పర్యంతో

తాత్పర్య రచన

డా॥ వల్లంతిఘుక్ లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు

విశ్రాంత ఆంధ్రోపన్యాసకులు

గాయత్రీ ప్రచురణలు

హైదరాబాద్ - 10.

శ్రీ లక్ష్మీనృసింహ పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ హయవదనాయ నమః

పరాశర స్మృతి

ప్రథమోఽధ్యాయః

మొదటి అధ్యాయము

అథాతో హిమశైలాగ్రే దేవదారువనాలయే ।

వ్యాసమేకాగ్రమాసీనమపృచ్ఛన్ ఋషయః పురా॥ 1

ఒకప్పుడు వేదవ్యాసమహర్షి దేవదారు వృక్షాలతో ఉన్న హిమాలయపర్వతంపై తపస్సు చేసికొంటూ ఏకాగ్రచిత్తంతో భగవంతుని ధ్యానిస్తూ ఉన్నాడు. అప్పుడు ఆ ప్రాంతమందున్న ఋషులంతా అక్కడికి వచ్చి ఆ మహర్షిని ఇట్లు ప్రశ్నించినారు.

మానుషాణాం హితం ధర్మం వర్తమానే కలౌ యుగే ।

శౌచాచారం యథావచ్చ వద సత్యవతీసుత ॥ 2

సత్యవతీ దేవికి ప్రియపుత్రుడవైన వేదవ్యాస మహర్షీ! ఈ కలియుగంలో మానవులు అనుష్ఠించాల్సిన ధర్మాన్ని, శౌచాచారాలను అన్నిటినీ మాకు స్పష్టంగా తెలుపుమని మునులు ప్రార్థించినారు.

తచ్ఛ్రుత్వా ఋషివాక్యం తు సశిష్యోఽగ్న్యర్క సన్నిభః ।

ప్రత్యువాచ మహాతేజాః శ్రుతి స్మృతివిశారదః ॥ 3

వేదవ్యాసమహర్షి అగ్ని, సూర్యులవంటి గొప్ప తేజఃసంపన్నుడు. ఆ మహర్షికి సమస్త వేదాలు, సమస్త ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాలు కరతలామలకములు. ఆ మహర్షి శిష్యులైన జైమిని, వైశంపాయనుడు మొదలైన వారంతా అచ్చటనే ఉన్నారు. ఆ సమయంలో మహర్షులంతా అచ్చటకు వచ్చి కలియుగానికి సంబంధించిన మానవుల ధర్మాలను అడిగినందువల్ల సంతోషంతో వారితో ఇట్లు పలికినాడు.

న చాహం సర్వతత్త్వజ్ఞః కథం ధర్మం వదామ్యహం ।

అస్మత్పితైవ ప్రష్టవ్యః ఇతి వ్యాసస్తదాఽబ్రవీత్ ॥ 4

మహర్షులారా! మీరనుకున్నట్లు నాకు సమస్త ధర్మముల యొక్క తత్త్వము తెలియదు. అందువల్ల మీకు కలియుగ మానవులు అనుష్ఠించాల్సిన ధర్మాలను నేను చెప్పజాలను. కావున

ఈ విషయాన్ని సర్వజ్ఞుడైన మా తండ్రిగారినే అడుగుట తగినదని వ్యాస మహర్షి పలికినాడు.

తతస్త ఋషయస్సర్వే ధర్మతత్త్వార్థకాంక్షిణః ।
ఋషిం వ్యాసం పురస్కృత్య గతా బదరికాశ్రమమ్ ॥ 5

అందువల్ల ధర్మతత్త్వాన్ని తెలుసుకోవలెనని ఋషులంతా వేదవ్యాసుని వెంట బదరికాశ్రమంలో ఉంటున్న పరాశర మహర్షి దగ్గరకు పోయినారు.

నానాపుష్పలతాకీర్ణం ఫలపుష్పైరలంకృతం ।
నదీప్రస్రవణోపేతం పుణ్యతీర్థోపశోభితమ్ ॥ 6

మృగపక్షినినాదాఢ్యం దేవతాయతనావృతం ।
యక్షగంధర్వసిద్ధైశ్చ నృత్యగీతైరలంకృతమ్ ॥ 7

బదరికావనంలో ఉన్న పరాశరమహర్షియొక్క ఆశ్రమంలో అనేకమైన పుష్పలతలున్నాయి. అచ్చటి చెట్లయందు అనేకమైన పండ్లు పువ్వులున్నాయి. ఆ ఆశ్రమానికి సమీపంలో చాలా నదులు వాగులు ప్రవహిస్తున్నాయి. అనేక పుణ్యతీర్థాలు దాని సమీపంలో ఉన్నాయి. ఇంకా అక్కడ దేవాలయాలెన్నో ఉన్నాయి. అచ్చట మృగాలు పక్షులు అల్లరిచేస్తున్నందువల్ల అందంగా ఉంది. ప్రశాంతము, పరమరమణీయమూ ఐన ఆ ఆశ్రమప్రాంతంలో ఆకాశంలో తిరుగుతూ ఉన్న యక్షులు, గంధర్వులు, సిద్ధులు పాటలు పాడుతూ నృత్యము చేస్తూ ఉన్నారు.

తస్మిన్ ఋషిసభామధ్యే శక్తిపుత్రం పరాశరం ।
సుఖాసీనం మహాతేజో మునిముఖ్యగణావృతమ్ ॥ 8

కృతాంజలిపుటో భూత్వా వ్యాసస్తు ఋషిభిస్సహ ।
ప్రదక్షిణాభివాదైశ్చ స్తుతిభిః సమపూజయత్ ॥ 9

శక్తి మహర్షి పుత్రుడైన పరాశరమహర్షి తనయొక్క ఆశ్రమంలో సుఖంగా కూర్చొని యున్నాడు. అతని చుట్టు మహాతేజస్సంపన్నులైన మహర్షులున్నారు. అట్టి మహర్షుల సభలో ఉన్న పరాశర మహర్షిని వేదవ్యాసుడు, తన వెంట ఉన్న మహర్షులందరితో కలసి ప్రదక్షిణ పూర్వకంగా నమస్కారం చేసినాడు. ఆ తరువాత అనేక స్తుతులు చేస్తూ ఆ మహర్షిని గౌరవించినాడు.

అథ సంతుష్టహృదయః పరాశర మహామునిః ।
ఆహ సుస్వాగతం బ్రూహీత్యాసీనో మునిపుంగవః ॥ 10

తన పుత్రుడైన వేదవ్యాసుడు, ఇతర మహర్షులు తనను గౌరవించినందువల్ల పరాశర మహర్షికి చాలా సంతోషం కలిగింది. అందువల్ల ఆ మహర్షి వారిరందరకు స్వాగతాన్ని పలుకుతూ వారి కుశలాన్ని గురించి ప్రశ్నించినాడు. తరువాత వారి రాకకు గల కారణాన్ని తెలుపమని వారిని అడిగినాడు.

కుశలం సమ్యగిత్యుక్త్వా వ్యాసః పృచ్ఛత్యనంతరం ।
యది జానాసి మే భక్తిం స్నేహాద్వా భక్తవత్సల ॥ 11

ధర్మం కథయ మే తాత అనుగ్రాహ్యో హ్యహం తవ ।
శ్రుతా మే మానవా ధర్మా వాసిష్ఠాః కాశ్యపాస్తథా ॥ 12

గార్గీయా గౌతమీయాశ్చ తథా చౌశనసాః స్మృతాః ।
అత్రేర్విష్ణోశ్చ సంవర్తాత్ దక్షాదంగిరసస్తథా ॥ 13

శాతాతపాచ్చ హారీతాత్ యాజ్ఞవల్క్యాత్తథైవ చ ।
ఆపస్తంబ కృతా ధర్మాః శంఖస్య లిఖితస్య చ ॥ 14

కాత్యాయన కృతాశ్చైవ తథా ప్రాచేతసాన్మునేః ।
శ్రుతా హ్యేతే భవత్ ప్రోక్తాః శ్రౌతార్థా మే న విస్మృతాః ॥ 15

తండ్రీ! మీ అనుగ్రహం వల్ల మేమంతా కుశలంగా ఉన్నాము. భక్తవత్సలా! నాకు మీపై ఉన్న భక్తివల్ల లేక మీకు నాపై ఉన్న ప్రేమవల్ల మీరు మాకు ధర్మాలగురించి వివరించండి. మీ వల్ల నేను ఇంతకుముందే మానవ ధర్మశాస్త్రాన్ని, వసిష్ఠధర్మ శాస్త్రాన్ని, కాశ్యప, గర్గ, గౌతమ, శుక్ర, అత్రి, విష్ణు, సంవర్త, దక్ష, అంగిరస, శాతాతప, హారీత, యాజ్ఞవల్క్య, ఆపస్తంబ, శంఖ, లిఖితుల ధర్మశాస్త్రాల నన్నిటినీ, ఇంకా కాత్యాయన, ప్రాచేతస, ధర్మశాస్త్రాలనూ అభ్యసించినాను. మీరు చెప్పిన ఆ ధర్మశాస్త్ర విషయాలన్నీ నేటికీ నాకు జ్ఞాపకమున్నాయి.

అస్మిన్ మన్వంతరే ధర్మాః కృతత్రేతాదికే యుగే
సర్వే ధర్మాః కృతే జాతాః సర్వే నష్టాః కలౌ యుగే ॥ 16

చాతుర్వర్ణ్య సమాచారం కించిత్సాధారణం వద ।
చతుర్ణామపి వర్ణానాం కర్తవ్యం ధర్మకోవిదైః ॥ 17

బ్రూహి ధర్మస్వరూపజ్ఞ సూక్ష్మం స్థూలం చ విస్తరాత్ ।

తండ్రీ! ఈ మన్వంతరంలోని కృత, త్రేత, ద్వాపరయుగాలలో ఉన్న ధర్మాలన్నీ ఈ

కలియుగంలో నశించిపోయినాయి. నీవు ధర్మస్వరూపము చక్కగా తెలిసినవాడవు కావున చతుర్వర్ణముల గురించి చెప్తూ ఈ నాలుగు వర్ణములందున్న ధర్మజ్ఞులు ఆచరించవలసిన సూక్ష్మ, స్థూల ధర్మాలను చాలా విస్తారంగా మాకు దయచేసి చెప్పుమని వేదవ్యాసుడు ప్రార్థించినాడు.

వ్యాసవాక్యావసానేషు మునిముఖ్యః పరాశరః ॥ 18

ధర్మస్య నిర్ణయం ప్రాహ సూక్ష్మం స్థూలం చ విస్తరాత్ ।

(వక్ష్యమాణ ధర్మతత్త్వ గ్రహణాయ శ్రోతౄసావధానతాం విధత్తే)

శృణు పుత్ర ప్రవక్ష్యామి శృణ్వంతు మునయస్తథా ॥ 19

తన పుత్రుడైన వేదవ్యాసమహర్షి ప్రార్థనపై పరాశరమహర్షి (తాను చెప్పబోవు ధర్మతత్త్వం గురించి శ్రోతలైన మహర్షులను సావధానపరుస్తూ) పుత్రా! వేదవ్యాసా! మునులారా! మీరు కోరుకున్నట్లే వివరిస్తానని సూక్ష్మ, స్థూలరూపమైన ధర్మతత్త్వాన్ని ఈ విధంగా వివరింపసాగినాడు.

కల్పే కల్పే క్షయే సత్యా బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరాః ।

శ్రుతిస్మృతి సదాచార నిర్ణేతారశ్చ సర్వదా ॥ 20

ప్రతికల్పము నశించిపోతున్నా బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులనే త్రిమూర్తులు మాత్రం స్థిరంగా ఉంటారు. ఆ త్రిమూర్తులే ప్రతికల్పంలోనూ శ్రుతులు, స్మృతులు అట్లే సదాచారాన్ని నిర్ణయిస్తూ ఉంటారు.

న కశ్చిద్వేదకర్తా చ వేదం స్మృత్వా చతుర్ముఖః ।

తథైవ ధర్మాన్ స్మరతి మనుః కల్పాంతరేఽంతరే ॥ 21

ఈ త్రిమూర్తులలో ఎవ్వరు కూడ వేదాన్ని సృష్టింపలేదు. వేదాలకు కర్తలేడు. ఐనా బ్రహ్మదేవుడు ప్రతికల్పమందు వేదాలను స్మరించి మనకు వాటిని ప్రసాదిస్తున్నాడు. అదేవిధంగా మనువు కూడ ప్రతికల్పమందు మానవులు అనుష్ఠించాల్సిన ధర్మాలను స్మరించుకొని మనకు అందజేస్తున్నాడు.

అన్యే కృతయుగే ధర్మాః త్రేతాయాం ద్వాపరే యుగే ।

అన్యే కలియుగే నౄణాం యుగరూపానుసారతః ॥ 22

ఆయా యుగాల స్వరూప స్వభావ భేదాలననుసరించి కృతయుగ ధర్మాలు, త్రేతాయుగ ధర్మాలు, ద్వాపరయుగధర్మాలు అట్లే కలియుగ ధర్మాలు భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి.

తపః పరం కృతయుగే త్రేతాయాం జ్ఞానముచ్యతే ।

ద్వాపరే యజ్ఞమేవాహుః దానమేవ కలౌ యుగే ॥ 23

కృతయుగంలోని మానవులు తపస్సు చేస్తూ ఉండేవారు. త్రేతాయుగంలో వారు జ్ఞానానికి ప్రాధాన్యమిచ్చి జ్ఞానం పొందినారు. ద్వాపరయుగంలో యజ్ఞ ప్రాధాన్యమున్నందువల్ల యజ్ఞయాగాదులు నిర్వర్తించినారు. ఇక చివరియుగమైన కలియుగంలో కర్మజ్ఞానాలకంటె దానం చేయుటే ప్రశస్తమైనది. అట్టి దానం చేయుట ఈ కలియుగ ధర్మము.

కృతే తు మానవా ధర్మాః త్రేతాయాం గౌతమాః స్మృతాః ।

ద్వాపరే శంఖలిఖితాః కలౌ పారాశరాః స్మృతాః ॥ 24

కృతయుగంలో ఉన్న మానవులు మనుధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించి నడుచుకొన్నారు. త్రేతాయుగంలో గౌతమధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించి, ద్వాపరయుగమందు శంఖలిఖితుల ధర్మశాస్త్రగ్రంథాన్ని అనుసరించి నడుచుకొన్నారు. ఇక కలియుగంలో పరాశరుని ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాన్ని అనుసరించి నడుచుకోవాలి.

త్యజేత్ దేశం కృతయుగే త్రేతాయాం గ్రామముత్సృజేత్ ।

ద్వాపరే కులమేకం తు కర్తారం తు కలౌ యుగే ॥ 25

కృతయుగంలో తప్పుచేస్తే అతడున్న దేశాన్ని వదిలేవారు. త్రేతాయుగంలో గ్రామాన్ని, ద్వాపరయుగంలో ఆ కులాన్ని వదిలేవారు. ఇక కలియుగంలో తప్పుచేసినవాణ్ణి మాత్రం బహిష్కరిస్తే సరిపడుతుంది.

కృతే సంభాషణాదేవ త్రేతాయాం స్పర్శనేన చ ।

ద్వాపరే త్వన్నమాదాయ కలౌ పతతి కర్మణా ॥ 26

కృతయుగంలో పాపం చేసినవానితో మాట్లాడినందువల్ల పతితుడయ్యేవాడు. త్రేతాయుగంలో పాపం చేసినవానిని స్పృశిస్తే, ద్వాపరయుగంలో అతని ఇంట భోజనం చేస్తే పతితుడయ్యేవాడు. కాని కలియుగంలో తాను పాపకర్మలు చేసినందువల్ల మాత్రమే పతితుడౌతాడు.

కృతే తత్క్షణికః శాపః త్రేతాయాం దశభిర్దినైః ।

ద్వాపరే చైకమాసేన కలౌ సంవత్సరేణ తు ॥ 27

కృతయుగంలో శపిస్తే తత్క్షణమే ఫలించేది. త్రేతాయుగంలో పదిదినాలలో, ద్వాపర యుగంలో ఒక మాసంలో దాని ఫలితం కనిపించేది. కాని కలియుగంలో శపించినచో సంవత్సరం

లోపల దాని ఫలితాన్ని చూపిస్తుంది.

అభిగమ్య కృతే దానం త్రేతాస్వాహూయ దీయతే ।
ద్వాపరే యాచమానాయ సేవయా దీయతే కలౌ ॥ 28

కృతయుగంలో సత్పాత్రుడైన వాని దగ్గరకు పోయి దానం చేసేవారు. త్రేతాయుగంలో దానయోగ్యుడైన పురుషుని తమ ఇంటికి పిలిపించుకొని దానం చేసేవారు. ద్వాపరయుగంలో దానయోగ్యుడైన పురుషుడు తమ ఇంటికి వచ్చి యాచిస్తే దానం చేసేవారు. కాని ఈ కలియుగంలో సత్పురుషుడు తమ ఇంటికి వచ్చి దానం అడిగినప్పటికీ అతనిచే పనిచేయించుకొని మాత్రమే ధనమిస్తారు.

అభిగమ్యోత్తమం దానం ఆహూయైవ తు మధ్యమం ।
అధమం యాచమానాయ సేవాదానం తు నిష్ఫలమ్ ॥ 29

దానమునకు అన్ని విధములుగా తగిన పురుషుని వెదకి అతని ఇంటికిపోయి చేసినచో ఆ దానము ఉత్తమమైనది, సత్పురుషుని తన ఇంటికి పిలుచుకొని చేసిన దానము మధ్యతరగతికి చెందింది. తన ఇంటికి సత్పురుషుడు వచ్చి యాచన చేసినప్పుడు ఇచ్చిన దానం అధమమైంది. దానమునకు అన్ని విధములుగా తగిన సత్పురుషునిచే పనిచేయించుకొని దానం చేస్తే ఆ దానముయొక్క ఫలితమేమీ ఉండదు.

జితో ధర్మో హ్యధర్మేణ సత్యం చైవానృతేన చ ।
జితాశ్చోరైశ్చ రాజానః స్త్రీభిశ్చ పురుషా జితాః ॥ 30

సీదంతి హ్యగ్నిహోత్రాణి గురుపూజా ప్రణశ్యతి ।
కుమార్యశ్చ ప్రసూయంతే తస్మిన్ కలియుగే సదా ॥ 31

ఈ కలియుగంలో ధర్మం కంటె అధర్మం బలవత్తరంగా ఉంటుంది. అట్లే సత్యాన్ని మించి అబద్ధము, రాజులకంటె దొంగలు, పురుషుల కంటె స్త్రీలు బలంగా ఉంటారు. ఇంకా ఈ సమయంలో నిత్యాగ్ని హోత్రం చేసేవారు లేక అగ్నిహోత్రం వెలవెల పోతూ ఉంటుంది. గురువులను పూజించేవారు తక్కువగా ఉంటారు, స్త్రీలు పెళ్ళికాక ముందే అక్రమంగా సంతానాన్ని పొందుతారు.

కృతే త్వస్థిగతాః ప్రాణాః త్రేతాయాం మాంసమాశ్రితాః ।
ద్వాపరే రుధిరం చైవ కలౌ త్వన్నాదిషు స్థితాః ॥ 32

కృతయుగమందలి మానవులకు ప్రాణాలు ఎముకలలో ఉండేవి. అనగా వారి బలమంతా ఎముకలలో ఉండేది. త్రేతాయుగంలో మాంసమందే వారి బలం కనిపించేది. ఇక ద్వాపరయుగంలో రక్తగతప్రాణులై ఉండేవారు. ఈ కలియుగంలో ఉన్న జీవులకు ప్రాణాలు ఆహారమందే కనిపిస్తాయి. అందువల్ల ఈ యుగంలో చక్కగా మంచి ఆహారాన్ని తిన్నవాడే నాలుగు దినాలు బ్రతుకగలుగుతున్నాడు.

యుగే యుగే చ యే ధర్మాస్తత్ర తత్ర చ యే ద్విజాః ।
తేషాం నిందా న కర్తవ్యా యుగరూపా హి తే ద్విజాః ॥ 33

ప్రతియుగమందు మానవులయొక్క ధర్మాలే భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి. అట్లే బ్రాహ్మణులయొక్క ఆచారవ్యవహారాలు భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి. కావున ప్రాచీనమైన యుగధర్మాలను నేటి బ్రాహ్మణులు పాటించుట లేదని వారిని నిందించుట తగదు. బ్రాహ్మణులు కూడ ఆయా యుగధర్మాలననుసరించి మారుతూ ఉంటారు కదా!

యుగే యుగే తు సామర్థ్యం శేషం మునివిభాషితం ।
పరాశరేణ చాప్యుక్తం ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే ॥ 34

అహమద్యైవ తత్సర్వమనుస్మృత్య బ్రవీమి వః ।
చాతుర్వర్ణ్య సమాచారం శృణ్వంతు ఋషి పుంగవాః ॥ 35

పారాశరమతం పుణ్యం పవిత్రం పాపనాశనం ।
చింతితం బ్రాహ్మణార్థాయ ధర్మసంస్థాపనాయ చ ॥ 36

యుగ ధర్మాన్ని అనుసరించి ఆయా యుగాలలో బ్రాహ్మణులయొక్క శక్తి సామర్థ్యములందు లోపముంటుంది. కావున మునులు వారికి ఆయా సందర్భాలలో ప్రాయశ్చిత్తాలను తెలిపినారు. ఇవన్ని పూర్వకల్పానికి చెందిన పారాశర ధర్మశాస్త్రమందు చెప్పబడ్డాయి. మునులారా! నేను పై ధర్మశాస్త్రమందలి విషయాలనన్నిటిని స్మరించుకొని చతుర్వర్ణములవారు ఆచరింపతగిన ఆచారాదులను మీకు వివరిస్తున్నాను. ఆ పరాశరమహర్షియొక్క అభిమతము చాల పుణ్యప్రదమైంది. పవిత్రమైంది. పాపములను తొలగిస్తుంది. అది బ్రాహ్మణుల కొరకు, ధర్మమును స్థాపించుటకై ఏర్పడింది. కావున పరాశరమతాన్ని మీరు శ్రద్ధతో వినుడని మహర్షి చెప్పసాగినాడు.

చతుర్ణామపి వర్ణానామాచారో ధర్మపాలకః ।
ఆచారభ్రష్టదేహానాం భవేద్ధర్మః పరాఙ్ముఖః ॥ 37

బ్రాహ్మణక్షత్రియాది నాలుగు వర్ణముల వారికి చెందిన, వారి వారి యాచారమే ధర్మాన్ని, వారినీ రక్షిస్తూ ఉంటుంది. అట్లే వారు తమ తమ యొక్క ఆచారము నుండి భ్రష్టులైతే ధర్మం పరాఙ్ముఖమై వారియొక్క రక్షణను చేయదు.

బ్రాహ్మణుని యొక్క విధులు :-

షట్కర్మాభిరతో నిత్యం దేవతాఽతిథిపూజకః ।

హుతశేషం తు భుంజానో బ్రాహ్మణో నావసీదతి ॥ 38

బ్రాహ్మణుడు షట్కర్మలనాచరిస్తూ ప్రతిదినం దేవపూజ, అతిథి పూజ చేస్తూ ఉండాలి. తాను నిత్యాగ్ని హోత్రాన్ని పూర్తిచేసికొని యజ్ఞమందు ఆహుతి ఇవ్వగా మిగిలిపోయిన అన్నాన్ని భుజించాలి. ఈ విధంగా అతడు ప్రతిదినం ప్రవర్తిస్తూ ఉంటే అతనికి దుఃఖాలేమాత్రం కలుగవు.

షట్కర్మలు :-

సంధ్యా స్నానం జపో హోమో దేవతానాం చ పూజనం ।

ఆతిథ్యం వైశ్వదేవం చ షట్కర్మాణి దినే దినే ॥ 39

ప్రతిదినము స్నానము చేయుట, సంధ్యావందనమాచరించుట, జపము చేయుట, నిత్యాగ్ని హోత్రమాచరించుట, దేవతాపూజ, బలి, వైశ్వదేవములతో సహా అతిథి పూజ అనునవి షట్కర్మలు.

అతిథి :-

ఇష్టో వా యది వా ద్వేష్యో మూర్ఖః పండిత ఏవ వా ।

సంప్రాప్తో వైశ్వదేవాంతే సోఽతిథిః స్వర్గసంక్రమః ॥ 40

దూరాచ్చోపగతం శ్రాంతం వైశ్వదేవ ఉపస్థితం ।

అతిథిం తం విజానీయాన్నాతిథిః పూర్వమాగతః ॥ 41

నైకగ్రామీణమతిథిం సంగృహ్ణీత కదాచన ।

అనిత్యమాగతో యస్మాత్తస్మాదతిథిరుచ్యతే ॥ 42

గృహస్థుడైన బ్రాహ్మణుడు వైశ్వదేవము పూర్తిచేసిన తరువాత అతని ఇంటికి వచ్చినవాడు అతిథి. అతడు తనకు ఇష్టమైనవాడే కావచ్చు. శత్రువైనా కావచ్చు. మూర్ఖుడైనా, పండితుడైనా వైశ్వదేవాంతమందు వచ్చిన వాడు అతిథి. అట్టి అతిథిని సత్కరించినందువల్ల స్వర్గం లభిస్తుంది.

చాలా దూరం నుండి మార్గాయాసంతో వైశ్వదేవాంతమందు ఇంటికి వచ్చినవాడే అతిథి. కాని వైశ్వదేవం కంటె ముందు వచ్చినవాడు అతిథి కాజాలడు. తన గ్రామానికి చెందినవాడు కాక ఎప్పుడో ఒకప్పుడు మాత్రమే వచ్చినవాడు అతిథి. అట్టి అతిథిని గృహస్థు తప్పక గౌరవించవలెను.

అతిథి సత్కారము :-

> **అతిథిం తత్ర సంప్రాప్తం పూజయేత్స్వాగతాదినా ।**
> **తథాసనప్రదానేన పాదప్రక్షాళనేన చ ॥ 43**
>
> **శ్రద్ధయా చాన్నదానేన ప్రియప్రశ్నోత్తరేణ చ ।**
> **గచ్ఛతశ్చానుయానేన ప్రీతిముత్పాదయేత్ గృహీ ॥ 44**

తన ఇంటికి వచ్చిన అతిథికి ఇంటి యజమాని తొలుత స్వాగతాన్ని పలుకవలెను. తరువాత అతని పాదములను తానే స్వయంగా శ్రద్ధతో కడిగి అతడు కూర్చొనుటకు ఆసనమును వేయవలెను. తరువాత అతనికి రుచ్యములైన పదార్థాలతో అన్నాన్ని పెట్టవలెను. అతడు అన్నం తింటూ ఉన్నప్పుడు ఆ అతిథికి ప్రియమైన మాటలు మాట్లాడుతూ ఉండాలి. అతనికి ఆనందాన్ని కలిగించే ప్రశ్నలు వేయాలి. అతిథి భోజనం చేసి విశ్రాంతి తీసికొని వెళ్ళిపోతున్నప్పుడు అతని వెంట కొంతదూరం పోయి అతనికి సంతోషాన్ని కలిగించాలి.

> **అతిథిర్యస్య భగ్నాశో గృహాత్ప్రతినివర్తతే ।**
> **పితరస్తస్య నాఽశ్నంతి దశవర్షాణి పంచ చ ॥ 45**
>
> **కాష్ఠభార సహస్రేణ ఘృతకుంభ శతేన చ ।**
> **అతిథిర్యస్య భగ్నాశస్తస్య హోమో నిరర్థకః ॥ 46**

తనను ఆదరించలేదని నిరాశతో అతిథి తిరిగిపోతే, ఆ ఇంటి యజమాని పెట్టిన శ్రాద్ధాన్నాన్ని పితృదేవతలు పదునైదు సంవత్సరాల వరకు స్వీకరించరు. అట్లే అతిథికి తగిన సత్కారము చేయక అతనిని ఇంటినుండి పంపిస్తే ఆ యజమాని వేలకొలది మోపుల సమిధలతో, వందలకొలది కుండలనేతితో యాగము చేసినా అది అంతా నిరర్థకమౌతుంది.

> **సుక్షేత్రే వాపయేద్బీజం సుపాత్రే నిక్షిపేద్ధనం ।**
> **సుక్షేత్రే చ సుపాత్రే చ హ్యుప్తం దత్తం న నశ్యతి ॥ 47**

సారవంతమైన చక్కని క్షేత్రమందు విత్తనం వేయాలి. అట్లే సత్పాత్ర నెరిగి దానం

చేయాలి. ఆ విధంగా చర్జించిన విత్తసం, చేసిన దానం ఎన్నటికీ నశించవు. అవి సత్ఫలితాన్ని ఇస్తాయి.

న పృచ్ఛేద్గోత్రాచరణే న స్వాధ్యాయం శ్రుతం తథా ।
హృదయే కల్పయేద్దేవం సర్వదేవమయో హి సః ॥ 48

అపూర్వః సువ్రతీ విప్రో హ్యపూర్వశ్చాతిథిస్తథా ।
వేదాభ్యాసరతో నిత్యం త్రయోఽపూర్వో దినే దినే ॥ 49

అతిథియొక్క కులగోత్రాలను కాని అతడు చదువుకొన్న విద్య పాండిత్యాల గురించి గాని ఎప్పుడూ అడుగరాదు. భగవంతుడు మన కంటికి కనిపించడు. కావున అతనిని హృదయమందు ధ్యానిస్తూ ఉంటాము. కాని అతిథి సమస్త దేవతా స్వరూపుడు. అతడు మన కంటికి కనిపిస్తు ఉంటాడు. చక్కని వ్రతాన్ని ఆచరించు బ్రాహ్మణుడు, అతిథి, ఎల్లప్పుడు వేదమును అభ్యసించే విప్రుడు ఈ ముగ్గురు లభించుట చాల అరుదు.

వైశ్వదేవే తు సంప్రాప్తే భిక్షుకే గృహమాగతే ।
ఉద్ధృత్య వైశ్వదేవాన్నం భిక్షాం దత్త్వా విసర్జయేత్ ॥ 50

వైశ్వదేవాన్ని ఆచరిస్తూ ఉన్నప్పుడే అతిథి వచ్చినచో అతనిని బలి వైశ్వదేవము పూర్తయగునంతవరకు కూర్చుండపెట్టక, బలికి, వైశ్వదేవానికి అన్నాన్ని ప్రత్యేకంగా తీసిపెట్టి మిగిలిన అన్నాన్ని అతనికి పెట్టి పంపవలెను.

యతిశ్చ బ్రహ్మచారీ చ పక్వాన్న స్వామినావుభౌ ।
తయోరన్నమదత్త్వా చ భుక్త్వా చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 51

దద్యాచ్చ భిక్షాత్రితయం పరివ్రాట్ బ్రహ్మచారిణాం ।
ఇచ్ఛయా చ తతో దద్యాత్ విభవే సత్యవారితమ్ ॥ 52

సన్యాసి, బ్రహ్మచారి ఈ ఇద్దరు వండిన అన్నానికి అర్హులైన వారు. కావున వారికి అన్నము పెట్టక ఇంటియజమాని తింటే అతడు చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని తప్పక చేయాలి. లేనిచో అతని పాపము నశించదు. అట్టి సన్యాసి, బ్రహ్మచారులకు యజమాని కనీసము మూడు మార్లైనా (ముద్దలైనా?) అన్నాన్ని భిక్షగా పెట్టాలి. ఇష్టమున్నచో అంతకంటె ఎక్కువ అన్నమైనా పెట్టవచ్చు. యజమానికి సంపద ఉంటే ఎన్ని మార్లైనా భిక్ష పెట్టవచ్చు.

యతిహస్తే జలం దద్యాత్ భైక్షం దద్యాత్పునర్జలం ।
తద్భైక్షం మేరుణా తుల్యం తజ్జలం సాగరోపమమ్ ॥ 53

యస్య ఛత్రం హయశ్చైవ కుంజరారోహమృద్ధిమత్ ।
ఐంద్రస్థానముపాసీత తస్మాత్తం న విచారయేత్ ॥ 54

సన్యాసి తన ఇంటికి వచ్చినప్పుడు అతనికి తొలుత అర్ఘ్యపాద్యములకై నీటిని ఇచ్చి తరువాత భిక్షపెట్టవలెను. ఆ తరువాత తిరిగి పాద్యాచమనాదులకు నీటిని ఈయవలెను. ఆ విధంగా నీరు, భిక్ష ఇస్తే ఆ భిక్ష మేరు పర్వత దానంతో సమానమౌతుంది. అట్లే ఆ నీరు సముద్ర దానంతో సమానమౌతుంది. సన్యాసి ఛత్రి, గుఱ్ఱము, లేక ఏనుగు వంటి వాటితో వచ్చినా, సర్వసమృద్ధమైనవానికి మనం భిక్ష పెట్టగలమా అని భావించరాదు ఆ యతి దేవేంద్రుని వంటివాడని భావించి సగౌరవంగా భిక్షపెట్టాలి తప్ప ఆ సన్యాసి యొక్క ధన ధాన్యాది సమృద్ధి గురించి ఆలోచించరాదు.

వైశ్వదేవకృతం పాపం శక్తో భిక్షుర్వ్యపోహితుం ।
న భిక్షుకృతం దోషం వైశ్వదేవో వ్యపోహతి ॥ 55

వైశ్వదేవాన్ని చేయనందువల్ల కలిగే పాపాన్ని అతిథి పోగొట్టును (అతిథి సత్కారం చేసి పోగొట్టుకోవచ్చు) కాని అతిథిని సత్కరించనందువల్ల కలిగే పాపం వైశ్వదేవాన్ని చేసినందువల్ల తొలగిపోదు.

అకృత్వా వైశ్వదేవం తు యే భుంజంతే ద్విజాతయః ।
తేషామన్నం న భుంజీత కాకయోనిం వ్రజంతి తే ॥ 56

అకృత్వా వైశ్వదేవం తు భుంజంతే యే ద్విజాధమాః ।
సర్వే తే నిష్ఫలా జ్ఞేయా పతంతి నరకేఽశుచౌ ॥ 57

వైశ్వదేవ విహీనా యే ఆతిథ్యేన బహిష్కృతాః ।
సర్వే తే నరకం యాంతి కాకయోనిం వ్రజంతి చ ॥ 58

వైశ్వదేవాన్ని ఆచరించక భోజనం చేసే ద్విజులయొక్క ఇండ్లలో తినరాదు. తినా వారియొక్క ఇండ్లలోభుజిస్తే వారంతా కాకులుగా పుట్టుతారు. అట్లే వైశ్వదేవంచేయక ఆహారాన్ని భుజిస్తే వారు చేసిన పుణ్యకార్యాలన్నీ నిష్ఫలమౌతాయి. పైగా వారు అశుచియనే నరకానికి పోతారు. వైశ్వదేవము చేయక అతిథి సత్కారమూ చేయక ఉండే ద్విజులు నరకానికి పోవుటే కాక తరువాతి జన్మలో కాకులై పుడ్తారు.

శిరో వేష్ట్య తు యో భుంక్తే దక్షిణాభిముఖస్తు యః ।
వామపాదకరః స్థిత్వా తద్వై రక్షాంసి భుంజతే ॥ 59

తలకు పాగా లేక టోపీ ధరించి భోజనం చేస్తే, దక్షిణం వైపు తిరిగి అన్నం తింటూ ఉంటే, ఎడమకాలిపై చేయిపెట్టుకొని తింటే ఆ అన్నాన్ని రాక్షసులు తిన్నట్లు ఔతుంది.

యతయే కాంచనం దత్వా తాంబూలం బ్రహ్మచారిణే ।
చౌరేభ్యోఽప్యభయం దత్వా దాతాఽపి నరకం వ్రజేత్ ॥ 60

సన్యాసికి బంగారాన్ని దానమీయరాదు. అట్లే బ్రహ్మచారికి తాంబూలము, దొంగకు అభయమీయరాదు. ఆ విధంగా ఇస్తే ఆ దాత, వాటిని తీసికొన్నవాడు ఇద్దరు నరకానికి పోతారు.

శుక్ల వస్త్రం చ యానం చ తాంబూలం ధాతుమేవ చ ।
ప్రతిగృహ్య కులం హన్యాత్ ప్రతిగృహ్ణాతి యస్య చ ॥ 61

సన్యాసీ లేక బ్రహ్మచారికి తెల్లని వస్త్రాన్ని, గుఱ్ఱము, పల్లకి మొదలైన వాహనాలను తాంబూలాన్ని, వెండి, బంగారము వంటి ధాతుద్రవ్యాలను దానమిస్తే దానమిచ్చినవాని యొక్క, స్వీకరించినవాని యొక్క వంశమంతా నశిస్తుంది.

చోరో వా యది చాండాలః శత్రుర్వా పితృఘాతకః ।
వైశ్వదేవే తు సంప్రాప్తే సోఽతిథిః స్వర్గసంక్రమః ॥ 62

వైశ్వదేవ సమయంలో ఇంటికి వచ్చిన అతిథి దొంగయైనా, చండాలుడైనా, శత్రువైనా, చివరకు తన తండ్రివంటి వారిని చంపినవాడైనా అతనికి గౌరవపూర్వకంగా అతిథి సత్కారం తప్పక చేయాలి. అట్టి అతిథి సత్కారం వల్ల యజమానికి స్వర్గం లభిస్తుంది.

న గృహ్ణాతి తు యో విప్రో హ్యతిథిం వేదపారగం ।
అదత్త్వా చాన్నమాత్రం తు భుక్త్వా భుంక్తే తు కిల్బిషమ్ ॥ 63

వేదవేదాంగాలను చక్కగా అధ్యయనం చేసిన బ్రాహ్మణుడు అతిథిగా వచ్చినప్పుడు, అతనికి అతిథి సత్కారం చేయక తాను అన్నాన్ని తింటే ఆ యజమానికి పాపమంటుకొంటుంది.

బ్రాహ్మణస్య ముఖం క్షేత్రం నిరూపమమకంటకం ।
వాపయేత్సర్వ బీజాని సా కృషిః సార్వకామికా ॥ 64

బ్రాహ్మణుని ముఖము ముండ్లు మొదలైనవి లేనటువంటి చక్కని క్షేత్రమువంటిది. ఆ క్షేత్రంలో సమస్త బీజాలు వేయవచ్చు. అట్టి కృషి లేక అతిథి సత్కారం అన్ని విధములైన కోరికలను తీరుస్తుంది. కావున ఏ బ్రాహ్మణుడు అతిథిగా వస్తే అతనికి అతిథి సత్కారాన్ని గొప్పగా చేయాలి.

అవ్రతా హ్యనధీయానా యత్ర భైక్ష్యచరా ద్విజాః।

తం గ్రామం దండయేద్రాజా చోరాభయప్రదో హి సః॥ 65

ద్విజులు బ్రహ్మచర్య వ్రతాన్ని అవలంబించక వేదాధ్యయనం చేయక భిక్షాచరణ చేస్తూ ఉంటే ఆ గ్రామంలోని వారు వారికి భిక్ష పెట్టకూడదు. ఆ విధంగా భిక్షపెట్టిన గ్రామాన్ని రాజు దండించాలి. ఆ గ్రామాన్ని రాజు శిక్షింపకపోతే దొంగలకు అభయమిచ్చిన పాపాన్ని అతడు పొందుతాడు.

క్షత్రియ ధర్మాలు :-

క్షత్రియో హి ప్రజా రక్షన్ శస్త్రపాణిః ప్రదండవాన్।

నిర్జిత్య పరసైన్యాని క్షితిం ధర్మేణ పాలయేత్॥ 66

న శ్రీః కులక్రమాయాతా భూషణోల్లిఖితాఽపి వా।

ఖడ్గేనాక్రమ్య భుంజీత వీరభోగ్యాం వసుంధరామ్॥ 67

పుష్పం పుష్పం విచినుయాత్ మూలచ్ఛేదం న కారయేత్।

మాలాకార ఇవాఽరామే న యథాఽంగారకారకః॥ 68

క్షత్రియుడు ఆయుధాన్ని ధరించి దుష్టులకు కఠిన దండన విధిస్తూ ప్రజలను రక్షించాలి. అట్లే శత్రుసైన్యాలను తన భుజబలంతో జయించి తన రాజ్యాన్ని ధర్మంగా పరిపాలించాలి. రాజ్యలక్ష్మి కులక్రమంగా వస్తుందను నియమం లేదు. అట్లే ఆభరణాలు ధరించినవాని దగ్గరనే ఉంటాయనే నమ్మిక లేదు. వీరులు అనుభవించవలసిన భూమిని తన ఆయుధ బలంతో జయించి అనుభవించాలి. చెట్లను నిప్పుపెట్టి వాటినన్నిటినీ తగుల పెట్టకుండా, చెట్లనన్నిటినీ సమూలంగా పెరికివేయక తోటమాలి తన తోటలో ఉన్న పుష్పాలనొక్కొక్కటిని మెల్లగా తెంపుకుంటున్నట్లు రాజు కూడ పన్ను విషయంలో ప్రజలను భయభీతులను చేయకుండా వారిని రక్షించాలి.

శమో దమస్తపః శౌచం క్షాంతిరార్జవమేవ చ।

జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రహ్మకర్మ స్వభావజమ్॥ 69

శమము, దమము, తపస్సు, పవిత్రంగా ఉండుట, ఓర్పు, ఋజుస్వభావము, జ్ఞానవిజ్ఞానములు, ఆస్తిక్యము ఇవన్నీ బ్రాహ్మణుని సహజధర్మాలు.

శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధే చాప్యపలాయనం।

దానమీశ్వరభావశ్చ క్షాత్రం కర్మ స్వభావజమ్॥ 70

శౌర్యము, తేజస్సు, ధైర్యము, చతురత, యుద్ధంలో ధైర్యంగా నిలబడే స్వభావం, దానము చేయుట, అధికారభావన ఇవన్నీ క్షత్రియుని ధర్మాలు.

లాభకర్మ తథా రత్నం గవాం చ పరిపాలనం ।
కృషికర్మ చ వాణిజ్యం వైశ్యవృత్తిరుదాహృతా ॥ 71

లాభాన్ని ఆశించి పనులు చేయుట, రత్నముల వంటి వానిని అమ్ముట, కొనుట, గోవులను రక్షించుట, వ్యవసాయము చేయుట, వర్తకము చేయుట అనేవి వైశ్యుని యొక్క సహజధర్మాలు.

శూద్రస్య ద్విజశుశ్రూషా పరమో ధర్మ ఉచ్యతే ।
అన్యథా కురుతే కించిత్ తద్భవేత్తస్య నిష్ఫలమ్ ॥ 72

శూద్రుడు బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులనే ద్విజులకు సేవచేయుచుండవలెను. అతడు ఇతర కర్మలనాచరిస్తూ ఉంటే అవన్నీ నిష్ఫలమౌతాయి.

లవణం మధు తైలం చ దధి తక్రం ఘృతం పయః ।
న దుష్యేచ్ఛూద్రజాతీనాం కుర్యాత్సర్వేషు విక్రయమ్ ॥ 73

కాని శూద్రుడు ఉప్పు, తేనె, నూనె, పాలు, పెరుగు, చల్ల, నేయి, అమ్ముకోవచ్చును. దానివల్ల కొన్నవానికెట్టి పాపము కలుగదు.

విక్రీణన్మద్య మాంసాని హ్యభక్ష్యస్య చ భక్షణమ్ ।
కుర్వన్నగమ్యాగమనం శూద్రః పతతి తత్క్షణాత్ ॥ 74

కపిలా క్షీరపానేన బ్రాహ్మణీ గమనేన చ ।
వేదాక్షరవిచారేణ శూద్రస్య నరకం ధ్రువమ్ ॥ 75

శూద్రుడు మద్యమాంసాలను అమ్మరాదు. తినకూడని వస్తువులను తినరాదు. పొందతగని స్త్రీతో సంగమము చేయరాదు. అట్లే కపిలగోవుపాలు త్రాగరాదు. వేదవిచారణ చేయరాదు. ఇట్టి పనులు చేస్తే అతడు వెంటనే పతితుడౌతాడు. అట్లే చనిపోయిన తరువాత నరకానికి తప్పక పోతాడు.

ఇతి శ్రీ పరాశరప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ప్రథమాధ్యాయము సమాప్తము.

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

రెండవ అధ్యాయము

గృహస్థాశ్రమ ధర్మాలు

అతః పరం గృహస్థస్య కర్మాచారం కలౌ యుగే ।
ధర్మం సాధారణం శక్త్యా చాతుర్వర్ణ్యాశ్రమాగతమ్ ॥ 1
తం ప్రవక్ష్యామ్యహం పూర్వం పారాశరవచో యథా ।

ఇక కలియుగమందున్న గృహస్థులు చేయవలసిన కర్మలు, ఆచారాలు, చాతుర్వర్ణములకు సంబంధించిన సాధారణ ధర్మాలను మీకు వివరిస్తాను. వీటిన్నిటిని పూర్వకల్పంలో పరాశర మహర్షి తెలిపినాడు. వాటిని యథాతథంగా మీకు వివరిస్తాను.

షట్కర్మ సహితో విప్రః కృషి కర్మ చ కారయేత్ ॥ 2

క్షుధితం తృషితం శ్రాంతం బలీవర్దం న యోజయేత్ ।
హీనాంగం వ్యాధితం క్లీబం వృషం విప్రో న వాహయేత్ ॥ 3

స్థిరాంగం నీరుజం తృప్తం సునర్దం షండ వర్జితమ్ ।
వాహయేద్దివసస్యార్ధం పశ్చాత్ స్నానం సమాచరేత్ ॥ 4

బ్రాహ్మణుడు ఇంతకుముందు (1-39) చెప్పిన స్నానాదిషట్ కర్మలతో పాటు వ్యవసాయము కూడ చేయింపవచ్చును. అధ్యయన, అధ్యాపన, యజన, యాజన, దాన, ప్రతిగ్రహాలు షట్కర్మలని కొందరంటారు. బ్రాహ్మణుడు స్వయంగా దున్నేటప్పుడు ఆకలితో నున్నవి, దప్పిగొన్నవి, బాగా అలసిపోయినవి ఐన ఎద్దులను నాగలి మొదలైన వాటికి కట్టరాదు. అట్లే అవయవలోపం కలవి, రోగంతో బాధపడుతున్నవి, ఉత్పాదక శక్తిలేని ఎద్దులను కట్టరాదు. చక్కని అవయవాలు కలవి, రోగము లేనివి, గట్టిగా రంకె వేయకగలిగినవి, పుంస్త్వము కలవి ఐన ఎద్దులను నాగటికి కట్టి మధ్యాహ్న సమయము వరకు దున్నవచ్చును. తరువాత అతడు స్నానము చేయవలెను.

జపం దేవార్చనం హోమం స్వాధ్యాయం చైవమభ్యసేత్ ।
ఏక ద్వి త్రి చతుర్విప్రాన్ భోజయేత్ స్నాతకాన్ ద్విజః ॥ 5

స్వయం కృష్టే తథా క్షేత్రే ధాన్యైశ్చ స్వయమార్జితైః ।
నిర్వపేత్పంచ యజ్ఞాంశ్చ క్రతుదీక్షాం చ కారయేత్ ॥ 6

స్నానము చేసిన తరువాత జపము, దేవతార్చన, హోమము, వేదాభ్యాసము చేయవలెను. ఆ తరువాత తన శక్తిననుసరించి ఒకరు ఇద్దరు, ముగ్గురు లేక నలుగురు బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను. తాను స్వయంగా దున్ని పండించిన ధాన్యములు లేక తాను ఆర్జించిన ధాన్యములచే పంచయజ్ఞాలను నిర్వహింపవలెను. అట్లే యజ్ఞదీక్షను చక్కగా నిర్వహింపవలెను.

తిలా రసా న విక్రేయా ధాన్యాద్యా ధాన్య తత్సమాః ।
విప్రస్యైవం విధా వృత్తిః తృణకాష్ఠాది విక్రయః ॥ 7

నూవులు, రసద్రవ్యాలు, వెండి, బంగారము వంటి ధాతు పదార్థములు మొదలైనవి, ధాన్యము, వాటితో సమానమైన వస్తువులు, గడ్డి, కట్టెలు మొదలైన వాటిని బ్రాహ్మణుడు అమ్మరాదు.

బ్రాహ్మణశ్చేత్కృషిం కుర్యాత్తన్మహాదోషమాప్నుయాత్ ।
అష్టాగవం ధర్మహలం షడ్గవం వృత్తిలక్షణమ్ ॥ 8

చతుర్గవం నృశంసానాం ద్విగవం గోజిఘాంసువత్ ।
ద్విగవం వాహయేత్పాదం మధ్యాహ్నే తు చతుర్గవమ్ ॥ 9

షడ్గవం తు త్రియామాహే౽ష్టభిః పూర్ణం తు వాహయేత్ ।

బ్రాహ్మణుడు స్వయంగా వ్యవసాయము చేస్తే మహాదోషాన్ని పొందుతాడు. అతడు వ్యవసాయమే చేయవలసివస్తే ఎనిమిది ఎద్దులతో దున్నుట మంచిది. దానిని ధర్మహలమంటారు. ఆరు ఎద్దులతో పొలాన్ని దున్నుట సామాన్యమైంది. నాలుగు ఎద్దులతో దున్నుట క్రూరమైంది. ఇక రెండు ఎద్దులతో దున్నుట ఆ గోవులను చంపుట వంటిది. ఒక వేళ రెండెద్దులతోనే దున్నవలసి వస్తే మొదటి జాము వరకే దున్నాలి. నాల్గెద్దులతో మధ్యాహ్నం వరకు దున్నవచ్చు. ఆరింటితో మూడు జాముల వరకు దున్నవచ్చు. ఎనిమిది ఎద్దులతో సాయంకాలం వరకు దున్నవచ్చు.

న యాతి నరకేష్వేవం వర్తమానస్తు వై ద్విజః ॥ 10

దానం దద్యాచ్చ వై తేషాం ప్రశస్తం స్వర్గసాధనమ్ ।

పైన చెప్పబడినట్లు బ్రాహ్మణుడు వ్యవసాయము చేస్తే అతనికి ఎట్టి పాపము అంటదు.

అందువల్ల బ్రాహ్మణులకు (భూమి మొదలైనవి)దానము చేస్తే దానము చేసినవానికి స్వర్గాది ఫలితాలు కలుగుతాయి

సంవత్సరేణ యత్పాపం మత్స్యఘాతీ సమాప్నుయాత్ ॥ 11

అయోముఖేన కాష్ఠేన తదేకాహేన లాంగలీ ।

చేపలను పట్టుకొనువాడు ఒక సంవత్సరకాలములో పొందు పాపాన్ని నాగలి పట్టుకొని దున్నువాడు ఒక దినంలోనే పొందుతాడు.

పాశకో మత్స్యఘాతీ చ వ్యాధః శాకునికస్తథా ॥ 12

అదాతా కర్షకశ్చైవ పంచైతే సమభాగినః ।

వలవేసి జంతువులను పట్టుకొనువాడు, చేపలు పట్టుకొనువాడు, మృగములను వేటాడేవాడు, పక్షులను వేటాడి బ్రతికే వాడు, దానం చేయని కర్షకుడు, వీరైదుగురు సమానమైన పాపాన్ని పొందుతారు.

కండనీ పేషనీ చుల్లీ ఉదకుంభీ చ మార్జనీ ॥ 13

పంచసూనా గృహస్థస్య అహన్యహని వర్తతే ।

వైశ్వదేవో బలిర్భిక్షా గోగ్రాసో హంతకారకః ॥ 14

గృహస్థః ప్రత్యహం కుర్యాత్సూనా దోషైర్న లిప్యతే ।

రోలు, విసురురాయి, పొయ్యి, నీటికడవపెట్టు ప్రాంతము, చీపురు ఈ ఐదింటివల్ల ప్రాణి హింస జరుగుతుంది. కావున గృహస్థునకివి పాపాన్ని కలిగించే వస్తువులు. ప్రతిదినము వైశ్వదేవమును, బలిని, అతిథి పూజను చేయుట, ఆవులకు ఆహారము పెట్టుట, సాటి ప్రాణులపైన దయచూపుట అనువాటిని చేయు గృహస్థునకు పై పాపములంటవు.

వృక్షం ఛిత్వా మహీం భిత్వా హత్వా చ క్రిమికీటకాన్ ॥ 15

కర్షకః ఖలయజ్ఞేన సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।

వ్యవసాయము చేయువాడు చెట్లు కొట్టును, భూమి దున్నును. అట్లే క్రిమి కీటకాలను చంపును. అట్టి సమస్త పాపాలను కర్షకుడు తన కళ్ళంలో ఉన్న ధాన్యాన్ని బ్రాహ్మణులకు అనాథలకు పేదలకు దానం చేయుట వల్ల పోగొట్టుకొంటాడు.

యో న దద్యాత్ ద్విజాతిభ్యః రాశిమూలముపాగతః ॥ 16

స చోరః స చ పాపిష్ఠో బ్రహ్మఘ్నం తం వినిర్దిశేత్ ।

కర్షకుడు తన పొలంలోని ధాన్యరాశిదగ్గర ఉండగా బ్రాహ్మణులకు ఆ ధాన్యాన్ని దానం చేయకపోతే అతడు దొంగ, పాపాత్ముడు,బ్రహ్మహత్య చేసినవాడౌతాడు.

రాజ్ఞే దత్వా తు షడ్భాగం దేవానాం చైకవింశకం ॥ 17

విప్రాణాం త్రింశకం భాగం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।

కర్షకుడు తాను పండించిన పంటలో ఆరవ భాగాన్ని రాజునకు, ఇరువది ఒకటవ భాగాన్ని దేవతలకు, ముప్పదియవ భాగాన్ని బ్రాహ్మణులకు ఇస్తే అతడు చేసిన పాపాలన్నీ నశించిపోతాయి.

క్షత్రియోఽపి కృషిం కృత్వా దేవాన్ విప్రాంశ్చ పూజయేత్ ॥ 18

వైశ్యః శూద్రస్తథా కుర్యాత్ కృషి వాణిజ్య శిల్పకమ్ ।

క్షత్రియుడు కూడ తనకు సంబంధించిన భూమియందు (రాజస్వం) వ్యవసాయము వల్ల సంపాదించిన పంటను దేవతలకు, బ్రాహ్మణులకిచ్చి వారిని పూజింపవలెను. వైశ్యశూద్రులు కూడ తాము చేయు కృషి, వాణిజ్యము, శిల్పరచనాదుల వలన వచ్చిన ధనమును దేవతలకు బ్రాహ్మణులకు ఆయాభాగములుగా ఇవ్వవలెను.

వికర్మ కుర్వతే శూద్రా ద్విజశుశ్రూషయోజ్ఝితాః ॥ 19

భవంత్యల్పాయుషస్తే వై నిరయం యాంత్యసంశయం ।

శూద్రులు బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులనే ద్విజశుశ్రూషకంటె నిషిద్ధమైన కర్మ చేస్తే వారు అల్పాయుష్కులవుతారు. అట్లే నరకానికి పోతారు.

చతుర్ణామపి వర్ణానామేష ధర్మః సనాతనః ॥ 20

నాలుగు వర్ణములవారు ఈ సనాతన ధర్మమును తప్పక అనుష్ఠింపవలెను.

ఇతి శ్రీ పరాశరప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న రెండవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

మూడవ అధ్యాయము

శౌచ శుద్ధి ప్రకరణము

అతః శుద్ధిం ప్రవక్ష్యామి జననే మరణే తథా ।

మునులారా! ఇక జనన సమయమందు మరణ సమయమందు కలుగు అశుచి తొలగుటకై శుద్ధిని గురించి మీకు వివరిస్తాను. వినుడు.

దినత్రయేణ శుధ్యంతి బ్రాహ్మణా జన్మసూతకే ॥ 1

క్షత్రియో ద్వాదశాహేన వైశ్యా పంచదశాహకైః ।

శూద్రః శుధ్యతి మాసేన పారాశరవచో యథా ॥ 2

బ్రాహ్మణులు జనన సూతకమందు మూడు దినములలో శుద్ధి పొందుతారు. క్షత్రియులు పన్నెండు దినములలో, వైశ్యులు పదునైదు దినములలో, శూద్రులు ఒక నెలలో శుద్ధి పొందుతారు.

ఉపాసనే తు విప్రాణామంగశుద్ధిశ్చ జాయతే ।

బ్రాహ్మణానాం ప్రసూతౌ తు దేహస్పర్శో విధీయతే ॥ 3

సాధారణంగా ప్రతిదినము ఉపాసన చేసికొను సమయంలో బ్రాహ్మణులు తమ అవయవములను స్నానము, అంగన్యాస, కరన్యాసాలచే శుద్ధి పరచుకొంటారు. అట్టి బ్రాహ్మణులు పరిశుద్ధులు కావున వారికి ప్రసూతి సమయంలో జన్మసూతకుల దేహస్పర్శ చేసినను దోషముండదు.

ప్రేతే విప్రో దశాహేన ద్వాదశాహేన భూమిపః ।

వైశ్యః పంచదశాహేన శూద్రో మాసేన శుధ్యతి ॥ 4

తన వారు మరణించినచో బ్రాహ్మణుడు పదిదినములు, క్షత్రియుడు పన్నెండు దినములు, వైశ్యుడు పదునైదు దినములు, శూద్రుడు ఒక నెలవరకు అశుచితో నుండును. ఆకాలము తరువాత వారు శుద్ధి పొందెదరు.

ఏకాహచ్ఛుధ్యతే విప్రో యోఽగ్ని వేదసమన్వితః ।

త్ర్యహాత్కేవలవేదస్తు ద్విహీనో దశభిర్దినైః ॥ 5

జన్మ కర్మపరిభ్రష్టః సంధ్యోపాసన వర్జితః ।
నామధారక విప్రస్తు దశాహం సూతకీ భవేత్ ॥ 6

నిత్యాగ్ని వేదాధ్యయనము చేయు బ్రాహ్మణుడు ఒక దినము తరువాత శుద్ధుడగును నిత్యాగ్ని హోత్రము చేయక వేదాధ్యయనము మాత్రము చేయు బ్రాహ్మణుడు మూడు దినముల తరువాత పరిశుద్ధుడగును అగ్నిహోత్రము, వేదాధ్యయనమూ లేనివాడు పది దినముల తరువాత శుద్ధుడగును అట్లే జాతక కర్మాది సంస్కార కర్మలు లేనివాడు, సంధ్యావందనము చేయనివాడు, ఐన బ్రాహ్మణుడు పది దినములు అశుచిగా ఉండవలెను

అజో గావో మహిష్యశ్చ బ్రాహ్మణీ చ ప్రసూతికా ।
దశరాత్రేణ సంశుధ్యేత్ భూమిష్ఠం చ నవోదకం ॥ 7

మేక, ఆవు, బఱ్ఱె, బ్రాహ్మణస్త్రీ, సంతానాన్ని కనినప్పుడు పది దినముల తరువాత పరిశుద్ధియగును అట్లే భూమిపైన పడిన క్రొత్తనీరు పది దినముల తరువాత పరిశుద్ధమగును

ఏకపిండాస్తు దాయాదాః పృథక్ దారనికేతనాః ।
జన్మన్యపి విపత్తౌ చ తేషాం తత్సూతకం భవేత్ ॥ 8

తావత్తత్సూతకం గోత్రే చతుర్థపురుషేణ తు ।
దాయాద్విచ్ఛేదమాప్నోతి పంచమో వాత్మవంశజః ॥ 9

చతుర్థే దశరాత్రం స్యాత్ షణ్ణిశాః పుంసి పంచమే ।
షష్ఠే చతురహాచ్ఛుద్ధిః సప్తమే తు దినత్రయాత్ ॥ 10

సపిండులైన దాయాదులు పెండ్లిచేసికొని వేరు వేరుగా ఉన్నప్పటికీ వారికందరకు జనన, మరణములకు సంబంధించిన అశుచి ఏర్పడుతుంది ఈ అశుచి వారి గోత్రంలో నాలుగవతరం వరకు ఉంటుంది ఐదవ తరం నుండి దాయాదత్వం తొలగిపోతుంది కావున నాలుగవ తరం వరకు జనన మరణాలందు పది దినాల సూతకముంటుంది ఐదవతరంలో ఆరురాత్రులుమాత్రమే ఆశౌచముంటుంది ఆరవతరంలో నాలుగవ దినం తరువాత శుద్ధి కలుగుతుంది అట్లే ఏడవ తరంలో మూడు దినాల తరువాత శుద్ధి కలుగుతుంది

శృంగ్యగ్ని మరణే చైవ దేశాంతర మృతే తథా ।
బాలే ప్రేతే చ సన్యస్తే సద్యః శౌచం విధీయతే ॥ 11

కొమ్ములున్న జంతువుల వల్ల, అగ్నివల్ల మరణించినప్పుడు, దేశాంతరమునకేగి

చనిపోయినపుడు, బాలుడు, సన్యాసి చనిపోయినప్పుడు వెంటనే (స్నానం చేసిన వెంటనే) శుద్ధి కలుగుతుంది.

దేశాంతర మృతః కశ్చిత్ సగోత్రః శ్రూయతే యది ।
స త్రిరాత్రమహోరాత్రం సద్యః స్నాత్వా శుచిర్భవేత్ ॥ 12

తన గోత్రానికి చెందినవాడు ఇతర దేశాలకు పోయి చనిపోయినచో ఆ విషయం (సంవత్సరం తర్వాత?) తెలిస్తే మూడు రాత్రులు లేక ఒక దినమంతా అశుచి ఉండదు. ఆ విషయం తెలిసిన వెంటనే స్నానం చేసినచో అతనికి శుద్ధియగును.

దేశాంతరగతో విప్రః ప్రవాసాత్కాలకారితాత్ ।
దేహనాశమనుప్రాప్త స్తిథిర్న జ్ఞాయతే యది ॥ 13

కృష్ణాష్టమీ త్వమావాస్యా కృష్ణా చైకాదశీ చ యా ।
ఉదకం పిండదానం చ తత్ర శ్రాద్ధం చ కారయేత్ ॥ 14

బ్రాహ్మణుడు దేశాంతరమునకు పోయి దురదృష్టవశాత్తు చనిపోతే, అతడు చనిపోయిన తిథి తెలియని సందర్భమందు కృష్ణ పక్షానికి చెందిన అష్టమి, ఏకాదశి లేక అమావాస్యనాడు తర్పణము, పిండములు పెట్టుట, శ్రాద్ధము అనువాటిని ఆచరింపవలెను.

అజాతదంతా బాలా యే యే చ గర్భాద్వినిఃసృతాః ।
న తేషామగ్ని సంస్కారో నాశౌచం నోదకక్రియా ॥ 15

అప్పుడే పుట్టి మరణించిన శిశువులకు, పండ్లురాని పిల్లలకు అగ్ని సంస్కారము చేయవలసిన పనిలేదు. అట్లే వారి మరణము వల్ల అశౌచము కూడ ఉండదు. వారికి తర్పణాదులు చేయవలసిన పనిలేదు.

యది గర్భో విపద్యేత స్రవతే వాఽపి యోషితః ।
యావన్మాసం స్థితో గర్భో దినం తావత్తు సూతకమ్ ॥ 16

ఆచతుర్థాత్ భవేత్ స్రావః పాతః పంచమషష్ఠయోః ।
తత ఊర్ధ్వం ప్రసూతిః స్యాత్ దశాహం సూతకం భవేత్ ॥ 17

గర్భస్రావము కాని గర్భపాతము గాని జరిగిన పక్షాన అది ఏ మాసంలో జరిగిందో తల్లికి అన్ని దినములసూతకముంటుంది. నాలుగవనెల వరకు గర్భముపోయినచో దానిని గర్భస్రావమంటారు. ఐదు, ఆరు నెలల గర్భము పోయినచో దానిని గర్భపాతమంటారు.

ఏడునెలల గర్భము నుండి ప్రసూతి క్రింద లెక్కకు వస్తుంది. కావున అప్పుడు పది దినముల సూతకముంటుంది.

దంతజాతేఽనుజాతే చ కృతచూడే చ సంస్థితే ।
అగ్ని సంస్కరణం తేషాం త్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ॥ 18

శిశువునకు పండ్లు రావడం ప్రారంభమైనప్పుడు, చూడా కర్మ (పుట్టు వెంట్రుకలు తీసిన) చేసిన తరువాత మరణం సంభవిస్తే, ఆ శిశువుకు అగ్ని సంస్కారం చేయాలి. అప్పుడు మూడు రాత్రుల వరకు అశుచి ఉంటుంది.

అదంతజన్మతః సద్యః ఆచూడాన్నైశికీ స్మృతా ।
త్రిరాత్రమావ్రతాదేశాత్ దశరాత్రమతః పరమ్ ॥ 19

శిశువునకు పండ్లు రాకముందే మరణము సంభవిస్తే స్నానంతో శుద్ధి కలుగుతుంది. పండ్లు రావడం ప్రారంభమైన నాటి నుండి చూడాకర్మ జరుగకముందు మరణిస్తే ఒక రాత్రి మాత్రము అశుచి ఉంటుంది. చూడాకర్మనుండి ఉపనయనం లోపల మరణిస్తే మూడు రాత్రులు, ఆ తరువాత పదిరాత్రులు అశుచి ఉంటుంది.

బ్రహ్మచారీ గృహే యేషాం హూయతే చ హుతాశనః ।
సంపర్కం చేన్న కుర్వంతి న తేషాం సూతకం భవేత్ ॥ 20

బ్రహ్మచారి, ఇంటిలో అగ్నిహోత్రకార్యం జరుగుతూ ఉన్నవారు, అశుచిగా ఉన్నవారిని తగలనిచో వారికి ఎట్టి అశుచి ఉండదు.

సంపర్కాద్దుష్యతే విప్రో జననే మరణే తథా ।
సంపర్కాచ్చ నివృత్తస్య న ప్రేతం నైవ సూతకమ్ ॥ 21

అశుచి ఉన్నవారిని తగిలినందువల్ల బ్రాహ్మణునకు జనన, మరణ అశౌచములు కలుగుతాయి. అందువల్ల వారితో సంపర్కము లేనిచో అతనికి ఎట్టి అశౌచము కలుగదు.

శిల్పినః కారుకా వైద్యా దాసీదాసాశ్చ నాపితాః ।
రాజానః శ్రోత్రియాశ్చైవ సద్యః శౌచాః ప్రకీర్తితాః ॥ 22

శిల్పాలు చెక్కేవారు, కారుకులు (వడ్రంగి మొదలైనవారు) వైద్యులు, దాసదాసీజనము, మంగలివారు, రాజులు, శ్రోత్రియులు, వీరందరు సద్యః శౌచులు. అనగా స్నానము చేసినచో వెంటనే పరిశుద్ధులౌతారు.

సవ్రతో మంత్రపూతశ్చ ఆహితాగ్నిశ్చ యో ద్విజః ।

రాజ్ఞశ్చ సూతకం నాస్తి యస్య చేచ్ఛతి పార్థివః ॥ 23

బ్రహ్మచర్యాది వ్రతములనాచరించువానికి, జపాదులను చేయుచు మంత్రములచే పవిత్రుడైనవానికి, ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణునకు, రాజుకు ఇంకా రాజుకు అవసరమైనవారికి జనన మరణ సూతకాలు ఉండవు. వారు కూడ స్నానం చేయగానే పరిశుద్ధులౌతారు.

ఉద్యతో నిధనే దానే ఆర్తో విప్రో నిమంత్రితః ।

తదేవ ఋషిభిర్దృష్టం యథాకాలేన శుద్ధ్యతి ॥ 24

మరణసమయంలో దానమిచ్చుటకు పూనుకొనువాడు, రోగి, శ్రాద్ధమున నిమంత్రితుడైన బ్రాహ్మణుడు, వీరు సమయానుకూలంగా పరిశుద్ధులౌతారని ఋషులు తెల్పుచున్నారు.

ప్రసవే గృహమేధీ తు న కుర్యాత్ సంకరం యది ।

దశాహాత్ శుద్ధ్యతే మాతా త్వవగాహ్య పితా శుచిః ॥ 25

వర్ణసంకరం జరుగని పక్షాన ప్రసవమందు తల్లికి పదిరోజుల ఆశౌచముంటుంది. కాని తండ్రి స్నానంతో పరిశుద్ధుడౌతాడు.

సర్వేషాం శావమాశౌచం మాతాపిత్రోస్తు సూతకం ।

సూతకం మాతురేవ స్యాత్ ఉపస్పృశ్య పితా శుచిః ॥ 26

మరణమునకు సంబంధించిన అశౌచము దాయాదులకందరకు ఉంటుంది. కాని జననమునకు సంబంధించిన అశౌచం తల్లిదండ్రులకు మాత్రమే ఉంటుంది. వారిలో పది దినాల సూతకం తల్లికి మాత్రమే ఉంటుంది. తండ్రి స్నానం చేసి ఆచమనము చేసిన వెంటనే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

యది పత్న్యాం ప్రసూతాయాం సంపర్కం కురుతే ద్విజః ।

సూతకం తు భవేత్తస్య యది విప్రః షడంగవిత్ ॥ 27

సంపర్కాజ్జాయతే దోషో నాన్యో దోషోఽస్తి వై ద్విజే ।

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన సంపర్కం వర్జయేత్ బుధః ॥ 28

తన భార్య ప్రసూతియైనదను విషయం తెలుసుకొని అతి సంతోషంతో భార్యను తగిలితే ఆ బ్రాహ్మణుడు షడంగ సహితమైన వేదాలను అధ్యయనం చేసినా అతనికి పది దినాల సూతకం కలుగుతుంది. బ్రాహ్మణునకు ఇతర దోషాలేవీ లేకపోయినా స్పర్శవల్ల దోషం

కలుగుతుంది. కావున విజ్ఞుడైనవాడు ప్రసూతయైన తన భార్యను ముట్టుకొనకూడదు.

వివాహోత్సవ యజ్ఞేషు త్వంతరా మృతసూతకే ।
పూర్వ సంకల్పితం ద్రవ్యం దీయమానం న దుష్యతి ॥ 29

వివాహము, యజ్ఞము, ఉత్సవము జరుగుతున్నప్పుడు యజమానికి జనన, మరణ సూతకం సంభవిస్తే అతనికి దోషముండదు. కావున తాను పూర్వం సంకల్పించిన దాన వస్తువును, కన్యాదానం వంటివాటిని చేయవచ్చును.

అంతరా తు దశాహస్య పునర్మరణ జన్మని ।
తావత్ స్యాదశుచిర్విప్రో యావత్పూర్వం న గచ్ఛతి ॥ 30

పది దినముల అశుచికాలంలో మధ్య జననమరణములకు చెందిన అశుచి వస్తే మొదటి అశుచికాలం పూర్తియగు వరకు మాత్రమే అశుచిగా ఉండాలి. రెండవదానికి ప్రత్యేకంగా పది దినముల యశుచి పాటించనక్కరలేదు.

బ్రాహ్మణార్థం విపన్నానాం బందీ గోగ్రహణే తదా ।
ఆహవేషు విపన్నానామేకరాత్రమశౌచకమ్ ॥ 31

ఆపదలో ఉన్న బ్రాహ్మణుని రక్షించుసమయమున, బంధింపబడ్డ గోవులను పట్టుకొను సమయమున, యుద్ధ సమయమున చనిపోయిన వానిని గురించి పది దినముల యశుచి ఉండనక్కరలేదు. ఒక రాత్రి మాత్రము ఆశౌచమును పాటించిన చాలును.

ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే సూర్యమండల భేదినౌ ।
పరివ్రాట్ యోగయుక్తశ్చ రణే చాభిముఖో హతః ॥ 32

ఈ లోకమున యమనియమములతో నున్న సన్యాసి, యుద్ధంలో వెన్ను చూపక వీరోచితంగా యుద్ధంచేసి మరణించిన వీరుడు వీరిద్దరే సూర్యమండలాన్ని భేదించుకొని ఊర్ధ్వలోకాలకు పోతారు.

యత్ర యత్ర హతః శూరః శత్రుభిః పరివేష్టితః ।
అక్షయాన్ లభతే లోకాన్ యది క్లీబం న భాషతే ॥ 33

రణరంగంలో శత్రువులంతా తన్ను చుట్టు ముట్టినప్పుడు పిరికివాని వలె మాట్లాడక తన పరాక్రమాన్ని ప్రదర్శించుచూ చనిపోయిన శూరుడు అక్షయమైన ఊర్ధ్వలోకాలకు పోతాడు.

సంన్యస్తం బ్రాహ్మణం దృష్ట్వా స్థానాచ్చలతి భాస్కరః ।
ఏష మే మండలం భిత్త్వా పరం స్థానం ప్రయాస్యతి ॥ 34

చక్కగా సన్యసించియున్న బ్రాహ్మణుని చూచి ఈ బ్రాహ్మణుడు నా సూర్యమండలాన్ని భేదించుకొని ఊర్ధ్వలోకాలకు పోతాడని భయంతో సూర్యుడు గజగజవణికి పోతాడు.

యస్తు భగ్నేషు సైన్యేషు విద్రవత్సు సమంతతః ।
పరిత్రాతా యదా గచ్ఛేత్ స చ క్రతుఫలం లభేత్ ॥ 35

యుద్ధంలో తన సైనికులంతా మరణించినా, మిగిలినవారు తమ ప్రాణాలపై తీపితో పరుగెత్తుకొని పోయినా ఆ సైన్యాన్ని రక్షించుకొనుటకై స్థిరంగా రణరంగంలో నిలబడి, చనిపోయిన వానికి యజ్ఞం చేసినందువలన లభించే స్వర్గ ఫలితం లభిస్తుంది

యస్య ఛేదక్షతం గాత్రం శరముద్గర యష్టిభిః ।
దేవకన్యాస్తు తం వీరం హరంతి రమయంతి చ ॥ 36

దేవాంగనా సహస్రాణి శూరమాయోధనే హతం ।
త్వరమాణాః ప్రధావంతి మమ భర్తా మమేతి చ ॥ 37

యం యజ్ఞసంఘైస్తపసా చ విప్రాః స్వర్గైషిణో వాత్ర యథైవ యాంతి
క్షణేన యాంత్యేవ హి తత్ర వీరాః ప్రాణాన్ సుయుద్ధేన పరిత్యజంతి ॥ 38

జితేన లభ్యతే లక్ష్మీః మృతేనాపి వరాంగనా ।
క్షణధ్వంసిని కాయేఽస్మిన్ కా చింతా మరణే రణే ॥ 39

లలాటదేశే రుధిరం స్రవచ్చ యస్యాహవే తు ప్రవిశేచ్చ వక్త్రం ।
తత్సోమపానేన కిలాస్య తుల్యం సంగ్రామయజ్ఞే విధివచ్చ దృష్టమ్ ॥ 40

రణరంగంలో శత్రువులయొక్క బాణములు, సమ్మెట, కఱ్ఱవంటి ఆయుధాల దెబ్బలు తిన్న వీరుని అప్సరసస్త్రీలు స్వర్గానికి తీసికొనిపోయి అతనితో రమిస్తారు. రణరంగంలో చనిపోయిన వీరుని చూచి అప్సరసస్త్రీలు ఇతడు నా భర్త అంటే నా భర్త అంటూ అతని వెంట పోతారు. బ్రాహ్మణులు అనేక యజ్ఞాలనాచరించి, మహోన్నతమైన తపస్సు చేసి పొందు... స్వర్గలోకాన్ని వీరులు రణరంగంలో తమ ప్రాణాలను వదలిన వెంటనే పొందుతున్నారు. వీరుడు రణరంగంలో శత్రువును జయిస్తే రాజ్యలక్ష్మి లభిస్తుంది లేక యుద్ధంలో వీరోచితంగా పోరాడి చనిపోతే స్వర్గమందలి అప్సరస లభిస్తుంది. ఈ శరీరం ఏ క్షణంలో నైనా నశిస్తుంది కావున

అట్టి శరీరం యుద్ధంలో మరణించిందని చింతించుట తగదు. రణరంగంలో శత్రువుల యొక్క ఆయుధముల దెబ్బలు తగిలినందువల్ల ముఖంపైన రక్తం కారుతూ నోటిలోనికి పోతే ఆ రక్తం యాగంలోని సోమరసం వంటిది. ఆ యుద్ధం కూడ శాస్త్ర ప్రకారం చేయబడ్డ సోమయాగం వంటిది. అట్టి సోమయాగ ఫలితం యుద్ధంలో చనిపోయిన వీరునికి లభిస్తుంది.

అనాథం బ్రాహ్మణం ప్రేతం యే వహంతి ద్విజాతయః ।
పదే పదే యజ్ఞఫలమానుపూర్వ్యాల్లభంతి తే ॥ 41

న తేషామశుభం కించిత్ పాపం వా శుభకర్మణాం ।
జలావగాహనాత్తేషాం సద్యః శౌచం విధీయతే ॥ 42

అసగోత్రమబంధుం చ ప్రేతీభూతం ద్విజోత్తమమ్ ।
వహిత్వా చ దహిత్వా చ ప్రాణాయామేన శుధ్యతి ॥ 43

అనుగమ్యేచ్ఛయా ప్రేతం జ్ఞాతిమజ్ఞాతిమేవ వా ।
స్నాత్వా సచైలం స్పృష్ట్వాగ్నిం ఘృతం ప్రాశ్య విశుధ్యతి ॥ 44

దిక్కులేని బ్రాహ్మణశవాన్ని మోస్తూ బ్రాహ్మణులు ఎన్ని అడుగులు నడుస్తారో వారికి అన్ని యజ్ఞముల ఫలము లభిస్తుంది. అట్టి సత్కర్మ చేసిన బ్రాహ్మణులకు ఎట్టి అశుభం కాని పాపం కాని ఉండదు. వారు స్నానము చేసినంత మాత్రమున పరిశుద్ధులౌతారు. తన గోత్రానికి చెందకున్నా, బంధువు కాకున్నా బ్రాహ్మణ శవాన్ని మోసి, కాల్చినచో ప్రాణాయామము చేతనే అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. బ్రాహ్మణశవం తన బంధువైనా కాకున్నా ఇష్టపూర్వకంగా దాని వెంట పోతే తాను కట్టుకొన్న వస్త్రములతో స్నానము చేసి, అగ్ని స్పర్శచేసి కొద్దిగా నెయ్యిని తింటే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

క్షత్రియం మృతమజ్ఞానాత్ బ్రాహ్మణో యోఽనుగచ్ఛతి ।
ఏకాహమశుచిర్భూత్వా పంచగవ్యేన శుధ్యతి ॥ 45

క్షత్రియుడు చనిపోతే బ్రాహ్మణుడు అజ్ఞానంతో ఆ శవం వెంట పోయినా ఒక దినము అశుచిగా ఉండి స్నానం చేసి పంచగవ్యాలను సేవించినందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు.

శవం చ వైశ్యమజ్ఞానాత్ బ్రాహ్మణో హ్యనుగచ్ఛతి ।
కృత్వా శౌచం ద్విరాత్రం చ ప్రాణాయామాన్ షడాచరేత్ ॥ 46

వైశ్యుడు చనిపోయినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు ఆ శవం వెంట అజ్ఞానంచేత పోయినచో

రెండు రాత్రులు అశుచిగా ఉండి స్నానం చేసి ఆరుమార్లు ప్రాణాయామము చేస్తే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

ప్రేతీభూతం తు యశ్శూద్రం బ్రాహ్మణో జ్ఞానదుర్బలః ।
అనుగచ్ఛేన్నీయమానం త్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ॥ 47

త్రిరాత్రే తు తతః పూర్ణే నదీం గత్వా సముద్రగాం ।
ప్రాణయామశతం కృత్వా ఘృతం ప్రాశ్య విశుద్ధ్యతి ॥ 48

అట్లే శూద్రుడు చనిపోయినప్పుడు బ్రాహ్మణుడా శవం వెంట తెలియకపోయినా మూడు రాత్రులు అశుచిగా ఉండాలి. తరువాత సముద్రంలో కలుస్తున్న నదికి పోయి అందు స్నానం చేసి నూరుమార్లు ప్రాణాయామాలు చేయాలి. ఆ తరువాత నేతిని ప్రాశనం చేసినందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు.

వినివర్త్య యదా శూద్రా ఉదకాంతముపస్థితాః ॥
ద్విజైస్తదానుగంతవ్యా ఏష ధర్మః సనాతనః ॥ 49

తస్మాద్ద్విజో మృతం న స్పృశేన్న చ దాహయేత్ ।
దృష్టే సూర్యావలోకేన శుద్ధిరేషా పురాతనీ ॥ 50

కాని శూద్ర శవాన్ని కాల్చి అతని బంధువులు మొదలైన శూద్రులు స్నానానికై జలాశయము దగ్గరకు వచ్చినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు ఆ బంధువులు మొదలైన వారి వెంట పోవచ్చును. కాని ఆ శూద్ర శవాన్ని ముట్టుకొనరాదు. దానిని తగులబెట్టరాదు. ఆ శవాన్ని చూస్తే సూర్యుని చూచినంత మాత్రమున పరిశుద్ధుడౌతాడని పూర్వీకులు అంటారు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే తృతీయోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న మూడవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

నాలుగవ అధ్యాయము

అతిమానాదతిక్రోధాత్ స్నేహాద్వా యది వా భయాత్ ।
ఉద్బధ్నీయాత్ స్త్రీ పుమాన్వా గతిరేష విధీయతే ॥ 1

మిక్కిలి అభిమానం వల్లనో, మిక్కిలి కోపం వల్లనో, తన వారియందు ఉన్న వల్లమాలిన ప్రేమవల్లనో, లేక భయం వల్లనో స్త్రీగాని పురుషుడుగాని ఆత్మహత్య చేసికొన్నచో వారి గతి ఇట్లుండును

పూయశోణిత సంపూర్ణే త్వంధే తమసి మజ్జతి ।
షష్టివర్ష సహస్రాణి నరకం ప్రతిపద్యతే ॥ 2

నాశౌచం నోదకం నాగ్నిం నాశ్రుపాతం చ కారయేత్ ।
వోఢారోఽగ్ని ప్రదాతారః పాశచ్ఛేదకరాస్తథా ॥ 3

తప్తకృచ్ఛ్రేణ శుధ్యంతీత్యేవమాహ ప్రజాపతిః ।

ఆత్మహత్య చేసికొన్నవారు చీము, నెత్తురుతో నిండియున్న అంధతామిస్రమను మహానరకంలో అరువది వేల ఏండ్లు బాధలు పడుతారు. ఆత్మహత్య చేసికొన్న వారి గురించి ఆశౌచముండరాదు. వారికి తర్పణము చెయరాదు. అగ్ని సంస్కారము చేయరాదు. చివరకు ఆత్మహత్య చేసికొన్న వారి గురించి దుఃఖించరాదు. అట్లే ఆత్మహత్య చేసికొన్నవాని శవాన్ని మోయువారు, ఉరితాడును తెంపువారు, అగ్ని సంస్కారము చేయువారు మహాపాపమునకు గురియౌతారు. కావున వారు తప్తకృచ్ఛ్రము అను ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొన్నచో కాని వారికి పాపముక్తి కలుగదు

గోభిర్హతం తథోద్బద్ధం బ్రాహ్మణేన తు ఘాతితమ్ ॥ 4

సంస్పృశంతి తు యే విప్రా వోఢారశ్చాగ్నిదాశ్చ యే ।
అన్యే యే చానుగంతారః పాశచ్ఛేదకరాశ్చ యే ॥ 5

తప్తకృచ్ఛ్రేణ శుద్ధాస్తే కుర్యుర్బ్రాహ్మణ భోజనమ్ ।
అనడుత్సహితాం గాం చ దద్యుర్విప్రాయ దక్షిణామ్ ॥ 6

గోవుల త్రొక్కిసలాటలో చనిపోయిన వానిని, ఉరివేసుకొని చచ్చినవానిని, బ్రాహ్మణుడు

చంపిన వానిని ముట్టుకొన్న బ్రాహ్మణులు, ఆ శవాలను మోసినవారు, దాని వెంట పోయినవారు, పాశములను తెంపినవారు వీరందరు తప్తకృచ్ఛ్రమను ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను. పైగా పాపపరిహారానికై ఒక సద్బ్రాహ్మణునకు ఆవును, ఎద్దును (రెండిటిని) దానంగా ఇవ్వవలెను.

తప్త కృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తము :-

త్ర్యహముష్ణం పిబేద్వారి త్ర్యహముష్ణం పయః పిబేత్ ।
త్ర్యహముష్ణం పిబేత్సర్పిః వాయుభక్షో దినత్రయమ్ ॥ 7

షట్పలం తు పిబేదంభః త్రిపలం తు పయః పిబేత్ ।
పలమేకం పిబేత్సర్పిః తప్తకృచ్ఛ్రం విధీయతే ॥ 8

తప్తకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనునపుడు మూడు దినములు ఆరు పలముల వేడి నీరు మాత్రము త్రాగవలెను. తరువాత మూడు దినములు మూడు పలముల వేడి పాలు మాత్రము త్రాగవలెను. తరువాత మూడు దినములు ఒక పలము వేడి నేతిని మాత్రము తినవలెను. తరువాత మూడు దినములు ఏట్టి ఆహారాన్ని తీసికొనక వాయు భక్షణము చేయవలెను. ఇదియే తప్తకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తము.

యో వై సమాచరేద్విప్రః పతితాదిష్వకామతః ।
పంచాహం వా దశాహం వా ద్వాదశాహమథాపి వా ॥ 9

మాసార్ధమాసమేకం వా మాసద్వయమథాపి వా ।
అబ్దార్ధమబ్దమేకం వా భవేదూర్ధ్వం హి తత్సమః ॥ 10

బ్రాహ్మణుడు పతితులు మొదలైన దుర్జనులతో అసంకల్పితముగానైనా ఐదు దినములు, పది దినములు, పన్నెండు దినములు, పక్షము, ఒక నెల, రెండు నెలలు, ఆరు నెలలు, సంవత్సరకాలం కలసి తిరిగినచో ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. అంతకంటె మించిన కాలము కలసి పతితాదులతో తిరిగినచో ఆ బ్రాహ్మణుడు కూడ పతితుడగును.

త్రిరాత్రం ప్రథమే పక్షే ద్వితీయే కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ।
తృతీయే చైవ పక్షే తు కృచ్ఛ్రం సాంతపనం చరేత్ ॥ 11

చతుర్థే దశరాత్రం స్యాత్పరాకః పంచమే మతః ।
కుర్యాచ్చాంద్రాయణం షష్ఠే సప్తమే త్వైందవ ద్వయమ్ ॥ 12

శుద్ధ్యర్థమష్టమే చైవ షణ్మాసాత్కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ।
పక్ష సంఖ్యాప్రమాణేన సువర్ణాన్యపి దక్షిణా ॥ 13

బ్రాహ్మణుడు పతితులు మొదలైనవారితో కలసి తిరిగినచో ప్రథమ పక్షమున (5దినాలు కలసి తిరిగినచో) మూడు దినములు ఉపవాసముండవలెను. రెండవపక్షమున (10 దినాలు కలసి తిరిగినచో) కృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. మూడవ పక్షమున (12 దినములు కలసి తిరిగినచో) కృచ్ఛ్ర సాంతపనమను ప్రాయశ్చిత్తము చేసికోవలెను. నాలుగవ పక్షమున (15 దినములు కలసి తిరిగినచో) పది దినములు ఉపవాసముండవలెను. ఐదవ పక్షమున (నెలవరకు తిరిగినచో) పరాకవ్రతాన్ని ఆచరించాలి. ఆరవ పక్షమున (రెండు నెలల వరకు తిరిగినచో) చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని చేయాలి. ఏడవ పక్షమున (ఆరు నెలల వరకు తిరిగినచో) రెండు మార్లు చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని, ఎనిమిదవ పక్షమున (సంవత్సరము వరకు తిరిగినచో) శుద్ధికై ఆరు నెలల కృచ్ఛ్ర వ్రతాన్ని చేయాలి. ఇట్లే మొదటి పక్షమున ఒక సువర్ణము ఎనిమిదవ పక్షమున ఎనిమిది సువర్ణములు బ్రాహ్మణునకు దానమీయవలెను.

ఋతుస్నాతా తు యా నారీ భర్తారం నోపసర్పతి ।
సా మృతా నరకం యాతి విధవా చ పునః పునః ॥ 14

రజస్వలయైన తరువాత నాలుగవనాడు స్నానము చేసి శుచియైన స్త్రీ భర్తదగ్గరకు పోనిచో ఆమె చనిపోయిన తరువాత నరకానికి పోతుంది. తిరిగి పుట్టినా మాటిమాటికి విధవయౌతుంది.

ఋతుస్నాతాం తు యో భార్యాం సన్నిధౌ నోపగచ్ఛతి ।
ఘోరాయాం భ్రూణహత్యాయాం యుజ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 15

ఋతుస్నాతయైన భార్య తన దగ్గరే ఉన్నప్పటికీ ఆమెతో పోని భర్త భయంకరమైన భ్రూణహత్యాపాపానికి గురియౌతాడు.

దరిద్రం వ్యాధితం ధూర్తం భర్తారం యాఽవమన్యతే ।
సా శునీ జాయతే మృత్వా సూకరీ చ పునః పునః ॥ 16
పత్యౌ జీవతి యా నారీ ఉపోష్య వ్రతమాచరేత్ ।
ఆయుష్యం హరతే భర్తుః సా నారీ నరకం వ్రజేత్ ॥ 17
అపృష్ట్వా చైవ భర్తారం యా నారీ కురుతే వ్రతం ।
సర్వం తద్రాక్షసాన్గచ్ఛేదిత్యేవం మనురబ్రవీత్ ॥ 18

బాంధవానాం సజాతీనాం దుర్వృత్తం కురుతే తు యా ।
గర్భపాతం చ యా కుర్యాన్న తాం సంభాషయేత్ క్వచిత్ ॥ 19

తన భర్త దరిద్రుడైనా, రోగంతో ఉన్నా, పరమదుర్మార్గుడైనా భర్తను అవమానించే స్త్రీ మరుసటి జన్మలో కుక్కగా పుట్టుతుంది. ఆ తర్వాత అనేక జన్మలవరకు పందిగా జన్మిస్తుంది. అట్లే భర్త బ్రతికియుండగనే ఉపవాసమునాచరించి వ్రతం చేసే స్త్రీ భర్తయొక్క ఆయుస్సును హరిస్తుంది. అట్లే చనిపోయిన తరువాత నరకానికి పోతుంది. భర్తయొక్క అనుమతి తీసికొనకుండగనే వ్రతాన్ని ఆచరిస్తే ఆమె చేసిన వ్రతఫలము రాక్షసులకు చేరుతుంది అని మనువు తెలిపినాడు. స్త్రీ తన చుట్టాలు, తన తోటివారితో చెడ్డగా ప్రవర్తించినా, గర్భస్రావాన్ని చేయించుకొన్నా అట్టి దుర్మార్గురాలితో మాట్లాడరాదు.

యత్పాపం బ్రహ్మహత్యాయా ద్విగుణం గర్భపాతనే ।
ప్రాయశ్చిత్తం న తస్యాస్తి తస్యాస్త్యాగో విధీయతే ॥ 20

ఇష్టపూర్వకంగా తన గర్భస్రావం చేయించుకొన్నచో ఆ పాపానికి ప్రాయశ్చిత్తమే లేదు. అది బ్రహ్మహత్యాపాతకం కంటె రెండు రెట్లు గొప్పది. కావున అట్టి స్త్రీని వదలివేయుట మంచిది.

న కార్యమావసథ్యేన నాగ్నిహోత్రేణ వా పునః ।
స భవేత్కర్మచండాలో యస్తు ధర్మపరాఙ్ముఖః ॥ 21

తనకంటూ నిర్దేశించిన గృహస్థ కర్మలు చేయనివాడు, అగ్నిహోత్ర విధులనాచరించని వాడు, ధర్మకార్యాలు చేయనివాడు కర్మచండాలుడుగా పరిగణింపబడుతాడు.

అంబువాతాహృతం బీజం యస్య క్షేత్రే ప్రరోహతి ।
స క్షేత్రీ లభతే బీజం న బీజీ భాగమర్హతి ॥ 22

తద్వత్పరస్త్రియః పుత్రౌ ద్వౌ సుతౌ కుండగోళకౌ ।
పత్యౌ జీవతి కుండస్తు మృతే భర్తరి గోళకః ॥ 23

గాలికి, నీటికి కొట్టుకొని వచ్చిన ధాన్యపుగింజ ఎవరి క్షేత్రంలో పడి మొలిస్తే దాని ఫలితాన్ని క్షేత్రస్వామియే పొందుతాడు. కాని బీజముయొక్క యజమాని పొందజాలడు. అదే విధంగా ఇతరుని భార్యయందు పుట్టిన పుత్రులు కుండ, గోళకులను పేరుతో ప్రసిద్ధి చెంధియున్నారు. తన భర్త జీవించియుండగనే ఇతరుని వలన పుట్టినవాడు కుండుడు. భర్త చనిపోయిన తరువాత ఇతర పురుషుని వలన పుట్టినవాడు గోళకుడు.

ఔరసః క్షేత్రజశ్చైవ దత్తః కృత్రిమకః సుతః ।
దద్యాన్మాతా పితావాపి స పుత్రో దత్తకో భవేత్ ॥ 24

ఔరసుడు, క్షేత్రజుడు, దత్తుడు, కృతముడు అనువారు పుత్రులుగా పరిగణింపబడు చున్నారు. వీరియందు దత్తుడనగా సంతానములేనివానికి తల్లి లేక తండ్రిచేత దానముగా ఇవ్వబడినవాడు.

పరివిత్తిః పరివేత్తా చ యయా చ పరివిద్యతే ।
సర్వే తే నరకం యాంతి దాతృ యాజక పంచమాః ॥ 25

ద్వౌ కృచ్ఛ్రౌ పరివిత్తేస్తు కన్యాయాః కృచ్ఛ్ర ఏవ చ ।
కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రౌ దాతుస్తు హోతా చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 26

వివాహము కాని అన్న ఉండగనే వివాహము చేసికొను తమ్ముడు పరివిత్తి తమ్ముడు వివాహము చేసికొన్నా వివాహము కాని అన్న పరివేత్త. ఆ తమ్మునిని వివాహము చేసికొను కన్య, ఆమె తండ్రి, వివాహము చేయించు బ్రాహ్మణుడు, ఈ ఐదుగురు నరకానికి పోతారు. పరివిత్తి రెండు కృచ్ఛ్రములచే, కన్య ఒక కృచ్ఛ్రముచే, కన్యాదాత కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రములచే, పెండ్లిచేయించువాడు చాంద్రాయణ వ్రతముచే ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను.

కుబ్జ వామన షండేషు గద్గదేషు జడేషు చ ।
జాత్యంధే బధిరే మూకే న దోషః పరివిందతః ॥ 27

పితృవ్య పుత్రః సాపత్న్యః పరనారీసుతస్తథా ।
దారాగ్ని హోత్ర సంయోగే న దోషః పరివేదనే ॥ 28

జ్యేష్ఠో భ్రాతా యదా తిష్ఠేదాధానం నైవ కారయేత్ ।
అనుజ్ఞాతస్తు కుర్వీత శంఖస్య వచనం యథా ॥ 29

తన అన్న గూనివాడు, పొట్టివాడు, నపుంసకుడు, కీచుగొంతు కలవాడు,జడుడు. గుడ్డివాడు, చెవిటివాడు, మూగవాడు ఐనప్పుడు తమ్ముడు ముందు వివాహము చేసికొనుటలో తప్పులేదు. అట్లే చిన్నాయన లేక పెదనాయన పుత్రుడు, సవతి తల్లి కొడుకు, తండ్రి ఉంచుకొన్న స్త్రీకి పుట్టినవాడు తన కంటె పెద్దవాడైనా ముందుగా వివాహము చేసికొనుటయందు దోషము లేదు. అట్లే అగ్నికార్యము చేసికొనవచ్చును. సాధారణముగా అన్న ఉన్నప్పుడు తమ్ముడు అగ్నికార్యము చేయరాదు. కాని శంఖమహర్షి రచించిన ధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించి అన్న యొక్క అనుమతితో తమ్ముడు అగ్నికార్యము చేయవచ్చును.

నష్టే మృతే ప్రవ్రజితే క్లీబే చ పతితే పతౌ ।
పంచస్వాపత్సు నారీణాం పతిరన్యో విధీయతే ॥ 30

మాటామంతి అయిన తర్వాత వివాహాత్పూర్వము వరుడు కనిపించకుండా వెళ్ళి(పారి) పోయినప్పుడు, భర్త చనిపోయినప్పుడు, చాలాకాలము ఇతర దేశములకు పోయినప్పుడు, అతడు నపుంసకుడైనచో, పతితుడైనచో ఆ స్త్రీ పునర్వివాహమును చేసికొనవచ్చును.

మృతే భర్తరి యా నారీ బ్రహ్మచర్య వ్రతే స్థితా ।
సా మృతా లభతే స్వర్గం యథా తే బ్రహ్మచారిణః ॥ 31

తిస్రః కోట్యోఽర్ధకోటీ చ యాని లోమాని మానవే ।
తావత్కాలం వసేత్స్వర్గే భర్తారం యాఽనుగచ్ఛతి ॥ 32

వ్యాళగ్రాహీ యథా వ్యాళం బలాదుద్ధరతే బిలాత్ ।
ఏవం స్త్రీ పతిముద్ధృత్య తేనైవ సహ మోదతే ॥ 33

భర్త చనిపోయినప్పటికీ స్త్రీ బ్రహ్మచర్యాన్ని పాటిస్తూ ఉంటే చక్కగా బ్రహ్మచర్య వ్రతమవలంబించిన వారివలె చనిపోయిన తరువాత స్వర్గాన్ని పొందుతుంది. అట్లే చనిపోయిన భర్తతో అనుగమనము చేసిన స్త్రీ మానవశరీరంలోని రోమముల సంఖ్య గల (మూడున్నరకోట్లు) సంవత్సరములు భర్తతో స్వర్గంలో సుఖంగా ఉంటుంది. పాములు పట్టువాడు పుట్టలో ఉన్న పామును బలవంతంగా పైకి లాగినట్లు భర్తతో అనుగమనము చేసిన స్త్రీ తన భర్తను బలవంతంగానైనా స్వర్గానికి తీసికొని పోయి అతనితో సుఖిస్తుంది.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే చతుర్థోఽధ్యాయః ।
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న నాలుగవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ పంచమోఽధ్యాయః

ఐదవ అధ్యాయము

శుద్ధిప్రకరణము

వృక శ్వాన శృగాలాది దష్టో యస్తు ద్విజోత్తమః ।
స్నాత్వా జపేత్స గాయత్రీం పవిత్రాం వేదమాతరమ్ ॥ 1

బ్రాహ్మణుని తోడేలు, కుక్క, నక్క మొదలైనవి కరచినచో అతడు స్నానము చేసి మిక్కిలి పవిత్రము, వేదమాతయైన గాయత్రీమంత్రమును జపింపవలెను.

గవాం శృంగోదక స్నానాత్ మహానద్యోస్తు సంగమే ।
సముద్ర దర్శనాద్వాపి శునా దష్టః శుచిర్భవేత్ ॥ 2

వేదవిద్యా వ్రతస్నాతః శునా దష్టో ద్విజో యది ।
సహిరణ్యోదకే స్నాత్వా ఘృతం ప్రాశ్య విశుధ్యతి ॥ 3

సవ్రతస్తు శునా దష్టో యస్త్రిరాత్రముపావసేత్ ।
ఘృతం కుశోదకం పీత్వా వ్రతశేషం సమాపయేత్ ॥ 4

అవ్రతః సవ్రతో వాపి శునా దష్టో భవేద్ద్విజః ।
ప్రణిపత్య భవేత్పూతో విప్రైశ్చక్షుర్నిరీక్షితః ॥ 5

శునా ఘ్రాతావలీఢస్య నఖైర్విదళితస్య చ ।
అద్భిః ప్రక్షాళనం ప్రోక్తమగ్నినా చోపచూలనమ్ ॥ 6

కుక్క కరచినవాడు ఆవులయొక్క శృంగోదకముచే స్నానం చేసినందువల్ల, మహానదుల సంగమస్థలమందు స్నానం చేసినందువల్ల, సముద్రాన్ని దర్శించినందువల్ల శుద్ధిపొందును. వేదాధ్యయనము బ్రహ్మచర్య వ్రతమును చక్కగా పూర్తిచేసికొన్న బ్రాహ్మణుని కుక్క కరిస్తే బంగారు వస్తువున్న నీటిలో స్నానము చేసి నేతిని భక్షించినందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు. కేవల వ్రతాచరణము (బ్రహ్మచర్యవ్రతము) మాత్రమే చేయుచున్న బ్రాహ్మణుని కుక్క కరిస్తే మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండి నేయి, దర్భలున్న నీరు త్రాగినందువలన శుద్ధుడై తిరిగి వ్రతము చేయుటకర్హుడగును. బ్రహ్మచర్యాది వ్రతము చేయు బ్రాహ్మణుడైనా వ్రతము చేయనివాడైనా కుక్క కరిస్తే బ్రాహ్మణులకు సాష్టాంగ నమస్కారము చేసి, వారి అనుగ్రహ దృష్టిని పొందినందు

వల్ల శుద్ధుడగును. కుక్క వాసన చూచినా, నాకినా, గోళ్ళచే గీకినా ఆ స్థలమును నీటితో కడిగి నిప్పుచే చురుకు వేయవలెను.

బ్రాహ్మణీ తు శునా దష్టా జంబుకేన వృకేణ వా ।
ఉదితం గ్రహనక్షత్రం దృష్ట్వా సద్యః శుచిర్భవేత్ ॥ 7

కృష్ణపక్షే యదా సోమో న దృశ్యేత కదాచన ।
యాం దిశం వ్రజతే సోమస్తాం దిశం చావలోకయేత్ ॥ 8

బ్రాహ్మణస్త్రీని కుక్క, నక్క లేక తోడేలు కరచినప్పుడు ఆమె ఉదయిస్తున్న చంద్రుని నక్షత్రాలను చూచినంత మాత్రమున పరిశుద్ధురాలౌతుంది. కృష్ణపక్షంలో ఒకప్పుడు చంద్రుడు కనిపించకపోతే ఆ సమయమున చంద్రుడుదయించు వైపు చూచినచో పరిశుద్ధురాలౌతుంది

అసద్ బ్రాహ్మణకే గ్రామే శునా దష్టో ద్విజోత్తమః ।
వృషం ప్రదక్షిణీకృత్య సద్యః స్నాత్వా శుచిర్భవేత్ ॥ 9

ఇతర బ్రాహ్మణులు లేని గ్రామంలో బ్రాహ్మణుని కుక్క కరిస్తే అతడు వృషభానికి ప్రదక్షిణం చేసి స్నానం చేసినందు వలన వెంటనే పవిత్రుడౌతాడు

చాండాలేన శ్వపాకేన గోభిర్విప్రై ర్హతో యది ।
ఆహితాగ్ని ర్మృతో విప్రో విషేణాత్మా హతో యది ॥ 10

దహేత్తం బ్రాహ్మణం విప్రో లోకాగ్నౌ మంత్రవర్జితమ్ ।
స్పృష్ట్వా వోహ్యా చ దగ్ధ్వా చ సపిండేషు చ సర్వదా ॥ 11

ప్రాజాపత్యం చరేత్పశ్చాత్ విప్రాణామనుశాసనాత్ ।
దగ్ధ్వాస్థీని పునర్గృహ్య క్షీరైః ప్రక్షాళయేత్ ద్విజః ॥ 12

స్వేనాగ్నినా స్వమంత్రేణ పృథగేతత్పునర్దహేత్ ।

ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుని చండాలుడు, శ్వపాకుడు, బ్రాహ్మణులు కొట్టి, ఆవులు తొక్కి, చంపినప్పుడు లేక తానే విషాన్ని తిని చనిపోయినప్పుడు ఆ బ్రాహ్మణ శవాన్ని అతనికి సపిండుడైన బ్రాహ్మణుడు మంత్రము లేకుండ లౌకికాగ్నిలో దహనము చేయాలి. అతడు ఆ శవాన్ని తగిలి, స్మశానానికి తీసికొనిపోయి, దగ్ధము చేసి ఇతర బ్రాహ్మణుల యొక్క అనుమతిపై ప్రాజాపత్య వ్రతమును ఆచరించవలెను. శవాన్ని దగ్ధము చేసిన తరువాత అస్థులను తీసికొని కర్మచేయువాడు వాటిని పాలలో కడిగి తాను ప్రజ్వలింపజేసిన అగ్నియందు తానే మంత్రములు చదువుచు కాల్చవలెను.

ఆహితాగ్నిర్ద్విజః కశ్చిత్ ప్రవసన్ కాలచోదితః ॥ 13

దేహనాశమనుప్రాప్తస్తస్యాగ్నిర్వసతే గృహే ।

ప్రేతాగ్నిహోత్ర సంస్కారః శ్రూయతాం మునిపుంగవాః ॥ 14

ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుడు దూరప్రదేశమునకు పోయి, దురదృష్టవశమున అక్కడనే చనిపోతే అతనికి చేయవలసిన దహనసంస్కారమీవిధంగా ఉంటుంది.

కృష్ణాజినం సమాస్తీర్య కుశైస్తు పురుషాకృతిం ।

షట్శతాని శతం చైవ పలాశానాం చ వృంతతః ॥ 15

చత్వారింశచ్ఛిరే దద్యాత్ శతం కంఠే తు విన్యసేత్ ।

బాహుభ్యాం దశకం దద్యాత్ అంగుళీషు దశైవ తు ॥ 16

శతం తు జఘనే దద్యాత్ ద్విశతం తూదరే తథా ।

దద్యాదష్టౌ వృషణయోః పంచ మేఢ్రే తు విన్యసేత్ ॥ 17

ఏకవింశతిమూరుభ్యాం ద్విశతం జానుజంఘయోః ।

పాదాంగుష్ఠేషు దద్యాత్ షట్ యజ్ఞపాత్రం తతో న్యసేత్ ॥ 18

దూరదేశములలో ఎక్కడనో చనిపోయిన ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుని శవానికి బదులుగా కృష్ణాజినమును భూమిపై పరచి దర్భలచే మానవాకృతిని నిర్మింపవలెను. దానిపై ఏడువందల మోదుగాకులను ఈ విధముగా పరచవలెను. నలుబది మోదుగాకులను శిరః ప్రాంతమున, వంద ఆకులను కంఠభాగమున, బాహువుల దగ్గర పది, వేళ్ళయందు పది, జఘన భాగమున వంద ఆకులు, ఉదరభాగమున రెండువందలు, వృషణభాగమున ఎనిమిది, మేఢ్రభాగమున ఐదు, తొడల దగ్గర ఇరువది యొక్కటి, మోకాలు మరియు పిక్కలందు రెండు వందలు, పాదములయొక్క వ్రేళ్ళ దగ్గర ఆరు మోదుగాకులను ఉంచవలెను. తరువాత ఆయా శరీరభాగముల దగ్గర యజ్ఞపాత్రలనిట్లు ఉంచవలెను.

శమ్యాం శిశ్నే వినిక్షిప్య అరణిం ముష్కయోరపి ।

జుహూం చ దక్షిణే హస్తే వామే తూపభృతం తథా ॥ 19

ఓష్ఠే తూలూఖలం దద్యాత్ పృష్ఠే చ ముసలం న్యసేత్ ।

ఉరసి క్షిప్య దృషదం తండులాజ్య తిలాన్ముఖే ॥ 20

శ్రోత్రే చ ప్రోక్షణీం దద్యాదాజ్యస్థాలీం చ చక్షుషోః ।

కర్ణే నేత్రే ముఖే ఘ్రాణే హిరణ్యశకలం న్యసేత్ ॥ 21

అగ్నిహోత్రోపకరణం అశేషం తత్ర విన్యసేత్ ।

అసౌ స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహేత్యేకాహుతిం సకృత్ ॥ 22

దద్యాత్పుత్రోఽథవా భ్రాతాఽప్యన్యో వాపి చ బాంధవః ।

యథా దహన సంస్కారస్తథా కార్యం విచక్షణైః ॥ 23

శమ్యలను శిశ్నస్థానము, అరణిని వృషణములందు, మోదుగు కఱ్ఱతో చేసిన 'జుహువు' అనే యజ్ఞపాత్రను కుడిచేతియందు, రావి కఱ్ఱతో చేసిన యజ్ఞపాత్రయగు 'ఉపభృత్' అను దానిని ఎడమచేతియందు ఒష్ఠ భాగమున రోలు, పృష్ఠమున రోకలిని, రొమ్ము భాగమున సన్నెకల్లును, ముఖమందు బియ్యము, నేయి, నూవులను, చెవులందు, ప్రోక్షణీపాత్రను, కన్నులందు ఆజ్యపాత్రను చెవులందు, మరియు కన్నులందు, ముఖమందు, ముక్కుదగ్గర బంగారు ముక్కలను పెట్టవలెను. ఇట్లే మిగిలిపోయిన యజ్ఞపాత్రలనన్నిటిని అచ్చట పెట్టవలెను. అతనికి అగ్నికర్మ చేయువాడు పుత్రుడు లేక సోదరుడు లేక బంధువు అతడు కూడ లేనిచో బ్రాహ్మణుడెవ్వడైనను కావచ్చును. కర్మ చేయువాడు "అసౌ స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహా" అను మంత్రముచే ఒక పర్యాయము ఆహుతినీయవలెను. అతడు దహనసంస్కారమును మామూలుగనే చేయవలెను.

ఈదృశం తు విధిం కుర్యాత్ బ్రహ్మలోకే గతిః స్మృతా ।

దహంతి యే ద్విజాస్తం తు తే యాంతి పరమాం గతిమ్ ॥ 24

అన్యథా కుర్వతే కర్మ త్వాత్మబుద్ధ్యా ప్రచోదితాః ।

భవంత్యల్పాయుషస్తే వై పతంతి నరకేఽశుచౌ ॥ 25

ఈ విధముగా అన్య దేశములకు పోయి చనిపోయిన ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుని శవము లభించనప్పుడు అతనికి అగ్నిసంస్కారమును చేసినచో సంస్కారము చేసినవానికి బ్రహ్మలోకము లభించును. చనిపోయిన వానితో బాంధవ్యము లేనివారాపని చేసినచో వారికి ఉత్తమ లోకములు లభించును. పైపద్ధతిలో కాక తమ తమ బుద్ధికి తోచినట్లు, అతనికి ఉత్తరక్రియలు చేసినచో వారు అల్పాయుస్సు కలవారై నరకమునకు పోదురు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే పంచమోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఐదవ అధ్యాయము సమాప్తము

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః

ఆరవ అధ్యాయము

ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణము

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి ప్రాణిహత్యాసు నిష్కృతిం ।
పరాశరేణ పూర్వోక్తాం మన్వర్థేఽపి చ విస్తృతామ్ ॥ 1

ఇక ప్రాణులను చంపినప్పుడు చేసికొనవలసిన ప్రాయశ్చిత్తమును మీకు వివరించెదను. దీనిని పూర్వకల్పమున పరాశరమహర్షి తెలిపినాడు. అట్లే మనువు దానిని విస్తరించి తెల్పినాడు.

క్రౌంచసారసహంసాంశ్చ చక్రవాకం చ కుక్కుటం ।
జాలపాదం చ శరభం హత్వాఽహోరాత్రతః శుచిః ॥ 2

క్రౌంచము, సారసము, హంస, చక్రవాకము, కోడి, సీటికోడి, శరభమును చంపినచో ఒక దినమంతయు అశుచియగును.

బలాకాటిట్టిభౌ వాపి శుకపారావతావపి ।
పాఠీన బక ఘాతీ చ శుద్ధ్యతే నక్త భోజనాత్ ॥ 3

కొంగ, లకుముకి పిట్ట, చిలుక, పావురాయి, చేపవంటి వానిని చంపిచో మధ్యాహ్నము ఉపవాసముండి రాత్రిపూట భోజనము చేసినందువలన శుద్ధి కలుగును.

వృకకాకకపోతానాం సారీ తిత్తిరిఘాతకః ।
అంతర్జలే ఉభే సంధ్యే ప్రాణాయామేన శుద్ధ్యతి ॥ 4

తోడేలు, కాకి, సారిక, తిత్తిరి పక్షిని చంపువాడు ప్రాతః సాయం సంధ్యలందు జలమధ్యమున నిలిచి ప్రాణాయామము చేసినచో శుద్ధుడగును.

గృధ్ర శ్యేన శశాదీనాముల్యూకస్య చ ఘాతకః ।
అపక్వాశీ దినం తిష్ఠేత్ త్రికాలం మరుతాశనః ॥ 5

గద్ద, డేగ, కుందేలు మొదలగువానిని, గుడ్లగూబను చంపువాడు ఒక దినమంతయు అపక్వములైన పదార్థములను తినుచు త్రి సంధ్యలందు ప్రాణాయామము చేసినచో పరిశుద్ధుడగును.

వల్గులీ టిట్టిభానాం చ కోకిలా ఖంజరీటకే ।
లావికా రక్త పక్షేషు శుధ్యతే నక్తభోజనాత్ ॥ 6

గబ్బిలము, టిట్టిభము, కోకిల, కాటుకపిట్ట, లావికము, ఎఱ్ఱని రెక్కలు గల పక్షిని చంపినచో మధ్యాహ్నముపవాసముండి నక్త భోజనము చేసినచో శుద్ధియగును.

కారండవ చకోరాణాం పింగళా కురరస్య చ ।
భారద్వాజాదికం హత్వా శివం సంపూజ్య శుధ్యతి ॥ 7

కారండవము, చకోరము, పింగళము, కురరము, భరద్వాజము మొదలైన పక్షులను చంపినచో శివుని పూజించిన గాని శుద్ధి కలుగదు.

భేరుండ చాషభాషాంశ్చ పారావత కపింజలౌ ।
పక్షిణాం చైవ సర్వేషా మహోరాత్రమభోజనమ్ ॥ 8

గండభేరుండము, నెమలి, భాసము, పావురము, చాతకము మొదలైన పక్షులను చంపినచో అతడు ఒక దినమంతయు ఉపవాసముండవలెను.

హత్వా మూషక మార్జార సర్పాజగర డుండుభాన్ ।
కృసరం భోజయేద్విప్రాన్ లోహదండం చ దక్షిణామ్ ॥ 9

అట్లే ఎలుక, పిల్లి, పాము, కొండచిలువ, రెండుతలల పామును చంపినచో నూవులు, పెసరపప్పు, బియ్యము కలిపి వండిన వంటకముతో బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టి వారికి ఇనుపదుడ్డున్ని దక్షిణగా సమర్పించుకొనవలెను.

శింశుమారం తథా గోధాం హత్వా కూర్మం చ శల్లకం ।
వృంతాక ఫలభక్షీ వాఽ ప్యహోరాత్రేణ శుధ్యతి ॥ 10

మొసలి బల్లి, తాబేలు, ముళ్ళపంది వీటిని చంపినచో ఒక దినమంతయు వృంతాక ఫలములు మాత్రము తింటూ లేక రాత్రింబగళ్ళు ఉపవాసమున్నచో పరిశుద్ధుడగును.

వృక జంబుక ఋక్షాణాం తరక్షూణాం చ ఘాతకః ।
తిలప్రస్థం ద్విజే దద్యాద్వాయుభక్షో దినత్రయమ్ ॥ 11

తోడేలు, నక్క, ఎలుగుబంటి, పులి వీటిని చంపినచో ప్రాయశ్చిత్తముగా సద్బ్రాహ్మణునకు నాలుగు మానికల నూవులను దానముగా ఇచ్చి మూడు దినములు సంపూర్ణముగా ఉపవాసముండవలెను.

గజస్య చ తురంగస్య మహిషోష్ట్ర నిపాతనే ।
ప్రాయశ్చిత్తమహోరాత్రం త్రిసంధ్యమవగాహనమ్ ॥ 12

ఏనుగు, గుఱ్ఱము, దున్నపోతు, ఒంటెను చంపినచో ఒక దినమంతయు ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని త్రిసంధ్యలందు చల్లని నీటియందు స్నానము చేయవలెను.

కురంగం వానర సింహం చిత్రం వ్యాఘ్రం చ ఘాతయన్
శుధ్యతే స త్రిరాత్రేణ విప్రాణాం తర్పణేన చ ॥ 13

లేడి, కోతి, సింహము, చిరుతపులి, పెద్దపులిని చంపినచో మూడు రాత్రులు ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొని బ్రాహ్మణులను భోజనాదులచే సంతోషపెట్టవలెను.

మృగ రోహిద్వరాహాణాం అవేద్యస్తస్య ఘాతకః ।
అకాలకృష్టమశ్నీయా దహోరాత్రముపోష్య సః ॥ 14

లేడి, కేసరి మృగము, పంది, మేక మొదలగు వానిని చంపినచో ఒక దినమంతా ఉపవాసముండి తరువాత దున్నక పండిన ధాన్యమును వండుకొని తినవలెను.

ఏవం చతుష్పదానాం చ సర్వేషాం వనచారిణాం ।
అహోరాత్రోషితస్తిష్ఠేజ్జపన్వై జాతవేదసమ్ ॥ 15

ఈ విధంగా అడవిలో తిరుగు జంతువులను చంపినచో ఒక దినమంతయు ఉపవాసముండి గాయత్రీమంత్ర జపమును చేయవలెను.

శిల్పినం కారుకం శూద్రం స్త్రియం వా యస్తు ఘాతయేత్ ।
ప్రాజాపత్యద్వయం కృత్వా వృషైకాదశ దక్షిణా ॥ 16

వైశ్యం వా క్షత్రియం వాపి నిర్దోషం యోఽభి ఘాతయేత్ ।
సోఽతికృచ్ఛ్రద్వయం కుర్యాత్ గోవింశద్దక్షిణాం దదేత్ ॥ 17

వైశ్యం శూద్రం క్రియాసక్తం వికర్మస్థం ద్విజోత్తమమ్ ।
హత్వా చాంద్రాయణం తస్య త్రింశద్గావశ్చైవ దక్షిణా ॥ 18

చాండాలం హతవాన్కశ్చిత్ బ్రాహ్మణో యది కంచన ।
ప్రాజాపత్యం చరేత్కృచ్ఛ్రం గోద్వయం దక్షిణాం దదేత్ ॥ 19

శిల్పకారుడు, వడ్రంగి, శూద్రుడు లేక స్త్రీని బ్రాహ్మణుడు చంపినచో రెండు ప్రాజాపత్యప్రాయశ్చిత్తములను చేసికొనవలెను. అట్లే బ్రాహ్మణులు ఎట్టి తప్పుచేయని వైశ్యుని

లేక క్షత్రియుని చంపినచో రెండు అతికృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాలను చేసికొనవలెను. తరువాత బ్రాహ్మణులకు ఇరువది గోవులను దక్షిణగా ఇవ్వవలెను. అదే విధంగా తన వృత్తి ధర్మాలను అనుసరిస్తున్న వైశ్యుని, శూద్రుని, తన వృత్తి ధర్మాన్ని ఆచరించని బ్రాహ్మణుని చంపినచో చాంద్రాయణవ్రతమునాచరించి బ్రాహ్మణులకు ముప్పది గోవులను దానంగా ఈయవలెను. ఇంకను బ్రాహ్మణుడు చండాలుని చంపితే ప్రాజాపత్యప్రాయశ్చిత్తమును, కృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను తరువాత బ్రాహ్మణులకు రెండు గోవులను దానమియ్యవలెను.

క్షత్రియేణాపి వైశ్యేన శూద్రేణైవేతరేణ చ ।
చాండాలస్య వధే ప్రాప్తే కృచ్ఛ్రార్ధేన విశుద్ధ్యతి ॥ 20

ఇంతవరకు బ్రాహ్మణుడు చంపితే ప్రాయశ్చిత్తాలు వివరింపబడ్డాయి. ఇక క్షత్రియుడు, వైశ్యుడు లేక శూద్రుడు చండాలుని చంపితే కృచ్ఛ్రార్ధమును మాత్రము ప్రాయశ్చిత్తముగా చేసికొన్నచో పరిశుద్ధులౌతారు.

చోరః శ్వపాకశ్చాండాలో విప్రేణాభిహతో యది ।
అహోరాత్రోషితః స్నాత్వా పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 21

బ్రాహ్మణుడు దొంగను, శ్వపచుని, చండాలుని చంపినచో దినమంతా ఉపవాసముండి స్నానము చేసిన తరువాత పంచగవ్యాన్ని తిన్నచో అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు.

అవిజ్ఞాతస్తు చాండాలో యత్ర వేశ్మని తిష్ఠతి ।
విజ్ఞాతే ఉపసంన్యస్య ద్విజాః కుర్యురనుగ్రహమ్ ॥ 22
మునివక్త్రోద్ధృతాన్ ధర్మాన్ గాయంతో వేదపారగాః ।
పతంతముద్ధరేయుస్తం ధర్మజ్ఞాః పాపసంకరాత్ ॥ 23

బ్రాహ్మణుడు చండాలునకు తెలియక ఆశ్రయమిచ్చినచో తెలిసిన వెంటనే అతనిని ఇంటినుండి పంపించవలెను. అప్పుడు తోడి బ్రాహ్మణులు ఆ బ్రాహ్మణునిపై కనికరము చూపవలెను. వేదవేదాంగ పారగులైన ఆ బ్రాహ్మణులు ధర్మజ్ఞులు కావున పూర్వమునులు తెలిపిన ధర్మాలను చదువుచు పాపమునందు పడుతూ ఉన్న తోటి బ్రాహ్మణుని ఉద్ధరింపవలెను.

దధ్నా చ సర్పిషా చైవ క్షీర గోమూత్ర యావకం ।
భుంజీత సభృత్యైశ్చ త్రిసంధ్యమవగాహనమ్ ॥ 24
త్ర్యహం భుంజీత దధ్నా చ త్ర్యహం భుంజీత సర్పిషా ।
త్ర్యహం క్షీరేణ భుంజీత ఏకైకేన దినత్రయమ్ ॥ 25

భావదుష్టం న భుంజీత నోచ్ఛిష్టం కృమి దూషితం ।
దధి క్షీరస్య త్రిపలం పలమేకం ఘృతస్య తు ॥ 26

ఆ బ్రాహ్మణుడు తన సేవకులందరితో కలసి త్రిసంధ్యలయందు చల్లని నీటిలో స్నానము చేయుచు పెరుగు, నేయి, పాలు, గోమూత్రము, యవాన్నమును తినవలెను. అతడు ప్రాయశ్చిత్తముగా మూడు దినములు పెరుగును. మూడు దినములు నేయిని, మూడు దినములు పాలను ఇట్లు ఒక్కొక్క దానిని మూడేసి దినములు భక్షింపవలెను. ఆతడు ప్రాయశ్చిత్తముగా తీసికొను పాలు, పెరుగు మూడు పలములు మాత్రమే ఉండవలెను. అట్లే నేయి ఒక పలము మాత్రమే తీసికొనవలెను, ప్రాయశ్చిత్తముగా అతడు భుజించు వస్తువులేవియు భావదూషితములు కారాదు. కృమి దూషితములు కారాదు. అట్లే ఎంగిలికాకుండ కూడ చూచుకొనవలెను.

భస్మనా తు భవేచ్ఛుద్ధిరుభయోః కాంస్య తామ్రయోః
జలశౌచేన వస్త్రాణాం పరిత్యాగేన మృణ్మయమ్ ॥ 27

కుసుంభ గుడ కార్పాస లవణం తైల సర్పిషీ ।
ద్వారే కృత్వా తు ధాన్యాని దద్యాద్వేశ్మని పావకమ్ ॥ 28

కంచు వస్తువులు, రాగి వస్తువులను బూడిదతో తోమిన పరిశుద్ధమగును. వస్త్రములను నీటిలో తడిపి ఆరవేసిందువలన పరిశుద్ధమగును. మట్టి వస్తువులను (కుండలు మొదలైనవి) పారవేయవలెను. ఇక కుసుంభ బెల్లము, పత్తి, ఉప్పు, నేయి, నూనె వంటి వస్తువులను ఇంటి బయట ఉంచి ఇంటిని అగ్నితప్తము చేసినచో పరిశుద్ధమగును.

ఏవం శుద్ధస్తతః పశ్చాత్ కుర్యాత్ బ్రాహ్మణ తర్పణం ।
త్రిశతం గా వృషం చైకం దద్యాద్విప్రేషు దక్షిణామ్ ॥ 29

పునర్లేపన ఖాతేన హోమజాప్యేన శుద్ధ్యతి ।
ఆధారేణ చ విప్రాణాం భూమిదోషో న విద్యతే ॥ 30

తన ఇంటియందు తెలియక చండాలుని ఉంచుకొన్న బ్రాహ్మణుడు పై విధముగా గాం ద్రవ్యములను శుద్ధిచేసికొని తరువాత బ్రాహ్మణులను సంతర్పణ చేయవలెను. బ్రాహ్మణ భోజనము తరువాత మూడు వందల ఆవులను ఒక ఎద్దును బ్రాహ్మణులకు దక్షిణగా ఈయవలెను. తరువాత భూమిని అక్కడక్కడ త్రవ్వి అలుకవలెను. తరువాత అక్కడ హోమమునాచరించి గాయత్రీ జపాన్ని యథాశక్తిగా చేయవలెను. భూమిపైన బ్రాహ్మణులు కూర్చుందురు కావున భూమికి దోషము లేదు.

చండాలైస్సహ సంపర్కం మాసం మాసార్ధమేవ వా ।
గోమూత్ర యావకాహారో మాసార్ధేన విశుధ్యతి ॥ 31

చండాలురతో ఒక నెల లేక పదునైదు దినములు కలసియున్నచో పదునైదు దినములు గోమూత్రాన్ని యవల ఆహారాన్ని తీసికొని పరిశుద్ధుడగును.

రజకీ చర్మకారీ చ లుబ్ధకీ వేణుజీవినీ ।
చాతుర్వర్ణ్యస్య తు గృహే త్వవిజ్ఞాతానుతిష్ఠతి ॥ 32

జ్ఞాత్వా తు నిష్కృతిం కుర్యాత్పూర్వోక్తస్యార్ధమేవ హి ।
గృహదాహం న కుర్వీత శేషం సర్వం చ కారయేత్ ॥ 33

చాకలిస్త్రీ, చెప్పులు కుట్టువాని భార్య, బోయవాని భార్య, వెదురు వస్తువులను అమ్ముకొని బ్రతికే స్త్రీ వీరు బ్రాహ్మణాది చతుర్వర్ణముల వారి ఇంటిలో ఉన్నచో అది తెలిసిన చతుర్వర్ణముల వారు చండాలుడు వచ్చినప్పుడు చేయు ప్రాయశ్చిత్తమున సగము ప్రాయశ్చిత్తమును చేయవలెను. అట్లే గృహదాహాన్ని వదలి పాత్రాది శుద్ధి మొదలగు పనులన్నియు చేయవలెను.

గృహస్యాభ్యంతరం గచ్ఛేచ్చాండాలో యది కస్యచిత్ ।
తస్మాద్గృహాద్వినిఃసార్య మృద్భాండం తు విసర్జయేత్ ॥ 34

రసపూర్ణం తు మృద్భాండం న త్యజేత్తు కదాచన ।
గోమయేన తు సమ్మిశ్రైర్జలైః ప్రోక్షేద్గృహం తథా ॥ 35

చండాలుడు ఇతరుల ఇంటిలోనికి పోతే అతనిని ఇంటినుండి బయటకు పంపించి ఇంటిలో ఉన్న మట్టిపాత్రలను పారవేయవలెను. ఆ మట్టి పాత్రలలో ఏ పాత్రయందైనా రసపదార్థం ఉన్నచో దానిని మాత్రం పారవేయవలసిన పనిలేదు. అట్లే ఇంటిని మాత్రం పేడ నీళ్ళతో అలుక్కొనవలెను.

బ్రాహ్మణస్య వ్రణద్వారే పూయశోణిత సంభవే ।
కృమిరుత్పద్యతే యస్య ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ॥ 36

బ్రాహ్మణుని శరీరమందు పెద్దపుండై అచ్చట చీము రక్తము కారుచుండగా పురుగులు పడితే అప్పుడెట్టి ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెనని మహర్షులు పరాశర మహర్షినడిగినారు.

గవాం మూత్రపురీషేణ దధిక్షీరేణ సర్పిషా ।
త్ర్యహం స్నాత్వా చ పీత్వా చ కృమిదుష్టః శుచిర్భవేత్ ॥ 37

మహర్షులు వేసిన ప్రశ్నకు సమాధానముగా పరాశరమహర్షి ఇట్లు పలికెను. శరీరమున పెద్దవ్రణమై అచ్చట పురుగులు పడ్డ బ్రాహ్మణుడు పంచగవ్యముచే (ఆవునకు చెందిన పాలు, పెరుగు, నేయి, మూత్రము, పేడలచే) మూడు దినములు స్నానము చేసి దానిని త్రాగినచో పరిశుద్ధుడగును.

క్షత్రియోఽపి సువర్ణస్య పంచమాషాన్ ప్రదాయ తు ।

గోదక్షిణాం తు వైశ్యస్యాప్యుపవాసం వినిర్దిశేత్ ॥ 38

శూద్రాణాం నోపవాసః స్యాత్ శూద్రో దానేన శుద్ధ్యతి ।

అట్లే క్షత్రియునకు వ్రణమై పురుగులు పడినప్పుడు సత్ బ్రాహ్మణునకు ఐదు మాసములు బంగారమును గోవును దానముగా ఇవ్వవలెను. వైశ్యుడు గోవును దక్షిణగా ఇస్తూ ఉపవాసము కూడ ఉండవలెను. శూద్రుడు ఉపవాసము చేయకూడదు కావున దానము వల్లనే అతడు పరిశుద్ధుడగును.

అచ్ఛిద్రమితి యద్వాక్యం వదంతి క్షితిదేవతాః ॥ 39

ప్రణమ్య శిరసాగ్రాహ్యమగ్నిష్టోమఫలం హి తత్ ।

జపచ్ఛిద్రం తపశ్ఛిద్రం యచ్ఛిద్రం యజ్ఞకర్మణి ॥ 40

సర్వం భవతి నిశ్ఛిద్రం బ్రాహ్మణైరుపమోదితమ్ ।

వ్యాధివ్యసనిని శ్రాంతే దుర్భిక్షే డామరే తథా ॥ 41

బ్రాహ్మణులు అచ్ఛిద్రమస్తు అని అన్నప్పుడు వారికి నమస్కరించి వినయముతో వారి వాక్యాన్ని స్వీకరింపవలెను. అందువల్ల అగ్నిష్టోమయాగం చేసినంత ఫలం లభిస్తుంది. బ్రాహ్మణులు 'అచ్ఛిద్రమస్తు' అని అన్నచో జపమందలి లోపము, తపస్సులోని లోపము యజ్ఞమందలి లోపము సమస్తము తొలగిపోయి లోపరహితమౌతుంది. అట్లే దుర్భిక్షసమయంలో వ్యాధి వలన బాధపడుతున్నప్పుడు, అలసిపోయినప్పుడు, భయము కలిగినప్పుడు బ్రాహ్మణులు అనుగ్రహించి అచ్ఛిద్రమస్తు అని ఆశీర్వదిస్తే మేలు కలుగుతుంది. శ్రీమద్భాగవతం కూడా "యత్తత్కర్మసు వైషమ్యం బ్రహ్మదృష్టం సమం భవేత్" అని తెలుపుతున్నది. 8-23-14.

ఉపవాసో వ్రతం హోమో ద్విజసంపాదితాని వా ।

అథవా బ్రాహ్మణాస్తుష్టాః సర్వే కుర్వంత్యనుగ్రహమ్ ॥ 42

సర్వాన్కామానవాప్నోతి ద్విజ సంపాదితైరిహ ।

అట్లే ఉపవాసము, వ్రతము, హోమము ఇంకను బ్రాహ్మణులు చేయు సత్ కార్యములనన్నిటిని బ్రాహ్మణులు సంతోషముచే అనుగ్రహింపగలరు. బ్రాహ్మణుల ఆశీర్వచనము వల్ల సమస్తమైన కోరికలు తీరును.

దుర్బలేఽనుగ్రహః ప్రోక్తః తథా వై బాలవృద్ధయోః **43**

యతోఽన్యథా భవేద్దోషస్తస్మాన్నానుగ్రహః స్మృతః

స్నేహాద్వా యది వా లోభాద్భయాదజ్ఞానతోఽపి వా ॥ **44**

కుర్వంత్యనుగ్రహం తే తు తత్పాపం తేషు గచ్ఛతి ।

దుర్బలుడు, బాలుడు, వృద్ధులు తప్పుచేస్తే అనుగ్రహము చెప్పబడింది. కాని ఇతరుల విషయంలో అది దోషమౌతుంది. కావున వారి గురించి బ్రాహ్మణులు అనుగ్రహింపరాదు. జనప్రచికీ వారియందున్న ప్రేమవల్లనో, లోభము వల్లనో, భయము వల్లనో, లేక అజ్ఞానము వల్లనో బ్రాహ్మణులు అనుగ్రహిస్తే వారి యొక్క పాపము అనుగ్రహించిన బ్రాహ్మణులను చేరుతుంది.

శరీరస్యాత్యయే ప్రాప్తే వదంతి నియమం తు యే ॥ **45**

మహత్కార్యోపరోధేన నాస్వస్థస్య కదాచన ।

స్వస్థస్య మూఢాః కుర్వంతి వదంతి నియమం తు యే ॥ **46**

తే తస్య విఘ్నకర్తారః పతంతి నరకేఽశుచౌ ।

చావు సమీపించినప్పుడు చెప్పబడు నియమాలను ఎంతగొప్పదైన అవరోధము కలిగినా ఆరోగ్యము లేని వ్యక్తి గురించి చెప్పరాదు. అట్లే ఆరోగ్యముతో ఉన్నవానిని గురించి ఈ నియమములను చెప్పువారు మూర్ఖులు. వారు అతనియొక్క శుభకర్మలలో విఘ్నమును కలిగించిన వారగుదురు. ఇట్టి నియమోపదేశము చేసి వారు అశుచియను నరకమునకు పోదురు.

స్వయమేవ వ్రతం కృత్వా బ్రాహ్మణం యోఽవమన్యతే ॥ **47**

వృథా తస్యోపవాసః స్యాత్ న స పుణ్యేన యుజ్యతే ।

బ్రాహ్మణుని సహాయము లేక తానే వ్రతము చేయువాడు బ్రాహ్మణుని అవమానించినవాడగుచున్నాడు. అట్టివాడు చేసిన ఉపవాసాది కర్మలు వ్యర్థము. అతడు చేసిన పుణ్యకార్యముల వలన అతనికి పుణ్యము కలుగదు.

స ఏవ నియమో గ్రాహ్యో యమేకోఽపి వదేద్ద్విజః ॥ 48

కుర్యాద్వాక్యం ద్విజానాం తు అన్యథా భ్రూణహా భవేత్ ।

బ్రాహ్మణుడు చెప్పిన ఒక నియమాన్ని ఐనా శ్రద్ధతో చేయాలి. బ్రాహ్మణుల మాటపై ఆదరము కలిగి ప్రవర్తించాలి. లేనిచో భ్రూణ హత్య చేసినవానితో సమానుడౌతాడు.

బ్రాహ్మణా జంగమం తీర్థం తీర్థ భూతా హి సాధవః ॥ 49

తేషాం వాక్యోదకేనైవ శుధ్యంతి మలినాః జనాః ।

బ్రాహ్మణా యాని భాషంతే మన్యంతే తాని దేవతాః ॥ 50

సర్వదేవమయో విప్రో న తద్వచనమన్యథా ।

ఉపవాసో వ్రతం చైవ స్నానం తీర్థం జపస్తపః ॥ 51

విప్రైస్సంపాదితం యస్య సంపూర్ణం తస్య తత్ఫలమ్ ।

బ్రాహ్మణులు కదలుచున్న పుణ్యతీర్థము వంటివారు. పరమసాధువులైన బ్రాహ్మణులు పుణ్యతీర్థముల వలె పవిత్రులు. వారు చెప్పు సద్వాక్యములనే నీటివల్ల మానవుల యొక్క పాపములన్ని నశించును. అట్లే సద్బ్రాహ్మణులు పలుకు మాటలన్నిటిని దేవతలు అనుమోదిస్తారు. బ్రాహ్మణుడు సమస్త దేవతాస్వరూపుడు కావున అతని మాట ఎట్టి స్థితిలోను తప్పదు. బ్రాహ్మణుల యొక్క మాటననుసరించి చేసిన ఉపవాసము, వ్రతము, స్నానము, తీర్థము, జపము, తపస్సు ఇవన్నియు వాటి వాటి ఫలితములను చక్కగా ఇచ్చును.

అన్నాద్యే కీట సంయుక్తే మక్షికా కేశ దూషితే ॥ 52

తదంతరా స్పృశేచ్చాపః తదన్నం భస్మనా స్పృశేత్ ।

అన్నము మొదలైన తిను వస్తువులపై పురుగులు పడినా, ఈగలు, వెంట్రుకలు పడినా చేయి కడుక్కొని ఆ అన్నం మొదలగు వానిపై కొద్ది భస్మమును చల్లవలెను. అందువల్ల అవి పరిశుద్ధమగును.

భుంజానశ్చైవ యో విప్రః పాదం హస్తేన సంస్పృశేత్ ॥ 53

స్వముచ్ఛిష్టమసౌ భుంక్తే యో భుంక్తే ముక్తభాజనే ।

బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయుచు తన పాదాన్ని చేతితో ముట్టుకొన్నచో తన ఉచ్ఛిష్టమును తానే తినువాడగును. అట్లే పూర్వము తిన్న పాత్రలో (కంచంలో?) తిన్నప్పటికీ తన ఉచ్ఛిష్టమును తానే తినువాడగును.

పాదుకాస్థో న భుంజీత పర్యంకస్థో స్థితోఽపి వా ॥ 54

శ్వాన చాండాల దృష్ట్వైవ భోజనం పరివర్జయేత్ ।

అట్లే బ్రాహ్మణుడు పాదరక్షలు ధరించి భుజింపకూడదు. శయ్యపై కూర్చొని తినరాదు. నిలుచుండి తినరాదు. అదే విధముగా కుక్క చండాలుడు చూచిన అన్నాన్ని తినక వెంటనే వదలి పెట్టవలెను.

యదన్నం ప్రతిషిద్ధం స్యాత్ అన్నశుద్ధిస్తథైవ చ ॥ 55

యథా పరాశరేణోక్తం తథైవాహం వదామి వః ।

ప్రతిషిద్ధమైన అన్నము గురించి అన్నము యొక్క శుద్ధి గురించి పూర్వకల్పంలోని పరాశరమహర్షి చెప్పిన విషయాన్ని మీకు వివరించెదనని మునులతో అనెను.

శ్రుతం ద్రోణాఢకస్యాన్నం కాకశ్వానోపఘాతితమ్ ॥ 56

కేనేదం శుద్ధ్యతే చేతి బ్రాహ్మణేభ్యో నివేదయేత్ ।

కాకశ్వానావలీఢం తు ద్రోణాన్నం న పరిత్యజేత్ ॥ 57

వేదవేదాంగవిత్ విప్రైః ధర్మశాస్త్రానుపాలకైః ।

ప్రస్థా ద్వాత్రింశతి ద్రోణః ప్రస్థాశ్చత్వార సాఢకాః ॥ 58

తతో ద్రోణాఢకస్యాన్నం శ్రుతిస్మృతివిదో విదుః ।

ఆఢక పరిమాణం గల నేయి ద్రోణ పరిమాణం గల బియ్యం కలిపి వండిన అన్నాన్ని కాకులు, కుక్కలు ముట్టుకుంటే అది ఏ విధంగా పరిశుద్ధమౌతుందని బ్రాహ్మణులను అడగాలి. కాని ఆ అన్నాన్ని మాత్రం పారవేయకూడదు. వేదవేదాంగములు నేర్చి ధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించే బ్రాహ్మణులు ముప్పది రెండు ప్రస్థములు ద్రోణము (కుండ) అని, నాలుగు ప్రస్థములు ఒక ఆఢకమని చెప్పుదురు. అట్టి ద్రోణము ఆఢకము కల బియ్యము నేతితో చేసిన అన్నాన్ని ద్రోణాఢకాన్నమని శ్రుతులు, స్మృతులు ఎరిగిన బ్రాహ్మణులు పల్కెదరు.

కాకశ్వానావలీఢం తు గవాఘ్రాతం ఖరేణ వా ॥ 59

స్వల్పమన్నం త్యజేద్విప్రః శుద్ధిర్ద్రోణాఢకే భవేత్ ।

అన్నస్యోద్ధృత్య తన్మాత్రం యచ్చ లాలాహతం భవేత్ ॥ 60

సువర్ణోదకమభ్యుక్ష్య హుతాశేనైవ తాపయేత్ ।
హుతాశనేన సంస్పృష్టం సువర్ణసలిలేన చ ॥ 61

విప్రాణాం బ్రహ్మఘోషేణ భోజ్యం భవతి తత్క్షణాత్ ।

కాకి, కుక్క నోటితో ముట్టుకొన్న అన్నము, ఆవు, గాడిద నోరుపెట్టిన అన్నంలో పై అన్నాన్ని కొంత తీసివేస్తే ఆ ద్రోణాఢకాన్నం పరిశుద్ధమౌతుంది. ఇంకా జంతువుల యొక్క లాలాజలం కలిసినంతవరకు ఆ అన్నాన్ని తీసివేసి దానిపై బంగారమున్న నీటిని ప్రోక్షింపవలెను. అట్లే దానిని కొద్దిగా వేడి చేయవలెను. ఈ విధంగా అగ్నిచే కొద్దిగా వేడిచేయబడి బంగారమున్న నీళ్ళు చిలకరించిన ఆ అన్నాన్ని బ్రాహ్మణులు వేద ఘోషలు చేయుచుండగా అందరికి వడ్డింపవచ్చును.

స్నేహో వా గోరసో వాపి తత్ర శుద్ధిః కథం భవేత్ ॥ 62

అల్పం పరిత్యజేత్తత్ర స్నేహస్యోత్పవనస్య చ ।
అనలజ్వాలయా శుద్ధిర్గోరసస్య విధీయతే ॥ 63

నేయి, నూనె వంటివి అపవిత్రమైనచో దాని నుండి కొంత తీసివేసిన పరిశుద్ధమగును. అట్లే పాలను వేడిచేసినచో పరిశుద్ధమగును.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే షష్ఠోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఆరవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ సప్తమోఽధ్యాయః

ఏడవ అధ్యాయము

ద్రవ్యశుద్ధిప్రకరణము

అథాతో ద్రవ్యశుద్ధిస్తు పరాశరవచో యథా ।

దారవాణాం తు పాత్రాణాం తక్షణాచ్ఛుద్ధిరిష్యతే ॥ 1

ఇక ముందు పరాశరమహర్షి చెప్పిన ద్రవ్యశుద్ధి గురించి వివరింపబడుతుంది. చెక్కతో చేసిన పాత్రలను గీకినందువలన పవిత్రమగును.

మార్జనాద్యజ్ఞపాత్రాణాం పాణినా యజ్ఞకర్మణి ।

చమసానాం గ్రహాణాం చ శుద్ధిః ప్రక్షాళనేన చ ॥ 2

చరూణాం స్రుక్ స్రువాణాం చ శుద్ధిరుష్ణేన వారిణా ।

భస్మనా శుధ్యతే కాంస్యం తామ్రమమ్లేన శుధ్యతి ॥ 3

యజ్ఞమందు ఉపయోగించు యజ్ఞపాత్రలను చేతితో తోముటచే పరిశుద్ధమగును. చమసము, గ్రహమను యజ్ఞపాత్రలను నీటిచే కడిగినందువలన పరిశుద్ధమగును. చరువు వండుటకు ఉపయోగించు పాత్ర, స్రుక్, స్రువములు వేడినీటిచే కడిగినందువల్ల శుద్ధియగును. కంచుపాత్రలు బూడిదచే తోమినచో పరిశుద్ధమగును. రాగిపాత్రలు చింతపండు వంటి పుల్లని వస్తువులచే తోమినచో పరిశుద్ధమగును.

రజసా శుధ్యతే నారీ వికలం యా న గచ్ఛతి ।

నదీవేగేన శుధ్యేత యది లేపో న దృశ్యతే ॥ 4

తక్కువ వానితో పొందుచేయని స్త్రీ ముట్టువలన పరిశుద్ధమగును. అట్లే నదియందు అశుద్ధ వస్తువు లేనిచో వేగము వలన అది శుద్ధినొందును.

వాపీకూపతటాకేషు దూషితేషు కథంచన ।

ఉద్ధృత్య వై కుంభశతం పంచగవ్యేన శుధ్యతి ॥ 5

బావి, దిగుడుబావి, చెరువులు ఏదో ఒక కారణము వల్ల కలుషితమైనచో వాటి నుండి వంద బిందెల నీటిని తోడి పోసి వాటియందు పంచగవ్యమును వేసినచో పరిశుద్ధమగును.

అష్టవర్షా భవేద్గౌరీ నవవర్షా తు రోహిణీ ।

దశవర్షా భవేత్కన్యా అత ఊర్ధ్వం రజస్వలా ॥ 6

ఎనిమిది సంవత్సరాల పిల్లను "గౌరి"యని అందురు. తొమ్మిది సంవత్సరాలు కలది "రోహిణి". పది సంవత్సరాల పిల్లను "కన్య" అని పిలుస్తారు. ఆ తరువాత ఆమె రజస్వల ఔతుంది.

ప్రాప్తే తు ద్వాదశే వర్షే యః కన్యాం న ప్రయచ్ఛతి ।

మాసి మాసి రజస్తస్యాః పిబంతి పితరోఽనిశమ్ ॥ 7

మాతా చైవ పితా చైవ జ్యేష్ఠో భ్రాతా తథైవ చ ।

త్రయస్తే నరకం యాంతి దృష్ట్వా కన్యాం రజస్వలామ్ ॥ 8

యస్తాం సముద్వహేత్కన్యాం బ్రాహ్మణో మదమోహితః ।

అసంభాష్యో హ్యపాంక్తేయః స విప్రో వృషలీపతిః ॥ 9

యః కరోత్యేకరాత్రేణ వృషలీసేవనం ద్విజః ।

స భైక్ష్యభుగ్ జపన్నిత్యం త్రిభిర్వర్షైర్విశుద్ధ్యతి ॥ 10

పన్నెండు సంవత్సరాలు వచ్చినా తన కూతురుకు వివాహము చేయక పోతే పితృదేవతలు ప్రతినెల ఆ కన్యయొక్క రజస్సును తింటారు. అందువల్ల ఆ కన్యయొక్క తల్లి, తండ్రి, పెద్ద అన్న ఈ ముగ్గురు నరకానికి పోతారు. అట్లే రజస్వల ఐన కన్యను వివాహం చేసికొన్న బ్రాహ్మణుని "వృషలీపతి"యని పిలుస్తారు. మదమోహితుడై రజస్వలయైన కన్యను వివాహము చేసికొన్న బ్రాహ్మణునితో మాట్లాడరాదు. అట్లే అతనితో కలసి భోజనము చేయరాదు. అట్టి వృషలియైన (రజస్వలయైన తర్వాతవివాహమాడిన) స్త్రీతో ఒక్క రాత్రి కలసినను ఆ బ్రాహ్మణుడు అపవిత్రుడౌతాడు. అందువల్ల అతడు ప్రతి దినము భిక్షమునెత్తుకొనుచు గాయత్రీ మంత్రాన్ని జపిస్తూ మూడు సంవత్సరాలు గడిపితే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

అస్తంగతే యదా సూర్యే చండాలం పతితం స్త్రియం ।

సూతికాం స్పృశతే చైవ కథం శుద్ధిర్విధీయతే ॥ 11

జాతవేదం సువర్ణం చ సోమమార్గం విలోక్య చ ।

బ్రాహ్మణానుగతం చైవ స్నానం కృత్వా విశుద్ధ్యతి ॥ 12

బ్రాహ్మణుడు సూర్యాస్తమనము తరువాత చండాలుని, పతితుని, ప్రసవించిన స్త్రీని

ముట్టుకొన్నచో బ్రాహ్మణుల యొక్క అనుమతి తీసికొని స్నానము చేసి గాయత్రీ జపము చేసి, బంగారాన్ని ముట్టుకొని చంద్రుని లేక చంద్రుడుండు దిక్కును చూచినచో అతడు పవిత్రమగును.

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ బ్రాహ్మణీం తథా ।
తావత్తిష్ఠేన్నిరాహారా త్రిరాత్రేణైవ శుద్ధ్యతి ॥ 13

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ క్షత్రియాం తథా ।
అర్ధకృచ్ఛ్రం చరేత్పూర్వా పాదమేకమనంతరా ॥ 14

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ వైశ్యజాం తథా ।
పాదహీనం చరేత్పూర్వా పాదమేకమనంతరా ॥ 15

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ శూద్రజాం తథా ।
కృచ్ఛ్రేణ శుద్ధ్యతే పూర్వా శూద్రా దానేన శుద్ధ్యతి ॥ 16

ఇద్దరు బ్రాహ్మణస్త్రీలు ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో మూడు దినములు ఇద్దరు ఉపవాసముండినచో పరిశుద్ధి పొందుదురు. అట్లే ఒక బ్రాహ్మణస్త్రీ ఒక క్షత్రియస్త్రీ ఇద్దరు ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో బ్రాహ్మణస్త్రీ అర్ధకృచ్ఛ్రవ్రతమును చేయాలి. క్షత్రియస్త్రీ పాదకృచ్ఛ్ర వ్రతాన్ని చేయాలి. అదే విధంగా ఒక బ్రాహ్మణ స్త్రీ, ఇంకొక వైశ్య స్త్రీ ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో బ్రాహ్మణస్త్రీ ముప్పావు కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, వైశ్యస్త్రీ పాదకృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని ఆచరించాలి. ఇంకను బ్రాహ్మణస్త్రీ మరియు శూద్రస్త్రీ ఇద్దరు ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో బ్రాహ్మణ స్త్రీ కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, శూద్రస్త్రీ దానమును మాత్రము చేసినచో పరిశుద్ధులౌతారు.

స్నాతా రజస్వలా యా తు చతుర్థేఽహని శుద్ధ్యతి ।
కుర్యాద్రజోనివృత్తౌ తు దైవపిత్ర్యాది కర్మ చ ॥ 17

రజస్వలయైన స్త్రీ నాలుగవనాడు స్నానము చేసినచో శుద్ధురాలగును. కాని దేవతా పితృసంబంధమైన కార్యాలు చేయుటకు రజోనివృత్తి తర్వాతనే అర్హురాలౌతుంది.

రోగేణ యద్రజః స్త్రీణామన్వహం తు ప్రవర్తతే ।
నాశుచిః సా తతస్తేన తత్స్యాద్వైకారికం మలమ్ ॥ 18

అనారోగ్యము వలన స్త్రీలకు ప్రతిదినము రజస్సు కలుగుచున్నచో అది రోగం వలన ఏర్పడిన మలము కావున ఆ స్త్రీ "అశుచి" కాదు.

సాధ్వాచారా న తావత్స్యాత్ రజో యావత్ప్రవర్తతే ।
రజోనివృత్తౌ గమ్యా స్త్రీ గృహకర్మణి చైవ హి ॥ 19

స్త్రీకి రజస్సు కలుగుచున్నంతవరకు ఆమె పుణ్యకార్యములు చేయరాదు. అట్లే అంతవరకు ఆమె ఇంటి పనులు చేయరాదు. భర్త కూడ అంతవరకు ఆమెను పొందరాదు.

ప్రథమేఽహని చాండాలీ ద్వితీయే బ్రహ్మఘాతినీ ।
తృతీయే రజకీ ప్రోక్తా చతుర్థేఽహని శుద్ధ్యతి ॥ 20

ముట్టైన స్త్రీ మొదటి దినమున "చాండాలి"యని, రెండవదినమున "బ్రహ్మఘాతిని" యని, మూడవదినమున "రజకి"యని, పిలువబడుతుంది. అందువల్ల నాలుగవ దినమున స్నానము చేసిన తరువాత ఆమె పరిశుద్ధురాలౌతుంది.

ఆతురే స్నాన ఉత్పన్నే దశకృత్వో హ్యనాతురః ।
స్నాత్వా స్నాత్వా స్పృశేదేనం తతః శుద్ధ్యేత్స ఆతురః ॥ 21

రోగముతో ఉన్నవాడు తప్పక స్నానము చేయవలసి వచ్చినచో అతనికి సంబంధించిన ఆరోగ్యముగా ఉన్నవ్యక్తి పది పర్యాయములు స్నానము చేసి ఆరోగిని ముట్టుకొన్నచో ఆ రోగి స్నానము చేయక పోయినను పరిశుద్ధుడగును.

ఉచ్ఛిష్టోచ్ఛిష్ట సంస్పృష్టః శునా శూద్రేణ వా పునః ।
ఉపోష్య రజనీమేకాం పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 22

పారవేసిన ఎంగిలి వస్తువును తగిలినా, శూద్రుడు లేక శునకమును తగిలినప్పటికీ ఒక రాత్రియంతయు ఉపవాసముండి తెల్లవారిన తరువాత పంచగవ్యాన్ని సేవించినచో పరిశుద్ధుడగును.

అనుచ్ఛిష్టేన శూద్రేణ స్పర్శే స్నానం విధీయతే ।
తేనోచ్ఛిష్టేన సంస్పృష్టః ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ॥ 23

భోజనము చేసిన తరువాత కాళ్ళు కడుగుకొననివాడు ఉచ్ఛిష్టుడు. అట్టి శూద్రుని తగిలినచో ప్రాజాపత్యమను వ్రతాన్ని ఆచరించాలి. లేక భోజనము చేసి కాళ్ళు కడుగుకొన్న శూద్రుని తగిలినచో స్నానము చేసినంత మాత్రమున ఆ బ్రాహ్మణుడు శుద్ధుడగును.

భస్మనా శుద్ధ్యతే కాంస్యం సురయా యన్న లిప్యతే ।
సురామాత్రేణ సంస్పృష్టం శుద్ధ్యతేఽగ్న్యుపలేపనైః ॥ 24

గవాఘ్రాతాని కాంస్యాని శ్వకాకోపహతాని చ ।

శుధ్యంతి దశభిః క్షారైః శూద్రోచ్ఛిష్టాని యాని చ ॥ 25

"సుర" లేని కంచుపాత్రలు బూడిదవల్ల పరిశుద్ధమగును. కాని ఆ పాత్రలందు "సుర" పోసినచో వాటిని కడిగి అనేక పర్యాయములు అగ్ని స్పర్శ కలిగించిననే శుద్ధమగును. అట్లే గోవులు,కుక్కలు,కాకులు వాసన చూచిన కంచుపాత్రలు, శూద్రుడు తిన్న కంచు పాత్రలు పది పర్యాయములు ఉప్పుతో తోమినచో పరిశుద్ధమగును.

గండూషం పాదశౌచం చ కృత్వా వై కాంస్యభాజనే ।

షణ్మాసాన్ భువి నిక్షిప్య ఉద్ధృత్య పునరాహరేత్ ॥ 26

కంచుపాత్రలో పుక్కిలించినా, కాళ్ళు కడుక్కున్నా ఆ పాత్రను ఒక గోతిలో ఆరునెలలవరకు ఉంచి కప్పివేసి తరువాత ఆ పాత్రను తీసి, ఉపయోగించుకొనవచ్చును.

ఆయసేష్వాయసానాం చ సీసస్యాగ్నౌ విశోధనం

దంతమస్థి తథా శృంగం రౌప్యం సౌవర్ణభాజనమ్ ॥ 27

మణిపాత్రాణి శంఖశ్చేత్యేతాన్ ప్రక్షాళయేజ్జలైః ।

ఇనుపపాత్రలను పై విధముగా అపవిత్రము చేసినచో ఇనుప వాటిచే శుద్ధవలెను. సీసమునకు చెందిన పాత్రలను అగ్నితప్తము చేయవలెను. అట్లే దంతము, అస్థి, కొమ్ము, వెండి, బంగారు, మణిపాత్రలను శంఖాన్ని నీటిచే కడుగవలెను.

పాషాణే తు పునర్ఘర్షం ఏషా శుద్ధిరుదాహృతా ॥ 28

రాతిచే చేయబడిన పాత్రలను నీటిచే బాగుగా కడిగి మరల గీకినచో పరిశుద్ధమగును.

మృణ్మయే దహనాచ్ఛుద్ధిర్ధాన్యానాం మార్జనాదపి ।

వేణువల్కలచీరాణాం క్షౌమ కార్పాస వాససామ్ ॥ 29

ఔర్ణనేత్ర పటానాం చ ప్రోక్షణాచ్ఛుద్ధిరిష్యతే ।

మట్టిపాత్రలను కాల్చినందు వలన అవి పరిశుద్ధమగును. ధాన్యంపై నీళ్ళుచల్లినందువల్ల అది పరిశుద్ధమగును. వెదురు, నార వస్త్రములను, పట్టు, పత్తి బట్టలను, ఉన్ని వస్త్రములను నీటిచే ప్రోక్షణము చేసినందువలన అవి పరిశుద్ధమగును.

ముంజోపస్కరశూర్పాణాం శణస్య ఫలచర్మణాం ॥ 30

తృణకాష్ఠస్య రజ్జూనాముదక ప్రోక్షణం మతమ్ ।

ముంజమనే గడ్డి, ఉపస్కరము, (రుచిని కలిగించు ద్రవ్యము) చేట, నార, పండ్లు, చర్మములు, గడ్డి, కట్టెలు,త్రాళ్ళు ఇవన్నియు నీళ్ళు చల్లుటవలన పరిశుద్ధమగును.

తూలికాద్యుపధానాని రక్తవస్త్రాదికాని చ ॥ 31

శోషయిత్వార్క తాపేన ప్రోక్షణాచ్ఛుద్ధితామియుః ।

పరుపు మొదలైన వస్తువులు, ఎఱ్ఱని బట్టలు మొదలైనవి, వీటిని బాగా ఎండబెట్టి నీరు చల్లుటచే పరిశుద్ధమగును.

మార్జార మక్షికా కీట పతంగ కృమి దర్దురాః ॥ 32

మేధ్యామేధ్యం స్పృశంతో యే నోచ్ఛిష్టం మనురబ్రవీత్ ।

పిల్లి, ఈగలు, పురుగులు, పక్షులు, క్రిములు, కప్పలు ఇవి పవిత్రము మరియు అపవిత్రమైన వాటిని ముట్టుకొనును, ఐనా వీటివల్ల ఎంగిలి జరుగుదని మనువు తెలిపెను.

మహీం స్పృష్ట్వా గతం తోయం యాశ్చాప్యన్యోన్య విప్రుషః ॥ 33

భుక్తోచ్ఛిష్టం తథాస్నేహం నోచ్ఛిష్టం మనురబ్రవీత్ ।

భూమిపై పడి ఇంకిన నీరు, అన్యోన్యముగా పడిన తుంపిళ్ళు, తినగా మిగిలిపోయినది, నూనె, ఇవన్నియు ఎంగిళ్ళు కావని మనువు పలికెను.

తాంబూలేక్షు ఫలాన్యేవ భుక్తే స్నేహానులేపనే ॥ 34

మధుపర్కే చ సోమే చ నోచ్ఛిష్టం ధర్మతో విదుః ।

తాంబూలము, చెరకు తిన్నప్పుడు నూనెను అనులేపనము చేసినప్పుడు, మధుపర్కమందు, సోమరసమందు ఎంగిలి లేదని ధర్మవేత్తలందురు.

రథ్యాకర్దమ తోయాని నావః పంథాస్తృణాని చ ॥ 35

మారుతార్కేణ శుద్ధ్యంతి పక్వేష్టకచితాని చ ।

త్రోవలో ఉన్న బురుద నీరు, నౌక, మార్గము, గడ్డి, కాల్చిన ఇటుక బట్టీ ఇవన్నియు గాలి వల్ల, అగ్నివల్ల పరిశుద్ధిని పొందును.

అదుష్టా సంతతా ధారా వాతోద్ధూతాశ్చ రేణవః ॥ 36

స్త్రియో వృద్ధాశ్చ బాలాశ్చ న దుష్యంతి కదాచన ।

ఎల్లప్పుడు పడుతున్న ధార, గాలికి కొట్టుకొని వచ్చిన రేణువులు, స్త్రీలు, బాలురు, వృద్ధులు వీరెప్పుడు అపవిత్రము కారు.

క్షుతే నిష్ఠీవనే చైవ దంతోచ్ఛిష్టే తథానృతే ॥ 37

పతితానాం చ సంభాషే దక్షిణం శ్రవణం స్పృశేత్ ।

తుమ్మినప్పుడు, ఉమ్మివేసినప్పుడు, దంతములను తగిలినప్పుడు, అబద్ధమాడినప్పుడు, పతితులతో మాట్లాడినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు కుడి చెవిని ముట్టుకొనవలెను.

అగ్నిరాపశ్చ వేదాశ్చ సోమసూర్యానిలాస్తథా ॥ 38

ఏతే సర్వేఽపి విప్రాణాం శ్రోత్రే తిష్ఠంతి దక్షిణే ।

ర్థాని గంగాద్యాః సరితస్తథా ॥ 39

[illegible] కర్ణే సాన్నిధ్యం మనురబ్రవీత్ ।

బ్రాహ్మణుని యొక్క కుడిచెవియందు అగ్ని, జలము, వేదాలు, చంద్రుడు, సూర్యుడు, గాలి, ప్రభాసము మొదలైన పుణ్యతీర్థాలు, గంగాది పుణ్యనదులన్నియు ఉంటాయని మనువు పేర్కొన్నాడు.

దేశభంగే ప్రవాసే వా వ్యాధిషు వ్యసనేష్వపి ॥ 40

రక్షేదేవ స్వదేహాది పశ్చాద్ధర్మం సమాచరేత్ ।

యేన కేన చ ధర్మేణ మృదునా దారుణేన వా ॥ 41

ఉద్ధరేద్దీనమాత్మానం సమర్థో ధర్మమాచరేత్ ।

ఆపత్కాలే తు నిస్తీర్ణే శౌచాచారం న చింతయేత్ ॥ 42

శుద్ధిం సముద్ధరేత్పశ్చాత్ స్వస్థో ధర్మం సమాచరేత్ ।

దేశమునకు ఆపద కలిగినప్పుడు, ఇతర దేశాలకు వెళ్ళినప్పుడు, ఆరోగ్యము చక్కగా లేనప్పుడు, వ్యసనములేర్పడినప్పుడు, తొలుత తన శరీరము మొదలగువానిని రక్షించుకొని తరువాత ధర్మమును ఆచరించవలెను. మృదువు లేక కఠినమైన ధర్మము నాచరించి తనయొక్క దీనమైన ఆత్మను రక్షించుకొనవలెను. తన శరీరమును రక్షించుకొనినందువల్ల ధర్మమును

చక్కగా ఆచరింపవచ్చును. ఆపదలు వచ్చినప్పుడు శుద్ధి గురించిన విచారము చేయరాదు. ఆపద గడచిన తరువాత శుద్ధి గురించి ఆలోచించి సంపూర్ణమైన ఆరోగ్యమును పొందిన తరువాత ధర్మాన్ని ఆచరింపవలెను.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే సప్తమోఽధ్యాయః
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఏడవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ అష్టమోఽధ్యాయః

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

గోవధ ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము

గవాం బంధన యోక్త్రేషు భవేన్మృత్యురకామతః ।
అకామ కృతపాపస్య ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ॥ 1

గోవులను కట్టివేసినప్పుడు, ఎలుపు మొదలైన వాటిని గట్టిగా కట్టినప్పుడు పొరపాటు వలన ఉచ్చువేసినట్లై అవి చనిపోతే అనుకోనటువంటి గోహత్యచేసిన ఆ వ్యక్తి ఏటువంటి ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసుకొనవలెనో తెలుపుమని మహర్షులు పరాశరుని అడిగినారు.

వేదవేదాంగవిదుషాం ధర్మశాస్త్రం విజానతాం ।
స్వకర్మరతవిప్రాణాం స్వకం పాపం నివేదయేత్ ॥ 2

గోవులకు అనుకొనకుండ ఉచ్చుపడునట్లు చేసి వాటి హత్యకు కారణమైనవాడు వేదములు వేదాంగములు అభ్యసించినవారు, ధర్మశాస్త్రగ్రంథములను చక్కగా అధ్యయనము చేసినవారు తమకు ధర్మశాస్త్రము విధించిన కర్మలను యథోక్తముగా చేయువారు అగు బ్రాహ్మణులతో తానుచేసిన గోహత్య గురించి పశ్చాత్తాపముతో నివేదించినచొ పాపప్రాయశ్చిత్తము కలుగును.

అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి ఉపస్థానస్య లక్షణం ।
ఉపస్థితో హి న్యాయ్యేన వ్రతాదేశం సమర్హతి ॥ 3

ఇక ముందు ఉపస్థితుని యొక్క లక్షణమును తెలుపుదును. న్యాయమార్గముగా ఉపస్థితుడైనవాడే వ్రతమునాచరించుటకు అర్హుడగునని పరాశర మహర్షి పలికెను.

సద్యో నిఃసంశయే పాపే న భుంజీతానుపస్థితః ।
భుంజానో వర్ధయేత్పాపం పర్షద్యత్ర న విద్యతే ॥ 4

సంశయే తు న భోక్తవ్యం యావత్కార్య వినిశ్చయః ।
ప్రమాదస్తు న కర్తవ్యో యథైవాసంశయస్తథా ॥ 5

కృత్వా పాపం న గూహేత గుహ్యమానం వివర్ధతే ।
స్వల్పం వా౭థ ప్రభూతం వా ధర్మవిద్భ్యో నివేదయేత్ ॥ 6

తే౭పి పాపకృతాం వైద్యా హంతారశ్చైవ పాప్మనాం ।
వ్యాధితస్య యథా వైద్యా బుద్ధిమంతో రుజాపహాః ॥ 7

ఎట్టి సందేహము లేని పాపమాచరించినచో ఆ పాపాన్ని ధర్మజ్ఞులైన బ్రాహ్మణోత్తములకు తెలుపుటకై వారి సమీపమునకు పోయి వచ్చునంతవరకు భుజింపరాదు. ఆ గ్రామమున పండిత సభలేకపోయినను పండితులకు తెలుపక భోజనము చేసినచో ఆ పాపము పెరిగిపోవును అట్లే తాను తప్పుచేసినట్లు సందేహమున్నచో పండితులు దాని గురించిన తగు తీర్పు ఇచ్చువరకు తినరాదు. సందేహము లేని వాని వలె ఈ విషయంలో ఎట్టి పొరపాటు చేయరాదు అనగా బ్రాహ్మణులకు తన తప్పును తెలిపి దాని గురించి వారు తెలిపే ప్రాయశ్చిత్తాన్ని విని తదనుగుణముగా ప్రవర్తింపవలెను తాను పాపము చేసినచో దానిని ఏ మాత్రము దాచుకొనరాదు. పాపమును దాచిపెట్టినచో ఆ పాపము మిక్కిలి పెరిగిపోవును. అందువల్ల పాపము చిన్నదైనా పెద్దదైనా దానిని ధర్మ శాస్త్రవేత్తలకు తెలుపవలెను. ధర్మజ్ఞులు పాపము చేసినవారికి వైద్యులవలె పాపమును నివారణ చేయుదురు. పైగా వారు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని తెలిపి సమూలంగా పాపాన్ని పోగొట్టు గలిగిన శక్తి సామర్థ్యాలు కలిగియుందురు బుద్ధిమంతులైన ధర్మశాస్త్రజ్ఞులు, వ్యాధి కలిగిన వానికి వైద్యులవలె పాపములన్నియు తొలగింతురు.

ప్రాయశ్చిత్తే సముత్పన్నే హ్రీమాన్ సత్యపరాయణః ।
మృదురార్జవ సంపన్నః శుద్ధిం గచ్ఛేత మానవః ॥ 8

సచైలం వాగ్యతః స్నాత్వా క్లిన్నవాసాః సమాహితః ।
క్షత్రియో వా౭థ వైశ్యో వా తతః పార్షదమావ్రజేత్ ॥ 9

ఉపస్థాయ తతః శీఘ్రమార్తిమాన్ ధరణీం వ్రజేత్ ।
గాత్రైశ్చ శిరసా చైవ న చ కించిదుదాహరేత్ ॥ 10

తన పాపమునకు తగిన ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలెనని ఎప్పుడనిపించునో అప్పుడు

సిగ్గుపడుతూ, సత్యవాక్పరిపాలకుడై, ఋజుస్వభావముతో పండిత పరిషత్తు దగ్గరకు వచ్చినచో అతని పాపములన్నీ తొలగిపోయి అతడు పరిశుద్ధుడగును.

క్షత్రియుడు లేక వైశ్యుడు పాపపు పనులు చేసినచో తాను ధరించిన వస్త్రములతో మౌనముగా జలాశయానికి పోయి స్నానము చేసి ఆ తడి బట్టలతోనే పండిత సభకు తన దోషములు చెప్పుకొనుటకు పోవలెను. పశ్చాత్తాపముతో నున్న ఆ వ్యక్తి సభకు పోయి తాను ఏమియు మాట్లాడకుండ భూమిపై పడిపోవలెను. (సాష్టాంగనమస్కారము చేయవలెను).

సావిత్ర్యాశ్చాపి గాయత్ర్యాః సంధ్యోపాస్త్యగ్ని కార్యయోః ।
అజ్ఞానాత్కృషికర్తారో బ్రాహ్మణా నామధారకాః ॥ 11

బ్రాహ్మణుడు తప్పక చేయవలసిన సావిత్రి గాని గాయత్రిని కాని జపింపక సంధ్యోపాసన, అగ్నికార్యము వంటి పనులు చేయక బ్రాహ్మణుని విధులపై సరియైన జ్ఞానము లేక వ్యవసాయము చేయుచు కుటుంబ పోషణ చేసికొను బ్రాహ్మణుడు బ్రాహ్మణనామమును మాత్రము ధరించుచున్నవాడు. అట్టివాడు నిజమైన బ్రాహ్మణుడు కాజాలడు.

అవ్రతానామమంత్రాణాం జాతిమాత్రోపజీవినాం ।
సహస్రశః సమేతానాం పరిషత్త్వం న విద్యతే ॥ 12

యద్వదంతి తపోమూఢా మూర్ఖా ధర్మమతద్విదః ।
తత్పాపం శతధా భూత్వా తద్వక్తౄనధిగచ్ఛతి ॥ 13

అజ్ఞాత్వా ధర్మశాస్త్రాణి ప్రాయశ్చిత్తం దదాతి యః ।
ప్రాయశ్చిత్తీ భవేత్పూతః కిల్బిషం పర్షది వ్రజేత్ ॥ 14

ఎట్టి వ్రతములనాచరింపనివారు, ఎట్టి మంత్రములు రానివారు, బ్రాహ్మణుల పేరుతో బ్రతుకుతున్నవారు అగు బ్రాహ్మణులు వేయిమంది కలసినప్పటికీ అది బ్రాహ్మణ పరిషత్తు కాజాలదు. ఎట్టి తపస్సును ఆచరింపనివారు, మూర్ఖులు, ధర్మతత్త్వము తెలియనివారు ఐన బ్రాహ్మణులు తమ దగ్గరకు వచ్చినవానికి పాపప్రాయశ్చిత్తాన్ని చెప్పినచో ఆపాపము వందరెట్లు పెరిగి ప్రాయశ్చిత్తముచెప్పిన బ్రాహ్మణులనంటును. ధర్మశాస్త్రములు, ధర్మతత్త్వము తెలియక పాపప్రాయశ్చిత్తమును చెప్పినచో ఆ ప్రాయశ్చిత్తమునాచరించినవాడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. కాని అది సరియైన ప్రాయశ్చిత్తము కానందువలన ఆ పాపమంతయు ప్రాయశ్చిత్తము చెప్పినవానిని అంటుకొనును.

చత్వారో వా త్రయోవాఽపి యం బ్రూయుర్వేదపారగాః ।
స ధర్మ ఇతి విజ్ఞేయో నేతరైస్తు సహస్రశః ॥ 15

ప్రమాణమార్గం మార్గంతో యే ధర్మం ప్రవదంతి వై ।
తేషాముద్విజతే పాపం సద్భూత గుణవాదినామ్ ॥ 16

యథాఽశ్మని స్థితం తోయం మారుతార్కేణ శుద్ధ్యతి ।
ఏవం పరిషదాదేశాన్నాశయేత్తత్ర దుష్కృతమ్ ॥ 17

నైవ గచ్ఛతి కర్తారం నైవ గచ్ఛతి పర్షదం ।
మారుతార్కాది సంయోగాత్పాపం నశ్యతి తోయవత్ ॥ 18

వేద, వేదార్థ తత్వజ్ఞులు ముగ్గురు లేక నలుగురు కలసి చెప్పినదే ధర్మము. కాని వేదజ్ఞానము లేనివారు వేయిమంది కలసి చెప్పినను అది ధర్మము కాజాలదు. పై వేదవేదార్థ తత్వజ్ఞులు సరియైన ప్రమాణాన్ని వెదకి ధర్మాన్ని తెలుపుదురు. అట్టి పరిశుద్ధమైన గుణాలను తెలిపే ఆ సజ్జనుల వద్ద పాపమే భయపడిపోవును. రాతిపైన పడ్డనీరు గాలికి, ఎండకు నశించి పోయినట్లు పరిషత్తు చెప్పిన తీర్పు వల్ల పాపమంతా నశిస్తుంది. అప్పుడది పాపము చేసినవానికి కాని, న్యాయం చెప్పినవానికి గాని చెందక గాలి, ఎండకు నీరు ఇంకిపోయినట్లు నశించిపోవును.

చత్వారో వా త్రయో వాపి వేదవంతోఽగ్నిహోత్రిణః ।
బ్రాహ్మణానాం సమర్థా యే పరిషత్సా విధీయతే ॥ 19

అనాహితాగ్నయో యేఽన్యే వేదవేదాంగపారగాః ।
పంచ త్రయో వా ధర్మజ్ఞాః పరిషత్ప్రకీర్తితా ॥ 20

మునీనామాత్మవిద్యానాం ద్విజానాం యజ్ఞయాజినాం ।
వేదవ్రతేషు స్నాతానామేకోఽపి పరిషద్భవేత్ ॥ 21

వేదాన్ని చక్కగా అధ్యయనం చేసి నిత్యాగ్నిహోత్రం చేసికొంటున్న సమర్థులైన ముగ్గురు లేక నలుగురు బ్రాహ్మణులతో పరిషత్తు ఉండవచ్చును. లేక నిత్యము అగ్నిహోత్ర కార్యము చేయకపోయినా, వేదములను వేదాంగములనన్నిటిని చక్కగా అధ్యయనము చేసినవారు ధర్మతత్వజ్ఞులు ఐన ముగ్గురు లేక ఐదుగురు బ్రాహ్మణులతో పరిషత్తు ఉండవచ్చును. ఇంకను వేదాంతజ్ఞాన సంపన్నులు నియమవంతులు, యజ్ఞములు యాగములు చేయువారు ఐన

బ్రాహ్మణులలో ఒక్కడున్నా అది ధర్మపరిషత్తుగా పేర్కొనబడుతుంది. బాగుగా చదువుకొన్నవారు. సత్కుల సంజాతులు, వృద్ధులు, మేధావులు, ధర్మ విషయమున పక్షపాత దృష్టిలేనివారు, తీర్పు చెప్పవలెనని, అపస్తంబ మహర్షి పేర్కొన్నాడు. (ఆపస్తంబధర్మసూత్రం 2-19-5)

పంచ పూర్వం మయా ప్రోక్తాస్తేషాం చా సంభవే త్రయః ।
స్వవృత్తి పరితుష్టా యే పరిషత్సా ప్రకీర్తితా ॥ 22

ధర్మ పరిషత్తునందు ఐదుగురు బ్రాహ్మణులుండవలెనని నా అభిప్రాయము. వేదవేదాంగ, తత్వజ్ఞులు, ఆహితాగ్నులు ధర్మజ్ఞులు ఐనవారు ఐదుగురు లేనిచో ముగ్గురితోనైన పరిషత్తును ఏర్పరపవలెను. కాని ఆ బ్రాహ్మణులు తమ వర్ణమునకు పేర్కొనబడిన ధర్మములను చక్కగా ఆచరిస్తూ నిత్యతృప్తులై మాత్రము ఉండవలెను.

అత ఊర్ధ్వం తు యే విప్రాః కేవలం నామధారకాః ।
పరిషత్త్వం న తేష్వస్తి సహస్రగుణితేష్వపి ॥ 23

యథా కాష్ఠమయో దంతీ యథా చర్మమయో మృగః ।
బ్రాహ్మణస్త్వనధీయానస్త్రయస్తే నామధారకాః ॥ 24

పైన పేర్కొన్నవారికంటె బ్రాహ్మణుడను పేరును మాత్రము ధరించి యున్నవారు వేయిమంది ఉన్నను వారి వలన ధర్మ పరిషత్తు ఏర్పడదు. కర్రతో చేసిన ఏనుగు, మృగము యొక్క చర్మమందు గడ్డి మొదలైనవి నింపి చేసిన మృగము, వేదము అధ్యయనము చేయని బ్రాహ్మణుడు ఈ ముగ్గురు నామధారకులైనవారు

గ్రామస్థానం యథా శూన్యం యథా కూపస్తు నిర్జలః ।
యథా హుతమనగ్నౌ చ అమంత్రో బ్రాహ్మణస్తథా ॥ 25

యథా షండో౽ఫలః స్త్రీషు యథా గౌరూషరా౽ఫలా ।
యథా చాజ్ఞే౽ఫలం దానం తథా విప్రో౽నృచో౽ఫలః ॥ 26

చిత్రకర్మ యథా౽నేకైః అంగైరున్మీల్యతే శనైః ।
బ్రాహ్మణ్యమపి తద్వద్ధి సంస్కారైర్మంత్ర పూర్వకైః ॥ 27

జనులు లేని ఊరు నీరులేని బావి, అగ్నియందు కాక ఇతర స్థలములందు చేసిన హోమద్రవ్యములు వ్యర్థమైనట్లే వేదాధ్యయనము చేయని బ్రాహ్మణుడు కూడ వ్యర్థుడే. స్త్రీల దగ్గర నపుంసకుని వలె చవిటినేలయందు వేసిన విత్తు వలె, జ్ఞానములేని వానికి ఇచ్చిన

దానమువలె, వేదాధ్యయనము చేయని బ్రాహ్మణుడు వ్యర్థుడు. చిత్రమును వేయువాడు దానికాధారమైన కాగితము లేక బట్టను తీసికొని తరువాత అవయవాలు క్రమంగా చక్కగా చిత్రిస్తూ బొమ్మ వేసినట్లు బ్రాహ్మణుడు కూడ మంత్రపూర్వకంగా చేసిన అనేక సంస్కారముల వల్ల రూపొందుతున్నాడు.

ప్రాయశ్చిత్తం ప్రయచ్ఛంతి యే ద్విజా నామధారకాః ।
తే ద్విజాః పాపకర్మాణః సమేతా యాంతి నారకమ్ ॥ 28

బ్రాహ్మణ నామధారకులైనవారు ధర్మపరిషత్తున ఉండి పాపము చేసినవానికి ఏదో తమకు తోచిన ప్రాయశ్చిత్తమును చెప్తే, అట్టి నామధారకులైన బ్రాహ్మణులు, పాపము చేసినవారు అందరు కలసి నరకమునకు పోయె

యే పఠంతి ద్విజా వేదం పంచయజ్ఞరతాశ్చ యే ।
త్రైలోక్యం తారయంత్యేవ పంచేంద్రియరతా అపి ॥ 29

సంప్రణీతః శ్మశానేషు దీప్తోఽగ్నిః సర్వభక్షకః ।
తథా చ వేదవిద్విప్రః సర్వభక్షోఽపి దైవతమ్ ॥ 30

అమేధ్యాని తు సర్వాణి ప్రక్షిప్యంతే యథోదకే ।
తథైవ కిల్బిషం సర్వం ప్రక్షిపేచ్చ ద్విజానలే ॥ 31

ప్రతిదినము బ్రహ్మయజ్ఞాది పంచయజ్ఞములు చేస్తూ వేదాధ్యయనము చేయు బ్రాహ్మణులు పంచేంద్రియలోలురైనా వారు ముల్లోకములను తరింపజేస్తారు. శ్మశానమునందు మండుచు భక్ష్యాభక్ష్య వస్తువులన్నిటిని కాల్చుచున్న అగ్నిని సంప్రణీతమని గౌరవించుచున్నట్లే వేదమును తెల్సిన బ్రాహ్మణుడు యోగ్యాయోగ్య పదార్థములను తినుచున్నప్పటికీ దైవతముగ పూజలనందుకొనుచున్నాడు. అశుద్ధములైన వస్తువులన్నియును నీటిలో వదలిపెట్టుచున్నట్లు సమస్తమైన పాపాలను బ్రాహ్మణుని ముఖమను అగ్నియందు (బ్రాహ్మణుడు చెప్పినట్లు [illegible]) వదలిపెట్టవచ్చును

గాయత్రీరహితో విప్రః శూద్రాదప్యశుచిర్భవేత్ ।
గాయత్రీ బ్రహ్మతత్త్వజ్ఞాః సంపూజ్యంతే జనైర్ద్విజాః ॥ 32

గాయత్రీ మంత్రమును జపించని బ్రాహ్మణుడు శూద్రుని కంటె అపవిత్రుడు. కావున చక్కగా సంధ్యావందనము చేయుచు గాయత్రిని జపిస్తూ వేదతత్త్వాన్ని తెలిసిన బ్రాహ్మణులను జనులందరూ గౌరవిస్తారు.

దుశ్శీలోఽపి ద్విజః పూజ్యః న తు శూద్రో జితేంద్రియః ।
కః పరిత్యజ్య గాం దుష్టాం దుహేచ్ఛీలవతీం ఖరీమ్ ।   33

బ్రాహ్మణుడు దుర్మార్గుడైనా అతనిని గౌరవింపవలెను. శూద్రుడు జితేంద్రియుడైనా అతనిని పూజింపరాదు. ఆవు పొట్లమారిదని దానిని వదలిపెట్టి సౌమ్యంగా ఉన్నగాడిద దగ్గరకు పాలు పిండుటకై ఎవ్వడూ పోడు కదా !

ధర్మశాస్త్ర రథారూఢా వేదఖడ్గధరా ద్విజాః ।
క్రీడార్థమపి యద్ బ్రూయుః స ధర్మః పరమః స్మృతః ॥   34

ధర్మశాస్త్రమనే రథాన్ని ఎక్కి, వేదమనే ఖడ్గాన్ని ధరించిన బ్రాహ్మణోత్తములు నవ్వులాటకై దేనినిచెప్పినా అదే పరమధర్మంగా పేర్కొనబడుతుంది.

చాతుర్వేద్యోఽవికల్పీ చ అంగవిద్ధర్మపాఠకః ।
త్రయశ్చాశ్రమిణో ముఖ్యాః పర్షదేషా దశావరా ॥   35

నాలుగు వేదములను చక్కగా అధ్యయనము చేసినవారు, వేదాంగములను నిస్సంశయముగా చదువుకొన్నవారు, ధర్మశాస్త్రము తెలిసిన వారు బ్రహ్మచారి, గృహస్థు, వానప్రస్థు అను మూడు ఆశ్రమముల వారు కలిపి పదికి తక్కువ కాకుండ ధర్మపరిషత్తును ఏర్పాటు చేయవచ్చును. మనువు కూడ వేదములనధ్యయనము చేసినవారు, న్యాయశాస్త్రం నిరుక్తం ధర్మశాస్త్రం మీమాంసాశాస్త్రం అధ్యయనం చేసినవారితో పాటు బ్రహ్మచారి, గృహస్థు, వానప్రస్థు కలసి పదిమంది ధర్మపరిషత్తులో ఉండవలెనన్నాడు (మనుస్మృతి 12-111)

రాజ్ఞశ్చానుమతే స్థిత్వా ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ।
స్వయమేవ న కర్తవ్యం కర్తవ్యా స్వల్పా నిష్కృతిః ॥   36
బ్రాహ్మణాంస్తానతిక్రమ్య రాజా కర్తుం యదీచ్ఛతి ।
తత్పాపం శతధా భూత్వా రాజానమనుగచ్ఛతి ॥   37

ఈ ధర్మపరిషత్ప్రముఖులు రాజునకు లోబడి తప్పుచేసిన వానికి ప్రాయశ్చిత్తాది శిక్షలను విధించాలి. ఆపస్తంబ మహర్షి తీర్పు రాజు ముందే చేయవలెనని అంటాడు (అ. ధ. సూ. 2 19-7) రాజు దగ్గరలేకుండా ధర్మనిర్ణయము మాత్రము చేయరాదు. చిన్న చిన్న దోషములకు మాత్రము రాజులేకుండగనే ఆ ధర్మ సభ శిక్షలను విధింపవచ్చును. అట్లే రాజు కూడ సద్బ్రాహ్మణులతోనున్న ధర్మపరిషత్తును కాదని స్వయముగా ధర్మనిర్ణయము చేయరాదు. ఆ విధముగా ధర్మనిర్ణయము చేసినచో తప్పుచేసిన వాని పాపము వందరెట్లు పెరిగి రాజును అంటుకొనును.

ప్రాయశ్చిత్తం సదా దద్యాద్దేవతాయతనాగ్రతః ।
ఆత్మకృచ్ఛ్రం తతః కృత్వా జపేద్వై వేదమాతరమ్ ॥ 38

ధర్మసభ తప్పుచేసిన వానికి ప్రాయశ్చిత్తమును దేవాలయము ముందు సమావేశమై భగవంతుని సాక్షిగా వినిపింపవలెను. తరువాత ఆత్మకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తము విధింపబడినవాడు ఆ ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని గాయత్రీ మంత్రమును జపింపవలెను.

సశిఖం వపనం కృత్వా త్రిసంధ్యమవగాహనం ।
గవాంమధ్యే వసేద్రాత్రౌ దివా గాశ్చాప్యనువ్రజేత్ ॥ 39
ఉష్ణే వర్షతి శీతే వా మారుతే వాతి వా భృశం ।
న కుర్వీతాత్మనస్త్రాణం గోరకృత్వా తు శక్తితః ॥ 40
ఆత్మనో యది వాన్యేషాం గృహే క్షేత్రేఽథవా ఖలే ।
భక్షయంతీం న కథయేత్ పిబంతం చైవ వత్సకమ్ ॥ 41
పిబంతీషు పిబేత్తోయం సంవిశంతీషు సంవిశేత్
పతితాం పంకలగ్నాం వా సర్వం ప్రాణైః సముద్ధరేత్ ॥ 42

ఆత్మకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తార్హుడు శిఖతో కూడ క్షౌరము చేసికొని మూడు సంధ్యలందు చల్లని నీళ్ళయందు స్నానము చేయవలెను. రాత్రిపూట ఆవులమధ్య పడుకొనవలెను. మధ్యాహ్నము వాటివెంట పోవలెను. ఎండకొట్టుతున్నా, వర్షం పడుతున్నా, చలిపెడుతున్నా, ఆవులకు రక్షణ చేయక తాను ఆత్మసంరక్షణ చేసికొనరాదు. ఆవు తన ఇంటిలోనో ఇతరుల ఇంటిలోనో పొలమందో కళ్ళమందో తింటూ ఉంటే యజమానికి చెప్పరాదు. అట్లే దాని దూడ పాలు తాగుతూ ఉంటే ఆ విషయాన్ని యజమానికి చెప్పరాదు. ఆవులు నీరు తాగుతూ ఉన్నప్పుడు తాను నీరు తాగాలి. అవి కూర్చుంటే ఇతడూ కూర్చోవాలి. అట్లే ఆవుక్రిందపడ్డా, బురదలో పడ్డా దానిని జాగ్రత్తగా రక్షించాలి. (మనుస్మృతిలో ఈ ప్రాయశ్చిత్తము ఆవును చంపిన వాని గురించి చెప్పబడింది. 11-108-115)

బ్రాహ్మణార్థే గవార్థే వా యస్తు ప్రాణాన్ పరిత్యజేత్ ।
ముచ్యతే బ్రహ్మహత్యాయా గోప్తా గోర్బ్రాహ్మణస్య చ ॥ 43

బ్రాహ్మణుని, ఆవును రక్షింపబోయి తన ప్రాణాన్ని పోగొట్టుకొన్నచో గోవునో, బ్రాహ్మణునో రక్షించిన ఆ వ్యక్తి బ్రహ్మహత్యా పాతకమునుండి ముక్తుడౌతాడు

గోవధస్యానురూపేణ ప్రాజాపత్యం వినిర్దిశేత్ ।
ప్రాజాపత్యం తతః కృచ్ఛ్రం విభజేత చతుర్విధమ్ ॥ 44

ఏకాహమేక భక్తాశీ ఏకాహం నక్తభోజనః ।
అయాచితాశ్యేకమహః ఏకాహం మారుతాశనః ॥ 45

దినద్వయం చైకభక్తో ద్విదినం నక్తభోజనః ।
దినద్వయమయాచీ స్యాత్ ద్విదినం మారుతాశనః ॥ 46

త్రిదినం చైకభక్తాశీ త్రిదినం నక్తభోజనః ।
దినత్రయమయాచీ స్యాత్ త్రిదినం మారుతాశనః ॥ 47

చతురహం త్వేకభక్తాశీ చతురహం నక్తభోజనః ।
చతుర్దినమయాచీ స్యాత్ చతురహం మారుతాశనః ॥ 48

గోవధచేసినవాడు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. దాని తరువాత కృచ్ఛ్రప్రాజాపత్యాన్ని నాలుగు విధములుగా విభజించి చేసికొనవలెను.

మొదటి భేదంలో ఒక దినం పగటిపూట మాత్రమే తినాలి. ఇంకొక దినం రాత్రిపూట మాత్రమే నక్తభోజనం చేయాలి. ఇంకొకనాడు యాచింపక దొరికిన దానిని మాత్రమే తినవలెను. నాలుగవ దినమున సంపూర్ణముగా నిరాహారుడై ఉండవలెను.

రెండవభేదంలో రెండుదినాలు పగటిపూట మాత్రమే తినాలి. రెండుదినాలు రాత్రిపూట మాత్రమే తినాలి. ఇంకను రెండు దినాలు అయాచితంగా వచ్చినదానినే తినాలి. ఇంకా రెండు దినాలు వాయు భోజనుడై ఆహారమేమీ తీసికొనరాదు.

మూడవభేదంలో మూడు దినాలు పగటిపూట మాత్రమే తిని, మూడు దినాలు నక్తభోజనం మాత్రం చేసి, మూడు దినాలు అయాచితాహారాన్ని మాత్రం భుజించి, మూడు దినాలు సంపూర్ణంగా ఉపవాసముండాలి.

ఇక నాలుగవ భేదంలో నాలుగు దినాలు పగటిపూట మాత్రం భుజించాలి. నాలుగు దినాలు రాత్రిపూట మాత్రం నక్తభోజనం చేయాలి. ఇంకా నాలుగు దినాలు అయాచితంగా లభించిన దాన్ని తిని తృప్తి పడాలి. చివరి నాలుగు దినాలు పూర్తిగా ఉపవాసముండాలి.

ఈ విధంగా కృచ్ఛ్రప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

ప్రాయశ్చిత్తే తతస్తీర్ణే కుర్యాద్ బ్రాహ్మణభోజనమ్ ।
విప్రాణాం దక్షిణాం దద్యాత్ పవిత్రాణి జపేద్ద్విజః ॥ 49

బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తు గోఘ్నః శుద్ధ్యేన్న సంశయః ॥ 50

పై విధంగా నాలుగు భేదములతో ఉన్న కృచ్ఛ్రప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఆచరించి బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టాలి. బ్రాహ్మణ భోజనము తరువాత వారికందరకు దక్షిణను సమర్పించుకొనవలెను. అటు పిమ్మట శుద్ధిమంత్రములను జపింపవలెను.

ఈ విధంగా ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని బ్రాహ్మణ భోజనము పెట్టినచో గోహత్యాపాతకము తప్పక తొలగిపోవును.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే అష్టమోఽధ్యాయః ।
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఎనిమిదవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ నవమోఽధ్యాయః

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

గోవధ ప్రాయశ్చిత్తము

గవాం సంరక్షణార్థాయ న దుష్యేద్రోధ బంధయోః ।
తద్వధం తు న తం వింద్యాత్కామాకామకృతం తథా ॥ 1

గోవులను రక్షించుటకై వాటిని అడ్డగించబోయినప్పుడు (రోధ సమయమున)లేక కట్టివేయుటకు ప్రయత్నించినప్పుడు ఆవు చనిపోయినచో వాటిని రక్షించుటకు ప్రయత్నించిన వానికి దోషమంటదు. అట్లే దానిని గోవధగా పరిగణింపకూడదు. దానికై కామకృతప్రాయశ్చిత్తమును గాని అకామకృత ప్రాయశ్చిత్తమును గాని చేయుతగదు.

దండాదూర్ధ్వం యదాన్యేన ప్రహరాద్యది పాతయేత్ ।
ప్రాయశ్చిత్తం తదా ప్రోక్తం ద్విగుణం గోవధే చరేత్ ॥ 2

ఆవును కఱ్ఱతో కాక ఇతర వస్తువులచే కొట్టినందు వల్ల అది చనిపోతే ఆవును చంపినవాడు గోవధప్రాయశ్చిత్తమునకు రెండు రెట్లు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

రోధ బంధన యోక్త్రాణి ఘాతశ్చేతి చతుర్విధం ।
ఏకపాదం చరేద్రోధే ద్వౌ పాదౌ బంధనే చరేత్ ॥ 3

యోక్త్రేషు తు త్రిపాదం స్యాత్ చరేత్సర్వం నిపాతనే ।

పశువులను అడ్డగించుపుడు, పలుపు మొదలగు వాటిని కట్టునప్పుడు, నాగలి, బండి మొదలైనవాటికి కట్టి గట్టిగాపీడించినందువల్ల, పొరపాటున చనిపోవుటకవకాశమున్నది. అట్లే వానిని చంపుట అనునది నాలుగవది. ఈ విధమగు కారణాలలో రోధన సమయములో ఆవు చనిపోతే గోప్రాయశ్చిత్తంలో నాలుగవ వంతు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. అట్లే ఆవును బంధింపబోవునపుడు అజాగ్రత్త వలన చనిపోతే గోప్రాయశ్చిత్తంలో సగభాగం ప్రాయశ్చిత్తం చేసికొనవలెను. ఇక నాగలి మొదలైన వాటికి కట్టినప్పుడు పొరపాటున చనిపోతే గోప్రాయశ్చిత్తంలో మూడు వంతుల ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. చివరకు ఏ విధముగానైనను ఆవును చంపినచో గోవధప్రాయశ్చిత్తమునంతయు చేసికొనవలెను.

గోచారే వా గృహే వాపి దుర్గేష్వప్యసమస్థలే ॥ 4

నదీష్వథ సముద్రేషు త్వన్యేషు చ నదీ ముఖే ।
దగ్ధదేశే మృతా గావః స్తంభనాద్రోధ ఉచ్యతే ॥ 5

ఆవులు మేయుచోట, ఇంటియందు, దుర్గమమైన స్థలములందు, ఎత్తు వంపులుగా ఉన్నచోట, నదుల దగ్గర, సముద్రము దగ్గర, ఇంకను ఇతర జలాశయముల దగ్గర, నది ప్రారంభమైన చోట, కాలుచున్న ప్రదేశమున ఆవులను ముందుకు పోకుండ ఆపినందువలన అవి చనిపోయినచో వాటి మరణానికి "రోధము" కారణమందురు.

యోక్త్రదామకదోరైశ్చ కంఠాభరణ భూషణైః ।
గృహే చాపి వనే వాపి బద్ధా స్యాత్ గౌర్మృతా యది ॥ 6

తదేవ బంధనం విద్యాత్కామాకామ కృతం చ యత్ ।

పలుపు మొదలైన వాటి వలన కంఠాభరణముల వలన, భూషణముల వల్ల ఇంటిలోనో, అడవిలోనో ఆవు చనిపోతే అది కామకృతమైనా, అకామకృతమైనా ఆ కారణమును బంధనమని అందురు.

హలే వా శకటే పంక్తౌ పృష్ఠే వా పీడితో నరైః ॥ 7

గోపతిర్మృత్యుమాప్నోతి యోక్త్రే భవతి తద్వధః ।

నాగలియందైనను, బండియందైనను, సమూహమందైనను మానవులు వీపుపై పొడుచుట చేత ఎద్దు చనిపోయినచో ఆ మరణకారణమును యోక్త్రమని అందురు.

మత్తః ప్రమత్త ఉన్మత్తశ్చేతనో వాప్యచేతనః ॥ 8

కామాకామకృతక్రోధో దండైర్వాఽభ్యాదథోపలైః ।

ప్రహృతా వా మృతా వాపి తద్ధి హేతుర్నిపాతనే ॥ 9

బాగా మదించి, ఉన్మత్తుడై, తెలివి యందుండి, తెలివి లేక, తెలిసీ, తెలియని కోపంతో కట్టెలతో కొట్టినా రాళ్ళతో కొట్టినా లేక చంపినా దానిని "నిపాత"మని అందురు.

అంగుష్ఠమాత్రస్థూలస్తు బాహుమాత్రః ప్రమాణతః ।

ఆర్ద్రస్తు సపలాశశ్చ దండ ఇత్యభిధీయతే ॥ 10

దండమనగా బొటనవ్రేలంత లావు, బాహువంత పొడవు కలిగి, పచ్చిగా, ఆకులతో ఉండునది.

మూర్ఛితః పతితో వాఽపి దండేనాభిహతః స తు ।

ఉత్థితస్తు యదాగచ్ఛేత్ పంచ సప్త దశాథవా ॥ 11

గ్రాసం వా యది గృహ్ణీయాత్తోయం వాపి పిబేద్యది ।

పూర్వవ్యాధ్యుపసృష్టశ్చేత్ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 12

దండముతో కొట్టబడ్డ గోవు మూర్ఛతో క్రిందపడిపోయి తరువాత తానే లేచి ఐదు, ఏడు, పది అడుగులు నడచి పోయినచో, గడ్డితిని నీరు తాగినచో ప్రాయశ్చిత్తమవసరము లేదు. అట్లే ఆ గోవును కొట్టుటకు పూర్వమే రోగమున్నచో ప్రాయశ్చిత్తమక్కరలేదు.

పిండస్థే పాదమేకం తు ద్వౌ పాదౌ గర్భసమ్మితే ।

పాదోనం వ్రతముద్దిష్టం హత్వా గర్భమచేతనమ్ ॥ 13

పిండరూపంలో ఉన్నగోవును చంపితే నాలుగవ వంతు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని, గర్భరూపము దాల్చిన గోవును చంపితే రెండు వంతుల ప్రాయశ్చిత్తాన్ని, చైతన్యము లేని గర్భాన్ని పడగొట్టితే మూడు వంతుల ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

పాదేఽంగరోమవపనం ద్విపాదే శ్మశ్రుణోఽపి చ ।

త్రిపాదే తు శిఖావర్జం సశిఖం తు నిపాతనే ॥ 14

పాదే వస్త్రయుగం చైవ ద్విపాదే కాంస్యభాజనం ।
త్రిపాదే గోవృషం దద్యాత్ చతుర్థే గోద్వయం స్మృతమ్ ॥ 15

నిష్పన్నః సర్వగాత్రేషు దృశ్యతే వా స చేతనః ।
అంగప్రత్యంగ సంపూర్ణే ద్విగుణం గోవ్రతం చరేత్ ॥ 16

ఏకపాద ప్రాయశ్చిత్తమున చేతులు, కాళ్ళపై నున్న వెంట్రుకలను క్షౌరము చేసికొనవలెను. ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తమున గడ్డము, మీసములను కూడ తీసివేయవలెను. త్రిపాద ప్రాయశ్చిత్తమున శిఖను వదలి మిగిలిన వెండ్రుకలను, నిపాతమున శిఖతో వెంట్రుకలనన్నిటిని తీసివేయవలెను. అట్లే ఏకపాదప్రాయశ్చిత్తంలో రెండు వస్త్రాలను దానం చేయవలెను. ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తంలో కంచుపాత్రలను, త్రిపాదప్రాయశ్చిత్తంలో ఆవును, ఎద్దును కలిపి, నిపాతన ప్రాయశ్చిత్తంలో రెండు గోవులను దానమీయవలెను. ఆవు "కట్టిన" తరువాత ఆ గర్భానికి అవయవములన్నీ వచ్చి అది చైతన్యముతో నున్నప్పుడు ఆ ఆవు గర్భాన్ని పడునట్లు చేసినచో అతనికి గోవధకంటె రెండు రెట్లు ఎక్కువ ప్రాయశ్చిత్తము విధింపబడుతుంది.

పాషాణేనైవ దండేన గావో యేనాభిఘాతితాః ।
శృంగభంగే చరేత్పాదం ద్వౌ పాదౌ నేత్రఘాతనే ॥ 17

లాంగూలే పాదకృచ్ఛ్రన్తు ద్వౌ పాదావస్థిభంజనే ।
త్రిపాదం చైవ కర్ణే తు చరేత్సర్వం నిపాతనే ॥ 18

శృంగభంగేఽస్థిభంగే చ కటిభంగే తథైవ చ ।
యది జీవతి షణ్మాసాన్ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 19

రాళ్ళచేతనో, దండముచేతనో ఆవులను కొట్టినప్పుడు కొమ్ము విరిగినచో ఏకపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. కండ్లు పోతే ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని అట్లే తోకతెగిపోతే ఏక పాద ప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఎముకలు విరిగిపోతే ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని చెవులు తెగిపోతే త్రిపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, నిపాతనమున సమస్త ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

కాని కొమ్ములు విరిగినా, ఎముకలు విరిగినా, నడుము విరిగినా, అది ఆరునెలలు బ్రతికియున్నచో ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలసిన పనిలేదు.

వ్రణభంగే చ కర్తవ్యః స్నేహాభ్యంగస్తు పాణినా ।
యవసం చోపహంతవ్యో యావత్ దృఢబలో భవేత్ ॥ 20

యావత్సంపూర్ణసర్వాంగః తావత్తం పోషయేన్నరః ।
గోరూపం బ్రాహ్మణస్యాగ్రే నమస్కృత్వా విసర్జయేత్ ॥ 21

యద్యసంపూర్ణసర్వాంగో హీనదేహో భవేత్తదా ।
గోఘాతకస్య తస్యార్ధం ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 22

గోవు యొక్క శరీరం పైన తాను కొట్టినందువల్ల పుండైతే దానికి మెల్లగా నూనెను రాయవలెను. అట్లే ఆ గోవునకు తగిన బలము వచ్చేవరకు గడ్డిని చిన్న చిన్న ముక్కలుగా చేసి పెట్టవలెను. ఈ విధంగా ఆ గోవుకు సంపూర్ణమైన బలం వచ్చేవరకు చేయవలెను. తరువాత బ్రాహ్మణునకు నమస్కరించి ఆవును వదలిపెట్టవలెను.

పై విధంగా ఆవుకు నూనె మొదలైన వాటిచే సేవచేస్తున్నా బలం రాకపోతే, అవయవలోపం ఏర్పడితే ఆ గోఘాతకుడు అర్ధప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

కాష్ఠలోష్ఠక పాషాణైః శస్త్రేణైవోద్ధతో బలాత్ ।
వ్యాపాదయతి యో గాం తు తస్య శుద్ధిర్వినిర్దిశేత్ ॥ 23

చరేత్సాంతపనం కాష్ఠే ప్రాజాపత్యం తు లోష్ఠకే ।
తప్తకృచ్ఛ్రం తు పాషాణే శస్త్రేణైవాతికృచ్ఛ్రకమ్ ॥ 24

పంచ సాంతపనే గావః ప్రాజాపత్యే తథా త్రయః ।
తప్తకృచ్ఛ్రే భవంత్యష్టౌ అతికృచ్ఛ్రే త్రయోదశ ॥ 25

మదించిన మానవుడు కట్టె, మట్టిపెడ్డలు, రాళ్ళు, ఆయుధముచే గోవును గట్టిగా కొట్టి చంపినచో దానికిట్లు ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. దండంతో కొట్టినచో సాంతపన కృచ్ఛ్రాన్ని, మట్టిపెడ్డలతో కొట్టినచో ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని, రాళ్ళచే కొట్టినప్పుడు తప్తకృచ్ఛ్రప్రాయ శ్చిత్తాన్ని, ఆయుధముచే కొట్టినచో అతికృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేయాలి.

సాంతపన ప్రాయశ్చిత్తము తరువాత ఐదు ఆవులను, ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తము తరువాత మూడు ఆవులను, తప్తకృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తము తరువాత ఎనిమిది ఆవులను, అతికృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తానంతరం పదమూడు ఆవులను దానం చేయాలి.

ప్రమాపణే ప్రాణభృతాం దద్యాత్తత్ప్రతిరూపకమ్ ।
తస్యానురూపం మూల్యం వా దద్యాదిత్యబ్రవీన్మనుః ॥ 26

జంతువులను కొట్టి చంపినసందర్భంలో దానితో సమానమైన ప్రాణిని గాని, దాని

మూల్యాన్ని గాని చెల్లించాలని మనువు పేర్కొన్నాడు.

అన్యత్రాంకన లక్ష్మభ్యాం వాహనే మోచనే తథా ।
సాయం సగోపనార్థం చ న దుష్యేద్రోధబంధయోః ॥ 27

గోవును భగవంతుని పేరు మీద వదలిపెట్టుచు గుర్తు పెట్టునప్పుడు తప్పు బండికి కట్టునప్పుడు, వదలిపెట్టునప్పుడు, సాయంకాలమందు రక్షించు సమయమున రోధనము లేక బంధనము చేసినచో దోషము కాజాలదు.

అతిదాహేఽతివాహే చ నాసికాభేదనే తథా ।
నదీపర్వత సంచారే ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 28

అతి దాహే చరేత్పాదం ద్వౌ పాదౌ వాహనే చరేత్ ।
నాసిక్యే పాదహీనం తు చరేత్సర్వం నిపాతనే ॥ 29

దహనాత్తు విపద్యేత అనడ్వాన్యోక్త్రయంత్రితః ।
ఉక్తం పరాశరేణైవ హ్యేకం పాదం యథావిధి ॥ 30

గోవుకు గుర్తుపెట్టు సమయమున శరీరం బాగుగా కాలినచో, అధికమైన బరువు వేసి బండ్లను మోయించునపుడు, ముక్కుకు త్రాడు వేస్తున్నప్పుడు ముక్కు పగిలినచో నదీపర్వతప్రాంతాలలో తిప్పునప్పుడు చేయవలసిన ప్రాయశ్చిత్తము ఇక వివరింపబడును.

అతి దాహము చేసినప్పుడు (బాగా కాల్చినప్పుడు) పాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, అతిగా బరువులు మోపినప్పుడు ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, ముక్కు, కాళ్ళకు దెబ్బలు తగిలించినప్పుడు త్రిపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, నిపాతనమున సర్వప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఆచరింపవలెను. కట్టివేసియున్నప్పుడు గోవును కాల్చినప్పుడు అది చనిపోయినచో ఏకపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని తప్పక చేసికొనవలెనని పరాశర మహర్షి తెలిపెను.

రోధనం బంధనం చైవ భారప్రహరణం తథా ।
దుర్గప్రేరణ యోక్త్రం చ నిమిత్తాని వధస్య షట్ ॥ 31

గోవులను అడ్డగించుట, కట్టివేయుట, అధికమైన బరువును వేయుట, కొట్టుట, దుర్గమ ప్రదేశములకు పంపుట, యోక్త్రము ఈ ఆరు గోవధకు కారణమగుచున్నవి.

బంధపాశసుగుప్తాంగో మ్రియతే యది గోపశుః ।
భవనే తస్య పాపీ స్యాత్ ప్రాయశ్చిత్తార్థమర్హతి ॥ 32

తాళ్ళతో కట్టివేసినందువల్ల అవు చనిపోతే దాని చావుకు కారణమైనవాడు అర్ధకృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

న నారికేళైర్న చ శాణసూత్రైర్న చాపిమౌంజైర్న చ వల్కశృంఖలైః ।

ఏతైస్తు గావో న నిబంధనీయా బధ్వా తు తిష్ఠేత్పరశుం గృహీత్వా ॥ 33

కొబ్బరి తాళ్ళతో, శణమనే గడ్డిచే చేయబడ్డ తాళ్ళతో, ముంజమను గడ్డిచే చేయబడ్డ తాళ్ళతో, నారతాళ్ళతో, ఇనుపసంకెళ్ళతో గోవులను ఎప్పుడు వేయుటకు కట్టివేయరాదు. వీటితో గోవులను కట్టివేస్తే అవసరమైనచో ఆ బంధనమును తెంపుటకై గొడ్డలి తీసికొని నిలబడవలెను.

కుశైః కాశైశ్చ బధ్నీయాత్ గోపశుం దక్షిణాముఖం ।

పాశలగ్నాగ్ని దగ్ధేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 34

గోవులను కుశము లేక కాశమను గడ్డిచే చేయబడిన తాళ్ళతో దక్షిణముఖముగా ఉండునట్లు కట్టివేయవలెను. అప్పుడు త్రాడునకు పొరపాటున అగ్ని అంటుకొని గోవులు తగులబడ్డప్పటికీ పాపమంటదు.

యది తత్ర భవేత్కాష్ఠం ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ।

జపిత్వా పావనీం దేవీం ముచ్యతే తత్ర కిల్బిషాత్ ॥ 35

గోవును కట్టివేసిన తరువాత కట్టెతో కొట్టినచో గాయత్రీ జపాన్ని చేసినచో ఆ బ్రాహ్మణుడు పరిశుద్ధుడగును.

ప్రేరయన్ కూపవాపీషు వృక్షచ్ఛేదేషు పాతయన్ ।

గవాశనేషు విక్రీణంస్తతః ప్రాప్నోతి గోవధమ్ ॥ 36

గోవులను బావులందు, కొట్టిన చెట్లకొమ్మలపై పడవేసినచో, గోమాంసమును తినే వారి గురించి కటికవానికి అమ్మినచో గోహత్యచేసిన పాపము సంభవించును.

ఆరాధితస్తు యః కశ్చిత్ భిన్నకక్షో యదా భవేత్ ।

శ్రవణం హృదయం భిన్నం మగ్నో వా కూపసంకటే ॥ 37

కూపాదుత్క్రమతే చైవ భగ్నో వా గ్రీవ పాదయోః ।

స ఏవ మ్రియతే తత్ర త్రీన్పాదాంస్తు సమాచరేత్ ॥ 38

గోవును కాయుచున్నప్పుడు ఏదేని ఒక కారణము వల్ల రొమ్ము విరిగినా, చెవి, హృదయము దెబ్బతిన్నా, బావిలో పడినా, బావిలోనుండి తీయుచున్నప్పుడు మెడ, కాళ్ళు

మొదలైనవి విరిగినా, లేక చనిపోయినా అతడు మూడు పాదముల గోవధప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

కూపఖాతే తటాబంధే నదీబంధే ప్రపాసు చ
పానీయేషు విపన్నానాం ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 39

కూపఖాతే తటాఖాతే దీర్ఘఖాతే తథైవ చ ।
స్వల్పేషు ధర్మఖాతేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 40

గోవులు తమంతట తామే పోవుచు బావిబొందలో, చెరువులో, నదిలో, నీటిగుంటలో పడిపోయినచో వాటిని త్రవ్విన వానికి ప్రాయశ్చిత్తము లేదు. అట్లే బావులు, చెరువులు, దిగుడు బావులు ఇతరమైన ధర్మకార్యములకై తీసిన గుంటలో గోవు పడిపోయినచో వాటిని త్రవ్విన వానికి పాపమంటదు.

వేశ్మ ద్వారే నివాసేషు యో నరః ఖాతమిచ్ఛతి ।
స్వకార్య గృహఖాతేషు ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 41

తన ఇంటిముందు తన ఇంటిలో, తన ఇల్లు కట్టు సమయమున లోతుగా గోయి త్రవ్వినప్పుడు దానిలో గోవు పడినచో ఆ ఇంటి యజమానికి పాపమంటుకొనును. కావున అతడు తప్పక ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

నిశిబంధనిరుద్ధేషు సర్ప వ్యాఘ్ర హతేషు చ ।
అగ్నివిద్యుద్విపన్నానాం ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 42

గ్రామఘాతే శరౌఘేణ వేశ్మ భంగ నిపాతనే ।
అతివృష్టి హతానాం చ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 43

సంగ్రామేఽపహృతానాం చ యే దగ్ధా వేశ్మకేషు చ ।
దావాగ్నిగ్రామఘాతేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 44

యంత్రితా గౌశ్చికిత్సార్థం మూఢగర్భ విమోచనే ।
యత్నే కృతే విపద్యేత ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 45

రాత్రి వేళలందు కట్టివేసినందువల్ల,సర్పము, వ్యాఘ్రము మొదలైనవాటి వలన అగ్నివల్ల, పిడుగువల్ల ఆవు చనిపోయినప్పుడు ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలసిన పనిలేదు. అట్లే దుర్మార్గులు శత్రువులు వచ్చి గ్రామాన్ని ముట్టడించి ఊరిపై బాణములను వేసినప్పుడు, ఇల్లు కూలి

చనిపోయినప్పుడు, అతివృష్టి వలన చనిపోయినప్పుడు ప్రాయశ్చిత్తమును ఎవ్వరూ చేసికొనవలసిన అవసరము లేదు. అట్లే యుద్ధం వల్ల, శత్రువులు అపహరింపగా చనిపోయిన వాటిని గురించి, ఇండ్లు తగులబడిపోతున్నందువల్ల అందు చిక్కుకొని చనిపోయిన గోవుల గురించి, దావాగ్ని వలన, గ్రామాన్ని ముట్టడించినందువల్ల చనిపోయిన గోవుల గురించి ప్రాయశ్చిత్తమును ఎవ్వరు చేసికొనవలసని అవసరము లేదు. అదే విధంగా చికిత్సకొరకు కట్టి వేసినప్పుడు, కడుపులో చనిపోయిన పిండాన్ని తీసివేయునప్పుడు చనిపోయిన ఆవులగురించి ప్రాయశ్చిత్తమక్కరలేదు.

వ్యాపన్నానాం బహూనాం చ రోధనే బంధనేఽపి వా ।
భిషఙ్మిథ్యాపచారేణ ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 46

దెబ్బలు, రోగము మొదలైన వాటి వల్ల బాధపడుతున్న అనేకమైన పశువులను ఒకే దగ్గర కట్టివేసినందువల్ల వాటిలో కొన్ని చనిపోయినను, వైద్యము తెలియక మందులిచ్చినందు వలన చనిపోయినను ప్రాయశ్చిత్తమును తప్పక చేసికొనవలెను.

గోవృషాణాం విపత్తౌ చ యావంతః ప్రేక్షకా జనాః ।
అనివారయతాం తేషాం సర్వేషాం పాతకం భవేత్ ॥ 47

ఆవులు, ఎద్దులు ఆపదలో చిక్కుకొన్నప్పుడు చూస్తూ ఉండి కూడా ఆ ఆపదను తొలగించుటకు ప్రయత్నించని ప్రజలందరు ప్రాయశ్చిత్తమును తప్పక చేసికొనవలెను.

ఏకో హతో యైర్బహుభిః సమేతైర్న జ్ఞాయతే యస్య హతోఽభిఘాతాత్ ।
దివ్యేన తేషాముపలభ్య హంతా నివర్తనీయో నృపసన్నియుక్తైః ॥ 48

చాలామంది కలసి రాళ్ళు రప్పలు వంటి వాటిని విసరి గోవును గాయపరిచినా, చంపినా, ఆ సమూహంలో ఎవ్వరు చంపిరను విషయము స్పష్టముగా లేనందువల్ల రాజు వారిచే శపథము మొదలైన దివ్య పరీక్షలు చేయించి గోవును గాయపరచినవానికి లేక హత్యచేసినవానికి శిక్ష విధింపవలెను.

ఏకా చేద్బహుభిః కాచిత్ దైవాద్వ్యాపాదితా క్వచిత్ ।
పాదం పాదం తు హత్యాయాశ్చరేయుస్తే పృథక్ పృథక్ ॥ 49

ఈ విధంగా అనేకులు కలసి ఒక గోవును చంపినప్పుడు నిజముగా దానిని చంపినవాడు తెలియనిచో ఆ సమూహమందు ఉన్న వారందరూ పాద, పాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఆచరింపవలెను.

హతే తు రుధిరం దృశ్యం వ్యాధిగ్రస్తః కృశో భవేత్ ।
లాలాభవతి దంష్ట్రేషు ఏవమన్వేషణం భవేత్ ॥ 50

గ్రాసార్థం చోదితో వాఽపి అధ్వానం నైవ గచ్ఛతి ।
మనునా చైవమేకేన సర్వశాస్త్రాణి జానతా ।
ప్రాయశ్చిత్తం తు తేనోక్తం గోఘ్నశ్చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 51

ఆవును నలుగురు కలసి కొట్టినచో (దాని ముక్కు, నోరు నుండి)రక్తము కారితే అది కొట్టినందువల్ల చనిపోయినట్లు, కృశించి చనిపోతే వ్యాధివల్ల చనిపోయినట్లు, నోటిలో లాలాజలము వస్తే పాము కాటువల్ల మరణించినట్లు గుర్తింపవలెను. అట్లే మేయుటకై బయటకు పంపినా నడవలేకపోయినచో వ్యాధిగ్రస్తముగా భావింపవలెనని సర్వశాస్త్ర విశారదుడైన మనువు పేర్కొనెను. గోహత్యా ప్రాయశ్చిత్తముగా చాంద్రాయణవ్రతాన్ని విధింపవలెనని మనువు పేర్కొన్నాడు.

కేశానాం రక్షణార్థాయ ద్విగుణం వ్రతమాచరేత్ ।
ద్విగుణే వ్రత ఆదిష్టే దక్షిణా ద్విగుణా భవేత్ ॥ 52

రాజా వా రాజపుత్రో వా బ్రాహ్మణో వా బహుశ్రుతః ।
అకృత్వా వపనం తేషాం ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 53

యస్య న ద్విగుణం దానం కేశశ్చ పరిరక్షితః ।
తత్పాపం తస్య తిష్ఠేత వక్తా చ నరకం వ్రజేత్ ॥ 54

గోహత్య చేసినవాడు తన వెంట్రుకలను కొరిగించుకొనక రక్షించుకొనవలెనని భావిస్తే ద్విగుణమైన ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని, ద్విగుణమైన దక్షిణను ఈయవలెను. రాజు, రాజపుత్రుడు, చక్కగా వేదాలను అధ్యయనం చేసిన బ్రాహ్మణుడు వీరికి కేశములను కొరిగింపక ప్రాయశ్చిత్తము మాత్రము చెప్పబడింది. ఇక ఇతరులు తమ వెంట్రుకలను రక్షించుకొనుచు రెండితలు దానాన్ని చేయనిచో వారి పాపమట్లే ఉండును. చివరకు వారు నరకానికి కూడ పోయెదరు.

యత్కించిత్క్రియతే పాపం సర్వం కేశేషు తిష్ఠతి ।
సర్వాన్కేశాన్సముద్ధృత్య ఛేదయేదంగుళిద్వయమ్ ॥ 55

ఏవం నారీకుమారీణాం శిరసో ముండనం స్మృతం ।

న స్త్రీణాం కేశవపనం న దూరే శయనాసనమ్ ॥ 56

మానవులు చేయు పాపమంతయు కేశములందే ఉండును కావున కేశములనన్నిటిని ఎత్తిపట్టుకొని రెండంగుళముల మేర కత్తిరింపవలెను. ఈ నియమము స్త్రీలకు పెండ్లికాని ఆడపిల్లలకు మాత్రము సంబంధించినది. అనగా స్త్రీలకు రెండంగుళముల వెండ్రుకలు కత్తిరించినచో సరిపోతుంది. సుమంగళియైన స్త్రీలకు తలగొరిగించుట, భర్తకు దూరముగా (ఒకే ఇంటిలో) పడుకొనుట, కూర్చుండుట అనునది కూడదు.

న చ గోష్ఠే వసేద్రాత్రౌ న దివా గా అనువ్రజేత్ ।

నదీషు సంగమే చైవ అరణ్యేషు విశేషతః ॥ 57

న స్త్రీణామజినం వాసో వ్రతమేవం సమాచరేత్ ।

త్రిసంధ్యం స్నానమిత్యుక్తం సురాణామర్చనం తథా ॥ 58

బంధుమధ్యే వ్రతం తాసాం కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదికం ।

గృహేషు సతతం తిష్ఠేత్ శుచిర్నియమమాచరేత్ ॥ 59

స్త్రీలు రాత్రిపూట కొట్టములందు నివసింపరాదు. పగటిపూటనైనా ఆవులవెంట అడవికి పోరాదు. ఒంటరిగా నదుల దగ్గరకు, అనేకులు స్నానము చేయు నదీ సంగమస్థలముల దగ్గరకు, అడవికి పోరాదు. అట్లే వారు కృష్ణాజినాన్ని ధరింపరాదు. మూడు సంధ్యలందు స్నానము చేసి దేవతార్చన చేయుటే వారు చేయవలసిన వ్రతము. వారు బంధువుల మధ్యనే కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాది వ్రతాలను చేయాలి. వారు ఇంటిలో ఎల్లప్పుడు పవిత్రముగా నియమములతో ఉండవలెను.

ఇహ యో గోవధం కృత్వా ప్రచ్ఛాదయితుమిచ్ఛతి ।

స యాతి నరకం ఘోరం కాలసూత్రమసంశయమ్ ॥ 60

విముక్తో నరకాత్తస్మాన్మర్త్యలోకే ప్రజాయతే ।

క్లీబో దుఃఖీ చ కుష్ఠీ చ సప్త జన్మాని వై నరః ॥ 61

తస్మాత్ప్రకాశయేత్పాపం స్వధర్మం సతతం చరేత్ ।

స్త్రీబాలభృత్యగోవిప్రేష్వతికోపం వివర్జయేత్ ॥ 62

గోవధచేసి దానిని కప్పిపుచ్చుకొనువాడు కాలసూత్రమనే భయంకర నరకమునకు పోవును.

ఆ నరకమందు చాలాకాలము దుఃఖములననుభవించి భూలోకమున నపుంసకుడుగా, కుష్ఠురోగిగా, దుఃఖవంతుడుగా ఏడేసి జన్మలు పొందును.

అందువలన గోవధచేసినవాడు తన పాపాన్ని నలుగురికి చెప్పుకొని ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. అట్లే తనకు నిర్దేశింపబడిన ధర్మమును తప్పక ఆచరింపవలెను. అట్లే యజమాని స్త్రీలు, బాలురు, సేవకులు, రోగములచే బాధపడుచున్నవారిపై అతిగా కోపగించుకొనరాదు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే నవమోఽధ్యాయః ।
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న తొమ్మిదవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ దశమోఽధ్యాయః

పదియవ అధ్యాయము

అగమ్యాగమన ప్రాయశ్చిత్తము

చాతుర్వర్ణ్యేషు సర్వేషు హితాం వక్ష్యామి నిష్కృతిం ।
అగమ్యాగమనే చైవ శుద్ధౌ చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 1

బ్రాహ్మణులు మొదలైన చతుర్వర్ణములవారు పాపముల నుండి తొలగు ఉపాయమును వివరింతును. చతుర్వర్ణములవారు అగమ్యయైన స్త్రీతో సంగమించినప్పుడు ఆ పాపము తొలగిపోవుటకు చాంద్రాయణ వ్రతమును ఆచరింపవలెను.

ఏకైకం హ్రాసయేత్ గ్రాసం కృష్ణే శుక్లే చ వర్ధయేత్ ।
అమావాస్యాం న భుంజీత హ్యేష చాంద్రాయణో విధిః ॥ 2

కృష్ణపక్షమున ఒక్కొక్క దినము ఒక్కొక్క ముద్దను తగ్గిస్తూ అమావాస్యనాడు పూర్తిగా ఉపవాసముండవలెను. అట్లే శుక్ల పక్షమున ఒక్కొక్క దినము ఒక్కొక్క ముద్ద చొప్పున పెంచుకుంటూ పోవలెను. ఈ వ్రతాన్ని చాంద్రాయణ వ్రతమని అందురు.

కుక్కుటాండ ప్రమాణం తు గ్రాసం వై పరికల్పయేత్ ।
అన్యథా జాతదోషేణ న ధర్మో న చ శుద్ధ్యతే ॥ 3

భోజనమందు ఒక్కొక్క ముద్ద కోడిగుడ్డంత మాత్రమే ఉండవలెను. దీని కంటె విరుద్ధంగా

మిక్కిలి పెద్దగా ఉంటే దోషం కలుగుతుంది. అది ధర్మవిరుద్ధం కూడ అందువల్ల పాపం నశించదు.

ప్రాయశ్చిత్తే తతశ్చీర్ణే కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనం ।
గోద్వయం వస్త్రయుగ్మం చ దద్యాద్విప్రేషు దక్షిణామ్ ॥ 4

చాంద్రాయణవ్రతముచే ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొన్న తరువాత బ్రాహ్మణులకు సంతృప్తి కలుగునట్లు భోజనము పెట్టి ఒక గోవుల జతను, వస్త్రముల జతను బ్రాహ్మణునకు దానముగా సమర్పించుకొనవలెను.

చాండాలీం వా శ్వపాకీం వా అనుగచ్ఛతి యో ద్విజః ।
త్రిరాత్రముపవాసీ చ విప్రాణామనుశాసనాత్ ॥ 5

సశిఖం వపనం కృత్వా ప్రాజాపత్యద్వయం చరేత్ ।
బ్రహ్మకూర్చం తతః కృత్వా కుర్యాద్బ్రాహ్మణ తర్పణమ్ ॥ 6

గాయత్రీం చ జపేన్నిత్యం దద్యాద్గో మిథునద్వయం ।
విప్రాయ దక్షిణాం దద్యాచ్ఛుద్ధిమాప్నోత్యసంశయమ్ ॥
గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాచ్ఛుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 7

చండాలస్త్రీతో గాని, శ్వపాచియైన (కుక్కమాంసాన్ని వండుకొని తినే) స్త్రీతో గాని బ్రాహ్మణుడు పోయినచో బ్రాహ్మణుల యొక్క ఆజ్ఞననుసరించి మూడు దినములు ఉపవాసముండవలెను. తరువాత తన శిఖతోపాటు శిరస్సునంతయు క్షౌరము చేయించుకొని రెండు ప్రాజాపత్యవ్రతములను చేయవలెను. తరువాత బ్రాహ్మకూర్చమను వ్రతమును చేయవలెను.

(అహోరాత్రోషితో భూత్వా పౌర్ణమాస్యాం విశేషతః । పంచ గవ్యం పిబేత్ప్రాతః బ్రహ్మకూర్చమితిస్మృతమ్ ॥ ఒక దినమంతా ఉపవాసముండవలెను. అది పూర్ణిమనాడు చేస్తే విశేష ఫలముంటుంది. మరునాడు ఉదయమున పంచగవ్యాన్ని సేవిస్తే అది బ్రహ్మకూర్చమనబడుతుంది.) తరువాత గాయత్రీ జపం చేస్తూ బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ చేయవలెను. అటుపిమ్మట సద్బ్రాహ్మణునకు రెండు ఆవు ఎద్దుల జంటలను దానముగా ఇచ్చినచో ఆతడు శుద్ధిని పొందును. పరాశరుడు మాత్రం ఒక జతను దానముగా ఇచ్చినచో చాలునని చెప్పెను.

క్షత్రియో వాఽథ వైశ్యో వా చాండాలీం గచ్ఛతో యది ।

ప్రాజాపత్యద్వయం కుర్యాద్దద్యాత్ గోమిథునద్వయమ్ ॥ 8

క్షత్రియుడు గాని వైశ్యుడు గాని చండాలస్త్రీతో పోయినచో రెండు ప్రాజాపత్యవ్రతాలు చేసి రెండు ఆవు ఎద్దుల జంటలను బ్రాహ్మణునకు దానముగా సమర్పించుకొనవలెను.

శ్వపాకీం వాఽథ చాండాలీం శూద్రో వా యది గచ్ఛతి ।

ప్రాజాపత్యం చరేత్కృచ్ఛ్రం చతుర్గోమిథునం దదేత్ ॥ 9

శూద్రుడు చండాలస్త్రీ లేక శ్వపాచియైన స్త్రీతో పోయినచో ఒక ప్రాజాపత్య వ్రతమునాచరించి నాలుగు గోమిథునములను (ఆవు, ఎద్దు) దానము చేయవలెను.

మాతరం యది గచ్ఛేత్తు భగినీం స్వసుతాం తథా ॥ 10

ఏతాస్తు మోహితో గత్వా త్రీణి కృచ్ఛ్రాణి సంచరేత్ ।

చాంద్రాయణత్రయం కుర్యాత్ శిశ్నచ్ఛేదేన శుద్ధ్యతి ॥ 11

మోహపరవశుడై తన తల్లి, చెల్లెలు లేక తన కూతురుతో పోయినవాడు మూడు కృచ్ఛ్రవ్రతములను మూడు చాంద్రాయణ వ్రతములనాచరింపవలెను. చివరకు తన శిరస్సును ఛేదించుకొనవలెను. అప్పుడే శుద్ధి కలుగుతుంది.

మాతృష్వసృగమే చైవ ఆత్మమేఢ్ర నికృంతనమ్ ॥ 12

అజ్ఞానేన తు యో గచ్ఛేత్కుర్యాచ్చాంద్రాయణ ద్వయం ।

దశ గోమిథునం దద్యాచ్ఛుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 13

తెలిసి మేనత్తతో పోయినచో ప్రాయశ్చిత్తముగా తన మేఢ్రమును కోసికొనవలెను. అట్లే తెలియక మేనత్తతో పోయినచో రెండు చాంద్రాయణ వ్రతములు చేసి పది గోవుల జంటలను దానముగా ఇవ్వవలెను.

పితృదారాన్ సమారుహ్య మాతురాప్తాం చ భ్రాతృజాం ।

గురుపత్నీం స్నుషాం చైవ భ్రాతృభార్యాం తథైవ చ ॥ 14

మాతులానీం సగోత్రాం చ ప్రాజాపత్యత్రయం చరేత్ ।

గోద్వయం దక్షిణాం దత్వా ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 15

తన తల్లియొక్క సవతులతోను, తల్లికి ఆప్తురాలైన స్త్రీతోను, సోదరుని కూతుర్లతోను, గురువుగారి భార్యతోను, కోడలితోను, సోదరుని భార్యతోను, మేనమామ భార్యతోను, తన

గోత్రమునకు చెందిన స్త్రీతోను పోయినవాడు మూడు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్రములు చేసికొని రెండు గోవులను దానమిచ్చినచో పాపపరిహారమగును.

పశువేశ్యాదిగమనే మహిష్యుష్ట్రీ కపీం తథా ।
ఖరీం చ సూకరీం గత్వా ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ॥ 16

వేశ్యలో బఱ్ఱె, ఒంటె, కోతి, గాడిద, పంది వంటి పశువులతో లైంగిక సంబంధము పెట్టుకొన్నచో ప్రాజాపత్యవ్రతమునాచరింపవలెను.

గోగామీ చ త్రిరాత్రేణ బ్రాహ్మణాయ చ గాం దదేత్
మహిష్యుష్ట్రీ ఖరీగామీ త్వహోరాత్రేణ శుద్ధ్యతి ॥ 17

ఆవుతో లైంగిక సంబంధమును పెట్టుకొన్నవాడు మూడు రాత్రులుపవాసముండి బ్రాహ్మణునకొక గోవును దానముగా ఈయవలెను. అట్లే బఱ్ఱె, ఒంటె, గాడిదలతో లైంగిక సంబంధము పెట్టుకొన్నచో ఒక దినమంతయు ఉపవాసమున్నచో శుద్ధుడగును.

డామరే సమరే వాఽపి దుర్భిక్షే వా జనక్షయే ।
బందిగ్రాహే భయార్తే వా సదా స్వస్త్రీం నిరీక్షయేత్ ॥ 18

భయంకరమైన సమయమున, యుద్ధసమయమున, దుర్భిక్షమందు, జనక్షయమేర్పడినప్పుడు బందిగా పట్టుకొన్నప్పుడు, ఇంకను ఇతర సమయములందును అన్యస్త్రీలను కోరక తన స్త్రీ కొరకు మాత్రమే నిరీక్షించుట తగినది.

చాండాలైః సహ సంపర్కం యా నారీ కురుతే తతః ।
విప్రాన్దశ వరాన్ కృత్వా స్వయం దోషం ప్రకాశయేత్ ॥ 19

ఆకంఠసంమితే కూపే గోమయోదక కర్దమే
తత్ర స్థిత్వా నిరాహారా త్వహో రాత్రేణ నిష్క్రమేత్ ॥ 20

సశిఖం వపనం కృత్వా భుంజీయాద్యావకౌదనం
త్రిరాత్రముపవాసిత్వా త్వేకరాత్రం జలే వసేత్ ॥ 21

చండాలురతో సంబంధము పెట్టుకొన్న స్త్రీ తాను చేసిన తప్పును పదిమంది బ్రాహ్మణులముందు చెప్పుకొని పేడ, బురద నిండిన గోతిలో కంఠము వరకు ఒక దినమంతయు నిరాహారముగా ఉండవలెను. తరువాత తలవెంట్రుకలన్నిటిని కొరిగించుకొని మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండి ఒక రాత్రియంతా నీటియందే ఉండవలెను.

శంఖపుష్పీ లతామూలం పత్రం వా కుసుమం ఫలం ।
సువర్ణం పంచగవ్యం చ క్వాథయిత్వా పిబేజ్జలమ్ ॥ 22

ఏకభక్తం చరేత్పశ్చాద్యావత్పుష్పవతీ భవేత్ ।
వ్రతం చరతి తద్యావత్తావత్సంవసతే బహిః ॥ 23

ప్రాయశ్చిత్తే తతశ్చీర్ణే కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనం ।
గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాచ్ఛుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 24

తరువాత శంఖపుష్పి అనే ఓషధి లతయొక్క వేళ్ళను, ఆకులను, పూవును, ఫలాన్ని అన్నిటిని బంగారము పంచగవ్యములతో కలిపి బాగుగా మర్దించి ఆ నీటినంతయు ఆ స్త్రీ త్రాగవలెను. అమె ముట్టగుసంతవరకు ప్రతిదినము ఒక పూట మాత్రము భుజించవలెను. ఈ వ్రతమును చేయునంతవరకు ఆమె ఇంటి బయటనే నివసించవలెను. ఈప్రాయశ్చిత్త వ్రతాన్ని పూర్తిచేసిన తరువాత బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ చేయవలెను. బ్రాహ్మణభోజనానంతరం సద్బ్రాహ్మణునకు రెండు గోవులను దానముగా ఇచ్చినచో శుద్ధి కలుగునని పరాశర మహర్షి తెలిపెను.

చాతుర్వర్ణ్యస్య నారీణాం కృచ్ఛ్రం చాంద్రాయణ వ్రతం ।
యథా భూమిస్తథా నారీ తస్మాత్తాం న తు దూషయేత్ ॥ 25

బ్రాహ్మణాది చతుర్వర్ణములకు చెందిన స్త్రీలు తప్పుచేస్తే వారు కృచ్ఛ్ర చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరించవలెను. స్త్రీ భూమి వంటిది కావున ఆమెను అపవిత్రము చేయుట తగినది కాదు.

బందిగ్రాహేణ యా భుక్తా హత్వా బద్ధ్వా బలాద్భయాత్ ।
కృత్వా సాంతపనం కృచ్ఛ్రం శుద్ధ్యేత్పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 26

సకృద్భుక్తా తు యా నారీ నేచ్ఛంతీ పాపకర్మభిః ।
ప్రాజాపత్యేన శుద్ధ్యేత ఋతుప్రస్రవణేన చ ॥ 27

స్త్రీని కొట్టి, భయపెట్టి, కట్టివేసి, బందిగా చేసి బలాత్కారముగా అనుభవించినచో ఆమె కృచ్ఛ్ర సాంతపనమను వ్రతము చేసినచో పరిశుద్ధురాలౌతుందని పరాశర మహర్షి తెలిపెను. అట్లే ఆ స్త్రీకి ఇష్టము లేకున్నా పాపాత్ములైన పురుషులు ఆమెను బలాత్కారముగా ఒక్కసారి అనుభవించినచో అమె ప్రాజాపత్యమను వ్రతము చేసి రజస్వలయైన తరువాత పరిశుద్ధియగును.

పతత్యర్థం శరీరస్య యస్య భార్యా సురాం పిబేత్ ।
పతితార్థ శరీరస్య నిష్కృతిర్న విధీయతే ॥ 28

గాయత్రీం జపమానస్తు కృచ్ఛ్రం సాంతపనం చరేత్ ॥ 29

గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధి సర్పిః కుశోదకమ్ ।
ఏకరాత్రోపవాసశ్చ కృచ్ఛ్ర సాంతపనం స్మృతమ్ ॥ 30

తనభార్య సురాపానం చేస్తే శరీరార్థభాగం పతనమౌతుంది. శరీరార్థభాగం పతనమైన వానికి సాధారణ ప్రాయశ్చిత్తము కనిపించదు. కావున అతడు గాయత్రీ జపాన్ని చేస్తూ కృచ్ఛ్ర సాంతపన వ్రతాన్ని ఆచరించాలి.

కృచ్ఛ్ర సాంతపనమనగా పంచగవ్యములనదగిన గోమూత్రము, గోమయము, గోక్షీరము, గోదధి, ఆవునేయి వీటిని దర్భలు వేసిన నీటితో ఉదయము తీసికొని రాత్రియంతా ఉపవాసముండుట.

జారేణ జనయేద్గర్భం మృతే త్యక్తే గతే పతౌ ।
తాం త్యజేదపరే రాష్ట్రే పతితాం పాపకారిణీమ్ ॥ 31

భర్త చనిపోయినప్పుడు లేక తనను వదలిపెట్టినప్పుడు, లేక ఇతర దేశాలకు పోయినప్పుడు జార పురుషుని వలన గర్భాన్ని పొందినస్త్రీని ఇతర రాష్ట్రమందు విడిచిపెట్టవలెను.

బ్రాహ్మణీ తు యదా గచ్ఛేత్పరపుంసా సమన్వితా ।
సా తు నష్టా వినిర్దిష్టా న తస్యా గమనం పునః ॥ 32

కామాన్మోహాచ్చ యా గచ్ఛేత్త్యక్త్వా బంధూన్సుతాన్పతిం ।
సాஉపి నష్టా పరే లోకే మానుషేషు విశేషతః ॥ 33

బ్రాహ్మణ స్త్రీ ఇతర పురుషునితో పోయినచో ఆమె నశించి పోయినట్లుగా భావించి ఆమెతో కలువరాదు. ఆ స్త్రీ అతి మోహము వలన తన భర్తను, పుత్రులను, బంధువులను వదలి పర పురుషునితో పోయినచో ఆమెకు ఇహము పరము రెండు కూడ నశించును.

మదమోహగతా నారీ క్రోధాద్దండాది తాడితా ।
అద్వితీయం గతా చైవ పునరాగమనం భవేత్ ॥ 34

మదమోహాది కారణమున, కోపము వలన, దండముచే కొట్టబడినందువలన ఇల్లు వదలి పోయినప్పటికీ వ్యభిచరించనిచో ఆ స్త్రీ, తిరిగి భర్త దగ్గరకు వచ్చుటకు వీలు కలదు.

దశమే తు దినే ప్రాప్తే ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ।
దశాహం న త్యజేన్నారీం త్యజేత్ నష్టశ్రుతాం తథా ॥ 35

భర్తా చైవ చరేత్కృచ్ఛ్రం కృచ్ఛ్రార్ధం చైవ బాంధవాః ।
తేషాం భుక్త్వా చ పీత్వా చ అహోరాత్రేణ శుధ్యతి ॥ 36

ఆ స్త్రీ పదియవ దినమునాడు వచ్చినా ప్రాయశ్చిత్తము లేదు. అందువల్ల స్త్రీని పదదినములు మించి వదలి పెట్టరాదు. తరువాత ఆ స్త్రీ నష్టమైనట్లు చెప్పబడును. కావున ఆమెను వదిలి పెట్టవలెను. అప్పుడు భర్త కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, బంధువులు అర్ధకృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, వారి ఇంటికి భోజనానికై వచ్చి తినిపోయినవారు ఒక దినమంతా ఉపవాసాన్ని చేయాలి.

బ్రాహ్మణీ తు యదా గచ్ఛేత్పరపుంసా వివర్జితా ।
గత్వా పుంసా తు సాఽయాతి త్యజేయుస్తాం తు గోత్రిణః ॥ 37

బ్రాహ్మణస్త్రీ బంధువులందరు వారించుచున్నా వినక పర పురుషునితో పోయి తిరిగి ఇంటికి వస్తే బంధువులందరు ఆమెను వదలిపెట్టవలెను.

పరపుంసో గృహం గచ్ఛేత్తదాఽశుద్ధం గృహం భవేత్ ।
పితృమాతృగృహం యచ్చ జారస్యైవ తు తద్గృహమ్ ॥ 38

ఉల్లిఖ్య తద్గృహం పశ్చాత్పంచగవ్యేన సేచయేత్ ।
త్యజేచ్చ మృణ్మయం పాత్రం వస్త్రం కాష్ఠం చ శోధయేత్ ॥ 39

సంభారాన్ శోధయేత్సర్వాన్ గోకేశైశ్చ ఫలోద్భవాన్ ।
తామ్రాణి పంచగవ్యేన కాంస్యాని దశ భస్మభిః ॥ 40

ప్రాయశ్చిత్తం చరేద్విప్రో బ్రాహ్మణైరుపపాదితమ్ ।

బ్రాహ్మణస్త్రీ తన ఇల్లు వదలి పరపురుషుని ఇంటికి కామంతో పోతే భర్త ఇల్లు, తలిదండ్రుల ఇల్లు అపవిత్రమౌతాయి. అందువల్ల ఇంటిని అలికి పంచగవ్యములను అచ్చట ప్రోక్షింపవలెను. ఆ ఇంటిలో ఉన్న మట్టి పాత్రలనన్నింటిని పారవేసి వస్త్రములు, కట్టెలు, ఇతర వస్తువులనన్నింటిని పవిత్రము చేసికొనవలెను. ఫలములకు చెందిన వస్తువులను గోకేశములచే శుద్ధిచేయవలెను. రాగి పాత్రలను పంచగవ్యముచే కాంస్యపాత్రలను పదిమార్లు బూడిదచే తోమి పవిత్రము చేయవలెను. ఆ తరువాత బ్రాహ్మణులు తెలిపినట్లు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాత్ప్రాజాపత్య ద్వయం చరేత్ ॥ 41

ఇతరేషామహోరాత్రం పంచగవ్యం తు శోధనం ।

ఉపవాసైర్వ్రతైః పుణ్యైః స్నాన సంధ్యార్చనాదిభిః ॥ 42

జపహోమదయాదానైః శుద్ధ్యంతే బ్రాహ్మణాదయః ।

ఆకాశం వాయురగ్నిశ్చ మేధ్యం భూమిగతం జలమ్ ॥ 43

న దుష్యంతి చ దర్భాశ్చ యజ్ఞేషు చమసా యథా ॥ 44

బ్రాహ్మణులకు రెండు గోవులను దానము చేసి రెండు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తములను చేసికొనవలెను. అతని బంధువులు ఒక దినమంతా ఉపవాసముండి పంచగవ్య శోధన చేసికొనవలెను. అట్లే ఉపవాసము, వ్రతము, స్నానసంధ్యార్చనాదులు, జపహోమాదులు వలన ఆ బ్రాహ్మణులంతా శుద్ధిని పొందుదురు.

ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, భూమి మీద పడిన నీరు అన్నియు పవిత్రమైనవి. అట్లే యజ్ఞమండలి చమసపాత్రలవలె దర్భలు కూడ సదా పవిత్రమైనవి.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే దశమోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న పదియవ అధ్యాయము సమాప్తము.

* * *

అథ ఏకాదశోఽధ్యాయః

పదకొండవ అధ్యాయము

అభోజ్య భోజన ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము

అమేధ్యరేతో గోమాంసం చాండాలాన్నమథాపి వా ।

యది భుక్తం తు విప్రేణ కృచ్ఛ్రం చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 1

క్షత్రియో వాఽథవైశ్యశ్చేదర్ధకృచ్ఛ్రం చ కాయికం ।

పంచగవ్యం పిబేచ్ఛూద్రో బ్రహ్మకూర్చం పిబేద్ద్విజః ॥ 2

ఏక ద్విత్రి చతుర్గావో దద్యాద్విప్రాద్యనుక్రమాత్ ॥ 3

బ్రాహ్మణుడు అపరిశుద్ధమైన రేతస్సును గాని, గోవుమాంసాన్నిగాని, చండాలుని ఇంటి అన్నాన్ని గాని తినినచో కృచ్ఛ్ర చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరించాలి. దానినే క్షత్రియుడు లేక వైశ్యుడు చేసినచో కాయికమైన అర్ధకృచ్ఛ్రాన్ని (ప్రాజాపత్యాన్ని) ఆచరించాలి. శూద్రుడు వీటిని తినినచో పంచగవ్యాన్ని సేవించాలి. బ్రాహ్మణుడు బ్రహ్మకూర్చాన్ని త్రాగవలెను. పైగా బ్రాహ్మణాది నాలుగు వర్ణాలవారు ఒక్కొక్కరు ఒకటి, రెండు , మూడు, నాలుగు ఆవులను వరుసగా దానము చేయవలెను.

శూద్రాన్నం సూతకస్యాన్నం అభోజ్యస్యాన్నమేవ చ ।
శంకితం ప్రతిషిద్ధాన్నం పూర్వోచ్ఛిష్టం తథైవ చ ॥ 4

యది భుక్తం తు విప్రేణ అజ్ఞానాదాపదాఽపి వా ।
జ్ఞాత్వా సమాచరేత్కృచ్ఛ్రం బ్రహ్మకూర్చం తు పావనమ్ ॥ 5

బ్రాహ్మణుడు అజ్ఞానం వల్లనైన ఆపద సమయంలోనైనా శూద్రుని అన్నాన్ని, సూతకాన్నాన్ని, తినకూడని వాని ఇంట అన్నాన్ని, అనుమానమున్న అన్నాన్ని, నిషిద్ధాన్నాన్ని, పక్కకు పెట్టబడ్డ ఉచ్ఛిష్టాన్ని తిన్నచో తాను తిన్న అన్నము నిషిద్ధమైన అన్నమని తెలిసిన వెంటనే పవిత్రమైన బ్రహ్మకూర్చాన్ని త్రాగి కృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

వ్యాలైర్నకుల మార్జారైరన్నముచ్ఛిష్టితం యదా ।
తిలదర్భోదకైః ప్రోక్ష్య శుద్ధ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 6

పాములు, ముంగిసలు, పిల్లులు, ముట్టుకొన్న అన్నాన్ని నువులు, దర్భలు ఉన్న నీటిచే ప్రోక్షించినచో ఆ అన్నము పరిశుద్ధమౌతుంది.

శూద్రోఽప్యభోజ్యం భుక్త్వాన్నం పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ।
క్షత్రియో వాఽపి వైశ్యశ్చ ప్రాజాపత్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 7

శూద్రుడు కూడ తినకూడని అన్నాన్ని తింటే పంచగవ్యం తీసికొన్నందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు. అట్లే క్షత్రియుడు కాని వైశ్యుడు కాని అభోజ్యాన్నమును తింటే ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొన్నందువల్ల పరిశుద్ధులౌతారు.

ఏక పంక్త్యుపవిష్టానాం విప్రాణాం సహ భోజనే ।
యద్యేకోఽపి త్యజేత్పాత్రం శేషమన్నం న భోజయేత్ ॥ 8

మోహాద్భుంజీత యస్తత్ర పంక్తావుచ్ఛిష్టభోజనే ।

ప్రాయశ్చిత్తం చరేద్విప్రః కృచ్ఛ్రం సాంతపనం తథా ॥ 9

బ్రాహ్మణులు భోజనము చేస్తున్నప్పుడు ఒకే పంక్తిలో ఉన్నవారిలో ఎవ్వరైనను భోజనమును వదలి మధ్యలోలేచి పోతే అది ఉచ్ఛిష్టాన్నమౌతుంది. కావున ఇతర బ్రాహ్మణులు తరువాత భోజనము చేయరాదు. వినా తిండిపైన కల మోహంతో ఆ ఉచ్ఛిష్టాన్నాన్ని తింటే కృచ్ఛ సాంతాపనమనే ప్రాయశ్చిత్తాన్ని వారు చేసికొనవలెను.

పీయూషం శ్వేతలశునం వృంతాకఫలగృంజనే ।
పలాండు వృక్షనిర్యాసాన్ దేవస్వం కవకాని చ ॥ 10

ఉష్ట్రీక్షీరమవిక్షీరమజ్ఞానాద్భుంజతే ద్విజః ।
త్రిరాత్రముపవాసేన పంచగవ్యేన శుధ్యతి ॥ 11

బ్రాహ్మణుడు పీయూషాన్ని (జున్నుపాలను) ఎల్లిగడ్డను, వంకాయను, ఉల్లిగడ్డను, గాజరగడ్డను, వృక్షము నుండి స్రవించిన కల్లు మొదలగు వాటిని, దేవుని సొత్తును, పుట్టగొడుగులను, ఒంటె, మేక పాలను అజ్ఞానం వల్ల తిన్నా, త్రాగినా ఆ బ్రాహ్మణుడు మూడు రాత్రులు ఉపవాసము చేసి పంచగవ్యాన్ని సేవించినందువలన పరిశుద్ధుడౌతాడు.

మండూకం భక్షయిత్వా తు మూషికా మాంసమేవ చ ।
జ్ఞాత్వా విప్రస్త్వహోరాత్రం యావకాన్నేన శుధ్యతి ॥ 12

బ్రాహ్మణుడు కప్ప, ఎలుక మాంసాన్ని తిన్నచో అది వాటి మాంసమని తెలిసిన వెంటనే దినమంతా ఉపవాసముండి యవల అన్నాన్ని తిన్నచో పరిశుద్ధుడౌతాడు.

క్షత్రియశ్చాపి వైశ్యశ్చ క్రియావంతౌ శుచివ్రతౌ ।
తద్గృహేషు ద్విజైర్భోజ్యం హవ్యకవ్యేషు నిత్యశః ॥ 13

క్షత్రియుడు కాని వైశ్యుడు కాని పరిశుద్ధమైన వ్రతములు చేయుచు అగ్నిహోత్రాది క్రియలు చేయుచు ఉన్నట్లైతే వారి ఇంటియందు బ్రాహ్మణుడు భోజనముచేయవచ్చును. యజ్ఞయాగాది సమయములందు శ్రాద్ధమునందును వారిఇంటిలో తప్పక బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయవలెను.

ఘృతం క్షీరం తథా తైలం గుడం తైలేన పాచితం
గత్వా నదీతటే విప్రో భుంజీయాచ్ఛూద్రభాజనే ॥ 14

బ్రాహ్మణుడు శూద్రుని పాత్రలోనున్న నెయ్యి, పాలు, నూనె, బెల్లము, నూనెలో గలించిన

వస్తువులు వీటినన్నిటిని నదీ తీరాన తినవచ్చు.

మద్యమాంసరతం నిత్యం నీచకర్మప్రవర్తకం ।
తం శూద్రం వర్జయేద్విప్రః శ్వపాకమివ దూరతః ॥ 15

ద్విజ శుశ్రూషణరతాన్ మద్యమాంసవివర్జితాన్ ।
స్వకర్మనిరతాన్నిత్యం తాన్శూద్రాన్న త్యజేద్ ద్విజః ॥ 16

మద్యమును త్రాగువాడు, మాంసము తినువాడు, చెడుపనులు చేయువాడగు శూద్రుని శ్వపచుని వలె బ్రాహ్మణుడు దూరముననే ఉంచవలెను. అట్లే బ్రాహ్మణులు మొదలైన ద్విజులయొక్క సేవ చేయువాడు, మద్యము మాంసము వదలి పెట్టినవాడు, తనకై విధించిన కర్మలను శ్రద్ధతో ఆచరించువాడగు శూద్రుని ద్విజుడెన్నడును వదలరాదు.

అజ్ఞానాద్భుంజతే విప్రాః సూతకే మృతకేఽపి వా ।
ప్రాయశ్చిత్తం కథం తేషాం వర్ణే వర్ణే వినిర్దిశేత్ ॥ 17

అయా వర్ణాలవారికీ జన్మ సూతకము లేక మృతక సూతకము వచ్చినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు తెలియక వారి ఇంట అన్నము తిన్నచో అతడు ప్రత్యేకమైన ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలెను.

గాయత్ర్యష్ట సహస్రేణ శుద్ధిః స్యాచ్ఛూద్ర సూతకే ।
వైశ్యే పంచ సహస్రేణ త్రిసహస్రేణ క్షత్రియే ॥ 18

బ్రాహ్మణస్య యదా భుంక్తే ద్విసహస్రం తు దాపయేత్ ।
అథవా వామదేవ్యేన సామ్నా చైకేన శుద్ధ్యతి ॥ 19

శూద్రునకు సూతకము వచ్చినప్పుడు ఆ ఇంటియందు బ్రాహ్మణుడు తిన్నచో గాయత్రిని ఎనిమిదివేలు జపింపవలెను. వైశ్యునకు సూతకము వచ్చినప్పుడు అతని ఇంటిలో తింటె ఐదువేల గాయత్రీ జపాన్ని, క్షత్రియునకు సూతకము వచ్చినప్పుడు అతని ఇంట్లో తింటే మూడువేలగాయత్రీజపాన్ని అట్లే సూతక దోషమున్న బ్రాహ్మణుని ఇంట్లోతింటే రెండు వేల గాయత్రీ జపాన్ని లేక వామదేవ్యసామమంత్రజపాన్ని చేయాలి.

శుష్కాన్నం గోరసం స్నేహం శూద్రవేశేణ చాహృతం ।
పక్వం విప్రగృహే భుంక్తే భోజ్యం తం మనురబ్రవీత్ ॥ 20

ఆపత్కాలే తు విప్రేణ భుంక్తే శూద్రగృహే యది ।
మనస్తాపేన శుద్ధ్యేత ద్రుపదాం వా సకృజ్జపేత్ ॥ 21

శూద్రవేషముననున్నవాడు తెచ్చిన ఉప్పుడు బియ్యాన్ని, పాలను, నూనెను బ్రాహ్మణుని ఇంటికి తెచ్చి వండినచో దానిని బ్రాహ్మణుడు తినవచ్చునని మనువు తెలిపెను. అట్లే ఆపద కలిగిన సమయమందు బ్రాహ్మణుడు శూద్రుని ఇంటిలో అన్నము తిన్నచో మనస్తాపము చెందుటవలన పరిశుద్ధుడగును. అట్లే ద్రుపద అను మంత్రాన్ని ఒక్కసారైనా అతడు జపించాలి.

దాసనాపిత గోపాల కులమిత్రార్ధసీరిణః ।

ఏతే శూద్రేషు భోజ్యాన్నా యశ్చాఽఽత్మానం నివేదయేత్ ॥ 22

సేవకుడు, మంగలివాడు, గొల్లవాడు, తన కులానికే ఆత్మీయుడు, బ్రాహ్మణునకు వైశ్యకన్యయందు జన్మించి వైదిక సంస్కారము పొందిన అర్ధసీరి, తనవాడని చెప్పువాడు వీరందరు శూద్రులైనా వారి ఇంట బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయవచ్చును.

శూద్రకన్యా సముత్పన్నో బ్రాహ్మణేన తు సంస్కృతః ।

అసంస్కారాద్భవేద్దాసః సంస్కారాదేవ నాపితః ॥ 23

క్షత్రియాచ్ఛూద్రకన్యాయాం సముత్పన్నస్తు యస్సుతః ।

సగోపాల ఇతి ఖ్యాతో భోజ్యో విప్రైర్న సంశయః ॥ 24

వైశ్య కన్యాసముద్భూతో బ్రాహ్మణేన తు సంస్కృతః ।

సహ్యార్థిక ఇతి జ్ఞేయో భోజ్యో విప్రైర్న సంశయః ॥ 25

బ్రాహ్మణుని వలన శూద్రకన్యయందు పుట్టి బ్రాహ్మణుని వలన సంస్కారమును పొందినవాడు నాపితుడు. అతడే సంస్కార హీనుడైనచో దాసుడని పిలువబడును. అట్లే క్షత్రియుని వల్ల శూద్ర కన్యయందు పుట్టినవాడు గోపాలుడు. ఇంకను బ్రాహ్మణుని వలన వైశ్యకన్యయందు పుట్టి బ్రాహ్మణుని వలన సంస్కారాన్ని పొందినవాడు ఆర్థికుడు లేక అర్ధసీరీ. వీరి ఇంట బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయవచ్చును.

భాండస్థితమభోజ్యేషు జలం దధి ఘృతం పయః ।

అకామతస్తు యో భుంక్తే ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ॥ 26

తినుటకు తగని వారింటనున్న భాండములందలి నీరు, పెరుగు, నేయి, పాలు మొదలైన వాటిని అనుకొనకుండ తిన్నచో వారు చేసికొనవలసిన ప్రాయశ్చిత్తమిట్లుండును.

బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వైశ్యః శూద్రో వా ఉపసర్పతి ।

బ్రహ్మ కూర్చోపవాసేన యాజ్యవర్ణస్య నిష్కృతిః 27

శూద్రాణాం నోపవాసః స్యాచ్ఛూద్రో దానేన శుద్ధ్యతి ।

బ్రహ్మకూర్చమహోరాత్రం శ్వపాకమపి శోధయేత్ ॥ 28

బ్రాహ్మణుడు, క్షత్రియుడు, వైశ్యుడు, శూద్రుడు, వీరు అభోజ్యాని పాత్రలందున్న జలాదులను స్వీకరిస్తే బ్రహ్మకూర్చోపవాసంతో వారికి ప్రాయశ్చిత్తం కలుగుతుంది. అట్లే శూద్రుడు ఉపవాసము చేయకూడదు. దానము చేసినచో అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. ఒక దినమంతా చేసిన బ్రహ్మ కూర్చోపవాసము శ్వపచుని సైతం పరిశుద్ధుని చేస్తుంది.

గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధి సర్పిః కుశోదకం ।

నిర్దిష్టం పంచగవ్యం చ పవిత్రం పాపశోధనమ్ ॥ 29

ఆవుయొక్క మూత్రము, గోమయము, ఆవుపాలు, ఆవు పెరుగు, గోఘృతము వీటితో నున్న దర్భలు గల నీరు దీనిని పంచగవ్యమని అందురు. ఈ పంచగవ్యము సమస్త పాపములను దూరము చేస్తుంది.

గోమూత్రం కృష్ణవర్ణాయాః శ్వేతాయాశ్చైవ గోమయం ।

పయశ్చ తామ్రవర్ణాయా రక్తాయా గృహ్యతే దధి ॥ 30

కపిలాయా ఘృతం గ్రాహ్యం సర్వం కపిలమేవ వా ।

నల్లని ఆవుయొక్క మూత్రము ప్రశస్తమైంది. తెల్లని ఆవుయొక్క పేడ ప్రశస్తమైంది. రాగి రంగుకల ఆవుయొక్క పాలు గొప్పవి. అట్లే ఎఱ్ఱని ఆవుయొక్క పెరుగు, కపిలవర్ణము కల ఆవుయొక్క నేయి ప్రశస్తమైనది. లేక కపిలవర్ణము కల ఆవుయొక్క పాలు, పెరుగు మూత్రము మొదలైనవి అన్నీ ప్రశస్తమైనవి.

మూత్రమేకపలం దద్యాదంగుష్ఠార్ధం తు గోమయమ్ ॥ 31

క్షీరం సప్తపలం దద్యాత్ దధి త్రిపలముచ్యతే

ఘృతమేకపలం దద్యాత్ ఫలమేకం కుశోదకమ్ ॥ 32

పంచగవ్యంలో ఉండు గోమూత్రము ఒక పలమెత్తు ఉండవలెను. గోమయము అర అంగుళము (చాలా చిన్నముద్ద) ఉండవలెను. ఏడు పలముల ఆవుపాలు, మూడు పలముల ఆవు పెరుగు, ఒక పలము ఆవు నేయి, ఒక పలము కుశోదకము ఉండవలెను.

గాయత్ర్యాదాయ గోమూత్రం గంధద్వారేతి గోమయమ్ ।

ఆప్యాయస్వేతి చ క్షీరం దధిక్రావ్ణస్తథా దధి ॥ 33

తేజోఽసి శుక్రమిత్యాజ్యం దేవస్యత్వా కుశోదకం ।
పంచగవ్యమృచా పూతం స్థాపయేదగ్నిసన్నిధౌ ॥ 34

గాయత్రీ మంత్రమును చదువుచు గోమూత్రమును, గంధద్వారాం అను మంత్రము చదువుచు గోమయమును, ఆప్యాయస్వ అను మంత్రముచే ఆవుపాలను, దధిక్రాష్ణో అను మంత్రముచే ఆవు పెరుగును, తేజోఽసి శుక్రమనుచు ఆవు నేతిని, దేవస్యత్వా అను మంత్రము చదువుచు కుశోదకమును గ్రహించవలెను. ఈ విధముగా మంత్రములచే పవిత్రమైన పంచగవ్యాన్ని హోమాగ్ని దగ్గర ఉంచవలెను.

ఆపోహిష్ఠేతి చాలోడ్య మానస్తోకేతి మంత్రయేత్ ।
సప్తావరాస్తు యే దర్భా అచ్ఛిన్నాగ్రాః శుకత్విషః ॥ 35
ఏతైరుద్ధృత్య హోతవ్యం పంచగవ్యం యథావిధి ।
ఇరావతీ ఇదం విష్ణుర్మానస్తోకే చ శంవతీ ॥ 36
ఏతాభిశ్చైవ హోతవ్యం హుతశేషం పిబేద్ద్విజః ।

హోమాగ్ని దగ్గర పెట్టిన పంచగవ్యాన్ని అంతా ఆపోహిష్ఠామయో అను మంత్రాన్ని చదువుచూ కలియబెట్టవలెను. తరువాత మానస్తోకే అనే మంత్రాన్ని చదువుచు ఏడింటికన్నా ఎక్కువగానున్నవి, కొనలు విరిగి పోనివి, ఆకుపచ్చ రంగుతోనున్నవి (పచ్చివి) ఐన దర్భలచే పంచగవ్యాన్ని తీసుకొని శాస్త్రోక్త విధానమునుసరించి ఇరావతీ, ఇదం విష్ణుః, మానస్తోకే, శంవతీ అను మంత్రాలను చదువుచు హోమము చేయవలెను. ఆ విధముగా హోమము చేయగా మిగిలిన పంచగవ్యాన్ని బ్రాహ్మణుడు త్రాగవలెను.

ఆలోడ్య ప్రణవేనైవ నిర్మథ్య ప్రణవేన తు ॥ 37
ఉద్ధృత్య ప్రణవేనైవం పిబేచ్చ ప్రణవేన తు ।
యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహే తిష్ఠతి దేహినామ్ ॥ 38
బ్రహ్మకూర్చం దహేత్సర్వం యథైవాగ్నిరివేంధనం ।
పవిత్రం త్రిషు లోకేషు దేవతాభిరధిష్ఠితమ్ ॥ 39
వరుణశ్చైవ గోమూత్రే గోమయే హవ్యవాహనః ।
దధ్ని వాయుః సముద్దిష్టః సోమః క్షీరే ఘృతే రవిః ॥ 40

పంచగవ్యాన్ని ఓంకారమునుచ్చరించుచు ఆలోడనమ్ము చేసి, ఓంకారమునుచ్చరించుచు

గిలకొట్టి (మధించి) ఓంకారమునుచ్చరించుచునే ఆ పాత్రను పైకి లేపి ఓంకారము నుచ్చరించుచునే దానిని త్రాగవలెను. బ్రహ్మకూర్చమను పేరుతో ప్రసిద్ధమైన ఈ పంచగవ్యము శరీరము, ఎముకలకు అంటిన పాపాన్ని మానవదేహమందున్న సమస్త పాపమును దహింప జేయును. ఈ పంచగవ్యమందు దేవతలుందురు కావున ముల్లోకములందు ఇది పవిత్రమైంది.

గోమూత్రమున వరుణుడు,గోమయమున అగ్నిదేవుడు, ఆవు పెరుగున వాయుదేవత, గోక్షీరమున చంద్రుడు, గోఘృతమున సూర్యుడు ఉందురు కావున పంచగవ్యము దేవతలకు నిలయమగుచున్నది.

పిబతః పతితం తోయం భాజనే ముఖ నిఃసృతం ।
అపేయం తద్విజానీయాత్ భుక్త్వా చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 41

నీళ్ళు త్రాగుతూ ఉన్నప్పుడు నోటినుండి నీరు జారి జల పాత్రలో పడినచో, ఆ పాత్రలోని నీరు అపవిత్రమౌతుంది. ఐనప్పటికీ ఆ పాత్రలో ఉన్న నీరును త్రాగినచో చాంద్రాయణ వ్రతమునాచరింపవలెను.

కూపే చ పతితం దృష్ట్వా శ్వసృగాలౌ చ మర్కటం ।
అస్థిచర్మాది పతితః పీత్వాఽమేధ్యా అపో ద్విజః ॥ 42

నారం తు కుణపం కాకం విడ్వరాహం ఖరోష్ట్రకం ।
గవయం సౌప్రతీకం చ మాయూరం ఖడ్గకం తథా ॥ 43

వైయాఘ్రమార్క్షం సైంహం వా కూపే యది నిమజ్జతి ।
తడాగస్యాప్యదుష్టస్య పీతం స్యాదుదకం యది ॥ 44

ప్రాయశ్చిత్తం భవేత్పుంసః క్రమేణైతేన సర్వశః ।
విప్రః శుద్ధ్యేత్త్రిరాత్రేణ క్షత్రియస్తు దినద్వయాత్ ॥ 45

ఏకాహేన తు వైశ్యస్తు శూద్రో నక్తేన శుద్ధ్యతి ।

మంచినీటిబావిలో కుక్క, నక్క,కోతి, వంటి జంతువులుగాని ఎముకలు, చర్మము మొదలైనవి పడిపోయినచో ఆ నీరు అపవిత్రమగును. అట్లే బావిలో మానవుని శవము, కాకి, ఊరపంది, గాడిద, ఒంటె, అడవిఎద్దు, ఏనుగు, నెమలి, ఖడ్గమృగము, పులి, సింహము మొదలైనవి పడినచో ఆ నీరును, ఖలపడని చెరువులోని నీరును త్రాగినచో చతుర్వర్ణముల వారు ఈ విధముగా ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలెను. బ్రాహ్మణుడు మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండవలెను. క్షత్రియుడు రెండు దినములు, వైశ్యుడు ఒక దినము శూద్రుడు ఒక

రాత్రి మాత్రము ఉపవాసమున్నచో పరిశుద్ధుడగును.

పరపాక నివృత్తస్య పరపాక రతస్య చ ॥ 46

అపచస్య చ భుక్త్వాన్నం ద్విజశ్చాంద్రాయణం చరేత్ ।

పరపాక నివృత్తుడు, పరపాకరతుడు, అపచుడు వీరి ఇంట అన్నము తిన్నచో ఆ బ్రాహ్మణుడు చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరించాలి.

అపచస్య చ యద్దానం దాతురస్య కుతః ఫలం ॥ 47

దాతా పరిగ్రహీతా చ ద్వౌ తౌ నిరయగామినౌ ।

అపచునకు దానమిస్తే ఆ దానమిచ్చినవాడు, ఆ దానం పుచ్చుకొన్నవాడు ఇద్దరూ నరకానికి పోతారు.

గృహీత్వాగ్నిం సమారోప్య పంచ యజ్ఞాన్న నిర్వపేత్ ॥ 48

పరపాక నివృత్తోఽసౌ మునిభిః పరికీర్తితః ।

పంచయజ్ఞాన్ స్వయం కృత్వా పరాన్నేనోపజీవతి ॥ 49

సతతం ప్రాతరుత్థాయ పరపాక రతస్తు సః ।

గృహస్థ ధర్మే యో విప్రో దదాతి పరివర్జితః ॥ 50

ఋషిభిర్ధర్మ తత్వజ్ఞైః అపచః పరికీర్తితః ।

గృహస్థాశ్రమ ధర్మాన్ని అనుసరించి అగ్నిహోత్రాన్ని స్వీకరించినా గృహస్థు తప్పక ఆచరింపవలసిన బ్రహ్మయజ్ఞాది పంచయజ్ఞములను చేయనివాడు పరపాక నివృత్తుడని మునులు చెప్పాదురు. అట్లే గృహస్థ ధర్మమైన పంచయజ్ఞాలను స్వయంగా ఆచరిస్తున్నా ప్రతి దినము ఉదయము లేవగానే ఇతరుల ఇంట వండిన అన్నము వలన జీవించువాడు పరపాకరతుడు. మరియు గృహస్థాశ్రమ ధర్మాలనన్నిటిని చక్కగా నిర్వర్తించుచున్నను దానం మాత్రం చేయని బ్రాహ్మణుని అపచుడని ధర్మతత్వం తెలిసిన మునులు అందురు.

యుగే యుగే తు యే ధర్మాస్తేషు తేషు చ యే ద్విజాః ॥ 51

తేషాం నిందా న కర్తవ్యా యుగరూపా హి తే ద్విజాః ।

ప్రతియుగమందు ధర్మాలు భిన్నంగా ఉంటాయి. ఆ యా ధర్మాలను ఆచరిస్తూ ద్విజులుంటారు. వారు ఆయా యుగాలకు అనురూపంగా ఉంటారు కావున ధర్మతత్వం తెలియక వారిని నిందించుట ఏ మాత్రము తగదు.

హుంకారం బ్రాహ్మణస్యోక్త్వా త్వంకారం చ గరీయసః ॥ 52
స్నాత్వా తిష్ఠన్నహః శేషమభివాద్య ప్రసాదయేత్ ।
తాడయిత్వా తృణేనాఽపి కంఠే బద్ధ్వాఽపి వాససా ॥ 53
వివాదేనాపి నిర్జిత్య ప్రణిపత్య ప్రసాదయేత్ ।
అవగూహ్య త్వహోరాత్రం త్రిరాత్రం క్షితిపాతనే ॥
అతికృచ్ఛ్రం చ రుధిరే కృచ్ఛ్రోఽభ్యంతరశోణితే ॥ 54

చాల గొప్పవాడైన బ్రాహ్మణుని చీదరించుకొన్నా, (హుంకారం చేసినా) నీవు అని ఏకవచనంతో సంబోధించినా పశ్చాత్తాప పడి తప్పుగా మాట్లాడినందువలన వెంటనే స్నానము చేయవలెను. తరువాత సాయంకాలమగు వరకు ఊరకనే కూర్చొని ఆ బ్రాహ్మణోత్తమునకు నమస్కరించి అతనిని అనునయింపవలెను. అట్టి బ్రాహ్మణోత్తముని గడ్డిపరకతో కొట్టినా, వస్త్రాన్ని మెడలో వేసి బంధించినా, అతనితో తగవుపెట్టుకొని తానే జయించినా, ఆ బ్రాహ్మణోత్తమునకు సాష్టాంగనమస్కారము చేసి అతనిని శాంతింప చేయవలెను. అప్పుడా బ్రాహ్మణోత్తముడు శాంతింపకపోతే ఒక దినమంతా ఉపవాసముండవలెను. అతనిని పొరపాటుననైనా భూమిపై పడవేసినచో మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండవలెను. బ్రాహ్మణోత్తముని భూమిపై పడవేసినప్పుడు రక్తం కారితే అతికృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను లేక రక్తస్రావము పైకి కనిపించకపోతే కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని చేయవలెను.

అతికృచ్ఛ్రమనగా :-

నవాహమతి కృచ్ఛ్రీస్యాత్ పాణి పూరాన్న భోజనః ।
త్రిరాత్రముపవాసః స్యాత్ అతికృచ్ఛ్రః స ఉచ్యతే ॥ 55

తన చేతిలో పట్టినంత మాత్రము అన్నము తినుచూ తొమ్మిది దినములుండవలెను. ఆ తరువాత మూడు రాత్రులు పూర్ణముగా ఉపవాసముండవలెను. అదియే అతికృచ్ఛ్రము.

సర్వేషామేవ పాపానాం సంకరే సముపస్థితే ।
దశసాహస్రమభ్యస్తా గాయత్రీ శోధనం పరమ్ ॥ 56

అనేకమైన పాపాలు చేసి మలినమైన ద్విజుడు పదివేల గాయత్రీ మంత్రాన్ని నియమనిష్ఠలతో చేసినచో అతడు తప్పక పరిశుద్ధి పొందుతాడు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ఏకాదశోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న పదకొండవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః

పన్నెండవ అధ్యాయము

దుఃస్వప్నం యది పశ్యేత్తు వాంతే వా క్షురకర్మణి ।
మైథునే ప్రేత ధూమ్రే చ స్నానమేవ విధీయతే ॥ 1

దుఃస్వప్నమును చూచినప్పుడు, వాంతి చేసికొన్నప్పుడు, క్షౌరం చేయించుకొన్నప్పుడు, మైథునము తరువాత, ప్రేతధూమము తన శరీరము మీద వ్యాపించినప్పుడు స్నానము చేయవలెను.

అజ్ఞానాత్ప్రాశ్య విణ్మూత్రం సురాసంస్పృష్టమేవ చ ।
పునః సంస్కారమర్హంతి త్రయో వర్ణా ద్విజాతయః ॥ 2

అజినం మేఖలా దండో భైక్షాచర్యావ్రతాని చ ।
నివర్తంతే ద్విజాతీనాం పునః సంస్కార కర్మణి ॥ 3

తెలియక మలమూత్రములు త్రాగినా, సురతో కలిసిన దానిని త్రాగినా బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ,వైశ్యులనే ద్విజాతులు తిరిగి ఉపనయన సంస్కారాన్ని చేసికొనవలెను. ఈ విధంగా తిరిగి సంస్కారాన్ని చేసికొను సమయంలో కృష్ణాజినము, మేఖల, దండము, భిక్షాస్వీకారము అనువానిని మరల సమకూర్చుకొనవలెను.

విణ్మూత్రస్య చ శుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ।
పంచగవ్యం తు కుర్వీత స్నాత్వా పీత్వా శుచిర్భవేత్ ॥ 4

తెలియక మలమూత్రములను తీసికొన్నందువలన దాని శుద్ధికై ప్రాజాపత్య వ్రతమునాచరించవలెను. స్నానముచేసి పంచగవ్యాన్ని తీసికొన్నందువలన అతడు పరిశుద్ధుడగును.

జలాగ్నిపతనే చైవ ప్రవ్రజ్యానాశకేషు చ ।
ప్రత్యావసిత వర్ణానాం కథం శుద్ధిర్విధీయతే ॥ 5

నీటిలో పడ్డప్పుడు, నిప్పులలో పడినప్పుడు, సన్యాసిని తన ధర్మాన్ని నిర్వర్తించకుండా అడ్డుపడినప్పుడు పతితులైనవారు ఏ విధంగా శుద్ధిపొందుతారో తెలుపుమని మహర్షులు పరాశరుని అడిగినారు.

ప్రాజాపత్య ద్వయేనైవ తీర్థాభిగమనేన చ ।
వృషైకాదశ దానేన వర్ణాః శుధ్యంతి తే త్రయః ॥ 6

రెండు ప్రాజాపత్య వ్రతాలు చేయుటవల్ల, పుణ్యతీర్థములకు పోవుట వల్ల, పదకొండు వృషభాలను దానం చేయుట వల్ల ఈ మూడు వర్ణములవారు పరిశుద్ధి పొందుతారు.

బ్రాహ్మణస్య ప్రవక్ష్యామి వనం గత్వా చతుష్పథే ।
సశిఖం వపనం కృత్వా ప్రాజాపత్యద్వయం చరేత్ ॥ 7

గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాత్ శుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ।
ముచ్యతే తేన పాపేన బ్రాహ్మణత్వం చ గచ్ఛతి ॥ 8

పతితుడైన బ్రాహ్మణుడు అడవికి పోయి, తరువాత నాలుగు త్రోవలు కలియు కూడలియందు తలవెంట్రుకలనన్నిటిని కొరిగించుకొని రెండు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాల నాచరించాలి. ఆ వ్రతాలనాచరించి సద్బ్రాహ్మణునకు రెండు గోవులను దానంగా ఈయవలెను. అప్పుడే అతని పాపమంతా నశించి బ్రాహ్మణత్వం నిలబడుతుంది.

స్నానాని పంచపుణ్యాని కీర్తితాని మనీషిభిః ।
ఆగ్నేయం వారుణం బ్రాహ్మం వాయవ్యం దివ్యమేవ చ ॥ 9

ఆగ్నేయం భస్మనా స్నానమవగాహ్య తు వారుణం ।
ఆపోహిష్ఠేతి చ బ్రాహ్మం వాయవ్యం గోరజః స్మృతమ్ ॥ 10

యత్తు సాతపవర్షేణ స్నానం తద్దివ్యముచ్యతే ।
తత్ర స్నాత్వా తు గంగాయాం స్నాతో భవతి మానవః ॥ 11

విద్వాంసులు ఆగ్నేయము, వారుణము, బ్రాహ్మము, వాయవ్యము, దివ్యమనియైదు విధములైన స్నానాలను పేర్కొంటున్నారు. ఆగ్నేయస్నానమనగా భస్మముచే చేయునది. నీటిలో చేయు స్నానము వారుణము. అపోహిష్ఠామయోభువః మొదలైన మంత్రములచే చేయునది బ్రాహ్మము. గోధూళిచే సాయం ప్రాతస్సమయములందు జరుగునది వాయవ్యము. ఇక ఎండతో కలిసి వర్షము పడుతున్నప్పుడు చేయునది దివ్యము. ఈ దివ్యస్నానము వలన మానవుడు గంగా స్నానఫలితమును పొందుచున్నాడు.

స్నాతుం యాంతం ద్విజం సర్వే దేవాః పితృగణైః సహ ।
వాయుభూతాస్తు గచ్ఛంతి తృషార్తాః సలిలార్థినః ॥ 12

నిరాశాస్తే నివర్తంతే వస్త్ర నిష్పీడనే కృతే ।

తస్మాన్న పీడయేద్వస్త్రమకృత్వా పితృతర్పణమ్ ॥ 13

ద్విజుడు స్నానము చేయుటకై జలాశయానికి పోవుచున్నప్పుడు అతనివెంట దేవతలు, పితృగణము దప్పితో వాయురూపమున పోదురు. ఆ ద్విజుడు స్నానము చేసిన తరువాత ధరించిన వస్త్రాన్ని పిండినచో ఆ దేవతలు, పితృగణము నిరాశపడి వెనుకకు పోయెదరు. కావున స్నానము చేసి పితృతర్పణము చేయక వస్త్రమును పిండరాదు.

రోమకూపేష్వవస్థాప్య యస్తిలైస్తర్పయేత్పితౄన్ ।

తర్పితాస్తేన తే సర్వే రుధిరేణ మలేన చ ॥ 14

అవధూనోతి యః కేశాన్ స్నాత్వా ప్రస్రవతో ద్విజః ।

ఆచామేద్వా జలస్థోఽపి స బాహ్యః పితృదైవతైః ॥ 15

స్నానము చేసి తన శరీరంపై నూవులు రాచుకొని, పిండి ఆ నూవులచే పితృ దేవతలకు తర్పణము చేసినచో రక్తముచే, మలముచే పితృతర్పణము చేసినట్లగును. అట్లే స్నానము చేసిన తరువాత నీరు కారుచున్న తన కేశములను విదిలింపరాదు. నీటియందే ఉండి ఆచమనము కూడ చేయరాదు. ఆవిధముగా చేసినచో అతడు దేవ పితృకార్యముల నుండి బహిష్కృతుడగును.

శిరః ప్రావృత్య కంఠం వా ముక్త కక్ష శిఖోఽపి వా ।

వినా యజ్ఞోపవీతేన ఆచాంతోఽప్యశుచిర్భవేత్ ॥ 16

శిరస్సునిండా లేక కంఠం వరకు బట్టను కప్పుకొని శిఖను ధోవతి యొక్క ముడిని, విడిచిపెట్టి యజ్ఞోపవీతం లేకుండా ఉన్నవాడు ఆచమనము చేసినను పవిత్రము కానేరడు.

జలే స్థలస్థో నాఽచామే జ్జలస్థశ్చేద్బహిః స్థలే ।

ఉభే స్పృష్ట్వా సమాచామేదుభయత్ర శుచిర్భవేత్ ॥ 17

తీరమందు కూర్చొని నీటిలో, నీటిలో కూర్చొని తీరమందు ఆచమనము చేయకూడదు. కాని నీటిని స్థలమును రెండిటిని స్పృశించి ఆచమనము చేసినచో అంతర్బహిఃస్థలములందు ఉభయత్ర శుచియగును.

స్నాత్వా పీత్వా క్షుతే సుప్తే భుక్త్వా రథ్యోపసర్పణే ।

ఆచాంతః పునరాచామేత్ వాసో విపరిధాయ చ ॥ 18

స్నానము చేసిన తరువాత, నీరు త్రాగిన తరువాత, తుమ్మిన తరువాత, నిద్రబోయి లేచిన తరువాత, భోజనము చేసిన తరువాత, మార్గమందు నడచి వచ్చిన తరువాత, వస్త్రము ధరించిన తరువాత మరల అచమనము చేయవలెను.

క్షుతే నిష్ఠీవనే చైవ దంతోచ్ఛిష్టే తథాఽనృతే ।
పతితానాం చ సంభాషే దక్షిణం శ్రవణం స్పృశేత్ ॥ 19

తుమ్మిన తరువాత, ఉమ్మివేసిన తరువాత, దంతములను ముట్టుకొన్న తరువాత, అబద్ధమాడిన తరువాత, పతితులతో మాట్లాడిన తరువాత కుడి చెవిని తాకవలెను.

భాస్కరస్య కరైః పూతం దివా స్నానం ప్రశస్యతే ।
అప్రశస్తం నిశి స్నానం రాహోరన్యత్ర దర్శనాత్ ॥ 20

సూర్యుని కిరణములు తగులుతుండగా చేసిన స్నానము ప్రశస్తమైనది. చంద్రగ్రహణ సమయమున తప్ప రాత్రియందు స్నానము చేయుట తగనిది.

మరుతో వసవో రుద్రా ఆదిత్యాశ్చైవ దేవతాః ।
సర్వే సోమే ప్రలీయంతే తస్మాద్దానం తు సంగ్రహే 21

చంద్రగ్రహణ సమయమందు సప్తమరుద్దేవతలు, అష్ట వసువులు, ఏకాదశ రుద్రులు, ద్వాదశాదిత్యులు, ఇంకను మిగిలిన దేవతలందరు చంద్రుని ఆశ్రయించి యుందురు. కావున ఆ సమయంలో దానం చేయుట చాలా గొప్పది.

ఖలయజ్ఞే వివాహే చ సంక్రాంతౌ గ్రహణే తథా ।
శర్వర్యాం దానమస్త్యేవ నాన్యత్ర తు విధీయతే ॥ 22

పుత్రజన్మని యజ్ఞే చ తథా చాత్యయ కర్మణి ।
రాహోశ్చ దర్శనే దానం ప్రశస్తం నాన్యథా నిశి ॥ 23

ఖలయజ్ఞంలో వివాహంలో, సంక్రాంతి సమయంలో, చంద్ర గ్రహణ సమయంలో రాత్రిపూట దానము చేయవచ్చును. కాని ఇతర సమయములందు రాత్రి దానము కూడదు. అట్లే పుత్రుడు పుట్టినప్పుడు, యజ్ఞసమయమున, మరణించిన సమయంలో, చంద్రగ్రహణ సమయంలో రాత్రి దానము ప్రశస్తమైనది. కాని ఇతర సమయములందు రాత్రి దానము చేయరాదు.

మహానిశా తు విజ్ఞేయా మధ్యస్థం ప్రహరద్వయమ్ ।
ప్రదోషపశ్చిమౌ యామౌ దినవత్ స్నానమాచరేత్ ॥ 24

రాత్రియందు మధ్యలోనున్న రెండు జాములను మహానిశ అని అందురు. ప్రదోష సమయమున పశ్చిమ యామమున పగటిపూట చేసినట్లు స్నానము చేయవలెను.

చైత్యవృక్షశ్చితిః యూపః చాండాలః సోమవిక్రయీ ।
ఏతాంస్తు బ్రాహ్మణః స్పృష్ట్వా సవాసః జలమావిశేత్ ॥ 25

చనిపోయిన స్థలమందలి వృక్షము, చితి, శవము, చండాలుడు సోమరసాన్ని అమ్మినవాడు వీరిని బ్రాహ్మణుడు తగిలితే వెంటనే తాను కట్టుకొన్న వస్త్రములతో స్నానాన్ని చేయాలి.

అస్థి సంచయనాత్పూర్వం రుదిత్వా స్నానమాచరేత్ ।
అంతర్దశాహే విప్రస్య హ్యూర్ధ్వమాచమనం స్మృతమ్ ॥ 26

అస్థి సంచయనము చేయకముందు మృతుని గూర్చి ఏడ్చినప్పుడు స్నానము చేయవలెను. దశాహము తరువాత బ్రాహ్మణుడు ఆచమనము మాత్రము చేసిన చాలును.

సర్వం గంగా సమం తోయం రాహుగ్రస్తే దివాకరే ।
సోమగ్రహే తథైవోక్తం స్నాన దానాది కర్మసు ॥ 27

సూర్య, చంద్రగ్రహణములప్పుడు నీరంతయు గంగాజలముతో సమానముగా ఉండును. అందువలన ఆ సమయంలో స్నానము, దానము మొదలైన పుణ్యకర్మలు చేయవలెను

కుశైః పూతం భవేత్ స్నానం కుశేనోపస్పృశేద్ద్విజః ।
కుశేన చోద్ధృతం తోయం సోమపాన సమం భవేత్ ॥ 28

దర్భలచే పవిత్రమైన నీటిచే స్నానము చేయవలెను. అట్లే బ్రాహ్మణుడు దర్భలచె పవిత్రమైన నీటిని ఆచమనము చేయవలెను. దర్భలతో నున్న నీరు సోమరసంతో సమానమైనది.

అగ్నికార్యాత్పరిభ్రష్టాః సంధ్యోపాసనవర్జితాః ।
వేదం చైవానధీయానాః సర్వే తే వృషలాః స్మృతాః ॥ 29

తస్మాత్ వృషలభీతేన బ్రాహ్మణేన విశేషతః ।
అధ్యేతవ్యోఽప్యేకదేశో యదిసర్వం న శక్యతే ॥ 30

అగ్నికార్యమును, సంధ్యావందనాన్ని ఆచరింపక వేదాధ్యయనము చేయక ఉండు బ్రాహ్మణులందరు 'వృషలులు' గా చెప్పబడుతారు. అందువల్ల తాను వృషలుడు కాకుండా ఉండుటకై బ్రాహ్మణుడు వేదాన్ని అధ్యయనము చేయాలి. సమస్త వేదాన్ని అధ్యయనము

చేయుటకు వీలులేకపోతే వేదమందలి ఒక భాగాన్నైనా తప్పక అధ్యయనము చేయవలెను.

శూద్రాన్న రసపుష్టస్య అధీయమానస్య నిత్యశః ।
జపతో జుహ్వతో వాఽపి గతిరూర్ధ్వా న విద్యతే ॥ 31

శూద్రుని అన్నాన్ని తింటూ బ్రతుకుతున్న బ్రాహ్మణుడు ప్రతిదినము వేదాని అధ్యయనం చేస్తున్నా, గాయత్రీజపాన్ని, హోమాన్ని చేయుచున్నా అతనికి ఊర్ధ్వలోకములు లభించవు.

శూద్రాన్నం శూద్రసంపర్కం శూద్రేణ తు సహాసనమ్ ।
శూద్రాత్ జ్ఞానాగమశ్చాపి జ్వలంతమపి పాతయేత్ ॥ 32

యః శూద్ర్యా పాచయేదన్నం శూద్రీ చ గృహమేధినీ ।
వర్జితః పితృదేవేభ్యో రౌరవం యాతి స ద్విజః ॥ 33

మృతసూతకపుష్టాంగం ద్విజం శూద్రాన్నభోజినం ।
అహం తన్న విజానామి కాం కాం యోనిం గమిష్యతి ॥ 34

శూద్రుని అన్నాన్ని తినువాడు, శూద్రునితో కలసి ఉండువాడు, శూద్రునితో కలసి కూర్చొనువాడు, శూద్రుని దగ్గర జ్ఞానమును పొందువాడు, అగు బ్రాహ్మణుడు ఎంత పరిశుద్ధముగా నున్నా అతడు పతితుడగును. అట్లే శూద్ర స్త్రీ వండిన అన్నాన్ని తినువాడు, శూద్రస్త్రీని వివాహము చేసికొన్నవాడగు బ్రాహ్మణుని పితృదేవతలు వదలిపెట్టినందువలన అతడు రౌరవమనే నరకానికి పోతాడు. అట్లే సూతకాన్నాన్ని తిని జీవించువాడు, శూద్రాన్నాన్ని తినువాడగు బ్రాహ్మణుడు ఏయే జన్మలు పొందుతాడో నాకు కూడ తెలియదని పలికెను.

గృధ్రో ద్వాదశజన్మాని దశజన్మాని సూకరః ।
శ్వయోనౌ సప్తజన్మాని ఇత్యేవం మనురబ్రవీత్ ॥ 35

అతడు పన్నెండు జన్మలు గద్దగా, పది జన్మలు పందిగా, ఏడు జన్మలు కుక్కగా పుట్టుతాడని మనువు తెలిపెను.

దక్షిణార్థం తు యో విప్రః శూద్రస్య జుహుయాద్ధవిః ।
బ్రాహ్మణస్తు భవేచ్ఛూద్రః శూద్రస్తు బ్రాహ్మణో భవేత్ ॥ 36

డబ్బుకు ఆశపడి శూద్రునితో హోమం చేయిస్తే ఆ బ్రాహ్మణుడు శూద్రుడౌతాడు. ఆ శూద్రుడు బ్రాహ్మణుడౌతాడు.

మౌనవ్రతం సమాశ్రిత్య ఆసీనో న వదేద్ద్విజః ।
భుంజానో హి వదేద్యస్తు తదన్నం పరివర్జయేత్ ॥ 37

అర్ధభుక్తే తు యో విప్రస్తస్మిన్ పాత్రే జలం పిబేత్
హతం దైవం చ పిత్ర్యం చ ఆత్మానం చోపఘాతయేత్ ॥ 38

భుంజానేషు చ విప్రేషు యోఽగ్రే పాత్రం విముంచతి ।
స మూఢః స చ పాపిష్ఠః బ్రహ్మఘ్నః స ఖలూచ్యతే ॥ 39

భోజనేషు చ తిష్ఠత్సు స్వస్తి కుర్వంతి యే ద్విజాః ।
న దేవాస్తృప్తిమాయాంతి నిరాశాః పితరస్తథా ॥ 40

అస్నాత్వా వై న భుంజీత తథైవాగ్నిమపూజ్య చ ।
న పర్ణపృష్ఠే భుంజీత రాత్రౌ దీపం వినా తథా ॥ 41

భోజనము చేయుచున్నప్పుడు ఎట్టి మాటలు మాట్లాడరాదు. భోజనము చేస్తూ మాట్లాడుతూ ఉంటే ఆ పంక్తియందున్నవారు భోజనాన్ని వదిలిపెట్టి లేచిపోవలెను. బ్రాహ్మణుడు సగం భోజనం చేసి ఆ పాత్రలోనే నీరు త్రాగితే? అతడు చేసిన దైవకర్మలు, పితృకర్మలు, అన్నియు నశించిపోతాయి. అట్లే తనను కూడ చెడగొట్టుకొన్నట్లౌతాడు. ఇతర బ్రాహ్మణులు భోజనము చేయుచున్నప్పుడు తాను భుజించిన భోజన పాత్రను తీసికొని పోవువాడు మూర్ఖుడు, పాపి, పైగా బ్రహ్మహత్య చేసినవాడౌతాడు. అదే విధంగా ఇతర బ్రాహ్మణులు భోజనము చేస్తూ ఉండగా మీకు మేలు (స్వస్తి) కలగాలని యజమానితో అంటే దేవతలకు తృప్తి కలగదు. పితృదేవతలకు కూడ నిరాశకలుగుతుంది. అట్లే అందరు తిన్న తరువాతనే స్వస్తి వాక్యమును పలుకవలెను. ఇంకా స్నానం చేయకుండా, అగ్నికార్యం చేయకుండా తినకూడదు. విస్తరిని తిరగవేసి దానిపై తినకూడదు. అట్లే రాత్రిపూట దీపం లేకుండా తినరాదు.

గృహస్థస్తు దయాయుక్తో ధర్మమేవాను చింతయేత్ ।
పోష్య వర్గార్థ సిద్ధ్యర్థం న్యాయవర్తీ స బుద్ధిమాన్ ॥ 42

న్యాయోపార్జిత విత్తేన కర్తవ్యం హ్యాత్మరక్షణం ।
అన్యాయేన తు యో జీవేత్సర్వ కర్మ బహిష్కృతః ॥ 43

గృహస్థుడైనవాడు దయకలిగి ఎల్లప్పుడు ధార్మికబుద్ధి కలిగియుండవలెను. తన భార్యాబిడ్డలను, సేవకులను పోషించుకొనుటకు అతడు న్యాయమార్గమున నడుచుకొనవలెను.

మానవుడు న్యాయముగా సంపాదించిన ధనము చేతనే తనను రక్షించుకొనవలెను. అన్యాయమైన కర్మలు చేస్తూ బ్రతికేవాడు సమస్త కర్మల నుండి బహిష్కరింపబడును.

అగ్నిచిత్ కపిలా సత్రీ రాజా భిక్షుర్మహోదధిః ।
దృష్టమాత్రాః పునంత్యేతే తస్మాత్పశ్యేత్తు నిత్యశః ॥ 44

అరణిం కృష్ణమార్జారం చందనం సుమణిం ఘృతం ।
తిలాన్ కృష్ణాజినం ఛాగం గృహే చైతాని రక్షయేత్ ॥ 45

అగ్ని కార్యాన్ని చేయువాడు, కపిలగోవు, సత్రయాగము చేయువాడు, రాజు, భిక్షకుడు, మహాసముద్రము వీటిని చూచినంత మాత్రాన మానవులు పవిత్రులౌతారు. కావున ప్రతిదినము వీటిని చూడవలెను. అట్లే అరణి, నల్లపిల్లి, చందనము, మంచిమణి, నెయ్యి, నూవులు, కృష్ణాజినము. మేక ఇవి అన్నియు బ్రాహ్మణుని ఇంటిలో ఉండదగినవి.

గవాం శతం సైకవృషం యత్ర తిష్ఠత్యయంత్రితః ।
తత్క్షేత్రం దశగుణితం గోచర్మ పరికీర్తితమ్ ॥ 46

బ్రహ్మహత్యాదిభిర్మర్త్యో మనోవాక్కాయకర్మభిః ।
ఏతద్గోచర్మదానేన ముచ్యతే సర్వకిల్బిషైః ॥ 47

వంద ఆవులు ఒక వృషభము యథేచ్ఛగా తిరుగగలిగిన స్థలానికి పదిరెట్లు ఉన్న క్షేత్రాన్ని గోచర్మ అని అంటారు. ఈ గోచర్మ పరిణామం గల క్షేత్రాన్ని త్రికరణశుద్ధిగా దానం చేస్తే బ్రహ్మహత్యాది పాపాలే కాక ఇతర పాపాలన్నీ నశిస్తాయి.

కుటుంబినే దరిద్రాయ శ్రోత్రియాయ విశేషతః ।
యద్దానం దీయతే తస్మై తద్దానం శుభకారకమ్ ॥ 48

వాపీ కూపతటాగాద్యైః వాజపేయశతైర్మఖైః ।
గవాం కోటిప్రదానేన భూమి హర్తా న శుద్ధ్యతి ॥ 49

సంతానమధికముగా ఉన్నవాడు, పరమదరిద్రుడు విశేషించి శ్రోత్రియుడైన వానికి చేసిన దానము చాల గొప్పది. అది సమస్త మంగళములను కలిగిస్తుంది. దానం చేసిన భూమిని అపహరించి అనేకమైన బావులు, దిగుడు బావులు, తటాకములు మొదలైనవి నిర్మించినా కోటి ఆవులను దానం చేసినా అతని పాపం తొలగిపోదు. అందువల్ల దేవాలయాలకు బ్రాహ్మణులకు దానం చేసిన భూమిని ఎట్టి స్థితిలోను అపహరింపరాదు.

అష్టాదశ దినాదర్వాక్ స్నానమేవ రజస్వలా ।
అత ఊర్ధ్వం త్రిరాత్రం స్యాదుశనా మునిరబ్రవీత్ ॥ 50

యుగం యుగద్వయం చైవ త్రియుగం చ చతుర్యుగం ।
చండాల సూతికోదక్యా పతితానామధః క్రమాత్ ॥ 51

తతః సన్నిధిమాత్రేణ సచైలం స్నానమాచరేత్ ।
స్నాత్వావలోకయేత్సూర్యమజ్ఞానాత్ స్పృశతే యది ॥ 52

మొదటిసారి రజస్వలయైన స్త్రీ పదునెనిమిది దినాల తర్వాత స్నానము చేయాలి ఆ తరువాత మూడు రాత్రుల తరువాత స్నానము చేయవలెనని శుక్రాచార్యులు తెలిపెను. 4 8, 12, 16 దినములు వరుసగా చండాలుడు, ప్రసూతయైన స్త్రీ, రజస్వల, పతితుడు వీరి సమీపమునున్నచో తానుకట్టుకొన్న వస్త్రముతో స్నానము చేయవలెను. తెలియక వారిని ముట్టుకొన్నచో స్నానము చేసిన తరువాత సూర్యదర్శనము చేసికొనవలెను. దానివలన ఆ స్త్రీ పరిశుద్ధురాలౌతుంది.

విద్యమానేషు హస్తేషు బ్రాహ్మణో జ్ఞానదుర్బలః ।
తోయం పిబతి వక్త్రేణ శ్వయోనౌ జాయతే ధ్రువమ్ ॥ 53

జ్ఞానము లేని బ్రాహ్మణుడు తనకు చేతులున్నా చేతుల సహాయము తీసికొనక నోటితో నీరు తాగినచో అతడు కుక్కగా జన్మించును.

యస్తు క్రుద్ధః పుమాన్ బ్రూయాత్ జాయాయాస్తు అగమ్యతామ్ ।
పునరిచ్ఛతి చేదేనాం విప్రమధ్యే తు శ్రావయేత్ ॥ 54

శ్రాంతః క్రుద్ధస్తమోంధో వా క్షుత్పిపాసా భయార్దితః ।
దానం పుణ్యమకృత్వా వా ప్రాయశ్చిత్తం దినత్రయమ్ ॥ 55

ఉపస్పృశేత్ త్రిషవణం మహానద్యుపసంగమే ।
చీర్ణాంతే చైవ గాం దద్యాత్ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేద్దశ ॥ 56

పురుషుడు కోపంతో తన భార్యను కులట అని తిట్టి, కోపము తగ్గిన తరువాత తన భార్యను స్వీకరింపదలచినచో, తాను చేసిన తప్పును బ్రాహ్మణులముందు ఒప్పుకొనవలెను. అలసిపోయి కోపగించినా, అజ్ఞానముతో ప్రవర్తించినా, ఆకలి, దప్పి, భయములచే బాధపడినా, దానము చేయకపోయినా అతడు మూడు దినములు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. అట్లే

మహానదుల సంగమమందు మూడు పూటలు స్నానము చేసి ప్రాయశ్చిత్తానంతరము బ్రాహ్మణునకు గోదానము చేసి పదిమంది బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను.

దురాచారస్య విప్రస్య నిషిద్ధాచరణస్య చ
అన్నం భుక్త్వా ద్విజః కుర్యాద్దినమేకమభోజనమ్ ॥ 57

దురాచారుడు, నిషిద్ధమైన కార్యములు చేయు బ్రాహ్మణుని ఇంట అన్నము తిన్న బ్రాహ్మణుడు ఒక దినమంతయు ఉపవాసముండవలెను.

సదాచారస్య విప్రస్య తథా వేదాంగవేదినః ।
భుక్త్వాన్నం ముచ్యతే పాపాదహోరాత్రాంతరాన్నరః ॥ 58

సదాచారవంతుడు, వేదవేదాంగ తత్త్వములు తెలిసిన బ్రాహ్మణుని ఇంట అన్నము తిన్నచో ఒక దినము లోపల పాపములకన్నిటికి దూరమగును.

ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టమధోచ్ఛిష్టం అంతరిక్షమృతౌ తథా ।
కృచ్ఛ్ర త్రయం ప్రకుర్వీత అశౌచమరణే తథా ॥ 59

కృచ్ఛ్రం దైవయుతం చైవ ప్రాణాయామ శతద్వయం ।
పుణ్యతీర్థే చార్ద్రశిరాః స్నానం ద్వాదశ సంఖ్యయా ॥ 60

ద్వియోజనం తీర్థయాత్రా కృచ్ఛ్రమేకం ప్రకల్పితమ్ ।

ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టము, అధోచ్ఛిష్టము, అంతరిక్షమందు చనిపోయినప్పుడు, అశౌచసమయమున మరణము కలిగినప్పుడు వారి ఇంట అన్నాన్ని తిన్నవాడు కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, పదివేల గాయత్రీమంత్రజపాన్ని, రెండు వందల ప్రాణాయామాల్ని, పన్నెండు పర్యాయములు తలనిండా పుణ్యతీర్థ స్నానాన్ని చేయవలెను.

రెండు యోజనముల వరకు (సుమారు 20 కిలోమీటర్లు) పుణ్యతీర్థమునకు నడచిపోతే దానిని కృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తమంటారు.

గృహస్థః కామతః కుర్యాద్రేతసః స్ఖలనం యది ॥ 61

సహస్రం తు జపేద్దేవ్యాః ప్రాణాయామైస్త్రిభిః సహ ।

గృహస్థుడు తెలిసి రేతఃస్ఖలనము చేసికొన్నప్పుడు మూడు మార్లు ప్రాణాయామములు చేసి వేయి పర్యాయములు గాయత్రీ మంత్రజపాన్ని చేయాలి.

చతుర్వేద్యోపపన్నస్తు విధివత్ బ్రహ్మఘాతకే ॥ 62

సముద్రసేతుగమనం ప్రాయశ్చిత్తం సమాదిశేత్ ।
సేతుబంధపథే భిక్షాం చాతుర్వర్ణ్యాత్ సదాచరేత్ ॥ 63

వర్జయిత్వా వికర్మస్థాన్ ఛత్రోపానహ వర్జితః ।
అహం దుష్కృతకర్మా వై మహాపాతక కారకః ॥ 64

గృహ ద్వారేషు తిష్ఠామి భిక్షార్థీ బ్రహ్మఘాతకః ।
గోకులేషు వసేచ్చైవ గ్రామేషు నగరేషు చ ॥ 65

తపోవనేషు తీర్థేషు నదీ ప్రస్రవణేషు చ ।
ఏతేషు ఖ్యాపయన్నేవం పుణ్యం గత్వా తు సాగరమ్ ॥ 66

దశయోజన విస్తీర్ణం శతయోజనమాయతమ్ ।
రామచంద్ర సమాదిష్టం నలసంచయ సంచితమ్ ॥ 67

సేతుం దృష్ట్వా సముద్రస్య బ్రహ్మహత్యాం వ్యపోహతి ।
సేతుం దృష్ట్వా విశుద్ధాత్మా త్వవగాహేత సాగరమ్ ॥ 68

నాలుగు వేదాలను సలక్షణంగా చదువుకున్నా బ్రాహ్మణుని చంపినచో సముద్రసేతుగమన ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికోవలెను. ఆ ప్రాయశ్చిత్తమున సేతు బంధము యొక్క మార్గంలోనిలుచుండి ఛత్రము, చెప్పులు లేక చెడు పనులు చేయుచున్న వారిని వదలిపెట్టి నాలుగు వర్ణముల వారి దగ్గర భిక్షనడుగుకొనవలెను. వారితో అయ్యా నేను బ్రాహ్మణుని చంపినవాడను, మహాపాతకమును చేసిన దుర్మార్గుడను. మీ ఇంటికి భిక్షకై వచ్చినానని తన దోషాన్ని అందరికి చెప్పుకొంటూ భిక్షనడుగుకొనవలెను. అతడు గోకులమందు కాని, గ్రామమందుకాని, నగరమందుకాని, తపోవనములందుకాని, పుణ్యతీర్థములందుకాని, నదీతీరములందుకాని నివసింపవలెను.

ఈ విధముగా తాను చేసిన తప్పును అందరకు చెప్పుకొనుచు పుణ్యప్రదమైన సముద్రసేతువు దగ్గరకు పోవలెను. ఆ సేతువును శ్రీరామచంద్రుని యొక్క ఆజ్ఞపై నలుడు నిర్మించినాడు. అది పదియోజనముల వెడల్పుతో వందయోజనముల పొడవుతో ఉన్నది. అట్టి సేతువును చూచినంత మాత్రమున బ్రహ్మహత్యా పాతకము తొలగిపోవును. అట్టి సేతుబంధనమును చూచి పరిశుద్ధుడై సముద్రమున స్నానము చేయవలెను.

యజేత వాఽశ్వమేధేన రాజా తు పృథివీ పతిః ।

పునః ప్రత్యాగతో వేశ్మ వాసార్థముపసర్పతి ॥ 69

సపుత్రః సహభృత్యశ్చ కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనమ్ ।

గాశ్చైవైకశతం దద్యాచ్చాతుర్విద్యేషు దక్షిణా ॥ 70

బ్రాహ్మణానాం ప్రసాదేన బ్రహ్మహా తు విపద్యతే ।

భూమిని పరిపాలించు రాజు బ్రాహ్మణహత్యను చేసినచో అశ్వమేధయాగమును కూడ చేయవలెను. సముద్రసేతుగమనము తరువాత ఇంటికి తిరిగివచ్చి తన ఇంటిలోనే నివసించవచ్చును. అటు పిమ్మట తన పుత్రులు సేవకులతో కలిసి బ్రాహ్మణులకు భోజనమును పెట్టవలెను. భోజనానంతరము నాలుగు వేదములందు పారంగతులైన బ్రాహ్మణులకు వంద గోవులను దక్షిణగా ఇవ్వవలెను.

ఈ విధముగా చేసినందువలన బ్రాహ్మణుల యొక్క అనుగ్రహము వలన అతడు చేసిన బ్రహ్మహత్యాపాపము తొలగిపోవును.

వింధ్యాదుత్తరతో యస్య సంవాసః పరికీర్తితః ॥ 71

పరాశరమతం తస్య సేతుబంధస్య దర్శనాత్ ।

వింధ్యపర్వతమునకుత్తరమున నున్నవారే బ్రాహ్మణహత్యచేసినప్పుడు సేతుబంధాన్ని దర్శించి తరింతురని పరాశరుని అభిప్రాయము. అనగా ఇది కూడ ఒక ప్రాయశ్చిత్తము. (కావున వింధ్యను దాటి సముద్రము వరకు నడిచి వచ్చి సేతుబంధాన్ని చూచుట అనగా కొన్నివేలకిలో మీటర్లు ప్రయాణము చేసి ఎన్నో వ్యయప్రయాసలనోర్చుకొనుట వుద్యా కార్యమనిపించుకొంటుంది).

సవనస్థాం స్త్రియం హత్వా బ్రహ్మహత్యావ్రతం చరేత్ ॥ 72

గర్భవతియైన స్త్రీని చంపినచో బ్రహ్మహత్య చేసిన పాపము కలుగుతుంది. కావున గర్భవతిని చంపినవాడు బ్రహ్మహత్యా ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలసి యుంటుంది.

సురాపశ్చ ద్విజః కుర్యాన్నదీం గత్వా సముద్రగామ్ ।

చాంద్రాయణే తతశ్చీర్ణం కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనమ్ ॥ 73

అనడుత్సహితాం గాం చ దద్యాద్విప్రేషు దక్షిణామ్ ।

బ్రాహ్మణుడు సురను త్రాగితే సముద్రమును చేరుచున్న జీవనదికి పోయి, స్నానము

చేసి, చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరింపవలెను. తరువాత బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టి సద్బ్రాహ్మణునకు ఒక ఆవును ఒక ఎద్దును జతగా దక్షిణ ఈయవలెను.

సురాపానం సకృత్కృత్వా అగ్నివర్ణాం సురాం పిబేత్ ॥ 74

స పావయేదిహాత్మానం ఇహ లోకే పరత్ర చ ।

ఒక మారు సురాపానం చేస్తే అగ్నివంటి సురను అనగా కాలుచున్న సురను ప్రాయశ్చిత్తంగా తాగాలి. దాని వలన తాను పవిత్రుడై ఇహపరలోకములందు పవిత్రుడగుచున్నాడు.

అపహృత్య సువర్ణం తు బ్రాహ్మణస్య తతః స్వయమ్ ॥ 75

గచ్ఛేన్ముశలమాదాయ రాజానం స్వవధాయ తు ।

హతః శుద్ధిమవాప్నోతి రాజ్ఞాఽసౌ ముక్త ఏవ చ ॥ 76

కామమస్తు కృతం యత్స్యాన్నాన్యథా వధమర్హతి ।

బ్రాహ్మణుని ఇంటిలో ఉన్న బంగారాన్ని అపహరిస్తే పశ్చాత్తాపంతో భుజముపై రోకలిని పెట్టుకొని రాజు దగ్గరకు పోయి రాజుతో తాను చేసిన దొంగతనమును తెలిపి అయ్యా! పాపం చేసిన నన్ను వధించండి అని నివేదించుకొనవలెను. అప్పుడు రాజు అతనిని వధిస్తే అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. కాని తెలియక దొంగతనం చేస్తే రాజుకు తన దోషాన్ని తెలుపుకొని తగిన దండనను మాత్రము పొందవలెను. అప్పుడతడు వధార్హుడు కాజాలడు

ఆసనాచ్ఛయనాద్యానాత్ సంభాషాత్సహ భోజనాత్ ॥ 77

సంక్రమంతీహ పాపాని తైలబిందురివాంభసి ।

చాంద్రాయణం యావకం చ తులాపురుష ఏవ చ ॥

గవాం చైవానుగమనం సర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ 78

ప్రక్కన కూర్చున్నందువల్ల, కలిసి పడుకొన్నందువల్ల, ఒకే బండిలో కలిసి ప్రయాణం చేసినందువల్ల, కలిసి మాట్లాడుకున్నందువల్ల, కలసి భోజనము చేసినందువల్ల పాపాలు నీటిలో నూనెచుక్క పద్ధతిలో అంతటా వ్యాపిస్తాయి. అందువల్ల పాపపరిహారార్థం చాంద్రాయణవ్రతం, యావకభోజనం, తులాపురుషదానం, గోవులవెంటపోవుట అను ప్రాయశ్చిత్తాలను చేయాలి.

ఏతత్పారాశరం శాస్త్రం శ్లోకానాం శతపంచకమ్ ।

ద్విర్నవత్యా సమాయుక్తం ధర్మశాస్త్రస్య సంగ్రహః ॥ 79

యథాధ్యయన కర్మాణి ధర్మశాస్త్రమిదం తథా ।

అధ్యేతవ్యం ప్రయత్నేన నియతం స్వర్గ కామినా ॥ 80

ధర్మశాస్త్రానికి సంగ్రహరూపమైన ఈ పరాశర ధర్మశాస్త్రంలో ఐదువందల తొంభైరెండు? శ్లోకాలున్నాయి. వేదాధ్యయనాన్ని నియమంతో చేసినట్లే ఈ ధర్మశాస్త్రాన్ని కూడ నియమ పూర్వకంగా అధ్యయనం చేయాలి. అందువల్ల స్వర్గము మొదలైన కోరికలన్నీ ఫలిస్తాయి.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ద్వాదశోఽ ధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న పన్నెండవ అధ్యాయము సమాప్తము.

సమాప్తశ్చాయం గ్రంథః

నల్లంధిఘళ్ లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు వ్రాసిన

పారాశరస్మృతి తెలుగు తాత్పర్యము సమాప్తము.

శ్రీలక్ష్మీనరసింహస్వామి చరణారవిందార్పణమస్తు.

* * *

ఈ పుస్తకం గురించి

కలౌ పారాశరః స్మృతిః అంటూ కలియుగంలో ఉన్నవారు ఆచరించాల్సిన అనేక ధర్మాలు ఇందు తెలుపబడ్డాయి. పరాశరస్మృతి మనుస్మృతి ఆపస్తంబ ధర్మసూత్రము మొదలైన వాటికంటె అర్వాచీనమైంది. అందువల్లనే కొంత నవీనదృక్పథం ఇందు కనిపిస్తుంది.

ఆయా యుగాలననుసరించి ధర్మాలు మారుతాయి. కావున ధర్మ వివేచన కూడా కాలానుసారంగా చేయాల్సిందే తప్ప అరకొరగా తమకు తెలిసిన ధర్మాలననుసరించి ఇతరులను తప్పుపట్టుట సరియైంది కాదు.

మానవుడు తన సంపాదనలో రాజుకు ఆరవ భాగాన్ని, పూజాది ధర్మ కార్యక్రమాలకు 21వ భాగం, దాన ధర్మాలకు 30వ భాగం (ఈ విధంగా సుమారు 8శాతం) తప్పక వినియోగించాలి. ఈ విషయంలో రాజు, వైశ్యుడు, బ్రాహ్మణుడు అనే భేదం లేదు.

స్త్రీ విషయంలో కఠినమైన నియమాలు చెప్తూనే కొన్ని సమయాలలో స్త్రీలకు పునర్వివాహం చేయవచ్చునని అంటాడు. స్త్రీలకు రెండంగుళాల మేర జుట్టు కత్తిరిస్తే చాలు వెండ్రుకలన్నీ గొరగవలసిన అవసరం లేదంటాడు. ప్రాయశ్చిత్తములను కూడా స్త్రీ ఒంటరిగా చేయరాదు.

బ్రాహ్మణుడు తన ధర్మాలను సక్రమంగా నిర్వర్తింపకపోతే అతడు నామధారక విప్రుడని అపహేళన చేస్తాడు.

న్యాయవిచారణ చేయాలంటే ముగ్గురు, ఐదుగురు లేక పదిమంది ఉన్న ధర్మ పరిషత్తు అవసరము. న్యాయం గురించి సరియైన జ్ఞానం లేక తనకు తోచినట్లు న్యాయం చెప్తే, తప్పు చేసిన వానిపాపం న్యాయం చెప్పిన ధర్మ పరిషత్సభ్యులకు చెందుతుంది.

కొన్ని ప్రాయశ్చిత్తములందు తప్ప పురుషుడు కూడా తలయంతా గొరిగించుకొనవద్దు.

గాయత్రీ జపం చేయని ద్విజుడు అపవిత్రుడు. గాయత్రి జపం చేస్తూ వేదాధ్యయనం నిత్యం ఆచరించేవాణ్ణి లోకం బాగా ఆదరిస్తుంది.

అన్నకంటె ముందు తమ్ముడు వివాహమాడరాదు. ఆ విధంగా వివాహమాడితే, పిల్లనిచ్చిన వానికి, పెండ్లి చేసికొన్న వానికీ పాపం కలుగుతుందని చెప్తూనే కొన్ని ప్రత్యేక సమయాల్లో ముందు వివాహం చేసికొన్నా తప్పులేదంటాడు.

ఇటువంటి అనేక విషయాలు ధర్మవిషయమైన సందేహాలు చాలా తీర్చడం కనిపిస్తుంది.

ఇటువంటి అమూల్యమైన అనేక విషయాలు పాఠకుని శ్రద్ధ, ఆసక్తులవల్ల తెలుస్తాయి.

అందులకే ఈ చిన్న ప్రయత్నం.

పరాశర స్మృతి

(కలియుగ ధర్మశాస్త్రము)

తెలుగు తాత్పర్యంతో

తాత్పర్య రచన

డా॥ వల్లంతిఘుక్ లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు

విశ్రాంత ఆంధ్రోపన్యాసకులు

గాయత్రీ ప్రచురణలు

హైదరాబాద్ - 10.

శ్రీ లక్ష్మీనృసింహ పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ హయవదనాయ నమః

పరాశర స్మృతి

ప్రథమోఽధ్యాయః

మొదటి అధ్యాయము

అథాతో హిమశైలాగ్రే దేవదారువనాలయే ।

వ్యాసమేకాగ్రమాసీనమపృచ్ఛన్ ఋషయః పురా॥ 1

ఒకప్పుడు వేదవ్యాసమహర్షి దేవదారు వృక్షాలతో ఉన్న హిమాలయపర్వతంపై తపస్సు చేసికొంటూ ఏకాగ్రచిత్తంతో భగవంతుని ధ్యానిస్తూ ఉన్నాడు. అప్పుడు ఆ ప్రాంతమందున్న ఋషులంతా అక్కడికి వచ్చి ఆ మహర్షిని ఇట్లు ప్రశ్నించినారు.

మానుషాణాం హితం ధర్మం వర్తమానే కలౌ యుగే ।

శౌచాచారం యథావచ్చ వద సత్యవతీసుత ॥ 2

సత్యవతీ దేవికి ప్రియపుత్రుడవైన వేదవ్యాస మహర్షీ! ఈ కలియుగంలో మానవులు అనుష్ఠించాల్సిన ధర్మాన్ని, శౌచాచారాలను అన్నిటినీ మాకు స్పష్టంగా తెలుపుమని మునులు ప్రార్థించినారు.

తచ్ఛ్రుత్వా ఋషివాక్యం తు సశిష్యోఽగ్న్యర్క సన్నిభః ।

ప్రత్యువాచ మహాతేజాః శ్రుతి స్మృతివిశారదః ॥ 3

వేదవ్యాసమహర్షి అగ్ని, సూర్యులవంటి గొప్ప తేజఃసంపన్నుడు. ఆ మహర్షికి సమస్త వేదాలు, సమస్త ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాలు కరతలామలకములు. ఆ మహర్షి శిష్యులైన జైమిని, వైశంపాయనుడు మొదలైన వారంతా అచ్చటనే ఉన్నారు. ఆ సమయంలో మహర్షులంతా అచ్చటకు వచ్చి కలియుగానికి సంబంధించిన మానవుల ధర్మాలను అడిగినందువల్ల సంతోషంతో వారితో ఇట్లు పలికినాడు.

న చాహం సర్వతత్త్వజ్ఞః కథం ధర్మం వదామ్యహం ।

అస్మత్పితైవ ప్రష్టవ్యః ఇతి వ్యాసస్తదాఽబ్రవీత్ ॥ 4

మహర్షులారా! మీరనుకున్నట్లు నాకు సమస్త ధర్మముల యొక్క తత్త్వము తెలియదు. అందువల్ల మీకు కలియుగ మానవులు అనుష్ఠించాల్సిన ధర్మాలను నేను చెప్పజాలను. కావున

ఈ విషయాన్ని సర్వజ్ఞుడైన మా తండ్రిగారినే అడుగుట తగినదని వ్యాస మహర్షి పలికినాడు.

తతస్తే ఋషయస్సర్వే ధర్మతత్త్వార్థకాంక్షిణః ।
ఋషిం వ్యాసం పురస్కృత్య గతా బదరికాశ్రమమ్ ॥ 5

అందువల్ల ధర్మతత్త్వాన్ని తెలుసుకోవలెనని ఋషులంతా వేదవ్యాసుని వెంట బదరికాశ్రమంలో ఉంటున్న పరాశర మహర్షి దగ్గరకు పోయినారు.

నానాపుష్పలతాకీర్ణం ఫలపుష్పైరలంకృతం ।
నదీప్రస్రవణోపేతం పుణ్యతీర్థోపశోభితమ్ ॥ 6

మృగపక్షినినాదాఢ్యం దేవతాయతనావృతం ।
యక్షగంధర్వసిద్ధైశ్చ నృత్యగీతైరలంకృతమ్ ॥ 7

బదరికావనంలో ఉన్న పరాశరమహర్షియొక్క ఆశ్రమంలో అనేకమైన పుష్పలతలున్నాయి. అచ్చటి చెట్లయందు అనేకమైన పండ్లు పువ్వులున్నాయి. ఆ ఆశ్రమానికి సమీపంలో చాలా నదులు వాగులు ప్రవహిస్తున్నాయి. అనేక పుణ్యతీర్థాలు దాని సమీపంలో ఉన్నాయి. ఇంకా అక్కడ దేవాలయాలెన్నో ఉన్నాయి. అచ్చట మృగాలు పక్షులు అల్లరిచేస్తున్నందువల్ల అందంగా ఉంది. ప్రశాంతము, పరమరమణీయమూ ఐన ఆ ఆశ్రమప్రాంతంలో ఆకాశంలో తిరుగుతూ ఉన్న యక్షులు, గంధర్వులు, సిద్ధులు పాటలు పాడుతూ నృత్యము చేస్తూ ఉన్నారు.

తస్మిన్ ఋషిసభామధ్యే శక్తిపుత్రం పరాశరం ।
సుఖాసీనం మహాతేజో మునిముఖ్యగణావృతమ్ ॥ 8

కృతాంజలిపుటో భూత్వా వ్యాసస్తు ఋషిభిస్సహ ।
ప్రదక్షిణాభివాదైశ్చ స్తుతిభిః సమపూజయత్ ॥ 9

శక్తి మహర్షి పుత్రుడైన పరాశరమహర్షి తనయొక్క ఆశ్రమంలో సుఖంగా కూర్చొని యున్నాడు. అతని చుట్టు మహాతేజస్సంపన్నులైన మహర్షులున్నారు. అట్టి మహర్షుల సభలో ఉన్న పరాశర మహర్షిని వేదవ్యాసుడు, తన వెంట ఉన్న మహర్షులందరితో కలసి ప్రదక్షిణ పూర్వకంగా నమస్కారం చేసినాడు. ఆ తరువాత అనేక స్తుతులు చేస్తూ ఆ మహర్షిని గౌరవించినాడు.

అథ సంతుష్టహృదయః పరాశర మహామునిః ।
ఆహ సుస్వాగతం బ్రూహీత్యాసీనో మునిపుంగవః ॥ 10

తన పుత్రుడైన వేదవ్యాసుడు, ఇతర మహర్షులు తనను గౌరవించినందువల్ల పరాశర మహర్షికి చాలా సంతోషం కలిగింది. అందువల్ల ఆ మహర్షి వారికందరకు స్వాగతాన్ని పలుకుతూ వారి కుశలాన్ని గురించి ప్రశ్నించినాడు. తరువాత వారి రాకకు గల కారణాన్ని తెలుపమని వారిని అడిగినాడు.

కుశలం సమ్యగిత్యుక్త్వా వ్యాసః పృచ్ఛత్యనంతరం ।
యది జానాసి మే భక్తిం స్నేహాద్వా భక్తవత్సల ॥ 11

ధర్మం కథయ మే తాత అనుగ్రాహ్యో హ్యహం తవ ।
శ్రుతా మే మానవా ధర్మా వాసిష్ఠాః కాశ్యపాస్తథా ॥ 12

గార్గీయా గౌతమీయాశ్చ తథా చౌశనసాః స్మృతాః ।
అత్రేర్విష్ణోశ్చ సంవర్తాత్ దక్షాదంగిరసస్తథా ॥ 13

శాతాతపాచ్చ హారీతాత్ యాజ్ఞవల్క్యాత్తథైవ చ ।
ఆపస్తంబ కృతా ధర్మాః శంఖస్య లిఖితస్య చ ॥ 14

కాత్యాయన కృతాశ్చైవ తథా ప్రాచేతసాన్మునేః ।
శ్రుతా హ్యేతే భవత్ ప్రోక్తాః శ్రౌతార్థా మే న విస్మృతాః ॥ 15

తండ్రీ! మీ అనుగ్రహం వల్ల మేమంతా కుశలంగా ఉన్నాము. భక్తవత్సలా! నాకు మీపై ఉన్న భక్తివల్ల లేక మీకు నాపై ఉన్న ప్రేమవల్ల మీరు మాకు ధర్మాలగురించి వివరించండి. మీ వల్ల నేను ఇంతకుముందే మానవ ధర్మశాస్త్రాన్ని, వసిష్ఠధర్మ శాస్త్రాన్ని, కాశ్యప, గర్గ, గౌతమ, శుక్ర, అత్రి, విష్ణు, సంవర్త, దక్ష, అంగిరస, శాతాతప, హారీత, యాజ్ఞవల్క్య, ఆపస్తంబ, శంఖ, లిఖితుల ధర్మశాస్త్రాల నన్నిటినీ, ఇంకా కాత్యాయన, ప్రాచేతస, ధర్మశాస్త్రాలనూ అభ్యసించినాను. మీరు చెప్పిన ఆ ధర్మశాస్త్ర విషయాలన్నీ నేటికీ నాకు జ్ఞాపకమున్నాయి.

అస్మిన్ మన్వంతరే ధర్మాః కృతత్రేతాదికే యుగే
సర్వే ధర్మాః కృతే జాతాః సర్వే నష్టాః కలౌ యుగే ॥ 16

చాతుర్వర్ణ్య సమాచారం కించిత్సాధారణం వద ।
చతుర్ణామపి వర్ణానాం కర్తవ్యం ధర్మకోవిదైః ॥ 17

బ్రూహి ధర్మస్వరూపజ్ఞ సూక్ష్మం స్థూలం చ విస్తరాత్ ।
తండ్రీ! ఈ మన్వంతరంలోని కృత, త్రేత, ద్వాపరయుగాలలో ఉన్న ధర్మాలన్నీ ఈ

కలియుగంలో నశించిపోయినాయి. నీవు ధర్మస్వరూపము చక్కగా తెలిసినవాడవు కావున చతుర్వర్ణముల గురించి చెప్తూ ఈ నాలుగు వర్ణములందున్న ధర్మజ్ఞులు ఆచరింపవలసిన సూక్ష్మ, స్థూల ధర్మాలను చాలా విస్తారంగా మాకు దయచేసి చెప్పుమని వేదవ్యాసుడు ప్రార్థించినాడు.

వ్యాసవాక్యావసానేషు మునిముఖ్యః పరాశరః ॥ 18

ధర్మస్య నిర్ణయం ప్రాహ సూక్ష్మం స్థూలం చ విస్తరాత్ ।

(వక్ష్యమాణ ధర్మతత్త్వ గ్రహణాయ శ్రోతౄనావధానతాం విధత్తే)

శృణు పుత్ర ప్రవక్ష్యామి శృణ్వంతు మునయస్తథా ॥ 19

తన పుత్రుడైన వేదవ్యాసమహర్షి ప్రార్థనపై పరాశరమహర్షి (తాను చెప్పబోవు ధర్మతత్త్వం గురించి శ్రోతలైన మహర్షులను సావధానపరుస్తూ) పుత్రా! వేదవ్యాసా! మునులారా! మీరు కోరుకున్నట్లే వివరిస్తానని సూక్ష్మ, స్థూలరూపమైన ధర్మతత్త్వాన్ని ఈ విధంగా వివరింపసాగినాడు.

కల్పే కల్పే క్షయే సత్యా బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరాః ।

శ్రుతిస్మృతి సదాచార నిర్ణేతారశ్చ సర్వదా ॥ 20

ప్రతికల్పము నశించిపోతున్నా బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులనే త్రిమూర్తులు మాత్రం స్థిరంగా ఉంటారు. ఆ త్రిమూర్తులే ప్రతికల్పంలోనూ శ్రుతులు, స్మృతులు అట్లే సదాచారాన్ని నిర్ణయిస్తూ ఉంటారు.

న కశ్చిద్వేదకర్తా చ వేదం స్మృత్వా చతుర్ముఖః ।

తథైవ ధర్మాన్ స్మరతి మనుః కల్పాంతరేఽంతరే ॥ 21

ఈ త్రిమూర్తులలో ఎవ్వరు కూడ వేదాన్ని సృష్టింపలేదు. వేదాలకు కర్తలేడు. ఐనా బ్రహ్మదేవుడు ప్రతికల్పమందు వేదాలను స్మరించి మనకు వాటిని ప్రసాదిస్తున్నాడు. అదేవిధంగా మనువు కూడ ప్రతికల్పమందు మానవులు అనుష్ఠించాల్సిన ధర్మాలను స్మరించుకొని మనకు అందజేస్తున్నాడు.

అన్యే కృతయుగే ధర్మాః త్రేతాయాం ద్వాపరే యుగే ।

అన్యే కలియుగే నౄణాం యుగరూపానుసారతః ॥ 22

ఆయా యుగాల స్వరూప స్వభావ భేదాలననుసరించి కృతయుగ ధర్మాలు, త్రేతాయుగ ధర్మాలు, ద్వాపరయుగధర్మాలు అట్లే కలియుగ ధర్మాలు భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి.

తపః పరం కృతయుగే త్రేతాయాం జ్ఞానముచ్యతే ।
ద్వాపరే యజ్ఞమేవాహుః దానమేవ కలౌ యుగే ॥ 23

కృతయుగంలోని మానవులు తపస్సు చేస్తూ ఉండేవారు. త్రేతాయుగంలో వారు జ్ఞానానికి ప్రాధాన్యమిచ్చి జ్ఞానం పొందినారు. ద్వాపరయుగంలో యజ్ఞ ప్రాధాన్యమున్నందువల్ల యజ్ఞయాగాదులు నిర్వర్తించినారు. ఇక చివరియుగమైన కలియుగంలో కర్మజ్ఞానాలకంటె దానం చేయుటే ప్రశస్తమైనది. అట్టి దానం చేయుట ఈ కలియుగ ధర్మము.

కృతే తు మానవా ధర్మాః త్రేతాయాం గౌతమాః స్మృతాః ।
ద్వాపరే శంఖలిఖితాః కలౌ పారాశరాః స్మృతాః ॥ 24

కృతయుగంలో ఉన్న మానవులు మనుధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించి నడుచుకొన్నారు. త్రేతాయుగంలో గౌతమధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించి, ద్వాపరయుగమందు శంఖలిఖితుల ధర్మశాస్త్రగ్రంథాన్ని అనుసరించి నడుచుకొన్నారు. ఇక కలియుగంలో పరాశరుని ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాన్ని అనుసరించి నడుచుకోవాలి.

త్యజేత్ దేశం కృతయుగే త్రేతాయాం గ్రామముత్సృజేత్ ।
ద్వాపరే కులమేకం తు కర్తారం తు కలౌ యుగే ॥ 25

కృతయుగంలో తప్పుచేస్తే అతడున్న దేశాన్ని వదిలేవారు. త్రేతాయుగంలో గ్రామాన్ని, ద్వాపరయుగంలో ఆ కులాన్ని వదిలేవారు. ఇక కలియుగంలో తప్పుచేసినవాణ్ణి మాత్రం బహిష్కరిస్తే సరిపడుతుంది.

కృతే సంభాషణాదేవ త్రేతాయాం స్పర్శనేన చ ।
ద్వాపరే త్వన్నమాదాయ కలౌ పతతి కర్మణా ॥ 26

కృతయుగంలో పాపం చేసినవానితో మాట్లాడినందువల్ల పతితుడయ్యేవాడు. త్రేతాయుగంలో పాపం చేసినవానిని స్పృశిస్తే, ద్వాపరయుగంలో అతని ఇంట భోజనం చేస్తే పతితుడయ్యేవాడు. కాని కలియుగంలో తాను పాపకర్మలు చేసినందువల్ల మాత్రమే పతితుడౌతాడు.

కృతే తత్క్షణికః శాపః త్రేతాయాం దశభిర్దినైః ।
ద్వాపరే చైకమాసేన కలౌ సంవత్సరేణ తు ॥ 27

కృతయుగంలో శపిస్తే తత్క్షణమే ఫలించేది. త్రేతాయుగంలో పదిదినాలలో, ద్వాపర యుగంలో ఒక మాసంలో దాని ఫలితం కనిపించేది. కాని కలియుగంలో శపించినచో సంవత్సరం

లోపల దాని ఫలితాన్ని చూపిస్తుంది.

అభిగమ్య కృతే దానం త్రేతాస్వాహూయ దీయతే ।
ద్వాపరే యాచమానాయ సేవయా దీయతే కలౌ ॥ 28

కృతయుగంలో సత్పాత్రుడైన వాని దగ్గరకు పోయి దానం చేసేవారు. త్రేతాయుగంలో దానయోగ్యుడైన పురుషుని తమ ఇంటికి పిలిపించుకొని దానం చేసేవారు. ద్వాపరయుగంలో దానయోగ్యుడైన పురుషుడు తమ ఇంటికి వచ్చి యాచిస్తే దానం చేసేవారు. కాని ఈ కలియుగంలో సత్పురుషుడు తమ ఇంటికి వచ్చి దానం అడిగినప్పటికీ అతనిచే పనిచేయించుకొని మాత్రమే ధనమిస్తారు.

అభిగమ్యోత్తమం దానం ఆహూయైవ తు మధ్యమం ।
అధమం యాచమానాయ సేవాదానం తు నిష్ఫలమ్ ॥ 29

దానమునకు అన్ని విధములుగా తగిన పురుషుని వెదకి అతని ఇంటికిపోయి చేసినచో ఆ దానము ఉత్తమమైనది, సత్పురుషుని తన ఇంటికి పిలుచుకొని చేసిన దానము మధ్యతరగతికి చెందింది. తన ఇంటికి సత్పురుషుడు వచ్చి యాచన చేసినప్పుడు ఇచ్చిన దానం అధమమైంది. దానమునకు అన్ని విధములుగా తగిన సత్పురుషునిచే పనిచేయించుకొని దానం చేస్తే ఆ దానముయొక్క ఫలితమేమీ ఉండదు.

జితో ధర్మో హ్యధర్మేణ సత్యం చైవానృతేన చ ।
జితాశ్చోరైశ్చ రాజానః స్త్రీభిశ్చ పురుషా జితాః ॥ 30
సీదంతి హ్యగ్నిహోత్రాణి గురుపూజా ప్రణశ్యతి ।
కుమార్యశ్చ ప్రసూయంతే తస్మిన్ కలియుగే సదా ॥ 31

ఈ కలియుగంలో ధర్మం కంటె అధర్మం బలవత్తరంగా ఉంటుంది. అట్లే సత్యాన్ని మించి అబద్ధము, రాజులకంటె దొంగలు, పురుషుల కంటె స్త్రీలు బలంగా ఉంటారు. ఇంకా ఈ సమయంలో నిత్యాగ్ని హోత్రం చేసేవారు లేక అగ్నిహోత్రం వెలవెల పోతూ ఉంటుంది. గురువులను పూజించేవారు తక్కువగా ఉంటారు, స్త్రీలు పెళ్ళికాక ముందే అక్రమంగా సంతానాన్ని పొందుతారు.

కృతే త్వస్థిగతాః ప్రాణాః త్రేతాయాం మాంసమాశ్రితాః ।
ద్వాపరే రుధిరం చైవ కలౌ త్వన్నాదిషు స్థితాః ॥ 32

కృతయుగమందలి మానవులకు ప్రాణాలు ఎముకలలో ఉండేవి. అనగా వారి బలమంతా ఎముకలలో ఉండేది. త్రేతాయుగంలో మాంసమందే వారి బలం కనిపించేది. ఇక ద్వాపరయుగంలో రక్తగతప్రాణులై ఉండేవారు. ఈ కలియుగంలో ఉన్న జీవులకు ప్రాణాలు ఆహారమందే కనిపిస్తాయి. అందువల్ల ఈ యుగంలో చక్కగా మంచి ఆహారాన్ని తిన్నవాడే నాలుగు దినాలు బ్రతుకగలుగుతున్నాడు.

యుగే యుగే చ యే ధర్మాస్తత్ర తత్ర చ యే ద్విజాః ।
తేషాం నిందా న కర్తవ్యా యుగరూపా హి తే ద్విజాః ॥ 33

ప్రతియుగమందు మానవులయొక్క ధర్మాలే భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి. అట్లే బ్రాహ్మణులయొక్క ఆచారవ్యవహారాలు భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి. కావున ప్రాచీనమైన యుగధర్మాలను నేటి బ్రాహ్మణులు పాటించుట లేదని వారిని నిందించుట తగదు. బ్రాహ్మణులు కూడ ఆయా యుగధర్మాలననుసరించి మారుతూ ఉంటారు కదా!

యుగే యుగే తు సామర్థ్యం శేషం మునివిభాషితం ।
పరాశరేణ చాప్యుక్తం ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే ॥ 34

అహమద్యైవ తత్సర్వమనుస్మృత్య బ్రవీమి వః ।
చాతుర్వర్ణ్య సమాచారం శృణ్వంతు ఋషి పుంగవాః ॥ 35

పారాశరమతం పుణ్యం పవిత్రం పాపనాశనం ।
చింతితం బ్రాహ్మణార్థాయ ధర్మసంస్థాపనాయ చ ॥ 36

యుగ ధర్మాన్ని అనుసరించి ఆయా యుగాలలో బ్రాహ్మణులయొక్క శక్తి సామర్థ్యములందు లోపముంటుంది. కావున మునులు వారికి ఆయా సందర్భాలలో ప్రాయశ్చిత్తాలను తెలిపినారు. ఇవన్ని పూర్వకల్పానికి చెందిన పారాశర ధర్మశాస్త్రమందు చెప్పబడ్డాయి. మునులారా! నేను పై ధర్మశాస్త్రమందలి విషయాలనన్నిటిని స్మరించుకొని చతుర్వర్ణములవారు ఆచరించవలసిన ఆచారాదులను మీకు వివరిస్తున్నాను. ఆ పరాశరమహర్షియొక్క అభిమతము చాల పుణ్యప్రదమైంది. పవిత్రమైంది. పాపములను తొలగిస్తుంది. అది బ్రాహ్మణుల కొరకు, ధర్మమును స్థాపించుటకై ఏర్పడింది. కావున పరాశరమతాన్ని మీరు శ్రద్ధతో వినుడని మహర్షి చెప్పసాగినాడు.

చతుర్ణామపి వర్ణానామాచారో ధర్మపాలకః ।
ఆచారభ్రష్టదేహానాం భవేద్ధర్మః పరాఙ్ముఖః ॥ 37

బ్రాహ్మణక్షత్రియాది నాలుగు వర్ణముల వారికి చెందిన, వారి వారి యాచారమే ధర్మాన్ని, వారినీ రక్షిస్తూ ఉంటుంది. అట్లే వారు తమ తమ యొక్క ఆచారము నుండి భ్రష్టులైతే ధర్మం పరాఙ్ముఖమై వారియొక్క రక్షణను చేయదు.

బ్రాహ్మణుని యొక్క విధులు :-

షట్కర్మాభిరతో నిత్యం దేవతాఽతిథిపూజకః ।
హుతశేషం తు భుంజానో బ్రాహ్మణో నావసీదతి ॥ 38

బ్రాహ్మణుడు షట్కర్మలనాచరిస్తూ ప్రతిదినం దేవపూజ, అతిథి పూజ చేస్తూ ఉండాలి. తాను నిత్యాగ్ని హోత్రాన్ని పూర్తిచేసికొని యజ్ఞమందు ఆహుతి ఇవ్వగా మిగిలిపోయిన అన్నాన్ని భుజించాలి. ఈ విధంగా అతడు ప్రతిదినం ప్రవర్తిస్తూ ఉంటే అతనికి దుఃఖాలేమాత్రం కలుగవు.

షట్కర్మలు :-

సంధ్యా స్నానం జపో హోమో దేవతానాం చ పూజనం ।
ఆతిథ్యం వైశ్వదేవం చ షట్కర్మాణి దినే దినే ॥ 39

ప్రతిదినము స్నానము చేయుట, సంధ్యావందనమాచరించుట, జపము చేయుట, నిత్యాగ్ని హోత్రమాచరించుట, దేవతాపూజ, బలి, వైశ్వదేవములతో సహా అతిథి పూజ అనునవి షట్కర్మలు.

అతిథి :-

ఇష్టో వా యది వా ద్వేష్యో మూర్ఖః పండిత ఎవ వా ।
సంప్రాప్తో వైశ్వదేవాంతే సోఽతిథిః స్వర్గసంక్రమః ॥ 40
దూరాచ్చోపగతం శ్రాంతం వైశ్వదేవ ఉపస్థితం ।
అతిథిం తం విజానీయాన్నాతిథిః పూర్వమాగతః ॥ 41
నైకగ్రామీణమతిథిం సంగృహ్ణీత కదాచన ।
అనిత్యమాగతో యస్మాత్తస్మాదతిథిరుచ్యతే ॥ 42

గృహస్థుడైన బ్రాహ్మణుడు వైశ్వదేవము పూర్తిచేసిన తరువాత అతని ఇంటికి వచ్చినవాడు అతిథి. అతడు తనకు ఇష్టమైనవాడే కావచ్చు. శత్రువైనా కావచ్చు. మూర్ఖుడైనా, పండితుడైనా వైశ్వదేవాంతమందు వచ్చిన వాడు అతిథి. అట్టి అతిథిని సత్కరించినందువల్ల స్వర్గం లభిస్తుంది.

చాలా దూరం నుండి మార్గాయాసంతో వైశ్వదేవాంతమందు ఇంటికి వచ్చినవాడే అతిథి. కాని వైశ్వదేవం కంటె ముందు వచ్చినవాడు అతిథి కాజాలడు. తన గ్రామానికి చెందినవాడు కాక ఎప్పుడో ఒకప్పుడు మాత్రమే వచ్చినవాడు అతిథి. అట్టి అతిథిని గృహస్థు తప్పక గౌరవించవలెను.

అతిథి సత్కారము :-

అతిథిం తత్ర సంప్రాప్తం పూజయేత్స్వాగతాదినా ।
తథాసనప్రదానేన పాదప్రక్షాళనేన చ ॥ 43

శ్రద్ధయా చాన్నదానేన ప్రియప్రశ్నోత్తరేణ చ ।
గచ్ఛతశ్చానుయానేన ప్రీతిముత్పాదయేత్ గృహీ ॥ 44

తన ఇంటికి వచ్చిన అతిథికి ఇంటి యజమాని తొలుత స్వాగతాన్ని పలుకవలెను. తరువాత అతని పాదములను తానే స్వయంగా శ్రద్ధతో కడిగి అతడు కూర్చునుటకు ఆసనమును వేయవలెను. తరువాత అతనికి రుచ్యములైన పదార్థాలతో అన్నాన్ని పెట్టవలెను. అతడు అన్నం తింటూ ఉన్నప్పుడు ఆ అతిథికి ప్రియమైన మాటలు మాట్లాడుతూ ఉండాలి. అతనికి ఆనందాన్ని కలిగించే ప్రశ్నలు వేయాలి. అతిథి భోజనం చేసి విశ్రాంతి తీసికొని వెళ్ళిపోతున్నప్పుడు అతని వెంట కొంతదూరం పోయి అతనికి సంతోషాన్ని కలిగించాలి.

అతిథిర్యస్య భగ్నాశో గృహాత్ప్రతినివర్తతే ।
పితరస్తస్య నాఽశ్నంతి దశవర్షాణి పంచ చ ॥ 45

కాష్ఠభార సహస్రేణ ఘృతకుంభ శతేన చ ।
అతిథిర్యస్య భగ్నాశస్తస్య హోమో నిరర్థకః ॥ 46

తనను ఆదరించలేదని నిరాశతో అతిథి తిరిగిపోతే, ఆ ఇంటి యజమాని పెట్టిన శ్రాద్ధాన్నాన్ని పితృదేవతలు పదునైదు సంవత్సరాల వరకు స్వీకరించరు. అట్లే అతిథికి తగిన సత్కారము చేయక అతనిని ఇంటినుండి పంపిస్తే ఆ యజమాని వేలకొలది మోపుల సమిధలతో, వందలకొలది కుండలనేతితో యాగము చేసినా అది అంతా నిరర్థకమౌతుంది.

సుక్షేత్రే వాపయేద్బీజం సుపాత్రే నిక్షిపేద్ధనం ।
సుక్షేత్రే చ సుపాత్రే చ హ్యుప్తం దత్తం న నశ్యతి ॥ 47

సారవంతమైన చక్కని క్షేత్రమందు విత్తనం వేయాలి. అట్లే సత్పాత్ర నెరిగి దానం

చేయాలి. ఆ విధంగా చల్లిన విత్తనం, చేసిన దానం ఎన్నటికీ నశించవు. అవి సత్ఫలితాన్నే ఇస్తాయి.

న పృచ్ఛేద్గోత్రాచరణే న స్వాధ్యాయం శ్రుతం తథా ।
హృదయే కల్పయేద్దేవం సర్వదేవమయో హి సః ॥ 48

అపూర్వః సువ్రతీ విప్రో హ్యపూర్వశ్చాతిథిస్తథా ।
వేదాభ్యాసరతో నిత్యం త్రయోఽపూర్వో దినే దినే ॥ 49

అతిథియొక్క కులగోత్రాలను కాని అతడు చదువుకొన్న విద్యా పాండిత్యాల గురించి గాని ఎప్పుడూ అడుగరాదు. భగవంతుడు మన కంటికి కనిపించడు. కావున అతనిని హృదయమందు ధ్యానిస్తూ ఉంటాము. కాని అతిథి సమస్త దేవతా స్వరూపుడు. అతడు మన కంటికి కనిపిస్తూ ఉంటాడు. చక్కని వ్రతాన్ని ఆచరించు బ్రాహ్మణుడు, అతిథి, ఎల్లప్పుడు వేదమును అభ్యసించే విప్రుడు ఈ ముగ్గురు లభించుట చాల అరుదు.

వైశ్వదేవే తు సంప్రాప్తే భిక్షుకే గృహమాగతే ।
ఉద్ధృత్య వైశ్వదేవాన్నం భిక్షాం దత్వా విసర్జయేత్ ॥ 50

వైశ్వదేవాన్ని ఆచరిస్తూ ఉన్నప్పుడే అతిథి వచ్చినచో అతనిని బలి వైశ్వదేవము పూర్తయగునంతవరకు కూర్చుండపెట్టక, బలికి, వైశ్వదేవానికి అన్నాన్ని ప్రత్యేకంగా తీసిపెట్టి మిగిలిన అన్నాన్ని అతనికి పెట్టి పంపవలెను.

యతిశ్చ బ్రహ్మచారీ చ పక్వాన్న స్వామినావుభౌ ।
తయోరన్నమదత్వా చ భుక్త్వా చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 51

దద్యాచ్చ భిక్షాత్రితయం పరివ్రాట్ బ్రహ్మచారిణాం ।
ఇచ్ఛయా చ తతో దద్యాత్ విభవే సత్యవారితమ్ ॥ 52

సన్యాసి, బ్రహ్మచారి ఈ ఇద్దరు వండిన అన్నానికి అర్హులైన వారు. కావున వారికి అన్నము పెట్టక ఇంటియజమాని తింటే అతడు చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని తప్పక చేయాలి. లేనిచో అతని పాపము నశించదు. అట్టి సన్యాసి, బ్రహ్మచారులకు యజమాని కనీసము మూడు మార్లైనా (ముద్దలైనా?) అన్నాన్ని భిక్షగా పెట్టాలి. ఇష్టమున్నచో అంతకంటె ఎక్కువ అన్నమైనా పెట్టవచ్చు. యజమానికి సంపద ఉంటే ఎన్ని మార్లైనా భిక్ష పెట్టవచ్చు.

యతిహస్తే జలం దద్యాత్ భైక్షం దద్యాత్పునర్జలం ।
తద్భైక్షం మేరుణా తుల్యం తజ్జలం సాగరోపమమ్ ॥ 53

యస్య ఛత్రం హయశ్చైవ కుంజరారోహమృద్ధిమత్ ।
ఐంద్రస్థానముపాసీత తస్మాత్తం న విచారయేత్ ॥ 54

సన్యాసి తన ఇంటికి వచ్చినప్పుడు అతనికి తొలుత అర్ఘ్యపాద్యములకై నీటిని ఇచ్చి తరువాత భిక్షపెట్టవలెను. ఆ తరువాత తిరిగి పాద్యాచమనాదులకు నీటిని ఈయవలెను. ఆ విధంగా నీరు, భిక్ష ఇస్తే ఆ భిక్ష మేరు పర్వత దానంతో సమానమౌతుంది. అట్లే ఆ నీరు సముద్ర దానంతో సమానమౌతుంది. సన్యాసి ఛత్రి, గుఱ్ఱము, లేక ఏనుగు వంటి వాటితో వచ్చినా, సర్వసమృద్ధుడైనవానికి మనం భిక్ష పెట్టగలమా అని భావించరాదు. ఆ యతి దేవేంద్రుని వంటివాడని భావించి సగౌరవంగా భిక్షపెట్టాలి తప్ప ఆ సన్యాసి యొక్క ధన ధాన్యాది సమృద్ధి గురించి ఆలోచించరాదు.

వైశ్వదేవకృతం పాపం శక్తో భిక్షుర్వ్యపోహితుం ।
[illegible] పృష్ఠ్వతం దోషం వైశ్వదేవో వ్యపోహతి ॥ 55

వైశ్వదేవాన్ని చేయనందువల్ల కలిగే పాపాన్ని అతిథి పోగొట్టాడు (అతిథి సత్కారం చేసి [illegible]ంచుకోవచ్చు) కాని అతిథిని సత్కరించనందువల్ల కలిగే పాపం వైశ్వదేవాన్ని చేసినందువల్ల తొలగిపోదు.

అకృత్వా వైశ్వదేవం తు యే భుంజంతే ద్విజాతయః ।
తేషామన్నం న భుంజీత కాకయోనిం వ్రజంతి తే ॥ 56

అకృత్వా వైశ్వదేవం తు భుంజంతే యే ద్విజాధమాః ।
సర్వే తే నిష్ఫలా జ్ఞేయాః పతంతి నరకేఽశుచౌ ॥ 57

వైశ్వదేవ విహీనా యే ఆతిథ్యేన బహిష్కృతాః ।
సర్వే తే నరకం యాంతి కాకయోనిం వ్రజంతి చ ॥ 58

వైశ్వదేవాన్ని ఆచరించక భోజనం చేసే ద్విజులయొక్క ఇండ్లలో తినరాదు. తినా వారియొక్క ఇండ్లలోభుజిస్తే వారంతా కాకులుగా పుట్టుతారు. అట్లే వైశ్వదేవంచేయక ఆహారాన్ని భుజిస్తే వారు చేసిన పుణ్యకార్యాలన్నీ నిష్ఫలమౌతాయి. పైగా వారు అశుచియనే నరకానికి పోతారు. వైశ్వదేవము చేయక అతిథి సత్కారమూ చేయక ఉండే ద్విజులు నరకానికి పోవుటే కాక తరువాతి జన్మలో కాకులై పుడ్తారు.

శిరో వేష్ట్య తు యో భుంక్తే దక్షిణాభిముఖస్తు యః ।
వామపాదకరః స్థిత్వా తద్వై రక్షాంసి భుంజతే ॥ 59

తలకు పాగా లేక టోపీ ధరించి భోజనం చేస్తే, దక్షిణం వైపు తిరిగి అన్నం తింటూ ఉంటే, ఎడమకాలిపై చేయిపెట్టుకొని తింటే ఆ అన్నాన్ని రాక్షసులు తిన్నట్లు ఔతుంది.

యతయే కాంచనం దత్త్వా తాంబూలం బ్రహ్మచారిణే ।
చోరేభ్యోఽప్యభయం దత్త్వా దాతాఽపి నరకం వ్రజేత్ ॥ 60

సన్యాసికి బంగారాన్ని దానమీయరాదు. అట్లే బ్రహ్మచారికి తాంబూలము, దొంగకు అభయమీయరాదు. ఆ విధంగా ఇస్తే ఆ దాత, వాటిని తీసికొన్నవాడు ఇద్దరు నరకానికి పోతారు.

శుక్ల వస్త్రం చ యానం చ తాంబూలం ధాతుమేవ చ ।
ప్రతిగృహ్య కులం హన్యాత్ ప్రతిగృహ్ణాతి యస్య చ ॥ 61

సన్యాసి లేక బ్రహ్మచారికి తెల్లని వస్త్రాన్ని, గుఱ్ఱము, పల్లకి మొదలైన వాహనాలను తాంబూలాన్ని, వెండి, బంగారము వంటి ధాతుద్రవ్యాలను దానమిస్తే దానమిచ్చినవాని యొక్క, స్వీకరించినవాని యొక్క వంశమంతా నశిస్తుంది.

చోరో వా యది చాండాలః శత్రుర్వా పితృఘాతకః ।
వైశ్వదేవే తు సంప్రాప్తే సోఽతిథిః స్వర్గసంక్రమః ॥ 62

వైశ్వదేవ సమయంలో ఇంటికి వచ్చిన అతిథి దొంగయైనా, చండాలుడైనా, శత్రువైనా, చివరకు తన తండ్రివంటి వారిని చంపినవాడైనా అతనికి గౌరవపూర్వకంగా అతిథి సత్కారం తప్పక చేయాలి. అట్టి అతిథి సత్కారం వల్ల యజమానికి స్వర్గం లభిస్తుంది.

న గృహ్ణాతి తు యో విప్రో హ్యతిథిం వేదపారగం ।
అదత్త్వా చాన్నమాత్రం తు భుక్త్వా భుంక్తే తు కిల్బిషమ్ ॥ 63

వేదవేదాంగాలను చక్కగా అధ్యయనం చేసిన బ్రాహ్మణుడు అతిథిగా వచ్చినప్పుడు, అతనికి అతిథి సత్కారం చేయక తాను అన్నాన్ని తింటే ఆ యజమానికి పాపమంటుకొంటుంది.

బ్రాహ్మణస్య ముఖం క్షేత్రం నిరూపమమకంటకం ।
వాపయేత్సర్వ బీజాని సా కృషిః సార్వకామికా ॥ 64

బ్రాహ్మణుని ముఖము ముండ్లు మొదలైనవి లేనటువంటి చక్కని క్షేత్రమువంటిది. ఆ క్షేత్రంలో సమస్త బీజాలు వేయవచ్చు. అట్టి కృషి లేక అతిథి సత్కారం అన్ని విధములైన కోరికలను తీరుస్తుంది. కావున ఏ బ్రాహ్మణుడు అతిథిగా వస్తే అతనికి అతిథి సత్కారాన్ని గొప్పగా చేయాలి.

అవ్రతా హ్యనధీయానా యత్ర భైక్ష్యచరా ద్విజాః ।
తం గ్రామం దండయేద్రాజా చోరాభయప్రదో హి సః ॥ 65

ద్విజులు బ్రహ్మచర్య వ్రతాన్ని అవలంబించక వేదాధ్యయనం చేయక భిక్షాచరణ చేస్తూ ఉంటే ఆ గ్రామంలోని వారు వారికి భిక్ష పెట్టకూడదు. ఆ విధంగా భిక్షపెట్టిన గ్రామాన్ని రాజు దండించాలి. ఆ గ్రామాన్ని రాజు శిక్షింపకపోతే దొంగలకు అభయమిచ్చిన పాపాన్ని అతడు పొందుతాడు.

క్షత్రియ ధర్మాలు :-

క్షత్రియో హి ప్రజా రక్షన్ శస్త్రపాణిః ప్రదండవాన్ ।
నిర్జిత్య పరసైన్యాని క్షితిం ధర్మేణ పాలయేత్ ॥ 66

న శ్రీః కులక్రమాయాతా భూషణోల్లిఖితాఽపి వా ।
ఖడ్గేనాక్రమ్య భుంజీత వీరభోగ్యాం వసుంధరామ్ ॥ 67

పుష్పం పుష్పం విచినుయాత్ మూలచ్ఛేదం న కారయేత్ ।
మాలాకార ఇవాఽఽరామే న యథాఽంగారకారకః ॥ 68

క్షత్రియుడు ఆయుధాన్ని ధరించి దుష్టులకు కఠిన దండన విధిస్తూ ప్రజలను రక్షించాలి. అట్లే శత్రుసైన్యాలను తన భుజబలంతో జయించి తన రాజ్యాన్ని ధర్మంగా పరిపాలించాలి. రాజ్యలక్ష్మి కులక్రమంగా వస్తుందను నియమం లేదు. అట్లే ఆభరణాలు ధరించినవాని దగ్గరనే ఉంటాయనే నమ్మిక లేదు. వీరులు అనుభవించవలసిన భూమిని తన ఆయుధ బలంతో జయించి అనుభవించాలి. చెట్లను నిప్పుపెట్టి వాటినన్నిటినీ తగుల పెట్టకుండా, చెట్లనన్నిటినీ సమూలంగా పెరికివేయక తోటమాలి తన తోటలో ఉన్న పుష్పాలనొక్కొక్కటిని మెల్లగా తెంపుకుంటున్నట్లు రాజు కూడ పన్ను విషయంలో ప్రజలను భయభీతులను చేయకుండా వారిని రక్షించాలి.

శమో దమస్తపః శౌచం క్షాంతిరార్జవమేవ చ ।
జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రహ్మకర్మ స్వభావజమ్ ॥ 69

శమము, దమము, తపస్సు, పవిత్రంగా ఉండుట, ఓర్పు, ఋజుస్వభావము, జ్ఞానవిజ్ఞానములు, ఆస్తిక్యము ఇవన్నీ బ్రాహ్మణుని సహజధర్మాలు.

శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధే చాప్యపలాయనం ।
దానమీశ్వరభావశ్చ క్షాత్రం కర్మ స్వభావజమ్ ॥ 70

శౌర్యము, తేజస్సు, ధైర్యము, చతురత, యుద్ధంలో ధైర్యంగా నిలబడే స్వభావం, దానము చేయుట, అధికారభావన ఇవన్నీ క్షత్రియుని ధర్మాలు.

లాభకర్మ తథా రత్నం గవాం చ పరిపాలనం ।
కృషికర్మ చ వాణిజ్యం వైశ్యవృత్తిరుదాహృతా ॥ 71

లాభాన్ని ఆశించి పనులు చేయుట, రత్నముల వంటి వాటిని అమ్ముట, కొనుట, గోవులను రక్షించుట, వ్యవసాయము చేయుట, వర్తకము చేయుట అనేవి వైశ్యుని యొక్క సహజధర్మాలు.

శూద్రస్య ద్విజశుశ్రూషా పరమో ధర్మ ఉచ్యతే ।
అన్యథా కురుతే కించిత్ తద్భవేత్తస్య నిష్ఫలమ్ ॥ 72

శూద్రుడు బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులనే ద్విజులకు సేవచేయుచుండవలెను. అతడు ఇతర కర్మలనాచరిస్తూ ఉంటే అవన్నీ నిష్ఫలమౌతాయి.

లవణం మధు తైలం చ దధి తక్రం ఘృతం పయః ।
న దుష్యేచ్ఛూద్రజాతీనాం కుర్యాత్సర్వేషు విక్రయమ్ ॥ 73

కాని శూద్రుడు ఉప్పు, తేనె, నూనె, పాలు, పెరుగు, చల్ల, నేయి, అమ్ముకోవచ్చును. దానివల్ల కొన్నవానికెట్టి పాపము కలుగదు.

విక్రీణన్మద్య మాంసాని హ్యభక్ష్యస్య చ భక్షణమ్ ।
కుర్వన్నగమ్యాగమనం శూద్రః పతతి తత్క్షణాత్ ॥ 74

కపిలా క్షీరపానేన బ్రాహ్మణీ గమనేన చ ।
వేదాక్షరవిచారేణ శూద్రస్య నరకం ధ్రువమ్ ॥ 75

శూద్రుడు మద్యమాంసాలను అమ్మరాదు. తినకూడని వస్తువులను తినరాదు. పొందతగని స్త్రీతో సంగమము చేయరాదు. అట్లే కపిలగోవుపాలు త్రాగరాదు. వేదవిచారణ చేయరాదు. ఇట్టి పనులు చేస్తే అతడు వెంటనే పతితుడౌతాడు. అట్లే చనిపోయిన తరువాత నరకానికి తప్పక పోతాడు.

ఇతి శ్రీ పరాశరప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ప్రథమాధ్యాయము సమాప్తము.

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

రెండవ అధ్యాయము

గృహస్థాశ్రమ ధర్మాలు

అతః పరం గృహస్థస్య కర్మాచారం కలౌ యుగే ।

ధర్మం సాధారణం శక్త్యా చాతుర్వర్ణ్యాశ్రమాగతమ్ ॥ 1

తం ప్రవక్ష్యామ్యహం పూర్వం పరాశరవచో యథా ।

ఇక కలియుగమందున్న గృహస్థులు చేయవలసిన కర్మలు, ఆచారాలు, చాతుర్వర్ణములకు సంబంధించిన సాధారణ ధర్మాలను మీకు వివరిస్తాను. వీటినన్నిటిని పూర్వకల్పంలో పరాశర మహర్షి తెలిపినాడు. వాటిని యథాతథంగా మీకు వివరిస్తాను.

షట్కర్మ సహితో విప్రః కృషి కర్మ చ కారయేత్ ॥ 2

క్షుధితం తృషితం శ్రాంతం బలీవర్దం న యోజయేత్ ।

హీనాంగం వ్యాధితం క్లీబం వృషం విప్రో న వాహయేత్ ॥ 3

స్థిరాంగం నీరుజం తృప్తం సునర్దం షండ వర్జితమ్ ।

వాహయేద్దివసస్యార్ధం పశ్చాత్ స్నానం సమాచరేత్ ॥ 4

బ్రాహ్మణుడు ఇంతకుముందు (1-39) చెప్పినట్లు స్నానాదిషట్ కర్మలతో పాటు వ్యవసాయము కూడ చేయుంపవచ్చును. అధ్యయన, అధ్యాపన, యజన, యాజన, దాన, ప్రతిగ్రహాలు షట్కర్మలని కొందరంటారు. బ్రాహ్మణుడు స్వయంగా దున్నేటప్పుడు అకలితో నున్నవి, దప్పిగొన్నవి, బాగా అలసిపోయినవి ఐన ఎద్దులను నాగలి మొదలైన వాటికి కట్టరాదు. అట్లే అవయవలోపం కలవి, రోగంతో బాధపడుతున్నవి, ఉత్పాదక శక్తిలేని ఎద్దులను కట్టరాదు. చక్కని అవయవాలు కలవి, రోగము లేనివి, గట్టిగా రంకె వేయకగలిగినవి, పుంస్త్వము కలవి ఐన ఎద్దులను నాగటికి కట్టి మధ్యాహ్న సమయము వరకు దున్నవచ్చును. తరువాత అతడు స్నానము చేయవలెను.

జపం దేవార్చనం హోమం స్వాధ్యాయం చైవమభ్యసేత్ ।

ఏక ద్వి త్రి చతుర్విప్రాన్ భోజయేత్ స్నాతకాన్ ద్విజః ॥ 5

స్వయం కృష్టే తథా క్షేత్రే ధాన్యైశ్చ స్వయమార్జితైః ।
నిర్వపేత్పంచ యజ్ఞాంశ్చ క్రతుదీక్షాం చ కారయేత్ ॥ 6

స్నానము చేసిన తరువాత జపము, దేవతార్చన, హోమము, వేదాభ్యాసము చేయవలెను. ఆ తరువాత తన శక్తిననుసరించి ఒకరు ఇద్దరు, ముగ్గురు లేక నలుగురు బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను. తాను స్వయంగా దున్ని పండించిన ధాన్యములు లేక తాను ఆర్జించిన ధాన్యములచే పంచయజ్ఞాలను నిర్వహింపవలెను. అట్లే యజ్ఞదీక్షను చక్కగా నిర్వహింపవలెను.

తిలా రసా న విక్రేయా ధాన్యాద్యా ధాన్య తత్సమాః ।
విప్రస్యైవం విధా వృత్తిః తృణకాష్ఠాది విక్రయః ॥ 7

నూవులు, రసద్రవ్యాలు, వెండి, బంగారము వంటి ధాతు పదార్థములు మొదలైనవి, ధాన్యము, వాటితో సమానమైన వస్తువులు, గడ్డి, కట్టెలు మొదలైన వాటిని బ్రాహ్మణుడు అమ్మరాదు.

బ్రాహ్మణశ్చేత్కృషిం కుర్యాత్తన్మహాదోషమాప్నుయాత్ ।
అష్టాగవం ధర్మహలం షడ్గవం వృత్తిలక్షణమ్ ॥ 8

చతుర్గవం నృశంసానాం ద్విగవం గోజిఘాంసువత్ ।
ద్విగవం వాహయేత్పాదం మధ్యాహ్నే తు చతుర్గవమ్ ॥ 9

షడ్గవం తు త్రియామాహ్నే ష్టభిః పూర్ణం తు వాహయేత్ ।

బ్రాహ్మణుడు స్వయంగా వ్యవసాయము చేస్తే మహాదోషాన్ని పొందుతాడు. అతడు వ్యవసాయమే చేయవలసివస్తే ఎనిమిది ఎద్దులతో దున్నుట మంచిది. దానిని ధర్మహలమంటారు. ఆరు ఎద్దులతో పొలాన్ని దున్నుట సామాన్యమైంది. నాలుగు ఎద్దులతో దున్నుట క్రూరమైంది. ఇక రెండు ఎద్దులతో దున్నుట ఆ గోవులను చంపుట వంటిది. ఒక వేళ రెండెద్దులతోనే దున్నవలసి వస్తే మొదటి జాము వరకే దున్నాలి. నాల్గెద్దులతో మధ్యాహ్నం వరకు దున్నవచ్చు. ఆరింటితో మూడు జాముల వరకు దున్నవచ్చు. ఎనిమిది ఎద్దులతో సాయంకాలం వరకు దున్నవచ్చు.

న యాతి నరకేష్వేవం వర్తమానస్తు వై ద్విజః ॥ 10

దానం దద్యాచ్చ వై తేషాం ప్రశస్తం స్వర్గసాధనమ్ ।

పైన చెప్పబడినట్లు బ్రాహ్మణుడు వ్యవసాయము చేస్తే అతనికి ఎట్టి పాపము అంటదు.

అందువల్ల బ్రాహ్మణులకు (భూమి మొదలైనవి)దానము చేస్తే దానము చేసినవానికి స్వర్గాది ఫలితాలు కలుగుతాయి

సంవత్సరేణ యత్పాపం మత్స్యఘాతీ సమాప్నుయాత్ ॥ 11

అయోముఖేన కాష్ఠేన తదేకాహేన లాంగలీ ।

చేపలను పట్టుకొనువాడు ఒక సంవత్సరకాలములో పొందు పాపాన్ని నాగలి పట్టుకొని దున్నువాడు ఒక దినంలోనే పొందుతాడు.

పాశకో మత్స్యఘాతీ చ వ్యాధః శాకునికస్తథా ॥ 12

అదాతా కర్షకశ్చైవ పంచైతే సమభాగినః ।

వలవేసి జంతువులను పట్టుకొనువాడు, చేపలు పట్టుకొనువాడు, మృగములను వేటాడేవాడు, పక్షులను వేటాడి బ్రతికే వాడు, దానం చేయని కర్షకుడు, వీరైదుగురు సమానమైన పాపాన్ని పొందుతారు.

కండనీ పేషణీ చుల్లీ ఉదకుంభీ చ మార్జనీ ॥ 13

పంచసూనా గృహస్థస్య అహన్యహని వర్తతే ।

వైశ్వదేవో బలిర్భిక్షా గోగ్రాసో హంతకారకః ॥ 14

గృహస్థః ప్రత్యహం కుర్యాత్సూనా దోషైర్న లిప్యతే ।

రోలు, విసురురాయి, పొయ్యి, నీటికడవపెట్టు ప్రాంతము, చీపురు ఈ ఐదింటివల్ల ప్రాణి హింస జరుగుతుంది. కావున గృహస్థునకివి పాపాన్ని కలిగించే వస్తువులు. ప్రతిదినము వైశ్వదేవమును, బలిని, అతిథి పూజను చేయుట, ఆవులకు ఆహారము పెట్టుట, సాటి ప్రాణులపైన దయచూపుట అనువాటిని చేయు గృహస్థునకు పై పాపములంటవు.

వృక్షం ఛిత్వా మహీం భిత్వా హత్వా చ క్రిమికీటకాన్ ॥ 15

కర్షకః ఖలయజ్ఞేన సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।

వ్యవసాయము చేయువాడు చెట్లు కొట్టును, భూమి దున్నును. అట్లే క్రిమి కీటకాలను చంపును. అట్టి సమస్త పాపాలను కర్షకుడు తన కళ్ళంలో ఉన్న ధాన్యాన్ని బ్రాహ్మణులకు అనాథలకు పేదలకు దానం చేయుట వల్ల పోగొట్టు కొంటాడు.

యో న దద్యాత్ ద్విజాతిభ్యః రాశిమూలముపాగతః ॥ **16**

స చోరః స చ పాపిష్ఠో బ్రహ్మఘ్నం తం వినిర్దిశేత్ ।

కర్షకుడు తన పొలంలోని ధాన్యరాశిదగ్గర ఉండగా బ్రాహ్మణులకు ఆ ధాన్యాన్ని దానం చేయకపోతే అతడు దొంగ, పాపాత్ముడు,బ్రహ్మహత్య చేసినవాడౌతాడు.

రాజ్ఞే దత్వా తు షడ్భాగం దేవానాం చైకవింశకం ॥ **17**

విప్రాణాం త్రింశకం భాగం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।

కర్షకుడు తాను పండించిన పంటలో ఆరవ భాగాన్ని రాజునకు, ఇరువది ఒకటవ భాగాన్ని దేవతలకు, ముప్పదియవ భాగాన్ని బ్రాహ్మణులకు ఇస్తే అతడు చేసిన పాపాలన్నీ నశించిపోతాయి.

క్షత్రియోఽపి కృషిం కృత్వా దేవాన్ విప్రాంశ్చ పూజయేత్ ॥ 18

వైశ్యః శూద్రస్తథా కుర్యాత్ కృషి వాణిజ్య శిల్పకమ్ ।

క్షత్రియుడు కూడ తనకు సంబంధించిన భూమియందు (రాజస్వం) వ్యవసాయము వల్ల సంపాదించిన పంటను దేవతలకు, బ్రాహ్మణులకిచ్చి వారిని పూజింపవలెను. వైశ్యశూద్రులు కూడ తాము చేయు కృషి, వాణిజ్యము, శిల్పరచనాదుల వలన వచ్చిన ధనమును దేవతలకు బ్రాహ్మణులకు ఆయాభాగములుగా ఇవ్వవలెను.

వికర్మ కుర్వతే శూద్రా ద్విజశుశ్రూషయోజ్ఝితాః ॥ **19**

భవంత్యల్పాయుషస్తే వై నిరయం యాంత్యసంశయం ।

శూద్రులు బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులనే ద్విజశుశ్రూషకంటె నిషిద్ధమైన కర్మ చేస్తే వారు అల్పాయుస్సు కలవారౌతారు. అట్లే నరకానికి పోతారు.

చతుర్ణామపి వర్ణానామేష ధర్మః సనాతనః ॥ **20**

నాలుగు వర్ణములవారు ఈ సనాతన ధర్మమును తప్పక అనుష్ఠింపవలెను.

ఇతి శ్రీ పరాశరప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న రెండవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

మూడవ అధ్యాయము

శౌచ శుద్ధి ప్రకరణము

అతః శుద్ధిం ప్రవక్ష్యామి జననే మరణే తథా ।

మునులారా! ఇక జనన సమయమందు మరణ సమయమందు కలుగు అశుచి తొలగుటకై శుద్ధిని గురించి మీకు వివరిస్తాను. వినుడు.

దినత్రయేణ శుద్ధ్యంతి బ్రాహ్మణా జన్మసూతకే ॥ 1

క్షత్రియో ద్వాదశాహేన వైశ్యా పంచదశాహకైః ।

శూద్రః శుధ్యతి మాసేన పారాశరవచో యథా ॥ 2

బ్రాహ్మణులు జనన సూతకమందు మూడు దినములలో శుద్ధి పొందుతారు. క్షత్రియులు పన్నెండు దినములలో, వైశ్యులు పదునైదు దినములలో, శూద్రులు ఒక నెలలో శుద్ధి పొందుతారు.

ఉపాసనే తు విప్రాణామంగశుద్ధిశ్చ జాయతే ।

బ్రాహ్మణానాం ప్రసూతౌ తు దేహస్పర్శో విధీయతే ॥ 3

సాధారణంగా ప్రతిదినము ఉపాసన చేసికొను సమయంలో బ్రాహ్మణులు తమ అవయవములను స్నానము, అంగన్యాస, కరన్యాసాలచే శుద్ధి పరచుకొంటారు. అట్టి బ్రాహ్మణులు పరిశుద్ధులు కావున వారికి ప్రసూతి సమయంలో జన్మసూతకుల దేహస్పర్శ చేసినను దోషముండదు.

ప్రేతే విప్రో దశాహేన ద్వాదశాహేన భూమిపః ।

వైశ్యః పంచదశాహేన శూద్రో మాసేన శుద్ధ్యతి ॥ 4

తన వారు మరణించినచో బ్రాహ్మణుడు పదిదినములు, క్షత్రియుడు పన్నెండు దినములు, వైశ్యుడు పదునైదు దినములు, శూద్రుడు ఒక నెలవరకు అశుచితో నుండును. ఆకాలము తరువాత వారు శుద్ధి పొందెదరు.

ఏకాహచ్ఛుధ్యతే విప్రో యోఽగ్నివేదసమన్వితః ।

త్ర్యహాత్కేవలవేదస్తు ద్విహీనో దశభిర్దినైః ॥ 5

జన్మ కర్మపరిభ్రష్టః సంధ్యోపాసన వర్జితః ।
నామధారక విప్రస్తు దశాహం సూతకీ భవేత్ ॥ 6

నిత్యాగ్ని వేదాధ్యయనము చేయు బ్రాహ్మణుడు ఒక దినము తరువాత శుద్ధుడగును నిత్యాగ్ని హోత్రము చేయక వేదాధ్యయనము మాత్రము చేయు బ్రాహ్మణుడు మూడు దినముల తరువాత పరిశుద్ధుడగును అగ్నిహోత్రము, వేదాధ్యయనమూ లేనివాడు పది దినముల తరువాత శుద్ధుడగును అట్లే జాతక కర్మాది సంస్కార కర్మలు లేనివాడు, సంధ్యావందనము చేయనివాడు, ఐన బ్రాహ్మణుడు పది దినములు అశుచిగా ఉండవలెను

అజా గావో మహిష్యశ్చ బ్రాహ్మణీ చ ప్రసూతికా ।
దశరాత్రేణ సంశుధ్యేత్ భూమిష్ఠం చ నవోదకం ॥ 7

మేక, ఆవు, బఱ్ఱె, బ్రాహ్మణస్త్రీ, సంతానాన్ని కనినప్పుడు పది దినముల తరువాత పరిశుద్ధయగును అట్లే భూమిపైన పడిన క్రొత్తనీరు పది దినముల తరువాత పరిశుద్ధమగును

ఏకపిండాస్తు దాయాదాః పృథక్ దారనికేతనాః ।
జన్మన్యపి విపత్తౌ చ తేషాం తత్సూతకం భవేత్ ॥ 8

తావత్తత్సూతకం గోత్రే చతుర్థపురుషేణ తు ।
దాయాద్విచ్ఛేదమాప్నోతి పంచమో వాత్మవంశజః ॥ 9

చతుర్థే దశరాత్రం స్యాత్ షణ్ణిశాః పుంసి పంచమే ।
షష్ఠే చతురహాచ్ఛుద్ధిః సప్తమే తు దినత్రయాత్ ॥ 10

సపిండులైన దాయాదులు పెండ్లిచేసికొని వేరు వేరుగా ఉన్నప్పటికీ వారికందరకు జనన, మరణములకు సంబంధించిన అశుచి ఏర్పడుతుంది ఈ అశుచి వారి గోత్రంలో నాలుగవతరం వరకు ఉంటుంది ఐదవ తరం నుండి దాయాదత్వం తొలగిపోతుంది కావున నాలుగవ తరం వరకు జనన మరణాలందు పది దినాల సూతకముంటుంది ఐదవతరంలో ఆరురాత్రులుమాత్రమే ఆశౌచముంటుంది ఆరవతరంలో నాలుగవ దినం తరువాత శుద్ధి కలుగుతుంది అట్లే ఏడవ తరంలో మూడు దినాల తరువాత శుద్ధి కలుగుతుంది

శృంగ్యగ్ని మరణే చైవ దేశాంతర మృతే తథా ।
బాలే ప్రేతే చ సన్యస్తే సద్యః శౌచం విధీయతే ॥ 11

కొమ్ములున్న జంతువుల వల్ల, అగ్నివల్ల మరణించినప్పుడు, దేశాంతరమునకేగి

చనిపోయినపుడు, బాలుడు, సన్యాసి చనిపోయినప్పుడు వెంటనే (స్నానం చేసిన వెంటనే) శుద్ధి కలుగుతుంది.

దేశాంతర మృతః కశ్చిత్ సగోత్రః శ్రూయతే యది ।
స త్రిరాత్రమహోరాత్రం సద్యః స్నాత్వా శుచిర్భవేత్ ॥ 12

తన గోత్రానికి చెందినవాడు ఇతర దేశాలకు పోయి చనిపోయినచో ఆ విషయం (సంవత్సరం తర్వాత?) తెలిస్తే మూడు రాత్రులు లేక ఒక దినమంతా అశుచి ఉండదు. ఆ విషయం తెలిసిన వెంటనే స్నానం చేసినచో అతనికి శుద్ధియగును.

దేశాంతరగతో విప్రః ప్రవాసాత్కాలకారితాత్ ।
దేహనాశమనుప్రాప్త స్తిథిర్న జ్ఞాయతే యది ॥ 13
కృష్ణాష్టమీ త్వమావాస్యా కృష్ణా చైకాదశీ చ యా ।
ఉదకం పిండదానం చ తత్ర శ్రాద్ధం చ కారయేత్ ॥ 14

బ్రాహ్మణుడు దేశాంతరమునకు పోయి దురదృష్టవశాత్తు చనిపోతే, అతడు చనిపోయిన తిథి తెలియని సందర్భమందు కృష్ణ పక్షానికి చెందిన అష్టమి, ఏకాదశి లేక అమావాస్యనాడు తర్పణము, పిండములు పెట్టుట, శ్రాద్ధము అనువాటిని ఆచరింపవలెను.

అజాతదంతా బాలా యే యే చ గర్భాద్వినిఃసృతాః ।
స తేషామగ్ని సంస్కారో నాశౌచం నోదకక్రియా ॥ 15

అప్పుడే పుట్టి మరణించిన శిశువులకు, పండ్లురాని పిల్లలకు అగ్ని సంస్కారము చేయవలసిన పనిలేదు. అట్లే వారి మరణము వల్ల అశౌచము కూడ ఉండదు. వారికి తర్పణాదులు చేయవలసిన పనిలేదు.

యది గర్భో విపద్యేత స్రవతే వాఽపి యోషితః ।
యావన్మాసం స్థితో గర్భో దినం తావత్తు సూతకమ్ ॥ 16
ఆచతుర్థాత్ భవేత్ స్రావః పాతః పంచమషష్ఠయోః ।
తత ఊర్ధ్వం ప్రసూతిః స్యాత్ దశాహం సూతకం భవేత్ ॥ 17

గర్భస్రావము కాని గర్భపాతము గాని జరిగిన పక్షాన అది ఏ మాసంలో జరిగిందో తల్లికి అన్ని దినములసూతకముంటుంది. నాలుగవనెల వరకు గర్భముపోయినచో దానిని గర్భస్రావమంటారు. ఐదు, ఆరు నెలల గర్భము పోయినచో దానిని గర్భపాతమంటారు.

ఏడునెలల గర్భము నుండి ప్రసూతి క్రింద లెక్కకు వస్తుంది. కావున అప్పుడు పది దినముల సూతకముంటుంది.

దంతజాతేఽనుజాతే చ కృతచూడే చ సంస్థితే ।

అగ్ని సంస్కరణం తేషాం త్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ॥ 18

శిశువునకు పండ్లు రావడం ప్రారంభమైనప్పుడు, చూడా కర్మ (పుట్టు వెంట్రుకలు తీసిన) చేసిన తరువాత మరణం సంభవిస్తే, ఆ శిశువుకు అగ్ని సంస్కారం చేయాలి. అప్పుడు మూడు రాత్రుల వరకు అశుచి ఉంటుంది.

అదంతజన్మతః సద్యః ఆచూడాన్నైశికీ స్మృతా ।

త్రిరాత్రమావ్రతాదేశాత్ దశరాత్రమతః పరమ్ ॥ 19

శిశువునకు పండ్లు రాకముందే మరణము సంభవిస్తే స్నానంతో శుద్ధి కలుగుతుంది. పండ్లు రావడం ప్రారంభమైన నాటి నుండి చూడాకర్మ జరుగకముందు మరణిస్తే ఒక రాత్రి మాత్రము అశుచి ఉంటుంది. చూడాకర్మనుండి ఉపనయనం లోపల మరణిస్తే మూడు రాత్రులు, ఆ తరువాత పదిరాత్రులు అశుచి ఉంటుంది.

బ్రహ్మచారీ గృహే యేషాం హూయతే చ హుతాశనః ।

సంపర్కం చేన్న కుర్వంతి న తేషాం సూతకం భవేత్ ॥ 20

బ్రహ్మచారి, ఇంటిలో అగ్నిహోత్రకార్యం జరుగుతూ ఉన్నవారు, అశుచిగా ఉన్నవారిని తగలనిచో వారికి ఎట్టి అశుచి ఉండదు.

సంపర్కాద్దుష్యతే విప్రో జననే మరణే తథా ।

సంపర్కాచ్చ నివృత్తస్య న ప్రేతం నైవ సూతకమ్ ॥ 21

అశుచి ఉన్నవారిని తగిలినందువల్ల బ్రాహ్మణునకు జనన, మరణ అశౌచములు కలుగుతాయి. అందువల్ల వారితో సంపర్కము లేనిచో అతనికి ఎట్టి అశౌచము కలుగదు.

శిల్పినః కారుకా వైద్యా దాసీదాసాశ్చ నాపితాః ।

రాజానః శ్రోత్రియాశ్చైవ సద్యః శౌచాః ప్రకీర్తితాః ॥ 22

శిల్పాలు చెక్కేవారు, కారుకులు (వడ్రంగి మొదలైనవారు) వైద్యులు, దాసదాసీజనము, మంగలివారు, రాజులు, శ్రోత్రియులు, వీరందరు సద్యః శౌచులు. అనగా స్నానము చేసినచో వెంటనే పరిశుద్ధులౌతారు.

సవ్రతో మంత్రపూతశ్చ ఆహితాగ్నిశ్చ యో ద్విజః ।

రాజ్ఞశ్చ సూతకం నాస్తి యస్య చేచ్ఛతి పార్థివః ॥ 23

బ్రహ్మచర్యాది వ్రతములనాచరించువానికి, జపాదులను చేయుచు మంత్రములచే పవిత్రుడైనవానికి, ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణునకు, రాజుకు అట్లే రాజుకు అవసరమైనవారికి జనన మరణ సూతకాలు ఉండవు. వారు కూడ స్నానం చేయగానే పరిశుద్ధులౌతారు.

ఉద్యతో నిధనే దానే ఆర్తో విప్రో నిమంత్రితః ।

తదేవ ఋషిభిర్దృష్టం యథాకాలేన శుధ్యతి ॥ 24

మరణసమయంలో దానమిచ్చుటకు పూనుకొనువాడు, రోగి, శ్రాద్ధమున నిమంత్రితుడైన బ్రాహ్మణుడు, వీరు సమయానుకూలంగా పరిశుద్ధులౌతారని ఋషులు తెల్పుచున్నారు.

ప్రసవే గృహమేధీ తు న కుర్యాత్ సంకరం యది ।

దశాహాత్ శుధ్యతే మాతా త్వవగాహ్య పితా శుచిః ॥ 25

వర్ణసంకరం జరుగని పక్షాన ప్రసవమందు తల్లికి పదిరోజుల ఆశౌచముంటుంది. కాని తండ్రి స్నానంతో పరిశుద్ధుడౌతాడు.

సర్వేషాం శావమాశౌచం మాతాపిత్రోస్తు సూతకం ।

సూతకం మాతురేవ స్యాత్ ఉపస్పృశ్య పితా శుచిః ॥ 26

మరణమునకు సంబంధించిన అశౌచము దాయాదులకందరకు ఉంటుంది. కాని జననమునకు సంబంధించిన అశౌచం తల్లిదండ్రులకు మాత్రమే ఉంటుంది. వారిలో పది దినాల సూతకం తల్లికి మాత్రమే ఉంటుంది. తండ్రి స్నానం చేసి ఆచమనము చేసిన వెంటనే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

యది పత్న్యాం ప్రసూతాయాం సంపర్కం కురుతే ద్విజః ।

సూతకం తు భవేత్తస్య యది విప్రః షడంగవిత్ ॥ 27

సంపర్కాజ్జాయతే దోషో నాన్యో దోషోఽస్తి వై ద్విజే ।

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన సంపర్కం వర్జయేత్ బుధః ॥ 28

తన భార్య ప్రసూతియైనదను విషయం తెలుసుకొని అతి సంతోషంతో భార్యను తగిలితే ఆ బ్రాహ్మణుడు షడంగ సహితమైన వేదాలను అధ్యయనం చేసినా అతనికి పది దినాల సూతకం కలుగుతుంది. బ్రాహ్మణునకు ఇతర దోషాలేవీ లేకపోయినా స్పర్శవల్ల దోషం

కలుగుతుంది. కావున విజ్ఞుడైనవాడు ప్రసూతయైన తన భార్యను ముట్టుకొనకూడదు.

వివాహోత్సవ యజ్ఞేషు త్వంతరా మృతసూతకే ।
పూర్వ సంకల్పితం ద్రవ్యం దీయమానం న దుష్యతి ॥ 29

వివాహము, యజ్ఞము, ఉత్సవము జరుగుతున్నప్పుడు యజమానికి జనన, మరణ సూతకం సంభవిస్తే అతనికి దోషముండదు. కావున తాను పూర్వం సంకల్పించిన దాన వస్తువును, కన్యాదానం వంటివాటిని చేయవచ్చును.

అంతరా తు దశాహస్య పునర్మరణ జన్మని ।
తావత్ స్యాదశుచిర్విప్రో యావత్పూర్వం న గచ్ఛతి ॥ 30

పది దినముల అశుచికాలంలో మధ్య జననమరణములకు చెందిన అశుచి వస్తే మొదటి అశుచికాలం పూర్తియగు వరకు మాత్రమే అశుచిగా ఉండాలి. రెండవదానికి ప్రత్యేకంగా పది దినముల యశుచి పాటింపనక్కరలేదు.

బ్రాహ్మణార్థం విపన్నానాం బందీ గోగ్రహణే తదా ।
ఆహవేషు విపన్నానామేకరాత్రమశౌచకమ్ ॥ 31

ఆపదలో ఉన్న బ్రాహ్మణుని రక్షించుసమయమున, బంధింపబడ్డ గోవులను పట్టుకొను సమయమున, యుద్ధ సమయమున చనిపోయిన వానిని గురించి పది దినముల అశుచి ఉండనక్కరలేదు. ఒక రాత్రి మాత్రము ఆశౌచమును పాటించిన చాలును.

ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే సూర్యమండల భేదినౌ ।
పరివ్రాట్ యోగయుక్తశ్చ రణే చాభిముఖో హతః ॥ 32

ఈ లోకమున యమనియమములతో నున్న సన్యాసి, యుద్ధంలో వెన్ను చూపక వీరోచితంగా యుద్ధంచేసి మరణించిన వీరుడు వీరిద్దరే సూర్యమండలాన్ని భేదించుకొని ఊర్ధ్వలోకాలకు పోతారు.

యత్ర యత్ర హతః శూరః శత్రుభిః పరివేష్టితః ।
అక్షయాన్ లభతే లోకాన్ యది క్లీబం న భాషతే ॥ 33

రణరంగంలో శత్రువులంతా తన్ను చుట్టు ముట్టినప్పుడు పిరికివాని వలె మాట్లాడక తన పరాక్రమాన్ని ప్రదర్శించుచూ చనిపోయిన శూరుడు అక్షయమైన ఊర్ధ్వలోకాలకు పోతాడు.

సంన్యస్తం బ్రాహ్మణం దృష్ట్వా స్థానాచ్చలతి భాస్కరః ।
ఏష మే మండలం భిత్త్వా పరం స్థానం ప్రయాస్యతి ॥ 34

చక్కగా సన్యసించియున్న బ్రాహ్మణుని చూచి ఈ బ్రాహ్మణుడు నా సూర్యమండలాన్ని భేదించుకొని ఊర్ధ్వలోకాలకు పోతాడని భయంతో సూర్యుడు గజగజవణికి పోతాడు.

యస్తు భగ్నేషు సైన్యేషు విద్రవత్సు సమంతతః ।
పరిత్రాతా యదా గచ్ఛేత్ స చ క్రతుఫలం లభేత్ ॥ 35

యుద్ధంలో తన సైనికులంతా మరణించినా, మిగిలినవారు తమ ప్రాణాలపై తీపితో పరుగెత్తుకొని పోయినా ఆ సైన్యాన్ని రక్షించుకొనుటకై స్థిరంగా రణరంగంలో నిలబడి, చనిపోయిన వానికి యజ్ఞం చేసినందువలన లభించే స్వర్గ ఫలితం లభిస్తుంది.

యస్య ఛేదక్షతం గాత్రం శరముద్గర యష్టిభిః ।
దేవకన్యాస్తు తం వీరం హరంతి రమయంతి చ ॥ 36

దేవాంగనా సహస్రాణి శూరమాయోధనే హతం ।
త్వరమాణాః ప్రధావంతి మమ భర్తా మమేతి చ ॥ 37

యం యజ్ఞసంఘైస్తపసా చ విప్రాః స్వర్గైషిణో వాత్ర యథైవ యాంతి
క్షణేన యాంత్యేవ హి తత్ర వీరాః ప్రాణాన్ సుయుద్ధేన పరిత్యజంతి ॥ 38

జితేన లభ్యతే లక్ష్మీః మృతేనాపి వరాంగనా ।
క్షణధ్వంసిని కాయేఽస్మిన్ కా చింతా మరణే రణే ॥ 39

లలాటదేశే రుధిరం స్రవచ్చ యస్యాహవే తు ప్రవిశేచ్చ వక్త్రం ।
తత్సోమపానేన కిలాస్య తుల్యం సంగ్రామయజ్ఞే విధివచ్చ దృష్టమ్ ॥ 40

రణరంగంలో శత్రువులయొక్క బాణములు, సమ్మెటలు, కర్రలవంటి ఆయుధాల దెబ్బలు తిన్న వీరుని అప్సరసస్త్రీలు స్వర్గానికి తీసుకొనిపోయి అతనితో రమిస్తారు. రణరంగంలో చనిపోయిన వీరుని చూచి అప్సరసస్త్రీలు ఇతడు నా భర్త అంటే నా భర్త అంటూ అతని వెంట పోతారు. బ్రాహ్మణులు అనేక యజ్ఞాలనాచరించి, మహోన్నతమైన తపస్సు చేసి పొందు స్వర్గలోకాన్ని వీరులు రణరంగంలో తమ ప్రాణాలను వదలిన వెంటనే పొందుతున్నారు. వీరుడు రణరంగంలో శత్రువును జయిస్తే రాజ్యలక్ష్మి లభిస్తుంది లేక యుద్ధంలో వీరోచితంగా పోరాడి చనిపోతే స్వర్గమందలి అప్సరస లభిస్తుంది. ఈ శరీరం ఏ క్షణంలో నైనా నశిస్తుంది కావున

అట్టి శరీరం యుద్ధంలో మరణించిందని చింతించుట తగదు. రణరంగంలో శత్రువుల యొక్క ఆయుధముల దెబ్బలు తగిలినందువల్ల ముఖంపైన రక్తం కారుతూ నోటిలోనికి పోతే ఆ రక్తం యాగంలోని సోమరసం వంటిది. ఆ యుద్ధం కూడ శాస్త్ర ప్రకారం చేయబడ్డ సోమయాగం వంటిది. అట్టి సోమయాగ ఫలితం యుద్ధంలో చనిపోయిన వీరునికి లభిస్తుంది.

అనాథం బ్రాహ్మణం ప్రేతం యే వహంతి ద్విజాతయః ।
పదే పదే యజ్ఞఫలమానుపూర్వ్యాల్లభంతి తే ॥ 41

న తేషామశుభం కించిత్ పాపం వా శుభకర్మణాం ।
జలావగాహనాత్తేషాం సద్యః శౌచం విధీయతే ॥ 42

అసగోత్రమబంధుం చ ప్రేతీభూతం ద్విజోత్తమమ్ ।
వహిత్వా చ దహిత్వా చ ప్రాణాయామేన శుద్ధ్యతి ॥ 43

అనుగమ్యేచ్ఛయా ప్రేతం జ్ఞాతిమజ్ఞాతిమేవ వా ।
స్నాత్వా సచైలం స్పృష్ట్వాగ్నిం ఘృతం ప్రాశ్య విశుద్ధ్యతి ॥ 44

దిక్కులేని బ్రాహ్మణశవాన్ని మోస్తూ బ్రాహ్మణులు ఎన్ని అడుగులు నడుస్తారో వారికి అన్ని యజ్ఞముల ఫలము లభిస్తుంది. అట్టి సత్కర్మ చేసిన బ్రాహ్మణులకు ఎట్టి అశుభం కాని పాపం కాని ఉండదు. వారు స్నానము చేసినంత మాత్రమున పరిశుద్ధులౌతారు. తన గోత్రానికి చెందకున్నా, బంధువు కాకున్నా బ్రాహ్మణ శవాన్ని మోసి, కాల్చినచో ప్రాణాయామము చేతనే అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. బ్రాహ్మణశవం తన బంధువైనా కాకున్నా ఇష్టపూర్వకంగా దాని వెంట పోతే తాను కట్టుకొన్న వస్త్రములతో స్నానము చేసి, అగ్ని స్పర్శచేసి కొద్దిగా నేయిని తింటే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

క్షత్రియం మృతమజ్ఞానాత్ బ్రాహ్మణో యోఽనుగచ్ఛతి ।
ఏకాహమశుచిర్భూత్వా పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 45

క్షత్రియుడు చనిపోతే బ్రాహ్మణుడు అజ్ఞానంతో ఆ శవం వెంట పోయినా ఒక దినము అశుచిగా ఉండి స్నానం చేసి పంచగవ్యాలను సేవించినందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు.

శవం చ వైశ్యమజ్ఞానాత్ బ్రాహ్మణో హ్యనుగచ్ఛతి ।
కృత్వా శౌచం ద్విరాత్రం చ ప్రాణాయామాన్ షడాచరేత్ ॥ 46

వైశ్యుడు చనిపోయినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు ఆ శవం వెంట అజ్ఞానంచేత పోయినచో

రెండు రాత్రులు అశుచిగా ఉండి స్నానం చేసి ఆరుమార్లు ప్రాణాయామము చేస్తే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

ప్రేతీభూతం తు యచ్ఛూద్రం బ్రాహ్మణో జ్ఞానదుర్బలః ।
అనుగచ్ఛేన్నీయమానం త్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ॥ 47

త్రిరాత్రే తు తతః పూర్ణే నదీం గత్వా సముద్రగాం ।
ప్రాణయామశతం కృత్వా ఘృతం ప్రాశ్య విశుద్ధ్యతి ॥ 48

అట్లే శూద్రుడు చనిపోయినప్పుడు బ్రాహ్మణుడా శవం వెంట తెలియకపోయినా మూడు రాత్రులు అశుచిగా ఉండాలి. తరువాత సముద్రంలో కలుస్తున్న నదికి పోయి అందు స్నానం చేసి నూరుమార్లు ప్రాణాయామాలు చేయాలి. ఆ తరువాత నేతిని ప్రాశనం చేసినందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు.

వినివర్త్య యదా శూద్రా ఉదకాంతముపస్థితాః ॥
ద్విజైస్తదానుగంతవ్యా ఏష ధర్మః సనాతనః ॥ 49

తస్మాద్ద్విజో మృతం న స్పృశేన్న చ దాహయేత్ ।
దృష్టే సూర్యావలోకేన శుద్ధిరేషా పురాతనీ ॥ 50

కాని శూద్ర శవాన్ని కాల్చి అతని బంధువులు మొదలైన శూద్రులు స్నానానికై జలాశయము దగ్గరకు వచ్చినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు ఆ బంధువులు మొదలైన వారి వెంట పోవచ్చును. కాని ఆ శూద్ర శవాన్ని ముట్టుకొనరాదు. దానిని తగులబెట్టరాదు. ఆ శవాన్ని చూస్తే సూర్యుని చూచినంత మాత్రమున పరిశుద్ధుడౌతాడని పూర్వీకులు అంటారు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే తృతీయోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న మూడవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

నాలుగవ అధ్యాయము

అతిమానాదతిక్రోధాత్ స్నేహాద్వా యది వా భయాత్ ।
ఉద్బధ్నీయాత్ స్త్రీ పుమాన్వా గతిరేష విధీయతే ॥ 1

మిక్కిలి అభిమానం వల్లనో, మిక్కిలి కోపం వల్లనో, తన వారియందు ఉన్న వల్లమాలిన ప్రేమవల్లనో, లేక భయం వల్లనో స్త్రీగాని పురుషుడుగాని ఆత్మహత్య చేసికొన్నచో వారి గతి ఇట్లుండును

పూయశోణిత సంపూర్ణే త్వంధే తమసి మజ్జతి ।
షష్టివర్ష సహస్రాణి నరకం ప్రతిపద్యతే ॥ 2

నాశౌచం నోదకం నాగ్నిం నాశ్రుపాతం చ కారయేత్ ।
వోఢారోఽగ్ని ప్రదాతారః పాశచ్ఛేదకరాస్తథా ॥ 3

తప్తకృచ్ఛ్రేణ శుధ్యంతీత్యేవమాహ ప్రజాపతిః ।

ఆత్మహత్య చేసికొన్నవారు చీము, నెత్తురుతో నిండియున్న అంధతామిస్రమను మహానరకంలో అరువది వేల ఏండ్లు బాధలు పడుతారు. ఆత్మహత్య చేసికొన్న వారి గురించి ఆశౌచముండరాదు. వారికి తర్పణాదులు చేయరాదు. అగ్ని సంస్కారము చేయరాదు. చివరకు ఆత్మహత్య చేసికొన్న వారి గురించి దుఃఖించరాదు. ఒకవేళ ఆత్మహత్య చేసికొన్నవాని శవాన్ని మోయువారు, పాశమును ఛేదించువారు, అగ్ని సంస్కారము చేయువారు మహాపాపమునకు గురియౌతారు. అట్టి వారు తప్తకృచ్ఛ్రమను ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొన్నచో కాని వారికి పాపముక్తి కలుగదు

గోభిర్హతం తథోద్బద్ధం బ్రాహ్మణేన తు ఘాతితమ్ ॥ 4

సంస్పృశంతి తు యే విప్రా వోఢారశ్చాగ్నిదాశ్చ యే ।
అన్యే యే చానుగంతారః పాశచ్ఛేదకరాశ్చ యే ॥ 5

తప్తకృచ్ఛ్రేణ శుద్ధాస్తే కుర్యుర్బ్రాహ్మణ భోజనమ్ ।
అనడుత్సహితాం గాం చ దద్యుర్విప్రాయ దక్షిణామ్ ॥ 6

గోవుల త్రొక్కిసలాటలో చనిపోయిన వానిని, ఉరివేసుకొని చచ్చినవానిని, బ్రాహ్మణుడు

చంపిన వానిని ముట్టుకొన్న బ్రాహ్మణులు, ఆ శవాలను మోసినవారు, దాని వెంట పోయినవారు, పాశములను తెంపినవారు వీరందరు తప్తకృచ్ఛ్రమను ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను. పైగా పాపపరిహారానికై ఒక సద్బ్రాహ్మణునకు ఆవును, ఎద్దును (రెండిటిని) దానంగా ఇవ్వవలెను.

తప్త కృచ్ఛ్ర పాయశ్చిత్తము :-

త్ర్యహముష్ణం పిబేద్వారి త్ర్యహముష్ణం పయః పిబేత్ ।
త్ర్యహముష్ణం పిబేత్సర్పిః వాయుభక్షో దినత్రయమ్ ॥ 7

షట్పలం తు పిబేదంభః త్రిపలం తు పయః పిబేత్ ।
పలమేకం పిబేత్సర్పిః తప్తకృచ్ఛ్రం విధీయతే ॥ 8

తప్తకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనునపుడు మూడు దినములు ఆరు పలముల వేడి నీరు మాత్రము త్రాగవలెను. తరువాత మూడు దినములు మూడు పలముల వేడి పాలు మాత్రము త్రాగవలెను. తరువాత మూడు దినములు ఒక పలము వేడి నేతిని మాత్రము తినవలెను. తరువాత మూడు దినములు ఏట్టి ఆహారాన్ని తీసికొనక వాయు భక్షకుడు కావలెను. ఇదియే తప్తకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తము.

యో వై సమాచరేద్విప్రః పతితాదిష్వకామతః ।
పంచాహం వా దశాహం వా ద్వాదశాహమథాపి వా ॥ 9

మాసార్థమాసమేకం వా మాసద్వయమథాపి వా ।
అబ్దార్థమబ్దమేకం వా భవేదూర్ధ్వం హి తత్సమః ॥ 10

బ్రాహ్మణుడు పతితులు మొదలైన వర్ణములతో అసంకల్పితముగానైనా ఐదు దినములు, పది దినములు, పన్నెండు దినములు, పక్షము, ఒక నెల, రెండు నెలలు, ఆరు నెలలు, సంవత్సరం దాకా కలసి తిరిగినచో ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. అంతకంటె మించిన కాలము కలసి పతితాదులతో తిరిగినచో ఆ బ్రాహ్మణుడు కూడ పతితుడగును.

త్రిరాత్రం ప్రథమే పక్షే ద్వితీయే కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ।
తృతీయే చైవ పక్షే తు కృచ్ఛ్రం సాంతపనం చరేత్ ॥ 11

చతుర్థే దశరాత్రం స్యాత్పరాకః పంచమే మతః ।
కుర్యాచ్చాంద్రాయణం షష్ఠే సప్తమే త్వైందవ ద్వయమ్ ॥ 12

శుద్ధ్యర్థమష్టమే చైవ షణ్మాసాత్కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ।
పక్ష సంఖ్యాప్రమాణేన సువర్ణాన్యపి దక్షిణా ॥ 13

బ్రాహ్మణుడు పతితులు మొదలైనవారితో కలసి తిరిగినచో ప్రథమ పక్షమున (5దినాలు కలసి తిరిగినచో) మూడు దినములు ఉపవాసముండవలెను. రెండవపక్షమున (10 దినాలు కలసి తిరిగినచో) కృచ్ఛప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. మూడవ పక్షమున (12 దినములు కలసి తిరిగినచో) కృచ్ఛ్ర సాంతపనమను ప్రాయశ్చిత్తము చేసికోవలెను. నాలుగవ పక్షమున (15 దినములు కలసి తిరిగినచో) పది దినములు ఉపవాసముండవలెను. ఐదవ పక్షమున (నెలవరకు తిరిగినచో) పరాకవ్రతాన్ని ఆచరించాలి. ఆరవ పక్షమున (రెండు నెలల వరకు తిరిగినచో) చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని చేయాలి. ఏడవ పక్షమున (ఆరు నెలల వరకు తిరిగినచో) రెండు మార్లు చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని, ఎనిమిదవ పక్షమున (సంవత్సరము వరకు తిరిగినచో) శుద్ధికై ఆరు నెలల కృచ్ఛ్ర వ్రతాన్ని చేయాలి. ఇట్లే మొదటి పక్షమున ఒక సువర్ణము ఎనిమిదవ పక్షమున ఎనిమిది సువర్ణములు బ్రాహ్మణునకు దానమీయవలెను.

ఋతుస్నాతా తు యా నారీ భర్తారం నోపసర్పతి ।
సా మృతా నరకం యాతి విధవా చ పునః పునః ॥ 14

రజస్వలయైన తరువాత నాలుగవనాడు స్నానము చేసి శుచియైన స్త్రీ భర్తదగ్గరకు పోనిచో ఆమె చనిపోయిన తరువాత నరకానికి పోతుంది. తిరిగి పుట్టినా మాటిమాటికి విధవయౌతుంది.

ఋతుస్నాతాం తు యో భార్యాం సన్నిధౌ నోపగచ్ఛతి ।
ఘోరాయాం భ్రూణహత్యాయాం యుజ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 15

ఋతుస్నాతయైన భార్య తన దగ్గరే ఉన్నప్పటికీ ఆమెతో పోని భర్త భయంకరమైన భ్రూణహత్యాపాపానికి గురియౌతాడు.

దరిద్రం వ్యాధితం ధూర్తం భర్తారం యాఽవమన్యతే ।
సా శునీ జాయతే మృత్వా సూకరీ చ పునః పునః ॥ 16

పత్యౌ జీవతి యా నారీ ఉపోష్య వ్రతమాచరేత్ ।
ఆయుష్యం హరతే భర్తుః సా నారీ నరకం వ్రజేత్ ॥ 17

అపృష్ట్వా చైవ భర్తారం యా నారీ కురుతే వ్రతం ।
సర్వం తద్రాక్షసాన్గచ్ఛేదిత్యేవం మనురబ్రవీత్ ॥ 18

బాంధవానాం సజాతీనాం దుర్వృత్తం కురుతే తు యా ।
గర్భపాతం చ యా కుర్యాన్న తాం సంభాషయేత్ క్వచిత్ ॥ **19**

తన భర్త దరిద్రుడైనా, రోగంతో ఉన్నా, పరమదుర్మార్గుడైనా భర్తను అవమానించే స్త్రీ మరుసటి జన్మలో కుక్కగా పుట్టుతుంది. ఆ తర్వాత అనేక జన్మలవరకు పందిగా జన్మిస్తుంది. అట్లే భర్త బ్రతికియుండగనే ఉపవాసమునాచరించి వ్రతం చేసే స్త్రీ భర్తయొక్క అయుస్సును హరిస్తుంది. అట్లే చనిపోయిన తరువాత నరకానికి పోతుంది. భర్తయొక్క అనుమతి తీసికొనకుండగనే వ్రతాన్ని ఆచరిస్తే ఆమె చేసిన వ్రతఫలము రాక్షసులకు చేరుతుంది అని మనువు తెలిపినాడు. స్త్రీ తన చుట్టాలు, తన తోటివారితో చెడ్డగా ప్రవర్తించినా, గర్భస్రావాన్ని చేయించుకొన్నా అట్టి దుర్మార్గురాలితో మాట్లాడరాదు.

యత్పాపం బ్రహ్మహత్యాయా ద్విగుణం గర్భపాతనే ।
ప్రాయశ్చిత్తం న తస్యాస్తి తస్యాస్త్యాగో విధీయతే ॥ **20**

ఇష్టపూర్వకంగా తన గర్భస్రావం చేయించుకొన్నచో ఆ పాపానికి ప్రాయశ్చిత్తమే లేదు. అది బ్రహ్మహత్యాపాతకం కంటె రెండు రెట్లు గొప్పది. కావున అట్టి స్త్రీని వదలివేయుట మంచిది.

న కార్యమావసథ్యేన నాగ్నిహోత్రేణ వా పునః ।
స భవేత్కర్మచండాలో యస్తు ధర్మపరాఙ్ముఖః ॥ **21**

తనకంటూ నిర్దేశించిన గృహస్థ కర్మలు చేయనివాడు, అగ్నిహోత్ర విధులనాచరించని వాడు, ధర్మకార్యాలు చేయనివాడు కర్మచండాలుడుగా పరిగణింపబడుతాడు.

అంబువాతాహతం బీజం యస్య క్షేత్రే ప్రరోహతి ।
స క్షేత్రీ లభతే బీజం న బీజీ భాగమర్హతి ॥ **22**

తద్వత్పరస్త్రియః పుత్రౌ ద్వౌ సుతౌ కుండగోళకౌ ।
పత్యౌ జీవతి కుండస్తు మృతే భర్తరి గోళకః ॥ **23**

గాలికి, నీటికి కొట్టుకొని వచ్చిన ధాన్యపుగింజ ఎవరి క్షేత్రంలో పడి మొలిస్తే దాని ఫలితాన్ని క్షేత్రస్వామియే పొందుతాడు. కాని బీజముయొక్క యజమాని పొందజాలడు. అదే విధంగా ఇతరుని భార్యయందు పుట్టిన పుత్రులు కుండ, గోళకులను పేరుతో ప్రసిద్ధి చెందియున్నారు. తన భర్త జీవించియుండగనే ఇతరుని వలన పుట్టినవాడు కుండుడు. భర్త చనిపోయిన తరువాత ఇతర పురుషుని వలన పుట్టినవాడు గోళకుడు.

ఔరసః క్షేత్రజశ్చైవ దత్తః కృత్రిమకః సుతః ।
దద్యాన్మాతా పితావాపి స పుత్రో దత్తకో భవేత్ ॥ 24

ఔరసుడు, క్షేత్రజుడు, దత్తుడు, కృత్రిముడు అనువారు పుత్రులుగా పరిగణింపబడు చున్నారు. వీరియందు దత్తుడనగా సంతానములేనివానికి తల్లి లేక తండ్రిచేత దానముగా ఇవ్వబడినవాడు.

పరివిత్తిః పరివేత్తా చ యయా చ పరివిద్యతే ।
సర్వే తే నరకం యాంతి దాతృ యాజక పంచమాః ॥ 25

ద్వౌ కృచ్ఛ్రౌ పరివిత్తేస్తు కన్యాయాః కృచ్ఛ్ర ఏవ చ ।
కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రౌ దాతుస్తు హోతా చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 26

వివాహము కాని అన్న ఉండగనే వివాహము చేసికొను తమ్ముడు పరివిత్తి. తమ్ముడు వివాహము చేసికొన్నా వివాహము కాని అన్న పరివేత్త. ఆ తమ్ముని వివాహము చేసికొను కన్య, ఆమె తండ్రి, వివాహము చేయించు బ్రాహ్మణుడు, ఈ ఐదుగురు నరకానికి పోతారు. పరివిత్తి రెండు కృచ్ఛ్రములచే, కన్య ఒక కృచ్ఛ్రముచే, కన్యాదాత కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రములచే, పెండ్లిచేయించువాడు చాంద్రాయణ వ్రతముచే ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను.

కుబ్జ వామన షండేషు గద్గదేషు జడేషు చ ।
జాత్యంధే బధిరే మూకే న దోషః పరివిందతః ॥ 27

పితృవ్య పుత్రః సాపత్న్యః పరనారీసుతస్తథా ।
దారాగ్ని హోత్ర సంయోగే న దోషః పరివేదనే ॥ 28

జ్యేష్ఠో భ్రాతా యదా తిష్ఠేదాధానం నైవ కారయేత్ ।
అనుజ్ఞాతస్తు కుర్వీత శంఖస్య వచనం యథా ॥ 29

తన అన్న గూనివాడు, పొట్టివాడు, నపుంసకుడు, కీచుగొంతు కలవాడు,జడుడు. గుడ్డివాడు, చెవిటివాడు, మూగవాడు ఐనప్పుడు తమ్ముడు ముందు వివాహము చేసికొనుటలో తప్పులేదు. అట్లే చిన్నాయన లేక పెదనాయన పుత్రుడు, సవతి తల్లి కొడుకు, తండ్రి ఉంచుకొన్న స్త్రీకి పుట్టినవాడు తన కంటె పెద్దవాడైనా ముందుగా వివాహము చేసికొనుటయందు దోషము లేదు. అట్లే అగ్నికార్యము చేసికొనవచ్చును. సాధారణముగా అన్న ఉన్నప్పుడు తమ్ముడు అగ్నికార్యము చేయరాదు. కాని శంఖమహర్షి రచించిన ధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించి అన్న యొక్క అనుమతితో తమ్ముడు అగ్నికార్యము చేయవచ్చును.

నష్టే మృతే ప్రవ్రజితే క్లీబే చ పతితే పతౌ ।
పంచస్వాపత్సు నారీణాం పతిరన్యో విధీయతే ॥ 30

మాటామంతి ఐన తర్వాత వివాహాత్పూర్వము వరుడు కనిపించకుండా వెళ్ళి(పారి) పోయినప్పుడు, భర్త చనిపోయినప్పుడు, చాలాకాలము ఇతర దేశములకు పోయినప్పుడు, అతడు నపుంసకుడైనచో, పతితుడైనచో ఆ స్త్రీ పునర్వివాహమును చేసికొనవచ్చును.

మృతే భర్తరి యా నారీ బ్రహ్మచర్య వ్రతే స్థితా ।
సా మృతా లభతే స్వర్గం యథా తే బ్రహ్మచారిణః ॥ 31

తిస్రః కోట్యోఽర్ధకోటీ చ యాని లోమాని మానవే ।
తావత్కాలం వసేత్స్వర్గే భర్తారం యాఽనుగచ్ఛతి ॥ 32

వ్యాళగ్రాహీ యథా వ్యాళం బలాదుద్ధరతే బిలాత్ ।
ఏవం స్త్రీ పతిముద్ధృత్య తేనైవ సహ మోదతే ॥ 33

భర్త చనిపోయినప్పటికీ స్త్రీ బ్రహ్మచర్యాన్ని పాటిస్తూ ఉంటే చక్కగా బ్రహ్మచర్య వ్రతమవలంబించిన వారివలె చనిపోయిన తరువాత స్వర్గాన్ని పొందుతుంది. అట్లే చనిపోయిన భర్తతో అనుగమనము చేసిన స్త్రీ మానవశరీరంలోని రోమముల సంఖ్య గల (మూడున్నరకోట్లు) సంవత్సరములు భర్తతో స్వర్గంలో సుఖంగా ఉంటుంది. పాములు పట్టువాడు పుట్టలో ఉన్న పామును బలవంతంగా పైకి లాగినట్లు భర్తతో అనుగమనము చేసిన స్త్రీ తన భర్తను బలవంతంగానైనా స్వర్గానికి తీసికొని పోయి అతనితో సుఖిస్తుంది.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే చతుర్థోఽధ్యాయః ।
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న నాలుగవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ పంచమోఽధ్యాయః

ఐదవ అధ్యాయము

శుద్ధిప్రకరణము

వృక శ్వాన శృగాలాది దష్టో యస్తు ద్విజోత్తమః ।
స్నాత్వా జపేత్స గాయత్రీం పవిత్రాం వేదమాతరమ్ ॥ 1

బ్రాహ్మణుని తోడేలు, కుక్క, నక్క మొదలైనవి కరచినచో అతడు స్నానము చేసి మిక్కిలి పవిత్రము, వేదమాతయైన గాయత్రీమంత్రమును జపింపవలెను.

గవాం శృంగోదక స్నానాత్ మహానద్యోస్తు సంగమే ।
సముద్ర దర్శనాద్వాపి శునా దష్టః శుచిర్భవేత్ ॥ 2

వేదవిద్యా వ్రతస్నాతః శునా దష్టో ద్విజో యది ।
సహిరణ్యోదకే స్నాత్వా ఘృతం ప్రాశ్య విశుధ్యతి ॥ 3

సవ్రతస్తు శునా దష్టో యస్త్రిరాత్రముపావసేత్ ।
ఘృతం కుశోదకం పీత్వా వ్రతశేషం సమాపయేత్ ॥ 4

అవ్రతః సవ్రతో వాపి శునా దష్టో భవేద్ద్విజః ।
ప్రణిపత్య భవేత్పూతో విప్రైశ్చక్షుర్నిరీక్షితః ॥ 5

శునా ఘ్రాతావలీఢస్య నఖైర్విదళితస్య చ ।
అద్భిః ప్రక్షాళనం ప్రోక్తమగ్నినా చోపచూలనమ్ ॥ 6

కుక్క కరచినవాడు ఆవులయొక్క శృంగోదకముచే స్నానం చేసినందువల్ల, మహానదుల సంగమస్థలమందు స్నానం చేసినందువల్ల, సముద్రాన్ని దర్శించినందువల్ల శుద్ధిపొందును. వేదాధ్యయనము బ్రహ్మచర్య వ్రతమును చక్కగా పూర్తిచేసికొన్న బ్రాహ్మణుని కుక్క కరిస్తే బంగారు వస్తువున్న నీటిలో స్నానము చేసి నేతిని భక్షించినందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు. కేవల వ్రతాచరణము (బ్రహ్మచర్యవ్రతము) మాత్రమే చేయుచున్న బ్రాహ్మణుని కుక్క కరిస్తే మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండి నేయి, దర్భలున్న నీరు త్రాగినందువలన శుద్ధుడై తిరిగి వ్రతము చేయుటకర్హుడగును. బ్రహ్మచర్యాది వ్రతము చేయు బ్రాహ్మణుడైనా వ్రతము చేయనివాడైనా కుక్క కరిస్తే బ్రాహ్మణులకు సాష్టాంగ నమస్కారము చేసి, వారి అనుగ్రహ దృష్టిని పొందినందు

వల్ల శుద్ధుడగును. కుక్క వాసన చూచినా, నాకినా, గోళ్ళచే గీకినా ఆ స్థలమును నీటితో కడిగి నిప్పుచే చురుకు వేయవలెను.

బ్రాహ్మణీ తు శునా దష్టా జంబుకేన వృకేణ వా ।
ఉదితం గ్రహనక్షత్రం దృష్ట్వా సద్యః శుచిర్భవేత్ ॥ 7

కృష్ణపక్షే యదా సోమో న దృశ్యేత కదాచన ।
యాం దిశం వ్రజతే సోమస్తాం దిశం చావలోకయేత్ ॥ 8

బ్రాహ్మణస్త్రీని కుక్క, నక్క లేక తోడేలు కరచినప్పుడు ఆమె ఉదయిస్తున్న చంద్రుని నక్షత్రాలను చూచినంత మాత్రమున పరిశుద్ధురాలౌతుంది. కృష్ణపక్షంలో ఒకప్పుడు చంద్రుడు కనిపించకపోతే ఆ సమయమున చంద్రుడుదయించు వైపు చూచినచో పరిశుద్ధురాలౌతుంది

అసద్ బ్రాహ్మణకే గ్రామే శునా దష్టో ద్విజోత్తమః ।
వృషం ప్రదక్షిణీకృత్య సద్యః స్నాత్వా శుచిర్భవేత్ ॥ 9

ఇతర బ్రాహ్మణులు లేని గ్రామంలో బ్రాహ్మణుని కుక్క కరిస్తే అతడు వృషభానికి ప్రదక్షిణం చేసి స్నానం చేసినందు వలన వెంటనే పవిత్రుడౌతాడు

చాండాలేన శ్వపాకేన గోభిర్విప్రై ర్హతో యది ।
ఆహితాగ్ని ర్మృతో విప్రో విషేణాత్మా హతో యది ॥ 10

దహేత్తం బ్రాహ్మణం విప్రో లోకాగ్నౌ మంత్రవర్జితమ్ ।
స్పృష్ట్వా వోహ్య చ దగ్ధ్వా చ సపిండేషు చ సర్వదా ॥ 11

ప్రాజాపత్యం చరేత్పశ్చాత్ విప్రాణామనుశాసనాత్ ।
దగ్ధ్వాస్థీని పునర్గృహ్య క్షీరైః ప్రక్షాళయేత్ ద్విజః ॥ 12

స్వేనాగ్నినా స్వమంత్రేణ పృథగేతత్పునర్దహేత్ ।

ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుని చండాలుడు, శ్వపాకుడు, బ్రాహ్మణులు కొట్టి, ఆవులు తొక్కి, చంపినప్పుడు లేక తానే విషాన్ని తిని చనిపోయినప్పుడు ఆ బ్రాహ్మణ శవాన్ని అతనికి సపిండుడైన బ్రాహ్మణుడు మంత్రము లేకుండ లౌకికాగ్నిలో దహనము చేయాలి. అతడు ఆ శవాన్ని తగిలి, స్మశానానికి తీసికొనిపోయి, దగ్ధము చేసి ఇతర బ్రాహ్మణుల యొక్క అనుమతిపై ప్రాజాపత్య వ్రతమును ఆచరింపవలెను. శవాన్ని దగ్ధము చేసిన తరువాత అస్థులను తీసికొని కర్మచేయువాడు వాటిని పాలలో కడిగి తాను ప్రజ్వలింపజేసిన అగ్నియందు తానే మంత్రములు చదువుచు కాల్చవలెను.

ఆహితాగ్నిర్ద్విజః కశ్చిత్ ప్రవసన్ కాలచోదితః ॥ 13

దేహనాశమనుప్రాప్తస్తస్యాగ్నిర్వసతే గృహే ।

ప్రేతాగ్నిహోత్ర సంస్కారః శ్రూయతాం మునిపుంగవాః ॥ 14

ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుడు దూరప్రదేశమునకు పోయి, దురదృష్టవశమున అక్కడనే చనిపోతే అతనికి చేయవలసిన దహనసంస్కారమీవిధంగా ఉంటుంది.

కృష్ణాజినం సమాస్తీర్య కుశైస్తు పురుషాకృతిం ।

షట్శతాని శతం చైవ పలాశానాం చ వృంతతః ॥ 15

చత్వారింశచ్ఛిరే దద్యాత్ శతం కంఠే తు విన్యసేత్ ।

బాహుభ్యాం దశకం దద్యాత్ అంగులీషు దశైవ తు ॥ 16

శతం తు జఘనే దద్యాత్ ద్విశతం తూదరే తథా ।

దద్యాదష్టౌ వృషణయోః పంచ మేఢ్రే తు విన్యసేత్ ॥ 17

ఏకవింశతిమూరుభ్యాం ద్విశతం జానుజంఘయోః ।

పాదాంగుష్ఠేషు దద్యాత్ షట్ యజ్ఞపాత్రం తతో న్యసేత్ ॥ 18

దూరదేశములలో ఎక్కడనో చనిపోయిన ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుని శవానికి బదులుగా కృష్ణాజినమును భూమిపై పరచి దర్భలచే మానవాకృతిని నిర్మింపవలెను. దానిపై ఏడువందల మోదుగాకులను ఈ విధముగా పరచవలెను. నలుబది మోదుగాకులను శిరః ప్రాంతమున, వంద ఆకులను కంఠభాగమున, బాహువుల దగ్గర పది, వేళ్ళయందు పది, జఘన భాగమున వంద ఆకులు, ఉదరభాగమున రెండువందలు, వృషణభాగమున ఎనిమిది, మేఢ్రభాగమున ఐదు, తొడల దగ్గర ఇరువది యొక్కటి, మోకాలు మరియు పిక్కలందు రెండు వందలు, పాదములయొక్క వ్రేళ్ళ దగ్గర ఆరు మోదుగాకులను ఉంచవలెను. తరువాత ఆయా శరీరభాగముల దగ్గర యజ్ఞపాత్రలనిట్లు ఉంచవలెను.

శమ్యం శిశ్నే వినిక్షిప్య అరణీం ముష్కయోరపి ।

జుహూం చ దక్షిణే హస్తే వామే తూపభృతం తథా ॥ 19

ఓష్ఠే తూలూఖలం దద్యాత్ పృష్ఠే చ ముసలం న్యసేత్ ।

ఉరసి క్షిప్య దృషదం తండులాజ్య తిలాన్ముఖే ॥ 20

శ్రోత్రే చ ప్రోక్షణీం దద్యాదాజ్యస్థాలీం చ చక్షుషోః ।

కర్ణే నేత్రే ముఖే ఘ్రాణే హిరణ్యశకలం న్యసేత్ ॥ 21

అగ్నిహోత్రోపకరణం అశేషం తత్ర విన్యసేత్ ।
అసౌ స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహేత్యేకాహుతిం సకృత్ ॥ 22

దద్యాత్పుత్రోఽ థవా భ్రాతాఽ ప్యన్యో వాపి చ బాంధవః ।
యథా దహన సంస్కారస్తథా కార్యం విచక్షణైః ॥ 23

శమ్యలను శిశ్నస్థానము, అరణిని వృషణములందు, మోదుగు కఱ్ఱతో చేసిన 'జుహూవు' అనే యజ్ఞపాత్రను కుడిచేతియందు, రావి కఱ్ఱతో చేసిన యజ్ఞపాత్రయగు 'ఉపభృత్' అను దానిని ఎడమచేతియందు ఓష్ఠ భాగమున రోలు, పృష్ఠమున రోకలిని, రొమ్ము భాగమున సన్నెకల్లును, ముఖమందు బియ్యము, నేయి, నూవులను, చెవులందు, ప్రోక్షణీపాత్రను, కన్నులందు ఆజ్యపాత్రను చెవులందు, మరియు కన్నులందు, ముఖమందు, ముక్కుదగ్గర బంగారు ముక్కలను పెట్టవలెను. ఇట్లే మిగిలిపోయిన యజ్ఞపాత్రలనన్నిటిని అచ్చట పెట్టవలెను. అతనికి అగ్నికర్మ చేయువాడు పుత్రుడు లేక సోదరుడు లేక బంధువు అతడు కూడ లేనిచో బ్రాహ్మణుడెవ్వడైనను కావచ్చును. కర్మ చేయువాడు "అసౌ స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహా" అను మంత్రముచే ఒక పర్యాయము ఆహుతినీయవలెను. అతడు దహనసంస్కారమును మామూలుగనే చేయవలెను.

ఈదృశం తు విధిం కుర్యాత్ బ్రహ్మలోకే గతిః స్మృతా ।
దహంతి యే ద్విజాస్తం తు తే యాంతి పరమాం గతిమ్ ॥ 24

అన్యథా కుర్వతే కర్మ త్వాత్మబుద్ధ్యా ప్రచోదితాః ।
భవంత్యల్పాయుషస్తే వై పతంతి నరకేఽ శుచౌ ॥ 25

ఈ విధముగా అన్య దేశములకు పోయి చనిపోయిన ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుని శవము లభించనప్పుడు అతనికి అగ్నిసంస్కారమును చేసినచో సంస్కారము చేసినవానికి బ్రహ్మలోకము లభించును. చనిపోయిన వానితో బాంధవ్యము లేనివారాపని చేసినచో వారికి ఉత్తమ లోకములు లభించును. పైపద్ధతిలో కాక తమ తమ బుద్ధికి తోచినట్లు, అతనికి ఉత్తరక్రియలు చేసినచో వారు అల్పాయుష్సు కలవారై నరకమునకు పోదురు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే పంచమోఽ ధ్యాయః ।
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఐదవ అధ్యాయము సమాప్తము

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః

ఆరవ అధ్యాయము

ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణము

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి ప్రాణిహత్యాసు నిష్కృతిం ।
పరాశరేణ పూర్వోక్తాం మన్వర్థేఽపి చ విస్తృతామ్ ॥ 1

ఇక ప్రాణులను చంపినప్పుడు చేసికొనవలసిన ప్రాయశ్చిత్తమును మీకు వివరించెదను. దీనిని పూర్వకల్పమున పరాశరమహర్షి తెలిపినాడు. అట్లే మనువు దానిని విస్తరించి తెల్పినాడు.

క్రౌంచసారసహంసాంశ్చ చక్రవాకం చ కుక్కుటం ।
జాలపాదం చ శరభం హత్వాఽహోరాత్రతః శుచిః ॥ 2

క్రౌంచము, సారసము, హంస, చక్రవాకము, కోడి, నీటికోడి, శరభమును చంపినచో ఒక దినమంతయు అశుచియగును.

బలాకాటిట్టిభౌ వాపి శుకపారావతావపి ।
పారీన బక ఘాతీ చ శుద్ధ్యతే నక్త భోజనాత్ ॥ 3

కొంగ, లకుముకి పిట్ట, చిలుక, పావురాయి, చేపవంటి వానిని చంపిచో మధ్యాహ్నము ఉపవాసముండి రాత్రిపూట భోజనము చేసినందువలన శుద్ధి కలుగును.

వృకకాకకపోతానాం సారీ తిత్తిరిఘాతకః ।
అంతర్జలే ఉభే సంధ్యే ప్రాణాయామేన శుద్ధ్యతి ॥ 4

తోడేలు, కాకి, సారిక, తిత్తిరి పక్షిని చంపువాడు ప్రాతః సాయం సంధ్యలందు జలమధ్యమున నిలిచి ప్రాణాయామము చేసినచో శుద్ధుడగును.

గృధ్ర శ్యేన శశాదీనాముల్లూకస్య చ ఘాతకః ।
అపక్వాశీ దినం తిష్ఠేత్ త్రికాలం మరుతాశనః ॥ 5

గద్ద, డేగ, కుందేలు మొదలగువానిని, గుడ్లగూబను చంపువాడు ఒక దినమంతయు అపక్వములైన పదార్థములను తినుచు త్రి సంధ్యలందు ప్రాణాయామము చేసినచో పరిశుద్ధుడగును.

వల్గులీ టిట్టిభానాం చ కోకిలా ఖంజరీటకే ।

లావికా రక్త పక్షేషు శుద్ధ్యతే నక్తభోజనాత్ ॥ 6

గబ్బిలము, టిట్టిభము, కోకిల, కాటుకపిట్ట, లావికము, ఎఱ్ఱని రెక్కలు గల పక్షిని చంపినచో మధ్యాహ్నముపవాసముండి నక్త భోజనము చేసినచో శుద్ధియగును.

కారండవ చకోరాణాం పింగళా కురరస్య చ ।

భారద్వాజాదికం హత్వా శివం సంపూజ్య శుద్ధ్యతి ॥ 7

కారండవము, చకోరము, పింగళము, కురరము, భరద్వాజము మొదలైన పక్షులను చంపినవా శివుని పూజించిన గాని శుద్ధి కలుగదు.

భేరుండ చాషభాసాంశ్చ పారావత కపింజలౌ ।

పక్షిణాం చైవ సర్వేషా మహోరాత్రమభోజనమ్ ॥ 8

గండభేరుండము, నెమలి, భాసము, పావురము, చాతకము మొదలైన పక్షులను చంపినచో అతడు ఒక దినమంతయు ఉపవాసముండవలెను.

హత్వా మూషక మార్జార సర్పాజగర డుండుభాన్ ।

కృసరం భోజయేద్విప్రాన్ లోహదండం చ దక్షిణామ్ ॥ 9

అట్లే ఎలుక, పిల్లి, పాము, కొండచిలువ, రెండుతలల పామును చంపినచో పూవులు, పెసరపప్పు, బియ్యము కలిపి వండిన వంటకముతో బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టి వారికి ఇనుపదుడాన్ని దక్షిణగా సమర్పించుకొనవలెను.

శింశుమారం తథా గోధాం హత్వా కూర్మం చ శల్లకం ।

వృంతాక ఫలభక్షీ వాఽప్యహోరాత్రేణ శుద్ధ్యతి ॥ 10

మొసలి బల్లి, తాబేలు, ముళ్ళపంది వీటిని చంపినచో ఒక దినమంతయు వృంతాక ఫలములు మాత్రము తింటూ లేక రాత్రింబగళ్ళు ఉపవాసముపచో పరిశుద్ధుడగును.

వృక జంబుక ఋక్షాణాం తరక్షూణాం చ ఘాతకః ।

తిలప్రస్థం ద్విజే దద్యాద్వాయుభక్షో దినత్రయమ్ ॥ 11

తోడేలు, నక్క, ఎలుగుబంటి, పులి వీటిని చంపినచో ప్రాయశ్చిత్తముగా సద్బ్రాహ్మణునకు నాలుగు మానికల నూవులను దానముగా ఇచ్చి మూడు దినములు సంపూర్ణముగా ఉపవాసముండవలెను.

గజస్య చ తురంగస్య మహిషోష్ట్ర నిపాతనే ।
ప్రాయశ్చిత్తమహోరాత్రం త్రిసంధ్యమవగాహనమ్ ॥ 12

ఏనుగు, గుఱ్ఱము, దున్నపోతు, ఒంటెను చంపినచో ఒక దినమంతయు ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని త్రిసంధ్యలందు చల్లని నీటియందు స్నానము చేయవలెను.

కురంగం వానర సింహం చిత్రం వ్యాఘ్రం చ ఘాతయన్
శుద్ధ్యతే స త్రిరాత్రేణ విప్రాణాం తర్పణేన చ ॥ 13

లేడి, కోతి, సింహము, చిరుతపులి, పెద్దపులిని చంపినచో మూడు రాత్రులు ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొని బ్రాహ్మణులను భోజనాదులచే సంతోషపెట్టవలెను.

మృగ రోహిద్వరాహాణాం అవేర్యస్తస్య ఘాతకః ।
అకాలకృష్టమశ్నీయా దహోరాత్రముపోష్య సః ॥ 14

లేడి, కేసరి మృగము, పంది, మేక మొదలగు వానిని చంపినచో ఒక దినమంతా ఉపవాసముండి తరువాత దున్నక పండిన ధాన్యమును వండుకొని తినవలెను.

ఏవం చతుష్పదానాం చ సర్వేషాం వనచారిణాం ।
అహోరాత్రోషితస్తిష్ఠేజ్జపన్వై జాతవేదసమ్ ॥ 15

ఈ విధంగా అడవిలో తిరుగు జంతువులను చంపినచో ఒక దినమంతయు ఉపవాసముండి గాయత్రీమంత్ర జపమును చేయవలెను.

శిల్పినం కారుకం శూద్రం స్త్రియం వా యస్తు ఘాతయేత్ ।
ప్రాజాపత్యద్వయం కృత్వా వృషైకాదశ దక్షిణా ॥ 16

వైశ్యం వా క్షత్రియం వాపి నిర్దోషం యోఽభి ఘాతయేత్ ।
సోఽతికృచ్ఛ్రద్వయం కుర్యాత్ గోవింశద్దక్షిణాం దదేత్ ॥ 17

వైశ్యం శూద్రం క్రియాసక్తం వికర్మస్థం ద్విజోత్తమమ్ ।
హత్వా చాంద్రాయణం తస్య త్రింశద్గాశ్చైవ దక్షిణా ॥ 18

చాండాలం హతవాన్కశ్చిత్ బ్రాహ్మణో యది కంచన ।
ప్రాజాపత్యం చరేత్కృచ్ఛ్రం గోద్వయం దక్షిణాం దదేత్ ॥ 19

శిల్పకారుడు, వడ్రంగి, శూద్రుడు లేక స్త్రీని బ్రాహ్మణుడు చంపినచో రెండు ప్రాజాపత్యప్రాయశ్చిత్తములను చేసికొనవలెను. అట్లే బ్రాహ్మణులు ఎట్టి తప్పుచేయని వైశ్యుని

లేక క్షత్రియుని చంపినచో రెండు అతికృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాలను చేసికొనవలెను. తరువాత బ్రాహ్మణులకు ఇరువది గోవులను దక్షిణగా ఇవ్వవలెను. అదే విధంగా తన వృత్తి ధర్మాలను అనుసరిస్తున్న వైశ్యుని, శూద్రుని, తన వృత్తి ధర్మాన్ని ఆచరించని బ్రాహ్మణుని చంపినచో చాంద్రాయణవ్రతమునాచరించి బ్రాహ్మణులకు ముప్పది గోవులను దానంగా ఈయవలెను. ఇంకను బ్రాహ్మణుడు చండాలుని చంపితే ప్రాజాపత్యప్రాయశ్చిత్తమును, కృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను తరువాత బ్రాహ్మణులకు రెండు గోవులను దానమియవలెను.

క్షత్రియేణాపి వైశ్యేన శూద్రేణైవేతరేణ చ ।
చాండాలస్య వధే ప్రాప్తే కృచ్ఛ్రార్ధేన విశుధ్యతి ॥ 20

ఇంతవరకు బ్రాహ్మణుడు చంపితే ప్రాయశ్చిత్తాలు వివరింపబడ్డాయి. ఇక క్షత్రియుడు, వైశ్యుడు లేక శూద్రుడు చండాలుని చంపితే కృచ్ఛ్రార్ధమును మాత్రము ప్రాయశ్చిత్తముగా చేసికొన్నచో పరిశుద్ధులౌతారు.

చోరః శ్వపాకశ్చాండాలో విప్రేణాభిహతో యది ।
అహోరాత్రోషితః స్నాత్వా పంచగవ్యేన శుధ్యతి ॥ 21

బ్రాహ్మణుడు దొంగను, శ్వపచుని, చండాలుని చంపినచో దినమంతా ఉపవాసముండి స్నానము చేసిన తరువాత పంచగవ్యాన్ని తిన్నచో అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు.

అవిజ్ఞాతస్తు చాండాలో యత్ర వేశ్మని తిష్ఠతి ।
విజ్ఞాతే ఉపసంన్యస్య ద్విజాః కుర్యురనుగ్రహమ్ ॥ 22
మునివక్త్రోద్ధతాన్ ధర్మాన్ గాయంతో వేదపారగాః ।
పతంతముద్ధరేయుస్తం ధర్మజ్ఞాః పాపసంకరాత్ ॥ 23

బ్రాహ్మణుడు చండాలునకు తెలియక ఆశ్రయమిచ్చినచో తెలిసిన వెంటనే అతనిని ఇంటినుండి పంపించవలెను. అప్పుడు తోటి బ్రాహ్మణులు ఆ బ్రాహ్మణునిపై కనికరము చూపవలెను. వేదవేదాంగ పారగులైన ఆ బ్రాహ్మణులు ధర్మజ్ఞులు కావున పూర్వమునులు తెలిపిన ధర్మాలను చదువుచు పాపమునందు పడుతూ ఉన్న తోటి బ్రాహ్మణుని ఉద్ధరింపవలెను.

దధ్నా చ సర్పిషా చైవ క్షీర గోమూత్ర యావకం ।
భుంజీత సభృత్యైశ్చ త్రిసంధ్యమవగాహనమ్ ॥ 24
త్ర్యహం భుంజీత దధ్నా చ త్ర్యహం భుంజీత సర్పిషా ।
త్ర్యహం క్షీరేణ భుంజీత ఏకైకేన దినత్రయమ్ ॥ 25

భావదుష్టం న భుంజీత నోచ్ఛిష్టం కృమి దూషితం ।
దధి క్షీరస్య త్రిపలం పలమేకం ఘృతస్య తు ॥ 26

ఆ బ్రాహ్మణుడు తన సేవకులందరితో కలిసి త్రిసంధ్యలయందు చల్లని నీటిలో స్నానము చేయుచు పెరుగు, నేయి, పాలు, గోమూత్రము, యవాన్నమును తినవలెను. అతడు ప్రాయశ్చిత్తముగా మూడు దినములు పెరుగును. మూడు దినములు నేయిని, మూడు దినములు పాలను ఇట్లు ఒక్కొక్క దానిని మూడేసి దినములు భక్షింపవలెను. ఆతడు ప్రాయశ్చిత్తముగా తీసికొను పాలు, పెరుగు మూడు పలములు మాత్రమే ఉండవలెను. అట్లే నేయి ఒక పలము మాత్రమే తీసికొనవలెను, ప్రాయశ్చిత్తముగా అతడు భుజించు వస్తువులేవియు భావదూషితములు కారాదు. కృమి దూషితములు కారాదు. అట్లే ఎంగిలికాకుండ కూడ చూచుకొనవలెను.

భస్మనా తు భవేచ్ఛుద్ధిరుభయోః కాంస్య తామ్రయోః
జలశౌచేన వస్త్రాణాం పరిత్యాగేన మృణ్మయమ్ ॥ 27

కుసుంభ గుడ కార్పాస లవణం తైల సర్పిషీ ।
ద్వారే కృత్వా తు ధాన్యాని దద్యాద్వేశ్మని పావకమ్ ॥ 28

కంచు వస్తువులు, రాగి వస్తువులను బూడిదతో తోమిన పరిశుద్ధమగును. వస్త్రములను నీటిలో తడిపి ఆరవేసిందువలన పరిశుద్ధమగును. మట్టి వస్తువులను (కుండలు మొదలైనవి) పారవేయవలెను. ఇక కుసుంబ, బెల్లము, పత్తి, ఉప్పు, నేయి, నూనె వంటి వస్తువులను ఇంటి బయట ఉంచి ఇంటిని అగ్నితప్తము చేసినచో పరిశుద్ధమగును.

ఏవం శుద్ధస్తతః పశ్చాత్ కుర్యాత్ బ్రాహ్మణ తర్పణం ।
త్రిశతం గా వృషం చైకం దద్యాద్విప్రేషు దక్షిణామ్ ॥ 29

పునర్లేపన ఖాతేన హోమజాప్యేన శుధ్యతి ।
ఆధారేణ చ విప్రాణాం భూమిదోషో న విద్యతే ॥ 30

తన ఇంటియందు తెలియక చండాలుని ఉంచుకొన్న బ్రాహ్మణుడు పై విధముగా తాను ద్రవ్యములను శుద్ధిచేసికొని తరువాత బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ చేయవలెను. బ్రాహ్మణ భోజనము తరువాత మూడు వందల ఆవులను ఒక ఎద్దును బ్రాహ్మణులకు దక్షిణగా ఈయవలెను. తరువాత భూమిని అక్కడక్కడ త్రవ్వి అలుకవలెను. తరువాత అక్కడ హోమమునాచరించి గాయత్రీ జపాన్ని యథాశక్తిగా చేయవలెను. భూమిపైన బ్రాహ్మణులు కూర్చొందురు కావున భూమికి దోషము లేదు.

చండాలైస్సహ సంపర్కం మాసం మాసార్ధమేవ వా ।
గోమూత్ర యావకాహారో మాసార్ధేన విశుద్ధ్యతి ॥ 31

చండాలురతో ఒక నెల లేక పదునైదు దినములు కలసియున్నచో పదునైదు దినములు గోమూత్రాన్ని యవల ఆహారాన్ని తీసికొని పరిశుద్ధుడగును.

రజకీ చర్మకారీ చ లుబ్ధకీ వేణుజీవినీ ।
చాతుర్వర్ణ్యస్య తు గృహే త్వవిజ్ఞాతానుతిష్ఠతి ॥ 32

జ్ఞాత్వా తు నిష్కృతిం కుర్యాత్పూర్వోక్తస్యార్ధమేవ హి ।
గృహదాహం న కుర్వీత శేషం సర్వం చ కారయేత్ ॥ 33

చాకలిస్త్రీ, చెప్పులు కుట్టువాని భార్య, బోయవాని భార్య, వెదురు వస్తువులను అమ్ముకొని బ్రతికే స్త్రీ వీరు బ్రాహ్మణాది చతుర్వర్ణముల వారి ఇంటిలో ఉన్నచో అది తెలిసిన చతుర్వర్ణముల వారు చండాలుడు వచ్చినప్పుడు చేయు ప్రాయశ్చిత్తమున సగము ప్రాయశ్చిత్తమును చేయవలెను. అట్లే గృహదాహాన్ని వదలి పాత్రాది శుద్ధి మొదలగు పనులన్నియు చేయవలెను.

గృహస్యాభ్యంతరం గచ్ఛేచ్చాండాలో యది కస్యచిత్ ।
తమాగారాద్వినిఃసార్య మృద్భాండం తు విసర్జయేత్ ॥ 34

రసపూర్ణం తు మృద్భాండం న త్యజేత్తు కదాచన ।
గోమయేన తు సమ్మిశ్రైర్జలైః ప్రోక్షేద్గృహం తథా ॥ 35

చండాలుడు ఇతరుల ఇంటిలోనికి పోతే అతనిని ఇంటినుండి బయటకు పంపించి ఇంటిలో ఉన్న మట్టిపాత్రలను పారవేయవలెను. ఆ మట్టి పాత్రలలో ఏ పానకయుంటైనా రసవస్తువు ఉన్నచో దానిని మాత్రం పారవేయవలసిన పనిలేదు. అట్లే ఇంటిని మాత్రం పేడ నీళ్ళతో చల్లుకొనవలెను.

బ్రాహ్మణస్య వ్రణద్వారే పూయశోణిత సంభవే ।
కృమిరుత్పద్యతే యస్య ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ॥ 36

బ్రాహ్మణుని శరీరమందు పెద్దవ్రణమై అచ్చట చీము రక్తము కారుచుండగా పురుగులు పడితే అప్పుడెట్టి ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెనని మహర్షులు పరాశర మహర్షినడిగినారు.

గవాం మూత్రపురీషేణ దధిక్షీరేణ సర్పిషా ।
త్ర్యహం స్నాత్వా చ పీత్వా చ కృమిదుష్టః శుచిర్భవేత్ ॥ 37

మహర్షులు వేసిన ప్రశ్నకు సమాధానముగా పరాశరమహర్షి ఇట్లు పలికెను. శరీరమున పెద్దవ్రణమై అచ్చట పురుగులు పడ్డ బ్రాహ్మణుడు పంచగవ్యముచే (ఆవునకు చెందిన పాలు, పెరుగు, నేయి, మూత్రము, పేడలచే) మూడు దినములు స్నానము చేసి దానిని త్రాగినచో పరిశుద్ధుడగును.

క్షత్రియోఽపి సువర్ణస్య పంచమాషాన్ ప్రదాయ తు ।
గోదక్షిణాం తు వైశ్యస్యాప్యుపవాసం వినిర్దిశేత్ ॥ 38
శూద్రాణాం నోపవాసః స్యాత్ శూద్రో దానేన శుద్ధ్యతి ।

అట్లే క్షత్రియునకు వ్రణమై పురుగులు పడినప్పుడు సత్ బ్రాహ్మణునకు ఐదు మాసములు బంగారమును గోవును దానముగా ఇవ్వవలెను. వైశ్యుడు గోవును దక్షిణగా ఇస్తూ ఉపవాసము కూడ ఉండవలెను. శూద్రుడు ఉపవాసము చేయకూడదు కావున దానము వల్లనే అతడు పరిశుద్ధుడగును.

అచ్ఛిద్రమితి యద్వాక్యం వదంతి క్షితిదేవతాః ॥ 39
ప్రణమ్య శిరసాగ్రాహ్యమగ్నిష్టోమఫలం హి తత్ ।
జపచ్ఛిద్రం తపశ్ఛిద్రం యచ్ఛిద్రం యజ్ఞకర్మణి ॥ 40
సర్వం భవతి నిశ్ఛిద్రం బ్రాహ్మణైరుపపాదితమ్ ।
వ్యాధివ్యసనిని శ్రాంతే దుర్భిక్షే డామరే తథా ॥ 41

బ్రాహ్మణులు అచ్ఛిద్రమస్తు అని అన్నప్పుడు వారికి నమస్కరించి వినయముతో వారి వాక్యాన్ని స్వీకరింపవలెను. అందువల్ల అగ్నిష్టోమయాగం చేసినంత ఫలం లభిస్తుంది. బ్రాహ్మణులు 'అచ్ఛిద్రమస్తు అని అన్నచో జపమందలి లోపము, తపస్సులోని లోపము యజ్ఞమందలి లోపము సమస్తము తొలగిపోయి లోపరహితమౌతుంది. అట్లే దుర్భిక్షసమయంలో వ్యాధి వలన బాధపడుతున్నప్పుడు, అలసిపోయినప్పుడు, భయము కలిగినప్పుడు బ్రాహ్మణులు అనుగ్రహించి అచ్ఛిద్రమస్తు అని ఆశీర్వదిస్తే మేలు కలుగుతుంది. శ్రీమద్భాగవతం కూడా "యత్తత్కర్మసు వైషమ్యం బ్రహ్మదృష్టం సమం భవేత్" అని తెలుపుతున్నది. 8-23-14.

ఉపవాసో వ్రతం హోమో ద్విజసంపాదితాని వా ।
అథవా బ్రాహ్మణాస్తుష్టాః సర్వే కుర్వంత్యనుగ్రహమ్ ॥ 42
సర్వాన్కామానవాప్నోతి ద్విజ సంపాదితైరిహ ।

అట్లే ఉపవాసము, వ్రతము, హోమము ఇంకను బ్రాహ్మణులు చేయు సత్ కార్యములనన్నిటిని బ్రాహ్మణులు సంతోషముచే అనుగ్రహింపగలరు. బ్రాహ్మణుల ఆశీర్వచనము వల్ల సమస్తమైన కోరికలు తీరును.

దుర్బలేఽనుగ్రహః ప్రోక్తః తథా వై బాలవృద్ధయోః 43

యతోఽన్యథా భవేద్దోషస్తస్మాన్నానుగ్రహః స్మృతః

స్నేహాద్వా యది వా లోభాద్భయాదజ్ఞానతోఽపి వా ॥ 44

కుర్వంత్యనుగ్రహం తే తు తత్పాపం తేషు గచ్ఛతి ।

దుర్బలుడు, బాలుడు, వృద్ధులు తప్పుచేస్తే అనుగ్రహము చెప్పబడింది. కాని ఇతరుల విషయంలో అది దోషమౌతుంది. కావున వారి గురించి బ్రాహ్మణులు అనుగ్రహింపరాదు. ఐనప్పటికీ వారియందున్న ప్రేమవల్లనో, లోభము వల్లనో, భయము వల్లనో, లేక అజ్ఞానము వల్లనో బ్రాహ్మణులు అనుగ్రహిస్తే వారి యొక్క పాపము అనుగ్రహించిన బ్రాహ్మణులను చేరుతుంది.

శరీరస్యాత్యయే ప్రాప్తే వదంతి నియమం తు యే ॥ 45

మహత్కార్యోపరోధేన నాస్వస్థస్య కదాచన ।

స్వస్థస్య మూఢాః కుర్వంతి వదంతి నియమం తు యే ॥ 46

తే తస్య విఘ్నకర్తారః పతంతి నరకేఽశుచౌ ।

చావు సమీపించినప్పుడు చెప్పబడు నియమాలను ఎంతగొప్పదైన అవరోధము కలిగినా ఆరోగ్యము లేని వ్యక్తి గురించి చెప్పరాదు. అట్లే ఆరోగ్యముతో ఉన్నవానిని గురించి ఈ నియమములను చెప్పువారు మూర్ఖులు. వారు అతనియొక్క శుభకర్మలలో విఘ్నమును కలిగించిన వారగుదురు. ఇట్టి నియమోపదేశము చేసి వారు అశుచియను నరకమునకు పోదురు.

స్వయమేవ వ్రతం కృత్వా బ్రాహ్మణం యోఽవమన్యతే ॥ 47

వృథా తస్యోపవాసః స్యాత్ న స పుణ్యేన యుజ్యతే ।

బ్రాహ్మణుని సహాయము లేక తానే వ్రతము చేయువాడు బ్రాహ్మణుని అవమానించినవాడగుచున్నాడు. అట్టివాడు చేసిన ఉపవాసాది కర్మలు వ్యర్థము. అతడు చేసిన పుణ్యకార్యముల వలన అతనికి పుణ్యము కలుగదు.

స ఏవ నియమో గ్రాహ్యో యమేకోఽపి వదేద్ద్విజః ॥ 48

కుర్యాద్వాక్యం ద్విజానాం తు అన్యథా భ్రూణహా భవేత్ ।

బ్రాహ్మణుడు చెప్పిన ఒక నియమాన్ని ఐనా శ్రద్ధతో చేయాలి. బ్రాహ్మణుల మాటపై ఆదరము కలిగి ప్రవర్తించాలి. లేనిచో భ్రూణ హత్య చేసినవానితో సమానుడౌతాడు.

బ్రాహ్మణా జంగమం తీర్థం తీర్థ భూతా హి సాధవః ॥ 49

తేషాం వాక్యోదకేనైవ శుధ్యంతి మలినాః జనాః ।

బ్రాహ్మణా యాని భాషంతే మన్యంతే తాని దేవతాః ॥ 50

సర్వదేవమయో విప్రో న తద్వచనమన్యథా ।

ఉపవాసో వ్రతం చైవ స్నానం తీర్థం జపస్తపః ॥ 51

విప్రైస్సంపాదితం యస్య సంపూర్ణం తస్య తత్ఫలమ్ ।

బ్రాహ్మణులు కదలుచున్న పుణ్యతీర్థము వంటివారు. పరమసాధువులైన బ్రాహ్మణులు పుణ్యతీర్థముల వలె పవిత్రులు. వారు చెప్పు సద్వాక్యములనే నీటివల్ల మానవుల యొక్క పాపములన్ని నశించును. అట్లే సద్బ్రాహ్మణులు పలుకు మాటలనన్నిటిని దేవతలు అనుమోదిస్తారు. బ్రాహ్మణుడు సమస్త దేవతాస్వరూపుడు కావున అతని మాట ఎట్టి స్థితిలోను తప్పదు. బ్రాహ్మణుల యొక్క మాటననుసరించి చేసిన ఉపవాసము, వ్రతము, స్నానము, తీర్థము, జపము, తపస్సు ఇవన్నియు వాటి వాటి ఫలితములను చక్కగా ఇచ్చును.

అన్నాద్యే కీట సంయుక్తే మక్షికా కేశ దూషితే ॥ 52

తదంతరా స్పృశేచ్చాపః తదన్నం భస్మనా స్పృశేత్ ।

అన్నము మొదలైన తిను వస్తువులపై పురుగులు పడినా, ఈగలు, వెంట్రుకలు పడినా చేయి కడుక్కొని ఆ అన్నం మొదలగు వానిపై కొద్ది భస్మమును చల్లవలెను. అందువల్ల అవి పరిశుద్ధమగును.

భుంజానశ్చైవ యో విప్రః పాదం హస్తేన సంస్పృశేత్ ॥ 53

స్వముచ్ఛిష్టమసౌ భుంక్తే యో భుంక్తే ముక్తభాజనే ।

బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయుచు తన పాదాన్ని చేతితో ముట్టుకొన్నచో తన ఉచ్ఛిష్టమును తానే తినువాడగును. అట్లే పూర్వము తిన్న పాత్రలో (కంచంలో?) తిన్నప్పటికీ తన ఉచ్ఛిష్టమును తానే తినువాడగును.

పాదుకాస్థో న భుంజీత పర్యంకస్థో స్థితోఽపి వా ॥ 54

శ్వాన చాండాల దృష్ట్యైవ భోజనం పరివర్జయేత్ ।

అట్లే బ్రాహ్మణుడు పాదరక్షలు ధరించి భుజింపకూడదు. శయ్యపై కూర్చొని తినరాదు. నిలుచుండి తినరాదు. అదే విధముగా కుక్క చండాలుడు చూచిన అన్నాన్ని తినక వెంటనే వదలి పెట్టవలెను.

యదన్నం ప్రతిషిద్ధం స్యాత్ అన్నశుద్ధిస్తథైవ చ ॥ 55

యథా పరాశరేణోక్తం తథైవాహం వదామి వః ।

ప్రతిషిద్ధమైన అన్నము గురించి అన్నము యొక్క శుద్ధి గురించి పూర్వకల్పంలోని పరాశరమహర్షి చెప్పిన విషయాన్ని మీకు వివరించెదనని మునులతో అనెను.

శ్రుతం ద్రోణాఢకస్యాన్నం కాకశ్వానోపఘాతితమ్ ॥ 56

కేనేదం శుధ్యతే చేతి బ్రాహ్మణేభ్యో నివేదయేత్ ।

కాకశ్వానావలీఢం తు ద్రోణాన్నం న పరిత్యజేత్ ॥ 57

వేదవేదాంగవిత్ విప్రైః ధర్మశాస్త్రానుపాలకైః ।

ప్రస్థా ద్వాత్రింశతి ద్రోణః ప్రస్థాశ్చత్వార ఆఢకాః ॥ 58

తతో ద్రోణాఢకస్యాన్నం శ్రుతిస్మృతివిదో విదుః ।

ఆఢక పరిమాణం గల నేయి ద్రోణ పరిమాణం గల బియ్యం కలిపి వండిన అన్నాన్ని కాకులు, కుక్కలు ముట్టుకుంటే అది ఏ విధంగా పరిశుద్ధమౌతుందని బ్రాహ్మణులను అడగాలి. కాని ఆ అన్నాన్ని మాత్రం పారవేయకూడదు. వేదవేదాంగములు నేర్చ ధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించే బ్రాహ్మణులు ముప్పది రెండు ప్రస్థములు ద్రోణము (కుండ) అని, నాలుగు ప్రస్థములు ఒక ఆఢకమని చెప్పుదురు. అట్టి ద్రోణము ఆఢకము కల బియ్యము నేతితో చేసిన అన్నాన్ని ద్రోణాఢకాన్నమని శ్రుతులు, స్మృతులు ఎరిగిన బ్రాహ్మణులు పల్కెదరు.

కాకశ్వానావలీఢం తు గవాఘ్రాతం ఖరేణ వా ॥ 59

స్వల్పమన్నం త్యజేద్విప్రః శుద్ధిర్ద్రోణాఢకే భవేత్ ।

అన్నస్యోద్ధృత్య తన్మాత్రం యచ్చ లాలాహతం భవేత్ ॥ 60

సువర్ణోదకమభ్యుక్ష్య హుతాశేనైవ తాపయేత్ ।

హుతాశనేన సంస్పృష్టం సువర్ణసలిలేన చ ॥ 61

విప్రాణాం బ్రహ్మఘోషేణ భోజ్యం భవతి తత్క్షణాత్ ।

కాకి, కుక్క నోటితో ముట్టుకొన్న అన్నము, ఆవు, గాడిద నోరుపెట్టిన అన్నంలో పై అన్నాన్ని కొంత తీసివేస్తే ఆ ద్రోణాఢకాన్నం పరిశుద్ధమౌతుంది. ఇంకా జంతువుల యొక్క లాలాజలం కలిసినంతవరకు ఆ అన్నాన్ని తీసివేసి దానిపై బంగారమున్న నీటిని ప్రోక్షింపవలెను. అట్లే దానిని కొద్దిగా వేడి చేయవలెను. ఈ విధంగా అగ్నిచే కొద్దిగా వేడిచేయబడి బంగారమున్న నీళ్ళు చిలకరించిన ఆ అన్నాన్ని బ్రాహ్మణులు వేద ఘోషలు చేయుచుండగా అందరికి వడ్డింపవచ్చును.

స్నేహో వా గోరసో వాపి తత్ర శుద్ధిః కథం భవేత్ ॥ 62

అల్పం పరిత్యజేత్తత్ర స్నేహస్యోత్పవనస్య చ ।

అనలజ్వాలయా శుద్ధిర్గోరసస్య విధీయతే ॥ 63

నేయి, నూనె వంటివి అపవిత్రమైనచో దాని నుండి కొంత తీసివేసిన పరిశుద్ధమగును. అట్లే పాలను వేడిచేసినచో పరిశుద్ధమగును.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే షష్ఠోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఆరవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ సప్తమోఽధ్యాయః

ఏడవ అధ్యాయము

ద్రవ్యశుద్ధిప్రకరణము

అథాతో ద్రవ్యశుద్ధిస్తు పరాశరవచో యథా ।

దారవాణాం తు పాత్రాణాం తక్షణాచ్ఛుద్ధిరిష్యతే ॥ 1

ఇక ముందు పరాశరమహర్షి చెప్పిన ద్రవ్యశుద్ధి గురించి వివరింపబడుతుంది. చెక్కతో చేసిన పాత్రలను గీకినందువలన పవిత్రమగును.

మార్జనాద్యజ్ఞపాత్రాణాం పాణినా యజ్ఞకర్మణి ।

చమసానాం గ్రహాణాం చ శుద్ధిః ప్రక్షాళనేన చ ॥ 2

చరూణాం స్రుక్ స్రువాణాం చ శుద్ధిరుష్ణేన వారిణా ।

భస్మనా శుద్ధ్యతే కాంస్యం తామ్రమమ్లేన శుద్ధ్యతి ॥ 3

యజ్ఞమందు ఉపయోగించు యజ్ఞపాత్రలను చేతితో తోముటచే పరిశుద్ధమగును. చమసము, గ్రహమను యజ్ఞపాత్రలను నీటిచే కడిగినందువలన పరిశుద్ధమగును. చరువు వండుటకు ఉపయోగించు పాత్ర, స్రుక్, స్రువములు వేడినీటిచే కడిగినందువల్ల శుద్ధియగును. కంచుపాత్రలు బూడిదచే తోమినచో పరిశుద్ధమగును. రాగిపాత్రలు చింతపండు వంటి పుల్లని వస్తువులచే తోమినచో పరిశుద్ధమగును.

రజసా శుద్ధ్యతే నారీ వికలం యా న గచ్ఛతి ।

నదీవేగేన శుద్ధ్యేత యది లేపో న దృశ్యతే ॥ 4

తక్కువ వానితో పొందుచేయని స్త్రీ ముట్టువలన పరిశుద్ధమగును. అట్లే నదియందు అశుద్ధ వస్తువు లేనిచో వేగము వలన అది శుద్ధినొందును.

వాపీకూపతటాకేషు దూషితేషు కథంచన ।

ఉద్ధృత్య వై కుంభశతం పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 5

బావి, దిగుడుబావి, చెరువులు ఏదో ఒక కారణము వల్ల కలుషితమైనచో వాటి నుండి వంద బిందెల నీటిని తోడి పోసి వాటియందు పంచగవ్యమును వేసినచో పరిశుద్ధమగును.

అష్టవర్షా భవేద్గౌరీ నవవర్షా తు రోహిణీ ।

దశవర్షా భవేత్కన్యా అత ఊర్ధ్వం రజస్వలా ॥ 6

ఎనిమిది సంవత్సరాల పిల్లను "గౌరి"యని అందురు. తొమ్మిది సంవత్సరాలు కలది "రోహిణి". పది సంవత్సరాల పిల్లను "కన్య" అని పిలుస్తారు. ఆ తరువాత ఆమె రజస్వల అవుతుంది.

ప్రాప్తే తు ద్వాదశే వర్షే యః కన్యాం న ప్రయచ్ఛతి ।

మాసి మాసి రజస్తస్యాః పిబంతి పితరో౽ నిశమ్ ॥ 7

మాతా చైవ పితా చైవ జ్యేష్ఠో భ్రాతా తథైవ చ ।

త్రయస్తే నరకం యాంతి దృష్ట్వా కన్యాం రజస్వలామ్ ॥ 8

యస్తాం సముద్వహేత్కన్యాం బ్రాహ్మణో మదమోహితః ।

అసంభాష్యో హ్యపాంక్తేయః స విప్రో వృషలీపతిః ॥ 9

యః కరోత్యేకరాత్రేణ వృషలీసేవనం ద్విజః ।

స భైక్ష్యభుక్ జపన్నిత్యం త్రిభిర్వర్షైర్విశుధ్యతి ॥ 10

పన్నెండు సంవత్సరాలు వచ్చినా తన కూతురుకు వివాహము చేయక పోతే పితృదేవతలు ప్రతినెల ఆ కన్యయొక్క రజస్సును తింటారు. అందువల్ల ఆ కన్యయొక్క తల్లి, తండ్రి, పెద్ద అన్న ఈ ముగ్గురు నరకానికి పోతారు. అట్లే రజస్వల ఐన కన్యను వివాహం చేసికొన్న బ్రాహ్మణుని "వృషలీపతి"యని పిలుస్తారు. మదమోహితుడై రజస్వలయైన కన్యను వివాహము చేసికొన్న బ్రాహ్మణునితో మాట్లాడరాదు. అట్లే అతనితో కలసి భోజనము చేయరాదు. అట్టి వృషలియైన (రజస్వలయైన తర్వాతవివాహమాడిన) స్త్రీతో ఒక్క రాత్రి కలసినను ఆ బ్రాహ్మణుడు అపవిత్రుడౌతాడు. అందువల్ల అతడు ప్రతి దినము భిక్షమునెత్తుకొనుచు గాయత్రీ మంత్రాన్ని జపిస్తూ మూడు సంవత్సరాలు గడిపితే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

అస్తంగతే యదా సూర్యే చండాలం పతితం స్త్రియం ।

సూతికాం స్పృశతే చైవ కథం శుద్ధిర్విధీయతే ॥ 11

జాతవేదం సువర్ణం చ సోమమార్గం విలోక్య చ ।

బ్రాహ్మణానుగతం చైవ స్నానం కృత్వా విశుధ్యతి ॥ 12

బ్రాహ్మణుడు సూర్యాస్తమనము తరువాత చండాలుని, పతితుని, ప్రసవించిన స్త్రీని

ముట్టుకొన్నచో బ్రాహ్మణుల యొక్క అనుమతి తీసికొని స్నానము చేసి గాయత్రీ జపము చేసి, బంగారాన్ని ముట్టుకొని చంద్రుని లేక చంద్రుడుండు దిక్కును చూచినచో అతడు పవిత్రమగును.

స్పృష్ట్వా రజస్వలాఽన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ బ్రాహ్మణీం తథా ।
తావత్తిష్ఠేన్నిరాహారా త్రిరాత్రేణైవ శుద్ధ్యతి ॥ 13

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ క్షత్రియాం తథా ।
అర్ధకృచ్ఛ్రం చరేత్పూర్వా పాదమేకమనంతరా ॥ 14

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ వైశ్యజాం తథా ।
పాదహీనం చరేత్పూర్వా పాదమేకమనంతరా ॥ 15

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ శూద్రజాం తథా ।
కృచ్ఛ్రేణ శుద్ధ్యతే పూర్వా శూద్రా దానేన శుద్ధ్యతి ॥ 16

ఇద్దరు బ్రాహ్మణస్త్రీలు ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో మూడు దినములు ఇద్దరు ఉపవాసముండినచో పరిశుద్ధి పొందుదురు. అట్లే ఒక బ్రాహ్మణస్త్రీ ఒక క్షత్రియస్త్రీ ఇద్దరు ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో బ్రాహ్మణస్త్రీ అర్ధకృచ్ఛ్రవ్రతమును చేయాలి. క్షత్రియస్త్రీ పాదకృచ్ఛ్ర వ్రతాన్ని చేయాలి. అదే విధంగా ఒక బ్రాహ్మణ స్త్రీ, ఇంకొక వైశ్య స్త్రీ ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో బ్రాహ్మణస్త్రీ ముప్పావు కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, వైశ్యస్త్రీ పాదకృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని ఆచరించాలి. ఇంకను బ్రాహ్మణస్త్రీ మరియు శూద్రస్త్రీ ఇద్దరు ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో బ్రాహ్మణ స్త్రీ కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, శూద్రస్త్రీ దానమును మాత్రము చేసినచో పరిశుద్ధులౌతారు.

స్నాతా రజస్వలా యా తు చతుర్థేఽహని శుద్ధ్యతి ।
కుర్యాద్రజోనివృత్తౌ తు దైవపిత్ర్యాది కర్మ చ ॥ 17

రజస్వలయైన స్త్రీ నాలుగవనాడు స్నానము చేసినచో శుద్ధురాలగును. కాని దేవతా పితృసంబంధమైన కార్యాలు చేయుటకు రజోనివృత్తి తర్వాతనే అర్హురాలౌతుంది.

రోగేణ యద్రజః స్త్రీణామన్వహం తు ప్రవర్తతే ।
నాశుచిః సా తతస్తేన తత్స్యాద్వైకారికం మలమ్ ॥ 18

అనారోగ్యము వలన స్త్రీలకు ప్రతిదినము రజస్సు కలుగుచున్నచో అది రోగం వలన ఏర్పడిన మలము కావున ఆ స్త్రీ "అశుచి" కాదు.

సాధ్వాచారా న తావత్స్యాత్ రజో యావత్ప్రవర్తతే ।
రజోనివృత్తౌ గమ్యా స్త్రీ గృహకర్మణి చైవ హి ॥ 19

స్త్రీకి రజస్సు కలుగుచున్నంతవరకు ఆమె పుణ్యకార్యములు చేయరాదు. అట్లే అంతవరకు ఆమె ఇంటి పనులు చేయరాదు. భర్త కూడ అంతవరకు ఆమెను పొందరాదు.

ప్రథమేఽహని చాండాలీ ద్వితీయే బ్రహ్మఘాతినీ ।
తృతీయే రజకీ ప్రోక్తా చతుర్థేఽహని శుద్ధ్యతి ॥ 20

ముట్టైన స్త్రీ మొదటి దినమున "చాండాలి"యని, రెండవదినమున "బ్రహ్మఘాతిని" యని, మూడవదినమున "రజకి"యని, పిలువబడుతుంది. అందువల్ల నాలుగవ దినమున స్నానము చేసిన తరువాత ఆమె పరిశుద్ధురాలౌతుంది.

ఆతురే స్నాన ఉత్పన్నే దశకృత్వో హ్యనాతురః ।
స్నాత్వా స్నాత్వా స్పృశేదేనం తతః శుద్ధ్యేత్స ఆతురః ॥ 21

రోగముతో ఉన్నవాడు తప్పక స్నానము చేయవలసి వచ్చినచో అతనికి సంబంధించిన ఆరోగ్యముగా ఉన్నవ్యక్తి పది పర్యాయములు స్నానము చేసి ఆరోగిని ముట్టుకొన్నచో ఆ రోగి స్నానము చేయక పోయినను పరిశుద్ధుడగును.

ఉచ్ఛిష్టోచ్ఛిష్ట సంస్పృష్టః శునా శూద్రేణ వా పునః ।
ఉపోష్య రజనీమేకాం పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 22

పారవేసిన ఎంగిలి వస్తువును తగిలినా, శూద్రుడు లేక శునకమును తగిలినప్పటికీ ఒక రాత్రియంతయు ఉపవాసముండి తెల్లవారిన తరువాత పంచగవ్యాన్ని సేవించినచో పరిశుద్ధుడగును.

అనుచ్ఛిష్టేన శూద్రేణ స్పర్శే స్నానం విధీయతే ।
తేనోచ్ఛిష్టేన సంస్పృష్టః ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ॥ 23

భోజనము చేసిన తరువాత కాళ్ళు కడుగుకొననివాడు ఉచ్ఛిష్టుడు. అట్టి శూద్రుని తగిలినచో ప్రాజాపత్యమను వ్రతాన్ని ఆచరించాలి. లేక భోజనము చేసి కాళ్ళు కడుగుకొన్న శూద్రుని తగిలినచో స్నానము చేసినంత మాత్రమున ఆ బ్రాహ్మణుడు శుద్ధుడగును.

భస్మనా శుద్ధ్యతే కాంస్యం సురయా యన్న లిప్యతే ।
సురామాత్రేణ సంస్పృష్టం శుద్ధ్యతేఽగ్న్యుపలేపనైః ॥ 24

గవాఘ్రాతాని కాంస్యాని శ్వకాకోపహతాని చ ।

శుద్ధ్యంతి దశభిః క్షారైః శూద్రోచ్ఛిష్టాని యాని చ ॥ 25

"సుర" లేని కంచుపాత్రలు బూడిదవల్ల పరిశుద్ధమగును. కాని ఆ పాత్రలందు "సుర" పోసినచో వాటిని కడిగి అనేక పర్యాయములు అగ్ని స్పర్శ కలిగించిననే శుద్ధమగును. అట్లే గోవులు,కుక్కలు,కాకులు వాసన చూచిన కంచుపాత్రలు, శూద్రుడు తిన్న కంచు పాత్రలు పది పర్యాయములు ఉప్పుతో తోమినచో పరిశుద్ధమగును.

గండూషం పాదశౌచం చ కృత్వా వై కాంస్యభాజనే ।

షణ్మాసాన్ భువి నిక్షిప్య ఉద్ధృత్య పునరాహరేత్ ॥ 26

కంచుపాత్రలో పుక్కిలించినా, కాళ్ళు కడుక్కున్నా ఆ పాత్రను ఒక గోతిలో ఆరునెలలవరకు ఉంచి కప్పివేసి తరువాత ఆ పాత్రను తీసి, ఉపయోగించుకొనవచ్చును.

ఆయసేష్వాయసానాం చ సీసస్యాగ్నౌ విశోధనం

దంతమస్థి తథా శృంగం రౌప్యం సౌవర్ణభాజనమ్ ॥ 27

మణిపాత్రాణి శంఖశ్చేత్యేతాన్ ప్రక్షాళయేజ్జలైః ।

ఇనుపపాత్రలను పై విధముగా అపవిత్రము చేసినచో ఇనుప వాటిచే శుద్ధవలెను. సీసమునకు చెందిన పాత్రలను అగ్నితప్తము చేయవలెను. అట్లే దంతము, అస్థి, కొమ్ము, వెండి, బంగారు, మణిపాత్రలను శంఖాన్ని నీటిచే కడుగవలెను.

పాషాణే తు పునర్ఘర్షం ఏషా శుద్ధిరుదాహృతా ॥ 28

రాతిచే చేయబడిన పాత్రలను నీటిచే బాగుగా కడిగి మరల గీకినచో పరిశుద్ధమగును.

మృణ్మయే దహనాచ్ఛుద్ధిర్ధాన్యానాం మార్జనాదపి ।

వేణువల్కలచీరాణాం క్షౌమ కార్పాస వాససామ్ ॥ 29

ఔర్ణనేత్ర పటానాం చ ప్రోక్షణాచ్ఛుద్ధిరిష్యతే ।

మట్టిపాత్రలను కాల్చినందు వలన అవి పరిశుద్ధమగును. ధాన్యంపై నీళ్ళుచల్లినందువల్ల అది పరిశుద్ధమగును. వెదురు, నార వస్త్రములను, పట్టు, పత్తి బట్టలను, ఉన్ని వస్త్రములను నీటిచే ప్రోక్షణము చేసినందువలన అవి పరిశుద్ధమగును.

ముంజోపస్కరశూర్పాణాం శణస్య ఫలచర్మణాం ॥ 30

తృణకాష్ఠస్య రజ్జూనాముదక ప్రోక్షణం మతమ్ ।

ముంజమనే గడ్డి, ఉపస్కరము, (రుచిని కలిగించు ద్రవ్యము) చేట, నార, పండ్లు, చర్మములు, గడ్డి, కట్టెలు,త్రాళ్ళు ఇవన్నియు నీళ్ళు చల్లుటవలన పరిశుద్ధమగును.

తూలికాద్యుపధానాని రక్తవస్త్రాదికాని చ ॥ 31

శోషయిత్వార్క తాపేన ప్రోక్షణాచ్ఛుద్ధితామియుః ।

పరుపు మొదలైన వస్తువులు, ఎఱ్ఱని బట్టలు మొదలైనవి, వీటిని బాగా ఎండబెట్టి నీరు చల్లుటచే పరిశుద్ధమగును.

మార్జార మక్షికా కీట పతంగ కృమి దర్దురాః ॥ 32

మేధ్యామేధ్యం స్పృశంతో యే నోచ్ఛిష్టం మనురబ్రవీత్ ।

పిల్లి, ఈగలు, పురుగులు, పక్షులు, క్రిములు, కప్పలు ఇవి పవిత్రము మరియు అపవిత్రమైన వాటిని ముట్టుకొనును, ఐనా వీటివల్ల ఎంగిలి జరుగుదని మనువు తెలిపెను.

మహీం స్పృష్ట్వా గతం తోయం యాశ్చాప్యన్యోన్య విప్రుషః ॥ 33

భుక్తోచ్ఛిష్టం తథాస్నేహం నోచ్ఛిష్టం మనురబ్రవీత్ ।

భూమిపై పడి ఇంకిన నీరు, అన్యోన్యముగా పడిన తుంపిళ్ళు, తినగా మిగిలిపోయినది, నూనె, ఇవన్నియు ఎంగిళ్ళు కావని మనువు పలికెను.

తాంబూలేక్షు ఫలాన్యేవ భుక్తే స్నేహానులేపనే ॥ 34

మధుపర్కే చ సోమే చ నోచ్ఛిష్టం ధర్మతో విదుః ।

తాంబూలము, చెరకు తిన్నప్పుడు నూనెను అనులేపనము చేసినప్పుడు, మధుపర్కమందు, సోమరసమందు ఎంగిలి లేదని ధర్మవేత్తలందురు.

రథ్యాకర్దమ తోయాని నావః పంథాస్తృణాని చ ॥ 35

మారుతార్కేణ శుద్ధ్యంతి పక్వేష్టకచితాని చ ।

త్రోవలో ఉన్న బురద నీరు, నౌక, మార్గము, గడ్డి, కాల్చిన ఇటుక బట్టీ ఇవన్నియు గాలి వల్ల, అగ్నివల్ల పరిశుద్ధిని పొందును.

అదుష్టా సంతతా ధారా వాతోద్ధూతాశ్చ రేణవః ॥ 36

స్త్రియో వృద్ధాశ్చ బాలాశ్చ న దుష్యంతి కదాచన ।

ఎల్లప్పుడు పడుతున్న ధార, గాలికి కొట్టుకొని వచ్చిన రేణువులు, స్త్రీలు, బాలుర, వృద్ధులు వీరెప్పుడు అపవిత్రము కారు.

క్షుతే నిష్ఠీవనే చైవ దంతోచ్ఛిష్టే తథానృతే ॥ 37

పతితానాం చ సంభాషే దక్షిణం శ్రవణం స్పృశేత్ ।

తుమ్మినప్పుడు, ఉమ్మివేసినప్పుడు, దంతములను తగిలినప్పుడు, అబద్ధమాడినప్పుడు, పతితులతో మాట్లాడినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు కుడి చెవిని ముట్టుకొనవలెను.

అగ్నిరాపశ్చ వేదాశ్చ సోమసూర్యానిలాస్తథా ॥ 38

ఏతే సర్వేఽపి విప్రాణాం శ్రోత్రే తిష్ఠంతి దక్షిణే ।

ర్థాని గంగాద్యాః సరితస్తథా ॥ 39

కర్ణే సాన్నిధ్యం మనురబ్రవీత్ ।

బ్రాహ్మణుని యొక్క కుడిచెవియందు అగ్ని, జలము, వేదాలు, చంద్రుడు, సూర్యుడు, గాలి, ప్రభాసము మొదలైన పుణ్యతీర్థాలు, గంగాది పుణ్యనదులన్నియు ఉంటాయని మనువు పేర్కొన్నాడు.

దేశభంగే ప్రవాసే వా వ్యాధిషు వ్యసనేష్వపి ॥ 40

రక్షేదేవ స్వదేహాది పశ్చాద్ధర్మం సమాచరేత్ ।

యేన కేన చ ధర్మేణ మృదునా దారుణేన వా ॥ 41

ఉద్ధరేద్దీనమాత్మానం సమర్థో ధర్మమాచరేత్ ।

ఆపత్కాలే తు నిస్తీర్ణే శౌచాచారం న చింతయేత్ ॥ 42

శుద్ధిం సముద్ధరేత్పశ్చాత్ స్వస్థో ధర్మం సమాచరేత్ ।

దేశమునకు ఆపద కలిగినప్పుడు, ఇతర దేశాలకు వెళ్ళినప్పుడు, ఆరోగ్యము చక్కగా లేనప్పుడు, వ్యసనములేర్పడినప్పుడు, తొలుత తన శరీరము మొదలగువానిని రక్షించుకొని తరువాత ధర్మమును ఆచరింపవలెను. మృదువు లేక కఠినమైన ధర్మము నాచరించి తనయొక్క దీనమైన ఆత్మను రక్షించుకొనవలెను. తన శరీరమును రక్షించుకొనినందువల్ల ధర్మమును

చక్కగా ఆచరింపవచ్చును. ఆపదలు వచ్చినప్పుడు శుద్ధి గురించిన విచారము చేయరాదు. ఆపద గడచిన తరువాత శుద్ధి గురించి ఆలోచించి సంపూర్ణమైన ఆరోగ్యమును పొందిన తరువాత ధర్మాన్ని ఆచరింపవలెను.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే సప్తమోఽధ్యాయః
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఏడవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ అష్టమోఽధ్యాయః

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

గోవధ ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము

గవాం బంధన యోక్త్రేషు భవేన్మృత్యురకామతః ।
అకామ కృతపాపస్య ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ॥ 1

గోవులను కట్టివేసినప్పుడు, ఎలుపు మొదలైనవి వాటిని గట్టిగా కట్టినప్పుడు పొరపాటు వలన ఉచ్చువేసినట్లై అవి చనిపోతే అనుకోనటువంటి గోహత్యచేసిన ఆ వ్యక్తి ఏటువంటి ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసుకొనవలెనో తెలుపుమని మహర్షులు పరాశరుని అడిగినారు.

వేదవేదాంగవిదుషాం ధర్మశాస్త్రం విజానతాం ।
స్వకర్మరతవిప్రాణాం స్వకం పాపం నివేదయేత్ ॥ 2

గోవులకు అనుకోనటువంటి ఉచ్చుపడునట్లు చేసి వాటి హత్యకు కారణమైనవాడు వేదములు వేదాంగములు అభ్యసించినవారు, ధర్మశాస్త్రగ్రంథములను చక్కగా అధ్యయనము చేసినవారు తమకు ధర్మశాస్త్రము విధించిన కర్మలను యథోక్తముగా చేయువారు అగు బ్రాహ్మణులతో తానుచేసిన గోహత్య గురించి పశ్చాత్తాపముతో నివేదించినచో పాపప్రాయశ్చిత్తము కలుగును.

అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి ఉపస్థానస్య లక్షణం ।
ఉపస్థితో హి న్యాయ్యేన వ్రతాదేశనమర్హతి ॥ 3

ఇక ముందు ఉపస్థితుని యొక్క లక్షణమును తెలుపుదును. న్యాయమార్గముగా ఉపస్థితుడైనవాడే వ్రతమునాచరించుటకు అర్హుడగునని పరాశర మహర్షి పలికెను.

సద్యో నిఃసంశయే పాపే న భుంజీతానుపస్థితః ।
భుంజానో వర్ధయేత్పాపం పర్షద్యత్ర న విద్యతే ॥ 4

సంశయే తు న భోక్తవ్యం యావత్కార్య వినిశ్చయః ।
ప్రమాదస్తు న కర్తవ్యో యథైవాసంశయస్తథా ॥ 5

కృత్వా పాపం న గూహేత గుహ్యమానం వివర్ధతే ।
స్వల్పం వా౽థ ప్రభూతం వా ధర్మవిద్భ్యో నివేదయేత్ ॥ 6

తే౽పి పాపకృతాం వైద్యా హంతారశ్చైవ పాప్మనాం ।
వ్యాధితస్య యథా వైద్యా బుద్ధిమంతో రుజాపహాః ॥ 7

ఎట్టి సందేహము లేని పాపమాచరించినచో ఆ పాపాన్ని ధర్మజ్ఞులైన బ్రాహ్మణోత్తములకు తెలుపుటకై వారి సమీపమునకు పోయి వచ్చునంతవరకు భుజింపరాదు. ఆ గ్రామమున పండిత సభలేకపోయినను పండితులకు తెలుపక భోజనము చేసినచో ఆ పాపము పెరిగిపోవును. అట్లే తాను తప్పుచేసినట్లు సందేహమున్నచో పండితులు దాని గురించిన తగు తీర్పు ఇచ్చువరకు తినరాదు. సందేహము లేని వాని వలె ఈ విషయంలో ఎట్టి పొరపాటు చేయరాదు. అనగా బ్రాహ్మణులకు తన తప్పును తెలిపి దాని గురించి వారు తెలిపే ప్రాయశ్చిత్తాన్ని విని తదనుగుణముగా ప్రవర్తింపవలెను. తాను పాపము చేసినచో దానిని ఏ మాత్రము దాచుకొనరాదు. పాపమును దాచిపెట్టినచో ఆ పాపము మిక్కిలి పెరిగిపోవును. అందువల్ల పాపము చిన్నదైనా పెద్దదైనా దానిని ధర్మ శాస్త్రవేత్తలకు తెలుపవలెను. ధర్మజ్ఞులు పాపము చేసినవారికి వైద్యులవలె పాపమును నివారణ చేయుదురు. పైగా వారు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని తెలిపి సమూలంగా పాపాన్ని పోగొట్ట గలిగిన శక్తి సామర్థ్యాలు కలిగియుందురు. బుద్ధిమంతులైన ధర్మశాస్త్రజ్ఞులు, వ్యాధి కలిగిన వానికి వైద్యులవలె పాపములనన్నియు తొలగింతురు.

ప్రాయశ్చిత్తే సముత్పన్నే హ్రీమాన్ సత్యపరాయణః ।
మృదురార్జవ సంపన్నః శుద్ధిం గచ్ఛేత మానవః ॥ 8

సచైలం వాగ్యతః స్నాత్వా క్లిన్నవాసాః సమాహితః ।
క్షత్రియో వా౽థ వైశ్యో వా తతః పార్షదమావ్రజేత్ ॥ 9

ఉపస్థాయ తతః శీఘ్రమార్తిమాన్ ధరణీం వ్రజేత్ ।
గాత్రైశ్చ శిరసా చైవ న చ కించిదుదాహరేత్ ॥ 10

తన పాపమునకు తగిన ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలెనని ఎప్పుడనుకొనునో అప్పుడు

సిగ్గుపడుతూ, సత్యవాక్పరిపాలకుడై, ఋజుస్వభావముతో పండిత పరిషత్తు దగ్గరకు వచ్చినచో అతని పాపములన్నీ తొలగిపోయి అతడు పరిశుద్ధుడగును.

క్షత్రియుడు లేక వైశ్యుడు పాపపు పనులు చేసినచో తాను ధరించిన వస్త్రములతో మౌనముగా జలాశయానికి పోయి స్నానము చేసి ఆ తడి బట్టలతోనే పండిత సభకు తన దోషములు చెప్పుకొనుటకు పోవలెను. పశ్చాత్తాపముతో నున్న ఆ వ్యక్తి సభకు పోయి తాను ఏమియు మాట్లాడకుండ భూమిపై పడిపోవలెను. (సాష్టాంగనమస్కారము చేయవలెను).

సావిత్ర్యాశ్చాపి గాయత్ర్యాః సంధ్యోపాస్త్యగ్ని కార్యయోః ।
అజ్ఞానాత్కృషికర్తారో బ్రాహ్మణా నామధారకాః ॥ 11

బ్రాహ్మణుడు తప్పక చేయవలసిన సావిత్రి గాని గాయత్రిని కాని జపింపక సంధ్యోపాసన, అగ్నికార్యము వంటి పనులు చేయక బ్రాహ్మణుని విధులపై సరియైన జ్ఞానము లేక వ్యవసాయము చేయుచు కుటుంబ పోషణ చేసికొను బ్రాహ్మణుడు బ్రాహ్మణనామమును మాత్రము ధరించుచున్నవాడు. అట్టివాడు నిజమైన బ్రాహ్మణుడు కాజాలడు.

అవ్రతానామమంత్రాణాం జాతిమాత్రోపజీవినాం ।
సహస్రశః సమేతానాం పరిషత్త్వం న విద్యతే ॥ 12

యద్వదంతి తమోమూఢా మూర్ఖా ధర్మమతద్విదః ।
తత్పాపం శతధా భూత్వా తద్వక్తౄనధిగచ్ఛతి ॥ 13

అజ్ఞాత్వా ధర్మశాస్త్రాణి ప్రాయశ్చిత్తం దదాతి యః ।
ప్రాయశ్చిత్తీ భవేత్పూతః కిల్బిషం పర్షది వ్రజేత్ ॥ 14

ఎట్టి వ్రతములనాచరింపనివారు, ఎట్టి మంత్రములు రానివారు, బ్రాహ్మణుల పేరుతో బ్రతుకుతున్నవారు అగు బ్రాహ్మణులు వేయిమంది కలసినప్పటికీ అది బ్రాహ్మణ పరిషత్తు కాజాలదు. ఎట్టి తపస్సును ఆచరింపనివారు, మూర్ఖులు, ధర్మతత్త్వము తెలియనివారు ఐన బ్రాహ్మణులు తమ దగ్గరకు వచ్చినవానికి పాపప్రాయశ్చిత్తాన్ని చెప్పినచో ఆపాపము వందరెట్లు పెరిగి ప్రాయశ్చిత్తముచెప్పిన బ్రాహ్మణులనంటును. ధర్మశాస్త్రములు, ధర్మతత్త్వము తెలియక పాపప్రాయశ్చిత్తమును చెప్పినచో ఆ ప్రాయశ్చిత్తమునాచరించినవాడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. కాని అది సరియైన ప్రాయశ్చిత్తము కానందువలన ఆ పాపమంతయు ప్రాయశ్చిత్తము చెప్పినవానిని అంటుకొనును.

చత్వారో వా త్రయోవాఽపి యం బ్రూయుర్వేదపారగాః ।
స ధర్మ ఇతి విజ్ఞేయో నేతరైస్తు సహస్రశః ॥ 15

ప్రమాణమార్గం మార్గంతో యే ధర్మం ప్రవదంతి వై ।
తేషాముద్విజతే పాపం సద్భూత గుణవాదినామ్ ॥ 16

యథాఽశ్మని స్థితం తోయం మారుతార్కేణ శుద్ధ్యతి ।
ఏవం పరిషదాదేశాన్నాశయేత్తత్ర దుష్కృతమ్ ॥ 17

నైవ గచ్ఛతి కర్తారం నైవ గచ్ఛతి పర్షదం ।
మారుతార్కాది సంయోగాత్పాపం నశ్యతి తోయవత్ ॥ 18

వేద, వేదార్థ తత్వజ్ఞులు ముగ్గురు లేక నలుగురు కలసి చెప్పినదే ధర్మము. కాని వేదజ్ఞానము లేనివారు వేయిమంది కలసి చెప్పినను అది ధర్మము కాజాలదు. పై వేదవేదార్థ తత్వజ్ఞులు సరియైన ప్రమాణాన్ని వెదకి ధర్మాన్ని తెలుపుదురు. అట్టి పరిశుద్ధమైన గుణాలను తెలిపే ఆ సజ్జనుల వద్ద పాపమే భయపడిపోవును. రాతిపైన పడ్డనీరు గాలికి, ఎండకు నశించి పోయినట్లు పరిషత్తు చెప్పిన తీర్పు వల్ల పాపమంతా నశిస్తుంది. అప్పుడది పాపము చేసినవానికి కాని, న్యాయం చెప్పినవానికి గాని చెందక గాలి, ఎండకు నీరు ఇంకిపోయినట్లు నశించిపోవును.

చత్వారో వా త్రయో వాపి వేదవంతోఽగ్నిహోత్రిణః ।
బ్రాహ్మణానాం సమర్థా యే పరిషత్సా విధీయతే ॥ 19

అనాహితాగ్నయో యేఽన్యే వేదవేదాంగపారగాః ।
పంచ త్రయో వా ధర్మజ్ఞాః పరిషత్ప్రకీర్తితా ॥ 20

మునీనామాత్మవిద్యానాం ద్విజానాం యజ్ఞయాజినాం ।
వేదవ్రతేషు స్నాతానామేకోఽపి పరిషద్భవేత్ ॥ 21

వేదాన్ని చక్కగా అధ్యయనం చేసి నిత్యాగ్నిహోత్రం చేసికొంటున్న సమర్థులైన ముగ్గురు లేక నలుగురు బ్రాహ్మణులతో పరిషత్తు ఉండవచ్చును. లేక నిత్యము అగ్నిహోత్ర కార్యము చేయకపోయినా, వేదములను వేదాంగములనన్నిటిని చక్కగా అధ్యయనము చేసినవారు ధర్మతత్వజ్ఞులు ఐన ముగ్గురు లేక ఐదుగురు బ్రాహ్మణులతో పరిషత్తు ఉండవచ్చును. ఇంకను వేదాంతజ్ఞాన సంపన్నులు నియమవంతులు, యజ్ఞములు యాగములు చేయువారు ఐన

బ్రాహ్మణులలో ఒక్కడున్నా అది ధర్మపరిషత్తుగా పేర్కొనబడుతుంది. బాగుగా చదువుకొన్నవారు, సత్కుల సంజాతులు, వృద్ధులు, మేధావులు, ధర్మ విషయమున పక్షపాత దృష్టిలేనివారు, తీర్పు చెప్పవలెనని, ఆపస్తంబ మహర్షి పేర్కొన్నాడు. (ఆపస్తంబధర్మసూత్రం 2-19-5)

పంచ పూర్వం మయా ప్రోక్తాస్తేషాం చా సంభవే త్రయః ।
స్వవృత్తి పరితుష్టా యే పరిషత్సా ప్రకీర్తితా ॥ 22

ధర్మ పరిషత్తునందు ఐదుగురు బ్రాహ్మణులుండవలెనని నా అభిప్రాయము. వేదవేదాంగ, తత్త్వజ్ఞులు, ఆహితాగ్నులు ధర్మజ్ఞులు ఐనవారు ఐదుగురు లేనిచో ముగ్గురితోనైన పరిషత్తును ఏర్పరపవలెను. కాని ఆ బ్రాహ్మణులు తమ వర్ణమునకు పేర్కొనబడిన ధర్మములను చక్కగా ఆచరిస్తూ నిత్యతృప్తులై మాత్రము ఉండవలెను.

అత ఊర్ధ్వం తు యే విప్రాః కేవలం నామధారకాః ।
పరిషత్త్వం న తేష్వస్తి సహస్రగుణితేష్వపి ॥ 23

యథా కాష్ఠమయో దంతీ యథా చర్మమయో మృగః ।
బ్రాహ్మణస్త్వనధీయానస్త్రయస్తే నామధారకాః ॥ 24

పైన పేర్కొన్నవారికంటె బ్రాహ్మణుడను పేరును మాత్రము ధరించి యున్నవారు వేయిమంది ఉన్నను వారి వలన ధర్మ పరిషత్తు ఏర్పడదు. కఱ్ఱతో చేసిన ఏనుగు, మృగము యొక్క చర్మమందు గడ్డి మొదలైనవి నింపి చేసిన మృగము, వేదమును అధ్యయనము చేయని బ్రాహ్మణుడు ఈ ముగ్గురు నామధారకులైనవారు

గ్రామస్థానం యథా శూన్యం యథా కూపస్తు నిర్జలః ।
యథా హుతమనగ్నౌ చ అమంత్రో బ్రాహ్మణస్తథా ॥ 25

యథా షండోఽఫలః స్త్రీషు యథా గౌరూషరాఽఫలా ।
యథా చాజ్ఞేఽఫలం దానం తథా విప్రోఽనృచోఽఫలః ॥ 26

చిత్రకర్మ యథానేకైః అంగైరున్మీల్యతే శనైః ।
బ్రాహ్మణ్యమపి తద్వద్ధి సంస్కారైర్మంత్ర పూర్వకైః ॥ 27

జనులు లేని ఊరు నీరులేని బావి, అగ్నియందు కాక ఇతర స్థలములందు వేసిన హోమద్రవ్యములు వ్యర్థమైనట్లే వేదాధ్యయనము చేయని బ్రాహ్మణుడు కూడ వ్యర్థుడే. స్త్రీల దగ్గర నపుంసకుని వలె చవిటినేలయందువేసిన [illegible] వలె, జ్ఞానములేని వానికి ఇచ్చిన

దానమువలె, వేదాధ్యయనము చేయని బ్రాహ్మణుడు వ్యర్థుడు. చిత్రమును వేయువాడు దానికాధారమైన కాగితము లేక బట్టను తీసికొని తరువాత అవయవాలు క్రమంగా చక్కగా చిత్రిస్తూ బొమ్మ వేసినట్లు బ్రాహ్మణుడు కూడ మంత్రపూర్వకంగా చేసిన అనేక సంస్కారముల వల్ల రూపొందుతున్నాడు.

ప్రాయశ్చిత్తం ప్రయచ్ఛంతి యే ద్విజా నామధారకాః ।
తే ద్విజాః పాపకర్మాణః సమేతా యాంతి నారకమ్ ॥ 28

బ్రాహ్మణ నామధారకులైనవారు ధర్మపరిషత్తున ఉండి పాపము చేసినవానికి ఏదో తమకు తోచిన ప్రాయశ్చిత్తమును చెప్తే, అట్టి నామధారకులైన బ్రాహ్మణులు, పాపము చేసినవారు అందరు కలసి నరకమునకు పోయె

యే పఠంతి ద్విజా వేదం పంచయజ్ఞరతాశ్చ యే ।
త్రైలోక్యం తారయంత్యేవ పంచేంద్రియరతా అపి ॥ 29

సంప్రణీతః శ్మశానేషు దీప్తోఽగ్నిః సర్వభక్షకః ।
తథా చ వేదవిద్విప్రః సర్వభక్షోఽపి దైవతమ్ ॥ 30

అమేధ్యాని తు సర్వాణి ప్రక్షిప్యంతే యథోదకే ।
తథైవ కిల్బిషం సర్వం ప్రక్షిపేచ్చ ద్విజానలే ॥ 31

ప్రతిదినము బ్రహ్మయజ్ఞాది పంచయజ్ఞములు చేస్తూ వేదాధ్యయనము చేయు బ్రాహ్మణులు పంచేంద్రియలోలురైనా వారు ముల్లోకములను తరింపజేస్తారు. స్మశానమునందు మండుచు భక్ష్యాభక్ష్య వస్తువులనన్నిటిని కాల్చుచున్న అగ్నిని సంప్రణీతమని గౌరవించుచున్నట్లే వేదమును తెలిసిన బ్రాహ్మణుడు యోగ్యాయోగ్య పదార్థములను తినుచున్నప్పటికీ దైవతముగ పూజలనందుకొనుచున్నాడు. అశుద్ధములైన వస్తువులన్నియును నీటిలో వదలిపెట్టుచున్నట్లు సమస్తమైన పాపాలను బ్రాహ్మణుని ముఖమను అగ్నియందు (బ్రాహ్మణుడు చెప్పినట్లు ప్రవర్తించవలెను) వదలిపెట్టవచ్చును

గాయత్రీరహితో విప్రః శూద్రాదప్యశుచిర్భవేత్ ।
గాయత్రీ బ్రహ్మతత్త్వజ్ఞాః సంపూజ్యంతే జనైర్ద్విజాః ॥ 32

గాయత్రీ మంత్రమును జపించని బ్రాహ్మణుడు శూద్రుని కంటె అపవిత్రుడు. కావునే చక్కగా సంధ్యావందనము చేయుచు గాయత్రిని జపిస్తూ వేదతత్త్వాన్ని తెలిసిన బ్రాహ్మణులను జనులందరూ గౌరవిస్తారు.

దుశ్శీలోఽపి ద్విజః పూజ్యః న తు శూద్రో జితేంద్రియః ।

కః పరిత్యజ్య గాం దుష్టాం దుహేచ్ఛీలవతీం ఖరీమ్ । 33

బ్రాహ్మణుడు దుర్మార్గుడైనా అతనిని గౌరవింపవలెను. శూద్రుడు జితేంద్రియుడైనా అతనిని పూజింపరాదు. ఆవు పొట్లమారిదని దానిని వదలిపెట్టి సౌమ్యంగా ఉన్నగాడిద దగ్గరకు పాలు పిండుటకై ఎవ్వడూ పోడు కదా !

ధర్మశాస్త్ర రథారూఢా వేదఖడ్గధరా ద్విజాః ।

క్రీడార్థమపి యద్ బ్రూయుః స ధర్మః పరమః స్మృతః ॥ 34

ధర్మశాస్త్రమనే రథాన్ని ఎక్కి, వేదమనే ఖడ్గాన్ని ధరించిన బ్రాహ్మణోత్తములు నవ్వులాటకై దేనినిచెప్పినా అదే పరమధర్మంగా పేర్కొనబడుతుంది.

చాతుర్వేద్యోఽవికల్పీ చ అంగవిద్ధర్మపాఠకః ।

త్రయశ్చాశ్రమిణో ముఖ్యాః పర్షదేషా దశావరా ॥ 35

నాలుగు వేదములను చక్కగా అధ్యయనము చేసినవారు, వేదాంగములను నిస్సంశయముగా చదువుకొన్నవారు, ధర్మశాస్త్రము తెలిసిన వారు బ్రహ్మచారి, గృహస్థు, వానప్రస్థు అను మూడు ఆశ్రమముల వారు కలిపి పదికి తక్కువ కాకుండ ధర్మపరిషత్తును ఏర్పాటు చేయవచ్చును. మనువు కూడ వేదములనధ్యయనము చేసినవారు, న్యాయశాస్త్రం నిరుక్తం ధర్మశాస్త్రం మీమాంసాశాస్త్రం అధ్యయనం చేసినవారితో పాటు బ్రహ్మచారి, గృహస్థు, వానప్రస్థు కలసి పదిమంది ధర్మపరిషత్తులో ఉండవలెనన్నాడు (మనుస్మృతి 12-111)

రాజ్ఞశ్చానుమతే స్థిత్వా ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ।

స్వయమేవ న కర్తవ్యం కర్తవ్యా స్వల్ప నిష్కృతిః ॥ 36

బ్రాహ్మణాంస్తానతిక్రమ్య రాజా కర్తుం యదీచ్ఛతి ।

తత్పాపం శతధా భూత్వా రాజానమనుగచ్ఛతి ॥ 37

ఈ ధర్మపరిషత్ప్రముఖులు రాజునకు లోబడి తప్పుచేసిన వానికి ప్రాయశ్చిత్తాది శిక్షలను విధించాలి. ఆపస్తంబ మహర్షి తీర్పు రాజు ముందే చేయవలెనని అంటాడు (అ. ధ. సూ. 2 19-7) రాజు దగ్గరలేకుండా ధర్మనిర్ణయము మాత్రము చేయరాదు. చిన్న చిన్న దోషములకు మాత్రము రాజులేకుండగనే ఆ ధర్మ సభ శిక్షలను విధింపవచ్చును. అట్లే రాజు కూడ సద్బ్రాహ్మణులతోనున్న ధర్మపరిషత్తును కాదని స్వయముగా ధర్మనిర్ణయము చేయరాదు. ఆ విధముగా ధర్మనిర్ణయము చేసినచో తప్పుచేసిన వాని పాపము వందరెట్లు పెరిగి రాజును అంటుకొనును.

ప్రాయశ్చిత్తం సదా దద్యాద్దేవతాయతనాగ్రతః ।
ఆత్మకృచ్ఛ్రం తతః కృత్వా జపేద్వై వేదమాతరమ్ ॥ 38

ధర్మసభ తప్పుచేసిన వానికి ప్రాయశ్చిత్తమును దేవాలయము ముందు సమావేశమై భగవంతుని సాక్షిగా వినిపింపవలెను. తరువాత ఆత్మకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తము విధింపబడినవాడు ఆ ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని గాయత్రీ మంత్రమును జపింపవలెను.

సశిఖం వపనం కృత్వా త్రిసంధ్యమవగాహనం ।
గవాంమధ్యే వసేద్రాత్రౌ దివా గాశ్చాప్యనువ్రజేత్ ॥ 39

ఉష్ణే వర్షతి శీతే వా మారుతే వాతి వా భృశం ।
న కుర్వీతాత్మనస్త్రాణం గోరకృత్వా తు శక్తితః ॥ 40

ఆత్మనో యది వాన్యేషాం గృహే క్షేత్రేऽథవా ఖలే ।
భక్షయంతీం న కథయేత్ పిబంతం చైవ వత్సకమ్ ॥ 41

పిబంతీషు పిబేత్తోయం సంవిశంతీషు సంవిశేత్
పతితాం పంకలగ్నాం వా సర్వం ప్రాణైః సముద్ధరేత్ ॥ 42

ఆత్మకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తార్హుడు శిఖతో కూడ క్షౌరము చేసికొని మూడు సంధ్యలందు చల్లని నీళ్ళయందు స్నానము చేయవలెను. రాత్రిపూట ఆవులమధ్య పడుకొనవలెను. మధ్యాహ్నము వాటివెంట పోవలెను. ఎండకొట్టుతున్నా, వర్షం పడుతున్నా, చలివేస్తున్నా, ఆవులను రక్షణ చేయక తాను ఆత్మసంరక్షణ చేసికొనరాదు. ఆవు తన ఇంటిలోనో ఇతరుల ఇంటిలోనో పొలమందో కళ్ళమందో తింటూ ఉంటే యజమానికి చెప్పరాదు. అట్లే దాని దూడ పాలు తాగుతూ ఉంటే ఆ విషయాన్ని యజమానికి చెప్పరాదు. ఆవులు నీరు తాగుతూ ఉన్నప్పుడు తాను నీరు తాగాలి. అవి కూర్చుంటే ఇతడూ కూర్చోవాలి. అట్లే ఆవుక్రిందపడ్డా, బురదలో పడ్డా దానిని జాగ్రత్తగా రక్షించాలి. (మనుస్మృతిలో ఈ ప్రాయశ్చిత్తము ఆవును చంపిన వాని గురించి చెప్పబడింది. 11-108-115)

బ్రాహ్మణార్థే గవార్థే వా యస్తు ప్రాణాన్ పరిత్యజేత్ ।
ముచ్యతే బ్రహ్మహత్యాయా గోప్తా గోర్బ్రాహ్మణస్య చ ॥ 43

బ్రాహ్మణుని, ఆవును రక్షింపబోయి తన ప్రాణాన్ని పోగొట్టుకొన్నచో గోవునో, బ్రాహ్మణునో రక్షించిన ఆ వ్యక్తి బ్రహ్మహత్యా పాతకమునుండి ముక్తుడౌతాడు

గోవధస్యానురూపేణ ప్రాజాపత్యం వినిర్దిశేత్ ।
ప్రాజాపత్యం తతః కృచ్ఛ్రం విభజేత చతుర్విధమ్ ॥ 44

ఏకాహమేక భక్తాశీ ఏకాహం నక్తభోజనః ।
అయాచితాశ్యేకమహః ఏకాహం మారుతాశనః ॥ 45

దినద్వయం చైకభక్తో ద్విదినం నక్తభోజనః ।
దినద్వయమయాచీ స్యాత్ ద్విదినం మారుతాశనః ॥ 46

త్రిదినం చైకభక్తాశీ త్రిదినం నక్తభోజనః ।
దినత్రయమయాచీ స్యాత్ త్రిదినం మారుతాశనః ॥ 47

చతురహం త్వేకభక్తాశీ చతురహం నక్తభోజనః ।
చతుర్దినమయాచీ స్యాత్ చతురహం మారుతాశనః ॥ 48

గోవధ చేసినవాడు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. దాని తరువాత కృచ్ఛ్రప్రాజాపత్యాన్ని నాలుగు విధములుగా విభజించి చేసికొనవలెను.

మొదటి భేదంలో ఒక దినం పగటిపూట మాత్రమే తినాలి. ఇంకొక దినం రాత్రిపూట మాత్రమే నక్తభోజనం చేయాలి. ఇంకొకనాడు యాచింపక దొరికిన దానిని మాత్రమే తినవలెను. నాలుగవ దినమున సంపూర్ణముగా నిరాహారుడై ఉండవలెను.

రెండవభేదంలో రెండుదినాలు పగటిపూట మాత్రమే తినాలి. రెండుదినాలు రాత్రిపూట మాత్రమే తినాలి. ఇంకను రెండు దినాలు అయాచితంగా వచ్చినదానినే తినాలి. ఇంకా రెండు దినాలు వాయు భోజనుడై ఆహారమేమీ తీసికొనరాదు.

మూడవభేదంలో మూడు దినాలు పగటిపూట మాత్రమే తిని, మూడు దినాలు నక్తభోజనం మాత్రం చేసి, మూడు దినాలు అయాచితాహారాన్ని మాత్రం భుజించి, మూడు దినాలు సంపూర్ణంగా ఉపవాసముండాలి.

ఇక నాలుగవ భేదంలో నాలుగు దినాలు పగటిపూట మాత్రం భుజించాలి. నాలుగు దినాలు రాత్రిపూట మాత్రం నక్తభోజనం చేయాలి. ఇంకా నాలుగు దినాలు అయాచితంగా లభించిన దాన్ని తిని తృప్తి పడాలి. చివరి నాలుగు దినాలు పూర్తిగా ఉపవాసముండాలి.

ఈ విధంగా కృచ్ఛ్రప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

ప్రాయశ్చిత్తే తతస్తీర్ణే కుర్యాద్ బ్రాహ్మణభోజనమ్ ।
విప్రాణాం దక్షిణాం దద్యాత్ పవిత్రాణి జపేద్ద్విజః ॥ 49

బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తు గోఘ్నః శుద్ధ్యేన్న సంశయః ॥ 50

పై విధంగా నాలుగు భేదములతో ఉన్న కృచ్ఛ్రప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఆచరించి బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టాలి. బ్రాహ్మణ భోజనము తరువాత వారికందరకు దక్షిణను సమర్పించుకొనవలెను. అటు పిమ్మట శుద్ధిమంత్రములను జపింపవలెను.

ఈ విధంగా ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని బ్రాహ్మణ భోజనము పెట్టినచో గోహత్యాపాతకము తప్పక తొలగిపోవును.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే అష్టమోఽధ్యాయః ।
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఎనిమిదవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ నవమోऽధ్యాయః

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

గోవధ ప్రాయశ్చిత్తము

గవాం సంరక్షణార్థాయ న దుష్యేద్రోధ బంధయోః ।
తద్వధం తు న తం వింద్యాత్కామాకామకృతం తథా ॥ 1

గోవులను రక్షించుటకై వాటిని అడ్డగించబోయినప్పుడు (రోధ సమయమున)లేక కట్టివేయుటకు ప్రయత్నించినప్పుడు ఆవు చనిపోయినచో వాటిని రక్షింపుటకు ప్రయత్నించిన వానికి దోషమంటదు. అట్లే దానిని గోవధగా పరిగణింపకూడదు. దానికై కామకృతప్రాయశ్చిత్తమును గాని అకామకృత ప్రాయశ్చిత్తమును గాని చేయుతగదు.

దండాదూర్ధ్వం యదాన్యేన ప్రహరాద్యది పాతయేత్ ।
ప్రాయశ్చిత్తం తదా ప్రోక్తం ద్విగుణం గోవధే చరేత్ ॥ 2

ఆవును కఱ్ఱతో కాక ఇతర వస్తువులచే కొట్టినందు వల్ల అది చనిపోతే ఆవును చంపినవాడు గోవధప్రాయశ్చిత్తమునకు రెండు రెట్లు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

రోధ బంధన యోక్త్రాణి ఘాతశ్చేతి చతుర్విధం ।
ఏకపాదం చరేద్రోధే ద్వౌ పాదౌ బంధనే చరేత్ ॥ 3

యోక్త్రేషు తు త్రిపాదం స్యాత్ చరేత్సర్వం నిపాతనే ।

పశువులను అడ్డగించుపుడు, పలుపు మొదలగు వాటిని కట్టునప్పుడు, నాగలి, బండి మొదలైనవాటికి కట్టి గట్టిగాపీడించినందువల్ల, పొరపాటున చనిపోవుటకవకాశమున్నది. అట్లే వానిని చంపుట అనునది నాలుగవది. ఈ విధమగు కారణాలలో రోధన సమయములో ఆవు చనిపోతే గోప్రాయశ్చిత్తంలో నాలుగవ వంతు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. అట్లే ఆవును బంధింపబోవునపుడు అజాగ్రత్త వలన చనిపోతే గోప్రాయశ్చిత్తంలో సగభాగం ప్రాయశ్చిత్తం చేసికొనవలెను. ఇక నాగలి మొదలైన వాటికి కట్టినప్పుడు పొరపాటున చనిపోతే గోప్రాయశ్చిత్తంలో మూడు వంతుల ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. చివరకు ఏ విధముగానైనను ఆవును చంపినచో గోవధప్రాయశ్చిత్తమునంతయు చేసికొనవలెను.

గోచరే వా గృహే వాపి దుర్గేష్వప్యసమస్థలే ॥ 4

నదీష్వథ సముద్రేషు త్వన్యేషు చ నదీ ముఖే ।
దగ్ధదేశే మృతా గావః స్తంభనాద్రోధ ఉచ్యతే ॥ 5

ఆవులు మేయుచోట, ఇంటియందు, దుర్గమమైన స్థలములందు, ఎత్తు పల్లములుగా ఉన్నచోట, నదుల దగ్గర, సముద్రము దగ్గర, ఇంకను ఇతర జలాశయముల దగ్గర, నది ప్రారంభమైన చోట, కాలుచున్న ప్రదేశమున ఆవులను ముందుకు పోకుండ ఆపినందువలన అవి చనిపోయినచో వాటి మరణానికి "రోధము" కారణమందురు.

యోక్త్రదామకడోరైశ్చ కంఠాభరణ భూషణైః ।
గృహే చాపి వనే వాపి బద్ధా స్యాత్ గౌర్మృతా యది ॥ 6

తదేవ బంధనం విద్యాత్కామాకామ కృతం చ యత్ ।

పలుపు మొదలైన వాటి వలన కంఠాభరణముల వలన, భూషణముల వల్ల ఇంటిలోనో, అడవిలోనో ఆవు చనిపోతే అది కామకృతమైనా, అకామకృతమైనా ఆ కారణమును బంధనమని అందురు.

హలే వా శకటే పంక్తౌ పృష్ఠే వా పీడితో నరైః ॥ 7

గోపతిర్మృత్యుమాప్నోతి యోక్త్రే భవతి తద్వధః ।

నాగలియందైనను, బండియందైనను, సమూహమందైనను మానవులు వీపుపై పొడుచుట చేత ఎద్దు చనిపోయినచో ఆ మరణకారణమును యోక్తమని అందురు.

మత్తః ప్రమత్త ఉన్మత్తశ్చేతనో వాప్యచేతనః ॥ 8

కామాకామకృతక్రోధో దండైర్వా హ్యదథోపలైః ।

ప్రహృతా వా మృతా వాపి తద్ధి హేతుర్నిపాతనే ॥ 9

బాగా మదించి, ఉన్మత్తుడై, తెలివి యందుండి, తెలివి లేక, తెలిసీ, తెలియని కోపంతో కట్టెలతో కొట్టినా రాళ్ళతో కొట్టినా లేక చంపినా దానిని "నిపాత"మని అందురు.

అంగుష్ఠమాత్రస్థూలస్తు బాహుమాత్రః ప్రమాణతః ।

ఆర్ద్రస్తు సపలాశశ్చ దండ ఇత్యభిధీయతే ॥ 10

దండమనగా బొటనవ్రేలంత లావు, బాహువంత పొడవు కలిగి, పచ్చిగా, ఆకులతో ఉండునది.

మూర్ఛితః పతితో వాఽపి దండేనాభిహతః స తు ।

ఉత్థితస్తు యదాగచ్ఛేత్ పంచ సప్త దశాథవా ॥ 11

గ్రాసం వా యది గృహ్ణీయాత్తోయం వాపి పిబేద్యది ।

పూర్వవ్యాధ్యుపసృష్టశ్చేత్ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 12

దండముతో కొట్టబడ్డ గోవు మూర్ఛతో క్రిందపడిపోయి తరువాత తానే లేచి ఐదు, ఏడు, పది అడుగులు నడచి పోయినచో, గడ్డితిని నీరు తాగినచో ప్రాయశ్చిత్తమవసరము లేదు. అట్లే ఆ గోవును కొట్టుటకు పూర్వమే రోగమున్నచో ప్రాయశ్చిత్తమక్కరలేదు.

పిండస్థే పాదమేకం తు ద్వౌ పాదౌ గర్భసమ్మితే ।

పాదోనం వ్రతముద్దిష్టం హత్వా గర్భమచేతనమ్ ॥ 13

పిండరూపంలో ఉన్నగోవును చంపితే నాలుగవ వంతు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని, గర్భరూపము దాల్చిన గోవును చంపితే రెండు వంతుల ప్రాయశ్చిత్తాన్ని, చైతన్యము లేని గర్భాన్ని పడగొట్టితే మూడు వంతుల ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

పాదేఽంగరోమవపనం ద్విపాదే శ్మశ్రుణోఽపి చ ।

త్రిపాదే తు శిఖావర్జం సశిఖం తు నిపాతనే ॥ 14

పాదే వస్త్రయుగం చైవ ద్విపాదే కాంస్యభాజనం ।
త్రిపాదే గోవృషం దద్యాత్ చతుర్థే గోద్వయం స్మృతమ్ ॥ 15

నిష్పన్నః సర్వగాత్రేషు దృశ్యతే వా స చేతనః ।
అంగప్రత్యంగ సంపూర్ణే ద్విగుణం గోవ్రతం చరేత్ ॥ 16

ఏకపాద ప్రాయశ్చిత్తమున చేతులు, కాళ్ళపై నున్న వెంట్రుకలను క్షౌరము చేసికొనవలెను. ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తమున గడ్డము, మీసములను కూడ తీసివేయవలెను. త్రిపాద ప్రాయశ్చిత్తమున శిఖను వదలి మిగిలిన వెండ్రుకలను, నిపాతమున శిఖతో వెంట్రుకలనన్నిటిని తీసివేయవలెను. అట్లే ఏకపాదప్రాయశ్చిత్తంలో రెండు వస్త్రాలను దానం చేయువలెను. ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తంలో కంచుపాత్రలను, త్రిపాదప్రాయశ్చిత్తంలో ఆవును, ఎద్దును కలిపి, నిపాతన ప్రాయశ్చిత్తంలో రెండు గోవులను దానమీయవలెను. ఆవు "కట్టిన" తరువాత ఆ గర్భానికి అవయవములన్నీ వచ్చి అది చైతన్యముతో నున్నప్పుడు ఆ ఆవు గర్భాన్ని పడునట్లు చేసినచో అతనికి గోవధకంటె రెండు రెట్లు ఎక్కువ ప్రాయశ్చిత్తము విధింపబడుతుంది.

పాషాణేనైవ దండేన గావో యేనాభిఘాతితాః ।
శృంగభంగే చరేత్పాదం ద్వౌ పాదౌ నేత్రఘాతనే ॥ 17

లాంగూలే పాదకృచ్ఛ్రస్తు ద్వౌ పాదావస్థిభంజనే ।
త్రిపాదం చైవ కర్ణే తు చరేత్సర్వం నిపాతనే ॥ 18

శృంగభంగేఽస్థిభంగే చ కటిభంగే తథైవ చ ।
యది జీవతి షణ్మాసాన్ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 19

రాళ్ళచేతనో, దండముచేతనో ఆవులను కొట్టినప్పుడు కొమ్ము విరిగినచో ఏకపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. కండ్లు పోతే ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని అట్లే తోకతెగిపోతే ఏక పాద ప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఎముకలు విరిగిపోతే ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని చెవులు తెగిపోతే త్రిపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, నిపాతనమున సమస్త ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

కాని కొమ్ములు విరిగినా, ఎముకలు విరిగినా, నడుము విరిగినా, అది ఆరునెలలు బ్రతికియున్నచో ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలసిన పనిలేదు.

వ్రణభంగే చ కర్తవ్యః స్నేహాభ్యంగస్తు పాణినా ।
యవసం చోపహంతవ్యో యావత్ దృఢబలో భవేత్ ॥ 20

యావత్సంపూర్ణసర్వాంగః తావత్తం పోషయేన్నరః ।
గోరూపం బ్రాహ్మణస్యాగ్రే నమస్కృత్వా విసర్జయేత్ ॥ 21

యద్యసంపూర్ణసర్వాంగో హీనదేహో భవేత్తదా ।
గోఘాతకస్య తస్యార్ధం ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 22

గోవు యొక్క శరీరం పైన తాను కొట్టినందువల్ల పుండైతే దానికి మెల్లగా నూనెను రాయవలెను. అట్లే ఆ గోవునకు తగిన బలము వచ్చేవరకు గడ్డిని చిన్న చిన్న ముక్కలుగా చేసి పెట్టవలెను. ఈ విధంగా ఆ గోవుకు సంపూర్ణమైన బలం వచ్చేవరకు చేయవలెను. తరువాత బ్రాహ్మణునకు నమస్కరించి ఆవును వదలిపెట్టవలెను.

పై విధంగా ఆవుకు నూనె మొదలైన వాటిచే సేవచేస్తున్నా బలం రాకపోతే, అవయవలోపం ఏర్పడితే ఆ గోఘాతకుడు అర్ధప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

కాష్ఠలోష్ఠక పాషాణైః శస్త్రేణైవోద్ధతో బలాత్ ।
వ్యాపాదయతి యో గాం తు తస్య శుద్ధిర్వినిర్దిశేత్ ॥ 23

చరేత్సాంతపనం కాష్ఠే ప్రాజాపత్యం తు లోష్ఠకే ।
తప్తకృచ్ఛ్రం తు పాషాణే శస్త్రేణైవాతికృచ్ఛ్రకమ్ ॥ 24

పంచ సాంతపనే గావః ప్రాజాపత్యే తథా త్రయః ।
తప్తకృచ్ఛ్రే భవంత్యష్టౌ అతికృచ్ఛ్రే త్రయోదశ ॥ 25

మదించిన మానవుడు కట్టె, మట్టిపెడ్డలు, రాళ్ళు, ఆయుధముచే గోవును గట్టిగా కొట్టి చంపినచో దానికిట్లు ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. దండంతో కొట్టినచో సాంతపన కృచ్ఛ్రాన్ని, మట్టిపెడ్డలతో కొట్టినచో ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని, రాళ్ళచే కొట్టినప్పుడు తప్తకృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తాన్ని, ఆయుధముచే కొట్టినచో అతికృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేయాలి.

సాంతపన ప్రాయశ్చిత్తము తరువాత ఐదు ఆవులను, ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తము తరువాత మూడు ఆవులను, తప్తకృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తము తరువాత ఎనిమిది ఆవులను, అతికృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తానంతరం పదమూడు ఆవులను దానం చేయాలి.

ప్రమాపణే ప్రాణభృతాం దద్యాత్తత్ప్రతిరూపకమ్ ।
తస్యానురూపం మూల్యం వా దద్యాదిత్యబ్రవీన్మనుః ॥ 26

జంతువులను కొట్టి చంపినసందర్భంలో దానితో సమానమైన ప్రాణిని గాని, దాని

మూల్యాన్ని గాని చెల్లించాలని మనువు పేర్కొన్నాడు.

అన్యత్రాంకన లక్ష్మభ్యాం వాహనే మోచనే తథా ।
సాయం సగోపనార్థం చ న దుష్యేద్రోధబంధయోః ॥ 27

గోవును భగవంతుని పేరు మీద వదలిపెట్టుచు గుర్తు పెట్టునప్పుడు తప్ప బండికి కట్టునప్పుడు, వదలిపెట్టునప్పుడు, సాయంకాలమందు రక్షించు సమయమున రోధనము లేక బంధనము చేసినచో దోషము కాజాలదు.

అతిదాహేఽతివాహే చ నాసికాభేదనే తథా ।
నదీపర్వత సంచారే ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 28

అతి దాహే చరేత్పాదం ద్వౌ పాదౌ వాహనే చరేత్ ।
నాసిక్యే పాదహీనం తు చరేత్సర్వం నిపాతనే ॥ 29

దహనాత్తు విపద్యేత అనడ్వాన్యోక్త్రయంత్రితః ।
ఉక్తం పరాశరేణైవ హ్యేకం పాదం యథావిధి ॥ 30

గోవుకు గుర్తుపెట్టు సమయమున శరీరం బాగుగా కాలినచో, అధికమైన బరువు వేసి బండ్లను మోయించునపుడు, ముక్కుకు త్రాడు వేస్తున్నప్పుడు ముక్కు పగిలినచో నదీపర్వతప్రాంతాలలో తిప్పునప్పుడు చేయవలసిన ప్రాయశ్చిత్తము ఇక వివరింపబడును.

అతి దాహము చేసినప్పుడు (బాగా కాల్చినప్పుడు) పాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, అతిగా బరువులు మోపినప్పుడు ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, ముక్కు, కాళ్ళకు దెబ్బలు తగిలించినప్పుడు త్రిపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, నిపాతనమున సర్వప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఆచరింపవలెను. కట్టివేసియున్నప్పుడు గోవును కాల్చినప్పుడు అది చనిపోయినచో ఏకపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని తప్పక చేసికొనవలెనని పరాశర మహర్షి తెలిపెను.

రోధనం బంధనం చైవ భారప్రహరణం తథా ।
దుర్గప్రేరణ యోక్త్రం చ నిమిత్తాని వధస్య షట్ ॥ 31

గోవులను అడ్డగించుట, కట్టివేయుట, అధికమైన బరువును వేయుట, కొట్టుట, దుర్గమ ప్రదేశములకు పంపుట, యోక్త్రము ఈ ఆరు గోవధకు కారణమగుచున్నవి.

బంధపాశసుగుప్తాంగో మ్రియతే యది గోపశుః ।
భువనే తస్య పాపీ స్యాత్ ప్రాయశ్చిత్తార్థమర్హతి ॥ 32

తాళ్ళతో కట్టివేసినందువల్ల అవు చనిపోతే దాని చావుకు కారణమైనవాడు అర్ధకృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

న నారికేళైర్న చ శాణసూత్రైర్న చాపిమౌంజైర్న చ వల్కశృంఖలైః ।

ఏతైస్తు గావో న నిబంధనీయా బద్ధ్వా తు తిష్ఠేత్పరశుం గృహీత్వా ॥ 33

కొబ్బరి తాళ్ళతో, శణమనే గడ్డిచే చేయబడ్డ తాళ్ళతో, ముంజమను గడ్డిచే చేయబడ్డ తాళ్ళతో, నారతాళ్ళతో, ఇనుపసంకెళ్ళతో గోవులను ఎప్పుడు వేయుటకు కట్టివేయరాదు. వీటితో గోవులను కట్టివేస్తే అవసరమైనచో ఆ బంధనమును తెంపుటకై గొడ్డలి తీసికొని నిలబడవలెను.

కుశైః కాశైశ్చ బధ్నీయాత్ గోపశుం దక్షిణాముఖం ।

పాశలగ్నాగ్ని దగ్ధేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 34

గోవులను కుశము లేక కాశమను గడ్డిచే చేయబడిన తాళ్ళతో దక్షిణముఖముగా ఉండునట్లు కట్టివేయవలెను. అప్పుడు త్రాడునకు పొరపాటున అగ్ని అంటుకొని గోవులు తగులబడ్డప్పటికీ పాపమంటదు.

యది తత్ర భవేత్కాష్ఠం ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ।

జపిత్వా పావనీం దేవీం ముచ్యతే తత్ర కిల్బిషాత్ ॥ 35

గోవును కట్టివేసిన తరువాత కట్టెతో కొట్టినచో గాయత్రీ జపాన్ని చేసినచో ఆ బ్రాహ్మణుడు పరిశుద్ధుడగును.

ప్రేరయన్ కూపవాపీషు వృక్షచ్ఛేదేషు పాతయన్ ।

గవాశనేషు విక్రీణంస్తతః ప్రాప్నోతి గోవధమ్ ॥ 36

గోవులను బావులందు, కొట్టిన చెట్లకొమ్మలపై పడవేసినచో, గోమాంసమును తినే వారి గురించి కటికవానికి అమ్మినచో గోహత్యచేసిన పాపము సంభవించును.

ఆరాధితస్తు యః కశ్చిత్ భిన్నకక్షో యదా భవేత్ ।

శ్రవణం హృదయం భిన్నం మగ్నో వా కూపసంకటే ॥ 37

కూపాదుత్క్రమణే చైవ భగ్నో వా గ్రీవ పాదయోః ।

స ఏవ మ్రియతే తత్ర త్రీన్పాదాంస్తు సమాచరేత్ ॥ 38

గోవును కాయుచున్నప్పుడు ఏదేని ఒక కారణము వల్ల రొమ్ము విరిగినా, చెవి, హృదయము దెబ్బతిన్నా, బావిలో పడినా, బావిలోనుండి తీయుచున్నప్పుడు మెడ, కాళ్ళు

మొదలైనవి విరిగినా, లేక చనిపోయినా అతడు మూడు పాదముల గోవధప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

కూపఖాతే తటాబంధే నదీబంధే ప్రపాసు చ
పానీయేషు విపన్నానాం ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 39

కూపఖాతే తటాఖాతే దీర్ఘఖాతే తథైవ చ ।
స్వల్పేషు ధర్మఖాతేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 40

గోవులు తమంతట తామే పోవుచు బావిబొందలో, చెరువులో, నదిలో, నీటిగుంటలో పడిపోయినచో వాటిని త్రవ్విన వానికి ప్రాయశ్చిత్తము లేదు. అట్లే బావులు, చెరువులు, దిగుడు బావులు ఇతరమైన ధర్మకార్యములకై తీసిన గుంటలో గోవు పడిపోయినచో వాటిని త్రవ్విన వానికి పాపమంటదు.

వేశ్మ ద్వారే నివాసేషు యో నరః ఖాతమిచ్ఛతి ।
స్వకార్య గృహఖాతేషు ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 41

తన ఇంటిముందు తన ఇంటిలో, తన ఇల్లు కట్టు సమయమున లోతుగా గోయి త్రవ్వినప్పుడు దానిలో గోవు పడినచో ఆ ఇంటి యజమానికి పాపమంటుకొనును. కావున అతడు తప్పక ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

నిశిబంధనిరుద్ధేషు సర్ప వ్యాఘ్ర హతేషు చ ।
అగ్నివిద్యుద్విపన్నానాం ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 42

గ్రామఘాతే శరౌఘేణ వేశ్మ భంగ నిపాతనే ।
అతివృష్టి హతానాం చ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 43

సంగ్రామేఽపహృతానాం చ యే దగ్ధా వేశ్మకేషు చ ।
దావాగ్నిగ్రామఘాతేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 44

యంత్రితా గౌశ్చికిత్సార్థం మూఢగర్భ విమోచనే ।
యత్నే కృతే విపద్యేత ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 45

రాత్రి వేళలందు కట్టివేసినందువల్లసర్పము, వ్యాఘ్రము మొదలైనవాటి వలన అగ్నివల్ల, పిడుగువల్ల ఆవు చనిపోయినప్పుడు ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలసిన పనిలేదు. అట్లే దుర్మార్గులు శత్రువులు వచ్చి గ్రామాన్ని ముట్టడించి ఊరిపై బాణములను వేసినప్పుడు, ఇల్లు కూలి

చనిపోయినప్పుడు, అతివృష్టి వలన చనిపోయినప్పుడు ప్రాయశ్చిత్తమును ఎవ్వరూ చేసికొనవలసిన అవసరము లేదు. అట్లే యుద్ధం వల్ల, శత్రువులు అపహరింపగా చనిపోయిన వాటిని గురించి, ఇండ్లు తగులబడిపోతున్నందువల్ల అందు చిక్కుకొని చనిపోయిన గోవుల గురించి, దావాగ్ని వలన, గ్రామాన్ని ముట్టడించినందువల్ల చనిపోయిన గోవుల గురించి ప్రాయశ్చిత్తమును ఎవ్వరు చేసికొనవలసని అవసరము లేదు. అదే విధంగా చికిత్సకొరకు కట్టి వేసినప్పుడు, కడుపులో చనిపోయిన పిండాన్ని తీసివేయునప్పుడు చనిపోయిన ఆవులగురించి ప్రాయశ్చిత్తమక్కరలేదు.

వ్యాపన్నానాం బహూనాం చ రోధనే బంధనే౽పి వా ।
భిషఙ్మిథ్యాపచారేణ ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 46

దెబ్బలు, రోగము మొదలైన వాటి వల్ల బాధపడుతున్న అనేకమైన పశువులను ఒకే దగ్గర కట్టివేసినందువల్ల వాటిలో కొన్ని చనిపోయినను, వైద్యము తెలియక మందులిచ్చినందు వలన చనిపోయినను ప్రాయశ్చిత్తమును తప్పక చేసికొనవలెను.

గోవృషాణాం విపత్తౌ చ యావంతః ప్రేక్షకా జనాః ।
అనివారయతాం తేషాం సర్వేషాం పాతకం భవేత్ ॥ 47

ఆవులు, ఎద్దులు ఆపదలో చిక్కుకొన్నప్పుడు చూస్తూ ఉండి కూడా ఆ ఆపదను తొలగించుటకు ప్రయత్నించని ప్రజలందరు ప్రాయశ్చిత్తమును తప్పక చేసికొనవలెను.

ఏకో హతో యైర్బహుభిః సమేతైర్న జ్ఞాయతే యస్య హతో౽భిఘాతాత్ ।
దివ్యేన తేషాముపలభ్య హంతా నివర్తనీయో నృపసన్నియుక్తైః ॥ 48

చాలామంది కలసి రాళ్ళు రప్పలు వంటి వానిని విసరి గోవును గాయపరిచినా, చంపినా, ఆ సమూహంలో ఎవ్వరు చంపిరను విషయము స్పష్టముగా లేనందువల్ల రాజు వారిచే శపథము మొదలైన దివ్య పరీక్షలు చేయించి గోవును గాయపరచినవానికి లేక హత్యచేసినవానికి శిక్ష విధింపవలెను.

ఏకా చేద్బహుభిః కాచిత్ దైవాద్వ్యాపాదితా క్వచిత్ ।
పాదం పాదం తు హత్యాయాశ్చరేయుస్తే పృథక్ పృథక్ ॥ 49

ఈ విధంగా అనేకులు కలసి ఒక గోవును చంపినప్పుడు నిజముగా దానిని చంపినవాడు తెలియనిచో ఆ సమూహమందు ఉన్న వారందరూ పాద, పాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఆచరింపవలెను.

హతే తు రుధిరం దృశ్యం వ్యాధిగ్రస్తః కృశో భవేత్ ।
లాలాభవతి దంష్ట్రేషు ఏవమన్వేషణం భవేత్ ॥ 50

గ్రాసార్థం చోదితో వాఽపి అధ్వానం నైవ గచ్ఛతి ।
మనునా చైవమేకేన సర్వశాస్త్రాణి జానతా ।
ప్రాయశ్చిత్తం తు తేనోక్తం గోఘ్నశ్చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 51

ఆవును నలుగురు కలసి కొట్టినచో (దాని ముక్కు నోరు నుండి)రక్తము కారితే అది కొట్టినందువల్ల చనిపోయినట్లు, కృశించి చనిపోతే వ్యాధివల్ల చనిపోయినట్లు, నోటిలో లాలాజలము వస్తే పాము కాటువల్ల మరణించినట్లు గుర్తింపవలెను. అట్లే మేయుటకై బయటకు పంపినా నడవలేకపోయినచో వ్యాధిగ్రస్తముగా భావింపవలెనని సర్వశాస్త్ర విశారదుడైన మనువు పేర్కొనెను. గోహత్యా ప్రాయశ్చిత్తముగా చాంద్రాయణవ్రతాన్ని విధింపవలెనని మనువు పేర్కొన్నాడు.

కేశానాం రక్షణార్థాయ ద్విగుణం వ్రతమాచరేత్ ।
ద్విగుణే వ్రత ఆదిష్టే దక్షిణా ద్విగుణా భవేత్ ॥ 52

రాజా వా రాజపుత్రో వా బ్రాహ్మణో వా బహుశ్రుతః ।
అకృత్వా వపనం తేషాం ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 53

యస్య న ద్విగుణం దానం కేశశ్చ పరిరక్షితః ।
తత్పాపం తస్య తిష్ఠేత వక్తా చ నరకం వ్రజేత్ ॥ 54

గోహత్య చేసినవాడు తన వెంట్రుకలను కొరిగించుకొనక రక్షించుకొనవలెనని భావిస్తే ద్విగుణమైన ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని, ద్విగుణమైన దక్షిణను ఈయవలెను. రాజు, రాజపుత్రుడు, చక్కగా వేదాలను అధ్యయనం చేసిన బ్రాహ్మణుడు వీరికి కేశములను కొరిగింపక ప్రాయశ్చిత్తము మాత్రము చెప్పబడింది. ఇక ఇతరులు తమ వెంట్రుకలను రక్షించుకొనుచు రెండితలు దానాన్ని చేయనిచో వారి పాపమట్లే ఉండును. చివరకు వారు నరకానికి కూడ పోయెదరు.

యత్కించిత్క్రియతే పాపం సర్వం కేశేషు తిష్ఠతి ।
సర్వాన్కేశాన్సముద్ధృత్య ఛేదయేదంగులిద్వయమ్ ॥ 55

ఏవం నారీకుమారీణాం శిరసో ముండనం స్మృతం ।

న స్త్రీణాం కేశవపనం న దూరే శయనాసనమ్ ॥ 56

మానవులు చేయు పాపమంతయు కేశములందే ఉండును కావున కేశములనన్నిటిని ఎత్తిపట్టుకొని రెండంగుళముల మేర కత్తిరింపవలెను. ఈ నియమము స్త్రీలకు పెండ్లికాని ఆడపిల్లలకు మాత్రము సంబంధించినది. అనగా స్త్రీలకు రెండంగుళముల వెండ్రుకలు కత్తిరించినచో సరిపోతుంది. సుమంగళియైన స్త్రీలకు తలగొరిగించుట, భర్తకు దూరముగా (ఒకే ఇంటిలో) పడుకొనుట, కూర్చుండుట అనునది కూడదు.

న చ గోష్ఠే వసేద్రాత్రౌ న దివా గా అనువ్రజేత్ ।

నదీషు సంగమే చైవ అరణ్యేషు విశేషతః ॥ 57

న స్త్రీణామజినం వాసో వ్రతమేవం సమాచరేత్ ।

త్రిసంధ్యం స్నానమిత్యుక్తం సురాణామర్చనం తథా ॥ 58

బంధుమధ్యే వ్రతం తాసాం కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదికం ।

గృహేషు సతతం తిష్ఠేత్ శుచిర్నియమమాచరేత్ ॥ 59

స్త్రీలు రాత్రిపూట కొట్టములందు నివసింపరాదు. పగటిపూటనైనా ఆవులవెంట అడవికి పోరాదు. ఒంటరిగా నదుల దగ్గరకు, అనేకులు స్నానము చేయు నదీ సంగమస్థలముల దగ్గరకు, అడవికి పోరాదు. అట్లే వారు కృష్ణాజినాన్ని ధరింపరాదు. మూడు సంధ్యలందు స్నానము చేసి దేవతార్చన చేయుటే వారు చేయవలసిన వ్రతము. వారు బంధువుల మధ్యనే కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాది వ్రతాలను చేయాలి. వారు ఇంటిలో ఎల్లప్పుడు పవిత్రముగా నియమములతో ఉండవలెను.

ఇహ యో గోవధం కృత్వా ప్రచ్ఛాదయితుమిచ్ఛతి ।

స యాతి నరకం ఘోరం కాలసూత్రమసంశయమ్ ॥ 60

విముక్తో నరకాత్తస్మాన్మర్త్యలోకే ప్రజాయతే ।

క్లీబో దుఃఖీ చ కుష్ఠీ చ సప్త జన్మాని వై నరః ॥ 61

తస్మాత్ప్రకాశయేత్పాపం స్వధర్మం సతతం చరేత్ ।

స్త్రీబాలభృత్యగోవిప్రేష్వతికోపం వివర్జయేత్ ॥ 62

గోవధచేసి దానిని కప్పిపుచ్చుకొనువాడు కాలసూత్రమనే భయంకర నరకమునకు పోవును.

ఆ నరకమందు చాలాకాలము దుఃఖములననుభవించి భూలోకమున నపుంసకుడుగా, కుష్ఠురోగిగా. దుఃఖవంతుడుగా ఏడేసి జన్మలు పొందును.

అందువలన గోవధచేసినవాడు తన పాపాన్ని నలుగురికి చెప్పుకొని ప్రాయశ్చిత్తమును చేసుకొనవలెను. అట్లే తనకు నిర్దేశింపబడిన ధర్మమును తప్పక ఆచరింపవలెను. అట్లే యజమాని స్త్రీలు, బాలురు, సేవకులు, రోగములచే బాధపడుచున్నవారిపై అతిగా కోపగించుకొనరాదు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే నవమోఽధ్యాయః ।
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న తొమ్మిదవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ దశమోఽధ్యాయః

పదియవ అధ్యాయము

అగమ్యాగమన ప్రాయశ్చిత్తము

చాతుర్వర్ణ్యేషు సర్వేషు హితాం వక్ష్యామి నిష్కృతిం ।
అగమ్యాగమనే చైవ శుద్ధౌ చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 1

బ్రాహ్మణులు మొదలైన చతుర్వర్ణములవారు పాపముల నుండి తొలగు ఉపాయమును వివరింతును. చతుర్వర్ణములవారు అగమ్యయైన స్త్రీతో సంగమించినప్పుడు ఆ పాపము తొలగిపోవుటకు చాంద్రాయణ వ్రతమును ఆచరింపవలెను.

ఏకైకం హ్రాసయేత్ గ్రాసం కృష్ణే శుక్లే చ వర్ధయేత్ ।
అమావాస్యాం న భుంజీత హ్యేష చాంద్రాయణో విధిః ॥ 2

కృష్ణపక్షమున ఒక్కొక్క దినము ఒక్కొక్క ముద్దను తగ్గిస్తూ అమావాస్యనాడు పూర్తిగా ఉపవాసముండవలెను. అట్లే శుక్ల పక్షమున ఒక్కొక్క దినము ఒక్కొక్క ముద్ద చొప్పున పెంచుకుంటూ పోవలెను. ఈ వ్రతాన్ని చాంద్రాయణ వ్రతమని అందురు.

కుక్కుటాండ ప్రమాణం తు గ్రాసం వై పరికల్పయేత్ ।
అన్యథా జాతదోషేణ న ధర్మో న చ శుద్ధ్యతే ॥ 3

భోజనమందు ఒక్కొక్క ముద్ద కోడిగుడ్డంత మాత్రమే ఉండవలెను. దీని కంటె విరుద్ధంగా

మిక్కిలి పెద్దగా ఉంటే దోషం కలుగుతుంది. అది ధర్మవిరుద్ధం కూడ అందువల్ల పాపం నశింపదు.

ప్రాయశ్చిత్తే తతశ్చీర్ణే కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనం ।
గోద్వయం వస్త్రయుగ్మం చ దద్యాద్విప్రేషు దక్షిణామ్ ॥ 4

చాంద్రాయణవ్రతముచే ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొన్న తరువాత బ్రాహ్మణులకు సంతృప్తి కలుగునట్లు భోజనము పెట్టి ఒక గోవుల జతను, వస్త్రముల జతను బ్రాహ్మణునకు దానముగా సమర్పించుకొనవలెను.

చాండాలీం వా శ్వపాకీం వా అనుగచ్ఛతి యో ద్విజః ।
త్రిరాత్రముపవాసీ చ విప్రాణామనుశాసనాత్ ॥ 5

సశిఖం వపనం కృత్వా ప్రాజాపత్యద్వయం చరేత్ ।
బ్రహ్మకూర్చం తతః కృత్వా కుర్యాద్బ్రాహ్మణ తర్పణమ్ ॥ 6

గాయత్రీం చ జపేన్నిత్యం దద్యాద్గో మిథునద్వయం ।
విప్రాయ దక్షిణాం దద్యాచ్ఛుద్ధిమాప్నోత్యసంశయమ్ ॥
గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాచ్ఛుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 7

చండాలస్త్రీతో గాని, శ్వపాచియైన (కుక్కమాంసాన్ని వండుకొని తినే) స్త్రీతో గాని బ్రాహ్మణుడు పోయినచో బ్రాహ్మణుల యొక్క ఆజ్ఞననుసరించి మూడు దినములు ఉపవాసముండవలెను. తరువాత తన శిఖతోపాటు శిరస్సునంతయు క్షౌరము చేయించుకొని రెండు ప్రాజాపత్యవ్రతములను చేయవలెను. తరువాత బ్రాహ్మకూర్చమను వ్రతమును చేయవలెను.

(అహోరాత్రోషితో భూత్వా పౌర్ణమాస్యాం విశేషతః । పంచ గవ్యం పిబేత్ప్రాతః బ్రహ్మకూర్చమితిస్మృతమ్ ॥ ఒక దినమంతా ఉపవాసముండవలెను. అది పూర్ణిమనాడు చేస్తే విశేష ఫలముంటుంది. మరునాడు ఉదయమున పంచగవ్యాన్ని సేవిస్తే అది బ్రహ్మకూర్చమనబడుతుంది.) తరువాత గాయత్రీ జపం చేస్తూ బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ చేయవలెను. అటుపిమ్మట సద్బ్రాహ్మణునకు రెండు ఆవు ఎద్దుల జంటలను దానముగా ఇచ్చినచో ఆతడు శుద్ధిని పొందును. పరాశరుడు మాత్రం ఒక జతను దానముగా ఇచ్చినచో చాలునని చెప్పెను.

క్షత్రియో వాఽథ వైశ్యో వా చాండాలీం గచ్ఛతో యది ।

ప్రాజాపత్యద్వయం కుర్యాద్దద్యాత్ గోమిథునద్వయమ్ ॥ 8

క్షత్రియుడు గాని వైశ్యుడు గాని చండాలస్త్రీతో పోయినచో రెండు ప్రాజాపత్యవ్రతాలు చేసి రెండు ఆవు ఎద్దుల జంటలను బ్రాహ్మణునకు దానముగా సమర్పించుకొనవలెను.

శ్వపాకీం వాఽథ చాండాలీం శూద్రో వా యది గచ్ఛతి ।

ప్రాజాపత్యం చరేత్కృచ్ఛ్రం చతుర్గోమిథునం దదేత్ ॥ 9

శూద్రుడు చండాలస్త్రీ లేక శ్వపాచియైన స్త్రీతో పోయినచో ఒక ప్రాజాపత్య వ్రతమునాచరించి నాలుగు గోమిథునములను (ఆవు, ఎద్దు) దానము చేయవలెను.

మాతరం యది గచ్ఛేత్తు భగినీం స్వసుతాం తథా ॥ 10

ఏతాస్తు మోహితో గత్వా త్రీణి కృచ్ఛ్రాణి సంచరేత్ ।

చాంద్రాయణత్రయం కుర్యాత్ శిరచ్ఛేదేన శుద్ధ్యతి ॥ 11

మోహపరవశుడై తన తల్లి, చెల్లెలు లేక తన కూతురుతో పోయినవాడు మూడు కృచ్ఛ్రవ్రతములను మూడు చాంద్రాయణ వ్రతములనాచరింపవలెను. చివరకు తన శిరస్సును ఛేదించుకొనవలెను. అప్పుడే శుద్ధి కలుగుతుంది.

మాతృష్వసృగమే చైవ ఆత్మమేఢ్ర నికృంతనమ్ ॥ 12

అజ్ఞానేన తు యో గచ్ఛేత్కుర్యాచ్చాంద్రాయణ ద్వయం ।

దశ గోమిథునం దద్యాచ్ఛుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 13

తెలిసి మేనత్తతో పోయినచో ప్రాయశ్చిత్తముగా తన మేఢ్రమును కోసికొనవలెను. అట్లే తెలియక మేనత్తతో పోయినచో రెండు చాంద్రాయణ వ్రతములు చేసి పది గోవుల జంటలను దానముగా ఇవ్వవలెను.

పితృదారాన్ సమారుహ్య మాతురాప్తాం చ భ్రాతృజాం ।

గురుపత్నీం స్నుషాం చైవ భ్రాతృభార్యాం తథైవ చ ॥ 14

మాతులానీం సగోత్రాం చ ప్రాజాపత్యత్రయం చరేత్ ।

గోద్వయం దక్షిణాం దత్వా ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 15

తన తల్లియొక్క సవతులతోను, తల్లికి ఆప్తురాలైన స్త్రీతోను, సోదరుని కూతురుతోను, గురువుగారి భార్యతోను, కోడలితోను, సోదరుని భార్యతోను, మేనమామ భార్యతోను, తన

గోత్రమునకు చెందిన స్త్రీతోను పోయినవాడు మూడు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్రములు చేసికొని రెండు గోవులను దానమిచ్చినచో పాపపరిహారమగును.

పశువేశ్యాదిగమనే మహిష్యుష్ట్రీ కపీం తథా ।
ఖరీం చ సూకరీం గత్వా ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ॥ 16

వేశ్యలో బఱ్ఱె, ఒంటె, కోతి, గాడిద, పంది వంటి పశువులతో లైంగిక సంబంధము పెట్టుకొన్నచో ప్రాజాపత్యవ్రతమునాచరింపవలెను.

గోగామీ చ త్రిరాత్రేణ బ్రాహ్మణాయ చ గాం దదేత్
మహిష్యుష్ట్రీ ఖరీగామీ త్వహోరాత్రేణ శుధ్యతి ॥ 17

ఆవుతో లైంగిక సంబంధమును పెట్టుకొన్నవాడు మూడు రాత్రులుపవాసముండి బ్రాహ్మణునకొక గోవును దానముగా ఈయవలెను. అట్లే బఱ్ఱె, ఒంటె, గాడిదలతో లైంగిక సంబంధము పెట్టుకొన్నచో ఒక దినమంతయు ఉపవాసమున్నచో శుద్ధుడగును.

డామరే సమరే వాఽపి దుర్భిక్షే వా జనక్షయే ।
బందిగ్రాహే భయార్తే వా సదా స్వస్త్రీం నిరీక్షయేత్ ॥ 18

భయంకరమైన సమయమున, యుద్ధసమయమున, దుర్భిక్షమందు, జనక్షయమేర్పడినప్పుడు బందిగా పట్టుకొన్నప్పుడు, ఇంకను ఇతర సమయములందును అన్యస్త్రీలను కోరక తన స్త్రీ కొరకు మాత్రమే నిరీక్షించుట తగినది.

చాండాలైః సహ సంపర్కం యా నారీ కురుతే తతః ।
విప్రాన్దశ వరాన్ కృత్వా స్వయం దోషం ప్రకాశయేత్ ॥ 19

ఆకంఠసంమితే కూపే గోమయోదక కర్దమే
తత్ర స్థిత్వా నిరాహారా త్వహో రాత్రేణ నిష్క్రమేత్ ॥ 20

సశిఖం వపనం కృత్వా భుంజీయాద్యావకౌదనం
త్రిరాత్రముపవాసిత్వా త్వేకరాత్రం జలే వసేత్ ॥ 21

చండాలురతో సంబంధము పెట్టుకొన్న స్త్రీ తాను చేసిన తప్పును పదిమంది బ్రాహ్మణులముందు చెప్పుకొని పేడ, బురద నిండిన గోతిలో కంఠము వరకు ఒక దినమంతయు నిరాహారముగా ఉండవలెను. తరువాత తలవెంట్రుకలన్నిటిని కొరిగించుకొని మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండి ఒక రాత్రియంతా నీటియందే ఉండవలెను.

శంఖపుష్పీ లతామూలం పత్రం వా కుసుమం ఫలం ।
సువర్ణం పంచగవ్యం చ క్వాథయిత్వా పిబేజ్జలమ్ ॥ 22

ఏకభక్తం చరేత్పశ్చాద్యావత్పుష్పవతీ భవేత్ ।
వ్రతం చరతి తద్యావత్తావత్సంవసతే బహిః ॥ 23

ప్రాయశ్చిత్తే తతశ్చీర్ణే కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనం ।
గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాచ్ఛుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 24

తరువాత శంఖపుష్పి అనే ఓషధి లతయొక్క వేళ్ళను, ఆకులను, పూవును, ఫలాన్ని అన్నిటిని బంగారము పంచగవ్యములతో కలిపి బాగుగా మర్దించి ఆ నీటినంతయు ఆ స్త్రీ త్రాగవలెను. ఆమె ముట్టగునంతవరకు ప్రతిదినము ఒక పూట మాత్రము భుజింపవలెను. ఈ వ్రతమును చేయునంతవరకు ఆమె ఇంటి బయటనే నివసింపవలెను. ఈప్రాయశ్చిత్త వ్రతాన్ని పూర్తిచేసిన తరువాత బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ చేయవలెను. బ్రాహ్మణభోజనానంతరం సద్బ్రాహ్మణునకు రెండు గోవులను దానముగా ఇచ్చినచో శుద్ధి కలుగునని పరాశర మహర్షి తెలిపెను.

చాతుర్వర్ణ్యస్య నారీణాం కృచ్ఛ్రం చాంద్రాయణ వ్రతం ।
యథా భూమిస్తథా నారీ తస్మాత్తాం న తు దూషయేత్ ॥ 25

బ్రాహ్మణాది చతుర్వర్ణములకు చెందిన స్త్రీలు తప్పుచేస్తే వారు కృచ్ఛ్ర చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరింపవలెను. స్త్రీ భూమి వంటిది కావున ఆమెను అపవిత్రము చేయుట తగినది కాదు.

బందిగ్రాహేణ యా భుక్తా హత్వా బద్ధ్వా బలాద్భయాత్ ।
కృత్వా సాంతపనం కృచ్ఛ్రం శుద్ధ్యేత్పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 26

సకృద్భుక్తా తు యా నారీ నేచ్ఛంతీ పాపకర్మభిః ।
ప్రాజాపత్యేన శుద్ధ్యేత ఋతుప్రస్రవణేన చ ॥ 27

స్త్రీని కొట్టి, భయపెట్టి, కట్టివేసి, బందిగా చేసి బలాత్కారముగా అనుభవించినచో ఆమె కృచ్ఛ్ర సాంతపనమను వ్రతము చేసినచో పరిశుద్ధురాలౌతుందని పరాశర మహర్షి తెలిపెను. అట్లే ఆ స్త్రీకి ఇష్టము లేకున్నా పాపాత్ములైన పురుషులు ఆమెను బలాత్కారముగా ఒక్కసారి అనుభవించినచో ఆమె ప్రాజాపత్యమను వ్రతము చేసి రజస్వలయైన తరువాత పరిశుద్ధియగును.

పతత్యర్థం శరీరస్య యస్య భార్యా సురాం పిబేత్ ।
పతితార్థ శరీరస్య నిష్కృతిర్న విధీయతే ॥ 28

గాయత్రీం జపమానస్తు కృచ్ఛ్రం సాంతపనం చరేత్ ॥ 29

గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధి సర్పిః కుశోదకమ్ ।
ఏకరాత్రోపవాసశ్చ కృచ్ఛ్ర సాంతపనం స్మృతమ్ ॥ 30

తనభార్య సురాపానం చేస్తే శరీరార్థభాగం పతనమౌతుంది. శరీరార్థభాగం పతనమైన వానికి సాధారణ ప్రాయశ్చిత్తము కనిపించదు. కావున అతడు గాయత్రీ జపాన్ని చేస్తూ కృచ్ఛ్ర సాంతపన వ్రతాన్ని ఆచరించాలి.

కృచ్ఛ్ర సాంతపనమనగా పంచగవ్యములనదగిన గోమూత్రము, గోమయము, గోక్షీరము, గోదధి, ఆవునేయి వీటిని దర్భలు వేసిన నీటితో ఉదయము తీసికొని రాత్రియంతా ఉపవాసముండుట.

జారేణ జనయేద్గర్భం మృతే త్యక్తే గతే పతౌ ।
తాం త్యజేదపరే రాష్ట్రే పతితాం పాపకారిణీమ్ ॥ 31

భర్త చనిపోయినప్పుడు లేక తనను వదలిపెట్టినప్పుడు, లేక ఇతర దేశాలకు పోయినప్పుడు జార పురుషుని వలన గర్భాన్ని పొందినస్త్రీని ఇతర రాష్ట్రమందు విడిచిపెట్టవలెను.

బ్రాహ్మణీ తు యదా గచ్ఛేత్పరపుంసా సమన్వితా ।
సా తు నష్టా వినిర్దిష్టా న తస్యా గమనం పునః ॥ 32

కామాన్మోహాచ్చ యా గచ్ఛేత్త్యక్త్వా బంధూన్సుతాన్పతిం ।
సాऽపి నష్టా పరే లోకే మానుషేషు విశేషతః ॥ 33

బ్రాహ్మణ స్త్రీ ఇతర పురుషునితో పోయినచో ఆమె నశించి పోయినట్లుగా భావించి ఆమెతో కలువరాదు. ఆ స్త్రీ అతి మోహము వలన తన భర్తను, పుత్రులను, బంధువులను వదలి పర పురుషునితో పోయినచో ఆమెకు ఇహము పరము రెండు కూడ నశించును.

మదమోహగతా నారీ క్రోధాద్దండాది తాడితా ।
అద్వితీయం గతా చైవ పునరాగమనం భవేత్ ॥ 34

మదమోహాది కారణమున, కోపము వలన, దండముచే కొట్టబడినందువలన ఇల్లు వదలి పోయినప్పటికీ వ్యభిచరించనిచో ఆ స్త్రీ తిరిగి భర్త దగ్గరకు వచ్చుటకు వీలు కలదు.

దశమే తు దినే ప్రాప్తే ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ।
దశాహం న త్యజేన్నారీం త్యజేత్ నష్టశ్రుతాం తథా ॥ 35

భర్తా చైవ చరేత్కృచ్ఛ్రం కృచ్ఛ్రార్ధం చైవ బాంధవాః ।
తేషాం భుక్త్వా చ పీత్వా చ అహోరాత్రేణ శుద్ధ్యతి ॥ 36

ఆ స్త్రీ పదియవ దినమునాడు వచ్చినా ప్రాయశ్చిత్తము లేదు. అందువల్ల స్త్రీని పదిదినములు మించి వదలి పెట్టరాదు. తరువాత ఆ స్త్రీ నష్టమైనట్లు చెప్పబడును. కావున ఆమెను వదిలి పెట్టవలెను. అప్పుడు భర్త కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, బంధువులు అర్ధకృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, వారి ఇంటికి భోజనానికై వచ్చి తినిపోయినవారు ఒక దినమంతా ఉపవాసాన్ని చేయాలి.

బ్రాహ్మణీ తు యదా గచ్ఛేత్పరపుంసా వివర్జితా ।
గత్వా పుంసా తు సాఽయాతి త్యజేయుస్తాం తు గోత్రిణః ॥ 37

బ్రాహ్మణస్త్రీ బంధువులందరు వారించుచున్నా వినక పర పురుషునితో పోయి తిరిగి ఇంటికి వస్తే బంధువులందరు ఆమెను వదలిపెట్టవలెను.

పరపుంసో గృహం గచ్ఛేత్తదాఽశుద్ధం గృహం భవేత్ ।
పితృమాతృగృహం యచ్చ జారస్యైవ తు తద్గృహమ్ ॥ 38

ఉల్లిఖ్య తద్గృహం పశ్చాత్పంచగవ్యేన సేచయేత్ ।
త్యజేచ్చ మృణ్మయం పాత్రం వస్త్రం కాష్ఠం చ శోధయేత్ ॥ 39

సంభారాన్ శోధయేత్సర్వాన్ గోకేశైశ్చ ఫలోద్భవాన్ ।
తామ్రాణి పంచగవ్యేన కాంస్యాని దశ భస్మభిః ॥ 40

ప్రాయశ్చిత్తం చరేద్విప్రో బ్రాహ్మణైరుపపాదితమ్ ।

బ్రాహ్మణస్త్రీ తన ఇల్లు వదలి పరపురుషుని ఇంటికి కామంతో పోతే భర్త ఇల్లు, తలిదండ్రుల ఇల్లు అపవిత్రమౌతాయి. అందువల్ల ఇంటిని అలికి పంచగవ్యములను అచ్చట ప్రోక్షింపవలెను. ఆ ఇంటిలో ఉన్న మట్టి పాత్రలనన్నిటిని పారవేసి వస్త్రములు, కట్టెలు, ఇతర వస్తువులనన్నిటిని పవిత్రము చేసికొనవలెను. ఫలములకు చెందిన వస్తువులను గోకేశములచే శుద్ధిచేయవలెను. రాగి పాత్రలను పంచగవ్యముచే కాంస్యపాత్రలను పదిమార్లు బూడిదచే తోమి పవిత్రము చేయవలెను. ఆ తరువాత బ్రాహ్మణులు తెలిపినట్లు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాత్ప్రాజాపత్య ద్వయం చరేత్ ॥ 41

ఇతరేషామహోరాత్రం పంచగవ్యం తు శోధనం ।

ఉపవాసైర్వ్రతైః పుణ్యైః స్నాన సంధ్యార్చనాదిభిః ॥ 42

జపహోమదయాదానైః శుద్ధ్యంతే బ్రాహ్మణాదయః ।

ఆకాశం వాయురగ్నిశ్చ మేధ్యం భూమిగతం జలమ్ ॥ 43

న దుష్యంతి చ దర్భాశ్చ యజ్ఞేషు చమసా యథా ॥ 44

బ్రాహ్మణులకు రెండు గోవులను దానము చేసి రెండు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తములను చేసికొనవలెను. అతని బంధువులు ఒక దినమంతా ఉపవాసముండి పంచగవ్య శోధన చేసికొనవలెను. అట్లే ఉపవాసము, వ్రతము, స్నానసంధ్యార్చనాదులు, జపహోమాదులు వలన ఆ బ్రాహ్మణులంతా శుద్ధిని పొందుదురు.

ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, భూమి మీద పడిన నీరు అన్నియు పవిత్రమైనవి. అట్లే యజ్ఞమండలి చమసపాత్రలవలె దర్భలు కూడ సదా పవిత్రమైనవి.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే దశమోఽ ధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న పదియవ అధ్యాయము సమాప్తము.

* * *

అథ ఏకాదశోఽ ధ్యాయః

పదకొండవ అధ్యాయము

అభోజ్య భోజన ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము

అమేధ్యరేతో గోమాంసం చాండాలాన్నమథాపి వా ।

యది భుక్తం తు విప్రేణ కృచ్ఛ్రం చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 1

క్షత్రియో వాఽథవైశ్యశ్చేదర్ధకృచ్ఛ్రం చ కాయికం ।

పంచగవ్యం పిబేచ్ఛూద్రో బ్రహ్మకూర్చం పిబేద్ద్విజః ॥ 2

ఏక ద్విత్రి చతుర్గావో దద్యాద్విప్రాద్యనుక్రమాత్ ॥ 3

బ్రాహ్మణుడు అపరిశుద్ధమైన రేతస్సును గాని, గోవుమాంసాన్నిగాని, చండాలుని ఇంటి అన్నాన్ని గాని తినినచో కృచ్ఛ్ర చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరించాలి. దానినే క్షత్రియుడు లేక వైశ్యుడు చేసినచో కాయికమైన అర్ధకృచ్ఛ్రాన్ని (ప్రాజాపత్యాన్ని) ఆచరించాలి. శూద్రుడు వీటిని తినినచో పంచగవ్యాన్ని సేవించాలి. బ్రాహ్మణుడు బ్రహ్మకూర్చాన్ని త్రాగవలెను. పైగా బ్రాహ్మణాది నాలుగు వర్ణాలవారు ఒక్కొక్కరు ఒకటి, రెండు , మూడు, నాలుగు ఆవులను వరుసగా దానము చేయవలెను.

శూద్రాన్నం సూతకస్యాన్నం అభోజ్యస్యాన్నమేవ చ ।
శంకితం ప్రతివిద్ధాన్నం పూర్వోచ్ఛిష్టం తథైవ చ ॥ 4

యది భుక్తం తు విప్రేణ అజ్ఞానాదాపదాఽపి వా ।
జ్ఞాత్వా సమాచరేత్కృచ్ఛ్రం బ్రాహ్మకూర్చం తు పావనమ్ ॥ 5

బ్రాహ్మణుడు అజ్ఞానం వల్లనైన ఆపద సమయంలోనైనా శూద్రుని అన్నాన్ని, సూతకాన్నాన్ని, తినకూడని వాని ఇంట అన్నాన్ని, అనుమానమున్న అన్నాన్ని, నిషిద్ధాన్నాన్ని, పక్కకు పెట్టబడ్డ ఉచ్ఛిష్టాన్ని తిన్నచో తాను తిన్న అన్నము నిషిద్ధమైన అన్నమని తెలిసిన వెంటనే పవిత్రమైన బ్రహ్మకూర్చాన్ని త్రాగి కృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

వ్యాలైర్నకుల మార్జారైరన్నముచ్ఛిష్టితం యదా ।
తిలదర్భోదకైః ప్రోక్ష్య శుద్ధ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 6

పాములు, ముంగిసలు, పిల్లులు, ముట్టుకొన్న అన్నాన్ని నూవులు, దర్భలు ఉన్న నీటిచే ప్రోక్షించినచో ఆ అన్నము పరిశుద్ధమౌతుంది.

శూద్రోఽప్యభోజ్యం భుక్త్వాన్నం పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ।
క్షత్రియో వాఽపి వైశ్యశ్చ ప్రాజాపత్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 7

శూద్రుడు కూడ తినకూడని అన్నాన్ని తింటే పంచగవ్యం తీసికొన్నందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు. అట్లే క్షత్రియుడు కాని వైశ్యుడు కాని అభోజ్యాన్నమును తింటే ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొన్నందువల్ల పరిశుద్ధులౌతారు.

ఏక పంక్త్యుపవిష్టానాం విప్రాణాం సహ భోజనే ।
యద్యేకోఽపి త్యజేత్పాత్రం శేషమన్నం న భోజయేత్ ॥ 8

మోహాద్భుంజీత యస్తత్ర పంక్తావుచ్ఛిష్టభోజనే ।

ప్రాయశ్చిత్తం చరేద్విప్రః కృచ్ఛ్రం సాంతపనం తథా ॥ 9

బ్రాహ్మణులు భోజనము చేస్తున్నప్పుడు ఒకే పంక్తిలో ఉన్నవారిలో ఎవ్వరైనను భోజనమును వదలి మధ్యలోలేచి పోతే అది ఉచ్ఛిష్టాన్నమౌతుంది. కావున ఇతర బ్రాహ్మణులు తరువాత భోజనము చేయరాదు. ఐనా తిండిపైన కల మోహంతో ఆ ఉచ్ఛిష్టాన్నాన్ని తింటే కృచ్ఛ్ర సాంతాపనమనే ప్రాయశ్చిత్తాన్ని వారు చేసికొనవలెను.

పీయూషం శ్వేతలశునం వృంతాకఫలగృంజనే ।
పలాండు వృక్షనిర్యాసాన్ దేవస్వం కవకాని చ ॥ 10

ఉష్ట్రీక్షీరమవీక్షీరమజ్ఞానాద్భుంజతే ద్విజః ।
త్రిరాత్రముపవాసేన పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 11

బ్రాహ్మణుడు పీయూషాన్ని (జున్నుపాలను) ఎల్లిగడ్డను, వంకాయను, ఉల్లిగడ్డను, గాజరగడ్డను, వృక్షము నుండి స్రవించిన కల్లు మొదలగు వాటిని, దేవుని సొత్తును పుట్టగొడుగులను, ఒంటె, మేక పాలను అజ్ఞానం వల్ల తిన్నా, త్రాగినా ఆ బ్రాహ్మణుడు మూడు రాత్రులు ఉపవాసము చేసి పంచగవ్యాన్ని సేవించినందువలన పరిశుద్ధుడౌతాడు.

మండూకం భక్షయిత్వా తు మూషికా మాంసమేవ చ ।
జ్ఞాత్వా విప్రస్త్వహోరాత్రం యావకాన్నేన శుధ్యతి ॥ 12

బ్రాహ్మణుడు కప్ప, ఎలుక మాంసాన్ని తిన్నచో అది వాటి మాంసమని తెలిసిన వెంటనే దినమంతా ఉపవాసముండి యవల అన్నాన్ని తిన్నచో పరిశుద్ధుడౌతాడు.

క్షత్రియశ్చాపి వైశ్యశ్చ క్రియావంతౌ శుచివ్రతౌ ।
తద్గృహేషు ద్విజైర్భోజ్యం హవ్యకవ్యేషు నిత్యశః ॥ 13

క్షత్రియుడు కాని వైశ్యుడు కాని పరిశుద్ధమైన వ్రతములు చేయుచు అగ్నిహోత్రాది క్రియలు చేయుచు ఉన్నట్లైతే వారి ఇంటియందు బ్రాహ్మణుడు భోజనముచేయవచ్చును. యజ్ఞయాగాది సమయములందు శ్రాద్ధమునందును వారిఇంటిలో తప్పక బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయవలెను.

ఘృతం క్షీరం తథా తైలం గుడం తైలేన పాచితం
గత్వా నదీతటే విప్రో భుంజీయాచ్ఛూద్రభాజనే ॥ 14

బ్రాహ్మణుడు శూద్రుని పాత్రలోనున్న నెయ్యి, పాలు, నూనె, బెల్లము, నూనెలో గాలించిన

వస్తువులు వీటినన్నిటిని నదీ తీరాన తినవచ్చు.

మద్యమాంసరతం నిత్యం నీచకర్మప్రవర్తకం ।
తం శూద్రం వర్జయేద్విప్రః శ్వపాకమివ దూరతః ॥ 15

ద్విజ శుశ్రూషణరతాన్ మద్యమాంసవివర్జితాన్ ।
స్వకర్మనిరతాన్నిత్యం తాన్ శూద్రాన్న త్యజేద్ ద్విజః ॥ 16

మద్యమును త్రాగువాడు, మాంసము తినువాడు, చెడుపనులు చేయువాడగు శూద్రుని శ్వపచుని వలె బ్రాహ్మణుడు దూరముననే ఉంచవలెను. అట్లే బ్రాహ్మణులు మొదలైన ద్విజులయొక్క సేవ చేయువాడు, మద్యము మాంసము వదలి పెట్టినవాడు, తనకై విధించిన కర్మలను శ్రద్ధతో ఆచరించువాడగు శూద్రుని ద్విజుడెన్నడును వదలరాదు.

అజ్ఞానాద్భుంజతే విప్రాః సూతకే మృతకేఽపి వా ।
ప్రాయశ్చిత్తం కథం తేషాం వర్ణే వర్ణే వినిర్దిశేత్ ॥ 17

ఆయా వర్ణాలవారికి జన్మ సూతకము లేక మృతక సూతకము వచ్చినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు తెలియక వారి ఇంట అన్నము తిన్నచో అతడు ప్రత్యేకమైన ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలెను.

గాయత్ర్యష్ట సహస్రేణ శుద్ధిః స్యాచ్ఛూద్ర సూతకే ।
వైశ్యే పంచ సహస్రేణ త్రిసహస్రేణ క్షత్రియే ॥ 18

బ్రాహ్మణస్య యదా భుంక్తే ద్విసహస్రం తు దాపయేత్ ।
అథవా వామదేవ్యేన సామ్నా చైకేన శుద్ధ్యతి ॥ 19

శూద్రునకు సూతకము వచ్చినప్పుడు ఆ ఇంటియందు బ్రాహ్మణుడు తిన్నచో గాయత్రిని ఎనిమిదివేలు జపించవలెను. వైశ్యునకు సూతకము వచ్చినప్పుడు అతని ఇంటిలో తింటే ఐదువేల గాయత్రీ జపాన్ని, క్షత్రియునకు సూతకము వచ్చినప్పుడు అతని ఇంట్లో తింటే మూడువేలగాయత్రీజపాన్ని అట్లే సూతక దోషమున్న బ్రాహ్మణుని ఇంట్లోతింటే రెండు వేల గాయత్రీ జపాన్ని లేక వామదేవ్యసామమంత్రజపాన్ని చేయాలి.

శుష్కాన్నం గోరసం స్నేహం శూద్రవేశ్మేన చాహృతం ।
పక్వం విప్రగృహే భుంక్తే భోజ్యం తం మనురబ్రవీత్ ॥ 20

ఆపత్కాలే తు విప్రేణ భుంక్తే శూద్రగృహే యది ।
మనస్తాపేన శుద్ధ్యేత ద్రుపదాం వా సకృజ్జపేత్ ॥ 21

శూద్రవేషముననున్నవాడు తెచ్చిన ఉప్పుడు బియ్యాన్ని, పాలను, నూనెను బ్రాహ్మణుని ఇంటికి తెచ్చి వండినచో దానిని బ్రాహ్మణుడు తినవచ్చునని మనువు తెలిపెను. అట్లే ఆపద కలిగిన సమయమందు బ్రాహ్మణుడు శూద్రుని ఇంటిలో అన్నము తిన్నచో మనస్తాపము చెందుటవలన పరిశుద్ధుడగును. అట్లే ద్రుపద అను మంత్రాన్ని ఒక్కసారైనా అతడు జపించాలి.

దాసనాపిత గోపాల కులమిత్రార్ధసీరిణః ।
ఏతే శూద్రేషు భోజ్యాన్నా యశ్చాఽఽత్మానం విధీయతే ॥ 22

సేవకుడు, మంగలివాడు, గొల్లవాడు, తన కులానికే ఆత్మీయుడు, బ్రాహ్మణునకు వైశ్యకన్యయందు జన్మించి వైదిక సంస్కారము పొందిన అర్ధసీరి, తనవాడని చెప్పువాడు వీరందరు శూద్రులైనా వారి ఇంట బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయవచ్చును.

శూద్రకన్యా సముత్పన్నో బ్రాహ్మణేన తు సంస్కృతః ।
అసంస్కారాద్భవేద్దాసః సంస్కారాదేవ నాపితః ॥ 23

క్షత్రియాచ్ఛూద్రకన్యాయాం సముత్పన్నస్తు యస్సుతః ।
సగోపాల ఇతి ఖ్యాతో భోజ్యో విప్రైర్న సంశయః ॥ 24

వైశ్య కన్యాసముద్భూతో బ్రాహ్మణేన తు సంస్కృతః ।
సహ్యార్ధిక ఇతి జ్ఞేయో భోజ్యో విప్రైర్న సంశయః ॥ 25

బ్రాహ్మణుని వలన శూద్రకన్యయందు పుట్టి బ్రాహ్మణుని వలన సంస్కారమును పొందినవాడు నాపితుడు. అతడే సంస్కార హీనుడైనచో దాసుడని పిలువబడును. అట్లే క్షత్రియుని వల్ల శూద్ర కన్యయందు పుట్టినవాడు గోపాలుడు. ఇంకను బ్రాహ్మణుని వలన వైశ్యకన్యయందు పుట్టి బ్రాహ్మణుని వలన సంస్కారాన్ని పొందినవాడు ఆర్ధికుడు లేక అర్ధసీరి. వీరి ఇంట బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయవచ్చును.

భాండస్థితమభోజ్యేషు జలం దధి ఘృతం పయః ।
అకామతస్తు యో భుంక్తే ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ॥ 26

తినుటకు తగని వారింటనున్న భాండములందలి నీరు, పెరుగు, నేయి, పాలు మొదలైన వాటిని అనుకొనకుండ తిన్నచో వారు చేసికొనవలసిన ప్రాయశ్చిత్తమిట్లుండును.

బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వైశ్యః శూద్రో వా ఉపసర్పతి ।
బ్రహ్మ కూర్చోపవాసేన యాజ్యవర్ణస్య నిష్కృతిః 27

శూద్రాణాం నోపవాసః స్యాచ్ఛూద్రో దానేన శుద్ధ్యతి ।

బ్రహ్మకూర్చమహోరాత్రం శ్వపాకమపి శోధయేత్ ॥ 28

బ్రాహ్మణుడు, క్షత్రియుడు, వైశ్యుడు, శూద్రుడు, వీరు అభోజ్యాని పాత్రలందున్న జలాదులను స్వీకరిస్తే బ్రహ్మకూర్చోపవాసంతో వారికి ప్రాయశ్చిత్తం కలుగుతుంది. అట్లే శూద్రుడు ఉపవాసము చేయకూడదు. దానము చేసినచో అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. ఒక దినమంతా చేసిన బ్రహ్మ కూర్చోపవాసము శ్వపచుని సైతం పరిశుద్ధుని చేస్తుంది.

గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధి సర్పిః కుశోదకం ।

నిర్దిష్టం పంచగవ్యం చ పవిత్రం పాపశోధనమ్ ॥ 29

ఆవుయొక్క మూత్రము, గోమయము, ఆవుపాలు, ఆవు పెరుగు, గోఘృతము వీటితో నున్న దర్భలు గల నీరు దీనిని పంచగవ్యమని అందురు. ఈ పంచగవ్యము సమస్త పాపములను దూరము చేస్తుంది.

గోమూత్రం కృష్ణవర్ణాయాః శ్వేతాయాశ్చైవ గోమయం ।

పయశ్చ తామ్రవర్ణాయా రక్తాయా గృహ్యతే దధి ॥ 30

కపిలాయా ఘృతం గ్రాహ్యం సర్వం కపిలమేవ వా ।

నల్లని ఆవుయొక్క మూత్రము ప్రశస్తమైంది. తెల్లని ఆవుయొక్క పేడ ప్రశస్తమైంది. రాగి రంగుకల ఆవుయొక్క పాలు గొప్పవి. అట్లే ఎఱ్ఱని ఆవుయొక్క పెరుగు, కపిలవర్ణము కల ఆవుయొక్క నేయి ప్రశస్తమైనది. లేక కపిలవర్ణము కల ఆవుయొక్క పాలు, పెరుగు మూత్రము మొదలైనవి అన్నీ ప్రశస్తమైనవి.

మూత్రమేకపలం దద్యాదంగుష్ఠార్ధం తు గోమయమ్ ॥ 31

క్షీరం సప్తపలం దద్యాత్ దధి త్రిపలముచ్యతే

ఘృతమేకపలం దద్యాత్ ఫలమేకం కుశోదకమ్ ॥ 32

పంచగవ్యంలో ఉండు గోమూత్రము ఒక పలమెత్తు ఉండవలెను. గోమయము అర అంగుళము (చాలా చిన్నముద్ద) ఉండవలెను. ఏడు పలముల ఆవుపాలు, మూడు పలముల ఆవు పెరుగు, ఒక పలము ఆవు నేయి, ఒక పలము కుశోదకము ఉండవలెను.

గాయత్ర్యాదాయ గోమూత్రం గంధద్వారేతి గోమయమ్ ।

ఆప్యాయస్వేతి చ క్షీరం దధిక్రావ్ణస్తథా దధి ॥ 33

తేజోఽసి శుక్రమిత్యాజ్యం దేవస్యత్వా కుశోదకం ।

పంచగవ్యమృచా పూతం స్థాపయేదగ్నిసన్నిధౌ ॥ 34

గాయత్రీ మంత్రమును చదువుచు గోమూత్రమును, గంధద్వారాం అను మంత్రము చదువుచు గోమయమును, ఆప్యాయస్వ అను మంత్రముచే ఆవుపాలను, దధిక్రాష్ణో అను మంత్రముచే ఆవు పెరుగును, తేజోఽసి శుక్రమనుచు ఆవు నేతిని, దేవస్యత్వా అను మంత్రము చదువుచు కుశోదకమును గ్రహింపవలెను. ఈ విధముగా మంత్రములచే పవిత్రమైన పంచగవ్యాన్ని హోమాగ్ని దగ్గర ఉంచవలెను.

ఆపోహిష్ఠేతి చాలోడ్య మానస్తోకేతి మంత్రయేత్ ।

సప్తావరాస్తు యే దర్భా అచ్ఛిన్నాగ్రాః శుకత్విషః ॥ 35

ఏతైరుద్ధృత్య హోతవ్యం పంచగవ్యం యథావిధి ।

ఇరావతీ ఇదం విష్ణుర్మానస్తోకే చ శంవతీ ॥ 36

ఏతాభిశ్చైవ హోతవ్యం హుతశేషం పిబేద్ద్విజః ।

హోమాగ్ని దగ్గర పెట్టిన పంచగవ్యాన్ని అంతా ఆపోహిష్ఠామయో అను మంత్రాన్ని చదువుచూ కలియబెట్టవలెను. తరువాత మానస్తోకే అనే మంత్రాన్ని చదువుచు ఏడింటికన్నా ఎక్కువగానున్నవి, కొనలు విరిగి పోనివి, ఆకుపచ్చ రంగుతోనున్నవి (పచ్చివి) ఐన దర్భలచే పంచగవ్యాన్ని తీసుకొని శాస్త్రోక్త విధానమునునుసరించి ఇరావతీ, ఇదం విష్ణుః, మానస్తోకే, శంవతీ అను మంత్రాలను చదువుచు హోమము చేయవలెను. ఆ విధముగా హోమము చేయగా మిగిలిన పంచగవ్యాన్ని బ్రాహ్మణుడు త్రాగవలెను.

ఆలోడ్య ప్రణవేనైవ నిర్మథ్య ప్రణవేన తు ॥ 37

ఉద్ధృత్య ప్రణవేనైవం పిబేచ్చ ప్రణవేన తు ।

యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహే తిష్ఠతి దేహినామ్ ॥ 38

బ్రహ్మకూర్చం దహేత్సర్వం యథైవాగ్నిరివేంధనం ।

పవిత్రం త్రిషు లోకేషు దేవతాభిరధిష్ఠితమ్ ॥ 39

వరుణశ్చైవ గోమూత్రే గోమయే హవ్యవాహనః ।

దధ్ని వాయుః సముద్దిష్టః సోమః క్షీరే ఘృతే రవిః ॥ 40

పంచగవ్యాన్ని ఓంకారమునుచ్చరించుచు ఆలోడనమ్ము చేసి, ఓంకారమునుచ్చరించుచు

గిలకొట్టి (మధించి) ఓంకారమునుచ్చరించుచునే ఆ పాత్రను పైకి లేపి ఓంకారము నుచ్చరించుచునే దానిని త్రాగవలెను. బ్రహ్మకూర్చమను పేరుతో ప్రసిద్ధమైన ఈ పంచగవ్యము శరీరము, ఎముకలకు అంటిన పాపాన్ని మానవదేహమందున్న సమస్త పాపమును దహింప జేయును. ఈ పంచగవ్యమందు దేవతలుందురు కావున ముల్లోకములందు ఇది పవిత్రమైంది.

గోమూత్రమున వరుణుడు,గోమయమున అగ్నిదేవుడు, ఆవు పెరుగున వాయుదేవత, గోక్షీరమున చంద్రుడు, గోఘృతమున సూర్యుడు ఉందురు కావున పంచగవ్యము దేవతలకు నిలయమగుచున్నది.

పిబతః పతితం తోయం భాజనే ముఖ నిఃసృతం ।
అపేయం తద్విజానీయాత్ భుక్త్వా చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 41

నీళ్ళు త్రాగుతూ ఉన్నప్పుడు నోటినుండి నీరు జారి జల పాత్రలో పడినచో, ఆ పాత్రలోని నీరు అపవిత్రమౌతుంది. ఐనప్పటికీ ఆ పాత్రలో ఉన్న నీరును త్రాగినచో చాంద్రాయణ వ్రతమునాచరింపవలెను.

కూపే చ పతితం దృష్ట్వా శ్వసృగాలౌ చ మర్కటం ।
అస్థిచర్మాది పతితః పీత్వాఽమేధ్యా అపో ద్విజః ॥ 42
నారం తు కుణపం కాకం విడ్వరాహం ఖరోష్ట్రకం ।
గవయం సౌప్రతీకం చ మాయూరం ఖడ్గకం తథా ॥ 43
వైయాఘ్రమార్క్షం సైంహం వా కూపే యది నిమజ్జతి ।
తడాగస్యాప్యదుష్టస్య పీతం స్యాదుదకం యది ॥ 44
ప్రాయశ్చిత్తం భవేత్పుంసః క్రమేణైతేన సర్వశః ।
విప్రః శుద్ధ్యేత్త్రిరాత్రేణ క్షత్రియస్తు దినద్వయాత్ ॥ 45
ఏకాహేన తు వైశ్యస్తు శూద్రో నక్తేన శుద్ధ్యతి ।

మంచినీటిబావిలో కుక్క, నక్క,కోతి, వంటి జంతువులుగాని ఎముకలు, చర్మము మొదలైనవి పడిపోయినచో ఆ నీరు అపవిత్రమగును. అట్లే బావిలో మానవుని శవము, కాకి, ఊరపంది, గాడిద, ఒంటె, అడవిఎద్దు, ఏనుగు, నెమలి, ఖడ్గమృగము, పులి, సింహము మొదలైనవి పడినచో ఆ నీరును, చెలపడని చెరువులోని నీరును త్రాగినచో చతుర్వర్ణముల వారు ఈ విధముగా ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలెను. బ్రాహ్మణుడు మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండవలెను. క్షత్రియుడు రెండు దినములు, వైశ్యుడు ఒక దినము శూద్రుడు ఒక

రాత్రి మాత్రము ఉపవాసమున్నచో పరిశుద్ధుడగును.

పరపాక నివృత్తస్య పరపాక రతస్య చ ॥ 46

అపచస్య చ భుక్త్వాన్నం ద్విజశ్చాంద్రాయణం చరేత్ ।

పరపాక నివృత్తుడు, పరపాకరతుడు, అపచుడు వీరి ఇంట అన్నము తిన్నచో ఆ బ్రాహ్మణుడు చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరించాలి.

అపచస్య చ యద్దానం దాతురస్య కుతః ఫలం ॥ 47

దాతా పరిగ్రహీతా చ ద్వౌ తౌ నిరయగామినౌ ।

అపచునకు దానమిస్తే ఆ దానమిచ్చినవాడు, ఆ దానం పుచ్చుకొన్నవాడు ఇద్దరూ నరకానికీ పోతారు.

గృహీత్వాగ్నిం సమారోప్య పంచ యజ్ఞాన్న నిర్వపేత్ ॥ 48

పరపాక నివృత్తోஉసౌ మునిభిః పరికీర్తితః ।

పంచయజ్ఞాన్ స్వయం కృత్వా పరాన్నేనోపజీవతి ॥ 49

సతతం ప్రాతరుత్థాయ పరపాక రతస్తు సః ।

గృహస్థ ధర్మే యో విప్రో దదాతి పరివర్జితః ॥ 50

ఋషిభిర్ధర్మ తత్వజ్ఞైః అపచః పరికీర్తితః ।

గృహస్థాశ్రమ ధర్మాన్ని అనుసరించి అగ్నిహోత్రాన్ని స్వీకరించినా గృహస్థు తప్పక ఆచరింపవలసిన బ్రహ్మయజ్ఞాది పంచయజ్ఞములను చేయనివాడు పరపాక నివృత్తుడని మునులు చెప్పుదురు. అట్లే గృహస్థ ధర్మమైన పంచయజ్ఞాలను స్వయంగా ఆచరిస్తున్నా ప్రతి దినము ఉదయము లేవగానే ఇతరుల ఇంట వండిన అన్నము వలన జీవించువాడు పరపాకరతుడు. మరియు గృహస్థాశ్రమ ధర్మాలనన్నిటిని చక్కగా నిర్వర్తించుచున్నను దానం మాత్రం చేయని బ్రాహ్మణుని అపచుడని ధర్మతత్వం తెలిసిన మునులు అందురు.

యుగే యుగే తు యే ధర్మాస్తేషు తేషు చ యే ద్విజాః ॥ 51

తేషాం నిందా న కర్తవ్యా యుగరూపా హి తే ద్విజాః ।

ప్రతియుగమందు ధర్మాలు భిన్నంగా ఉంటాయి. ఆ యా ధర్మాలను ఆచరిస్తూ ద్విజులుంటారు. వారు ఆయా యుగాలకు అనురూపంగా ఉంటారు కావున ధర్మతత్వం తెలియక వారిని నిందించుట ఏ మాత్రము తగదు.

హుంకారం బ్రాహ్మణస్యోక్త్వా త్వంకారం చ గరీయసః ॥ 52

స్నాత్వా తిష్ఠన్నహః శేషమభివాద్య ప్రసాదయేత్ ।

తాడయిత్వా తృణేనా౽పి కంఠే బద్ధ్వా౽పి వాససా ॥ 53

వివాదేనాపి నిర్జిత్య ప్రణిపత్య ప్రసాదయేత్ ।

అవగూహ్య త్వహోరాత్రం త్రిరాత్రం క్షితిపాతనే ॥

అతికృచ్ఛ్రం చ రుధిరే కృచ్ఛ్రో౽భ్యంతరశోణితే ॥ 54

చాల గొప్పవాడైన బ్రాహ్మణుని చీదరించుకొన్నా, (హుంకారం చేసినా) నీవు అని ఏకవచనంతో సంబోధించినా పశ్చాత్తాప పడి తప్పుగా మాట్లాడినందువలన వెంటనే స్నానము చేయవలెను. తరువాత సాయంకాలమగు వరకు ఊరకనే కూర్చొని ఆ బ్రాహ్మణోత్తమునకు నమస్కరించి అతనిని అనునయింపవలెను. అట్టి బ్రాహ్మణోత్తముని గడ్డిపరకతో కొట్టినా, వస్త్రాన్ని మెడలో వేసి బంధించినా, అతనితో తగవుపెట్టుకొని తానే జయించినా, ఆ బ్రాహ్మణోత్తమునకు సాష్టాంగనమస్కారము చేసి అతనిని శాంతింప చేయవలెను. అప్పుడా బ్రాహ్మణోత్తముడు శాంతింపకపోతే ఒక దినమంతా ఉపవాసముండవలెను. అతనిని పొరపాటుననైనా భూమిపై పడవేసినచో మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండవలెను. బ్రాహ్మణోత్తముని భూమిపై పడవేసినప్పుడు రక్తం కారితే అతికృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను లేక రక్తస్రావము పైకి కనిపించకపోతే కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని చేయవలెను.

అతికృచ్ఛ్రమనగా :-

నవాహమతి కృచ్ఛ్రీస్యాత్ పాణి పూరాన్న భోజనః ।

త్రిరాత్రముపవాసః స్యాత్ అతికృచ్ఛ్రః స ఉచ్యతే ॥ 55

తన చేతిలో పట్టినంత మాత్రము అన్నము తినుచూ తొమ్మిది దినములుండవలెను. ఆ తరువాత మూడు రాత్రులు పూర్ణముగా ఉపవాసముండవలెను. అదియే అతికృచ్ఛ్రము.

సర్వేషామేవ పాపానాం సంకరే సముపస్థితే ।

దశసాహస్రమభ్యస్తా గాయత్రీ శోధనం పరమ్ ॥ 56

అనేకమైన పాపాలు చేసి మలినమైన ద్విజుడు పదివేల గాయత్రీ మంత్రాన్ని నియమనిష్ఠలతో చేసినచో అతడు తప్పక పరిశుద్ధి పొందుతాడు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ఏకాదశో౽ధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న పదకొండవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః

పన్నెండవ అధ్యాయము

దుఃస్వప్నం యది పశ్యేత్తు వాంతే వా క్షురకర్మణి ।
మైథునే ప్రేత ధూమ్రే చ స్నానమేవ విధీయతే ॥ 1

దుఃస్వప్నమును చూచినప్పుడు, వాంతి చేసికొన్నప్పుడు, క్షౌరం చేయించుకొన్నప్పుడు, మైధునము తరువాత, ప్రేతధూమము తన శరీరము మీద వ్యాపించినప్పుడు స్నానము చేయవలెను.

అజ్ఞానాత్ప్రాశ్య విణ్మూత్రం సురాసంస్పృష్టమేవ చ ।
పునః సంస్కారమర్హంతి త్రయో వర్ణా ద్విజాతయః ॥ 2

అజినం మేఖలా దండో భైక్షాచర్యావ్రతాని చ ।
నివర్తంతే ద్విజాతీనాం పునః సంస్కార కర్మణి ॥ 3

తెలియక మలమూత్రములు త్రాగినా, సురతో కలిసిన దానిని త్రాగినా బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ,వైశ్యులనే ద్విజాతులు తిరిగి ఉపనయన సంస్కారాన్ని చేసికొనవలెను. ఈ విధంగా తిరిగి సంస్కారాన్ని చేసికొను సమయంలో కృష్ణాజినము, మేఖల, దండము, భిక్షాస్వీకారము అనువానిని మరల సమకూర్చుకొనవలెను.

విణ్మూత్రస్య చ శుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ।
పంచగవ్యం తు కుర్వీత స్నాత్వా పీత్వా శుచిర్భవేత్ ॥ 4

తెలియక మలమూత్రములను తీసికొన్నందువలన దాని శుద్ధికై ప్రాజాపత్య వ్రతమునాచరింపవలెను. స్నానముచేసి పంచగవ్యాన్ని తీసికొన్నందువలన అతడు పరిశుద్ధుడగును.

జలాగ్నిపతనే చైవ ప్రవ్రజ్యానాశకేషు చ ।
ప్రత్యావసిత వర్ణానాం కథం శుద్ధిర్విధీయతే ॥ 5

నీటిలో పడ్డప్పుడు, నిప్పులలో పడినప్పుడు, సన్యాసిని తన ధర్మాన్ని నిర్వర్తించకుండా అడ్డుపడినప్పుడు పతితులైనవారు ఏ విధంగా శుద్ధిపొందుతారో తెలుపమని మహర్షులు పరాశరుని అడిగినారు.

ప్రాజాపత్య ద్వయేనైవ తీర్థాభిగమనేన చ ।
వృషైకాదశ దానేన వర్ణాః శుధ్యంతి తే త్రయః ॥ 6

రెండు ప్రాజాపత్య వ్రతాలు చేయుటవల్ల, పుణ్యతీర్థములకు పోవుట వల్ల, పదకొండు వృషభాలను దానం చేయుట వల్ల ఈ మూడు వర్ణములవారు పరిశుద్ధి పొందుతారు.

బ్రాహ్మణస్య ప్రవక్ష్యామి వనం గత్వా చతుష్పథే ।
సశిఖం వపనం కృత్వా ప్రాజాపత్యద్వయం చరేత్ ॥ 7

గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాత్ శుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ।
ముచ్యతే తేన పాపేన బ్రాహ్మణత్వం చ గచ్ఛతి ॥ 8

పతితుడైన బ్రాహ్మణుడు అడవికి పోయి, తరువాత నాలుగు త్రోవలు కలియు కూడలియందు తలవెంట్రుకలనన్నిటిని కొరిగించుకొని రెండు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాల నాచరించాలి. ఆ వ్రతాలనాచరించి సద్బ్రాహ్మణునకు రెండు గోవులను దానంగా ఈయవలెను. అప్పుడే అతని పాపమంతా నశించి బ్రాహ్మణత్వం నిలబడుతుంది.

స్నానాని పంచపుణ్యాని కీర్తితాని మనీషిభిః ।
ఆగ్నేయం వారుణం బ్రాహ్మం వాయవ్యం దివ్యమేవ చ ॥ 9

ఆగ్నేయం భస్మనా స్నానమవగాహ్య తు వారుణం ।
ఆపోహిష్ఠేతి చ బ్రాహ్మం వాయవ్యం గోరజః స్మృతమ్ ॥ 10

యత్తు సాతపవర్షేణ స్నానం తద్దివ్యముచ్యతే ।
తత్ర స్నాత్వా తు గంగాయాం స్నాతో భవతి మానవః ॥ 11

విద్వాంసులు ఆగ్నేయము, వారుణము, బ్రాహ్మము, వాయవ్యము, దివ్యమనియైదు విధములైన స్నానాలను పేర్కొంటున్నారు. ఆగ్నేయస్నానమనగా భస్మముచే చేయునది. నీటిలో చేయు స్నానము వారుణము. అపోహిష్ఠామయోభువః మొదలైన మంత్రములచే చేయునది బ్రాహ్మము. గోధూళిచే సాయం ప్రాతస్సమయములందు జరుగునది వాయవ్యము. ఇక ఎండతో కలిసి వర్షము పడుతున్నప్పుడు చేయునది దివ్యము. ఈ దివ్యస్నానము వలన మానవుడు గంగా స్నానఫలితమును పొందుచున్నాడు.

స్నాతుం యాంతం ద్విజం సర్వే దేవాః పితృగణైః సహ ।
వాయుభూతాస్తు గచ్ఛంతి తృషార్తాః సలిలార్థినః ॥ 12

నిరాశాస్తే నివర్తంతే వస్త్ర నిష్పీడనే కృతే ।
తస్మాన్న పీడయేద్వస్త్రమకృత్వా పితృతర్పణమ్ ॥ 13

ద్విజుడు స్నానము చేయుటకై జలాశయానికి పోవుచున్నప్పుడు అతనివెంట దేవతలు, పితృగణము దప్పితో వాయురూపమున పోదురు. ఆ ద్విజుడు స్నానము చేసిన తరువాత ధరించిన వస్త్రాన్ని పిండినచో ఆ దేవతలు, పితృగణము నిరాశపడి వెనుకకు పోయెదరు. కావున స్నానము చేసి పితృతర్పణము చేయక వస్త్రమును పిండరాదు.

రోమకూపేష్వవస్థాప్య యస్తిలైస్తర్పయేత్పితౄన్ ।
తర్పితాస్తేన తే సర్వే రుధిరేణ మలేన చ ॥ 14

అవధూనోతి యః కేశాన్ స్నాత్వా ప్రస్రవతో ద్విజః ।
ఆచామేద్వా జలస్థోఽపి స బాహ్యః పితృదైవతైః ॥ 15

స్నానము చేసి తన శరీరంపై నూవులు రాచుకొని, పిండి ఆ నూవులచే పితృ దేవతలకు తర్పణము చేసినచో రక్తముచే, మలముచే పితృతర్పణము చేసినట్లగును. అట్లే స్నానము చేసిన తరువాత నీరు కారుచున్న తన కేశములను విదిలింపరాదు. నీటియందే ఉండి ఆచమనము కూడ చేయరాదు. ఆవిధముగా చేసినచో అతడు దేవ పితృకార్యముల నుండి బహిష్కృతుడగును.

శిరః ప్రావృత్య కంఠం వా ముక్త కచ్ఛ శిఖోఽపి వా ।
వినా యజ్ఞోపవీతేన ఆచాంతోఽప్యశుచిర్భవేత్ ॥ 16

శిరస్సునిండా లేక కంఠం వరకు బట్టను కప్పుకొని శిఖను ధోవతి యొక్క ముడిని, విడిచిపెట్టి యజ్ఞోపవీతం లేకుండా ఉన్నవాడు ఆచమనము చేసినను పవిత్రము కానేరడు.

జలే స్థలస్థో నాఽచామే జ్జలస్థశ్చేద్బహిః స్థలే ।
ఉభే స్పృష్ట్వా సమాచామేదుభయత్ర శుచిర్భవేత్ ॥ 17

తీరమందు కూర్చొని నీటిలో, నీటిలో కూర్చొని తీరమందు ఆచమనము చేయకూడదు. కాని నీటిని స్థలమును రెండిటిని స్పృశించి ఆచమనము చేసినచో అంతర్బహిఃస్థలములందు ఉభయత్ర శుచియగును.

స్నాత్వా పీత్వా క్షుతే సుప్తే భుక్త్వా రథ్యోపసర్పణే ।
ఆచాంతః పునరాచామేత్ వాసో విపరిధాయ చ ॥ 18

స్నానము చేసిన తరువాత, నీరు త్రాగిన తరువాత, తుమ్మిన తరువాత, నిద్రబోయి లేచిన తరువాత, భోజనము చేసిన తరువాత, మార్గమందు నడచి వచ్చిన తరువాత, వస్త్రము ధరించిన తరువాత మరల అచమనము చేయవలెను.

క్షుతే నిష్ఠీవనే చైవ దంతోచ్ఛిష్టే తథాఽనృతే ।

పతితానాం చ సంభాషే దక్షిణం శ్రవణం స్పృశేత్ ॥ 19

తుమ్మిన తరువాత, ఉమ్మివేసిన తరువాత, దంతములను ముట్టుకొన్న తరువాత, అబద్ధమడిన తరువాత, పతితులతో మాట్లాడిన తరువాత కుడి చెవిని తాకవలెను.

భాస్కరస్య కరైః పూతం దివా స్నానం ప్రశస్యతే ।

అప్రశస్తం నిశి స్నానం రాహోరన్యత్ర దర్శనాత్ ॥ 20

సూర్యుని కిరణములు తగులుతుండగా చేసిన స్నానము ప్రశస్తమైనది. చంద్రగ్రహణ సమయమున తప్ప రాత్రియందు స్నానము చేయుట తగనిది.

మరుతో వసవో రుద్రా ఆదిత్యాశ్చైవ దేవతాః ।

సర్వే సోమే ప్రలీయంతే తస్మాద్దానం తు సంగ్రహే 21

చంద్రగ్రహణ సమయమందు సప్తమరుద్దేవతలు, అష్ట వసువులు, ఏకాదశ రుద్రులు, ద్వాదశాదిత్యులు, ఇంకను మిగిలిన దేవతలందరు చంద్రుని ఆశ్రయించి యుందురు. కావున ఆ సమయంలో దానం చేయుట చాలా గొప్పది.

ఖలయజ్ఞే వివాహే చ సంక్రాంతౌ గ్రహణే తథా ।

శర్వర్యాం దానమస్త్యేవ నాన్యత్ర తు విధీయతే ॥ 22

పుత్రజన్మని యజ్ఞే చ తథా చాత్యయ కర్మణి ।

రాహోశ్చ దర్శనే దానం ప్రశస్తం నాన్యథా నిశి ॥ 23

ఖలయజ్ఞంలో వివాహంలో, సంక్రాంతి సమయంలో, చంద్ర గ్రహణ సమయంలో రాత్రిపూట దానము చేయవచ్చును. కాని ఇతర సమయములందు రాత్రి దానము కూడదు. అట్లే పుత్రుడు పుట్టినప్పుడు, యజ్ఞసమయమున, మరణించిన సమయంలో, చంద్రగ్రహణ సమయంలో రాత్రి దానము ప్రశస్తమైనది. కాని ఇతర సమయములందు రాత్రి దానము చేయరాదు.

మహానిశా తు విజ్ఞేయా మధ్యస్థం ప్రహరద్వయమ్ ।

ప్రదోషపశ్చిమౌ యామౌ దినవత్ స్నానమాచరేత్ ॥ 24

రాత్రియందు మధ్యలోనున్న రెండు జాములను మహానిశ అని అందురు. ప్రదోష సమయమున పశ్చిమ యామమున పగటిపూట చేసినట్లు స్నానము చేయవలెను.

చైత్యవృక్షశ్చితిః యూపః చాండాలః సోమవిక్రయీ ।
ఏతాంస్తు బ్రాహ్మణః స్పృష్ట్వా సవాసః జలమావిశేత్ ॥ 25

చనిపోయిన స్థలమందలి వృక్షము, చితి, శవము, చండాలుడు సోమరసాన్ని అమ్మినవాడు వీరిని బ్రాహ్మణుడు తగిలితే వెంటనే తాను కట్టుకొన్న వస్త్రములతో స్నానాన్ని చేయాలి.

అస్థి సంచయనాత్పూర్వం రుదిత్వా స్నానమాచరేత్ ।
అంతర్దశాహే విప్రస్య హ్యూర్ధ్వమాచమనం స్మృతమ్ ॥ 26

అస్థి సంచయనము చేయకముందు మృతుని గూర్చి ఏడ్చినప్పుడు స్నానము చేయవలెను. దశాహము తరువాత బ్రాహ్మణుడు ఆచమనము మాత్రము చేసిన చాలును.

సర్వం గంగా సమం తోయం రాహుగ్రస్తే దివాకరే ।
సోమగ్రహే తథైవోక్తం స్నాన దానాది కర్మసు ॥ 27

సూర్య, చంద్రగ్రహణములప్పుడు నీరంతయు గంగాజలముతో సమానముగా ఉండును. అందువలన ఆ సమయంలో స్నానము, దానము మొదలైన పుణ్యకర్మలు చేయవలెను

కుశైః పూతం భవేత్ స్నానం కుశేనోపస్పృశేద్ద్విజః ।
కుశేన చోద్ధృతం తోయం సోమపాన సమం భవేత్ ॥ 28

దర్భలచే పవిత్రమైన నీటిచే స్నానము చేయవలెను. అట్లే బ్రాహ్మణుడు దర్భలచె పవిత్రమైన నీటిని ఆచమనము చేయవలెను. దర్భలతో నున్న నీరు సోమరసంతో సమానమైనది.

అగ్నికార్యాత్పరిభ్రష్టాః సంధ్యోపాసనవర్జితాః ।
వేదం చైవానధీయానాః సర్వే తే వృషలాః స్మృతాః ॥ 29

తస్మాత్ వృషలభీతేన బ్రాహ్మణేన విశేషతః ।
అధ్యేతవ్యోఽప్యేకదేశో యదిసర్వం న శక్యతే ॥ 30

అగ్నికార్యమును, సంధ్యావందనాన్ని ఆచరించక వేదాధ్యయనము చేయక ఉండు బ్రాహ్మణులందరు 'వృషలులు' గా చెప్పబడుతారు. అందువల్ల తాను వృషలుడు కాకుండా ఉండుటకై బ్రాహ్మణుడు వేదాన్ని అధ్యయనము చేయాలి. సమస్త వేదాన్ని అధ్యయనము

చేయుటకు వీలులేకపోతే వేదమందలి ఒక భాగాన్నైనా తప్పక అధ్యయనము చేయవలెను.

శూద్రాన్న రసపుష్టస్య అధీయమానస్య నిత్యశః ।
జపతో జుహ్వతో వాఽపి గతిరూర్ధ్వా న విద్యతే ॥ 31

శూద్రుని అన్నాన్ని తింటూ బ్రతుకుతున్న బ్రాహ్మణుడు ప్రతిదినము వేదాన్ని అధ్యయనం చేస్తున్నా, గాయత్రీజపాన్ని, హోమాన్ని చేయుచున్నా అతనికి ఊర్ధ్వలోకములు లభింపవు.

శూద్రాన్నం శూద్రసంపర్కం శూద్రేణ తు సహాసనమ్ ।
శూద్రాత్ జ్ఞానాగమశ్చాపి జ్వలంతమపి పాతయేత్ ॥ 32

యః శూద్ర్యా పాచయేదన్నం శూద్రీ చ గృహమేధినీ ।
వర్జితః పితృదేవేభ్యో రౌరవం యాతి స ద్విజః ॥ 33

మృతసూతకపుష్టాంగం ద్విజం శూద్రాన్నభోజినం ।
అహం తన్న విజానామి కాం కాం యోనిం గమిష్యతి ॥ 34

శూద్రుని అన్నాన్ని తినువాడు, శూద్రునితో కలసి ఉండువాడు, శూద్రునితో కలసి కూర్చొనువాడు, శూద్రుని దగ్గర జ్ఞానమును పొందువాడు, అగు బ్రాహ్మణుడు ఎంత పరిశుద్ధముగా నున్నా అతడు పతితుడగును. అట్లే శూద్ర స్త్రీ వండిన అన్నాన్ని తినువాడు, శూద్రస్త్రీని వివాహము చేసికొన్నవాడగు బ్రాహ్మణుని పితృదేవతలు వదలిపెట్టినందువలన అతడు రౌరవమనే నరకానికి పోతాడు. అట్లే సూతకాన్నాన్ని తిని జీవించువాడు, శూద్రాన్నాన్ని తినువాడగు బ్రాహ్మణుడు ఏయే జన్మలు పొందుతాడో నాకు కూడ తెలియదని పలికెను.

గృధ్రో ద్వాదశజన్మాని దశజన్మాని సూకరః ।
శ్వయోనౌ సప్తజన్మాని ఇత్యేవం మనురబ్రవీత్ ॥ 35

అతడు పన్నెండు జన్మలు గద్దగా, పది జన్మలు పందిగా, ఏడు జన్మలు కుక్కగా పుట్టుతాడని మనువు తెలిపెను.

దక్షిణార్థం తు యో విప్రః శూద్రస్య జుహుయాద్ధవిః ।
బ్రాహ్మణస్తు భవేచ్ఛూద్రః శూద్రస్తు బ్రాహ్మణో భవేత్ ॥ 36

డబ్బుకు ఆశపడి శూద్రునితో హోమం చేయిస్తే ఆ బ్రాహ్మణుడు శూద్రుడౌతాడు. ఆ శూద్రుడు బ్రాహ్మణుడౌతాడు.

మౌనవ్రతం సమాశ్రిత్య ఆసీనో న వదేద్ద్విజః ।
భుంజానో హి వదేద్యస్తు తదన్నం పరివర్జయేత్ ॥ 37

అర్ధభుక్తే తు యో విప్రస్తస్మిన్ పాత్రే జలం పిబేత్
హతం దైవం చ పిత్ర్యం చ ఆత్మానం చోపఘాతయేత్ ॥ 38

భుంజానేషు చ విప్రేషు యోఽగ్రే పాత్రం విముంచతి ।
స మూఢః స చ పాపిష్ఠః బ్రహ్మఘ్నః స ఖలూచ్యతే ॥ 39

భోజనేషు చ తిష్ఠత్సు స్వస్తి కుర్వంతి యే ద్విజాః ।
న దేవాస్తృప్తిమాయాంతి నిరాశాః పితరస్తథా ॥ 40

అస్నాత్వా వై న భుంజీత తథైవాగ్నిమపూజ్య చ ।
న పర్ణపృష్ఠే భుంజీత రాత్రౌ దీపం వినా తథా ॥ 41

భోజనము చేయుచున్నప్పుడు ఎట్టి మాటలు మాట్లాడరాదు. భోజనము చేస్తూ మాట్లాడుతూ ఉంటే ఆ పంక్తియందున్నవారు భోజనాన్ని వదిలిపెట్టి లేచిపోవలెను. బ్రాహ్మణుడు సగం భోజనం చేసి ఆ పాత్రలోనే నీరు త్రాగితే? అతడు చేసిన దైవకర్మలు, పిత్రుకర్మలు, అన్నియు నశించిపోతాయి. అట్లే తనను కూడ చెడగొట్టుకొన్నట్లౌతాడు. ఇతర బ్రాహ్మణులు భోజనము చేయుచున్నప్పుడు తాను భుజించిన భోజన పాత్రను తీసికొని పోవువాడు మూర్ఖుడు, పాపి, పైగా బ్రహ్మహత్య చేసినవాడౌతాడు. అదే విధంగా ఇతర బ్రాహ్మణులు భోజనము చేస్తూ ఉండగా నీకు మేలు (స్వస్తి) కలగాలని యజమానితో అంటే దేవతలకు తృప్తి కలగదు. పితృదేవతలకు కూడ నిరాశకలుగుతుంది. అట్లే అందరు తిన్న తరువాతనే స్వస్తి వాక్యమును పలుకవలెను. ఇంకా స్నానం చేయకుండా, అగ్నికార్యం చేయకుండా తినకూడదు. విస్తరిని తిరగవేసి దానిపై తినకూడదు. అట్లే రాత్రిపూట దీపం లేకుండా తినరాదు.

గృహస్థస్తు దయాయుక్తో ధర్మమేవాను చింతయేత్ ।
పోష్య వర్గార్థ సిద్ధ్యర్థం న్యాయవర్తీ స బుద్ధిమాన్ ॥ 42

న్యాయోపార్జిత విత్తేన కర్తవ్యం హ్యాత్మరక్షణం ।
అన్యాయేన తు యో జీవేత్సర్వ కర్మ బహిష్కృతః ॥ 43

గృహస్థుడైనవాడు దయకలిగి ఎల్లప్పుడు ధార్మికబుద్ధి కలిగియుండవలెను. తన భార్యాబిడ్డలను, సేవకులను పోషించుకొనుటకు అతడు న్యాయమార్గమున నడుచుకొనవలెను.

మానవుడు న్యాయముగా సంపాదించిన ధనము చేతనే తనను రక్షించుకొనవలెను. అన్యాయమైన కర్మలు చేస్తూ బ్రతికేవాడు సమస్త కర్మల నుండి బహిష్కరింపబడును.

అగ్నిచిత్ కపిలా సత్రీ రాజా భిక్షుర్మహోదధిః ।
దృష్టమాత్రాః పునంత్యేతే తస్మాత్పశ్యేత్తు నిత్యశః ॥ 44

అరణిం కృష్ణమార్జారం చందనం సుమణిం ఘృతం ।
తిలాన్ కృష్ణాజినం ఛాగం గృహే చైతాని రక్షయేత్ ॥ 45

అగ్ని కార్యాన్ని చేయువాడు, కపిలగోవు, సత్రయాగము చేయువాడు, రాజు, భిక్షకుడు, మహాసముద్రము వీటిని చూచినంత మాత్రాన మానవులు పవిత్రులౌతారు. కావున ప్రతిదినము వీటిని చూడవలెను. అట్లే అరణి, నల్లపిల్లి, చందనము, మంచిమణి, నెయ్యి, నూవులు, కృష్ణాజినము. మేక ఇవి అన్నియు బ్రాహ్మణుని ఇంటిలో ఉండదగినవి.

గవాం శతం సైకవృషం యత్ర తిష్ఠత్యయంత్రితః ।
తత్క్షేత్రం దశగుణితం గోచర్మ పరికీర్తితమ్ ॥ 46

బ్రహ్మహత్యాదిభిర్మర్త్యో మనోవాక్కాయకర్మభిః ।
ఏతద్గోచర్మదానేన ముచ్యతే సర్వకిల్బిషైః ॥ 47

వంద ఆవులు ఒక వృషభము యథేచ్ఛగా తిరుగగలిగిన స్థలానికి పదిరెట్లు ఉన్న క్షేత్రాన్ని గోచర్మ అని అంటారు. ఈ గోచర్మ పరిణామం గల క్షేత్రాన్ని త్రికరణశుద్ధిగా దానం చేస్తే బ్రహ్మహత్యాది పాపాలే కాక ఇతర పాపాలన్నీ నశిస్తాయి.

కుటుంబినే దరిద్రాయ శ్రోత్రియాయ విశేషతః ।
యద్దానం దీయతే తస్మై తద్దానం శుభకారకమ్ ॥ 48

వాపీ కూపతటాగాద్యైః వాజపేయశతైర్మఖైః ।
గవాం కోటిప్రదానేన భూమి హర్తా న శుధ్యతి ॥ 49

సంతానమధికముగా ఉన్నవాడు, పరమదరిద్రుడు విశేషించి శ్రోత్రియుడైన వానికి చేసిన దానము చాల గొప్పది. అది సమస్త మంగళములను కలిగిస్తుంది. దానం చేసిన భూమిని అపహరించి అనేకమైన బావులు, దిగుడు బావులు, తటాకములు మొదలైనవి నిర్మించినా కోటి ఆవులను దానం చేసినా అతని పాపం తొలగిపోదు. అందువల్ల దేవాలయాలకు బ్రాహ్మణులకు దానం చేసిన భూమిని ఎట్టి స్థితిలోను అపహరింపరాదు.

అష్టాదశ దినాదర్వాక్ స్నానమేవ రజస్వలా ।
అత ఊర్ధ్వం త్రిరాత్రం స్యాదుశనా మునిరబ్రవీత్ ॥ 50

యుగం యుగద్వయం చైవ త్రియుగం చ చతుర్యుగం ।
చండాల సూతికోదక్యా పతితానామధః క్రమాత్ ॥ 51

తతః సన్నిధిమాత్రేణ సచైలం స్నానమాచరేత్ ।
స్నాత్వావలోకయేత్సూర్యమజ్ఞానాత్ స్పృశతే యది ॥ 52

మొదటిసారి రజస్వలయైన స్త్రీ పదునెనిమిది దినాల తర్వాత స్నానము చేయాలి ఆ తరువాత మూడు రాత్రుల తరువాత స్నానము చేయవలెనని శుక్రాచార్యులు తెలిపెను. 4 8, 12, 16 దినములు వరుసగా చండాలుడు, ప్రసూతయైన స్త్రీ, రజస్వల, పతితుడు వీరి సమీపమునున్నచో తానుకట్టుకొన్న వస్త్రముతో స్నానము చేయవలెను. తెలియక వారిని ముట్టుకొన్నచో స్నానము చేసిన తరువాత సూర్యదర్శనము చేసికొనవలెను. దానివలన ఆ స్త్రీ పరిశుద్ధురాలౌతుంది.

విద్యమానేషు హస్తేషు బ్రాహ్మణో జ్ఞానదుర్బలః ।
తోయం పిబతి వక్త్రేణ శ్వయోనౌ జాయతే ధ్రువమ్ ॥ 53

జ్ఞానము లేని బ్రాహ్మణుడు తనకు చేతులున్నా చేతుల సహాయము తీసికొనక నోటితో నీరు త్రాగినచో అతడు కుక్కగా జన్మించును.

యస్తు క్రుద్ధః పుమాన్ బ్రూయాత్ జాయాయాస్తు అగమ్యతామ్ ।
పునరిచ్ఛతి చేదేనాం విప్రమధ్యే తు శ్రావయేత్ ॥ 54

శ్రాంతః క్రుద్ధస్తమోంధో వా క్షుత్పిపాసా భయార్దితః ।
దానం పుణ్యమకృత్వా వా ప్రాయశ్చిత్తం దినత్రయమ్ ॥ 55

ఉపస్పృశేత్ త్రిషవణం మహానద్యుపసంగమే ।
చీర్ణాంతే చైవ గాం దద్యాత్ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేద్దశ ॥ 56

పురుషుడు కోపంతో తన భార్యను కులట అని తిట్టి, కోపము తగ్గిన తరువాత తన భార్యను స్వీకరింపదలచినచో, తాను చేసిన తప్పును బ్రాహ్మణులముందు ఒప్పుకొనవలెను. అలసిపోయి కోపగించినా, అజ్ఞానముతో ప్రవర్తించినా, ఆకలి, దప్పి, భయములచే బాధపడినా, దానము చేయకపోయినా అతడు మూడు దినములు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. అట్లే

మహానదుల సంగమమందు మూడు పూటలు స్నానము చేసి ప్రాయశ్చిత్తానంతరము బ్రాహ్మణునకు గోదానము చేసి పదిమంది బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను.

దురాచారస్య విప్రస్య నిషిద్ధాచరణస్య చ

అన్నం భుక్త్వా ద్విజః కుర్యాద్దినమేకమభోజనమ్ ॥ 57

దురాచారుడు, నిషిద్ధమైన కార్యములు చేయు బ్రాహ్మణుని ఇంట అన్నము తిన్న బ్రాహ్మణుడు ఒక దినమంతయు ఉపవాసముండవలెను.

సదాచారస్య విప్రస్య తథా వేదాంగవేదినః ।

భుక్త్వాన్నం ముచ్యతే పాపాదహోరాత్రాంతరాన్నరః ॥ 58

సదాచారవంతుడు, వేదవేదాంగ తత్త్వములు తెలిసిన బ్రాహ్మణుని ఇంట అన్నము తిన్నచో ఒక దినము లోపల పాపములకన్నిటికి దూరమగును.

ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టమధోచ్ఛిష్టం అంతరిక్షమృతౌ తథా ।

కృచ్ఛ్ర త్రయం ప్రకుర్వీత అశౌచమరణే తథా ॥ 59

కృచ్ఛ్రం దైవయుతం చైవ ప్రాణాయామ శతద్వయం ।

పుణ్యతీర్థే చార్ద్రశిరాః స్నానం ద్వాదశ సంఖ్యయా ॥ 60

ద్వియోజనం తీర్థయాత్రా కృచ్ఛ్రమేకం ప్రకల్పితమ్ ।

ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టము, అధోచ్ఛిష్టము, అంతరిక్షమందు చనిపోయినప్పుడు, అశౌచసమయమున మరణము కలిగినప్పుడు వారి ఇంట అన్నాన్ని తిన్నవాడు కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, పదివేల గాయత్రీమంత్రజపాన్ని, రెండు వందల ప్రాణాయామాల్ని, పన్నెండు పర్యాయములు తలనిండా పుణ్యతీర్థ స్నానాన్ని చేయవలెను.

రెండు యోజనముల వరకు (సుమారు 20 కిలోమీటర్లు) పుణ్యతీర్థమునకు నడచిపోతే దానిని కృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తమంటారు.

గృహస్థః కామతః కుర్యాద్రేతసః స్ఖలనం యది ॥ 61

సహస్రం తు జపేద్దేవ్యాః ప్రాణాయామైస్త్రిభిః సహ ।

గృహస్థుడు తెలిసి రేతఃస్ఖలనము చేసికొన్నప్పుడు మూడు మార్లు ప్రాణాయామములు చేసి వేయి పర్యాయములు గాయత్రీ మంత్రజపాన్ని చేయాలి.

చతుర్వేద్యోపపన్నస్తు విధివత్ బ్రహ్మఘాతకే ॥ 62

సముద్రసేతుగమనం ప్రాయశ్చిత్తం సమాదిశేత్ ।
సేతుబంధపథే భిక్షాం చాతుర్వర్ణ్యాత్ సదాచరేత్ ॥ 63

వర్జయిత్వా వికర్మస్థాన్ ఛత్రోపానహ వర్జితః ।
అహం దుష్కృతకర్మా వై మహాపాతక కారకః ॥ 64

గృహ ద్వారేషు తిష్ఠామి భిక్షార్థీ బ్రహ్మఘాతకః ।
గోకులేషు వసేచ్చైవ గ్రామేషు నగరేషు చ ॥ 65

తపోవనేషు తీర్థేషు నదీ ప్రస్రవణేషు చ ।
ఏతేషు ఖ్యాపయన్నేవం పుణ్యాం గత్వా తు సాగరమ్ ॥ 66

దశయోజన విస్తీర్ణం శతయోజనమాయతమ్ ।
రామచంద్ర సమాదిష్టం నలసంచయ సంచితమ్ ॥ 67

సేతుం దృష్ట్వా సముద్రస్య బ్రహ్మహత్యాం వ్యపోహతి ।
సేతుం దృష్ట్వా విశుద్ధాత్మా త్వవగాహేత సాగరమ్ ॥ 68

నాలుగు వేదాలను సలక్షణంగా చదువుకున్నా బ్రాహ్మణుని చంపినచో సముద్రసేతుగమన ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికోవలెను. ఆ ప్రాయశ్చిత్తమున సేతు బంధము యొక్క మార్గంలోనిలుచుండి ఛత్రము, చెప్పులు లేక చెడు పనులు చేయుచున్న వారిని వదలిపెట్టి నాలుగు వర్ణముల వారి దగ్గర భిక్షనడుగుకొనవలెను. వారితో అయ్యా నేను బ్రాహ్మణుని చంపినవాడను, మహాపాతకమును చేసిన దుర్మార్గుడను. మీ ఇంటికి భిక్షకై వచ్చినానని తన దోషాన్ని అందరికి చెప్పుకొంటూ భిక్షనడుగుకొనవలెను. అతడు గోకులమందు కాని, గ్రామమందుకాని, నగరమందుకాని, తపోవనములందుకాని, పుణ్యతీర్థములందుకాని, నదీతీరములందుకాని నివసించవలెను.

ఈ విధముగా తాను చేసిన తప్పును అందరకు చెప్పుకొనుచు పుణ్యప్రదమైన సముద్రసేతువు దగ్గరకు పోవలెను. ఆ సేతువును శ్రీరామచంద్రుని యొక్క ఆజ్ఞపై నలుడు నిర్మించినాడు. అది పదియోజనముల వెడల్పుతో వందయోజనముల పొడవుతో ఉన్నది. అట్టి సేతువును చూచినంత మాత్రమున బ్రహ్మహత్యా పాతకము తొలగిపోవును. అట్టి సేతుబంధనమును చూచి పరిశుద్ధుడై సముద్రమున స్నానము చేయవలెను.

యజేత వాఽ శ్వమేధేన రాజా తు పృథివీ పతిః ।
పునః ప్రత్యాగతో వేశ్మ వాసార్థముపసర్పతి ॥ 69

సపుత్రః సహభృత్యశ్చ కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనమ్ ।
గాశ్చైవైకశతం దద్యాచ్చాతుర్విద్యేషు దక్షిణా ॥ 70

బ్రాహ్మణానాం ప్రసాదేన బ్రహ్మహా తు విపద్యతే ।

భూమిని పరిపాలించు రాజు బ్రాహ్మణహత్యను చేసినచో అశ్వమేధయాగమును కూడ చేయవలెను. సముద్రసేతుగమనము తరువాత ఇంటికి తిరిగివచ్చి తన ఇంటిలోనే నివసింపవచ్చును. అటు పిమ్మట తన పుత్రులు సేవకులతో కలిసి బ్రాహ్మణులకు భోజనమును పెట్టవలెను. భోజనానంతరము నాలుగు వేదములందు పారంగతులైన బ్రాహ్మణులకు వంద గోవులను దక్షిణగా ఇవ్వవలెను.

ఈ విధముగా చేసినందువలన బ్రాహ్మణుల యొక్క అనుగ్రహము వలన అతడు చేసిన బ్రహ్మహత్యాపాపము తొలగిపోవును.

వింధ్యాదుత్తరతో యస్య సంవాసః పరికీర్తితః ॥ 71

పరాశరమతం తస్య సేతుబంధస్య దర్శనాత్ ।

వింధ్యపర్వతమునకుత్తరమున నున్నవారే బ్రాహ్మణహత్యచేసినప్పుడు సేతుబంధాన్ని దర్శించి తరింతురని పరాశరుని అభిప్రాయము. అనగా ఇది కూడ ఒక ప్రాయశ్చిత్తము. (కావున వింధ్యను దాటి సముద్రము వరకు నడిచి వచ్చి సేతుబంధాన్ని చూచుట అనగా కొన్నివేలకిలో మీటర్లు ప్రయాణము చేసి ఎన్నో వ్యయప్రయాసలనోర్చుకొనుట పుణ్య కార్యమనిపించుకొంటుంది).

సవనస్థాం స్త్రియం హత్వా బ్రహ్మహత్యావ్రతం చరేత్ ॥ 72

గర్భవతియైన స్త్రీని చంపినచో బ్రహ్మహత్య చేసిన పాపము కలుగుతుంది. కావున గర్భవతిని చంపినవాడు బ్రహ్మహత్యా ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలసి యుంటుంది.

సురాపశ్చ ద్విజః కుర్యాన్నదీం గత్వా సముద్రగామ్ ।
చాంద్రాయణే తతశ్చీర్ణం కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనమ్ ॥ 73

అనడుత్సహితాం గాం చ దద్యాద్విప్రేషు దక్షిణామ్ ।

బ్రాహ్మణుడు సురను తాగితే సముద్రమును చేరుచున్న జీవనదికి పోయి, స్నానము

చేసి, చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరింపవలెను. తరువాత బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టి సద్బ్రాహ్మణునకు ఒక ఆవును ఒక ఎద్దును జతగా దక్షిణ ఈయవలెను.

సురాపానం సకృత్కృత్వా అగ్నివర్ణాం సురాం పిబేత్ ॥ 74

స పావయేదిహాత్మానం ఇహ లోకే పరత్ర చ ।

ఒక మారు సురాపానం చేస్తే అగ్నివంటి సురను అనగా కాలుచున్న సురను ప్రాయశ్చిత్తంగా తాగాలి. దాని వలన తాను పవిత్రుడై ఇహపరలోకములందు పవిత్రుడగుచున్నాడు.

అపహృత్య సువర్ణం తు బ్రాహ్మణస్య తతః స్వయమ్ ॥ 75

గచ్ఛేన్ముశలమాదాయ రాజానం స్వవధాయ తు ।

హతః శుద్ధిమవాప్నోతి రాజ్ఞాఽసౌ ముక్త ఏవ చ ॥ 76

కామమస్తు కృతం యత్స్యాన్నాన్యథా వధమర్హతి ।

బ్రాహ్మణుని ఇంటిలో ఉన్న బంగారాన్ని అపహరిస్తే పశ్చాత్తాపంతో భుజముపై రోకలిని పెట్టుకొని రాజు దగ్గరకు పోయి రాజుతో తాను చేసిన దొంగతనమును తెలిపి అయ్యా! పాపం చేసిన నన్ను వధించండి అని నివేదించుకొనవలెను. అప్పుడు రాజు అతనిని వధిస్తే అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. కానీ తెలియక దొంగతనం చేస్తే రాజుకు తన దోషాన్ని తెలుపుకొని తగిన దండనను మాత్రము పొందవలెను. అప్పుడతడు వధార్హుడు కాజాలడు

ఆసనాచ్ఛయనాద్యానాత్ సంభాషాత్సహ భోజనాత్ ॥ 77

సంక్రమంతీహ పాపాని తైలబిందురివాంభసి ।

చాంద్రాయణం యావకం చ తులాపురుష ఏవ చ ॥

గవాం చైవానుగమనం సర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ 78

ప్రక్కన కూర్చొన్నందువల్ల, కలిసి పడుకొన్నందువల్ల, ఒకే బండిలో కలిసి ప్రయాణం చేసినందువల్ల, కలిసి మాట్లాడుకున్నందువల్ల, కలిసి భోజనము చేసినందువల్ల పాపాలు నీటిలో నూనెచుక్క పద్ధతిలో అంతటా వ్యాపిస్తాయి. అందువల్ల పాపపరిహారార్థం చాంద్రాయణవ్రతం, యావకభోజనం, తులాపురుషదానం, గోవులవెంటపోవుట అను ప్రాయశ్చిత్తాలను చేయాలి.

ఏతత్పారాశరం శాస్త్రం శ్లోకానాం శతపంచకమ్ ।

ద్విర్నవత్యా సమాయుక్తం ధర్మశాస్త్రస్య సంగ్రహః ॥ 79

యథాధ్యయన కర్మాణి ధర్మశాస్త్రమిదం తథా ।

అధ్యేతవ్యం ప్రయత్నేన నియతం స్వర్గ కామినా ॥ 80

ధర్మశాస్త్రానికి సంగ్రహరూపమైన ఈ పరాశర ధర్మశాస్త్రంలో ఐదువందల తొంభైరెండు? శ్లోకాలున్నాయి. వేదాధ్యయనాన్ని నియమంతో చేసినట్లే ఈ ధర్మశాస్త్రాన్ని కూడ నియమ పూర్వకంగా అధ్యయనం చేయాలి. అందువల్ల స్వర్గము మొదలైన కోరికలన్నీ ఫలిస్తాయి.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ద్వాదశోఽ ధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న పన్నెండవ అధ్యాయము సమాప్తము.

సమాప్తశ్చాయం గ్రంథః

నల్లంధిఘళ్ లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు వ్రాసిన

పారాశరస్మృతి తెలుగు తాత్పర్యము సమాప్తము.

శ్రీలక్ష్మీనరసింహస్వామి చరణారవిందార్పణమస్తు.

* * *

ఈ పుస్తకం గురించి

కలౌ పారాశరః స్మృతిః అంటూ కలియుగంలో ఉన్నవారు ఆచరించాల్సిన అనేక ధర్మాలు ఇందు తెలుపబడ్డాయి పరాశరస్మృతి మనుస్మృతి అపస్తంబ ధర్మసూత్రము మొదలైన వాటికంటె అర్వాచీనమైంది అందువల్లనే కొంత నవీనదృక్పథం ఇందు కనిపిస్తుంది

ఆయా యుగాలననుసరించి ధర్మాలు మారుతాయి కావున ధర్మ వివేచన కూడా కాలానుసారంగా చేయాల్సిందే తప్ప అరకొరగా తమకు తెలిసిన ధర్మాలననుసరించి ఇతరులను తప్పుపట్టుట సరియైంది కాదు

మానవుడు తన సంపాదనలో రాజుకు ఆరవ భాగాన్ని, పూజాది ధర్మ కార్యక్రమాలకు 21వ భాగం, దాన ధర్మాలకు 30వ భాగం (ఈ విధంగా సుమారు 8శాతం) తప్పక వినియోగించాలి ఈ విషయంలో రాజు వైశ్యుడు, బ్రాహ్మణుడు అనే భేదం లేదు

స్త్రీ విషయంలో కఠినమైన నియమాలు చెప్తూనే కొన్ని సమయాలలో స్త్రీలకు పునర్వివాహం చేయవచ్చునని అంటాడు స్త్రీలకు రెండంగుళాల మేర జుట్టు కత్తిరిస్తే చాలు వెంట్రుకలన్నీ గొరగవలసిన అవసరం లేదంటాడు ప్రాయశ్చిత్తములను కూడా స్త్రీ ఒంటరిగా చేయరాదు

బ్రాహ్మణుడు తన ధర్మాలను సక్రమంగా నిర్వర్తింపకపోతే అతడు నామధారక విప్రుడని అపహేళన చేస్తాడు

న్యాయవిచారణ చేయాలంటే ముగ్గురు, ఐదుగురు లేక పదిమంది ఉన్న ధర్మ పరిషత్తు అవసరము న్యాయం గురించి సరియైన జ్ఞానం లేక తనకు తోచినట్లు న్యాయం చెప్తే, తప్పు చేసిన వానిపాపం న్యాయం చెప్పిన ధర్మ పరిషత్సభ్యులకు చెందుతుంది

కొన్ని ప్రాయశ్చిత్తములందు తప్ప పురుషుడు కూడా తలయంతా గొరిగించుకొనవద్దు

గాయత్రీ జపం చేయని ద్విజుడు అపవిత్రుడు గాయత్రి జపం చేస్తూ వేదాధ్యయనం నిత్యం ఆచరించేవాళ్ళి లోకం బాగా ఆదరిస్తుంది

అన్నకంటె ముందు తమ్ముడు వివాహమాడరాదు ఆ విధంగా వివాహమాడ్తే, పిల్లనిచ్చిన వానికి, పెండ్లి చేసికొన్న వానికీ పాపం కలుగుతుందని చెప్తూనే కొన్ని ప్రత్యేక సమయాల్లో ముందు వివాహం చేసికొన్నా తప్పులేదంటాడు

ఇటువంటి అనేక విషయాలు ధర్మవిషయమైన సందేహాలు చాలా తీర్చడం ; కనిపిస్తుంది

ఇటువంటి అమూల్యమైన అనేక విషయాలు పాఠకుని శ్రద్ధ, ఆసక్తులవల్ల తెలుస్తాయి

అందులకే ఈ చిన్న ప్రయత్నం.

పరాశర స్మృతి

(కలియుగ ధర్మశాస్త్రము)

తెలుగు తాత్పర్యంతో

తాత్పర్య రచన

డా॥ వల్లంతిఘుక్ లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు

విశ్రాంత ఆంధ్రోపన్యాసకులు

గాయత్రీ ప్రచురణలు

హైదరాబాద్ - 10.

శ్రీ లక్ష్మీనృసింహ పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ హయవదనాయ నమః

పరాశర స్మృతి

ప్రథమోఽధ్యాయః

మొదటి అధ్యాయము

అథాతో హిమశైలాగ్రే దేవదారువనాలయే ।

వ్యాసమేకాగ్రమాసీనమపృచ్ఛన్ ఋషయః పురా॥ 1

ఒకప్పుడు వేదవ్యాసమహర్షి దేవదారు వృక్షాలతో ఉన్న హిమాలయపర్వతంపై తపస్సు చేసికొంటూ ఏకాగ్రచిత్తంతో భగవంతుని ధ్యానిస్తూ ఉన్నాడు. అప్పుడు ఆ ప్రాంతమందున్న ఋషులంతా అక్కడికి వచ్చి ఆ మహర్షిని ఇట్లు ప్రశ్నించినారు.

మానుషాణాం హితం ధర్మం వర్తమానే కలౌ యుగే ।

శౌచాచారం యథావచ్చ వద సత్యవతీసుత ॥ 2

సత్యవతీ దేవికి ప్రియపుత్రుడవైన వేదవ్యాస మహర్షీ! ఈ కలియుగంలో మానవులు అనుష్ఠించాల్సిన ధర్మాన్ని, శౌచాచారాలను అన్నిటినీ మాకు స్పష్టంగా తెలుపుమని మునులు ప్రార్థించినారు.

తచ్ఛ్రుత్వా ఋషివాక్యం తు సశిష్యోఽగ్న్యర్క సన్నిభః ।

ప్రత్యువాచ మహాతేజాః శ్రుతి స్మృతివిశారదః ॥ 3

వేదవ్యాసమహర్షి అగ్ని, సూర్యులవంటి గొప్ప తేజఃసంపన్నుడు. ఆ మహర్షికి సమస్త వేదాలు, సమస్త ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాలు కరతలామలకములు. ఆ మహర్షి శిష్యులైన జైమిని, వైశంపాయనుడు మొదలైన వారంతా అచ్చటనే ఉన్నారు. ఆ సమయంలో మహర్షులంతా అచ్చటకు వచ్చి కలియుగానికి సంబంధించిన మానవుల ధర్మాలను అడిగినందువల్ల సంతోషంతో వారితో ఇట్లు పలికినాడు.

న చాహం సర్వతత్త్వజ్ఞః కథం ధర్మం వదామ్యహం ।

అస్మత్పితైవ ప్రష్టవ్యః ఇతి వ్యాసస్తదాఽబ్రవీత్ ॥ 4

మహర్షులారా! మీరనుకున్నట్లు నాకు సమస్త ధర్మముల యొక్క తత్త్వము తెలియదు. అందువల్ల మీకు కలియుగ మానవులు అనుష్ఠించాల్సిన ధర్మాలను నేను చెప్పజాలను. కావున

ఈ విషయాన్ని సర్వజ్ఞుడైన మా తండ్రిగారినే అడుగుట తగినదని వ్యాస మహర్షి పలికినాడు.

తతస్తే ఋషయస్సర్వే ధర్మతత్త్వార్థకాంక్షిణః ।
ఋషిం వ్యాసం పురస్కృత్య గతా బదరికాశ్రమమ్ ॥ 5

అందువల్ల ధర్మతత్త్వాన్ని తెలుసుకోవలెనని ఋషులంతా వేదవ్యాసుని వెంట బదరికాశ్రమంలో ఉంటున్న పరాశర మహర్షి దగ్గరకు పోయినారు.

నానాపుష్పలతాకీర్ణం ఫలపుష్పైరలంకృతం ।
నదీప్రస్రవణోపేతం పుణ్యతీర్థోపశోభితమ్ ॥ 6

మృగపక్షినినాదాఢ్యం దేవతాయతనావృతం ।
యక్షగంధర్వసిద్ధైశ్చ నృత్యగీతైరలంకృతమ్ ॥ 7

బదరికావనంలో ఉన్న పరాశరమహర్షియొక్క ఆశ్రమంలో అనేకమైన పుష్పలతలున్నాయి. అచ్చటి చెట్లయందు అనేకమైన పండ్లు పువ్వులున్నాయి. ఆ ఆశ్రమానికి సమీపంలో చాలా నదులు వాగులు ప్రవహిస్తున్నాయి. అనేక పుణ్యతీర్థాలు దాని సమీపంలో ఉన్నాయి. ఇంకా అక్కడ దేవాలయాలెన్నో ఉన్నాయి. అచ్చట మృగాలు పక్షులు అల్లరిచేస్తున్నందువల్ల అందంగా ఉంది. ప్రశాంతము, పరమరమణీయమూ ఐన ఆ ఆశ్రమప్రాంతంలో ఆకాశంలో తిరుగుతూ ఉన్న యక్షులు, గంధర్వులు, సిద్ధులు పాటలు పాడుతూ నృత్యము చేస్తూ ఉన్నారు.

తస్మిన్ ఋషిసభామధ్యే శక్తిపుత్రం పరాశరం ।
సుఖాసీనం మహాతేజో మునిముఖ్యగణావృతమ్ ॥ 8

కృతాంజలిపుటో భూత్వా వ్యాసస్తు ఋషిభిస్సహ ।
ప్రదక్షిణాభివాదైశ్చ స్తుతిభిః సమపూజయత్ ॥ 9

శక్తి మహర్షి పుత్రుడైన పరాశరమహర్షి తనయొక్క ఆశ్రమంలో సుఖంగా కూర్చొని యున్నాడు. అతని చుట్టు మహాతేజస్సంపన్నులైన మహర్షులున్నారు. అట్టి మహర్షుల సభలో ఉన్న పరాశర మహర్షిని వేదవ్యాసుడు, తన వెంట ఉన్న మహర్షులందరితో కలసి ప్రదక్షిణ పూర్వకంగా నమస్కారం చేసినాడు. ఆ తరువాత అనేక స్తుతులు చేస్తూ ఆ మహర్షిని గౌరవించినాడు.

అథ సంతుష్టహృదయః పరాశర మహామునిః ।
ఆహ సుస్వాగతం బ్రూహీత్యాసీనో మునిపుంగవః ॥ 10

తన పుత్రుడైన వేదవ్యాసుడు, ఇతర మహర్షులు తనను గౌరవించినందువల్ల పరాశర మహర్షికి చాలా సంతోషం కలిగింది. అందువల్ల ఆ మహర్షి వారికందరకు స్వాగతాన్ని పలుకుతూ వారి కుశలాన్ని గురించి ప్రశ్నించినాడు. తరువాత వారి రాకకు గల కారణాన్ని తెలుపమని వారిని అడిగినాడు.

కుశలం సమ్యగిత్యుక్త్వా వ్యాసః పృచ్ఛత్యనంతరం ।
యది జానాసి మే భక్తిం స్నేహాద్వా భక్తవత్సల ॥ 11

ధర్మం కథయ మే తాత అనుగ్రాహ్యో హ్యహం తవ ।
శ్రుతా మే మానవా ధర్మా వాసిష్ఠాః కాశ్యపాస్తథా ॥ 12

గార్గీయా గౌతమీయాశ్చ తథా చౌశనసాః స్మృతాః ।
అత్రేర్విష్ణోశ్చ సంవర్తాత్ దక్షాదంగిరసస్తథా ॥ 13

శాతాతపాచ్చ హారీతాత్ యాజ్ఞవల్క్యాత్తథైవ చ ।
ఆపస్తంబ కృతా ధర్మాః శంఖస్య లిఖితస్య చ ॥ 14

కాత్యాయన కృతాశ్చైవ తథా ప్రాచేతసాన్మునేః ।
శ్రుతా హ్యేతే భవత్ ప్రోక్తాః శ్రౌతార్థా మే న విస్మృతాః ॥ 15

తండ్రీ! మీ అనుగ్రహం వల్ల మేమంతా కుశలంగా ఉన్నాము. భక్తవత్సలా! నాకు మీపై ఉన్న భక్తివల్ల లేక మీకు నాపై ఉన్న ప్రేమవల్ల మీరు మాకు ధర్మాలగురించి వివరించండి. మీ వల్ల నేను ఇంతకుముందే మానవ ధర్మశాస్త్రాన్ని, వసిష్ఠధర్మ శాస్త్రాన్ని, కాశ్యప, గర్గ, గౌతమ, శుక్ర, అత్రి, విష్ణు, సంవర్త, దక్ష, అంగిరస, శాతాతప, హారీత, యాజ్ఞవల్క్య, ఆపస్తంబ, శంఖ, లిఖితుల ధర్మశాస్త్రాల నన్నిటినీ, ఇంకా కాత్యాయన, ప్రాచేతస, ధర్మశాస్త్రాలనూ అభ్యసించినాను. మీరు చెప్పిన ఆ ధర్మశాస్త్ర విషయాలన్నీ నేటికీ నాకు జ్ఞాపకమున్నాయి.

అస్మిన్ మన్వంతరే ధర్మాః కృతత్రేతాదికే యుగే
సర్వే ధర్మాః కృతే జాతాః సర్వే నష్టాః కలౌ యుగే ॥ 16

చాతుర్వర్ణ్య సమాచారం కించిత్సాధారణం వద ।
చతుర్ణామపి వర్ణానాం కర్తవ్యం ధర్మకోవిదైః ॥ 17

బ్రూహి ధర్మస్వరూపజ్ఞ సూక్ష్మం స్థూలం చ విస్తరాత్ ।

తండ్రీ! ఈ మన్వంతరంలోని కృత, త్రేత, ద్వాపరయుగాలలో ఉన్న ధర్మాలన్నీ ఈ

కలియుగంలో నశించిపోయినాయి. నీవు ధర్మస్వరూపము చక్కగా తెలిసినవాడవు కావున చతుర్వర్ణముల గురించి చెప్పూ ఈ నాలుగు వర్ణములందున్న ధర్మజ్ఞులు ఆచరింపవలసిన సూక్ష్మ, స్థూల ధర్మాలను చాలా విస్తారంగా మాకు దయచేసి చెప్పుమని వేదవ్యాసుడు ప్రార్థించినాడు.

వ్యాసవాక్యావసానేషు మునిముఖ్యః పరాశరః ॥ 18

ధర్మస్య నిర్ణయం ప్రాహ సూక్ష్మం స్థూలం చ విస్తరాత్ ।

(వక్ష్యమాణ ధర్మతత్త్వ గ్రహణాయ శ్రోతృసావధానతాం విధత్తే)

శృణు పుత్ర ప్రవక్ష్యామి శృణ్వంతు మునయస్తథా ॥ 19

తన పుత్రుడైన వేదవ్యాసమహర్షి ప్రార్థనపై పరాశరమహర్షి (తాను చెప్పబోవు ధర్మతత్వం గురించి శ్రోతలైన మహర్షులను సావధానపరుస్తూ) పుత్రా! వేదవ్యాసా! మునులారా! మీరు కోరుకున్నట్లే వివరిస్తానని సూక్ష్మ, స్థూలరూపమైన ధర్మతత్వాన్ని ఈ విధంగా వివరింపసాగినాడు.

కల్పే కల్పే క్షయే సత్యా బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరాః ।

శ్రుతిస్మృతి సదాచార నిర్ణేతారశ్చ సర్వదా ॥ 20

ప్రతికల్పము నశించిపోతున్నా బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులనే త్రిమూర్తులు మాత్రం స్థిరంగా ఉంటారు. ఆ త్రిమూర్తులే ప్రతికల్పంలోనూ శ్రుతులు, స్మృతులు అట్లే సదాచారాన్ని నిర్ణయిస్తూ ఉంటాయి.

న కశ్చిద్వేదకర్తా చ వేదం స్మృత్వా చతుర్ముఖః ।

తథైవ ధర్మాన్ స్మరతి మనుః కల్పాంతరేఽంతరే ॥ 21

ఈ త్రిమూర్తులలో ఎవ్వరు కూడ వేదాన్ని సృష్టింపలేదు. వేదాలకు కర్తలేడు. ఐనా బ్రహ్మదేవుడు ప్రతికల్పమందు వేదాలను స్మరించి మనకు వాటిని ప్రసాదిస్తున్నాడు. అదేవిధంగా మనువు కూడ ప్రతికల్పమందు మానవులు అనుష్ఠించాల్సిన ధర్మాలను స్మరించుకొని మనకు అందజేస్తున్నాడు.

అన్యే కృతయుగే ధర్మాః త్రేతాయాం ద్వాపరే యుగే ।

అన్యే కలియుగే నృణాం యుగరూపానుసారతః ॥ 22

ఆయా యుగాల స్వరూప స్వభావ భేదాలననుసరించి కృతయుగ ధర్మాలు, త్రేతాయుగ ధర్మాలు, ద్వాపరయుగధర్మాలు అట్లే కలియుగ ధర్మాలు భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి.

తపః పరం కృతయుగే త్రేతాయాం జ్ఞానముచ్యతే ।
ద్వాపరే యజ్ఞమేవాహుః దానమేవ కలౌ యుగే ॥ 23

కృతయుగంలోని మానవులు తపస్సు చేస్తూ ఉండేవారు. త్రేతాయుగంలో వారు జ్ఞానానికి ప్రాధాన్యమిచ్చి జ్ఞానం పొందినారు. ద్వాపరయుగంలో యజ్ఞ ప్రాధాన్యమున్నందువల్ల యజ్ఞయాగాదులు నిర్వర్తించినారు. ఇక చివరియుగమైన కలియుగంలో కర్మజ్ఞానాలకంటె దానం చేయుటే ప్రశస్తమైనది. అట్టి దానం చేయుట ఈ కలియుగ ధర్మము.

కృతే తు మానవా ధర్మాః త్రేతాయాం గౌతమాః స్మృతాః ।
ద్వాపరే శంఖలిఖితాః కలౌ పారాశరాః స్మృతాః ॥ 24

కృతయుగంలో ఉన్న మానవులు మనుధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించి నడుచుకొన్నారు. త్రేతాయుగంలో గౌతమధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించి, ద్వాపరయుగమందు శంఖలిఖితుల ధర్మశాస్త్రగ్రంథాన్ని అనుసరించి నడుచుకొన్నారు. ఇక కలియుగంలో పరాశరుని ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాన్ని అనుసరించి నడుచుకోవాలి.

త్యజేత్ దేశం కృతయుగే త్రేతాయాం గ్రామముత్సృజేత్ ।
ద్వాపరే కులమేకం తు కర్తారం తు కలౌ యుగే ॥ 25

కృతయుగంలో తప్పుచేస్తె అతడున్న దేశాన్ని వదిలేవారు. త్రేతాయుగంలో గ్రామాన్ని, ద్వాపరయుగంలో ఆ కులాన్ని వదిలేవారు. ఇక కలియుగంలో తప్పుచేసినవాణ్ణి మాత్రం బహిష్కరిస్తే సరిపడుతుంది.

కృతే సంభాషణాదేవ త్రేతాయాం స్పర్శనేన చ ।
ద్వాపరే త్వన్నమాదాయ కలౌ పతతి కర్మణా ॥ 26

కృతయుగంలో పాపం చేసినవానితో మాట్లాడినందువల్ల పతితుడయ్యేవాడు. త్రేతాయుగంలో పాపం చేసినవానిని స్పృశిస్తే, ద్వాపరయుగంలో అతని ఇంట భోజనం చేస్తే పతితుడయ్యేవాడు. కాని కలియుగంలో తాను పాపకర్మలు చేసినందువల్ల మాత్రమే పతితుడౌతాడు.

కృతే తత్క్షణికః శాపః త్రేతాయాం దశభిర్దినైః ।
ద్వాపరే చైకమాసేన కలౌ సంవత్సరేణ తు ॥ 27

కృతయుగంలో శపిస్తే తత్క్షణమే ఫలించేది. త్రేతాయుగంలో పదిదినాలలో, ద్వాపర యుగంలో ఒక మాసంలో దాని ఫలితం కనిపించేది. కాని కలియుగంలో శపించినచో సంవత్సరం

లోపల దాని ఫలితాన్ని చూపిస్తుంది.

అభిగమ్య కృతే దానం త్రేతాస్వాహూయ దీయతే ।
ద్వాపరే యాచమానాయ సేవయా దీయతే కలౌ ॥ 28

కృతయుగంలో సత్పాత్రుడైన వాని దగ్గరకు పోయి దానం చేసేవారు. త్రేతాయుగంలో దానయోగ్యుడైన పురుషుని తమ ఇంటికి పిలిపించుకొని దానం చేసేవారు. ద్వాపరయుగంలో దానయోగ్యుడైన పురుషుడు తమ ఇంటికి వచ్చి యాచిస్తే దానం చేసేవారు. కాని ఈ కలియుగంలో సత్పురుషుడు తమ ఇంటికి వచ్చి దానం అడిగినప్పటికీ అతనిచే పనిచేయించుకొని మాత్రమే ధనమిస్తారు.

అభిగమ్యోత్తమం దానం ఆహూయైవ తు మధ్యమం ।
అధమం యాచమానాయ సేవాదానం తు నిష్ఫలమ్ ॥ 29

దానమునకు అన్ని విధములుగా తగిన పురుషుని వెదకి అతని ఇంటికిపోయి చేసినచో ఆ దానము ఉత్తమమైనది. సత్పురుషుని తన ఇంటికి పిలుచుకొని చేసిన దానము మధ్యతరగతికి చెందింది. తన ఇంటికి సత్పురుషుడు వచ్చి యాచన చేసినప్పుడు ఇచ్చిన దానం అధమమైంది. దానమునకు అన్ని విధములుగా తగిన సత్పురుషునిచే పనిచేయించుకొని దానం చేస్తే ఆ దానముయొక్క ఫలితమేమీ ఉండదు.

జితో ధర్మో హ్యధర్మేణ సత్యం చైవానృతేన చ ।
జితాశ్చోరైశ్చ రాజానః స్త్రీభిశ్చ పురుషా జితాః ॥ 30
సీదంతి హ్యగ్నిహోత్రాణి గురుపూజా ప్రణశ్యతి ।
కుమార్యశ్చ ప్రసూయంతే తస్మిన్ కలియుగే సదా ॥ 31

ఈ కలియుగంలో ధర్మం కంటె అధర్మం బలవత్తరంగా ఉంటుంది. అట్లే సత్యాన్ని మించి అసత్యము, రాజులకంటె దొంగలు, పురుషుల కంటె స్త్రీలు బలంగా ఉంటారు. ఇంకా ఈ సమయంలో నిత్యాగ్ని హోత్రం చేసేవారు లేక అగ్నిహోత్రం వెలవెల పోతూ ఉంటుంది. గురువులను పూజించేవారు తక్కువగా ఉంటారు, స్త్రీలు పెళ్ళికాక ముందే అక్రమంగా సంతానాన్ని పొందుతారు.

కృతే త్వస్థిగతాః ప్రాణాః త్రేతాయాం మాంసమాశ్రితాః ।
ద్వాపరే రుధిరం చైవ కలౌ త్వన్నాదిషు స్థితాః ॥ 32

కృతయుగమందలి మానవులకు ప్రాణాలు ఎముకలలో ఉండేవి. అనగా వారి బలమంతా ఎముకలలో ఉండేది. త్రేతాయుగంలో మాంసమందే వారి బలం కనిపించేది. ఇక ద్వాపరయుగంలో రక్తగతప్రాణులై ఉండేవారు. ఈ కలియుగంలో ఉన్న జీవులకు ప్రాణాలు ఆహారమందే కనిపిస్తాయి. అందువల్ల ఈ యుగంలో చక్కగా మంచి ఆహారాన్ని తిన్నవాడే నాలుగు దినాలు బ్రతుకగలుగుతున్నాడు.

యుగే యుగే చ యే ధర్మాస్తత్ర తత్ర చ యే ద్విజాః ।
తేషాం నిందా న కర్తవ్యా యుగరూపా హి తే ద్విజాః ॥ 33

ప్రతియుగమందు మానవులయొక్క ధర్మాలు భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి. అట్లే బ్రాహ్మణులయొక్క ఆచారవ్యవహారాలు భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి. కావున ప్రాచీనమైన యుగధర్మాలను నేటి బ్రాహ్మణులు పాటించుట లేదని వారిని నిందించుట తగదు. బ్రాహ్మణులు కూడ ఆయా యుగధర్మాలననుసరించి మారుతూ ఉంటారు కదా!

యుగే యుగే తు సామర్థ్యం శేషం మునివిభాషితం ।
పరాశరేణ చాప్యుక్తం ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే ॥ 34

అహమద్యైవ తత్సర్వమనుస్మృత్య బ్రవీమి వః ।
చాతుర్వర్ణ్య సమాచారం శృణ్వంతు ఋషి పుంగవాః ॥ 35

పారాశరమతం పుణ్యం పవిత్రం పాపనాశనం ।
చింతితం బ్రాహ్మణార్థాయ ధర్మసంస్థాపనాయ చ ॥ 36

యుగ ధర్మాన్ని అనుసరించి ఆయా యుగాలలో బ్రాహ్మణులయొక్క శక్తి సామర్థ్యములందు లోపముంటుంది. కావున మునులు వారికి ఆయా సందర్భాలలో ప్రాయశ్చిత్తాలను తెలిపినారు. ఇవన్ని పూర్వకల్పానికి చెందిన పారాశర ధర్మశాస్త్రమందు చెప్పబడ్డాయి. మునులారా! నేను పై ధర్మశాస్త్రమందలి విషయాలనన్నిటిని స్మరించుకొని చతుర్వర్ణములవారు ఆచరింపతగిన ఆచారాదులను మీకు వివరిస్తున్నాను. ఆ పరాశరమహర్షియొక్క అభిమతము చాల పుణ్యప్రదమైంది. పవిత్రమైంది. పాపములను తొలగిస్తుంది. అది బ్రాహ్మణుల కొరకు, ధర్మమును స్థాపించుటకై ఏర్పడింది. కావున పరాశరమతాన్ని మీరు శ్రద్ధతో వినుడని మహర్షి చెప్పసాగినాడు.

చతుర్ణామపి వర్ణానామాచారో ధర్మపాలకః ।
ఆచారభ్రష్టదేహానాం భవేద్ధర్మః పరాఙ్ముఖః ॥ 37

బ్రాహ్మణక్షత్రియాది నాలుగు వర్ణముల వారికి చెందిన, వారి వారి యాచారమే ధర్మాన్ని, వారినే రక్షిస్తూ ఉంటుంది. అట్లే వారు తమ తమ యొక్క ఆచారము నుండి భ్రష్టులైతే ధర్మం పరాఙ్ముఖమై వారియొక్క రక్షణను చేయదు.

బ్రాహ్మణుని యొక్క విధులు :-

షట్కర్మాభిరతో నిత్యం దేవతాఽతిథిపూజకః ।

హుతశేషం తు భుంజానో బ్రాహ్మణో నావసీదతి ॥ 38

బ్రాహ్మణుడు షట్కర్మలనాచరిస్తూ ప్రతిదినం దేవపూజ, అతిథి పూజ చేస్తూ ఉండాలి. తాను నిత్యాగ్ని హోత్రాన్ని పూర్తిచేసికొని యజ్ఞమందు ఆహుతి ఇవ్వగా మిగిలిపోయిన అన్నాన్ని భుజించాలి. ఈ విధంగా అతడు ప్రతిదినం ప్రవర్తిస్తూ ఉంటే అతనికి దుఃఖాలేమాత్రం కలుగవు.

షట్కర్మలు :-

సంధ్యా స్నానం జపో హోమో దేవతానాం చ పూజనం ।

ఆతిథ్యం వైశ్వదేవం చ షట్కర్మాణి దినే దినే ॥ 39

ప్రతిదినము స్నానము చేయుట, సంధ్యావందనమాచరించుట, జపము చేయుట, నిత్యాగ్ని హోత్రమాచరించుట, దేవతాపూజ, బలి, వైశ్వదేవముులతో సహా అతిథి పూజ అనునవి షట్కర్మలు.

అతిథి :-

ఇష్టో వా యది వా ద్వేష్యో మూర్ఖః పండిత ఎవ వా ।

సంప్రాప్తో వైశ్వదేవాంతే సోఽతిథిః స్వర్గసంక్రమః ॥ 40

దూరాచ్చోపగతం శ్రాంతం వైశ్వదేవ ఉపస్థితం ।

అతిథిం తం విజానీయాన్నాతిథిః పూర్వమాగతః ॥ 41

నైకగ్రామీణమతిథిం సంగృహ్ణీత కదాచన ।

అనిత్యమాగతో యస్మాత్తస్మాదతిథిరుచ్యతే ॥ 42

గృహస్థుడైన బ్రాహ్మణుడు వైశ్వదేవము పూర్తిచేసిన తరువాత అతని ఇంటికి వచ్చినవాడు అతిథి. అతడు తనకు ఇష్టమైనవాడే కావచ్చు. శత్రువైనా కావచ్చు. మూర్ఖుడైనా, పండితుడైనా వైశ్వదేవాంతమందు వచ్చిన వాడు అతిథి. అట్టి అతిథిని సత్కరించినందువల్ల స్వర్గం లభిస్తుంది.

చాలా దూరం నుండి మార్గాయాసంతో వైశ్వదేవాంతమందు ఇంటికి వచ్చినవాడే అతిథి. కాని వైశ్వదేవం కంటె ముందు వచ్చినవాడు అతిథి కాజాలడు. తన గ్రామానికి చెందినవాడు కాక ఎప్పుడో ఒకప్పుడు మాత్రమే వచ్చినవాడు అతిథి. అట్టి అతిథిని గృహస్థు తప్పక గౌరవించవలెను.

అతిథి సత్కారము :-

> **అతిథిం తత్ర సంప్రాప్తం పూజయేత్స్వాగతాదినా ।**
> **తథాసనప్రదానేన పాదప్రక్షాళనేన చ ॥ 43**
>
> **శ్రద్ధయా చాన్నదానేన ప్రియప్రశ్నోత్తరేణ చ ।**
> **గచ్ఛతశ్చానుయానేన ప్రీతిముత్పాదయేత్ గృహీ ॥ 44**

తన ఇంటికి వచ్చిన అతిథికి ఇంటి యజమాని తొలుత స్వాగతాన్ని పలుకవలెను. తరువాత అతని పాదములను తానే స్వయంగా శ్రద్ధతో కడిగి అతడు కూర్చునుటకు ఆసనమును వేయవలెను. తరువాత అతనికి రుచ్యములైన పదార్థాలతో అన్నాన్ని పెట్టవలెను. అతడు అన్నం తింటూ ఉన్నప్పుడు ఆ అతిథికి ప్రియమైన మాటలు మాట్లాడుతూ ఉండాలి. అతనికి ఆనందాన్ని కలిగించే ప్రశ్నలు వేయాలి. అతిథి భోజనం చేసి విశ్రాంతి తీసికొని వెళ్ళిపోతున్నప్పుడు అతని వెంట కొంతదూరం పోయి అతనికి సంతోషాన్ని కలిగించాలి.

> **అతిథిర్యస్య భగ్నాశో గృహాత్ప్రతినివర్తతే ।**
> **పితరస్తస్య నాఽశ్నంతి దశవర్షాణి పంచ చ ॥ 45**
>
> **కాష్ఠభార సహస్రేణ ఘృతకుంభ శతేన చ ।**
> **అతిథిర్యస్య భగ్నాశస్తస్య హోమో నిరర్థకః ॥ 46**

తనను ఆదరించలేదని నిరాశతో అతిథి తిరిగిపోతే, ఆ ఇంటి యజమాని పెట్టిన శ్రాద్ధాన్నాన్ని పితృదేవతలు పదునైదు సంవత్సరాల వరకు స్వీకరించరు. అట్లే అతిథికి తగిన సత్కారము చేయక అతనిని ఇంటినుండి పంపిస్తే ఆ యజమాని వేలకొలది మోపుల సమిధలతో, వందలకొలది కుండలనేతితో యాగము చేసినా అది అంతా నిరర్థకమౌతుంది.

> **సుక్షేత్రే వాపయేద్బీజం సుపాత్రే నిక్షిపేద్ధనం ।**
> **సుక్షేత్రే చ సుపాత్రే చ హ్యుప్తం దత్తం న నశ్యతి ॥ 47**

సారవంతమైన చక్కని క్షేత్రమందు విత్తనం వేయాలి. అట్లే సత్పాత్ర నెరిగి దానం

చేయాలి. ఆ విధంగా చల్లిన విత్తనం, చేసిన దానం ఎన్నటికీ నశించవు. అవి సత్ఫలితాన్ని ఇస్తాయి.

న పృచ్ఛేద్గోత్రచరణే న స్వాధ్యాయం శ్రుతం తథా ।
హృదయే కల్పయేద్దేవం సర్వదేవమయో హి సః ॥ 48
అపూర్వః సువ్రతీ విప్రో హ్యపూర్వశ్చాతిథిస్తథా ।
వేదాభ్యాసరతో నిత్యం త్రయోఽపూర్వో దినే దినే ॥ 49

అతిథియొక్క కులగోత్రాలను కాని అతడు చదువుకొన్న విద్య పాండిత్యాల గురించి గాని ఎప్పుడూ అడుగరాదు. భగవంతుడు మన కంటికి కనిపించడు. కావున అతనిని హృదయమందు ధ్యానిస్తూ ఉంటాము. కాని అతిథి సమస్త దేవతా స్వరూపుడు. అతడు మన కంటికి కనిపిస్తూ ఉంటాడు. చక్కని వ్రతాన్ని ఆచరించు బ్రాహ్మణుడు, అతిథి, ఎల్లప్పుడు వేదమును అభ్యసించే విప్రుడు ఈ ముగ్గురు లభించుట చాల అరుదు.

వైశ్వదేవే తు సంప్రాప్తే భిక్షుకే గృహమాగతే ।
ఉద్ధృత్య వైశ్వదేవాన్నం భిక్షాం దత్వా విసర్జయేత్ ॥ 50

వైశ్వదేవాన్ని ఆచరిస్తూ ఉన్నప్పుడే అతిథి వచ్చినచో అతనిని బలి వైశ్వదేవము పూర్తయగునంతవరకు కూర్చుండపెట్టక, బలికి, వైశ్వదేవానికి అన్నాన్ని ప్రత్యేకంగా తీసిపెట్టి మిగిలిన అన్నాన్ని అతనికి పెట్టి పంపవలెను.

యతిశ్చ బ్రహ్మచారీ చ పక్వాన్న స్వామినావుభౌ ।
తయోరన్నమదత్వా చ భుక్త్వా చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 51
దద్యాచ్చ భిక్షాత్రితయం పరివ్రాట్ బ్రహ్మచారిణాం ।
ఇచ్ఛయా చ తతో దద్యాత్ విభవే సత్యవారితమ్ ॥ 52

సన్యాసి, బ్రహ్మచారి ఈ ఇద్దరు వండిన అన్నానికి అర్హులైన వారు. కావున వారికి అన్నము పెట్టక ఇంటియజమాని తింటే అతడు చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని తప్పక చేయాలి. లేనిచో అతని పాపము నశించదు. అట్లే సన్యాసి, బ్రహ్మచారులకు యజమాని కనీసము మూడు మార్లైనా (ముద్దలైనా?) అన్నాన్ని భిక్షగా పెట్టాలి. ఇష్టమున్నచో అంతకంటె ఎక్కువ అన్నమైనా పెట్టవచ్చు. యజమానికి సంపద ఉంటే ఎన్ని మార్లైనా భిక్ష పెట్టవచ్చు.

యతిహస్తే జలం దద్యాత్ భైక్షం దద్యాత్పునర్జలం ।
తద్భైక్షం మేరుణా తుల్యం తజ్జలం సాగరోపమమ్ ॥ 53

యస్య ఛత్రం హయశ్చైవ కుంజరారోహమృద్ధిమత్ ।
ఐంద్రస్థానముపాసీత తస్మాత్తం న విచారయేత్ ॥ 54

సన్యాసి తన ఇంటికి వచ్చినప్పుడు అతనికి తొలుత అర్ఘ్యపాద్యములకై నీటిని ఇచ్చి తరువాత భిక్షపెట్టవలెను. ఆ తరువాత తిరిగి పాద్యాచమనాదులకు నీటిని ఈయవలెను. ఆ విధంగా నీరు, భిక్ష ఇస్తే ఆ భిక్ష మేరు పర్వత దానంతో సమానమౌతుంది. అట్లే ఆ నీరు సముద్ర దానంతో సమానమౌతుంది. సన్యాసి ఛత్రి, గుఱ్ఱము, లేక ఏనుగు వంటి వాటితో వచ్చినా, సర్వసమృద్ధుడైనవానికి మనం భిక్ష పెట్టగలమా అని భావించరాదు. ఆ యతి దేవేంద్రుని వంటివాడని భావించి సగౌరవంగా భిక్షపెట్టాలి తప్ప ఆ సన్యాసి యొక్క ధన ధాన్యాది సమృద్ధి గురించి ఆలోచించరాదు.

వైశ్వదేవకృతం పాపం శక్తో భిక్షుర్వ్యపోహితుం ।
న భిక్షుకృతం దోషం వైశ్వదేవో వ్యపోహతి ॥ 55

వైశ్వదేవాన్ని చేయనందువల్ల కలిగే పాపాన్ని అతిథి పోగొట్టగలడు (అతిథి సత్కారం చేసి పోగొట్టుకోవచ్చు) కాని అతిథిని సత్కరించనందువల్ల కలిగే పాపం వైశ్వదేవాన్ని చేసినందువల్ల తొలగిపోదు.

అకృత్వా వైశ్వదేవం తు యే భుంజంతే ద్విజాతయః ।
తేషామన్నం న భుంజీత కాకయోనిం వ్రజంతి తే ॥ 56

అకృత్వా వైశ్వదేవం తు భుంజంతే యే ద్విజాధమాః ।
సర్వే తే నిష్ఫలా జ్ఞేయాః పతంతి నరకేఽశుచౌ ॥ 57

వైశ్వదేవ విహీనా యే ఆతిథ్యేన బహిష్కృతాః ।
సర్వే తే నరకం యాంతి కాకయోనిం వ్రజంతి చ ॥ 58

వైశ్వదేవాన్ని ఆచరించక భోజనం చేసే ద్విజులయొక్క ఇండ్లలో తినరాదు. తినా వారియొక్క ఇండ్లలోభుజిస్తే వారంతా కాకులుగా పుట్టుతారు. అట్లే వైశ్వదేవంచేయక ఆహారాన్ని భుజిస్తే వారు చేసిన పుణ్యకార్యాలన్నీ నిష్ఫలమౌతాయి. పైగా వారు అశుచియనే నరకానికి పోతారు. వైశ్వదేవము చేయక అతిథి సత్కారమూ చేయక ఉండే ద్విజులు నరకానికి పోవుటే కాక తరువాతి జన్మలో కాకులై పుడతారు.

శిరో వేష్ట్య తు యో భుంక్తే దక్షిణాభిముఖస్తు యః ।
వామపాదకరః స్థిత్వా తద్వై రక్షాంసి భుంజతే ॥ 59

తలకు పాగా లేక టోపీ ధరించి భోజనం చేస్తే, దక్షిణం వైపు తిరిగి అన్నం తింటూ ఉంటే, ఎడమకాలిపై చేయిపెట్టుకొని తింటే ఆ అన్నాన్ని రాక్షసులు తిన్నట్లు ఔతుంది.

యతయే కాంచనం దత్వా తాంబూలం బ్రహ్మచారిణే ।
చోరేభ్యోఽప్యభయం దత్వా దాతాఽపి నరకం వ్రజేత్ ॥ 60

సన్యాసికి బంగారాన్ని దానమీయరాదు. అట్లే బ్రహ్మచారికి తాంబూలము, దొంగకు అభయమీయరాదు. ఆ విధంగా ఇస్తే ఆ దాత, వాటిని తీసికొన్నవాడు ఇద్దరు నరకానికి పోతారు.

శుక్ల వస్త్రం చ యానం చ తాంబూలం ధాతుమేవ చ ।
ప్రతిగృహ్య కులం హన్యాత్ ప్రతిగృహ్ణాతి యస్య చ ॥ 61

సన్యాసి లేక బ్రహ్మచారికి తెల్లని వస్త్రాన్ని, గుఱ్ఱము, పల్లకి మొదలైన వాహనాలను తాంబూలాన్ని, వెండి, బంగారము వంటి ధాతుద్రవ్యాలను దానమిస్తే దానమిచ్చినవాని యొక్క, స్వీకరించినవాని యొక్క వంశమంతా నశిస్తుంది.

చోరో వా యది చాండాలః శత్రుర్వా పితృఘాతకః ।
వైశ్వదేవే తు సంప్రాప్తే సోఽతిథిః స్వర్గసంక్రమః ॥ 62

వైశ్వదేవ సమయంలో ఇంటికి వచ్చిన అతిథి దొంగయైనా, చండాలుడైనా, శత్రువైనా, చివరకు తన తండ్రివంటి వారిని చంపినవాడైనా అతనికి గౌరవపూర్వకంగా అతిథి సత్కారం తప్పక చేయాలి. అట్టి అతిథి సత్కారం వల్ల యజమానికి స్వర్గం లభిస్తుంది.

న గృహ్ణాతి తు యో విప్రో హ్యతిథిం వేదపారగం ।
అదత్తం చాన్నమాత్రం తు భుక్త్వా భుంక్తే తు కిల్బిషమ్ ॥ 63

వేదవేదాంగాలను చక్కగా అధ్యయనం చేసిన బ్రాహ్మణుడు అతిథిగా వచ్చినప్పుడు, అతనికి అతిథి సత్కారం చేయక తాను అన్నాన్ని తింటే ఆ యజమానికి పాపమంటుకొంటుంది.

బ్రాహ్మణస్య ముఖం క్షేత్రం నిరూపమమకంటకం ।
వాపయేత్సర్వ బీజాని సా కృషిః సార్వకామికా ॥ 64

బ్రాహ్మణుని ముఖము ముండ్లు మొదలైనవి లేనటువంటి చక్కని క్షేత్రమువంటిది. ఆ క్షేత్రంలో సమస్త బీజాలు వేయవచ్చు. అట్టి కృషి లేక అతిథి సత్కారం అన్ని విధములైన కోరికలను తీరుస్తుంది. కావున ఏ బ్రాహ్మణుడు అతిథిగా వస్తే అతనికి అతిథి సత్కారాన్ని గొప్పగా చేయాలి.

అవ్రతా హ్యనధీయానా యత్ర భైక్ష్యచరా ద్విజాః ।

తం గ్రామం దండయేద్రాజా చోరభక్తప్రదో హి సః ॥ 65

ద్విజులు బ్రహ్మచర్య వ్రతాన్ని అవలంబించక వేదాధ్యయనం చేయక భిక్షాచరణ చేస్తూ ఉంటే ఆ గ్రామంలోని వారు వారికి భిక్ష పెట్టకూడదు. ఆ విధంగా భిక్షపెట్టిన గ్రామాన్ని రాజు దండించాలి. ఆ గ్రామాన్ని రాజు శిక్షించకపోతే దొంగలకు అభయమిచ్చిన పాపాన్ని అతడు పొందుతాడు.

క్షత్రియ ధర్మాలు :-

క్షత్రియో హి ప్రజా రక్షన్ శస్త్రపాణిః ప్రదండవాన్ ।

నిర్జిత్య పరసైన్యాని క్షితిం ధర్మేణ పాలయేత్ ॥ 66

న శ్రీః కులక్రమాయాతా భూషణోల్లిఖితాఽపి వా ।

ఖడ్గేనాక్రమ్య భుంజీత వీరభోగ్యాం వసుంధరామ్ ॥ 67

పుష్పం పుష్పం విచినుయాత్ మూలచ్ఛేదం న కారయేత్ ।

మాలాకార ఇవాఽఽరామే న యథాఽఙ్గారకారకః ॥ 68

క్షత్రియుడు ఆయుధాన్ని ధరించి దుష్టులకు కఠిన దండన విధిస్తూ ప్రజలను రక్షించాలి. అట్లే శత్రుసైన్యాలను తన భుజబలంతో జయించి తన రాజ్యాన్ని ధర్మంగా పరిపాలించాలి. రాజ్యలక్ష్మి కులక్రమంగా వస్తుందను నియమం లేదు. అట్లే ఆభరణాలు ధరించినవాని దగ్గరనే ఉంటాయనే నమ్మిక లేదు. వీరులు అనుభవించవలసిన భూమిని తన ఆయుధ బలంతో జయించి అనుభవించాలి. బొగ్గును చేయువారు చెట్లనన్నిటినీ తగులబెట్టునట్లు, చెట్లనన్నిటినీ సమూలంగా పెరికివేయక తోటమాలి తన తోటలో ఉన్న పువ్వులనొక్కొక్కటిని మెల్లగా తెంపుకుంటున్నట్లు రాజు కూడ పన్ను విషయంలో ప్రజలను భయభీతులను చేయకుండా వారిని రక్షించాలి.

శమో దమస్తపః శౌచం క్షాంతిరార్జవమేవ చ ।

జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రహ్మకర్మ స్వభావజమ్ ॥ 69

శమము, దమము, తపస్సు, పవిత్రంగా ఉండుట, ఓర్పు, ఋజుస్వభావము, జ్ఞానవిజ్ఞానములు, ఆస్తిక్యము ఇవన్నీ బ్రాహ్మణుని సహజధర్మాలు.

శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధే చాప్యపలాయనం ।

దానమీశ్వరభావశ్చ క్షాత్రం కర్మ స్వభావజమ్ ॥ 70

శౌర్యము, తేజస్సు, ధైర్యము, చతురత, యుద్ధంలో ధైర్యంగా నిలబడే స్వభావం, దానము చేయుట, అధికారభావన ఇవన్నీ క్షత్రియుని ధర్మాలు.

లాభకర్మ తథా రత్నం గవాం చ పరిపాలనం ।
కృషికర్మ చ వాణిజ్యం వైశ్యవృత్తిరుదాహృతా ॥ 71

లాభాన్ని ఆశించి పనులు చేయుట, రత్నముల వంటి వానిని అమ్ముట, కొనుట, గోవులను రక్షించుట, వ్యవసాయము చేయుట, వర్తకము చేయుట అనేవి వైశ్యుని యొక్క సహజధర్మాలు.

శూద్రస్య ద్విజశుశ్రూషా పరమో ధర్మ ఉచ్యతే ।
అన్యథా కురుతే కించిత్ తద్భవేత్తస్య నిష్ఫలమ్ ॥ 72

శూద్రుడు బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులనే ద్విజులకు సేవచేయుచుండవలెను. అతడు ఇతర కర్మలనాచరిస్తూ ఉంటే అవన్నీ నిష్ఫలమౌతాయి.

లవణం మధు తైలం చ దధి తక్రం ఘృతం పయః ।
న దుష్యేచ్ఛూద్రజాతీనాం కుర్యాత్సర్వేషు విక్రయమ్ ॥ 73

కాని శూద్రుడు ఉప్పు, తేనె, నూనె, పాలు, పెరుగు, చల్ల, నేయి, అమ్ముకోవచ్చును. దానివల్ల కొన్నవానికెట్టి పాపము కలుగదు.

విక్రీణన్మద్య మాంసాని హ్యభక్ష్యస్య చ భక్షణమ్ ।
కుర్వన్నగమ్యాగమనం శూద్రః పతతి తత్క్షణాత్ ॥ 74

కపిలా క్షీరపానేన బ్రాహ్మణీ గమనేన చ ।
వేదాక్షరవిచారేణ శూద్రస్య నరకం ధ్రువమ్ ॥ 75

శూద్రుడు మద్యమాంసాలను అమ్మరాదు. తినకూడని వస్తువులను తినరాదు. పొందతగని స్త్రీతో సంగమము చేయరాదు. అట్లే కపిలగోవుపాలు త్రాగరాదు. వేదవిచారణ చేయరాదు. ఇట్టి పనులు చేస్తే అతడు వెంటనే పతితుడౌతాడు. అట్లే చనిపోయిన తరువాత నరకానికి తప్పక పోతాడు.

ఇతి శ్రీ పరాశరప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ప్రథమాధ్యాయము సమాప్తము.

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

రెండవ అధ్యాయము

గృహస్థాశ్రమ ధర్మాలు

అతః పరం గృహస్థస్య కర్మాచారం కలౌ యుగే ।
ధర్మం సాధారణం శక్త్యా చాతుర్వర్ణ్యాశ్రమాగతమ్ ॥ 1
తం ప్రవక్ష్యామ్యహం పూర్వం పారాశరవచో యథా ।

ఇక కలియుగమందున్న గృహస్థులు చేయవలసిన కర్మలు, ఆచారాలు, చాతుర్వర్ణములకు సంబంధించిన సాధారణ ధర్మాలను మీకు వివరిస్తాను. వీటినన్నిటిని పూర్వకల్పంలో పరాశర మహర్షి అనినాడు. వాటిని యథాతథంగా మీకు వివరిస్తాను.

షట్కర్మ సహితో విప్రః కృషి కర్మ చ కారయేత్ ॥ 2

క్షుధితం తృషితం శ్రాంతం బలీవర్దం న యోజయేత్ ।
హీనాంగం వ్యాధితం క్లీబం వృషం విప్రో న వాహయేత్ ॥ 3

స్థిరాంగం నీరుజం తృప్తం సునర్దం షండ వర్జితమ్ ।
వాహయేద్దివసస్యార్ధం పశ్చాత్ స్నానం సమాచరేత్ ॥ 4

బ్రాహ్మణుడు ఇంతకుముందు (1-39) చెప్పిన స్నానాదిషట్ కర్మలతో పాటు వ్యవసాయము కూడ చేయించవచ్చును. అధ్యయన, అధ్యాపన, యజన, యాజన, దాన, ప్రతిగ్రహాలు షట్కర్మలని కొందరంటారు. బ్రాహ్మణుడు స్వయంగా దున్నేటప్పుడు ఆకలితో నున్నవి, దప్పిగొన్నవి, బాగా అలసిపోయినవి ఐన ఎద్దులను నాగలి మొదలైన వాటికి కట్టరాదు. అట్లే అవయవలోపం కలవి, రోగంతో బాధపడుతున్నవి, ఉత్పాదక శక్తిలేని ఎద్దులను కట్టరాదు. చక్కని అవయవాలు కలవి, రోగము లేనివి, గట్టిగా రంకె వేయకగలిగినవి, పుంస్త్వము కలవి ఐన ఎద్దులను నాగటికి కట్టి మధ్యాహ్న సమయము వరకు దున్నవచ్చును. తరువాత అతడు స్నానము చేయవలెను.

జపం దేవార్చనం హోమం స్వాధ్యాయం చైవమభ్యసేత్ ।
ఏక ద్వి త్రి చతుర్విప్రాన్ భోజయేత్ స్నాతకాన్ ద్విజః ॥ 5

స్వయం కృష్టే తథా క్షేత్రే ధాన్యైశ్చ స్వయమార్జితైః ।
నిర్వపేత్పంచ యజ్ఞాంశ్చ క్రతుదీక్షాం చ కారయేత్ ॥ 6

స్నానము చేసిన తరువాత జపము, దేవతార్చన, హోమము, వేదాభ్యాసము చేయవలెను. ఆ తరువాత తన శక్తిననుసరించి ఒకరు ఇద్దరు, ముగ్గురు లేక నలుగురు బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను. తాను స్వయంగా దున్ని పండించిన ధాన్యములు లేక తాను ఆర్జించిన ధాన్యములచే పంచయజ్ఞాలను నిర్వహింపవలెను. అట్లే యజ్ఞదీక్షను చక్కగా నిర్వహింపవలెను.

తిలా రసా న విక్రేయా ధాత్వాద్యా ధాన్య తత్సమాః ।
విప్రస్యైవం విధా వృత్తిః తృణకాష్ఠాది విక్రయః ॥ 7

నూవులు, రసద్రవ్యాలు, వెండి, బంగారము వంటి ధాతు పదార్థములు మొదలైనవి, ధాన్యము, వాటితో సమానమైన వస్తువులు, గడ్డి, కట్టెలు మొదలైన వాటిని బ్రాహ్మణుడు అమ్మరాదు.

బ్రాహ్మణశ్చేత్కృషిం కుర్యాత్తన్మహాదోషమాప్నుయాత్ ।
అష్టాగవం ధర్మహలం షడ్గవం వృత్తిలక్షణమ్ ॥ 8

చతుర్గవం నృశంసానాం ద్విగవం గోజిఘాంసువత్ ।
ద్విగవం వాహయేత్పాదం మధ్యాహ్నే తు చతుర్గవమ్ ॥ 9

షడ్గవం తు త్రియామాహ్నః షడ్భిః పూర్ణం తు వాహయేత్ ।

బ్రాహ్మణుడు స్వయంగా వ్యవసాయము చేస్తే మహాదోషాన్ని పొందుతాడు. అతడు వ్యవసాయమే చేయవలసివస్తే ఎనిమిది ఎద్దులతో దున్నుట మంచిది. దానిని ధర్మహలమంటారు. ఆరు ఎద్దులతో పొలాన్ని దున్నుట సామాన్యమైంది. నాలుగు ఎద్దులతో దున్నుట క్రూరమైంది. ఇక రెండు ఎద్దులతో దున్నుట ఆ గోవులను చంపుట వంటిది. ఒక వేళ రెండెద్దులతోనే దున్నవలసి వస్తే మొదటి జాము వరకే దున్నాలి. నాల్గెద్దులతో మధ్యాహ్నం వరకు దున్నవచ్చు. ఆరింటితో మూడు జాముల వరకు దున్నవచ్చు. ఎనిమిది ఎద్దులతో సాయంకాలం వరకు దున్నవచ్చు.

న యాతి నరకేష్వేవం వర్తమానస్తు వై ద్విజః ॥ 10

దానం దద్యాచ్చ వై తేషాం ప్రశస్తం స్వర్గసాధనమ్ ।

పైన చెప్పబడినట్లు బ్రాహ్మణుడు వ్యవసాయము చేస్తే అతనికి ఎట్టి పాపము అంటదు.

అందువల్ల బ్రాహ్మణులకు (భూమి మొదలైనవి)దానము చేస్తే దానము చేసినవానికి స్వర్గాది ఫలితాలు కలుగుతాయి

సంవత్సరేణ యత్పాపం మత్స్యఘాతీ సమాప్నుయాత్ ॥ 11

అయోముఖేన కాష్ఠేన తదేకాహేన లాంగలీ ।

చేపలను పట్టుకొనువాడు ఒక సంవత్సరకాలములో పొందు పాపాన్ని నాగలి పట్టుకొని దున్నువాడు ఒక దినంలోనే పొందుతాడు.

పాశకో మత్స్యఘాతీ చ వ్యాధః శాకునికస్తథా ॥ 12

అదాతా కర్షకశ్చైవ పంచైతే సమభాగినః ।

వలవేసి జంతువులను పట్టుకొనువాడు, చేపలు పట్టుకొనువాడు, మృగములను వేటాడేవాడు, పక్షులను వేటాడి బ్రతికే వాడు, దానం చేయని కర్షకుడు, వీరైదుగురు సమానమైన పాపాన్ని పొందుతారు.

కండనీ పేషనీ చుల్లీ ఉదకుంభీ చ మార్జనీ ॥ 13

పంచసూనా గృహస్థస్య అహన్యహని వర్తతే ।

వైశ్వదేవో బలిర్భిక్షా గోగ్రాసో హంతకారకః ॥ 14

గృహస్థః ప్రత్యహం కుర్యాత్సూనా దోషైర్న లిప్యతే ।

రోలు, విసురురాయి, పొయ్యి, నీటికడవపెట్టు ప్రాంతము, చీపురు ఈ ఐదింటివల్ల ప్రాణి హింస జరుగుతుంది. కావున గృహస్థునకివి పాపాన్ని కలిగించే వస్తువులు. ప్రతిదినము వైశ్వదేవమును, బలిని, అతిథి పూజను చేయుట, ఆవులకు ఆహారము పెట్టుట, సాటి ప్రాణులపైన దయచూపుట అనువాటిని చేయు గృహస్థునకు పై పాపములంటవు.

వృక్షం ఛిత్వా మహీం భిత్వా హత్వా చ క్రిమికీటకాన్ ॥ 15

కర్షకః ఖలయజ్ఞేన సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।

వ్యవసాయము చేయువాడు చెట్లు కొట్టును, భూమి దున్నును. అట్లే క్రిమి కీటకాలను చంపును. అట్టి సమస్త పాపాలను కర్షకుడు తన కళ్ళంలో ఉన్న ధాన్యాన్ని బ్రాహ్మణులకు అనాథలకు పేదలకు దానం చేయుట వల్ల పోగొట్టు కొంటాడు.

యో న దద్యాత్ ద్విజాతిభ్యః రాశిమూలముపాగతః ॥ 16

స చోరః స చ పాపిష్ఠో బ్రహ్మఘ్నం తం వినిర్దిశేత్ ।

కర్షకుడు తన పొలంలోని ధాన్యరాశిదగ్గర ఉంటూ బ్రాహ్మణులకు ఆ ధాన్యాన్ని దానం చేయకపోతే అతడు దొంగ, పాపాత్ముడు,బ్రహ్మహత్య చేసినవాడౌతాడు.

రాజ్ఞే దత్వా తు షడ్భాగం దేవానాం చైకవింశకం ॥ 17

విప్రాణాం త్రింశకం భాగం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।

కర్షకుడు తాను పండించిన పంటలో ఆరవ భాగాన్ని రాజునకు, ఇరువది ఒకటవ భాగాన్ని దేవతలకు, ముప్పదియవ భాగాన్ని బ్రాహ్మణులకు ఇస్తే అతడు చేసిన పాపాలన్నీ నశించిపోతాయి.

క్షత్రియోఽపి కృషిం కృత్వా దేవాన్ విప్రాంశ్చ పూజయేత్ ॥ 18

వైశ్యః శూద్రస్తథా కుర్యాత్ కృషి వాణిజ్య శిల్పకమ్ ।

క్షత్రియుడు కూడ తనకు సంబంధించిన భూమియందు (రాజస్వం) వ్యవసాయము వల్ల సంపాదించిన పంటను దేవతలకు, బ్రాహ్మణులకిచ్చి వారిని పూజింపవలెను. వైశ్యశూద్రులు కూడ తాము చేయు కృషి, వాణిజ్యము, శిల్పరచనాదుల వలన వచ్చిన ధనమును దేవతలకు బ్రాహ్మణులకు ఆయాభాగములుగా ఇవ్వవలెను.

వికర్మ కుర్వతే శూద్రా ద్విజశుశ్రూషయోజ్ఝితాః ॥ 19

భవంత్యల్పాయుషస్తే వై నిరయం యాంత్యసంశయం ।

శూద్రులు బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులనే ద్విజశుశ్రూషకంటె నిషిద్ధమైన కర్మ చేస్తే వారు అల్పాయుస్సు కలవారౌతారు. అట్లే నరకానికి పోతారు.

చతుర్ణామపి వర్ణానామేష ధర్మః సనాతనః ॥ 20

నాలుగు వర్ణములవారు ఈ సనాతన ధర్మమును తప్పక అనుష్ఠింపవలెను.

ఇతి శ్రీ పరాశరప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న రెండవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

మూడవ అధ్యాయము

శౌచ శుద్ధి ప్రకరణము

అతః శుద్ధిం ప్రవక్ష్యామి జననే మరణే తథా ।

మునులారా! ఇక జనన సమయమందు మరణ సమయమందు కలుగు అశుచి తొలగుటకై శుద్ధిని గురించి మీకు వివరిస్తాను. వినుడు.

దినత్రయేణ శుద్ధ్యంతి బ్రాహ్మణా జన్మసూతకే ॥ 1

క్షత్రియో ద్వాదశాహేన వైశ్యా పంచదశాహకైః ।

శూద్రః శుధ్యతి మాసేన పారాశరవచో యథా ॥ 2

బ్రాహ్మణులు జనన సూతకమందు మూడు దినములలో శుద్ధి పొందుతారు. క్షత్రియులు పన్నెండు దినములలో, వైశ్యులు పదునైదు దినములలో, శూద్రులు ఒక నెలలో శుద్ధి పొందుతారు.

ఉపాసనే తు విప్రాణామంగశుద్ధిశ్చ జాయతే ।

బ్రాహ్మణానాం ప్రసూతౌ తు దేహస్పర్శో విధీయతే ॥ 3

సాధారణంగా ప్రతిదినము ఉపాసన చేసికొను సమయంలో బ్రాహ్మణులు తమ అవయవములను స్నానము, అంగన్యాస, కరన్యాసాలచే శుద్ధి పరచుకొంటారు. అట్టి బ్రాహ్మణులు పరిశుద్ధులు కావున వారికి ప్రసూతి సమయంలో జన్మసూతకుల దేహస్పర్శ చేసినను దోషముండదు.

ప్రేతే విప్రో దశాహేన ద్వాదశాహేన భూమిపః ।

వైశ్యః పంచదశాహేన శూద్రో మాసేన శుద్ధ్యతి ॥ 4

తన వారు మరణించినచో బ్రాహ్మణుడు పదిదినములు, క్షత్రియుడు పన్నెండు దినములు, వైశ్యుడు పదునైదు దినములు, శూద్రుడు ఒక నెలవరకు అశుచితో నుండును. ఆకాలము తరువాత వారు శుద్ధి పొందెదరు.

ఏకాహచ్ఛుధ్యతే విప్రో యోఽగ్ని వేదసమన్వితః ।

త్ర్యహాత్కేవలవేదస్తు ద్విహీనో దశభిర్దినైః ॥ 5

జన్మ కర్మపరిభ్రష్టః సంధ్యోపాసన వర్జితః ।
నామధారక విప్రస్తు దశాహం సూతకీ భవేత్ ॥ 6

నిత్యాగ్ని వేదాధ్యయనము చేయు బ్రాహ్మణుడు ఒక దినము తరువాత శుద్ధుడగును నిత్యాగ్ని హోత్రము చేయక వేదాధ్యయనము మాత్రము చేయు బ్రాహ్మణుడు మూడు దినముల తరువాత పరిశుద్ధుడగును అగ్నిహోత్రము, వేదాధ్యయనమూ లేనివాడు పది దినముల తరువాత శుద్ధుడగును అట్లే జాతక కర్మాది సంస్కార కర్మలు లేనివాడు, సంధ్యావందనము చేయనివాడు, ఐన బ్రాహ్మణుడు పది దినములు అశుచిగా ఉండవలెను

అజా గావో మహిష్యశ్చ బ్రాహ్మణీ చ ప్రసూతికా ।
దశరాత్రేణ సంశుధ్యేత్ భూమిష్ఠం చ నవోదకం ॥ 7

మేక, ఆవు, బఱ్ఱె, బ్రాహ్మణస్త్రీ, సంతానాన్ని కనినప్పుడు పది దినముల తరువాత పరిశుద్ధియగును అట్లే భూమిపైన పడిన క్రొత్తనీరు పది దినముల తరువాత పరిశుద్ధమగును

ఏకపిండాస్తు దాయాదాః పృథక్ దారనికేతనాః ।
జన్మన్యపి విపత్తౌ చ తేషాం తత్సూతకం భవేత్ ॥ 8

తావత్తత్సూతకం గోత్రే చతుర్థపురుషేణ తు ।
దాయాద్విచ్ఛేదమాప్నోతి పంచమో వాత్మవంశజః ॥ 9

చతుర్థే దశరాత్రం స్యాత్ షణ్ణిశాః పుంసి పంచమే ।
షష్ఠే చతురహాచ్ఛుద్ధిః సప్తమే తు దినత్రయాత్ ॥ 10

సపిండులైన దాయాదులు పెండ్లిచేసికొని వేరు వేరుగా ఉన్నప్పటికీ వారికందరకు జనన, మరణములకు సంబంధించిన అశుచి ఏర్పడుతుంది ఈ అశుచి వారి గోత్రంలో నాలుగవతరం వరకు ఉంటుంది ఐదవ తరం నుండి దాయాదత్వం తొలగిపోతుంది కావున నాలుగవ తరం వరకు జనన మరణాలందు పది దినాల సూతకముంటుంది ఐదవతరంలో ఆరురాత్రులుమాత్రమే అశౌచముంటుంది ఆరవతరంలో నాలుగవ దినం తరువాత శుద్ధి కలుగుతుంది అట్లే ఏడవ తరంలో మూడు దినాల తరువాత శుద్ధి కలుగుతుంది

శృంగ్యగ్ని మరణే చైవ దేశాంతర మృతే తథా ।
బాలే ప్రేతే చ సన్యస్తే సద్యః శౌచం విధీయతే ॥ 11

కొమ్ములున్న జంతువుల వల్ల, అగ్నివల్ల మరణించినప్పుడు, దేశాంతరమునకేగి

చనిపోయినపుడు, బాలుడు, సన్యాసి చనిపోయినప్పుడు వెంటనే (స్నానం చేసిన వెంటనే) శుద్ధి కలుగుతుంది.

దేశాంతర మృతః కశ్చిత్ సగోత్రః శ్రూయతే యది ।

స త్రిరాత్రమహోరాత్రం సద్యః స్నాత్వా శుచిర్భవేత్ ॥ 12

తన గోత్రానికి చెందినవాడు ఇతర దేశాలకు పోయి చనిపోయినచో ఆ విషయం (సంవత్సరం తర్వాత?) తెలిస్తే మూడు రాత్రులు లేక ఒక దినమంతా అశుచి ఉండదు. ఆ విషయం తెలిసిన వెంటనే స్నానం చేసినచో అతనికి శుద్ధియగును.

దేశాంతరగతో విప్రః ప్రవాసాత్కాలకారితాత్ ।

దేహనాశమనుప్రాప్త స్తిథిర్న జ్ఞాయతే యది ॥ 13

కృష్ణాష్టమీ త్వమావాస్యా కృష్ణా చైకాదశీ చ యా ।

ఉదకం పిండదానం చ తత్ర శ్రాద్ధం చ కారయేత్ ॥ 14

బ్రాహ్మణుడు దేశాంతరమునకు పోయి దురదృష్టవశాత్తు చనిపోతే, అతడు చనిపోయిన తిథి తెలియని సందర్భమందు కృష్ణ పక్షానికి చెందిన అష్టమి, ఏకాదశి లేక అమావాస్యనాడు తర్పణము, పిండములు పెట్టుట, శ్రాద్ధము అనువాటిని ఆచరింపవలెను.

అజాతదంతా బాలా యే యే చ గర్భాద్వినిఃసృతాః ।

న తేషామగ్ని సంస్కారో నాశౌచం నోదకక్రియా ॥ 15

అప్పుడే పుట్టి మరణించిన శిశువులకు, పండ్లురాని పిల్లలకు అగ్ని సంస్కారము చేయవలసిన పనిలేదు. అట్లే వారి మరణము వల్ల అశౌచము కూడ ఉండదు. వారికి తర్పణాదులు చేయవలసిన పనిలేదు.

యది గర్భో విపద్యేత స్రవతే వాఽపి యోషితః ।

యావన్మాసం స్థితో గర్భో దినం తావత్తు సూతకమ్ ॥ 16

ఆచతుర్థాత్ భవేత్ స్రావః పాతః పంచమషష్ఠయోః ।

తత ఊర్ధ్వం ప్రసూతిః స్యాత్ దశాహం సూతకం భవేత్ ॥ 17

గర్భస్రావము కాని గర్భపాతము గాని జరిగిన పక్షాన అది ఏ మాసంలో జరిగింపో తల్లికి అన్ని దినములసూతకముంటుంది. నాలుగవనెల వరకు గర్భముపోయినచో దానిని గర్భస్రావమంటారు. ఐదు, ఆరు నెలల గర్భము పోయినచో దానిని గర్భపాతమంటారు.

ఏడునెలల గర్భము నుండి ప్రసూతి క్రింద లెక్కకు వస్తుంది. కావున అప్పుడు పది దినముల సూతకముంటుంది.

దంతజాతేஉ నుజాతే చ కృతచూడే చ సంస్థితే ।
అగ్ని సంస్కరణం తేషాం త్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ॥ 18

శిశువునకు పండ్లు రావడం ప్రారంభమైనప్పుడు, చూడా కర్మ (పుట్టు వెంట్రుకలు తీసిన) చేసిన తరువాత మరణం సంభవిస్తే, ఆ శిశువుకు అగ్ని సంస్కారం చేయాలి. అప్పుడు మూడు రాత్రుల వరకు అశుచి ఉంటుంది.

ఆదంతజన్మతః సద్యః ఆచూడాన్నైశికీ స్మృతా ।
త్రిరాత్రమావ్రతాదేశాత్ దశరాత్రమతః పరమ్ ॥ 19

శిశువునకు పండ్లు రాకముందే మరణము సంభవిస్తే స్నానంతో శుద్ధి కలుగుతుంది. పండ్లు రావడం ప్రారంభమైన నాటి నుండి చూడాకర్మ జరుగకముందు మరణిస్తే ఒక రాత్రి మాత్రము అశుచి ఉంటుంది. చూడాకర్మనుండి ఉపనయనం లోపల మరణిస్తే మూడు రాత్రులు, ఆ తరువాత పదిరాత్రులు అశుచి ఉంటుంది.

బ్రహ్మచారీ గృహే యేషాం హూయతే చ హుతాశనః ।
సంపర్కం చేన్న కుర్వంతి న తేషాం సూతకం భవేత్ ॥ 20

బ్రహ్మచారి, ఇంటిలో అగ్నిహోత్రకార్యం జరుగుతూ ఉన్నవారు, అశుచిగా ఉన్నవారిని తగలనిచో వారికి ఎట్టి అశుచి ఉండదు.

సంపర్కాద్దుష్యతే విప్రో జననే మరణే తథా ।
సంపర్కాచ్చ నివృత్తస్య న ప్రేతం నైవ సూతకమ్ ॥ 21

అశుచి ఉన్నవారిని తగిలినందువల్ల బ్రాహ్మణునకు జనన, మరణ అశౌచములు కలుగుతాయి. అందువల్ల వారితో సంపర్కము లేనిచో ఆతనికి ఎట్టి అశౌచము కలుగదు.

శిల్పినః కారుకా వైద్యా దాసీదాసాశ్చ నాపితాః ।
రాజానః శ్రోత్రియాశ్చైవ సద్యః శౌచాః ప్రకీర్తితాః ॥ 22

శిల్పాలు చెక్కేవారు, కారుకులు (వడ్రంగి మొదలైనవారు) వైద్యులు, దాసదాసీజనము, మంగలివారు, రాజులు, శ్రోత్రియులు, వీరందరు సద్యః శౌచులు. అనగా స్నానము చేసినచో వెంటనే పరిశుద్ధులౌతారు.

సవ్రతో మంత్రపూతశ్చ ఆహితాగ్నిశ్చ యో ద్విజః ।

రాజ్ఞశ్చ సూతకం నాస్తి యస్య చేచ్ఛతి పార్థివః ॥ 23

బ్రహ్మచర్యాది వ్రతములనాచరించువానికి, జపాదులను చేయుచు మంత్రములచే పవిత్రుడైనవానికీ, ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణునకు, రాజుకు అట్లే రాజుకు అవసరమైనవారికి జనన మరణ సూతకాలు ఉండవు. వారు కూడ స్నానం చేయగానే పరిశుద్ధులౌతారు.

ఉద్యతో నిధనే దానే ఆర్తో విప్రో నిమంత్రితః ।

తదేవ ఋషిభిర్దృష్టం యథాకాలేన శుద్ధ్యతి ॥ 24

మరణసమయంలో దానమిచ్చుటకు పూనుకొనువాడు, రోగి, శ్రాద్ధమున నిమంత్రితుడైన బ్రాహ్మణుడు, వీరు సమయానుకూలంగా పరిశుద్ధులౌతారని ఋషులు తెల్పుచున్నారు.

ప్రసవే గృహమేధీ తు న కుర్యాత్ సంకరం యది ।

దశాహాత్ శుద్ధ్యతే మాతా త్వవగాహ్య పితా శుచిః ॥ 25

వర్ణసంకరం జరుగని పక్షాన ప్రసవమందు తల్లికి పదిరోజుల ఆశౌచముంటుంది. కాని తండ్రి స్నానంతో పరిశుద్ధుడౌతాడు.

సర్వేషాం శావమాశౌచం మాతాపిత్రోస్తు సూతకం ।

సూతకం మాతురేవ స్యాత్ ఉపస్పృశ్య పితా శుచిః ॥ 26

మరణమునకు సంబంధించిన అశౌచము దాయాదులకందరకు ఉంటుంది. కాని జననమునకు సంబంధించిన అశౌచం తల్లిదండ్రులకు మాత్రమే ఉంటుంది. వారిలో పది దినాల సూతకం తల్లికి మాత్రమే ఉంటుంది. తండ్రి స్నానం చేసి ఆచమనము చేసిన వెంటనే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

యది పత్న్యాం ప్రసూతాయాం సంపర్కం కురుతే ద్విజః ।

సూతకం తు భవేత్తస్య యది విప్రః షడంగవిత్ ॥ 27

సంపర్కాజ్జాయతే దోషో నాన్యో దోషోఽస్తి వై ద్విజే ।

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన సంపర్కం వర్జయేత్ బుధః ॥ 28

తన భార్య ప్రసూతియైనదను విషయం తెలుసుకొని అతి సంతోషంతో భార్యను తగిలితే ఆ బ్రాహ్మణుడు షడంగ సహితమైన వేదాలను అధ్యయనం చేసినా అతనికి పది దినముల సూతకం కలుగుతుంది. బ్రాహ్మణునకు ఇతర దోషాలేవీ లేకపోయినా స్పర్శవల్ల దోషం

కలుగుతుంది. కావున విజ్ఞుడైనవాడు ప్రసూతయైన తన భార్యను ముట్టుకొనకూడదు.

వివాహోత్సవ యజ్ఞేషు త్వంతరా మృతసూతకే ।
పూర్వ సంకల్పితం ద్రవ్యం దీయమానం న దుష్యతి ॥ 29

వివాహము, యజ్ఞము, ఉత్సవము జరుగుతున్నప్పుడు యజమానికి జనన, మరణ సూతకం సంభవిస్తే అతనికి దోషముండదు. కావున తాను పూర్వం సంకల్పించిన దాన వస్తువును, కన్యాదానం వంటివాటిని చేయవచ్చును.

అంతరా తు దశాహస్య పునర్మరణ జన్మని ।
తావత్ స్యాదశుచిర్విప్రో యావత్పూర్వం న గచ్ఛతి ॥ 30

పది దినముల అశుచికాలంలో మధ్య జననమరణములకు చెందిన అశుచి వస్తే మొదటి అశుచికాలం పూర్తియగు వరకు మాత్రమే అశుచిగా ఉండాలి. రెండవదానికి ప్రత్యేకంగా పది దినముల యశుచి పాటింపనక్కరలేదు.

బ్రాహ్మణార్థం విపన్నానాం బందీ గోగ్రహణే తదా ।
ఆహవేషు విపన్నానామేకరాత్రమశౌచకమ్ ॥ 31

ఆపదలో ఉన్న బ్రాహ్మణుని రక్షించుసమయమున, బంధింపబడ్డ గోవులను పట్టుకొను సమయమున, యుద్ధ సమయమున చనిపోయిన వానిని గురించి పది దినముల అశుచి ఉండనక్కరలేదు. ఒక రాత్రి మాత్రము ఆశౌచమును పాటించిన చాలును.

ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే సూర్యమండల వేధినౌ ।
పరివ్రాట్ యోగయుక్తశ్చ రణే చాభిముఖో హతః ॥ 32

ఈ లోకమున యమనియమములతో నున్న సన్యాసి, యుద్ధంలో వెన్ను చూపక వీరోచితంగా యుద్ధంచేసి మరణించిన వీరుడు వీరిద్దరే సూర్యమండలాన్ని ఛేదించుకొని ఊర్ధ్వలోకాలకు పోతారు.

యత్ర యత్ర హతః శూరః శత్రుభిః పరివేష్టితః ।
అక్షయాన్ లభతే లోకాన్ యది క్లీబం న భాషతే ॥ 33

రణరంగంలో శత్రువులంతా తన్ను చుట్టు ముట్టినప్పుడు పిరికివాని వలె మాట్లాడక తన పరాక్రమాన్ని ప్రదర్శించుచూ చనిపోయిన శూరుడు అక్షయమైన ఊర్ధ్వలోకాలకు పోతాడు.

సంన్యస్తం బ్రాహ్మణం దృష్ట్వా స్థానాచ్చలతి భాస్కరః ।
ఏష మే మండలం భిత్వా పరం స్థానం ప్రయాస్యతి ॥ 34

చక్కగా సన్యసించియున్న బ్రాహ్మణుని చూచి ఈ బ్రాహ్మణుడు నా సూర్యమండలాన్ని భేదించుకొని ఊర్ధ్వలోకాలకు పోతాడని భయంతో సూర్యుడు గజగజవణికి పోతాడు.

యస్తు భగ్నేషు సైన్యేషు విద్రవత్సు సమంతతః ।
పరిత్రాతా యదా గచ్ఛేత్ స చ క్రతుఫలం లభేత్ ॥ 35

యుద్ధంలో తన సైనికులంతా మరణించినా, మిగిలినవారు తమ ప్రాణాలపై తీపితో పరుగెత్తుకొని పోయినా ఆ సైన్యాన్ని రక్షించుకొనుటకై స్థిరంగా రణరంగంలో నిలబడి, పడిపోయిన వానికి యజ్ఞం చేసినందువలన లభించే స్వర్గ ఫలితం లభిస్తుంది

యస్య ఛేదక్షతం గాత్రం శరముద్గర యష్టిభిః ।
దేవకన్యాస్తు తం వీరం హరంతి రమయంతి చ ॥ 36

దేవాంగనా సహస్రాణి శూరమాయోధనే హతం ।
త్వరమాణాః ప్రధావంతి మమ భర్తా మమేతి చ ॥ 37

యం యజ్ఞసంఘైస్తపసా చ విప్రాః స్వర్గైషిణో వాత్ర యథైవ యాంతి
క్షణేన యాంత్యేవ హి తత్ర వీరాః ప్రాణాన్ సుయుద్ధేన పరిత్యజంతి ॥ 38

జితేన లభ్యతే లక్ష్మీః మృతేనాపి వరాంగనా ।
క్షణధ్వంసిని కాయేఽస్మిన్ కా చింతా మరణే రణే ॥ 39

లలాటదేశే రుధిరం స్రవచ్చ యస్యాహవే తు ప్రవిశేచ్చ వక్త్రం ।
తత్సోమపానేన కిలాస్య తుల్యం సంగ్రామయజ్ఞే విధివచ్చ దృష్టమ్ ॥ 40

రణరంగంలో శత్రువులయొక్క బాణములు, సమ్మెట, కఱ్ఱవంటి ఆయుధాల దెబ్బలు తిన్న వీరుని అప్సరసస్త్రీలు స్వర్గానికి తీసికొనిపోయి అతనితో రమిస్తారు. రణరంగంలో చనిపోయిన వీరుని చూచి అప్సరసస్త్రీలు ఇతడు నా భర్త అంటే నా భర్త అంటూ అతని వెంట పోతారు. బ్రాహ్మణులు అనేక యజ్ఞాలనాచరించి, మహోన్నతమైన తపస్సు చేసి పొందే స్వర్గలోకాన్ని వీరులు రణరంగంలో తమ ప్రాణాలను వదలిన వెంటనే పొందుతున్నారు. వీరుడు రణరంగంలో శత్రువును జయిస్తే రాజ్యలక్ష్మి లభిస్తుంది లేక యుద్ధంలో వీరోచితంగా పోరాడి చనిపోతే స్వర్గమందలి అప్సరస లభిస్తుంది. ఈ శరీరం ఏ క్షణంలో నైనా నశిస్తుంది కావున

అట్టి శరీరం యుద్ధంలో మరణించిందని చింతించుట తగదు. రణరంగంలో శత్రువుల యొక్క ఆయుధముల దెబ్బలు తగిలినందువల్ల ముఖంపైన రక్తం కారుతూ నోటిలోనికి పోతే ఆ రక్తం యాగంలోని సోమరసం వంటిది. ఆ యుద్ధం కూడ శాస్త్ర ప్రకారం చేయబడ్డ సోమయాగం వంటిది. అట్టి సోమయాగ ఫలితం యుద్ధంలో చనిపోయిన వీరునికి లభిస్తుంది.

అనాథం బ్రాహ్మణం ప్రేతం యే వహంతి ద్విజాతయః ।
పదే పదే యజ్ఞఫలమానుపూర్వ్యాల్లభంతి తే ॥ 41

న తేషామశుభం కించిత్ పాపం వా శుభకర్మణాం ।
జలావగాహనాత్తేషాం సద్యః శౌచం విధీయతే ॥ 42

అసగోత్రమబంధుం చ ప్రేతీభూతం ద్విజోత్తమమ్ ।
వహిత్వా చ దహిత్వా చ ప్రాణాయామేన శుద్ధ్యతి ॥ 43

అనుగమ్యేచ్ఛయా ప్రేతం జ్ఞాతిమజ్ఞాతిమేవ వా ।
స్నాత్వా సచైలం స్పృష్ట్వాగ్నిం ఘృతం ప్రాశ్య విశుద్ధ్యతి ॥ 44

దిక్కులేని బ్రాహ్మణశవాన్ని మోస్తూ బ్రాహ్మణులు ఎన్ని అడుగులు నడుస్తారో వారికి అన్ని యజ్ఞముల ఫలము లభిస్తుంది. అట్టి సత్కర్మ చేసిన బ్రాహ్మణులకు ఎట్టి అశుభం కాని పాపం కాని ఉండదు. వారు స్నానము చేసినంత మాత్రమున పరిశుద్ధులౌతారు. తన గోత్రానికి చెందకున్నా, బంధువు కాకున్నా బ్రాహ్మణ శవాన్ని మోసి, కాల్చినచో ప్రాణాయామము చేతనే అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. బ్రాహ్మణశవం తన బంధువైనా కాకున్నా ఇష్టపూర్వకంగా దాని వెంట పోతే తాను కట్టుకొన్న వస్త్రములతో స్నానము చేసి, అగ్ని స్పర్శచేసి కొద్దిగా నెయ్యిని తింటే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

క్షత్రియం మృతమజ్ఞానాత్ బ్రాహ్మణో యోఽనుగచ్ఛతి ।
ఏకాహమశుచిర్భూత్వా పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 45

క్షత్రియుడు చనిపోతే బ్రాహ్మణుడు అజ్ఞానంతో ఆ శవం వెంట పోయినా ఒక దినము అశుచిగా ఉండి స్నానం చేసి పంచగవ్యాలను సేవించినందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు.

శవం చ వైశ్యమజ్ఞానాత్ బ్రాహ్మణో హ్యనుగచ్ఛతి ।
కృత్వా శౌచం ద్విరాత్రం చ ప్రాణాయామాన్ షడాచరేత్ ॥ 46

వైశ్యుడు చనిపోయినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు ఆ శవం వెంట అజ్ఞానంచేత పోయినచో

రెండు రాత్రులు అశుచిగా ఉండి స్నానం చేసి ఆరుమార్లు ప్రాణాయామము చేస్తే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

ప్రేతీభూతం తు యశ్శూద్రం బ్రాహ్మణో జ్ఞానదుర్బలః ।
అనుగచ్ఛేన్నీయమానం త్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ॥ 47

త్రిరాత్రే తు తతః పూర్ణే నదీం గత్వా సముద్రగాం ।
ప్రాణయామశతం కృత్వా ఘృతం ప్రాశ్య విశుద్ధ్యతి ॥ 48

అట్లే శూద్రుడు చనిపోయినప్పుడు బ్రాహ్మణుడా శవం వెంట తెలియకపోయినా మూడు రాత్రులు అశుచిగా ఉండాలి. తరువాత సముద్రంలో కలుస్తున్న నదికి పోయి అందు స్నానం చేసి నూరుమార్లు ప్రాణాయామాలు చేయాలి. ఆ తరువాత నేతిని ప్రాశనం చేసినందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు.

వినివర్త్య యదా శూద్రా ఉదకాంతముపస్థితాః ॥
ద్విజైస్తదానుగంతవ్యా ఏష ధర్మః సనాతనః ॥ 49

తస్మాద్ద్విజో మృతం న స్పృశేన్న చ దాహయేత్ ।
దృష్టే సూర్యావలోకేన శుద్ధిరేషా పురాతనీ ॥ 50

కాని శూద్ర శవాన్ని కాల్చి అతని బంధువులు మొదలైన శూద్రులు స్నానానికై జలాశయము దగ్గరకు వచ్చినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు ఆ బంధువులు మొదలైన వారి వెంట పోవచ్చును. కాని ఆ శూద్ర శవాన్ని ముట్టుకొనరాదు. దానిని తగులబెట్టరాదు. ఆ శవాన్ని చూస్తే సూర్యుని చూచినంత మాత్రమున పరిశుద్ధుడౌతాడని పూర్వీకులు అంటారు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే తృతీయోऽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న మూడవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ చతుర్థో౽ధ్యాయః

నాలుగవ అధ్యాయము

అతిమానాదతిక్రోధాత్ స్నేహాద్వా యది వా భయాత్ ।
ఉద్బధ్నీయాత్ స్త్రీ పుమాన్వా గతిరేష విధీయతే ॥ 1

మిక్కిలి అభిమానం వల్లనో, మిక్కిలి కోపం వల్లనో, తన వారియందు ఉన్న వల్లమాలిన ప్రేమవల్లనో, లేక భయం వల్లనో స్త్రీగాని పురుషుడుగాని ఆత్మహత్య చేసికొన్నచో వారి గతి ఇట్లుండును

పూయశోణిత సంపూర్ణే త్వంధే తమసి మజ్జతి ।
షష్టివర్ష సహస్రాణి నరకం ప్రతిపద్యతే ॥ 2

నాశౌచం నోదకం నాగ్నిం నాశ్రుపాతం చ కారయేత్ ।
వోఢారో౽గ్ని ప్రదాతారః పాశచ్ఛేదకరాస్తథా ॥ 3

తప్తకృచ్ఛ్రేణ శుధ్యంతీత్యేవమాహ ప్రజాపతిః ।

ఆత్మహత్య చేసికొన్నవారు చీము, నెత్తురుతో నిండియున్న అంధతామిస్రమను మహానరకంలో అరువది వేల ఏండ్లు బాధలు పడుతారు. ఆత్మహత్య చేసికొన్న వారి గురించి ఆశౌచముండరాదు. వారికి తర్పణాదులు చేయరాదు. అగ్ని సంస్కారము చేయరాదు. చివరకు ఆత్మహత్య చేసికొన్న వారి కొరకు దుఃఖించరాదు. ఒకవేళ ఆత్మహత్య చేసికొన్నవాని శవాన్ని మోయువారు, పాశమును ఛేదించువారు, అగ్ని సంస్కారము చేయువారు మహాపాపమునకు గురియౌతారు. అట్టివారు తప్తకృచ్ఛ్రమను ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొన్నచో కాని వారికి పాపముక్తి కలుగదు

గోభిర్హతం తథోద్బద్ధం బ్రాహ్మణేన తు ఘాతితమ్ ॥ 4

సంస్పృశంతి తు యే విప్రా వోఢారశ్చాగ్నిదాశ్చ యే ।
అన్యే యే చానుగంతారః పాశచ్ఛేదకరాశ్చ యే ॥ 5

తప్తకృచ్ఛ్రేణ శుద్ధాస్తే కుర్యుర్బ్రాహ్మణ భోజనమ్ ।
అనడుత్సహితాం గాం చ దద్యుర్విప్రాయ దక్షిణామ్ ॥ 6

గోవుల త్రొక్కిసలాటలో చనిపోయిన వానిని, ఉరివేసుకొని చచ్చినవానిని, బ్రాహ్మణుడు

చంపిన వానిని ముట్టుకొన్న బ్రాహ్మణులు, ఆ శవాలను మోసినవారు, దాని వెంట పోయినవారు, పాశములను తెంపినవారు వీరందరు తప్తకృచ్ఛ్రమను ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను. పైగా పాపపరిహారానికై ఒక సద్బ్రాహ్మణునకు ఆవును, ఎద్దును (రెండింటిని) దానంగా ఇవ్వవలెను.

తప్త కృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తము :-

త్ర్యహముష్ణం పిబేద్వారి త్ర్యహముష్ణం పయః పిబేత్ ।
త్ర్యహముష్ణం పిబేత్సర్పిః వాయుభక్షో దినత్రయమ్ ॥ 7

షట్పలం తు పిబేదంభః త్రిపలం తు పయః పిబేత్ ।
పలమేకం పిబేత్సర్పిః తప్తకృచ్ఛ్రం విధీయతే ॥ 8

తప్తకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనునపుడు మూడు దినములు ఆరు పలముల వేడి నీరు మాత్రము త్రాగవలెను. తరువాత మూడు దినములు మూడు పలముల వేడి పాలు మాత్రము త్రాగవలెను. తరువాత మూడు దినములు ఒక పలము వేడి నేతిని మాత్రము తినవలెను. తరువాత మూడు దినములు ఎట్టి ఆహారాన్ని తీసికొనక వాయు భక్షకుడు కావలెను. ఇదియే తప్తకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తము.

యో వై సమాచరేద్విప్రః పతితాదిష్వకామతః ।
పంచాహం వా దశాహం వా ద్వాదశాహమథాపి వా ॥ 9

మాసార్ధమాసమేకం వా మాసద్వయమథాపి వా ।
అబ్దార్ధమబ్దమేకం వా భవేదూర్ధ్వం హి తత్సమః ॥ 10

బ్రాహ్మణుడు పతితులు మొదలైన వర్ణములతో అసంకల్పితముగా నైనా ఐదు దినములు, పది దినములు, పన్నెండు దినములు, పక్షము, ఒక నెల, రెండు నెలలు, ఆరు నెలలు, సంవత్సరం గా వారితో కలిసి తిరిగినచో ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. అంతకంటె మించిన కాలము కలిసి పతితాదులతో తిరిగినచో ఆ బ్రాహ్మణుడు కూడ పతితుడగును.

త్రిరాత్రం ప్రథమే పక్షే ద్వితీయే కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ।
తృతీయే చైవ పక్షే తు కృచ్ఛ్రం సాంతపనం చరేత్ ॥ 11

చతుర్థే దశరాత్రం స్యాత్పరాకః పంచమే మతః ।
కుర్యాచ్చాంద్రాయణం షష్ఠే సప్తమే త్వైందవ ద్వయమ్ ॥ 12

శుద్ధ్యర్థమష్టమే చైవ షణ్మాసాత్కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ।
పక్ష సంఖ్యాప్రమాణేన సువర్ణాన్యపి దక్షిణా ॥ 13

బ్రాహ్మణుడు పతితులు మొదలైనవారితో కలసి తిరిగినచో ప్రథమ పక్షమున (5దినాలు కలసి తిరిగినచో) మూడు దినములు ఉపవాసముండవలెను. రెండవపక్షమున (10 దినాలు కలసి తిరిగినచో) కృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. మూడవ పక్షమున (12 దినములు కలసి తిరిగినచో) కృచ్ఛ్ర సాంతపనమను ప్రాయశ్చిత్తము చేసికోవలెను. నాలుగవ పక్షమున (15 దినములు కలసి తిరిగినచో) పది దినములు ఉపవాసముండవలెను. ఐదవ పక్షమున (నెలవరకు తిరిగినచో) పరాకవ్రతాన్ని ఆచరించాలి. ఆరవ పక్షమున (రెండు నెలల వరకు తిరిగినచో) చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని చేయాలి. ఏడవ పక్షమున (ఆరు నెలల వరకు తిరిగినచో) రెండు మార్లు చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని, ఎనిమిదవ పక్షమున (సంవత్సరము వరకు తిరిగినచో) శుద్ధికై ఆరు నెలల కృచ్ఛ్ర వ్రతాన్ని చేయాలి. ఇల్లే మొదటి పక్షమున ఒక సువర్ణము ఎనిమిదవ పక్షమున ఎనిమిది సువర్ణములు బ్రాహ్మణునకు దానమీయవలెను.

ఋతుస్నాతా తు యా నారీ భర్తారం నోపసర్పతి ।
సా మృతా నరకం యాతి విధవా చ పునః పునః ॥ 14

రజస్వలయైన తరువాత నాలుగవనాడు స్నానము చేసి శుచియైన స్త్రీ భర్తదగ్గరకు పోనిచో ఆమె చనిపోయిన తరువాత నరకానికి పోతుంది. తిరిగి పుట్టినా మాటిమాటికి విధవయౌతుంది.

ఋతుస్నాతాం తు యో భార్యాం సన్నిధౌ నోపగచ్ఛతి ।
ఘోరాయాం భ్రూణహత్యాయాం యుజ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 15

ఋతుస్నాతయైన భార్య తన దగ్గరే ఉన్నప్పటికీ ఆమెతో పోని భర్త భయంకరమైన భ్రూణహత్యాపాపానికి గురియౌతాడు.

దరిద్రం వ్యాధితం ధూర్తం భర్తారం యాఽవమన్యతే ।
సా శునీ జాయతే మృత్వా సూకరీ చ పునః పునః ॥ 16
పత్యౌ జీవతి యా నారీ ఉపోష్య వ్రతమాచరేత్ ।
ఆయుష్యం హరతే భర్తుః సా నారీ నరకం వ్రజేత్ ॥ 17
అపృష్ట్వా చైవ భర్తారం యా నారీ కురుతే వ్రతం ।
సర్వం తద్రాక్షసాన్గచ్ఛేదిత్యేవం మనురబ్రవీత్ ॥ 18

బాంధవానాం సజాతీనాం దుర్వృత్తం కురుతే తు యా ।
గర్భపాతం చ యా కుర్యాన్న తాం సంభాషయేత్ క్వచిత్ ॥ 19

తన భర్త దరిద్రుడైనా, రోగంతో ఉన్నా, పరమదుర్మార్గుడైనా భర్తను అవమానించే స్త్రీ మరుసటి జన్మలో కుక్కగా పుట్టుతుంది. ఆ తర్వాత అనేక జన్మలవరకు పందిగా జన్మిస్తుంది. అట్లే భర్త బ్రతికియుండగనే ఉపవాసమునాచరించి వ్రతం చేసే స్త్రీ భర్తయొక్క ఆయుస్సును హరిస్తుంది. అట్లే చనిపోయిన తరువాత నరకానికి పోతుంది. భర్తయొక్క అనుమతి తీసికొనకుండగనే వ్రతాన్ని ఆచరిస్తే ఆమె చేసిన వ్రతఫలము రాక్షసులకు చేరుతుంది అని మనువు తెలిపినాడు. స్త్రీ తన చుట్టాలు, తన తోటివారితో చెడ్డగా ప్రవర్తించినా, గర్భస్రావాన్ని చేయించుకొన్నా అట్టి దుర్మార్గురాలితో మాట్లాడరాదు.

యత్పాపం బ్రహ్మహత్యాయా ద్విగుణం గర్భపాతనే ।
ప్రాయశ్చిత్తం న తస్యాస్తి తస్యాస్త్యాగో విధీయతే ॥ 20

ఇష్టపూర్వకంగా తన గర్భస్రావం చేయించుకొన్నచో ఆ పాపానికి ప్రాయశ్చిత్తమే లేదు. అది బ్రహ్మహత్యాపాతకం కంటె రెండు రెట్లు గొప్పది. కావున అట్టి స్త్రీని వదలివేయుట మంచిది.

న కార్యమావసథ్యేన నాగ్నిహోత్రేణ వా పునః ।
స భవేత్కర్మచండాలో యస్తు ధర్మపరాఙ్ముఖః ॥ 21

తనకంటూ నిర్దేశించిన గృహస్థ కర్మలు చేయనివాడు, అగ్నిహోత్ర విధులనాచరించని వాడు, ధర్మకార్యాలు చేయనివాడు కర్మచండాలుడుగా పరిగణింపబడుతాడు.

అంబువాతాహృతం బీజం యస్య క్షేత్రే ప్రరోహతి ।
స క్షేత్రీ లభతే బీజం న బీజీ భాగమర్హతి ॥ 22

తద్వత్పరస్త్రియః పుత్రౌ ద్వౌ సుతౌ కుండగోళకౌ ।
పత్యౌ జీవతి కుండస్తు మృతే భర్తరి గోళకః ॥ 23

గాలికి, నీటికి కొట్టుకొని వచ్చిన ధాన్యపుగింజ ఎవరి క్షేత్రంలో పడి మొలిస్తే దాని ఫలితాన్ని క్షేత్రస్వామియే పొందుతాడు. కాని బీజముయొక్క యజమాని పొందజాలడు. అదే విధంగా ఇతరుని భార్యయందు పుట్టిన పుత్రులు కుండ, గోళకులను పేరుతో ప్రసిద్ధి చెందియున్నారు. తన భర్త జీవించియుండగనే ఇతరుని వలన పుట్టినవాడు కుండుడు. భర్త చనిపోయిన తరువాత ఇతర పురుషుని వలన పుట్టినవాడు గోళకుడు.

ఔరసః క్షేత్రజశ్చైవ దత్తః కృత్రిమకః సుతః ।
దద్యాన్మాతా పితావాపి స పుత్రో దత్తకో భవేత్ ॥ 24

ఔరసుడు, క్షేత్రజుడు, దత్తుడు, కృత్రిముడు అనువారు పుత్రులుగా పరిగణింపబడుచున్నారు. వీరియందు దత్తుడనగా సంతానములేనివానికి తల్లి లేక తండ్రిచేత దానముగా ఇవ్వబడినవాడు.

పరివిత్తిః పరివేత్తా చ యయా చ పరివిద్యతే ।
సర్వే తే నరకం యాంతి దాతృ యాజక పంచమాః ॥ 25

ద్వౌ కృచ్ఛ్రౌ పరివిత్తేస్తు కన్యాయాః కృచ్ఛ్ర ఏవ చ ।
కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రౌ దాతుస్తు హోతా చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 26

వివాహము కాని అన్న ఉండగనే వివాహము చేసికొను తమ్ముడు పరివిత్తి. తమ్ముడు వివాహము చేసికొన్నా వివాహము కాని అన్న పరివేత్త. ఆ తమ్ముని వివాహము చేసికొను కన్య, ఆమె తండ్రి, వివాహము చేయించు బ్రాహ్మణుడు, ఈ ఐదుగురు నరకానికి పోతారు. పరివిత్తి రెండు కృచ్ఛ్రములచే, కన్య ఒక కృచ్ఛ్రముచే, కన్యాదాత కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రములచే, పెండ్లిచేయించువాడు చాంద్రాయణ వ్రతముచే ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను.

కుబ్జ వామన షండేషు గద్గదేషు జడేషు చ ।
జాత్యంధే బధిరే మూకే న దోషః పరివిందతః ॥ 27

పితృవ్య పుత్రః సాపత్న్యః పరనారీసుతస్తథా ।
దారాగ్ని హోత్ర సంయోగే న దోషః పరివేదనే ॥ 28

జ్యేష్ఠో భ్రాతా యదా తిష్ఠేదాధానం నైవ కారయేత్ ।
అనుజ్ఞాతస్తు కుర్వీత శంఖస్య వచనం యథా ॥ 29

తన అన్న గూనివాడు, పొట్టివాడు, నపుంసకుడు, కీచుగొంతు కలవాడు,జడుడు. గుడ్డివాడు, చెవిటివాడు, మూగవాడు ఐనప్పుడు తమ్ముడు ముందు వివాహము చేసికొనుటలో తప్పులేదు. అట్లే చిన్నాయన లేక పెదనాయన పుత్రుడు, సవతి తల్లి కొడుకు, తండ్రి ఉంచుకొన్న స్త్రీకి పుట్టినవాడు తన కంటె పెద్దవాడైనా ముందుగా వివాహము చేసికొనుటయందు దోషము లేదు. అట్లే అగ్నికార్యము చేసికొనవచ్చును. సాధారణముగా అన్న ఉన్నప్పుడు తమ్ముడు అగ్నికార్యము చేయరాదు. కాని శంఖమహర్షి రచించిన ధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించి అన్న యొక్క అనుమతితో తమ్ముడు అగ్నికార్యము చేయవచ్చును.

నష్టే మృతే ప్రవ్రజితే క్లీబే చ పతితే పతౌ ।
పంచస్వాపత్సు నారీణాం పతిరన్యో విధీయతే ॥ 30

మాటామంతి అయిన తర్వాత వివాహత్పూర్వము వరుడు కనిపించకుండా వెళ్ళి(పారి) పోయినప్పుడు, భర్త చనిపోయినప్పుడు, చాలాకాలము ఇతర దేశములకు పోయినప్పుడు, అతడు నపుంసకుడైనచో, పతితుడైనచో ఆ స్త్రీ పునర్వివాహమును చేసికొనవచ్చును.

మృతే భర్తరి యా నారీ బ్రహ్మ చర్య వ్రతే స్థితా ।
సా మృతా లభతే స్వర్గం యథా తే బ్రహ్మచారిణః ॥ 31

తిస్రః కోట్యోఽర్ధకోటీ చ యాని లోమాని మానవే ।
తావత్కాలం వసేత్స్వర్గే భర్తారం యాఽనుగచ్ఛతి ॥ 32

వ్యాళగ్రాహీ యథా వ్యాళం బలాదుద్ధరతే బిలాత్ ।
ఏవం స్త్రీ పతిముద్ధృత్య తేనైవ సహ మోదతే ॥ 33

భర్త చనిపోయినప్పటికీ స్త్రీ బ్రహ్మచర్యాన్ని పాటిస్తూ ఉంటే చక్కగా బ్రహ్మచర్య వ్రతమవలంబించిన వానివలె చనిపోయిన తరువాత స్వర్గాన్ని పొందుతుంది. అల్లే చనిపోయిన భర్తతో అనుగమనము చేసిన స్త్రీ మానవశరీరంలోని రోమముల సంఖ్య గల (మూడున్నరకోట్ల) సంవత్సరములు భర్తతో స్వర్గంలో సుఖంగా ఉంటుంది. పాములు పట్టువాడు పుట్టలో ఉన్న పామును బలవంతంగా పైకి లాగినట్లు భర్తతో అనుగమనము చేసిన స్త్రీ తన భర్తను బలవంతంగానైనా స్వర్గానికి తీసికొని పోయి అతనితో సుఖిస్తుంది.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే చతుర్థోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న నాలుగవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ పంచమోఽధ్యాయః

ఐదవ అధ్యాయము

శుద్ధిప్రకరణము

వృక శ్వాన శృగాలాది దష్టో యస్తు ద్విజోత్తమః ।
స్నాత్వా జపేత్స గాయత్రీం పవిత్రాం వేదమాతరమ్ ॥ 1

బ్రాహ్మణుని తోడేలు, కుక్క, నక్క మొదలైనవి కరచినచో అతడు స్నానము చేసి మిక్కిలి పవిత్రము, వేదమాతయైన గాయత్రీమంత్రమును జపించవలెను.

గవాం శృంగోదక స్నానాత్ మహానద్యోస్తు సంగమే ।
సముద్ర దర్శనాద్వాపి శునా దష్టః శుచిర్భవేత్ ॥ 2

వేదవిద్యా వ్రతస్నాతః శునా దష్టో ద్విజో యది ।
సహిరణ్యోదకే స్నాత్వా ఘృతం ప్రాశ్య విశుధ్యతి ॥ 3

సవ్రతస్తు శునా దష్టో యస్త్రిరాత్రముపావసేత్ ।
ఘృతం కుశోదకం పీత్వా వ్రతశేషం సమాపయేత్ ॥ 4

అవ్రతః సవ్రతో వాపి శునా దష్టో భవేద్ద్విజః ।
ప్రణిపత్య భవేత్పూతో విప్రైశ్చక్షుర్నిరీక్షితః ॥ 5

శునా ఘ్రాతావలీఢస్య నఖైర్విదళితస్య చ ।
అద్భిః ప్రక్షాళనం ప్రోక్తమగ్నినా చోపచూలనమ్ ॥ 6

కుక్క కరచినవాడు ఆవులయొక్క శృంగోదకముచే స్నానం చేసినందువల్ల, మహానదుల సంగమస్థలమందు స్నానం చేసినందువల్ల, సముద్రాన్ని దర్శించినందువల్ల శుద్ధిపొందును. వేదాధ్యయనము బ్రహ్మచర్య వ్రతమును చక్కగా పూర్తిచేసికొన్న బ్రాహ్మణుని కుక్క కరిస్తే బంగారు వస్తువున్న నీటిలో స్నానము చేసి నేతిని భక్షించినందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు. కేవల వ్రతాచరణము (బ్రహ్మచర్యవ్రతము) మాత్రమే చేయుచున్న బ్రాహ్మణుని కుక్క కరిస్తే మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండి నేయి, దర్భలున్న నీరు త్రాగినందువలన శుద్ధుడై తిరిగి వ్రతము చేయుటకర్హుడగును. బ్రహ్మచర్యాది వ్రతము చేయు బ్రాహ్మణుడైనా వ్రతము చేయనివాడైనా కుక్క కరిస్తే బ్రాహ్మణులకు సాష్టాంగ నమస్కారము చేసి, వారి అనుగ్రహ దృష్టిని పొందినందు

వల్ల శుద్ధుడగును. కుక్క వాసన చూచినా, నాకినా, గోళ్ళచే గీకినా ఆ స్థలమును నీటితో కడిగి నిప్పుచే చురుకు వేయవలెను.

బ్రాహ్మణీ తు శునా దష్టా జంబుకేన వృకేణ వా ।
ఉదితం గ్రహనక్షత్రం దృష్ట్వా సద్యః శుచిర్భవేత్ ॥ 7

కృష్ణపక్షే యదా సోమో న దృశ్యేత కదాచన ।
యాం దిశం వ్రజతే సోమస్తాం దిశం చావలోకయేత్ ॥ 8

బ్రాహ్మణస్త్రీని కుక్క, నక్క లేక తోడేలు కరచినప్పుడు ఆమె ఉదయిస్తున్న చంద్రుని నక్షత్రాలను చూచినంత మాత్రమున పరిశుద్ధురాలౌతుంది. కృష్ణపక్షంలో ఒకప్పుడు చంద్రుడు కనిపించకపోతే ఆ సమయమున చంద్రుడుదయించు వైపు చూచినచో పరిశుద్ధురాలౌతుంది

ఆసద్ బ్రాహ్మణకే గ్రామే శునా దష్టో ద్విజోత్తమః ।
వృషం ప్రదక్షిణీకృత్య సద్యః స్నాత్వా శుచిర్భవేత్ ॥ 9

ఇతర బ్రాహ్మణులు లేని గ్రామంలో బ్రాహ్మణుని కుక్క కరిస్తే అతడు వృషభానికి ప్రదక్షిణం చేసి స్నానం చేసినందు వలన వెంటనే పవిత్రుడౌతాడు

చాండాలేన శ్వపాకేన గోభిర్విప్రై ర్హతో యది ।
ఆహితాగ్ని ర్మృతో విప్రో విషేణాత్మా హతో యది ॥ 10

దహేత్తం బ్రాహ్మణం విప్రో లోకాగ్నౌ మంత్రవర్జితమ్ ।
స్పృష్ట్వా చోహ్య చ దగ్ధ్వా చ సపిండేషు చ సర్వదా ॥ 11

ప్రాజాపత్యం చరేత్పశ్చాత్ విప్రాణామనుశాసనాత్ ।
దగ్ధ్వాస్థీని పునర్గృహ్య క్షీరైః ప్రక్షాళయేత్ ద్విజః ॥ 12

స్వేనాగ్నినా స్వమంత్రేణ పృథగేతత్పునర్దహేత్ ।

ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుని చండాలుడు, శ్వపాకుడు, బ్రాహ్మణులు కొట్టి, ఆవులు తొక్కి, చంపినప్పుడు లేక తానే విషాన్ని తిని చనిపోయినప్పుడు ఆ బ్రాహ్మణ శవాన్ని అతనికి సపిండుడైన బ్రాహ్మణుడు మంత్రము లేకుండ లౌకికాగ్నిలో దహనము చేయాలి. అతడు ఆ శవాన్ని తగిలి, స్మశానానికి తీసికొనిపోయి, దగ్ధము చేసి ఇతర బ్రాహ్మణుల యొక్క అనుమతిపై ప్రాజాపత్య వ్రతమును ఆచరింపవలెను. శవాన్ని దగ్ధము చేసిన తరువాత అస్థులను తీసికొని కర్మచేయువాడు వాటిని పాలలో కడిగి తాను ప్రజ్వలింపజేసిన అగ్నియందు తానే మంత్రములు చదువుచు కాల్చవలెను.

ఆహితాగ్నిర్ద్విజః కశ్చిత్ ప్రవసన్ కాలచోదితః ॥ 13

దేహనాశమనుప్రాప్తస్తస్యాగ్నిర్వసతే గృహే ।

ప్రేతాగ్నిహోత్ర సంస్కారః శ్రూయతాం మునిపుంగవాః ॥ 14

ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుడు దూరప్రదేశమునకు పోయి, దురదృష్టవశమున అక్కడనే చనిపోతే అతనికి చేయవలసిన దహనసంస్కారమీవిధంగా ఉంటుంది.

కృష్ణాజినం సమాస్తీర్య కుశైస్తు పురుషాకృతిం ।

షట్శతాని శతం చైవ పలాశానాం చ వృంతతః ॥ 15

చత్వారింశచ్ఛిరే దద్యాత్ శతం కంఠే తు విన్యసేత్ ।

బాహుభ్యాం దశకం దద్యాత్ అంగుళీషు దశైవ తు ॥ 16

శతం తు జఘనే దద్యాత్ ద్విశతం తూదరే తథా ।

దద్యాదష్టౌ వృషణయోః పంచ మేఢ్రే తు విన్యసేత్ ॥ 17

ఏకవింశతిమూరుభ్యాం ద్విశతం జానుజంఘయోః ।

పాదాంగుష్ఠేషు దద్యాత్ షట్ యజ్ఞపాత్రం తతో న్యసేత్ ॥ 18

దూరదేశములలో ఎక్కడనో చనిపోయిన ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుని శవానికి బదులుగా కృష్ణాజినమును భూమిపై పరచి దర్భలచే మానవాకృతిని నిర్మింపవలెను. దానిపై ఏడువందల మోదుగాకులను ఈ విధముగా పరచవలెను. నలుబది మోదుగాకులను శిరః ప్రాంతమున, వంద ఆకులను కంఠభాగమున, బాహువుల దగ్గర పది, వేళ్ళయందు పది, జఘన భాగమున వంద ఆకులు, ఉదరభాగమున రెండువందలు, వృషణభాగమున ఎనిమిది, మేఢ్రభాగమున ఐదు, తొడల దగ్గర ఇరువది యొక్కటి, మోకాలు మరియు పిక్కలందు రెండు వందలు, పాదములయొక్క వ్రేళ్ళ దగ్గర ఆరు మోదుగాకులను ఉంచవలెను. తరువాత ఆయా శరీరభాగముల దగ్గర యజ్ఞపాత్రలనిట్లు ఉంచవలెను.

శమ్యం శిశ్నే వినిక్షిప్య అరణీం ముష్కయోరపి ।

జుహూం చ దక్షిణే హస్తే వామే తూపభృతం తథా ॥ 19

ఓష్ఠే తూలూఖలం దద్యాత్ పృష్ఠే చ ముసలం న్యసేత్ ।

ఉరసి క్షిప్య దృషదం తండులాజ్య తిలాన్ముఖే ॥ 20

శ్రోత్రే చ ప్రోక్షణీం దద్యాదాజ్యస్థాలీం చ చక్షుషోః ।

కర్ణే నేత్రే ముఖే ఘ్రాణే హిరణ్యశకలం న్యసేత్ ॥ 21

అగ్నిహోత్రోపకరణం అశేషం తత్ర విన్యసేత్ ।
అసౌ స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహేత్యేకాహుతిం సకృత్ ॥ 22

దద్యాత్పుత్రోఽథవా భ్రాతాఽప్యన్యో వాపి చ బాంధవః ।
యథా దహన సంస్కారస్తథా కార్యం విచక్షణైః ॥ 23

శమ్యలను శిశ్నస్థానము, అరణిని వృషణములందు, మోదుగు కఱ్ఱతో చేసిన 'జుహువు' అనే యజ్ఞపాత్రను కుడిచేతియందు, రావి కఱ్ఱతో చేసిన యజ్ఞపాత్రయగు 'ఉపభృత్' అను దానిని ఎడమచేతియందు ఒడ్డు భాగమున రోలు, పృష్ఠమున రోకలిని, రొమ్ము భాగమున సన్నెకల్లును, ముఖమందు బియ్యము, నేయి, నువులను, చెవులందు, ప్రోక్షణీపాత్రను, కన్నులందు ఆజ్యపాత్రను చెవులందు, మరియు కన్నులందు, ముఖమందు, ముక్కుదగ్గర బంగారు ముక్కలను పెట్టవలెను. ఇట్లే మిగిలిపోయిన యజ్ఞపాత్రలనన్నిటిని అచ్చట పెట్టవలెను. అతనికి అగ్నికర్మ చేయువాడు పుత్రుడు లేక సోదరుడు లేక బంధువు అతడు కూడ లేనిచో బ్రాహ్మణుడెవ్వడైనను కావచ్చును. కర్మ చేయువాడు "అసౌ స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహా" అను మంత్రముచే ఒక పర్యాయము ఆహుతినీయవలెను. అతడు దహనసంస్కారమును మామూలుగనే చేయవలెను.

ఈదృశం తు విధిం కుర్యాత్ బ్రహ్మలోకే గతిః స్మృతా ।
దహంతి యే ద్విజాస్తం తు తే యాంతి పరమాం గతిమ్ ॥ 24

అన్యథా కుర్వతే కర్మ త్వాత్మబుద్ధ్యా ప్రచోదితాః ।
భవంత్యల్పాయుషస్తే వై పతంతి నరకేఽశుచౌ ॥ 25

ఈ విధముగా అన్య దేశములకు పోయి చనిపోయిన ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుని శవము లభించనప్పుడు అతనికి అగ్నిసంస్కారమును చేసినచో సంస్కారము చేసినవానికి బ్రహ్మలోకము లభించును. చనిపోయిన వానితో బాంధవ్యము లేనివారాపని చేసినచో వారికి ఉత్తమ లోకములు లభించును. పైపద్ధతిలో కాక తమ తమ బుద్ధికి తోచినట్లు, అతనికి ఉత్తరక్రియలు చేసినచో వారు అల్పాయుష్షు కలవారై నరకమునకు పోదురు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే పంచమోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఐదవ అధ్యాయము సమాప్తము

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః

ఆరవ అధ్యాయము

ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణము

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి ప్రాణిహత్యాసు నిష్కృతిం ।
పరాశరేణ పూర్వోక్తాం మన్వర్థేఽపి చ విస్తృతామ్ ॥ 1

ఇక ప్రాణులను చంపినప్పుడు చేసికొనవలసిన ప్రాయశ్చిత్తమును మీకు వివరించెదను. దీనిని పూర్వకల్పమున పరాశరమహర్షి తెలిపినాడు. అట్లే మనువు దానిని విస్తరించి తెల్పినాడు.

క్రౌంచసారసహంసాంశ్చ చక్రవాకం చ కుక్కుటం ।
జాలపాదం చ శరభం హత్వాఽహోరాత్రతః శుచిః ॥ 2

క్రౌంచము, సారసము, హంస, చక్రవాకము, కోడి, సీటికోడి, శరభమును చంపినచో ఒక దినమంతయు అశుచియగును.

బలాకాటిట్టిభౌ వాపి శుకపారావతావపి ।
పాఠీన బక ఘాతీ చ శుద్ధ్యతే నక్త భోజనాత్ ॥ 3

కొంగ, లకుముకి పిట్ట, చిలుక, పావురాయి, చేపవంటి వానిని చంపిచో మధ్యాహ్నము ఉపవాసముండి రాత్రిపూట భోజనము చేసినందువలన శుద్ధి కలుగును.

వృకకాకకపోతానాం సారీ తిత్తిరిఘాతకః ।
అంతర్జలే ఉభే సంధ్యే ప్రాణాయామేన శుద్ధ్యతి ॥ 4

తోడేలు, కాకి, సారిక, తిత్తిరి పక్షిని చంపువాడు ప్రాతః సాయం సంధ్యలందు జలమధ్యమున నిలిచి ప్రాణాయామము చేసినచో శుద్ధుడగును.

గృధ్ర శ్యేన శశాదీనాములూకస్య చ ఘాతకః ।
అపక్వాశీ దినం తిష్ఠేత్ త్రికాలం మరుతాశనః ॥ 5

గద్ద, డేగ, కుందేలు మొదలగువానిని, గుడ్లగూబను చంపువాడు ఒక దినమంతయు అపక్వములైన పదార్థములను తినుచు త్రి సంధ్యలందు ప్రాణాయామము చేసినచో పరిశుద్ధుడగును.

వల్గులీ టిట్టిభానాం చ కోకిలా ఖంజరీటకే ।
లావికా రక్త పక్షేషు శుద్ధ్యతే నక్తభోజనాత్ ॥ 6

గబ్బిలము, టిట్టిభము, కోకిల, కాటుకపిట్ట, లావికము, ఎఱ్ఱని రెక్కలు గల పక్షిని చంపినచో మధ్యాహ్నముపవాసముండి నక్త భోజనము చేసినచో శుద్ధియగును.

కారండవ చకోరాణాం పింగళా కురరస్య చ ।
భారద్వాజాదికం హత్వా శివం సంపూజ్య శుద్ధ్యతి ॥ 7

కారండవము, చకోరము, పింగళము, కురరము, భరద్వాజము మొదలైన పక్షులను చంపినచో శివుని పూజించిన గాని శుద్ధి కలుగదు.

భేరుండ చాషభాసాంశ్చ పారావత కపింజలౌ ।
పక్షిణాం చైవ సర్వేషా మహోరాత్రమభోజనమ్ ॥ 8

గండభేరుండము, నెమలి, భాసము, పావురము, చాతకము మొదలైన పక్షులను చంపినచో అతడు ఒక దినమంతయు ఉపవాసముండవలెను.

హత్వా మూషక మార్జార సర్పాజగర డుండుభాన్ ।
కృసరం భోజయేద్విప్రాన్ లోహదండం చ దక్షిణామ్ ॥ 9

అల్లే ఎలుక, పిల్లి, పాము, కొండచిలువ, రెండుతలల పామును చంపినచో నూవులు, పెసరపప్పు, బియ్యము కలిపి వండిన వంటకముతో బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టి వారికి ఇనుపదుడ్డాన్ని దక్షిణగా సమర్పించుకొనవలెను.

శింశుమారం తథా గోధాం హత్వా కూర్మం చ శల్లకం ।
వృంతాక ఫలభక్షీ వాఽ ప్యహోరాత్రేణ శుద్ధ్యతి ॥ 10

మొసలి బల్లి, తాబేలు, ముళ్ళపంది వీటిని చంపినచో ఒక దినమంతయు వృంతాక ఫలములు మాత్రము తింటూ లేక రాత్రింబగళ్ళు ఉపవాసమున్నచో పరిశుద్ధుడగును.

వృక జంబుక ఋక్షాణాం తరక్షూణాం చ ఘాతకః ।
తిలప్రస్థం ద్విజే దద్యాద్వాయుభక్షో దినత్రయమ్ ॥ 11

తోడేలు, నక్క, ఎలుగుబంటి, పులి వీటిని చంపినచో ప్రాయశ్చిత్తముగా సద్బ్రాహ్మణునకు నాలుగు మానికల నూవులను దానముగా ఇచ్చి మూడు దినములు సంపూర్ణముగా ఉపవాసముండవలెను.

గజస్య చ తురంగస్య మహిషోష్ట్ర నిపాతనే ।
ప్రాయశ్చిత్తమహోరాత్రం త్రిసంధ్యమవగాహనమ్ ॥ 12

ఏనుగు, గుఱ్ఱము, దున్నపోతు, ఒంటెను చంపినచో ఒక దినమంతయు ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని త్రిసంధ్యలందు చల్లని నీటియందు స్నానము చేయవలెను.

కురంగం వానర సింహం చిత్రం వ్యాఘ్రం చ ఘాతయన్
శుధ్యతే స త్రిరాత్రేణ విప్రాణాం తర్పణేన చ ॥ 13

లేడి, కోతి, సింహము, చిరుతపులి, పెద్దపులిని చంపినచో మూడు రాత్రులు ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొని బ్రాహ్మణులను భోజనాదులచే సంతోషపెట్టవలెను.

మృగ రోహిద్వరాహాణాం అవేద్యస్తస్య ఘాతకః ।
అకాలకృష్టమశ్నీయా దహోరాత్రముపోష్య సః ॥ 14

లేడి, కేసరి మృగము, పంది, మేక మొదలగు వానిని చంపినచో ఒక దినమంతా ఉపవాసముండి తరువాత దున్నక పండిన ధాన్యమును వండుకొని తినవలెను.

ఏవం చతుష్పదానాం చ సర్వేషాం వనచారిణాం ।
అహోరాత్రోషితస్తిష్ఠేజ్జపన్వై జాతవేదసమ్ ॥ 15

ఈ విధంగా అడవిలో తిరుగు జంతువులను చంపినచో ఒక దినమంతయు ఉపవాసముండి గాయత్రీమంత్ర జపమును చేయవలెను.

శిల్పినం కారుకం శూద్రం స్త్రియం వా యస్తు ఘాతయేత్ ।
ప్రాజాపత్యద్వయం కృత్వా వృషైకాదశ దక్షిణా ॥ 16

వైశ్యం వా క్షత్రియం వాపి నిర్దోషం యోఽభి ఘాతయేత్ ।
సోఽతికృచ్ఛ్రద్వయం కుర్యాత్ గోవింశద్దక్షిణాం దదేత్ ॥ 17

వైశ్యం శూద్రం క్రియాసక్తం వికర్మస్థం ద్విజోత్తమమ్ ।
హత్వా చాంద్రాయణం తస్య త్రింశద్గాశ్చైవ దక్షిణా ॥ 18

చాండాలం హతవాన్కశ్చిత్ బ్రాహ్మణో యది కంచన ।
ప్రాజాపత్యం చరేత్కృచ్ఛ్రం గోద్వయం దక్షిణాం దదేత్ ॥ 19

శిల్పకారుడు, వడ్రంగి, శూద్రుడు లేక స్త్రీని బ్రాహ్మణుడు చంపినచో రెండు ప్రాజాపత్యప్రాయశ్చిత్తములను చేసికొనవలెను. అట్లే బ్రాహ్మణులు ఎట్టి తప్పుచేయని వైశ్యుని

లేక క్షత్రియుని చంపినచో రెండు అతికృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాలను చేసికొనవలెను. తరువాత బ్రాహ్మణులకు ఇరువది గోవులను దక్షిణగా ఇవ్వవలెను. అదే విధంగా తన వృత్తి ధర్మాలను అనుసరిస్తున్న వైశ్యుని, శూద్రుని, తన వృత్తి ధర్మాన్ని ఆచరించని బ్రాహ్మణుని చంపినచో చాంద్రాయణవ్రతమునాచరించి బ్రాహ్మణులకు ముప్పది గోవులను దానంగా ఈయవలెను. ఇంకను బ్రాహ్మణుడు చండాలుని చంపితే ప్రాజాపత్యప్రాయశ్చిత్తమును, కృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను తరువాత బ్రాహ్మణులకు రెండు గోవులను దానమీయవలెను.

క్షత్రియేణాపి వైశ్యేన శూద్రేణైవేతరేణ చ ।
చాండాలస్య వధే ప్రాప్తే కృచ్ఛ్రార్ధేన విశుద్ధ్యతి ॥ 20

ఇంతవరకు బ్రాహ్మణుడు చంపితే ప్రాయశ్చిత్తాలు వివరింపబడ్డాయి. ఇక క్షత్రియుడు, వైశ్యుడు లేక శూద్రుడు చండాలుని చంపితే కృచ్ఛ్రార్ధమును మాత్రము ప్రాయశ్చిత్తముగా చేసికొన్నచో పరిశుద్ధులౌతారు.

చోరః శ్వపాకశ్చాండాలో విప్రేణాభిహతో యది ।
అహోరాత్రోషితః స్నాత్వా పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 21

బ్రాహ్మణుడు దొంగను, శ్వపచుని, చండాలుని చంపినచో దినమంతా ఉపవాసముండి స్నానము చేసిన తరువాత పంచగవ్యాన్ని తిన్నచో అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు.

అవిజ్ఞాతస్తు చాండాలో యత్ర వేశ్మని తిష్ఠతి ।
విజ్ఞాతే ఉపసంన్యస్య ద్విజాః కుర్యురనుగ్రహమ్ ॥ 22
మునివక్త్రోద్గతాన్ ధర్మాన్ గాయంతో వేదపారగాః ।
పతంతముద్ధరేయుస్తం ధర్మజ్ఞాః పాపసంకరాత్ ॥ 23

బ్రాహ్మణుడు చండాలునకు తెలియక ఆశ్రయమిచ్చినచో తెలిసిన వెంటనే అతనిని ఇంటినుండి పంపించవలెను. అప్పుడు తోడి బ్రాహ్మణులు ఆ బ్రాహ్మణునిపై కనికరము చూపవలెను. వేదవేదాంగ పారగులైన ఆ బ్రాహ్మణులు ధర్మజ్ఞులు కావున పూర్వమునులు తెలిపిన ధర్మాలను చదువుచు పాపమునందు పడుతూ ఉన్న తోటి బ్రాహ్మణుని ఉద్ధరింపవలెను.

దధ్నా చ సర్పిషా చైవ క్షీర గోమూత్ర యావకం ।
భుంజీత సభృత్యైశ్చ త్రిసంధ్యమవగాహనమ్ ॥ 24
త్ర్యహం భుంజీత దధ్నా చ త్ర్యహం భుంజీత సర్పిషా ।
త్ర్యహం క్షీరేణ భుంజీత ఏకైకేన దినత్రయమ్ ॥ 25

భావదుష్టం న భుంజీత నోచ్ఛిష్టం కృమి దూషితం ।

దధి క్షీరస్య త్రిపలం పలమేకం ఘృతస్య తు ॥ 26

ఆ బ్రాహ్మణుడు తన సేవకులందరితో కలసి త్రిసంధ్యలయందు చల్లని నీటిలో స్నానము చేయుచు పెరుగు, నేయి, పాలు, గోమూత్రము, యవాన్నమును తినవలెను. అతడు ప్రాయశ్చిత్తముగా మూడు దినములు పెరుగును. మూడు దినములు నేయిని, మూడు దినములు పాలను ఇట్లు ఒక్కొక్క దానిని మూడేసి దినములు భక్షింపవలెను. ఆతడు ప్రాయశ్చిత్తముగా తీసికొను పాలు, పెరుగు మూడు పలములు మాత్రమే ఉండవలెను. అట్లే నేయి ఒక పలము మాత్రమే తీసికొనవలెను, ప్రాయశ్చిత్తముగా అతడు భుజించు వస్తువులేవియు భావదూషితములు కారాదు. కృమి దూషితములు కారాదు. అట్లే ఎంగిలికాకుండ కూడ చూచుకొనవలెను.

భస్మనా తు భవేచ్ఛుద్ధిరుభయోః కాంస్య తామ్రయోః

జలశౌచేన వస్త్రాణాం పరిత్యాగేన మృణ్మయమ్ ॥ 27

కుసుంభ గుడ కార్పాస లవణం తైల సర్పిషీ ।

ద్వారే కృత్వా తు ధాన్యాని దద్యాద్వేశ్మని పావకమ్ ॥ 28

కంచు వస్తువులు, రాగి వస్తువులను బూడిదతో తోమిన పరిశుద్ధమగును. వస్త్రములను నీటిలో తడిపి ఆరవేసిందువలన పరిశుద్ధమగును. మట్టి వస్తువులను (కుండలు మొదలైనవి) పారవేయవలెను. ఇక కుసుంబ, బెల్లము, పత్తి, ఉప్పు, నేయి, నూనె వంటి వస్తువులను ఇంటి బయట ఉంచి ఇంటిని అగ్నితప్తము చేసినచో పరిశుద్ధమగును.

ఏవం శుద్ధస్తతః పశ్చాత్ కుర్యాత్ బ్రాహ్మణ తర్పణం ।

త్రిశతం గా వృషం చైకం దద్యాద్విప్రేషు దక్షిణామ్ ॥ 29

పునర్లేపన ఖాతేన హోమజాప్యేన శుధ్యతి ।

ఆధారేణ చ విప్రాణాం భూమిదోషో న విద్యతే ॥ 30

తన ఇంటియందు తెలియక చండాలుని ఉంచుకొన్న బ్రాహ్మణుడు పై విధముగా గల ద్రవ్యములను శుద్ధిచేసికొని తరువాత బ్రాహ్మణులను సంతర్పణ చేయవలెను. బ్రాహ్మణ భోజనము తరువాత మూడు వందల ఆవులను ఒక ఎద్దును బ్రాహ్మణులకు దక్షిణగా ఈయవలెను. తరువాత భూమిని అక్కడక్కడ త్రవ్వి అలుకవలెను. తరువాత అక్కడ హోమమునాచరించి గాయత్రీ జపాన్ని యథాశక్తిగా చేయవలెను. భూమిపైన బ్రాహ్మణులు కూర్చొందురు కావున భూమికి దోషము లేదు.

చండాలైస్సహ సంపర్కం మాసం మాసార్ధమేవ వా ।
గోమూత్ర యావకాహారో మాసార్ధేన విశుధ్యతి ॥ 31

చండాలురతో ఒక నెల లేక పదునైదు దినములు కలసియున్నచో పదునైదు దినములు గోమూత్రాన్ని యవల ఆహారాన్ని తీసికొని పరిశుద్ధుడగును.

రజకీ చర్మకారీ చ లుబ్ధకీ వేణుజీవినీ ।
చాతుర్వర్ణ్యస్య తు గృహే త్వవిజ్ఞాతానుతిష్ఠతి ॥ 32

జ్ఞాత్వా తు నిష్కృతిం కుర్యాత్పూర్వోక్తస్యార్ధమేవ హి ।
గృహదాహం న కుర్వీత శేషం సర్వం చ కారయేత్ ॥ 33

చాకలిస్త్రీ, చెప్పులు కుట్టువాని భార్య, బోయవాని భార్య, వెదురు వస్తువులను అమ్ముకొని బ్రతికే స్త్రీ వీరు బ్రాహ్మణాది చతుర్వర్ణముల వారి ఇంటిలో ఉన్నచో అది తెలిసిన చతుర్వర్ణముల వారు చండాలుడు వచ్చినప్పుడు చేయు ప్రాయశ్చిత్తమున సగము ప్రాయశ్చిత్తమును చేయవలెను. అట్లే గృహదాహాన్ని వదలి పాత్రాది శుద్ధి మొదలగు పనులన్నియు చేయవలెను.

గృహస్యాభ్యంతరం గచ్ఛేచ్చాండాలో యది కస్యచిత్ ।
తమాగారాద్వినిఃసార్య మృద్భాండం తు విసర్జయేత్ ॥ 34

రసపూర్ణం తు మృద్భాండం న త్యజేత్తు కదాచన ।
గోమయేన తు సమ్మిశ్రైర్జలైః ప్రోక్షేద్గృహం తథా ॥ 35

చండాలుడు ఇతరుల ఇంటిలోనికి పోతే అతనిని ఇంటినుండి బయటకు పంపించి ఇంటిలో ఉన్న మట్టిపాత్రలను పారవేయవలెను. ఆ మట్టి పాత్రలలో ఏ పానీయమున్నా రసవస్తువు ఉన్నచో దానిని మాత్రం పారవేయవలసిన పనిలేదు. అట్లే ఇంటిని మాత్రం పేడ నీళ్ళతో చల్లుకొనవలెను.

బ్రాహ్మణస్య వ్రణద్వారే పూయశోణిత సంభవే ।
కృమిరుత్పద్యతే యస్య ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ॥ 36

బ్రాహ్మణుని శరీరముందు పెద్దవ్రణమై అచ్చట చీము రక్తము కారుచుండగా పురుగులు పడితే అప్పుడెట్టి ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెనని మహర్షులు పరాశర మహర్షినడిగినారు.

గవాం మూత్రపురీషేణ దధ్నా క్షీరేణ సర్పిషా ।
త్ర్యహం స్నాత్వా చ పీత్వా చ కృమిదుష్ట శుచిర్భవేత్ ॥ 37

మహర్షులు వేసిన ప్రశ్నకు సమాధానముగా పరాశరమహర్షి ఇట్లు పలికెను. శరీరమున పెద్దవ్రణమై అచ్చట పురుగులు పడ్డ బ్రాహ్మణుడు పంచగవ్యముచే (ఆవునకు చెందిన పాలు, పెరుగు, నేయి, మూత్రము, పేడలచే) మూడు దినములు స్నానము చేసి దానిని త్రాగినచో పరిశుద్ధుడగును.

క్షత్రియోఽపి సువర్ణస్య పంచమాషాన్ ప్రదాయ తు ।
గోదక్షిణాం తు వైశ్యస్యాప్యుపవాసం వినిర్దిశేత్ ॥ 38

శూద్రాణాం నోపవాసః స్యాత్ శూద్రో దానేన శుద్ధ్యతి ।

అట్లే క్షత్రియునకు వ్రణమై పురుగులు పడినప్పుడు సత్ బ్రాహ్మణునకు ఐదు మాసములు బంగారమును గోవును దానముగా ఇవ్వవలెను. వైశ్యుడు గోవును దక్షిణగా ఇస్తూ ఉపవాసము కూడ ఉండవలెను. శూద్రుడు ఉపవాసము చేయకూడదు కావున దానము వల్లనే అతడు పరిశుద్ధుడగును.

అచ్ఛిద్రమితి యద్వాక్యం వదంతి క్షితిదేవతాః ॥ 39

ప్రణమ్య శిరసాగ్రాహ్యమగ్నిష్టోమఫలం హి తత్ ।
జపచ్ఛిద్రం తపశ్ఛిద్రం యచ్ఛిద్రం యజ్ఞకర్మణి ॥ 40

సర్వం భవతి నిశ్ఛిద్రం బ్రాహ్మణైరుపపాదితమ్ ।
వ్యాధివ్యసనిని శ్రాంతే దుర్భిక్షే డామరే తథా ॥ 41

బ్రాహ్మణులు అచ్ఛిద్రమస్తు అని అన్నప్పుడు వారికి నమస్కరించి వినయముతో వారి వాక్యాన్ని స్వీకరింపవలెను. అందువల్ల అగ్నిష్టోమయాగం చేసినంత ఫలం లభిస్తుంది. బ్రాహ్మణులు 'అచ్ఛిద్రమస్తు' అని అన్నచో జపమందలి లోపము, తపస్సులోని లోపము యజ్ఞమందలి లోపము సమస్తము తొలగిపోయి లోపరహితమౌతుంది. అట్లే దుర్భిక్షసమయంలో వ్యాధి వలన బాధపడుతున్నప్పుడు, అలసిపోయినప్పుడు, భయము కలిగినప్పుడు బ్రాహ్మణులు అనుగ్రహించి అచ్ఛిద్రమస్తు అని ఆశీర్వదిస్తే మేలు కలుగుతుంది. శ్రీమద్భాగవతం కూడా "యత్తత్కర్మసు వైషమ్యం బ్రహ్మదృష్టం సమం భవేత్" అని తెలుపుతున్నది. 8-23-14.

ఉపవాసో వ్రతం హోమో ద్విజసంపాదితాని వా ।
అథవా బ్రాహ్మణాస్తుష్టాః సర్వే కుర్వంత్యనుగ్రహమ్ ॥ 42

సర్వాన్కామానవాప్నోతి ద్విజ సంపాదితైరిహ ।

అట్లే ఉపవాసము, వ్రతము, హోమము ఇంకను బ్రాహ్మణులు చేయు సత్ కార్యములనన్నిటిని బ్రాహ్మణులు సంతోషముచే అనుగ్రహింపగలరు. బ్రాహ్మణుల ఆశీర్వచనము వల్ల సమస్తమైన కోరికలు తీరును.

దుర్బలేఽనుగ్రహః ప్రోక్తః తథా వై బాలవృద్ధయోః 43

యతోఽన్యథా భవేద్దోషస్తస్మాన్నానుగ్రహః స్మృతః

స్నేహద్వా యది వా లోభాద్భయాదజ్ఞానతోఽపి వా ॥ 44

కుర్వంత్యనుగ్రహం తే తు తత్పాపం తేషు గచ్ఛతి ।

దుర్బలుడు, బాలుడు, వృద్ధులు తప్పుచేస్తే అనుగ్రహము చెప్పబడింది. కాని ఇతరుల విషయంలో అది దోషమౌతుంది. కావున వారి గురించి బ్రాహ్మణులు అనుగ్రహింపరాదు. ఐనప్పటికీ వారియందున్న ప్రేమవల్లనో, లోభము వల్లనో, భయము వల్లనో, లేక అజ్ఞానము వల్లనో బ్రాహ్మణులు అనుగ్రహిస్తే వారి యొక్క పాపము అనుగ్రహించిన బ్రాహ్మణులను చేరుతుంది.

శరీరస్యాత్యయే ప్రాప్తే వదంతి నియమం తు యే ॥ 45

మహత్కార్యోపరోధేన నాస్వస్థస్య కదాచన ।

స్వస్థస్య మూఢాః కుర్వంతి వదంతి నియమం తు యే ॥ 46

తే తస్య విఘ్నకర్తారః పతంతి నరకేఽశుచౌ ।

చావు సమీపించినప్పుడు చెప్పబడు నియమాలను ఎంతగొప్పనైన అవరోధము కలిగినా ఆరోగ్యము లేని వ్యక్తి గురించి చెప్పరాదు. అట్లే ఆరోగ్యముతో ఉన్నవానిని గురించి ఈ నియమములను చెప్పువారు మూర్ఖులు. వారు అతనియొక్క శుభకర్మలలో విఘ్నమును కలిగించిన వారగుదురు. ఇట్టి నియమోపదేశము చేసి వారు అశుచియను నరకమునకు పోదురు.

స్వయమేవ వ్రతం కృత్వా బ్రాహ్మణం యోఽవమన్యతే ॥ 47

వృథా తస్యోపవాసః స్యాత్ న స పుణ్యేన యుజ్యతే ।

బ్రాహ్మణుని సహాయము లేక తానే వ్రతము చేయువాడు బ్రాహ్మణుని అవమానించినవాడగుచున్నాడు. అట్టివాడు చేసిన ఉపవాసాది కర్మలు వ్యర్థము. అతడు చేసిన పుణ్యకార్యముల వలన అతనికి పుణ్యము కలుగదు.

స ఏవ నియమో గ్రాహ్యో యమేకోఽపి వదేద్ద్విజః ॥ 48

కుర్యాద్వాక్యం ద్విజానాం తు అన్యథా భ్రూణహా భవేత్ ।

బ్రాహ్మణుడు చెప్పిన ఒక నియమాన్ని ఐనా శ్రద్ధతో చేయాలి. బ్రాహ్మణుల మాటపై ఆదరము కలిగి ప్రవర్తించాలి. లేనిచో భ్రూణ హత్య చేసినవానితో సమానుడౌతాడు.

బ్రాహ్మణా జంగమం తీర్థం తీర్థ భూతా హి సాధవః ॥ 49

తేషాం వాక్యోదకేనైవ శుధ్యంతి మలినాః జనాః ।

బ్రాహ్మణా యాని భాషంతే మన్యంతే తాని దేవతాః ॥ 50

సర్వదేవమయో విప్రో న తద్వచనమన్యథా ।

ఉపవాసో వ్రతం చైవ స్నానం తీర్థం జపస్తపః ॥ 51

విప్రైస్సంపాదితం యస్య సంపూర్ణం తస్య తత్ఫలమ్ ।

బ్రాహ్మణులు కదలుచున్న పుణ్యతీర్థము వంటివారు. పరమసాధువులైన బ్రాహ్మణులు పుణ్యతీర్థముల వలె పవిత్రులు. వారు చెప్పు సద్వాక్యములనే నీటివల్ల మానవుల యొక్క పాపములన్ని నశించును. అట్లే సద్బ్రాహ్మణులు పలుకు మాటలన్నిటిని దేవతలు అనుమోదిస్తారు. బ్రాహ్మణుడు సమస్త దేవతాస్వరూపుడు కావున అతని మాట ఎట్టి స్థితిలోను తప్పదు. బ్రాహ్మణుల యొక్క మాటననుసరించి చేసిన ఉపవాసము, వ్రతము, స్నానము, తీర్థము, జపము, తపస్సు ఇవన్నియు వాటి వాటి ఫలితములను చక్కగా ఇచ్చును.

అన్నాద్యే కీట సంయుక్తే మక్షికా కేశ దూషితే ॥ 52

తదంతరా స్పృశేచ్చాపః తదన్నం భస్మనా స్పృశేత్ ।

అన్నము మొదలైన తిను వస్తువులపై పురుగులు పడినా, ఈగలు, వెంట్రుకలు పడినా చేయి కడుక్కొని ఆ అన్నం మొదలగు వానిపై కొద్ది భస్మమును చల్లవలెను. అందువల్ల అవి పరిశుద్ధమగును.

భుంజానస్త్వైవ యో విప్రః పాదం హస్తేన సంస్పృశేత్ ॥ 53

స్వముచ్ఛిష్టమసౌ భుంక్తే యో భుంక్తే ముక్తభాజనే ।

బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయుచు తన పాదాన్ని చేతితో ముట్టుకొన్నచో తన ఉచ్ఛిష్టమును తానే తినువాడగును. అట్లే పూర్వము తిన్న పాత్రలో (కంచంలో?) తిన్నప్పటికీ తన ఉచ్ఛిష్టమును తానే తినువాడగును.

పాదుకాస్థో న భుంజీత పర్యంకస్థో స్థితో౽పి వా ॥ 54

శ్వాన చాండాల దృష్ట్వైవ భోజనం పరివర్జయేత్ ।

అట్లే బ్రాహ్మణుడు పాదరక్షలు ధరించి భుజింపకూడదు. శయ్యపై కూర్చొని తినరాదు. నిలుచుండి తినరాదు. అదే విధముగా కుక్క చండాలుడు చూచిన అన్నాన్ని తినక వెంటనే వదలి పెట్టవలెను.

యదన్నం ప్రతిషిద్ధం స్యాత్ అన్నశుద్ధిస్తథైవ చ ॥ 55

యథా పరాశరేణోక్తం తథైవాహం వదామి వః ।

ప్రతిషిద్ధమైన అన్నము గురించి అన్నము యొక్క శుద్ధి గురించి పూర్వకల్పంలోని పరాశరమహర్షి చెప్పిన విషయాన్ని మీకు వివరించెదనని మునులతో అనెను.

శ్రుతం ద్రోణాఢకస్యాన్నం కాకశ్వానోపఘాతితమ్ ॥ 56

కేనేదం శుద్ధ్యతే చేతి బ్రాహ్మణేభ్యో నివేదయేత్ ।

కాకశ్వానావలీఢం తు ద్రోణాన్నం న పరిత్యజేత్ ॥ 57

వేదవేదాంగవిత్ విప్రైః ధర్మశాస్త్రానుపాలకైః ।

ప్రస్థా ద్వాత్రింశతి ద్రోణః ప్రస్థాశ్చత్వార సాఢకాః ॥ 58

తతో ద్రోణాఢకస్యాన్నం శ్రుతిస్మృతివిదో విదుః ।

ఆఢక పరిమాణం గల నేయి ద్రోణ పరిమాణం గల బియ్యం కలిపి వండిన అన్నాన్ని కాకులు, కుక్కలు ముట్టుకుంటే అది ఏ విధంగా పరిశుద్ధమౌతుందని బ్రాహ్మణులను అడగాలి. కాని ఆ అన్నాన్ని మాత్రం పారవేయకూడదు. వేదవేదాంగములు నేర్చి ధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించే బ్రాహ్మణులు ముప్పది రెండు ప్రస్థములు ద్రోణము (కుండ) అని, నాలుగు ప్రస్థములు ఒక ఆఢకమని చెప్పుదురు. అట్టి ద్రోణము ఆఢకము కల బియ్యము నేతితో చేసిన అన్నాన్ని ద్రోణాఢకాన్నమని శ్రుతులు, స్మృతులు ఎరిగిన బ్రాహ్మణులు పల్కెదరు.

కాకశ్వానావలీఢం తు గవాఘ్రాతం ఖరేణ వా ॥ 59

స్వల్పమన్నం త్యజేద్విప్రః శుద్ధిర్ద్రోణాఢకే భవేత్ ।

అన్నస్యోద్ధృత్య తన్మాత్రం యచ్చ లాలాహతం భవేత్ ॥ 60

సువర్ణోదకమభ్యుక్ష్య హుతాశేనైవ తాపయేత్ ।

హుతాశనేన సంస్పృష్టం సువర్ణసలిలేన చ ॥ 61

విప్రాణాం బ్రహ్మఘోషేణ భోజ్యం భవతి తత్క్షణాత్ ।

కాకి, కుక్క నోటితో ముట్టుకొన్న అన్నము, ఆవు, గాడిద నోరుపెట్టిన అన్నంలో పై అన్నాన్ని కొంత తీసివేస్తే ఆ ద్రోణాఢకాన్నం పరిశుద్ధమౌతుంది. ఇంకా జంతువుల యొక్క లాలాజలం కలిసినంతవరకు ఆ అన్నాన్ని తీసివేసి దానిపై బంగారమున్న నీటిని ప్రోక్షింపవలెను. అట్లే దానిని కొద్దిగా వేడి చేయవలెను. ఈ విధంగా అగ్నిచే కొద్దిగా వేడిచేయబడి బంగారమున్న నీళ్ళు చిలకరించిన ఆ అన్నాన్ని బ్రాహ్మణులు వేద ఘోషలు చేయుచుండగా అందరికి వడ్డింపవచ్చును.

స్నేహో వా గోరసో వాపి తత్ర శుద్ధిః కథం భవేత్ ॥ 62

అల్పం పరిత్యజేత్తత్ర స్నేహస్యోత్పవనస్య చ ।

అనలజ్వాలయా శుద్ధిర్గోరసస్య విధీయతే ॥ 63

నేయి, నూనె వంటివి అపవిత్రమైనచో దాని నుండి కొంత తీసివేసిన పరిశుద్ధమగును. అట్లే పాలను వేడిచేసినచో పరిశుద్ధమగును.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే షష్ఠోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఆరవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ సప్తమోఽధ్యాయః

ఏడవ అధ్యాయము

ద్రవ్యశుద్ధిప్రకరణము

అథాతో ద్రవ్యశుద్ధిస్తు పరాశరవచో యథా ।
దారవాణాం తు పాత్రాణాం తక్షణాచ్ఛుద్ధిరిష్యతే ॥ 1

ఇక ముందు పరాశరమహర్షి చెప్పిన ద్రవ్యశుద్ధి గురించి వివరింపబడుతుంది. చెక్కతో చేసిన పాత్రలను గీకినందువలన పవిత్రమగును.

మార్జనాద్యజ్ఞపాత్రాణాం పాణినా యజ్ఞకర్మణి ।
చమసానాం గ్రహాణాం చ శుద్ధిః ప్రక్షాళనేన చ ॥ 2

చరూణాం స్రుక్ స్రువాణాం చ శుద్ధిరుష్ణేన వారిణా ।
భస్మనా శుద్ధ్యతే కాంస్యం తామ్రమమ్లేన శుద్ధ్యతి ॥ 3

యజ్ఞమందు ఉపయోగించు యజ్ఞపాత్రలను చేతితో తోముటచే పరిశుద్ధమగును. చమసము, గ్రహమను యజ్ఞపాత్రలను నీటిచే కడిగినందువలన పరిశుద్ధమగును. చరువు వండుటకు ఉపయోగించు పాత్ర, స్రుక్, స్రువములు వేడినీటిచే కడిగినందువల్ల శుద్ధియగును. కంచుపాత్రలు బూడిదచే తోమినచో పరిశుద్ధమగును. రాగిపాత్రలు చింతపండు వంటి పుల్లని వస్తువులచే తోమినచో పరిశుద్ధమగును.

రజసా శుద్ధ్యతే నారీ వికలం యా న గచ్ఛతి ।
నదీవేగేన శుద్ధ్యేత యది లేపో న దృశ్యతే ॥ 4

తక్కువ వానితో పొందుచేయని స్త్రీ ముట్టువలన పరిశుద్ధమగును. అట్లే నదియందు అశుద్ధ వస్తువు లేనిచో వేగము వలన అది శుద్ధినొందును.

వాపీకూపతటాకేషు దూషితేషు కథంచన ।
ఉద్ధృత్య వై కుంభశతం పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 5

బావి, దిగుడుబావి, చెరువులు ఏదో ఒక కారణము వల్ల కలుషితమైనచో వాటి నుండి వంద బిందెల నీటిని తోడి పోసి వాటియందు పంచగవ్యమును వేసినచో పరిశుద్ధమగును.

అష్టవర్షా భవేద్గౌరీ నవవర్షా తు రోహిణీ ।

దశవర్షా భవేత్కన్యా అత ఊర్ధ్వం రజస్వలా ॥ 6

ఎనిమిది సంవత్సరాల పిల్లను "గౌరి"యని అందురు. తొమ్మిది సంవత్సరాలు కలది "రోహిణి". పది సంవత్సరాల పిల్లను "కన్య" అని పిలుస్తారు. ఆ తరువాత ఆమె రజస్వల ఔతుంది.

ప్రాప్తే తు ద్వాదశే వర్షే యః కన్యాం న ప్రయచ్ఛతి ।

మాసి మాసి రజస్తస్యాః పిబంతి పితరోఽ నిశమ్ ॥ 7

మాతా చైవ పితా చైవ జ్యేష్ఠో భ్రాతా తథైవ చ ।

త్రయస్తే నరకం యాంతి దృష్ట్వా కన్యాం రజస్వలామ్ ॥ 8

యస్తాం సముద్వహేత్కన్యాం బ్రాహ్మణో మదమోహితః ।

అసంభాష్యో హ్యపాంక్తేయః స విప్రో వృషలీపతిః ॥ 9

యః కరోత్యేకరాత్రేణ వృషలీసేవనం ద్విజః ।

స భైక్ష్యభుక్ జపన్నిత్యం త్రిభిర్వర్షైర్విశుధ్యతి ॥ 10

పన్నెండు సంవత్సరాలు వచ్చినా తన కూతురుకు వివాహము చేయక పోతే పితృదేవతలు ప్రతినెల ఆ కన్యయొక్క రజస్సును తింటారు. అందువల్ల ఆ కన్యయొక్క తల్లి, తండ్రి, పెద్ద అన్న ఈ ముగ్గురు నరకానికి పోతారు. అట్లే రజస్వల ఐన కన్యను వివాహం చేసికొన్న బ్రాహ్మణుని "వృషలీపతి"యని పిలుస్తారు. మదమోహితుడై రజస్వలయైన కన్యను వివాహము చేసికొన్న బ్రాహ్మణునితో మాట్లాడకూడదు. అట్లే అతనితో కలసి భోజనము చేయరాదు. అట్టి వృషలియైన (రజస్వలయైన తర్వాతవివాహమాడిన) స్త్రీతో ఒక్క రాత్రి కలసినను ఆ బ్రాహ్మణుడు అపవిత్రుడౌతాడు. అందువల్ల అతడు ప్రతి దినము భిక్షమునెత్తుకొనుచు గాయత్రీ మంత్రాన్ని జపిస్తూ మూడు సంవత్సరాలు గడిపితే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

అస్తంగతే యదా సూర్యే చండాలం పతితం స్త్రియం ।

సూతికాం స్పృశతే చైవ కథం శుద్ధిర్విధీయతే ॥ 11

జాతవేదం సువర్ణం చ సోమమార్గం విలోక్య చ ।

బ్రాహ్మణానుమతం చైవ స్నానం కృత్వా విశుధ్యతి ॥ 12

బ్రాహ్మణుడు సూర్యాస్తమనము తరువాత చండాలుని, పతితుని, ప్రసవించిన స్త్రీని

ముట్టుకొన్నచో బ్రాహ్మణుల యొక్క అనుమతి తీసికొని స్నానము చేసి గాయత్రీ జపము చేసి, బంగారాన్ని ముట్టుకొని చంద్రుని లేక చంద్రుడుండు దిక్కును చూచినచో అతడు పవిత్రమగును.

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ బ్రాహ్మణీం తథా ।
తావత్తిష్ఠేన్నిరాహారా త్రిరాత్రేణైవ శుద్ధ్యతి ॥ 13

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ క్షత్రియాం తథా ।
అర్ధకృచ్ఛ్రం చరేత్పూర్వా పాదమేకమనంతరా ॥ 14

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ వైశ్యజాం తథా ।
పాదహీనం చరేత్పూర్వా పాదమేకమనంతరా ॥ 15

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ శూద్రజాం తథా ।
కృచ్ఛ్రేణ శుద్ధ్యతే పూర్వా శూద్రా దానేన శుద్ధ్యతి ॥ 16

ఇద్దరు బ్రాహ్మణస్త్రీలు ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో మూడు దినములు ఇద్దరు ఉపవాసముండినచో పరిశుద్ధి పొందుదురు. అట్లే ఒక బ్రాహ్మణస్త్రీ ఒక క్షత్రియస్త్రీ ఇద్దరు ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో బ్రాహ్మణస్త్రీ అర్ధకృచ్ఛ్రవ్రతమును చేయాలి. క్షత్రియస్త్రీ పాదకృచ్ఛ్ర వ్రతాన్ని చేయాలి. అదే విధంగా ఒక బ్రాహ్మణ స్త్రీ, ఇంకొక వైశ్య స్త్రీ ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో బ్రాహ్మణస్త్రీ ముప్పావు కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, వైశ్యస్త్రీ పాదకృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని ఆచరించాలి. ఇంకను బ్రాహ్మణస్త్రీ మరియు శూద్రస్త్రీ ఇద్దరు ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో బ్రాహ్మణ స్త్రీ కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, శూద్రస్త్రీ దానమును మాత్రము చేసినచో పరిశుద్ధులౌతారు.

స్నాతా రజస్వలా యా తు చతుర్థేఽహని శుద్ధ్యతి ।
కుర్యాద్రజోనివృత్తౌ తు దైవపిత్ర్యాది కర్మ చ ॥ 17

రజస్వలయైన స్త్రీ నాలుగవనాడు స్నానము చేసినచో శుద్ధురాలగును. కాని దేవతా పితృసంబంధమైన కార్యాలు చేయుటకు రజోనివృత్తి తర్వాతనే అర్హురాలౌతుంది.

రోగేణ యద్రజః స్త్రీణామన్వహం తు ప్రవర్తతే ।
నాశుచిః సా తతస్తేన తత్స్యాద్వైకారికం మలమ్ ॥ 18

అనారోగ్యము వలన స్త్రీలకు ప్రతిదినము రజస్సు కలుగుచున్నచో అది రోగం వలన ఏర్పడిన మలము కావున ఆ స్త్రీ "అశుచి" కాదు.

సాధ్వాచారా న తావత్స్యాత్ రజో యావత్ప్రవర్తతే ।
రజోనివృత్తౌ గమ్యా స్త్రీ గృహకర్మణి చైవ హి ॥ 19

స్త్రీకి రజస్సు కలుగుచున్నంతవరకు ఆమె పుణ్యకార్యములు చేయరాదు. అట్లే అంతవరకు ఆమె ఇంటి పనులు చేయరాదు. భర్త కూడ అంతవరకు ఆమెను పొందరాదు.

ప్రథమేఽహని చాండాలీ ద్వితీయే బ్రహ్మఘాతినీ ।
తృతీయే రజకీ ప్రోక్తా చతుర్థేఽహని శుద్ధ్యతి ॥ 20

ముట్టైన స్త్రీ మొదటి దినమున "చాండాలి"యని, రెండవదినమున "బ్రహ్మఘాతిని" యని, మూడవదినమున "రజకి"యని, పిలువబడుతుంది. అందువల్ల నాలుగవ దినమున స్నానము చేసిన తరువాత ఆమె పరిశుద్ధురాలౌతుంది.

ఆతురే స్నాన ఉత్పన్నే దశకృత్వో హ్యనాతురః ।
స్నాత్వా స్నాత్వా స్పృశేదేనం తతః శుద్ధ్యేత్స ఆతురః ॥ 21

రోగముతో ఉన్నవాడు తప్పక స్నానము చేయవలసి వచ్చినచో అతనికి సంబంధించిన ఆరోగ్యముగా ఉన్నవ్యక్తి పది పర్యాయములు స్నానము చేసి ఆరోగిని ముట్టుకొన్నచో ఆ రోగి స్నానము చేయక పోయినను పరిశుద్ధుడగును.

ఉచ్ఛిష్టోచ్ఛిష్ట సంస్పృష్టః శునా శూద్రేణ వా పునః ।
ఉపోష్య రజనీమేకాం పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 22

పారవేసిన ఎంగిలి వస్తువును తగిలినా, శూద్రుడు లేక శునకమును తగిలినప్పటికీ ఒక రాత్రియంతయు ఉపవాసముండి తెల్లవారిన తరువాత పంచగవ్యాన్ని సేవించినచో పరిశుద్ధుడగును.

అనుచ్ఛిష్టేన శూద్రేణ స్పర్శే స్నానం విధీయతే ।
తేనోచ్ఛిష్టేన సంస్పృష్టః ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ॥ 23

భోజనము చేసిన తరువాత కాళ్ళు కడుగుకొననివాడు ఉచ్ఛిష్టుడు. అట్టి శూద్రుని తగిలినచో ప్రాజాపత్యమను వ్రతాన్ని ఆచరించాలి. లేక భోజనము చేసి కాళ్ళు కడుగుకొన్న శూద్రుని తగిలినచో స్నానము చేసినంత మాత్రమున ఆ బ్రాహ్మణుడు శుద్ధుడగును.

భస్మనా శుద్ధ్యతే కాంస్యం సురయా యన్న లిప్యతే ।
సురామాత్రేణ సంస్పృష్టం శుద్ధ్యతేఽగ్న్యుపలేపనైః ॥ 24

గవాఘ్రాతాని కాంస్యాని శ్వకాకోపహతాని చ ।

శుధ్యంతి దశభిః క్షారైః శూద్రోచ్ఛిష్టాని యాని చ ॥ 25

"సుర" లేని కంచుపాత్రలు బూడిదవల్ల పరిశుద్ధమగును. కాని ఆ పాత్రలందు "సుర" పోసినచో వాటిని కడిగి అనేక పర్యాయములు అగ్ని స్పర్శ కలిగించిననే శుద్ధమగును. అట్లే గోవులు,కుక్కలు,కాకులు వాసన చూచిన కంచుపాత్రలు, శూద్రుడు తిన్న కంచు పాత్రలు పది పర్యాయములు ఉప్పుతో తోమినచో పరిశుద్ధమగును.

గండూషం పాదశౌచం చ కృత్వా వై కాంస్యభాజనే ।

షణ్మాసాన్ భువి నిక్షిప్య ఉద్ధృత్య పునరాహరేత్ ॥ 26

కంచుపాత్రలో పుక్కిలించినా, కాళ్ళు కడుక్కున్నా ఆ పాత్రను ఒక గోతిలో ఆరునెలలవరకు ఉంచి కప్పివేసి తరువాత ఆ పాత్రను తీసి, ఉపయోగించుకొనవచ్చును.

ఆయసేష్వాయసానాం చ సీసస్యాగ్నౌ విశోధనం

దంతమస్థి తథా శృంగం రౌప్యం సౌవర్ణభాజనమ్ ॥ 27

మణిపాత్రాణి శంఖశ్చేత్యేతాన్ ప్రక్షాళయేజ్జలైః ।

ఇనుపపాత్రలను పై విధముగా అపవిత్రము చేసినచో ఇనుప వాటిచే శుద్ధవలెను. సీసమునకు చెందిన పాత్రలను అగ్నితప్తము చేయవలెను. అట్లే దంతము, అస్థి, కొమ్ము, వెండి, బంగారు, మణిపాత్రలను శంఖాన్ని నీటిచే కడుగవలెను.

పాషాణే తు పునర్ఘర్షం ఏషా శుద్ధిరుదాహృతా ॥ 28

రాతిచే చేయబడిన పాత్రలను నీటిచే బాగుగా కడిగి మరల గీకినచో పరిశుద్ధమగును.

మృణ్మయే దహనాచ్ఛుద్ధిర్ధాన్యానాం మార్జనాదపి ।

వేణువల్కలచీరాణాం క్షౌమ కార్పాస వాససామ్ ॥ 29

ఔర్ణనేత్ర పటానాం చ ప్రోక్షణాచ్ఛుద్ధిరిష్యతే ।

మట్టిపాత్రలను కాల్చినందు వలన అవి పరిశుద్ధమగును. ధాన్యంపై నీళ్ళుచల్లినందువల్ల అది పరిశుద్ధమగును. వెదురు, నార వస్త్రములను, పట్టు, పత్తి బట్టలను, ఉన్ని వస్త్రములను నీటిచే ప్రోక్షణము చేసినందువలన అవి పరిశుద్ధమగును.

ముంజోపస్కరశూర్పాణాం శణస్య ఫలచర్మణాం ॥ 30

తృణకాష్ఠస్య రజ్జూనాముదక ప్రోక్షణం మతమ్ ।

ముంజమనే గడ్డి, ఉపస్కరము, (రుచిని కలిగించు ద్రవ్యము) చేట, నార, పండ్లు, చర్మములు, గడ్డి, కట్టెలు,త్రాళ్ళు ఇవన్నియు నీళ్ళు చల్లుటవలన పరిశుద్ధమగును.

తూలికాద్యుపధానాని రక్తవస్త్రాదికాని చ ॥ 31

శోషయిత్వార్క తాపేన ప్రోక్షణాచ్ఛుద్ధితామియుః ।

పరుపు మొదలైన వస్తువులు, ఎఱ్ఱని బట్టలు మొదలైనవి, వీటిని బాగా ఎండబెట్టి నీరు చల్లుటచే పరిశుద్ధమగును.

మార్జార మక్షికా కీట పతంగ కృమి దర్దురాః ॥ 32

మేధ్యామేధ్యం స్పృశంతో యే నోచ్ఛిష్టం మనురబ్రవీత్ ।

పిల్లి, ఈగలు, పురుగులు, పక్షులు, క్రిములు, కప్పలు ఇవి పవిత్రము మరియు అపవిత్రమైన వాటిని ముట్టుకొనును, ఐనా వీటివల్ల ఎంగిలి జరుగుదని మనువు తెలిపెను.

మహీం స్పృష్ట్వా గతం తోయం యాశ్చాప్యన్యోన్య విప్రుషః ॥ 33

భుక్తోచ్ఛిష్టం తథాస్నేహం నోచ్ఛిష్టం మనురబ్రవీత్ ।

భూమిపై పడి ఇంకిన నీరు, అన్యోన్యముగా పడిన తుంపిళ్ళు, తినగా మిగిలిపోయినది, నూనె, ఇవన్నియు ఎంగిళ్ళు కావని మనువు పలికెను.

తాంబూలేక్షు ఫలాన్యేవ భుక్తే స్నేహానులేపనే ॥ 34

మధుపర్కే చ సోమే చ నోచ్ఛిష్టం ధర్మతో విదుః ।

తాంబూలము, చెరకు తిన్నప్పుడు నూనెను అనులేపనము చేసినప్పుడు, మధుపర్కమందు, సోమరసమందు ఎంగిలి లేదని ధర్మవేత్తలందురు.

రథ్యాకర్దమ తోయాని నావః పంథాస్తృణాని చ ॥ 35

మారుతార్కేణ శుద్ధ్యంతి పక్వేష్టకచితాని చ ।

త్రోవలో ఉన్న బురుద నీరు, నౌక, మార్గము, గడ్డి, కాల్చిన ఇటుక బట్టీ ఇవన్నియు గాలి వల్ల, అగ్నివల్ల పరిశుద్ధిని పొందును.

అదుష్టా సంతతా ధారా వాతోద్ధూతాశ్చ రేణవః ॥ 36

స్త్రియో వృద్ధాశ్చ బాలాశ్చ న దుష్యంతి కదాచన ।

ఎల్లప్పుడు పడుతున్న ధార, గాలికి కొట్టుకొని వచ్చిన రేణువులు, స్త్రీలు, బాలుడు, వృద్ధులు వీరెప్పుడు అపవిత్రము కారు.

క్షుతే నిష్ఠీవనే చైవ దంతోచ్ఛిష్టే తథానృతే ॥ 37

పతితానాం చ సంభాషే దక్షిణం శ్రవణం స్పృశేత్ ।

తుమ్మినప్పుడు, ఉమ్మివేసినప్పుడు, దంతములను తగిలినప్పుడు, అబద్ధమాడినప్పుడు, పతితులతో మాట్లాడినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు కుడి చెవిని ముట్టుకొనవలెను.

అగ్నిరాపశ్చ వేదాశ్చ సోమసూర్యానిలాస్తథా ॥ 38

ఏతే సర్వేఽపి విప్రాణాం శ్రోత్రే తిష్ఠంతి దక్షిణే ।

ర్థాని గంగాద్యాః సరితస్తథా ॥ 39

[illegible] **కర్ణే సాన్నిధ్యం మనురబ్రవీత్ ।**

బ్రాహ్మణుని యొక్క కుడిచెవియందు అగ్ని, జలము, వేదాలు, చంద్రుడు, సూర్యుడు, గాలి, ప్రభాసము మొదలైన పుణ్యతీర్థాలు, గంగాది పుణ్యనదులన్నియు ఉంటాయని మనువు పేర్కొన్నాడు.

దేశభంగే ప్రవాసే వా వ్యాధిషు వ్యసనేష్వపి ॥ 40

రక్షేదేవ స్వదేహాది పశ్చాద్ధర్మం సమాచరేత్ ।

యేన కేన చ ధర్మేణ మృదునా దారుణేన వా ॥ 41

ఉద్ధరేద్దీనమాత్మానం సమర్థో ధర్మమాచరేత్ ।

ఆపత్కాలే తు నిస్తీర్ణే శౌచాచారం న చింతయేత్ ॥ 42

శుద్ధిం సముద్ధరేత్పశ్చాత్ స్వస్థో ధర్మం సమాచరేత్ ।

దేశమునకు ఆపద కలిగినప్పుడు, ఇతర దేశాలకు వెళ్ళినప్పుడు, ఆరోగ్యము చక్కగా లేనప్పుడు, వ్యసనములేర్పడినప్పుడు, తొలుత తన శరీరము మొదలగువానిని రక్షించుకొని తరువాత ధర్మమును ఆచరించవలెను. మృదువు లేక కఠినమైన ధర్మము నాచరించి తనయొక్క దీనమైన ఆత్మను రక్షించుకొనవలెను. తన శరీరమును రక్షించుకొనినందువల్ల ధర్మమును

చక్కగా ఆచరింపవచ్చును. ఆపదలు వచ్చినప్పుడు శుద్ధి గురించిన విచారము చేయరాదు. ఆపద గడచిన తరువాత శుద్ధి గురించి ఆలోచించి సంపూర్ణమైన ఆరోగ్యమును పొందిన తరువాత ధర్మాన్ని ఆచరింపవలెను.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే సప్తమోఽధ్యాయః
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఏడవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ అష్టమోఽధ్యాయః

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

గోవధ ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము

గవాం బంధన యోక్త్రేషు భవేన్మృత్యురకామతః ।
అకామ కృతపాపస్య ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ॥ 1

గోవులను కట్టివేసినప్పుడు, ఎద్దుల మెడపైన తాడును గట్టిగా కట్టినప్పుడు పొరపాటు వలన ఉచ్చువేసినట్లై అవి చనిపోతే అనుకోకుండ గోహత్యచేసిన ఆ వ్యక్తి ఏటువంటి ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసుకొనవలెనో తెలుపుమని మునులు పరాశరుని అడిగినారు.

వేదవేదాంగవిదుషాం ధర్మశాస్త్రం విజానతాం ।
స్వకర్మరతవిప్రాణాం స్వకం పాపం నివేదయేత్ ॥ 2

గోవులకు అనుకోకుండ ఉపద్రవము పడునప్పుడు వేరే వాటి హత్యకు కారణమైనవారు వేదములు వేదాంగములు అభ్యసించినవారు, ధర్మశాస్త్రగ్రంథములను చక్కగా అధ్యయనము చేసినవారు తమకు ధర్మశాస్త్రము విధించిన కర్మలను యథోక్తముగా చేయువారు అగు బ్రాహ్మణులతో చెప్పుకొని గోహత్య గురించి పశ్చాత్తాపముతో నివేదించినచో పాపప్రాయశ్చిత్తము కలుగును.

అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి ఉపస్థానస్య లక్షణం ।
ఉపస్థితో హి న్యాయ్యేన వ్రతాదేశం సమర్హతి ॥ 3

ఇక ముందు ఉపస్థితుని యొక్క లక్షణమును తెలుపుదును. న్యాయమార్గముగా ఉపస్థితుడైనవాడే వ్రతమును ఆచరించుటకు అర్హుడగునని పరాశర మహర్షి పలికెను.

సద్యో నిఃసంశయే పాపే న భుంజీతానుపస్థితః ।
భుంజానో వర్ధయేత్పాపం పర్షద్యత్ర న విద్యతే ॥ 4

సంశయే తు న భోక్తవ్యం యావత్కార్య వినిశ్చయః ।
ప్రమాదస్తు న కర్తవ్యో యథైవాసంశయస్తథా ॥ 5

కృత్వా పాపం న గూహేత గుహ్యమానం వివర్ధతే ।
స్వల్పం వా౽థ ప్రభూతం వా ధర్మవిద్భ్యో నివేదయేత్ ॥ 6

తే౽పి పాపకృతాం వైద్యా హంతారశ్చైవ పాప్మనాం ।
వ్యాధితస్య యథా వైద్యా బుద్ధిమంతో రుజాపహాః ॥ 7

ఎట్టి సందేహము లేని పాపమాచరించినచో ఆ పాపాన్ని ధర్మజ్ఞులైన బ్రాహ్మణోత్తములకు తెలుపుటకై వారి సమీపమునకు పోయి వచ్చునంతవరకు భుజింపరాదు. ఆ గ్రామమున పండిత సభలేకపోయినను పండితులకు తెలుపక భోజనము చేసినచో ఆ పాపము పెరిగిపోవును అట్లే తాను తప్పుచేసినట్లు సందేహమున్నచో పండితులు దాని గురించిన తగు తీర్పు ఇచ్చువరకు తినరాదు. సందేహము లేని వాని వలె ఈ విషయంలో ఎట్టి పొరపాటు చేయరాదు అనగా బ్రాహ్మణులకు తన తప్పును తెలిపి దాని గురించి వారు తెలిపిన ప్రాయశ్చిత్తాన్ని విని తదనుగుణముగా ప్రవర్తింపవలెను తాను పాపము చేసినచో దాని ఏ మాత్రము దాచుకొనరాదు. పాపమును దాచిపెట్టినచో ఆ పాపము మిక్కిలి పెరిగిపోవును. అందువల్ల పాపము చిన్నదైనా పెద్దదైనా దానిని ధర్మ శాస్త్రవేత్తలకు తెలుపవలెను. ధర్మజ్ఞులు పాపము చేసినవారికి వైద్యులవలె పాపమును నివారణ చేయుదురు. పైగా వారు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని తెలిపి సమూలంగ పాపాన్ని పోగొట్ట గలిగిన శక్తి సామర్థ్యాలు కలిగియుందురు బుద్ధిమంతులైన ధర్మశాస్త్రజ్ఞులు, వ్యాధి కలిగిన వానికి వైద్యులవలె పాపములనన్నియు తొలగింతురు.

ప్రాయశ్చిత్తే సముత్పన్నే హ్రీమాన్ సత్యపరాయణః ।
మృదురార్జవ సంపన్నః శుద్ధిం గచ్ఛేత మానవః ॥ 8

సచైలం వాగ్యతః స్నాత్వా క్లిన్నవాసాః సమాహితః ।
క్షత్రియో వా౽థ వైశ్యో వా తతః పార్షదమావ్రజేత్ ॥ 9

ఉపస్థాయ తతః శీఘ్రమార్తిమాన్ ధరణీం వ్రజేత్ ।
గాత్రైశ్చ శిరసా చైవ న చ కించిదుదాహరేత్ ॥ 10

తన పాపమునకు తగిన ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలెనని ఎప్పుడనుకున్నపుడు అతడు

సిగ్గుపడుతూ, సత్యవాక్పరిపాలకుడై, ఋజుస్వభావముతో పండిత పరిషత్తు దగ్గరకు వచ్చినచో అతని పాపములన్నీ తొలగిపోయి అతడు పరిశుద్ధుడగును.

క్షత్రియుడు లేక వైశ్యుడు పాపపు పనులు చేసినచో తాను ధరించిన వస్త్రములతో మౌనముగా జలాశయానికి పోయి స్నానము చేసి ఆ తడి బట్టలతోనే పండిత సభకు తన దోషములు చెప్పుకొనుటకు పోవలెను. పశ్చాత్తాపముతో నున్న ఆ వ్యక్తి సభకు పోయి తాను ఏమియు మాట్లాడకుండ భూమిపై పడిపోవలెను. (సాష్టాంగనమస్కారము చేయవలెను).

సావిత్ర్యాశ్చాపి గాయత్ర్యాః సంధ్యోపాస్త్యగ్ని కార్యయోః ।
అజ్ఞానాత్కృషికర్తారో బ్రాహ్మణా నామధారకాః ॥ 11

బ్రాహ్మణుడు తప్పక చేయవలసిన సావిత్రి గాని గాయత్రిని కాని జపింపక సంధ్యోపాసన, అగ్నికార్యము వంటి పనులు చేయక బ్రాహ్మణుని విధులపై సరియైన జ్ఞానము లేక వ్యవసాయము చేయుచు కుటుంబ పోషణ చేసికొను బ్రాహ్మణుడు బ్రాహ్మణనామమును మాత్రము ధరించుచున్నవాడు. అట్టివాడు నిజమైన బ్రాహ్మణుడు కాజాలడు.

అవ్రతానామమంత్రాణాం జాతిమాత్రోపజీవినాం ।
సహస్రశః సమేతానాం పరిషత్త్వం న విద్యతే ॥ 12

యద్వదంతి తమోమూఢా మూర్ఖా ధర్మమతద్విదః ।
తత్పాపం శతధా భూత్వా తద్వక్తౄనధిగచ్ఛతి ॥ 13

అజ్ఞాత్వా ధర్మశాస్త్రాణి ప్రాయశ్చిత్తం దదాతి యః ।
ప్రాయశ్చిత్తీ భవేత్పూతః కిల్బిషం పర్షది వ్రజేత్ ॥ 14

ఎట్టి వ్రతములనాచరింపనివారు, ఎట్టి మంత్రములు రానివారు, బ్రాహ్మణుల పేరుతో బ్రతుకుతున్నవారు అగు బ్రాహ్మణులు వేయిమంది కలసినప్పటికీ అది బ్రాహ్మణ పరిషత్తు కాజాలదు. ఎట్టి తపస్సును ఆచరింపనివారు, మూర్ఖులు, ధర్మతత్త్వము తెలియనివారు ఐన బ్రాహ్మణులు తమ దగ్గరకు వచ్చినవానికి పాపప్రాయశ్చిత్తాన్ని చెప్పినచో ఆపాపము వందరెట్లు పెరిగి ప్రాయశ్చిత్తముచెప్పిన బ్రాహ్మణులనంటును. ధర్మశాస్త్రములు, ధర్మతత్త్వము తెలియక పాపప్రాయశ్చిత్తమును చెప్పినచో ఆ ప్రాయశ్చిత్తమునాచరించినవాడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. కాని అది సరియైన ప్రాయశ్చిత్తము కానందువలన ఆ పాపమంతయు ప్రాయశ్చిత్తము చెప్పినవానిని అంటుకొనును.

చత్వారో వా త్రయోవాऽపి యం బ్రూయుర్వేదపారగాః ।
స ధర్మ ఇతి విజ్ఞేయో నేతరైస్తు సహస్రశః ॥ 15

ప్రమాణమార్గం మార్గంతో యే ధర్మం ప్రవదంతి వై ।
తేషాముద్విజతే పాపం సద్భూత గుణవాదినామ్ ॥ 16

యథాऽశ్మని స్థితం తోయం మారుతార్కేణ శుద్ధ్యతి ।
ఏవం పరిషదాదేశాన్నాశయేత్తత్ర దుష్కృతమ్ ॥ 17

నైవ గచ్ఛతి కర్తారం నైవ గచ్ఛతి పర్షదం ।
మారుతార్కాది సంయోగాత్పాపం నశ్యతి తోయవత్ ॥ 18

వేద, వేదార్థ తత్వజ్ఞులు ముగ్గురు లేక నలుగురు కలసి చెప్పినదే ధర్మము. కాని వేదజ్ఞానము లేనివారు వేయిమంది కలసి చెప్పినను అది ధర్మము కాజాలదు. పై వేదవేదార్థ తత్వజ్ఞులు సరియైన ప్రమాణాన్ని వెదకి ధర్మాన్ని తెలుపుదురు. అట్టి పరిశుద్ధమైన గుణాలను తెలిపే ఆ సజ్జనుల వద్ద పాపమే భయపడిపోవును. రాతిపైన పడ్డనీరు గాలికి, ఎండకు నశించి పోయినట్లు పరిషత్తు చెప్పిన తీర్పు వల్ల పాపమంతా నశిస్తుంది. అప్పుడది పాపము చేసినవానికి కాని, న్యాయం చెప్పినవానికి గాని చెందక గాలి, ఎండకు నీరు ఇంకిపోయినట్లు నశించిపోవును.

చత్వారో వా త్రయో వాపి వేదవంతోऽగ్నిహోత్రిణః ।
బ్రాహ్మణానాం సమర్థా యే పరిషత్సా విధీయతే ॥ 19

అనాహితాగ్నయో యేऽన్యే వేదవేదాంగపారగాః ।
పంచ త్రయో వా ధర్మజ్ఞాః పరిషత్సా ప్రకీర్తితా ॥ 20

మునీనామాత్మవిద్యానాం ద్విజానాం యజ్ఞయాజినాం ।
వేదవ్రతేషు స్నాతానామేకోऽపి పరిషద్భవేత్ ॥ 21

వేదాన్ని చక్కగా అధ్యయనం చేసి నిత్యాగ్నిహోత్రం చేసికొంటున్న సమర్థులైన ముగ్గురు లేక నలుగురు బ్రాహ్మణులతో పరిషత్తు ఉండవచ్చును. లేక నిత్యము అగ్నిహోత్ర కార్యము చేయకపోయినా, వేదములను వేదాంగములనన్నిటిని చక్కగా అధ్యయనము చేసినవారు ధర్మతత్వజ్ఞులు ఐన ముగ్గురు లేక ఐదుగురు బ్రాహ్మణులతో పరిషత్తు ఉండవచ్చును. ఇంకను వేదాంతజ్ఞాన సంపన్నులు నియమవంతులు, యజ్ఞములు యాగములు చేయువారు ఐన

బ్రాహ్మణులలో ఒక్కడున్నా అది ధర్మపరిషత్తుగా పేర్కొనబడుతుంది. బాగుగా చదువుకొన్నవారు. సత్కుల సంజాతులు, వృద్ధులు, మేధావులు, ధర్మ విషయమున పక్షపాత దృష్టిలేనివారు, తీర్పు చెప్పవలెనని, ఆపస్తంబ మహర్షి పేర్కొన్నాడు. (ఆపస్తంబధర్మసూత్రం 2-19-5)

పంచ పూర్వం మయా ప్రోక్తాస్తేషాం చా సంభవే త్రయః ।
స్వవృత్తి పరితుష్టా యే పరిషత్సా ప్రకీర్తితా ॥ 22

ధర్మ పరిషత్తునందు ఐదుగురు బ్రాహ్మణులుండవలెనని నా అభిప్రాయము. వేదవేదాంగ, తత్వజ్ఞులు, ఆహితాగ్నులు ధర్మజ్ఞులు ఐనవారు ఐదుగురు లేనిచో ముగ్గురితోనైన పరిషత్తును ఏర్పరపవలెను. కాని ఆ బ్రాహ్మణులు తమ వర్ణమునకు పేర్కొనబడిన ధర్మములను చక్కగా ఆచరిస్తూ నిత్యతృప్తులై మాత్రము ఉండవలెను.

అత ఊర్ధ్వం తు యే విప్రాః కేవలం నామధారకాః ।
పరిషత్త్వం న తేష్వస్తి సహస్రగుణితేష్వపి ॥ 23

యథా కాష్ఠమయో దంతీ యథా చర్మమయో మృగః ।
బ్రాహ్మణస్త్వనధీయానస్త్రయస్తే నామధారకాః ॥ 24

పైన పేర్కొన్నవారికంటె బ్రాహ్మణుడను పేరును మాత్రము ధరించి యున్నవారు వేయిమంది ఉన్నను వారి వలన ధర్మ పరిషత్తు ఏర్పడదు కఱ్ఱతో చేసిన ఏనుగు, మృగము యొక్క చర్మమందు గడ్డి మొదలైనవి నింపి చేసిన మృగము, వేదము అధ్యయనము చేయని బ్రాహ్మణుడు ఈ ముగ్గురు నామధారకులైనవారు

గ్రామస్థానం యథా శూన్యం యథా కూపస్తు నిర్జలః ।
యథా హుతమనగ్నౌ చ అమంత్రో బ్రాహ్మణస్తథా ॥ 25

యథా షండోఽఫలః స్త్రీషు యథా గౌరూషరాఽఫలా ।
యథా చాజ్ఞేఽఫలం దానం తథా విప్రోఽనృచోఽఫలః ॥ 26

చిత్రకర్మ యథానేకైః అంగైరున్మీల్యతే శనైః ।
బ్రాహ్మణ్యమపి తద్వద్ధి సంస్కారైర్మంత్రపూర్వకైః ॥ 27

జనులు లేని ఊరు నీరులేని బావి, అగ్నియందు కాక ఇతర స్థలములందు వేసిన హోమద్రవ్యములు వ్యర్థమైనట్లే వేదాధ్యయనము చేయని బ్రాహ్మణుడు కూడ వ్యర్థుడే. స్త్రీల దగ్గర నపుంసకుని వలె చవిటినేలయందువేసిన విత్తు వలె, జ్ఞానములేని వానికి ఇచ్చిన

దానమువలె, వేదాధ్యయనము చేయని బ్రాహ్మణుడు వ్యర్థుడు. చిత్రమును వేయువాడు దానికాధారమైన కాగితము లేక బట్టను తీసికొని తరువాత అవయవాలు క్రమంగా చక్కగా చిత్రిస్తూ బొమ్మ వేసినట్లు బ్రాహ్మణుడు కూడ మంత్రపూర్వకంగా చేసిన అనేక సంస్కారముల వల్ల రూపొందుతున్నాడు.

ప్రాయశ్చిత్తం ప్రయచ్ఛంతి యే ద్విజా నామధారకాః ।
తే ద్విజాః పాపకర్మాణః సమేతా యాంతి నారకమ్ ॥ 28

బ్రాహ్మణ నామధారకులైనవారు ధర్మపరిషత్తున ఉండి పాపము చేసినవానికి ఏదో తమకు తోచిన ప్రాయశ్చిత్తమును చెప్తే, అట్టి నామధారకులైన బ్రాహ్మణులు, పాపము చేసినవారు అందరు కలసి నరకమునకు పోయె

యే పఠంతి ద్విజా వేదం పంచయజ్ఞరతాశ్చ యే ।
త్రైలోక్యం తారయంత్యేవ పంచేంద్రియరతా అపి ॥ 29

సంప్రణీతః శ్మశానేషు దీప్తోఽగ్నిః సర్వభక్షకః ।
తథా చ వేదవిద్విప్రః సర్వభక్షోఽపి దైవతమ్ ॥ 30

అమేధ్యాని తు సర్వాణి ప్రక్షిప్యంతే యథోదకే ।
తథైవ కిల్బిషం సర్వం ప్రక్షిపేచ్చ ద్విజానలే ॥ 31

ప్రతిదినము బ్రహ్మయజ్ఞాది పంచయజ్ఞములు చేస్తూ వేదాధ్యయనము చేయు బ్రాహ్మణులు పంచేంద్రియలోలురైనా వారు ముల్లోకములను తరింపజేస్తారు. స్మశానమునందు మండుచు భక్ష్యాభక్ష్య వస్తువులన్నిటిని కాల్చుచున్న అగ్నిని సంప్రణీతమని గౌరవించుచున్నట్లే వేదమును తెలిసిన బ్రాహ్మణుడు యోగ్యాయోగ్య పదార్థములను తినుచున్నప్పటికీ దైవతమని పూజలనందుకొనుచున్నాడు. అశుద్ధములైన వస్తువులన్నియును నీటిలో వదలిపెట్టుచున్నట్లు సమస్తమైన పాపాలను బ్రాహ్మణుని ముఖమను అగ్నియందు (బ్రాహ్మణుడు చెప్పినట్లు [illegible]) వదలిపెట్టవచ్చును

గాయత్రీరహితో విప్రః శూద్రాదప్యశుచిర్భవేత్ ।
గాయత్రీ బ్రహ్మతత్త్వజ్ఞాః సంపూజ్యంతే జనైర్ద్విజాః ॥ 32

గాయత్రీ మంత్రమును జపించని బ్రాహ్మణుడు శూద్రుని కంటె అపవిత్రుడు. కావునే చక్కగా సంధ్యావందనము చేయుచు గాయత్రిని జపిస్తూ వేదతత్వాన్ని తెలిసిన బ్రాహ్మణులను జనులందరూ గౌరవిస్తారు.

దుశ్శీలోஉపి ద్విజః పూజ్యః న తు శూద్రో జితేంద్రియః ।
కః పరిత్యజ్య గాం దుష్టాం దుహేచ్ఛీలవతీం ఖరీమ్ ।   33

బ్రాహ్మణుడు దుర్మార్గుడైనా అతనిని గౌరవింపవలెను. శూద్రుడు జితేంద్రియుడైనా అతనిని పూజింపరాదు. ఆవు పోట్లమారిదని దానిని వదలిపెట్టి సౌమ్యంగా ఉన్నగాడిద దగ్గరకు పాలు పిండుటకై ఎవ్వడూ పోడు కదా !

ధర్మశాస్త్ర రథారూఢా వేదఖడ్గధరా ద్విజాః ।
క్రీడార్థమపి యద్ బ్రూయుః స ధర్మః పరమః స్మృతః ॥   34

ధర్మశాస్త్రమనే రథాన్ని ఎక్కి, వేదమనే ఖడ్గాన్ని ధరించిన బ్రాహ్మణోత్తములు నవ్వులాటకై దేనినిచెప్పినా అదే పరమధర్మంగా పేర్కొనబడుతుంది.

చాతుర్వేద్యోஉ వికల్పీ చ అంగవిద్ధర్మపాఠకః ।
త్రయశ్చాశ్రమిణో ముఖ్యాః పర్షదేషా దశావరా ॥   35

నాలుగు వేదములను చక్కగా అధ్యయనము చేసినవారు, వేదాంగములను నిస్సంశయముగా చదువుకొన్నవారు, ధర్మశాస్త్రము తెలిసిన వారు బ్రహ్మచారి, గృహస్థు, వానప్రస్థు అను మూడు ఆశ్రమముల వారు కలిపి పదికి తక్కువ కాకుండ ధర్మపరిషత్తును ఏర్పాటు చేయవచ్చును. మనువు కూడ వేదములనధ్యయనము చేసినవారు, న్యాయశాస్త్రం నిరుక్తం ధర్మశాస్త్రం మీమాంసాశాస్త్రం అధ్యయనం చేసినవారితో పాటు బ్రహ్మచారి, గృహస్థు, వానప్రస్థు కలసి పదిమంది ధర్మపరిషత్తులో ఉండవలెనన్నాడు (మనుస్మృతి 12-111)

రాజ్ఞశ్చానుమతే స్థిత్వా ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ।
స్వయమేవ న కర్తవ్యం కర్తవ్యా స్వల్పా నిష్కృతిః ॥   36

బ్రాహ్మణాంస్తానతిక్రమ్య రాజా కర్తుం యదీచ్ఛతి ।
తత్పాపం శతధా భూత్వా రాజానమనుగచ్ఛతి ॥   37

ఈ ధర్మపరిషత్ప్రముఖులు రాజునకు లోబడి తప్పుచేసిన వానికి ప్రాయశ్చిత్తాది శిక్షలను విధించాలి. ఆపస్తంబ మహర్షి తీర్పు రాజు ముందే చేయవలెనని అంటాడు (అ. ధ. సూ. 2 19-7) రాజు దగ్గరలేకుండా ధర్మనిర్ణయము మాత్రము చేయరాదు. చిన్న చిన్న దోషములకు మాత్రము రాజులేకుండగనే ఆ ధర్మ సభ శిక్షలను విధింపవచ్చును. అట్లే రాజు కూడ సద్బ్రాహ్మణులతోనున్న ధర్మపరిషత్తును కాదని స్వయముగా ధర్మనిర్ణయము చేయరాదు. ఆ విధముగా ధర్మనిర్ణయము చేసినచో తప్పుచేసిన వాని పాపము వందరెట్లు పెరిగి రాజును అంటుకొనును.

ప్రాయశ్చిత్తం సదా దద్యాద్దేవతాయతనాగ్రతః ।

ఆత్మకృచ్ఛ్రం తతః కృత్వా జపేద్వై వేదమాతరమ్ ॥ 38

ధర్మసభ తప్పుచేసిన వానికి ప్రాయశ్చిత్తమును దేవాలయము ముందు సమావేశమై భగవంతుని సాక్షిగా వినిపింపవలెను. తరువాత ఆత్మకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తము విధింపబడినవాడు ఆ ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని గాయత్రీ మంత్రమును జపింపవలెను.

సశిఖం వపనం కృత్వా త్రిసంధ్యమవగాహనం ।

గవాంమధ్యే వసేద్రాత్రౌ దివా గాశ్చాప్యనువ్రజేత్ ॥ 39

ఉష్ణే వర్షతి శీతే వా మారుతే వాతి వా భృశం ।

న కుర్వీతాత్మనస్త్రాణం గోరకృత్వా తు శక్తితః ॥ 40

ఆత్మనో యది వాన్యేషాం గృహే క్షేత్రే௨థవా ఖలే ।

భక్షయంతీం న కథయేత్ పిబంతం చైవ వత్సకమ్ ॥ 41

పిబంతీషు పిబేత్తోయం సంవిశంతీషు సంవిశేత్

పతితాం పంకలగ్నాం వా సర్వం ప్రాణైః సముద్ధరేత్ ॥ 42

ఆత్మకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తార్హుడు శిఖతో కూడ క్షౌరము చేసికొని మూడు సంధ్యలందు చల్లని నీళ్ళయందు స్నానము చేయవలెను. రాత్రిపూట ఆవులమధ్య పడుకొనవలెను. మధ్యాహ్నము వాటివెంట పోవలెను. ఎండకొట్టుతున్నా, వర్షం పడుతున్నా, చలిపెడుతున్నా, ఆవులకు రక్షణ చేయక తాను ఆత్మసంరక్షణ చేసికొనరాదు. ఆవు తన ఇంటిలోనో ఇతరుల ఇంటిలోనో పొలమందో కళ్ళమందో తింటూ ఉంటే యజమానికి చెప్పరాదు. అట్లే దాని దూడ పాలు తాగుతూ ఉంటే ఆ విషయాన్ని యజమానికి చెప్పరాదు. ఆవులు నీరు తాగుతూ ఉన్నప్పుడు తాను నీరు తాగాలి. అవి కూర్చుంటే ఇతడూ కూర్చోవాలి. అట్లే ఆవుక్రిందపడ్డా, బురదలో పడ్డా దానిని జాగ్రత్తగా రక్షించాలి. (మనుస్మృతిలో ఈ ప్రాయశ్చిత్తము ఆవును చంపిన వాని గురించి చెప్పబడింది. 11-108-115)

బ్రాహ్మణార్థే గవార్థే వా యస్తు ప్రాణాన్ పరిత్యజేత్ ।

ముచ్యతే బ్రహ్మహత్యాయా గోప్తా గోర్బ్రాహ్మణస్య చ ॥ 43

బ్రాహ్మణుని, ఆవును రక్షింపబోయి తన ప్రాణాన్ని పోగొట్టుకొన్నచో గోవునో, బ్రాహ్మణునో రక్షించిన ఆ వ్యక్తి బ్రహ్మహత్యా పాతకమునుండి ముక్తుడౌతాడు

గోవధస్యానురూపేణ ప్రాజాపత్యం వినిర్దిశేత్ ।
ప్రాజాపత్యం తతః కృచ్ఛ్రం విభజేత చతుర్విధమ్ ॥ 44

ఏకాహమేక భక్తాశీ ఏకాహం నక్తభోజనః ।
అయాచితాశ్యేకమహః ఏకాహం మారుతాశనః ॥ 45

దినద్వయం చైకభక్తో ద్వదినం నక్తభోజనః ।
దినద్వయమయాచీ స్యాత్ ద్విదినం మారుతాశనః ॥ 46

త్రిదినం చైకభక్తాశీ త్రిదినం నక్తభోజనః ।
దినత్రయమయాచీ స్యాత్ త్రిదినం మారుతాశనః ॥ 47

చతురహం త్వేకభక్తాశీ చతురహం నక్తభోజనః ।
చతుర్దినమయాచీ స్యాత్ చతురహం మారుతాశనః ॥ 48

గోవధచేసినవాడు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. దాని తరువాత కృచ్ఛ్రప్రాజాపత్యాన్ని నాలుగు విధములుగా విభజించి చేసికొనవలెను.

మొదటి భేదంలో ఒక దినం పగటిపూట మాత్రమే తినాలి. ఇంకొక దినం రాత్రిపూట మాత్రమే నక్తభోజనం చేయాలి. ఇంకొకనాడు యాచింపక దొరికిన దానిని మాత్రమే తినవలెను. నాలుగవ దినమున సంపూర్ణముగా నిరాహారుడై ఉండవలెను.

రెండవభేదంలో రెండుదినాలు పగటిపూట మాత్రమే తినాలి. రెండుదినాలు రాత్రిపూట మాత్రమే తినాలి. ఇంకను రెండు దినాలు అయాచితంగా వచ్చినదానినే తినాలి. ఇంకా రెండు దినాలు వాయు భోజనుడై ఆహారమేమీ తీసికొనరాదు.

మూడవభేదంలో మూడు దినాలు పగటిపూట మాత్రమే తిని, మూడు దినాలు నక్తభోజనం మాత్రం చేసి, మూడు దినాలు అయాచితాహారాన్ని మాత్రం భుజించి, మూడు దినాలు సంపూర్ణంగా ఉపవాసముండాలి.

ఇక నాలుగవ భేదంలో నాలుగు దినాలు పగటిపూట మాత్రం భుజించాలి. నాలుగు దినాలు రాత్రిపూట మాత్రం నక్తభోజనం చేయాలి. ఇంకా నాలుగు దినాలు అయాచితంగా లభించిన దాన్ని తిని తృప్తి పడాలి. చివరి నాలుగు దినాలు పూర్తిగా ఉపవాసముండాలి.

ఈ విధంగా కృచ్ఛ్రప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

ప్రాయశ్చిత్తే తతస్తీర్ణే కుర్యాద్ బ్రాహ్మణభోజనమ్ ।
విప్రాణాం దక్షిణాం దద్యాత్ పవిత్రాణి జపేద్ద్విజః ॥ 49

బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తు గోఘ్నః శుద్ధ్యేన్న సంశయః ॥ 50

పై విధంగా నాలుగు భేదములతో ఉన్న కృచ్ఛ్రప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఆచరించి బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టాలి. బ్రాహ్మణ భోజనము తరువాత వారికందరకు దక్షిణను సమర్పించుకొనవలెను. అటు పిమ్మట శుద్ధిమంత్రములను జపింపవలెను.

ఈ విధంగా ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని బ్రాహ్మణ భోజనము పెట్టినచో గోహత్యాపాతకము తప్పక తొలగిపోవును.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే అష్టమోఽధ్యాయః ।
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఎనిమిదవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ నవమోఽధ్యాయః

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

గోవధ ప్రాయశ్చిత్తము

గవాం సంరక్షణార్థాయ న దుష్యేద్రోధ బంధయోః ।
తద్వధం తు న తం వింద్యాత్కామాకామకృతం తథా ॥ 1

గోవులను రక్షించుటకై వాటిని అడ్డగించబోయినప్పుడు (రోధ సమయమున)లేక కట్టివేయుటకు ప్రయత్నించినప్పుడు ఆవు చనిపోయినచో వాటిని రక్షింమటకు ప్రయత్నించిన వానికి దోషమంటదు. అట్లే దానిని గోవధగా పరిగణింపకూడదు. దానికై కామకృతప్రాయశ్చిత్తమును గాని అకామకృత ప్రాయశ్చిత్తమును గాని చేయతగదు.

దండాదూర్ధ్వం యదాన్యేన ప్రహారాద్యది పాతయేత్ ।
ప్రాయశ్చిత్తం తదా ప్రోక్తం ద్విగుణం గోవధే చరేత్ ॥ 2

ఆవును కఱ్ఱతో కాక ఇతర వస్తువులచే కొట్టినందు వల్ల అది చనిపోతే ఆవును చంపినవాడు గోవధప్రాయశ్చిత్తమునకు రెండు రెట్లు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

రోధ బంధన యోక్త్రాణీ ఘాతశ్చేతి చతుర్విధం ।

ఏకపాదం చరేద్రోధే ద్వౌ పాదౌ బంధనే చరేత్ ॥ 3

యోక్త్రేషు తు త్రిపాదం స్యాత్ చరేత్సర్వం నిపాతనే ।

పశువులను అష్టగించుపుడు, పలుపు మొదలగు వాటిని కట్టునప్పుడు, నాగలి, బండి మొదలైనవాటికి కట్టి గట్టిగాపీడించినందువల్ల, పొరపాటున చనిపోవుటకవకాశమున్నది. అట్లే వానిని చంపుట అనునది నాలుగవది. ఈ విధముగు కారణాలలో రోధన సమయములో ఆవు చనిపోతె గోప్రాయశ్చిత్తంలో నాలుగవ వంతు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. అట్లే ఆవును బంధింపబోవునపుడు అజాగ్రత్త వలన చనిపోతే గోప్రాయశ్చిత్తంలో సగభాగం ప్రాయశ్చిత్తం చేసికొనవలెను. ఇక నాగలి మొదలైన వాటికి కట్టినప్పుడు పొరపాటున చనిపోతే గోప్రాయశ్చిత్తంలో మూడు వంతుల ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. చివరకు ఏ విధముగానైనను ఆవును చంపినచో గోవధప్రాయశ్చిత్తమునంతయు చేసికొనవలెను.

గోఘాటే వా గృహే వాపి దుర్గేష్వప్యసమస్థలే ॥ 4

నదీష్వథ సముద్రేషు త్వన్యేషు చ నదీ ముఖే ।

దగ్ధదేశే మృతా గావః స్తంభనాద్రోధ ఉచ్యతే ॥ 5

ఆవులు మేయుచోట, ఇంటియందు, దుర్గమమైన స్థలములందు, ఎత్తు పల్లాలుగా ఉన్నచోట, నదుల దగ్గర, సముద్రము దగ్గర, ఇంకను ఇతర జలాశయముల దగ్గర, నది ప్రారంభమైన చోట, కాలుచున్న ప్రదేశమున ఆవులను ముందుకు పోకుండ ఆపినందువలన అవి చనిపోయినచో వాటి మరణానికి "రోధము" కారణమందురు.

యోక్త్రదామకరాద్యైశ్చ కంఠాభరణ భూషణైః ।

గృహే చాపి వనే వాపి బద్ధా స్యాత్ గౌర్మృతా యది ॥ 6

తదేవ బంధనం విద్యాత్కామాకామ కృతం చ యత్ ।

పలుపు మొదలైన వాటి వలన కంఠాభరణముల వలన, భూషణముల వల్ల ఇంటిలోనో, అడవిలోనో ఆవు చనిపోతె అది కామకృతమైనా, అకామకృతమైనా ఆ కారణమును బంధనమని అందురు.

హలే వా శకటే పంక్తౌ పృష్ఠే వా పీడితో నరైః ॥ 7

గోపతిర్మృత్యుమాప్నోతి యోక్త్రే భవతి తద్వధః ।

నాగలియందైనను, బండియందైనను, సమూహమందైనను మానవులు వీపుపై పొడుచుట చేత ఎద్దు చనిపోయినచో ఆ మరణకారణమును యోక్త్రమని అందురు.

మత్తః ప్రమత్త ఉన్మత్తశ్చేతనో వాప్యచేతనః ॥ 8

కామాకామకృతక్రోధో దండైర్వా హ్యదథోపలైః ।

ప్రహృతా వా మృతా వాపి తద్ధి హేతుర్నిపాతనే ॥ 9

బాగా మదించి, ఉన్మత్తుడై, తెలివి యందుండి, తెలివి లేక, తెలిసీ, తెలియని కోపంతో కట్టెలతో కొట్టినా రాళ్ళతో కొట్టినా లేక చంపినా దానిని "నిపాత"మని అందురు.

అంగుష్ఠమాత్రస్థూలస్తు బాహుమాత్రః ప్రమాణతః ।

ఆర్ద్రస్తు సపలాశశ్చ దండ ఇత్యభిధీయతే ॥ 10

దండమనగా బొటనవ్రేలంత లావు, బాహువంత పొడవు కలిగి, పచ్చిగా, ఆకులతో ఉండునది.

మూర్ఛితః పతితో వాఽపి దండేనాభిహతః స తు ।

ఉత్థితస్తు యదాగచ్ఛేత్ పంచ సప్త దశాథవా ॥ 11

గ్రాసం వా యది గృహ్ణీయాత్తోయం వాపి పిబేద్యది ।

పూర్వవ్యాధ్యుపసృష్టశ్చేత్ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 12

దండముతో కొట్టబడ్డ గోవు మూర్ఛతో క్రిందపడిపోయి తరువాత తానే లేచి ఐదు, ఏడు, పది అడుగులు నడచి పోయినచో, గడ్డితిని నీరు తాగినచో ప్రాయశ్చిత్తమవసరము లేదు. అట్లే ఆ గోవును కొట్టుటకు పూర్వమే రోగమున్నచో ప్రాయశ్చిత్తమక్కరలేదు.

పిండస్థే పాదమేకం తు ద్వౌ పాదౌ గర్భసమ్మితే ।

పాదోనం వ్రతముద్దిష్టం హత్వా గర్భమచేతనమ్ ॥ 13

పిండరూపంలో ఉన్నగోవును చంపితే నాలుగవ వంతు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని, గర్భరూపము దాల్చిన గోవును చంపితే రెండు వంతుల ప్రాయశ్చిత్తాన్ని, చైతన్యము లేని గర్భాన్ని పడగొట్టితే మూడు వంతుల ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

పాదేఽంగరోమవపనం ద్విపాదే శ్మశ్రుణోఽపి చ ।

త్రిపాదే తు శిఖావర్జం సశిఖం తు నిపాతనే ॥ 14

పాదే వస్త్రయుగం చైవ ద్విపాదే కాంస్యభాజనం ।
త్రిపాదే గోవృషం దద్యాత్ చతుర్థే గోద్వయం స్మృతమ్ ॥ 15

నిష్పన్నః సర్వగాత్రేషు దృశ్యతే వా స చేతనః ।
అంగప్రత్యంగ సంపూర్ణే ద్విగుణం గోవ్రతం చరేత్ ॥ 16

ఏకపాద ప్రాయశ్చిత్తమున చేతులు, కాళ్ళపై నున్న వెంట్రుకలను క్షౌరము చేసికొనవలెను. ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తమున గడ్డము, మీసములను కూడ తీసివేయవలెను. త్రిపాద ప్రాయశ్చిత్తమున శిఖను వదలి మిగిలిన వెంట్రుకలను, నిపాతమున శిఖతో వెంట్రుకలనన్నిటిని తీసివేయవలెను. అట్లే ఏకపాదప్రాయశ్చిత్తంలో రెండు వస్త్రాలను దానం చేయువలెను. ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తంలో కంచుపాత్రలను, త్రిపాదప్రాయశ్చిత్తంలో ఆవును, ఎద్దును కలిపి, నిపాతన ప్రాయశ్చిత్తంలో రెండు గోవులను దానమీయవలెను. ఆవు "కట్టిన" తరువాత ఆ గర్భానికి అవయవములన్నీ వచ్చి అది చైతన్యముతో నున్నప్పుడు ఆ ఆవు గర్భాన్ని పడునట్లు చేసినచో అతనికి గోవధకంటె రెండు రెట్లు ఎక్కువ ప్రాయశ్చిత్తము విధింపబడుతుంది.

పాషాణేనైవ దండేన గావో యేనాభిఘాతితాః ।
శృంగభంగే చరేత్పాదం ద్వౌ పాదౌ నేత్రఘాతనే ॥ 17

లాంగూలే పాదకృచ్ఛ్రస్తు ద్వౌ పాదావస్థిభంజనే ।
త్రిపాదం చైవ కర్ణే తు చరేత్సర్వం నిపాతనే ॥ 18

శృంగభంగేఽస్థిభంగే చ కటిభంగే తథైవ చ ।
యది జీవతి షణ్మాసాన్ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 19

రాళ్ళచేతనో, దండముచేతనో ఆవులను కొట్టినప్పుడు కొమ్ము విరిగినచో ఏకపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. కండ్లు పోతే ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని అట్లే తోకతెగిపోతే ఏక పాద ప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఎముకలు విరిగిపోతే ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని చెవులు తెగిపోతే త్రిపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, నిపాతనమున సమస్త ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

కాని కొమ్ములు విరిగినా, ఎముకలు విరిగినా, నడుము విరిగినా, అది ఆరునెలలు బ్రతికియున్నచో ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలసిన పనిలేదు.

వ్రణభంగే చ కర్తవ్యః స్నేహాభ్యంగస్తు పాణినా ।
యవసం చోపహంతవ్యో యావత్ దృఢబలో భవేత్ ॥ 20

యావత్సంపూర్ణసర్వాంగః తావత్తం పోషయేన్నరః ।
గోరూపం బ్రాహ్మణస్యాగ్రే నమస్కృత్వా విసర్జయేత్ ॥ 21

యద్యసంపూర్ణసర్వాంగో హీనదేహో భవేత్తదా ।
గోఘాతకస్య తస్యార్ధం ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 22

గోవు యొక్క శరీరం పైన తాను కొట్టినందువల్ల పుండైతే దానికి మెల్లగా నూనెను రాయవలెను. అట్లే ఆ గోవునకు తగిన బలము వచ్చేవరకు గడ్డిని చిన్న చిన్న ముక్కలుగా చేసి పెట్టవలెను. ఈ విధంగా ఆ గోవుకు సంపూర్ణమైన బలం వచ్చేవరకు చేయవలెను. తరువాత బ్రాహ్మణునకు నమస్కరించి ఆవును వదలిపెట్టవలెను.

పై విధంగా ఆవుకు నూనె మొదలైన వాటిచే సేవచేస్తున్నా బలం రాకపోతే, అవయవలోపం ఏర్పడితే ఆ గోఘాతకుడు అర్ధప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

కాష్ఠలోష్ఠక పాషాణైః శస్త్రైణైవోద్ధతో బలాత్ ।
వ్యాపాదయతి యో గాం తు తస్య శుద్ధిర్వినిర్దిశేత్ ॥ 23

చరేత్సాంతపనం కాష్ఠే ప్రాజాపత్యం తు లోష్ఠకే ।
తప్తకృచ్ఛ్రం తు పాషాణే శస్త్రేణైవాతికృచ్ఛ్రకమ్ ॥ 24

పంచ సాంతపనే గావః ప్రాజాపత్యే తథా త్రయః ।
తప్తకృచ్ఛ్రే భవంత్యష్టౌ అతికృచ్ఛ్రే త్రయోదశ ॥ 25

మదించిన మానవుడు కట్టె, మట్టిపెడ్డలు, రాళ్ళు, ఆయుధముచే గోవును గట్టిగా కొట్టి చంపినచో దానికిట్లు ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. దండంతో కొట్టినచో సాంతపన కృచ్ఛ్రాన్ని, మట్టిపెడ్డలతో కొట్టినచో ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని, రాళ్ళచే కొట్టినప్పుడు తప్తకృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తాన్ని, ఆయుధముచే కొట్టినచో అతికృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేయాలి.

సాంతపన ప్రాయశ్చిత్తము తరువాత ఐదు ఆవులను, ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తము తరువాత మూడు ఆవులను, తప్తకృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తము తరువాత ఎనిమిది ఆవులను, అతికృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తానంతరం పదమూడు ఆవులను దానం చేయాలి.

ప్రమాపణే ప్రాణభృతాం దద్యాత్తత్ప్రతిరూపకమ్ ।
తస్యానురూపం మూల్యం వా దద్యాదిత్యబ్రవీన్మనుః ॥ 26

జంతువులను కొట్టి చంపినసందర్భంలో దానితో సమానమైన ప్రాణిని గాని, దాని

మూల్యాన్ని గాని చెల్లించాలని మనువు పేర్కొన్నాడు.

అన్యత్రాంకన లక్ష్మభ్యాం వాహనే మోచనే తథా ।
సాయం సగోపనార్థం చ న దుష్యేద్రోధబంధయోః ॥ 27

గోవును భగవంతుని పేరు మీద వదలిపెట్టుచు గుర్తు పెట్టునప్పుడు తప్పు బండికి కట్టునప్పుడు, వదలిపెట్టునప్పుడు, సాయంకాలమందు రక్షించు సమయమున రోధనము లేక బంధనము చేసినచో దోషము కాజాలదు.

అతిదాహేఽతివాహే చ నాసికాభేదనే తథా ।
నదీపర్వత సంచారే ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 28

అతి ధాహే చరేత్పాదం ద్వౌ పాదౌ వాహనే చరేత్ ।
నాసిక్యే పాదహీనం తు చరేత్సర్వం నిపాతనే ॥ 29

దహనాత్తు విపద్యేత అనడ్వాన్యోక్త్రయంత్రితః ।
ఉక్తం పరాశరేణైవ హ్యేకం పాదం యథావిధి ॥ 30

గోవుకు గుర్తుపెట్టు సమయమున శరీరం బాగుగా కాలినచో, అధికమైన బరువు వేసి బండ్లను మోయించునపుడు, ముక్కుకు త్రాడు వేస్తున్నప్పుడు ముక్కు పగిలినచో నదీపర్వతప్రాంతాలలో తిప్పునప్పుడు చేయవలసిన ప్రాయశ్చిత్తము ఇక వివరింపబడును.

అతి దాహము చేసినప్పుడు (బాగా కాల్చినప్పుడు) పాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, అతిగా బరువులు మోపినప్పుడు ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, ముక్కు, కాళ్ళకు దెబ్బలు తగిలించినప్పుడు త్రిపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, నిపాతనమున సర్వప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఆచరింపవలెను. కట్టివేసియున్నప్పుడు గోవును కాల్చినప్పుడు అది చనిపోయినచో ఏకపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని తప్పక చేసికొనవలెనని పరాశర మహర్షి తెలిపెను.

రోధనం బంధనం చైవ భారప్రహరణం తథా ।
దుర్గప్రేరణ యోక్త్రం చ నిమిత్తాని వధస్య షట్ ॥ 31

గోవులను అడ్డగించుట, కట్టివేయుట, అధికమైన బరువును వేయుట, కొట్టుట, దుర్గమ ప్రదేశములకు పంపుట, యోక్త్రము ఈ ఆరు గోవధకు కారణమగుచున్నవి.

బంధపాశసుగుప్తాంగో మ్రియతే యది గోపశుః ।
భువనే తస్య పాపీ స్యాత్ ప్రాయశ్చిత్తార్థమర్హతి ॥ 32

తాళ్ళతో కట్టివేసినందువల్ల ఆవు చనిపోతే దాని చావుకు కారణమైనవాడు అర్ధకృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

న నారికేళైర్న చ శాణసూత్రైర్న చాపిమౌంజైర్న చ వల్కశృంఖలైః ।
ఏతైస్తు గావో న నిబంధనీయా బద్ధ్వా తు తిష్ఠేత్పరశుం గృహీత్వా ॥ 33

కొబ్బరి తాళ్ళతో, శణమనే గడ్డిచే చేయబడ్డ తాళ్ళతో, ముంజమను గడ్డిచే చేయబడ్డ తాళ్ళతో, నారతాళ్ళతో, ఇనుపసంకెళ్ళతో గోవులను ఎప్పుడు వేయుటకు కట్టివేయరాదు. వీటితో గోవులను కట్టివేస్తే అవసరమైనచో ఆ బంధనమును తెంపుటకై గొడ్డలి తీసికొని నిలబడవలెను.

కుశైః కాశైశ్చ బధ్నీయాత్ గోపశుం దక్షిణాముఖం ।
పాశలగ్నాగ్ని దగ్ధేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 34

గోవులను కుశము లేక కాశమను గడ్డిచే చేయబడిన తాళ్ళతో దక్షిణముఖముగా ఉండునట్లు కట్టివేయవలెను. అప్పుడు త్రాడునకు పొరపాటున అగ్ని అంటుకొని గోవులు తగులబడ్డప్పటికీ పాపమంటదు.

యది తత్ర భవేత్కాష్ఠం ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ।
జపిత్వా పావనీం దేవీం ముచ్యతే తత్ర కిల్బిషాత్ ॥ 35

గోవును కట్టివేసిన తరువాత కట్టెతో కొట్టినచో గాయత్రీ జపాన్ని చేసినచో ఆ బ్రాహ్మణుడు పరిశుద్ధుడగును.

ప్రేరయన్ కూపవాపీషు వృక్షచ్ఛేదేషు పాతయన్ ।
గవాశనేషు విక్రీణంస్తతః ప్రాప్నోతి గోవధమ్ ॥ 36

గోవులను బావులందు, కొట్టిన చెట్లకొమ్మలపై పడవేసినచో, గోమాంసమును తినే వారి గురించి కటికవానికి అమ్మినచో గోహత్యచేసిన పాపము సంభవించును.

ఆరాధితస్తు యః కశ్చిత్ భిన్నకక్షో యదా భవేత్ ।
శ్రవణం హృదయం భిన్నం మగ్నో వా కూపసంకటే ॥ 37

కూపాదుత్క్రమతే చైవ భగ్నో వా గ్రీవ పాదయోః ।
స ఏవ మ్రియతే తత్ర త్రీన్పాదాంస్తు సమాచరేత్ ॥ 38

గోవును కాయుచున్నప్పుడు ఏదేని ఒక కారణము వల్ల రొమ్ము విరిగినా, చెవి, హృదయము దెబ్బతిన్నా, బావిలో పడినా, బావిలోనుండి తీయుచున్నప్పుడు మెడ, కాళ్ళు

మొదలైనవి విరిగినా, లేక చనిపోయినా అతడు మూడు పాదముల గోవధప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

కూపఖాతే తటాబంధే నదీబంధే ప్రపాసు చ
పానీయేషు విపన్నానాం ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 39

కూపఖాతే తటాఖాతే దీర్ఘఖాతే తథైవ చ ।
స్వల్పేషు ధర్మఖాతేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 40

గోవులు తమంతట తామే పోవుచు బావిబొందలో, చెరువులో, నదిలో, నీటిగుంటలో పడిపోయినచో వాటిని త్రవ్వినవానికి ప్రాయశ్చిత్తము లేదు. అట్లే బావులు, చెరువులు, దిగుడు బావులు ఇతరమైన ధర్మకార్యములకై తీసిన గుంటలో గోవు పడిపోయినచో వాటిని త్రవ్వినవానికి పాపమంటదు.

వేశ్మ ద్వారే నివాసేషు యో నరః ఖాతమిచ్ఛతి ।
స్వకార్య గృహఖాతేషు ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 41

తన ఇంటిముందు తన ఇంటిలో, తన ఇల్లు కట్టు సమయమున లోతుగా గోయి త్రవ్వినప్పుడు దానిలో గోవు పడినచో ఆ ఇంటి యజమానికి పాపమంటుకొనును. కావున అతడు తప్పక ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

నిశిబంధనిరుద్ధేషు సర్ప వ్యాఘ్ర హతేషు చ ।
అగ్నివిద్యుద్విపన్నానాం ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 42

గ్రామఘాతే శరౌఘేణ వేశ్మ భంగ నిపాతనే ।
అతివృష్టి హతానాం చ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 43

సంగ్రామేఽపహృతానాం చ యే దగ్ధా వేశ్మకేషు చ ।
దావాగ్ని గ్రామఘాతేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 44

యంత్రితా గౌశ్చికిత్సార్థం మూఢగర్భ విమోచనే ।
యత్నే కృతే విపద్యేత ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 45

రాత్రి వేళలందు కట్టివేసినందువల్ల,సర్పము, వ్యాఘ్రము మొదలైనవాటి వలన అగ్నివల్ల, పిడుగువల్ల ఆవు చనిపోయినప్పుడు ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలసిన పనిలేదు. అట్లే దుర్మార్గులు శత్రువులు వచ్చి గ్రామాన్ని ముట్టడించి ఊరిపై బాణములను వేసినప్పుడు, ఇల్లు కూలి

చనిపోయినప్పుడు, అతివృష్టి వలన చనిపోయినప్పుడు ప్రాయశ్చిత్తమును ఎవ్వరూ చేసికొనవలసిన అవసరము లేదు. అట్లే యుద్ధం వల్ల, శత్రువులు అపహరింపగా చనిపోయిన వాటిని గురించి, ఇండ్లు తగులబడిపోతున్నందువల్ల అందు చిక్కుకొని చనిపోయిన గోవుల గురించి, దావాగ్ని వలన, గ్రామాన్ని ముట్టడించినందువల్ల చనిపోయిన గోవుల గురించి ప్రాయశ్చిత్తమును ఎవ్వరు చేసికొనవలసని అవసరము లేదు. అదే విధంగా చికిత్సకొరకు కట్టి వేసినప్పుడు, కడుపులో చనిపోయిన పిండాన్ని తీసివేయునప్పుడు చనిపోయిన ఆవులగురించి ప్రాయశ్చిత్తమక్కరలేదు.

వ్యాపన్నానాం బహూనాం చ రోధనే బంధనేఽపి వా ।
భిషఙ్మిథ్యాపచారేణ ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 46

దెబ్బలు, రోగము మొదలైన వాటి వల్ల బాధపడుతున్న అనేకమైన పశువులను ఒకే దగ్గర కట్టివేసినందువల్ల వాటిలో కొన్ని చనిపోయినను, వైద్యము తెలియక మందులిచ్చినందు వలన చనిపోయినను ప్రాయశ్చిత్తమును తప్పక చేసికొనవలెను.

గోవృషాణాం విపత్తౌ చ యావంతః ప్రేక్షకా జనాః ।
అనివారయతాం తేషాం సర్వేషాం పాతకం భవేత్ ॥ 47

ఆవులు, ఎద్దులు ఆపదలో చిక్కుకొన్నప్పుడు చూస్తూ ఉండి కూడా ఆ ఆపదను తొలగించుటకు ప్రయత్నించని ప్రజలందరు ప్రాయశ్చిత్తమును తప్పక చేసికొనవలెను.

ఏకో హతో యైర్బహుభిః సమేతైర్న జ్ఞాయతే యస్య హతోఽభిఘాతాత్ ।
దివ్యేన తేషాముపలభ్య హంతా నివర్తనీయో నృపసన్నియుక్తైః ॥ 48

చాలామంది కలసి రాళ్ళు రప్పలు వంటి వానిని విసిరి గోవును గాయపరిచినా, చంపినా, ఆ సమూహంలో ఎవ్వరు చంపిరను విషయము స్పష్టముగా లేనందువల్ల రాజు వారిచే శపథము మొదలైన దివ్య పరీక్షలు చేయించి గోవును గాయపరచినవానికి లేక హత్యచేసినవానికి శిక్ష విధింపవలెను.

ఏకా చేద్బహుభిః కాచిత్ దైవాద్వ్యాపాదితా క్వచిత్ ।
పాదం పాదం తు హత్యాయాశ్చరేయుస్తే పృథక్ పృథక్ ॥ 49

ఈ విధంగా అనేకులు కలసి ఒక గోవును చంపినప్పుడు నిజముగా దానిని చంపినవాడు తెలియనిచో ఆ సమూహమందు ఉన్న వారందరూ పాద, పాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఆచరింపవలెను.

హతే తు రుధిరం దృశ్యం వ్యాధిగ్రస్తః కృశో భవేత్ ।
లాలాభవతి దంష్ట్రేషు ఏవమన్వేషణం భవేత్ ॥ 50

గ్రాసార్థం చోదితో వాఽపి అధ్వానం నైవ గచ్ఛతి ।
మనునా చైవమేకేన సర్వశాస్త్రాణి జానతా ।
ప్రాయశ్చిత్తం తు తేనోక్తం గోఘ్నశ్చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 51

ఆవును నలుగురు కలసి కొట్టినచో (దాని ముక్కు నోరు నుండి)రక్తము కారితే అది కొట్టినందువల్ల చనిపోయినట్లు, కృశించి చనిపోతే వ్యాధివల్ల చనిపోయినట్లు, నోటిలో లాలాజలము వస్తే పాము కాటువల్ల మరణించినట్లు గుర్తింపవలెను. అట్లే మేయుటకై బయటకు పంపినా నడవలేకపోయినచో వ్యాధిగ్రస్తముగా భావింపవలెనని సర్వశాస్త్ర విశారదుడైన మనువు పేర్కొనెను. గోహత్యా ప్రాయశ్చిత్తముగా చాంద్రాయణవ్రతాన్ని విధింపవలెనని మనువు పేర్కొన్నాడు.

కేశానాం రక్షణార్థాయ ద్విగుణం వ్రతమాచరేత్ ।
ద్విగుణే వ్రత ఆదిష్టే దక్షిణా ద్విగుణా భవేత్ ॥ 52

రాజా వా రాజపుత్రో వా బ్రాహ్మణో వా బహుశ్రుతః ।
అకృత్వా వపనం తేషాం ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 53

యస్య న ద్విగుణం దానం కేశశ్చ పరిరక్షితః ।
తత్పాపం తస్య తిష్ఠేత వక్తా చ నరకం వ్రజేత్ ॥ 54

గోహత్య చేసినవాడు తన వెంట్రుకలను కొరిగించుకొనక రక్షించుకొనవలెనని భావిస్తే ద్విగుణమైన ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని, ద్విగుణమైన దక్షిణను ఈయవలెను. రాజు, రాజపుత్రుడు, చక్కగా వేదాలను అధ్యయనం చేసిన బ్రాహ్మణుడు వీరికి కేశములను కొరిగింపక ప్రాయశ్చిత్తము మాత్రము చెప్పబడింది. ఇక ఇతరులు తమ వెంట్రుకలను రక్షించుకొనుచు రెండింతలు దానాన్ని చేయనిచో వారి పాపమట్లే ఉండును. చివరకు వారు నరకానికి కూడ పోయెదరు.

యత్కించిత్క్రియతే పాపం సర్వం కేశేషు తిష్ఠతి ।
సర్వాన్కేశాన్సముద్ధృత్య ఛేదయేదంగులిద్వయమ్ ॥ 55

ఏవం నారీకుమారీణాం శిరసో ముండనం స్మృతం ।
న స్త్రీణాం కేశవపనం న దూరే శయనాసనమ్ ॥ 56

మానవులు చేయు పాపమంతయు కేశములందే ఉండును కావున కేశములనన్నిటిని ఎత్తిపట్టుకొని రెండంగుళముల మేర కత్తిరింపవలెను. ఈ నియమము స్త్రీలకు పెండ్లికాని ఆడపిల్లలకు మాత్రము సంబంధించినది. అనగా స్త్రీలకు రెండంగుళముల వెంట్రుకలు కత్తిరించినచో సరిపోతుంది. సుమంగళియైన స్త్రీలకు తలగొరిగించుట, భర్తకు దూరముగా (ఒకే ఇంటిలో) పడుకొనుట, కూర్చుండుట అనునది కూడదు.

న చ గోష్ఠే వసేద్రాత్రౌ న దివా గా అనువ్రజేత్ ।
నదీషు సంగమే చైవ అరణ్యేషు విశేషతః ॥ 57

న స్త్రీణామజినం వాసో వ్రతమేవం సమాచరేత్ ।
త్రిసంధ్యం స్నానమిత్యుక్తం సురాణామర్చనం తథా ॥ 58

బంధుమధ్యే వ్రతం తాసాం కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదికం ।
గృహేషు సతతం తిష్ఠేత్ శుచిర్నియమమాచరేత్ ॥ 59

స్త్రీలు రాత్రిపూట కొట్టములందు నివసింపరాదు. పగటిపూటనైనా ఆవులవెంట అడవికి పోరాదు. ఒంటరిగా నదుల దగ్గరకు, అనేకులు స్నానము చేయు నదీ సంగమస్థలముల దగ్గరకు, అడవికి పోరాదు. అట్లే వారు కృష్ణాజినాన్ని ధరింపరాదు. మూడు సంధ్యలందు స్నానము చేసి దేవతార్చన చేయుటే వారు చేయవలసిన వ్రతము. వారు బంధువుల మధ్యనే కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాది వ్రతాలను చేయాలి. వారు ఇంటిలో ఎల్లప్పుడు పవిత్రముగా నియమములతో ఉండవలెను.

ఇహ యో గోవధం కృత్వా ప్రచ్ఛాదయితుమిచ్ఛతి ।
స యాతి నరకం ఘోరం కాలసూత్రమసంశయమ్ ॥ 60

విముక్తో నరకాత్తస్మాన్మర్త్యలోకే ప్రజాయతే ।
క్లీబో దుఃఖీ చ కుష్ఠీ చ సప్త జన్మాని వై నరః ॥ 61

తస్మాత్ప్రకాశయేత్పాపం స్వధర్మం సతతం చరేత్ ।
స్త్రీబాలభృత్యగోవిప్రేష్వతికోపం వివర్జయేత్ ॥ 62

గోవధచేసి దానిని కప్పిపుచ్చుకొనువాడు కాలసూత్రమనే భయంకర నరకమునకు పోవును.

ఆ నరకమందు చాలాకాలము దుఃఖములననుభవించి భూలోకమున నపుంసకుడుగా, కుష్ఠురోగిగా. దుఃఖవంతుడుగా ఏడేసి జన్మలు పొందును.

అందువలన గోవధచేసినవాడు తన పాపాన్ని నలుగురికి చెప్పుకొని ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. అట్లే తనకు నిర్దేశింపబడిన ధర్మమును తప్పక ఆచరింపవలెను. అట్లే యజమాని స్త్రీలు, బాలురు, సేవకులు, రోగములచే బాధపడుచున్నవారిపై అతిగా కోపగించుకొనరాదు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే నవమోఽధ్యాయః ।
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న తొమ్మిదవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ దశమోఽధ్యాయః

పదియవ అధ్యాయము

అగమ్యాగమన ప్రాయశ్చిత్తము

చాతుర్వర్ణ్యేషు సర్వేషు హితాం వక్ష్యామి నిష్కృతిం ।
అగమ్యాగమనే చైవ శుద్ధౌ చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 1

బ్రాహ్మణులు మొదలైన చతుర్వర్ణములవారు పాపముల నుండి తొలగు ఉపాయమును వివరింతును. చతుర్వర్ణములవారు అగమ్యయైన స్త్రీతో సంగమించినప్పుడు ఆ పాపము తొలగిపోవుటకు చాంద్రాయణ వ్రతమును ఆచరింపవలెను.

ఏకైకం హ్రాసయేత్ గ్రాసం కృష్ణే శుక్లే చ వర్ధయేత్ ।
అమావాస్యాం న భుంజీత హ్యేష చాంద్రాయణో విధిః ॥ 2

కృష్ణపక్షమున ఒక్కొక్క దినము ఒక్కొక్క ముద్దను తగ్గిస్తూ అమావాస్యనాడు పూర్తిగా ఉపవాసముండవలెను. అట్లే శుక్ల పక్షమున ఒక్కొక్క దినము ఒక్కొక్క ముద్ద చొప్పున పెంచుకుంటూ పోవలెను. ఈ వ్రతాన్ని చాంద్రాయణ వ్రతమని అందురు.

కుక్కుటాండ ప్రమాణం తు గ్రాసం వై పరికల్పయేత్ ।
అన్యథా జాతదోషేణ న ధర్మో న చ శుద్ధ్యతే ॥ 3

భోజనమందు ఒక్కొక్క ముద్ద కోడిగుడ్డంత మాత్రమే ఉండవలెను. దీని కంటె విరుద్ధంగా

మిక్కిలి పెద్దగా ఉంటే దోషం కలుగుతుంది. అది ధర్మవిరుద్ధం కూడ అందువల్ల పాపం నశింపదు.

ప్రాయశ్చిత్తే తతశ్చీర్ణే కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనం ।
గోద్వయం వస్త్రయుగ్మం చ దద్యాద్విప్రేషు దక్షిణామ్ ॥ 4

చాంద్రాయణవ్రతముచే ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొన్న తరువాత బ్రాహ్మణులకు సంతృప్తి కలుగునట్లు భోజనము పెట్టి ఒక గోవుల జతను, వస్త్రముల జతను బ్రాహ్మణునకు దానముగా సమర్పించుకొనవలెను.

చాండాలీం వా శ్వపాకీం వా అనుగచ్ఛతి యో ద్విజః ।
త్రిరాత్రముపవాసీ చ విప్రాణామనుశాసనాత్ ॥ 5

సశిఖం వపనం కృత్వా ప్రాజాపత్యద్వయం చరేత్ ।
బ్రహ్మకూర్చం తతః కృత్వా కుర్యాద్బ్రాహ్మణ తర్పణమ్ ॥ 6

గాయత్రీం చ జపేన్నిత్యం దద్యాద్గో మిథునద్వయం ।
విప్రాయ దక్షిణాం దద్యాచ్ఛుద్ధిమాప్నోత్యసంశయమ్ ॥
గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాచ్ఛుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 7

చండాలస్త్రీతో గాని, శ్వపాచియైన (కుక్కమాంసాన్ని వండుకొని తినే) స్త్రీతో గాని బ్రాహ్మణుడు పోయినచో బ్రాహ్మణుల యొక్క ఆజ్ఞననుసరించి మూడు దినములు ఉపవాసముండవలెను. తరువాత తన శిఖతోపాటు శిరస్సునంతయు క్షౌరము చేయించుకొని రెండు ప్రాజాపత్యవ్రతములను చేయవలెను. తరువాత బ్రాహ్మకూర్చమను వ్రతమును చేయవలెను.

(అహోరాత్రోషితో భూత్వా పౌర్ణమాస్యాం విశేషతః । పంచ గవ్యం పిబేత్ప్రాతః బ్రహ్మకూర్చమితిస్మృతమ్ ॥ ఒక దినమంతా ఉపవాసముండవలెను. అది పూర్ణిమనాడు చేస్తే విశేష ఫలముంటుంది. మరునాడు ఉదయము పంచగవ్యాన్ని సేవిస్తే అది బ్రహ్మకూర్చమనబడుతుంది.) తరువాత గాయత్రీ జపం చేస్తూ బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ చేయవలెను. అటుపిమ్మట సద్బ్రాహ్మణునకు రెండు ఆవు ఎద్దుల జంటలను దానముగా ఇచ్చినచో ఆతడు శుద్ధిని పొందును. పరాశరుడు మాత్రం ఒక జతను దానముగా ఇచ్చినచో చాలునని చెప్పెను.

క్షత్రియో వాఽథ వైశ్యో వా చాండాలీం గచ్ఛతో యది ।

ప్రాజాపత్యద్వయం కుర్యాద్దద్యాత్ గోమిథునద్వయమ్ ॥ 8

క్షత్రియుడు గాని వైశ్యుడు గాని చండాలస్త్రీతో పోయినచో రెండు ప్రాజాపత్యవ్రతాలు చేసి రెండు ఆవు ఎద్దుల జంటలను బ్రాహ్మణునకు దానముగా సమర్పించుకొనవలెను.

శ్వపాకీం వాఽథ చాండాలీం శూద్రో వా యది గచ్ఛతి ।

ప్రాజాపత్యం చరేత్కృచ్ఛ్రం చతుర్గోమిథునం దదేత్ ॥ 9

శూద్రుడు చండాలస్త్రీ లేక శ్వపాచియైన స్త్రీతో పోయినచో ఒక ప్రాజాపత్య వ్రతమునాచరించి నాలుగు గోమిథునములను (ఆవు, ఎద్దు) దానము చేయవలెను.

మాతరం యది గచ్ఛేత్తు భగినీం స్వసుతాం తథా ॥ 10

ఏతాస్తు మోహితో గత్వా త్రీణి కృచ్ఛ్రాణి సంచరేత్ ।

చాంద్రాయణత్రయం కుర్యాత్ శిరచ్ఛేదేన శుద్ధ్యతి ॥ 11

మోహపరవశుడై తన తల్లి, చెల్లెలు లేక తన కూతురుతో పోయినవాడు మూడు కృచ్ఛ్రవ్రతములను మూడు చాంద్రాయణ వ్రతములనాచరింపవలెను. చివరకు తన శిరస్సును ఛేదించుకొనవలెను. అప్పుడే శుద్ధి కలుగుతుంది.

మాతృష్వసృగమే చైవ ఆత్మమేఢ్ర నికృంతనమ్ ॥ 12

అజ్ఞానేన తు యో గచ్ఛేత్కుర్యాచ్చాంద్రాయణ ద్వయం ।

దశ గోమిథునం దద్యాచ్ఛుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 13

తెలిసి మేనత్తతో పోయినచో ప్రాయశ్చిత్తముగా తన మేఢ్రమును కోసికొనవలెను. అట్లే తెలియక మేనత్తతో పోయినచో రెండు చాంద్రాయణ వ్రతములు చేసి పది గోవుల జంటలను దానముగా ఇవ్వవలెను.

పితృదారాన్ సమారుహ్య మాతురాప్తాం చ భ్రాతృజాం ।

గురుపత్నీం స్నుషాం చైవ భ్రాతృభార్యాం తథైవ చ ॥ 14

మాతులానీం సగోత్రాం చ ప్రాజాపత్యత్రయం చరేత్ ।

గోద్వయం దక్షిణాం దత్వా శుధ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 15

తన తల్లియొక్క సవతులతోను, తల్లికి ఆప్తురాలైన స్త్రీతోను, సోదరుని కూతుర్లతోను, గురువుగారి భార్యతోను, కోడలితోను, సోదరుని భార్యతోను, మేనమామ భార్యతోను, తన

గోత్రమునకు చెందిన స్త్రీతోను పోయినవాడు మూడు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తములు చేసికొని రెండు గోవులను దానమిచ్చినచో పాపపరిహారమగును.

పశువేశ్యాదిగమనే మహిష్యుష్ట్రీ కపీం తథా ।
ఖరీం చ సూకరీం గత్వా ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ॥ 16

వేశ్యలో బఱ్ఱె, ఒంటె, కోతి, గాడిద, పంది వంటి పశువులతో లైంగిక సంబంధము పెట్టుకొన్నచో ప్రాజాపత్యవ్రతమునాచరింపవలెను.

గోగామీ చ త్రిరాత్రేణ బ్రాహ్మణాయ చ గాం దదేత్
మహిష్యుష్ట్రీ ఖరీగామీ త్వహోరాత్రేణ శుధ్యతి ॥ 17

ఆవుతో లైంగిక సంబంధమును పెట్టుకొన్నవాడు మూడు రాత్రులుపవాసముండి బ్రాహ్మణునకొక గోవును దానముగా ఈయవలెను. అట్లే బఱ్ఱె, ఒంటె, గాడిదలతో లైంగిక సంబంధము పెట్టుకొన్నచో ఒక దినమంతయు ఉపవాసమున్నచో శుద్ధుడగును.

డామరే సమరే వాఽపి దుర్భిక్షే వా జనక్షయే ।
బందిగ్రాహే భయార్తే వా సదా స్వస్త్రీం నిరీక్షయేత్ ॥ 18

భయంకరమైన సమయమున, యుద్ధసమయమున, దుర్భిక్షమందు, జనక్షయమేర్పడినప్పుడు బందిగా పట్టుకొన్నప్పుడు, ఇంకను ఇతర సమయములందును అన్యస్త్రీలను కోరక తన స్త్రీ కొరకు మాత్రమే నిరీక్షించుట తగినది.

చాండాలైః సహ సంపర్కం యా నారీ కురుతే తతః ।
విప్రాన్దశ వరాన్ కృత్వా స్వయం దోషం ప్రకాశయేత్ ॥ 19

ఆకంఠసంమితే కూపే గోమయోదక కర్దమే
తత్ర స్థిత్వా నిరాహారా త్వహో రాత్రేణ నిష్క్రమేత్ ॥ 20

సశిఖం వపనం కృత్వా భుంజీయాద్యావకౌదనం
త్రిరాత్రముపవాసిత్వా త్వేకరాత్రం జలే వసేత్ ॥ 21

చండాలురతో సంబంధము పెట్టుకొన్న స్త్రీ తాను చేసిన తప్పును పదిమంది బ్రాహ్మణులముందు చెప్పుకొని పేడ, బురద నిండిన గోతిలో కంఠము వరకు ఒక దినమంతయు నిరాహారముగా ఉండవలెను. తరువాత తలవెంట్రుకలన్నిటిని కొరిగించుకొని మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండి ఒక రాత్రియంతా నీటియందే ఉండవలెను.

శంఖపుష్పీ లతామూలం పత్రం వా కుసుమం ఫలం ।
సువర్ణం పంచగవ్యం చ క్వాథయిత్వా పిబేజ్జలమ్ ॥ 22

ఏకభక్తం చరేత్పశ్చాద్యావత్పుష్పవతీ భవేత్ ।
వ్రతం చరతి తద్యావత్తావత్సంవసతే బహిః ॥ 23

ప్రాయశ్చిత్తే తతశ్చీర్ణే కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనం ।
గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాచ్ఛుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 24

తరువాత శంఖపుష్పి అనే ఓషధి లతయొక్క వేళ్ళను, ఆకులను, పూవును. ఫలాన్ని అన్నిటిని బంగారము పంచగవ్యములతో కలిపి బాగుగా మర్దించి ఆ నీటినంతయు ఆ స్త్రీ త్రాగవలెను. ఆమె ముట్టగునంతవరకు ప్రతిదినము ఒక పూట మాత్రము భుజింపవలెను. ఈ వ్రతమును చేయునంతవరకు ఆమె ఇంటి బయటనే నివసింపవలెను. ఈప్రాయశ్చిత్త వ్రతాన్ని పూర్తిచేసిన తరువాత బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ చేయవలెను. బ్రాహ్మణభోజనానంతరం సద్బ్రాహ్మణునకు రెండు గోవులను దానముగా ఇచ్చినచో శుద్ధి కలుగునని పరాశర మహర్షి తెలిపెను.

చాతుర్వర్ణ్యస్య నారీణాం కృచ్ఛ్రం చాంద్రాయణ వ్రతం ।
యథా భూమిస్తథా నారీ తస్మాత్తాం న తు దూషయేత్ ॥ 25

బ్రాహ్మణాది చతుర్వర్ణములకు చెందిన స్త్రీలు తప్పుచేస్తే వారు కృచ్ఛ్ర చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరింపవలెను. స్త్రీ భూమి వంటిది కావున ఆమెను అపవిత్రము చేయుట తగినది కాదు.

బందిగ్రాహేణ యా భుక్తా హత్వా బద్ధ్వా బలాద్భయాత్ ।
కృత్వా సాంతపనం కృచ్ఛ్రం శుద్ధ్యేత్పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 26

సకృద్భుక్తా తు యా నారీ నేచ్ఛంతీ పాపకర్మభిః ।
ప్రాజాపత్యేన శుద్ధ్యేత ఋతుప్రస్రవణేన చ ॥ 27

స్త్రీని కొట్టి, భయపెట్టి, కట్టివేసి, బందిగా చేసి బలాత్కారముగా అనుభవించినచో ఆమె కృచ్ఛ్ర సాంతపనమను వ్రతము చేసినచో పరిశుద్ధురాలౌతుందని పరాశర మహర్షి తెలిపెను. అట్లే ఆ స్త్రీకి ఇష్టము లేకున్నా పాపాత్ములైన పురుషులు ఆమెను బలాత్కారముగా ఒక్కసారి అనుభవించినచో ఆమె ప్రాజాపత్యమను వ్రతము చేసి రజస్వలయైన తరువాత పరిశుద్ధయగును.

పతత్యర్ధం శరీరస్య యస్య భార్యా సురాం పిబేత్ ।
పతితార్ధ శరీరస్య నిష్కృతిర్న విధీయతే ॥ 28

గాయత్రీం జపమానస్తు కృచ్ఛ్రం సాంతపనం చరేత్ ॥ 29

గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధి సర్పిః కుశోదకమ్ ।
ఏకరాత్రోపవాసశ్చ కృచ్ఛ్ర సాంతపనం స్మృతమ్ ॥ 30

తనభార్య సురాపానం చేస్తే శరీరార్ధభాగం పతనమౌతుంది. శరీరార్ధభాగం పతనమైన వానికి సాధారణ ప్రాయశ్చిత్తము కనిపించదు. కావున అతడు గాయత్రీ జపాన్ని చేస్తూ కృచ్ఛ్ర సాంతపన వ్రతాన్ని ఆచరించాలి.

కృచ్ఛ్ర సాంతపనమనగా పంచగవ్యములనదగిన గోమూత్రము, గోమయము, గోక్షీరము, గోదధి, ఆవునేయి వీటిని దర్భలు వేసిన నీటితో ఉదయము తీసికొని రాత్రియంతా ఉపవాసముండుట.

జారేణ జనయేద్గర్భం మృతే త్యక్తే గతే పతౌ ।
తాం త్యజేదపరే రాష్ట్రే పతితాం పాపకారిణీమ్ ॥ 31

భర్త చనిపోయినప్పుడు లేక తనను వదలిపెట్టినప్పుడు, లేక ఇతర దేశాలకు పోయినప్పుడు జార పురుషుని వలన గర్భాన్ని పొందినస్త్రీని ఇతర రాష్ట్రమందు విడిచిపెట్టవలెను.

బ్రాహ్మణీ తు యదా గచ్ఛేత్పరపుంసా సమన్వితా ।
సా తు నష్టా వినిర్దిష్టా న తస్యా గమనం పునః ॥ 32

కామాన్మోహాచ్చ యా గచ్ఛేత్త్యక్త్వా బంధూన్సుతాన్పతిం ।
సాఽపి నష్టా పరే లోకే మానుషేషు విశేషతః ॥ 33

బ్రాహ్మణ స్త్రీ ఇతర పురుషునితో పోయినచో ఆమె నశించి పోయినట్లుగా భావించి ఆమెతో కలువరాదు. ఆ స్త్రీ అతి మోహము వలన తన భర్తను, పుత్రులను, బంధువులను వదలి పర పురుషునితో పోయినచో ఆమెకు ఇహము పరము రెండు కూడ నశించును.

మదమోహగతా నారీ క్రోధాద్దండాది తాడితా ।
అద్వితీయం గతా చైవ పునరాగమనం భవేత్ ॥ 34

మదమోహాది కారణమున, కోపము వలన, దండముచే కొట్టబడినందువలన ఇల్లు వదలి పోయినప్పటికీ వ్యభిచరించనిచో ఆ స్త్రీ తిరిగి భర్త దగ్గరకు వచ్చుటకు వీలు కలదు.

దశమే తు దినే ప్రాప్తే ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ।
దశాహం న త్యజేన్నారీం త్యజేత్ నష్టశ్రుతాం తథా ॥ 35

భర్తా చైవ చరేత్కృచ్ఛ్రం కృచ్ఛ్రార్ధం చైవ బాంధవాః ।
తేషాం భుక్త్వా చ పీత్వా చ అహోరాత్రేణ శుద్ధ్యతి ॥ 36

ఆ స్త్రీ పదియవ దినమునాడు వచ్చినా ప్రాయశ్చిత్తము లేదు. అందువల్ల స్త్రీని పదిదినములు మించి వదలి పెట్టరాదు. తరువాత ఆ స్త్రీ నష్టమైనట్లు చెప్పబడును. కావున ఆమెను వదిలి పెట్టవలెను. అప్పుడు భర్త కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, బంధువులు అర్థకృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, వారి ఇంటికి భోజనానికై వచ్చి తినిపోయినవారు ఒక దినమంతా ఉపవాసాన్ని చేయాలి.

బ్రాహ్మణీ తు యదా గచ్ఛేత్పరపుంసా వివర్జితా ।
గత్వా పుంసా తు సాఽయాతి త్యజేయుస్తాం తు గోత్రిణః ॥ 37

బ్రాహ్మణస్త్రీ బంధువులందరు వారించుచున్నా వినక పర పురుషునితో పోయి తిరిగి ఇంటికి వస్తే బంధువులందరు ఆమెను వదలిపెట్టవలెను.

పరపుంసో గృహం గచ్ఛేత్తదాఽశుద్ధం గృహం భవేత్ ।
పితృమాతృగృహం యచ్చ జారస్యైవ తు తద్గృహమ్ ॥ 38

ఉల్లిఖ్య తద్గృహం పశ్చాత్పంచగవ్యేన సేచయేత్ ।
త్యజేచ్చ మృణ్మయం పాత్రం వస్త్రం కాష్ఠం చ శోధయేత్ ॥ 39

సంభారాన్ శోధయేత్సర్వాన్ గోకేశైశ్చ ఫలోద్భవాన్ ।
తామ్రాణి పంచగవ్యేన కాంస్యాని దశ భస్మభిః ॥ 40

ప్రాయశ్చిత్తం చరేద్విప్రో బ్రాహ్మణైరుపపాదితమ్ ।

బ్రాహ్మణస్త్రీ తన ఇల్లు వదలి పరపురుషుని ఇంటికి కామంతో పోతే భర్త ఇల్లు, తలిదండ్రుల ఇల్లు అపవిత్రమౌతాయి. అందువల్ల ఇంటిని అలికి పంచగవ్యములను అచ్చట ప్రోక్షింపవలెను. ఆ ఇంటిలో ఉన్న మట్టి పాత్రలనన్నిటిని పారవేసి వస్త్రములు, కట్టెలు, ఇతర వస్తువులనన్నిటిని పవిత్రము చేసికొనవలెను. ఫలములకు చెందిన వస్తువులను గోకేశములచే శుద్ధిచేయవలెను. రాగి పాత్రలను పంచగవ్యముచే కాంస్యపాత్రలను పదిమార్లు బూడిదచే తోమి పవిత్రము చేయవలెను. ఆ తరువాత బ్రాహ్మణులు తెలిపినట్లు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాత్ప్రాజాపత్య ద్వయం చరేత్ ॥ 41

ఇతరేషామహోరాత్రం పంచగవ్యం తు శోధనం ।

ఉపవాసైర్వ్రతైః పుణ్యైః స్నాన సంధ్యార్చనాదిభిః ॥ 42

జపహోమదయాదానైః శుద్ధ్యంతే బ్రాహ్మణాదయః ।

ఆకాశం వాయురగ్నిశ్చ మేధ్యం భూమిగతం జలమ్ ॥ 43

న దుష్యంతి చ దర్భాశ్చ యజ్ఞేషు చమసా యథా ॥ 44

బ్రాహ్మణులకు రెండు గోవులను దానము చేసి రెండు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తములను చేసికొనవలెను. అతని బంధువులు ఒక దినమంతా ఉపవాసముండి పంచగవ్య శోధన చేసికొనవలెను. అట్లే ఉపవాసము, వ్రతము, స్నానసంధ్యార్చనాదులు, జపహోమాదులు వలన ఆ బ్రాహ్మణులంతా శుద్ధిని పొందుదురు.

ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, భూమి మీద పడిన నీరు అన్నియు పవిత్రమైనవి. అట్లే యజ్ఞమండలి చమసపాత్రలవలె దర్భలు కూడ సదా పవిత్రమైనవి.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే దశమోఽ ధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న పదియవ అధ్యాయము సమాప్తము.

* * *

అథ ఏకాదశోఽ ధ్యాయః

పదకొండవ అధ్యాయము

అభోజ్య భోజన ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము

అమేధ్యరేతో గోమాంసం చాండాలాన్నమథాపి వా ।

యది భుక్తం తు విప్రేణ కృచ్ఛ్రం చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 1

క్షత్రియో వాఽథవైశ్యశ్చేదర్ధకృచ్ఛ్రం చ కాయికం ।

పంచగవ్యం పిబేచ్ఛూద్రో బ్రహ్మకూర్చం పిబేద్ద్విజః ॥ 2

ఏక ద్విత్రి చతుర్గావో దద్యాద్విప్రాద్యనుక్రమాత్ ॥ 3

బ్రాహ్మణుడు అపరిశుద్ధమైన రేతస్సును గాని, గోవుమాంసాన్నిగాని, చండాలుని ఇంటి అన్నాన్ని గాని తినినచో కృచ్ఛ్ర చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరించాలి. దానినే క్షత్రియుడు లేక వైశ్యుడు చేసినచో కాయికమైన అర్ధకృచ్ఛ్రాన్ని (ప్రాజాపత్యాన్ని) ఆచరించాలి. శూద్రుడు వీటిని తినినచో పంచగవ్యాన్ని సేవించాలి. బ్రాహ్మణుడు బ్రహ్మకూర్చాన్ని త్రాగవలెను. పైగా బ్రాహ్మణాది నాలుగు వర్ణాలవారు ఒక్కొక్కరు ఒకటి, రెండు , మూడు, నాలుగు ఆవులను వరుసగా దానము చేయవలెను.

శూద్రాన్నం సూతకస్యాన్నం అభోజ్యస్యాన్నమేవ చ ।
శంకితం ప్రతివిద్ధాన్నం పూర్వోచ్ఛిష్టం తథైవ చ ॥ 4

యది భుక్తం తు విప్రేణ అజ్ఞానాదాపదాఽపి వా ।
జ్ఞాత్వా సమాచరేత్కృచ్ఛ్రం బ్రాహ్మకూర్చం తు పావనమ్ ॥ 5

బ్రాహ్మణుడు అజ్ఞానం వల్లనైన ఆపద సమయంలోనైనా శూద్రుని అన్నాన్ని, సూతకాన్నాన్ని, తినకూడని వాని ఇంట అన్నాన్ని, అనుమానమున్న అన్నాన్ని, నిషిద్ధాన్నాన్ని, పక్కకు పెట్టబడ్డ ఉచ్ఛిష్టాన్ని తిన్నచో తాను తిన్న అన్నము నిషిద్ధమైన అన్నమని తెలిసిన వెంటనే పవిత్రమైన బ్రహ్మకూర్చాన్ని త్రాగి కృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

వ్యాలైర్నకుల మార్జారైరన్నముచ్ఛిష్టితం యదా ।
తిలదర్భోదకైః ప్రోక్ష్య శుద్ధ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 6

పాములు, ముంగిసలు, పిల్లులు, ముట్టుకొన్న అన్నాన్ని నూవులు, దర్భలు ఉన్న నీటిచే ప్రోక్షించినచో ఆ అన్నము పరిశుద్ధమౌతుంది.

శూద్రోఽప్యభోజ్యం భుక్త్వాన్నం పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ।
క్షత్రియో వాఽపి వైశ్యశ్చ ప్రాజాపత్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 7

శూద్రుడు కూడ తినకూడని అన్నాన్ని తింటే పంచగవ్యం తీసికొన్నందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు. అట్లే క్షత్రియుడు కాని వైశ్యుడు కాని అభోజ్యాన్నమును తింటే ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొన్నందువల్ల పరిశుద్ధులౌతారు.

ఏక పంక్త్యుపవిష్టానాం విప్రాణాం సహ భోజనే ।
యద్యేకోఽపి త్యజేత్పాత్రం శేషమన్నం న భోజయేత్ ॥ 8

మోహాద్భుంజీత యస్తత్ర పంక్తావుచ్ఛిష్టభోజనే ।

ప్రాయశ్చిత్తం చరేద్విప్రః కృచ్ఛ్రం సాంతపనం తథా ॥ 9

బ్రాహ్మణులు భోజనము చేస్తున్నప్పుడు ఒకే పంక్తిలో ఉన్నవారిలో ఎవ్వరైనను భోజనమును వదలి మధ్యలోలేచి పోతే అది ఉచ్ఛిష్టాన్నమౌతుంది. కావున ఇతర బ్రాహ్మణులు తరువాత భోజనము చేయరాదు. ఐనా తిండిపైన కల మోహంతో ఆ ఉచ్ఛిష్టాన్నాన్ని తింటే కృచ్ఛ్ర సాంతాపనమనే ప్రాయశ్చిత్తాన్ని వారు చేసికొనవలెను.

పీయూషం శ్వేతలశునం వృంతాకఫలగృంజనే ।
పలాండు వృక్షనిర్యాసాన్ దేవస్వం కవకాని చ ॥ 10

ఉష్ట్రీక్షీరమవిక్షీరమజ్ఞానాద్భుంజతే ద్విజః ।
త్రిరాత్రముపవాసేన పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 11

బ్రాహ్మణుడు పీయూషాన్ని (జున్నుపాలను) ఎల్లిగడ్డను, వంకాయను, ఉల్లిగడ్డను, గాజరగడ్డను, వృక్షము నుండి స్రవించిన కల్లు మొదలగు వాటిని, దేవుని సొత్తును పుట్టగొడుగులను, ఒంటె, మేక పాలను అజ్ఞానం వల్ల తిన్నా, త్రాగినా ఆ బ్రాహ్మణుడు మూడు రాత్రులు ఉపవాసము చేసి పంచగవ్యాన్ని సేవించినందువలన పరిశుద్ధుడౌతాడు.

మండూకం భక్షయిత్వా తు మూషికా మాంసమేవ చ ।
జ్ఞాత్వా విప్రస్త్వహోరాత్రం యావకాన్నేన శుద్ధ్యతి ॥ 12

బ్రాహ్మణుడు కప్ప, ఎలుక మాంసాన్ని తిన్నచో అది వాటి మాంసమని తెలిసిన వెంటనే దినమంతా ఉపవాసముండి యవల అన్నాన్ని తిన్నచో పరిశుద్ధుడౌతాడు.

క్షత్రియశ్చాపి వైశ్యశ్చ క్రియావంతౌ శుచివ్రతౌ ।
తద్గృహేషు ద్విజైర్భోజ్యం హవ్యకవ్యేషు నిత్యశః ॥ 13

క్షత్రియుడు కాని వైశ్యుడు కాని పరిశుద్ధమైన వ్రతములు చేయుచు అగ్నిహోత్రాది క్రియలు చేయుచు ఉన్నట్లైతే వారి ఇంటియందు బ్రాహ్మణుడు భోజనముచేయవచ్చును. యజ్ఞయాగాది సమయములందు శ్రాద్ధమునందును వారిఇంటిలో తప్పక బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయవలెను.

ఘృతం క్షీరం తథా తైలం గుడం తైలేన పాచితం
గత్వా నదీతటే విప్రో భుంజీయాచ్ఛూద్రభాజనే ॥ 14

బ్రాహ్మణుడు శూద్రుని పాత్రలోనున్న నెయ్యి, పాలు, నూనె, బెల్లము, నూనెలో గలించిన

వస్తువులు వీటినన్నిటిని నదీ తీరాన తినవచ్చు.

మద్యమాంసరతం నిత్యం నీచకర్మప్రవర్తకం ।
తం శూద్రం వర్జయేద్విప్రః శ్వపాకమివ దూరతః ॥ 15

ద్విజ శుశ్రూషణరతాన్ మద్యమాంసవివర్జితాన్ ।
స్వకర్మనిరతాన్నిత్యం తాన్శూద్రాన్న త్యజేద్ ద్విజః ॥ 16

మద్యమును త్రాగువాడు, మాంసము తినువాడు, చెడుపనులు చేయువాడగు శూద్రుని శ్వపచుని వలె బ్రాహ్మణుడు దూరముననే ఉంచవలెను. అట్లే బ్రాహ్మణులు మొదలైన ద్విజులయొక్క సేవ చేయువాడు, మద్యము మాంసము వదలి పెట్టినవాడు, తనకై విధించిన కర్మలను శ్రద్ధతో ఆచరించువాడగు శూద్రుని ద్విజుడెన్నడును వదలరాదు.

అజ్ఞానాద్భుంజతే విప్రాః సూతకే మృతకేఽపి వా ।
ప్రాయశ్చిత్తం కథం తేషాం వర్ణే వర్ణే వినిర్దిశేత్ ॥ 17

అయా వర్ణాలవారికి జన్మ సూతకము లేక మృతక సూతకము వచ్చినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు తెలియక వారి ఇంట అన్నము తిన్నచో అతడు ప్రత్యేకమైన ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలెను.

గాయత్ర్యష్ట సహస్రేణ శుద్ధిః స్యాచ్ఛూద్ర సూతకే ।
వైశ్యే పంచ సహస్రేణ త్రిసహస్రేణ క్షత్రియే ॥ 18

బ్రాహ్మణస్య యదా భుంక్తే ద్విసహస్రం తు దాపయేత్ ।
అథవా వామదేవ్యేన సామ్నా చైకేన శుద్ధ్యతి ॥ 19

శూద్రునకు సూతకము వచ్చినప్పుడు ఆ ఇంటియందు బ్రాహ్మణుడు తిన్నచో గాయత్రిని ఎనిమిదివేలు జపింపవలెను. వైశ్యునకు సూతకము వచ్చినప్పుడు అతని ఇంటిలో తింటే ఐదువేల గాయత్రీ జపాన్ని, క్షత్రియునకు సూతకము వచ్చినప్పుడు అతని ఇంట్లో తింటే మూడువేలగాయత్రీజపాన్ని అట్లే సూతక దోషమున్న బ్రాహ్మణుని ఇంట్లోతింటే రెండు వేల గాయత్రీ జపాన్ని లేక వామదేవ్యసామమంత్రజపాన్ని చేయాలి.

శుష్కాన్నం గోరసం స్నేహం శూద్రవేశేణ చాహృతం ।
పక్వం విప్రగృహే భుంక్తే భోజ్యం తం మనురబ్రవీత్ ॥ 20

ఆపత్కాలే తు విప్రేణ భుంక్తే శూద్రగృహే యది ।
మనస్తాపేన శుద్ధ్యేత ద్రుపదాం వా సకృజ్జపేత్ ॥ 21

శూద్రవేషముననున్నవాడు తెచ్చిన ఉప్పుడు బియ్యాన్ని, పాలను, నూనెను బ్రాహ్మణుని ఇంటికి తెచ్చి వండినచో దానిని బ్రాహ్మణుడు తినవచ్చునని మనువు తెలిపెను. అట్లే ఆపద కలిగిన సమయమందు బ్రాహ్మణుడు శూద్రుని ఇంటిలో అన్నము తిన్నచో మనస్తాపము చెందుటవలన పరిశుద్ధుడగును. అట్లే ద్రుపద అను మంత్రాన్ని ఒక్కసారైనా అతడు జపించాలి.

దాసనాపిత గోపాల కులమిత్రార్ధసీరిణః ।
ఏతే శూద్రేషు భోజ్యాన్నా యశ్చాऽऽత్మానం నివేదయేత్ ॥ 22

సేవకుడు, మంగలివాడు, గొల్లవాడు, తన కులానికే ఆత్మీయుడు, బ్రాహ్మణునకు వైశ్యకన్యయందు జన్మించి వైదిక సంస్కారము పొందిన అర్ధసీరి, తనవాడని చెప్పువాడు వీరందరు శూద్రులైనా వారి ఇంట బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయవచ్చును.

శూద్రకన్యా సముత్పన్నో బ్రాహ్మణేన తు సంస్కృతః ।
అసంస్కారాద్భవేద్దాసః సంస్కారాదేవ నాపితః ॥ 23

క్షత్రియాచ్ఛూద్రకన్యాయాం సముత్పన్నస్తు యస్సుతః ।
సగోపాల ఇతి ఖ్యాతో భోజ్యో విప్రైర్న సంశయః ॥ 24

వైశ్య కన్యాసముద్భూతో బ్రాహ్మణేన తు సంస్కృతః ।
సహ్యార్ధిక ఇతి జ్ఞేయో భోజ్యో విప్రైర్న సంశయః ॥ 25

బ్రాహ్మణుని వలన శూద్రకన్యయందు పుట్టి బ్రాహ్మణుని వలన సంస్కారమును పొందినవాడు నాపితుడు. అతడే సంస్కార హీనుడైనచో దాసుడని పిలువబడును. అట్లే క్షత్రియుని వల్ల శూద్ర కన్యయందు పుట్టినవాడు గోపాలుడు. ఇంకను బ్రాహ్మణుని వలన వైశ్యకన్యయందు పుట్టి బ్రాహ్మణుని వలన సంస్కారాన్ని పొందినవాడు ఆర్ధికుడు లేక అర్ధసీరి. వీరి ఇంట బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయవచ్చును.

భాండస్థితమభోజ్యేషు జలం దధి ఘృతం పయః ।
అకామతస్తు యో భుంక్తే ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ॥ 26

తినుటకు తగని వారింటనున్న భాండములందలి నీరు, పెరుగు, నేయి, పాలు మొదలైన వాటిని అనుకొనకుండ తిన్నచో వారు చేసికొనవలసిన ప్రాయశ్చిత్తమిట్లుండును.

బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వైశ్యః శూద్రో వా ఉపసర్పతి ।
బ్రహ్మ కూర్చోపవాసేన యాజ్యవర్ణస్య నిష్కృతిః 27

శూద్రాణాం నోపవాసః స్యాచ్ఛూద్రో దానేన శుద్ధ్యతి ।

బ్రహ్మకూర్చమహోరాత్రం శ్వపాకమపి శోధయేత్ ॥ 28

బ్రాహ్మణుడు, క్షత్రియుడు, వైశ్యుడు, శూద్రుడు, వీరు అభోజ్యాని పాత్రలందున్న జలాదులను స్వీకరిస్తే బ్రహ్మకూర్చోపవాసంతో వారికి ప్రాయశ్చిత్తం కలుగుతుంది. అట్లే శూద్రుడు ఉపవాసము చేయకూడదు. దానము చేసినచో అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. ఒక దినమంతా చేసిన బ్రహ్మ కూర్చోపవాసము శ్వపచుని సైతం పరిశుద్ధుని చేస్తుంది.

గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధి సర్పిః కుశోదకం ।

నిర్దిష్టం పంచగవ్యం చ పవిత్రం పాపశోధనమ్ ॥ 29

ఆవుయొక్క మూత్రము, గోమయము, ఆవుపాలు, ఆవు పెరుగు, గోఘృతము వీటితో నున్న దర్భలు గల నీరు దీనిని పంచగవ్యమని అందురు. ఈ పంచగవ్యము సమస్త పాపములను దూరము చేస్తుంది.

గోమూత్రం కృష్ణవర్ణాయాః శ్వేతాయాశ్చైవ గోమయం ।

పయశ్చ తామ్రవర్ణాయా రక్తాయా గృహ్యతే దధి ॥ 30

కపిలాయా ఘృతం గ్రాహ్యం సర్వం కపిలమేవ వా ।

నల్లని ఆవుయొక్క మూత్రము ప్రశస్తమైంది. తెల్లని ఆవుయొక్క పేడ ప్రశస్తమైంది. రాగి రంగుకల ఆవుయొక్క పాలు గొప్పవి. అట్లే ఎఱ్ఱని ఆవుయొక్క పెరుగు, కపిలవర్ణము కల ఆవుయొక్క నేయి ప్రశస్తమైనది. లేక కపిలవర్ణము కల ఆవుయొక్క పాలు, పెరుగు మూత్రము మొదలైనవి అన్నీ ప్రశస్తమైనవి.

మూత్రమేకపలం దద్యాదంగుష్ఠార్ధం తు గోమయమ్ ॥ 31

క్షీరం సప్తపలం దద్యాత్ దధి త్రిపలముచ్యతే

ఘృతమేకపలం ద.్యాత్ ఫలమేకం కుశోదకమ్ ॥ 32

పంచగవ్యంలో ఉండు గోమూత్రము ఒక పలమెత్తు ఉండవలెను. గోమయము అర అంగుళము (చాలా చిన్నముద్ద) ఉండవలెను. ఏడు పలముల ఆవుపాలు, మూడు పలముల ఆవు పెరుగు, ఒక పలము ఆవు నేయి, ఒక పలము కుశోదకము ఉండవలెను.

గాయత్ర్యాదాయ గోమూత్రం గంధద్వారేతి గోమయమ్ ।

ఆప్యాయస్వేతి చ క్షీరం దధిక్రావ్ణస్తథా దధి ॥ 33

తేజోఽసి శుక్రమిత్యాజ్యం దేవస్యత్వా కుశోదకం ।
పంచగవ్యమృచా పూతం స్థాపయేదగ్నిసన్నిధౌ ॥ 34

గాయత్రీ మంత్రమును చదువుచు గోమూత్రమును, గంధద్వారాం అను మంత్రము చదువుచు గోమయమును, ఆప్యాయస్వ అను మంత్రముచే ఆవుపాలను, దధిక్రాణ్ణో అను మంత్రముచే ఆవు పెరుగును, తేజోఽసి శుక్రమనుచు ఆవు నేతిని, దేవస్యత్వా అను మంత్రము చదువుచు కుశోదకమును గ్రహింపవలెను. ఈ విధముగా మంత్రములచే పవిత్రమైన పంచగవ్యాన్ని హోమాగ్ని దగ్గర ఉంచవలెను.

ఆపోహిష్ఠేతి చాలోడ్య మానస్తోకేతి మంత్రయేత్ ।
సప్తావరాస్తు యే దర్భా అచ్ఛిన్నాగ్రాః శుకత్విషః ॥ 35

ఏతైరుద్ధృత్య హోతవ్యం పంచగవ్యం యథావిధి ।
ఇరావతీ ఇదం విష్ణుర్మానస్తోకే చ శంవతీ ॥ 36

ఏతాభిశ్చైవ హోతవ్యం హుతశేషం పిబేద్ద్విజః ।

హోమాగ్ని దగ్గర పెట్టిన పంచగవ్యాన్ని అంతా ఆపోహిష్ఠామయో అను మంత్రాన్ని చదువుచూ కలియబెట్టవలెను. తరువాత మానస్తోకే అనే మంత్రాన్ని చదువుచు ఏడింటికన్నా ఎక్కువగానున్నవి, కొనలు విరిగి పోనివి, ఆకుపచ్చ రంగుతోనున్నవి (పచ్చివి) ఐన దర్భలచే పంచగవ్యాన్ని తీసుకొని శాస్త్రోక్త విధానమునుసరించి ఇరావతీ, ఇదం విష్ణుః, మానస్తోకే, శంవతీ అను మంత్రాలను చదువుచు హోమము చేయవలెను. ఆ విధముగా హోమము చేయగా మిగిలిన పంచగవ్యాన్ని బ్రాహ్మణుడు త్రాగవలెను.

ఆలోడ్య ప్రణవేనైవ నిర్మథ్య ప్రణవేన తు ॥ 37

ఉద్ధృత్య ప్రణవేనైవం పిబేచ్చ ప్రణవేన తు ।
యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహే తిష్ఠతి దేహినామ్ ॥ 38

బ్రహ్మకూర్చం దహేత్సర్వం యథైవాగ్నిరివేంధనం ।
పవిత్రం త్రిషు లోకేషు దేవతాభిరధిష్ఠితమ్ ॥ 39

వరుణశ్చైవ గోమూత్రే గోమయే హవ్యవాహనః ।
దధ్ని వాయుః సముద్దిష్టః సోమః క్షీరే ఘృతే రవిః ॥ 40

పంచగవ్యాన్ని ఓంకారమునుచ్చరించుచు ఆలోడనమ్ము చేసి, ఓంకారమునుచ్చరించుచు

గిలకొట్టి (మథించి) ఓంకారమునుచ్చరించుచునే ఆ పాత్రను పైకి లేపి ఓంకారము నుచ్చరించుచునే దానిని త్రాగవలెను. బ్రహ్మకూర్చమను పేరుతో ప్రసిద్ధమైన ఈ పంచగవ్యము శరీరము, ఎముకలకు అంటిన పాపాన్ని మానవదేహమందున్న సమస్త పాపమును దహింప జేయును. ఈ పంచగవ్యమందు దేవతలుందురు కావున ముల్లోకములందు ఇది పవిత్రమైంది.

గోమూత్రమున వరుణుడు,గోమయమున అగ్నిదేవుడు, ఆవు పెరుగున వాయుదేవత, గోక్షీరమున చంద్రుడు, గోఘృతమున సూర్యుడు ఉందురు కావున పంచగవ్యము దేవతలకు నిలయమగుచున్నది.

పిబతః పతితం తోయం భాజనే ముఖ నిఃసృతం ।
అపేయం తద్విజానీయాత్ భుక్త్వా చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 41

నీళ్ళు త్రాగుతూ ఉన్నప్పుడు నోటినుండి నీరు జారి జల పాత్రలో పడినచో, ఆ పాత్రలోని నీరు అపవిత్రమౌతుంది. ఐనప్పటికీ ఆ పాత్రలో ఉన్న నీరును త్రాగినచో చాంద్రాయణ వ్రతమునాచరింపవలెను.

కూపే చ పతితం దృష్ట్వా శ్వసృగాలౌ చ మర్కటం ।
అస్థిచర్మాది పతితః పీత్వాఽమేధ్యా అపో ద్విజః ॥ 42

నారం తు కుణపం కాకం విడ్వరాహం ఖరోష్ట్రకం ।
గవయం సౌప్రతీకం చ మాయూరం ఖడ్గకం తథా ॥ 43

వైయాఘ్రమార్క్షం సైంహం వా కూపే యది నిమజ్జతి ।
తడాగస్యాప్యదుష్టస్య పీతం స్యాదుదకం యది ॥ 44

ప్రాయశ్చిత్తం భవేత్పుంసః క్రమేణైతేన సర్వశః ।
విప్రః శుధ్యేత్త్రిరాత్రేణ క్షత్రియస్తు దినద్వయాత్ ॥ 45

ఏకాహేన తు వైశ్యస్తు శూద్రో నక్తేన శుధ్యతి ।

మంచినీటిబావిలో కుక్క, నక్క,కోతి, వంటి జంతువులుగాని ఎముకలు, చర్మము మొదలైనవి పడిపోయినచో ఆ నీరు అపవిత్రమగును. అట్లే బావిలో మానవుని శవము, కాకి, ఊరపంది, గాడిద, ఒంటె, అడవిఎద్దు, ఏనుగు, నెమలి, ఖడ్గమృగము, పులి, సింహము మొదలైనవి పడినచో ఆ నీరును, మలినపడని చెరువులోని నీరును త్రాగినచో చతుర్వర్ణముల వారు ఈ విధముగా ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలెను. బ్రాహ్మణుడు మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండవలెను. క్షత్రియుడు రెండు దినములు, వైశ్యుడు ఒక దినము శూద్రుడు ఒక

రాత్రి మాత్రము ఉపవాసమున్నచో పరిశుద్ధుడగును.

పరపాక నివృత్తస్య పరపాక రతస్య చ ॥ 46

అపచస్య చ భుక్త్వాన్నం ద్విజశ్చాంద్రాయణం చరేత్ ।

పరపాక నివృత్తుడు, పరపాకరతుడు, అపచుడు వీరి ఇంట అన్నము తిన్నచో ఆ బ్రాహ్మణుడు చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరించాలి.

అపచస్య చ యద్దానం దాతురస్య కుతః ఫలం ॥ 47

దాతా పరిగ్రహీతా చ ద్వౌ తౌ నిరయగామినౌ ।

అపచునకు దానమిస్తే ఆ దానమిచ్చినవాడు, ఆ దానం పుచ్చుకొన్నవాడు ఇద్దరూ నరకానికి పోతారు.

గృహీత్వాగ్నిం సమారోప్య పంచ యజ్ఞాన్న నిర్వపేత్ ॥ 48

పరపాక నివృత్తోஉసౌ మునిభిః పరికీర్తితః ।

పంచయజ్ఞాన్ స్వయం కృత్వా పరాన్నేనోపజీవతి ॥ 49

సతతం ప్రాతరుత్థాయ పరపాక రతస్తు సః ।

గృహస్థ ధర్మే యో విప్రో దదాతి పరివర్జితః ॥ 50

ఋషిభిర్ధర్మ తత్వజ్ఞైః అపచః పరికీర్తితః ।

గృహస్థాశ్రమ ధర్మాన్ని అనుసరించి అగ్నిహోత్రాన్ని స్వీకరించినా గృహస్థు తప్పక ఆచరింపవలసిన బ్రహ్మయజ్ఞాది పంచయజ్ఞములను చేయనివాడు పరపాక నివృత్తుడని మునులు చెప్పారు. అట్లే గృహస్థ ధర్మమైన పంచయజ్ఞాలను స్వయంగా ఆచరిస్తున్నా ప్రతి దినము ఉదయము లేవగానే ఇతరుల ఇంట వండిన అన్నము వలన జీవించువాడు పరపాకరతుడు. మరియు గృహస్థాశ్రమ ధర్మాలనన్నిటిని చక్కగా నిర్వర్తించుచున్నను దానం మాత్రం చేయని బ్రాహ్మణుని అపచుడని ధర్మతత్వం తెలిసిన మునులు అందురు.

యుగే యుగే తు యే ధర్మాస్తేషు తేషు చ యే ద్విజాః ॥ 51

తేషాం నిందా న కర్తవ్యా యుగరూపా హి తే ద్విజాః ।

ప్రతియుగమందు ధర్మాలు భిన్నంగా ఉంటాయి. ఆ యా ధర్మాలను ఆచరిస్తూ ద్విజులుంటారు. వారు ఆయా యుగాలకు అనురూపంగా ఉంటారు కావున ధర్మతత్వం తెలియక వారిని నిందించుట ఏ మాత్రము తగదు.

హుంకారం బ్రాహ్మణస్యోక్త్వా త్వంకారం చ గరీయసః ॥ 52
స్నాత్వా తిష్ఠన్నహః శేషమభివాద్య ప్రసాదయేత్ ।
తాడయిత్వా తృణేనాఽపి కంఠే బద్ధ్వాఽపి వాససా ॥ 53
వివాదేనాపి నిర్జిత్య ప్రణిపత్య ప్రసాదయేత్ ।
అవగూహ్య త్వహోరాత్రం త్రిరాత్రం క్షితిపాతనే ॥
అతికృచ్ఛ్రం చ రుధిరే కృచ్ఛ్రోఽభ్యంతరశోణితే ॥ 54

చాల గొప్పవాడైన బ్రాహ్మణుని చీదరించుకొన్నా, (హుంకారం చేసినా) నీవు అని ఏకవచనంతో సంబోధించినా పశ్చాత్తాప పడి తప్పుగా మాట్లాడినందువలన వెంటనే స్నానము చేయవలెను. తరువాత సాయంకాలమగు వరకు ఊరకనే కూర్చొని ఆ బ్రాహ్మణోత్తమునకు నమస్కరించి అతనిని అనునయింపవలెను. అట్టి బ్రాహ్మణోత్తముని గడ్డిపరకతో కొట్టినా. వస్త్రాన్ని మెడలో వేసి బంధించినా, అతనితో తగవుపెట్టుకొని తానే జయించినా, ఆ బ్రాహ్మణోత్తమునకు సాష్టాంగనమస్కారము చేసి అతనిని శాంతింప చేయవలెను. అప్పుడా బ్రాహ్మణోత్తముడు శాంతింపకపోతే ఒక దినమంతా ఉపవాసముండవలెను. అతనిని పొరపాటుననైనా భూమిపై పడవేసినచో మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండవలెను. బ్రాహ్మణోత్తముని భూమిపై పడవేసినప్పుడు రక్తం కారితే అతికృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను లేక రక్తస్రావము పైకి కనిపించకపోతే కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని చేయవలెను.

అతికృచ్ఛ్రమనగా :-

నవాహమతి కృచ్ఛ్రీస్యాత్ పాణి పూరాన్న భోజనః ।
త్రిరాత్రముపవాసః స్యాత్ అతికృచ్ఛ్రః స ఉచ్యతే ॥ 55

తన చేతిలో పట్టినంత మాత్రము అన్నము తినుచూ తొమ్మిది దినములుండవలెను. ఆ తరువాత మూడు రాత్రులు పూర్ణముగా ఉపవాసముండవలెను. అదియే అతికృచ్ఛ్రము.

సర్వేషామేవ పాపానాం సంకరే సముపస్థితే ।
దశసాహస్రమభ్యస్తా గాయత్రీ శోధనం పరమ్ ॥ 56

అనేకమైన పాపాలు చేసి మలినమైన ద్విజుడు పదివేల గాయత్రీ మంత్రాన్ని నియమనిష్ఠలతో చేసినచో అతడు తప్పక పరిశుద్ధి పొందుతాడు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ఏకాదశోఽధ్యాయః ।
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న పదకొండవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః

పన్నెండవ అధ్యాయము

దుఃస్వప్నం యది పశ్యేత్తు వాంతే వా క్షురకర్మణి ।
మైథునే ప్రేత ధూమ్రే చ స్నానమేవ విధీయతే ॥ 1

దుఃస్వప్నమును చూచినప్పుడు, వాంతి చేసికొన్నప్పుడు, క్షౌరం చేయించుకొన్నప్పుడు, మైథునము తరువాత, ప్రేతధూమము తన శరీరము మీద వ్యాపించినప్పుడు స్నానము చేయవలెను.

అజ్ఞానాత్ప్రాశ్య విణ్మూత్రం సురాసంస్పృష్టమేవ చ ।
పునః సంస్కారమర్హంతి త్రయో వర్ణా ద్విజాతయః ॥ 2

అజినం మేఖలా దండో భైక్షాచర్యావ్రతాని చ ।
నివర్తంతే ద్విజాతీనాం పునః సంస్కార కర్మణి ॥ 3

తెలియక మలమూత్రములు త్రాగినా, సురతో కలిసిన దానిని త్రాగినా బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ,వైశ్యులనే ద్విజాతులు తిరిగి ఉపనయన సంస్కారాన్ని చేసికొనవలెను. ఈ విధంగా తిరిగి సంస్కారాన్ని చేసికొను సమయంలో కృష్ణాజినము, మేఖల, దండము, భిక్షాస్వీకారము అనువానిని మరల సమకూర్చుకొనవలెను.

విణ్మూత్రస్య చ శుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ।
పంచగవ్యం తు కుర్వీత స్నాత్వా పీత్వా శుచిర్భవేత్ ॥ 4

తెలియక మలమూత్రములను తీసికొన్నందువలన దాని శుద్ధికై ప్రాజాపత్య వ్రతమునాచరింపవలెను. స్నానముచేసి పంచగవ్యాన్ని తీసికొన్నందువలన అతడు పరిశుద్ధుడగును.

జలాగ్నిపతనే చైవ ప్రవ్రజ్యానాశకేషు చ ।
ప్రత్యావసిత వర్ణానాం కథం శుద్ధిర్విధీయతే ॥ 5

నీటిలో పడ్డప్పుడు, నిప్పులలో పడినప్పుడు, సన్యాసిని తన ధర్మాన్ని నిర్వర్తించకుండా అడ్డుపడినప్పుడు పతితులైనవారు ఏ విధంగా శుద్ధిపొందుతారో తెలుపమని మహర్షులు పరాశరుని అడిగినారు.

ప్రాజాపత్య ద్వయేనైవ తీర్థాభిగమనేన చ ।
వృషైకాదశ దానేన వర్ణాః శుద్ధ్యంతి తే త్రయః ॥ 6

రెండు ప్రాజాపత్య వ్రతాలు చేయుటవల్ల, పుణ్యతీర్థములకు పోవుట వల్ల, పదకొండు వృషభాలను దానం చేయుట వల్ల ఈ మూడు వర్ణములవారు పరిశుద్ధి పొందుతారు.

బ్రాహ్మణస్య ప్రవక్ష్యామి వనం గత్వా చతుష్పథే ।
సశిఖం వపనం కృత్వా ప్రాజాపత్యద్వయం చరేత్ ॥ 7

గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాత్ శుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ।
ముచ్యతే తేన పాపేన బ్రాహ్మణత్వం చ గచ్ఛతి ॥ 8

పతితుడైన బ్రాహ్మణుడు అడవికి పోయి, తరువాత నాలుగు త్రోవలు కలియు కూడలియందు తలవెంట్రుకలనన్నిటిని కొరిగించుకొని రెండు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాల నాచరించాలి. ఆ వ్రతాలనాచరించి సద్బ్రాహ్మణునకు రెండు గోవులను దానంగా ఈయవలెను. అప్పుడే అతని పాపమంతా నశించి బ్రాహ్మణత్వం నిలబడుతుంది.

స్నానాని పంచపుణ్యాని కీర్తితాని మనీషిభిః ।
ఆగ్నేయం వారుణం బ్రాహ్మం వాయవ్యం దివ్యమేవ చ ॥ 9

ఆగ్నేయం భస్మనా స్నానమవగాహ్య తు వారుణం ।
ఆపోహిష్ఠేతి చ బ్రాహ్మం వాయవ్యం గోరజః స్మృతమ్ ॥ 10

యత్తు సాతపవర్షేణ స్నానం తద్దివ్యముచ్యతే ।
తత్ర స్నాత్వా తు గంగాయాం స్నాతో భవతి మానవః ॥ 11

విద్వాంసులు ఆగ్నేయము, వారుణము, బ్రాహ్మము, వాయవ్యము, దివ్యమనిఐదు విధములైన స్నానాలను పేర్కొంటున్నారు. ఆగ్నేయస్నానమనగా భస్మముచే చేయునది. నీటిలో చేయు స్నానము వారుణము. అపోహిష్ఠామయోభువః మొదలైన మంత్రములచే చేయునది బ్రాహ్మము. గోధూళిచే సాయం ప్రాతస్సమయములందు జరుగునది వాయవ్యము. ఇక ఎండతో కలిసి వర్షము పడుతున్నప్పుడు చేయునది దివ్యము. ఈ దివ్యస్నానము వలన మానవుడు గంగా స్నానఫలితమును పొందుచున్నాడు.

స్నాతుం యాంతం ద్విజం సర్వే దేవాః పితృగణైః సహ ।
వాయుభూతాస్తు గచ్ఛంతి తృషార్తాః సలిలార్థినః ॥ 12

నిరాశాస్తే నివర్తంతే వస్త్ర నిష్పీడనే కృతే ।
తస్మాన్న పీడయేద్వస్త్రమకృత్వా పితృతర్పణమ్ ॥ 13

ద్విజుడు స్నానము చేయుటకై జలాశయానికి పోవుచున్నప్పుడు అతనివెంట దేవతలు, పితృగణము దప్పితో వాయురూపమున పోదురు. ఆ ద్విజుడు స్నానము చేసిన తరువాత ధరించిన వస్త్రాన్ని పిండినచో ఆ దేవతలు, పితృగణము నిరాశపడి వెనుకకు పోయెదరు. కావున స్నానము చేసి పితృతర్పణము చేయక వస్త్రమును పిండరాదు.

రోమకూపేష్వవస్థాప్య యస్తిలైస్తర్పయేత్పితౄన్ ।
తర్పితాస్తేన తే సర్వే రుధిరేణ మలేన చ ॥ 14

అవధూనోతి యః కేశాన్ స్నాత్వా ప్రస్రవతో ద్విజః ।
ఆచామేద్వా జలస్థోఽపి స బాహ్యః పితృదైవతైః ॥ 15

స్నానము చేసి తన శరీరంపై నూవులు రాచుకొని, పిండి ఆ నూవులచే పితృ దేవతలకు తర్పణము చేసినచో రక్తముచే, మలముచే పితృతర్పణము చేసినట్లగును. అట్లే స్నానము చేసిన తరువాత నీరు కారుచున్న తన కేశములను విదిలింపరాదు. నీటియందే ఉండి ఆచమనము కూడ చేయరాదు. ఆవిధముగా చేసినచో అతడు దేవ పితృకార్యముల నుండి బహిష్కృతుడగును.

శిరః ప్రావృత్య కంఠం వా ముక్త కక్ష శిఖోఽపి వా ।
వినా యజ్ఞోపవీతేన ఆచాంతోఽప్యశుచిర్భవేత్ ॥ 16

శిరస్సునిండా లేక కంఠం వరకు బట్టను కప్పుకొని శిఖను ధోవతి యొక్క ముడిని, విడిచిపెట్టి యజ్ఞోపవీతం లేకుండా ఉన్నవాడు ఆచమనము చేసినను పవిత్రము కానేరడు.

జలే స్థలస్థో నాఽచామే జ్జలస్థశ్చేద్బహిః స్థలే ।
ఉభే స్పృష్ట్వా సమాచామేదుభయత్ర శుచిర్భవేత్ ॥ 17

తీరమందు కూర్చొని నీటిలో, నీటిలో కూర్చొని తీరమందు ఆచమనము చేయకూడదు. కాని నీటిని స్థలమును రెండిటిని స్పృశించి ఆచమనము చేసినచో అంతర్బహిఃస్థలములందు ఉభయత్ర శుచియగును.

స్నాత్వా పీత్వా క్షుతే సుప్తే భుక్త్వా రథ్యోపసర్పణే ।
ఆచాంతః పునరాచామేత్ వాసో విపరిధాయ చ ॥ 18

స్నానము చేసిన తరువాత, నీరు త్రాగిన తరువాత, తుమ్మిన తరువాత, నిద్రబోయి లేచిన తరువాత, భోజనము చేసిన తరువాత, మార్గమందు నడచి వచ్చిన తరువాత, వస్త్రము ధరించిన తరువాత మరల అచమనము చేయవలెను.

క్షుతే నిష్ఠీవనే చైవ దంతోచ్ఛిష్టే తథాఽనృతే ।

పతితానాం చ సంభాషే దక్షిణం శ్రవణం స్పృశేత్ ॥ 19

తుమ్మిన తరువాత, ఉమ్మివేసిన తరువాత, దంతములను ముట్టుకొన్న తరువాత, అబద్ధమడిన తరువాత, పతితులతో మాట్లాడిన తరువాత కుడి చెవిని తాకవలెను.

భాస్కరస్య కరైః పూతం దివా స్నానం ప్రశస్యతే ।

అప్రశస్తం నిశి స్నానం రాహోరన్యత్ర దర్శనాత్ ॥ 20

సూర్యుని కిరణములు తగులుతుండగా చేసిన స్నానము ప్రశస్తమైనది. చంద్రగ్రహణ సమయమున తప్ప రాత్రియందు స్నానము చేయుట తగనిది.

మరుతో వసవో రుద్రా ఆదిత్యాశ్చాథ దేవతాః ।

సర్వే సోమే ప్రలీయంతే తస్మాద్దానం తు సంగ్రహే 21

చంద్రగ్రహణ సమయమందు సప్తమరుద్దేవతలు, అష్ట వసువులు, ఏకాదశ రుద్రులు, ద్వాదశాదిత్యులు, ఇంకను మిగిలిన దేవతలందరు చంద్రుని ఆశ్రయించి యుందురు. కావున ఆ సమయంలో దానం చేయుట చాలా గొప్పది.

ఖలయజ్ఞే వివాహే చ సంక్రాంతౌ గ్రహణే తథా ।

శర్వర్యాం దానమస్త్యేవ నాన్యత్ర తు విధీయతే ॥ 22

పుత్రజన్మని యజ్ఞే చ తథా చాత్యయ కర్మణి ।

రాహోశ్చ దర్శనే దానం ప్రశస్తం నాన్యథా నిశి ॥ 23

ఖలయజ్ఞంలో వివాహంలో, సంక్రాంతి సమయంలో, చంద్ర గ్రహణ సమయంలో రాత్రిపూట దానము చేయవచ్చును. కాని ఇతర సమయములందు రాత్రి దానము కూడదు. అట్లే పుత్రుడు పుట్టినప్పుడు, యజ్ఞసమయమున, మరణించిన సమయంలో, చంద్రగ్రహణ సమయంలో రాత్రి దానము ప్రశస్తమైనది. కాని ఇతర సమయములందు రాత్రి దానము చేయరాదు.

మహానిశా తు విజ్ఞేయా మధ్యస్థం ప్రహరద్వయమ్ ।

ప్రదోషపశ్చిమౌ యామౌ దినవత్ స్నానమాచరేత్ ॥ 24

రాత్రియందు మధ్యలోనున్న రెండు జాములను మహానిశ అని అందురు. ప్రదోష సమయమున పశ్చిమ యామమున పగటిపూట చేసినట్లు స్నానము చేయవలెను.

చైత్యవృక్షశ్చితిః యూపః చాండాలః సోమవిక్రయీ ।
ఏతాంస్తు బ్రాహ్మణః స్పృష్ట్వా సవాసః జలమావిశేత్ ॥ 25

చనిపోయిన స్థలమందలి వృక్షము, చితి, శవము, చండాలుడు సోమరసాన్ని అమ్మినవాడు వీరిని బ్రాహ్మణుడు తగిలితే వెంటనే తాను కట్టుకొన్న వస్త్రములతో స్నానాన్ని చేయాలి.

అస్థి సంచయనాత్పూర్వం రుదిత్వా స్నానమాచరేత్ ।
అంతర్దశాహే విప్రస్య హ్యూర్ధ్వమాచమనం స్మృతమ్ ॥ 26

అస్థి సంచయనము చేయకముందు మృతుని గూర్చి ఏడ్చినప్పుడు స్నానము చేయవలెను. దశాహము తరువాత బ్రాహ్మణుడు ఆచమనము మాత్రము చేసిన చాలును.

సర్వం గంగా సమం తోయం రాహుగ్రస్తే దివాకరే ।
సోమగ్రహే తథైవోక్తం స్నాన దానాది కర్మసు ॥ 27

సూర్య, చంద్రగ్రహణములప్పుడు నీరంతయు గంగాజలముతో సమానముగా ఉండును. అందువలన ఆ సమయంలో స్నానము, దానము మొదలైన పుణ్యకర్మలు చేయవలెను

కుశైః పూతం భవేత్ స్నానం కుశేనోపస్పృశేద్ద్విజః ।
కుశేన చోద్ధృతం తోయం సోమపాన సమం భవేత్ ॥ 28

దర్భలచే పవిత్రమైన నీటిచే స్నానము చేయవలెను. అట్లే బ్రాహ్మణుడు దర్భలచె పవిత్రమైన నీటిని ఆచమనము చేయవలెను. దర్భలతో నున్న నీరు సోమరసంతో సమానమైనది.

అగ్నికార్యాత్పరిభ్రష్టాః సంధ్యోపాసనవర్జితాః ।
వేదం చైవానధీయానాః సర్వే తే వృషలాః స్మృతాః ॥ 29

తస్మాత్ వృషలభీతేన బ్రాహ్మణేన విశేషతః ।
అధ్యేతవ్యోఽప్యేకదేశో యదిసర్వం న శక్యతే ॥ 30

అగ్నికార్యమును, సంధ్యావందనాన్ని ఆచరింపక వేదాధ్యయనము చేయక ఉండు బ్రాహ్మణులందరు 'వృషలులు' గా చెప్పబడుతారు. అందువల్ల తాను వృషలుడు కాకుండా ఉండుటకై బ్రాహ్మణుడు వేదాన్ని అధ్యయనము చేయాలి. సమస్త వేదాన్ని అధ్యయనము

చేయుటకు వీలులేకపోతే వేదమందలి ఒక భాగాన్నైనా తప్పక అధ్యయనము చేయవలెను.

శూద్రాన్న రసపుష్టస్య అధీయమానస్య నిత్యశః ।
జపతో జుహ్వతో వాఽపి గతిరూర్ధ్వా న విద్యతే ॥ 31

శూద్రుని అన్నాన్ని తింటూ బ్రతుకుతున్న బ్రాహ్మణుడు ప్రతిదినము వేదాన్ని అధ్యయనం చేస్తున్నా, గాయత్రీజపాన్ని, హోమాన్ని చేయుచున్నా అతనికి ఊర్ధ్వలోకములు లభింపవు.

శూద్రాన్నం శూద్రసంపర్కం శూద్రేణ తు సహాసనమ్ ।
శూద్రాత్ జ్ఞానాగమశ్చాపి జ్వలంతమపి పాతయేత్ ॥ 32

యః శూద్ర్యా పాచయేదన్నం శూద్రీ చ గృహమేధినీ ।
వర్జితః పితృదేవేభ్యో రౌరవం యాతి స ద్విజః ॥ 33

మృతసూతకపుష్టాంగం ద్విజం శూద్రాన్నభోజినం ।
అహం తన్న విజానామి కాం కాం యోనిం గమిష్యతి ॥ 34

శూద్రుని అన్నాన్ని తినువాడు, శూద్రునితో కలసి ఉండువాడు, శూద్రునితో కలసి కూర్చొనువాడు, శూద్రుని దగ్గర జ్ఞానమును పొందువాడు, అగు బ్రాహ్మణుడు ఎంత పరిశుద్ధముగా నున్నా అతడు పతితుడగును. అట్లే శూద్ర స్త్రీ వండిన అన్నాన్ని తినువాడు, శూద్రస్త్రీని వివాహము చేసికొన్నవాడగు బ్రాహ్మణుని పితృదేవతలు వదలిపెట్టినందువలన అతడు రౌరవమనే నరకానికి పోతాడు. అట్లే సూతకాన్నాన్ని తిని జీవించువాడు, శూద్రాన్నాన్ని తినువాడగు బ్రాహ్మణుడు ఏయే జన్మలు పొందుతాడో నాకు కూడ తెలియదని పలికెను.

గృధ్రో ద్వాదశజన్మాని దశజన్మాని సూకరః ।
శ్వయోనౌ సప్తజన్మాని ఇత్యేవం మనురబ్రవీత్ ॥ 35

అతడు పన్నెండు జన్మలు గద్దగా, పది జన్మలు పందిగా, ఏడు జన్మలు కుక్కగా పుట్టుతాడని మనువు తెలిపెను.

దక్షిణార్థం తు యో విప్రః శూద్రస్య జుహుయాద్ధవిః ।
బ్రాహ్మణస్తు భవేచ్ఛూద్రః శూద్రస్తు బ్రాహ్మణో భవేత్ ॥ 36

డబ్బుకు ఆశపడి శూద్రునితో హోమం చేయిస్తే ఆ బ్రాహ్మణుడు శూద్రుడౌతాడు. ఆ శూద్రుడు బ్రాహ్మణుడౌతాడు.

మౌనవ్రతం సమాశ్రిత్య ఆసీనో న వదేద్ద్విజః ।
భుంజానో హి వదేద్యస్తు తదన్నం పరివర్జయేత్ ॥ 37

అర్ధభుక్తే తు యో విప్రస్తస్మిన్ పాత్రే జలం పిబేత్
హతం దైవం చ పిత్ర్యం చ ఆత్మానం చోపఘాతయేత్ ॥ 38

భుంజానేషు చ విప్రేషు యోఽగ్రే పాత్రం విముంచతి ।
స మూఢః స చ పాపిష్ఠః బ్రహ్మఘ్నః స ఖలూచ్యతే ॥ 39

భోజనేషు చ తిష్ఠత్సు స్వస్తి కుర్వంతి యే ద్విజాః ।
న దేవాస్తృప్తిమాయాంతి నిరాశాః పితరస్తథా ॥ 40

అస్నాత్వా వై న భుంజీత తథైవాగ్నిమపూజ్య చ ।
న పర్ణపృష్ఠే భుంజీత రాత్రౌ దీపం వినా తథా ॥ 41

భోజనము చేయుచున్నప్పుడు ఎట్టి మాటలు మాట్లాడరాదు. భోజనము చేస్తూ మాట్లాడుతూ ఉంటే ఆ పంక్తియందున్నవారు భోజనాన్ని వదిలిపెట్టి లేచిపోవలెను. బ్రాహ్మణుడు సగం భోజనం చేసి ఆ పాత్రలోనే నీరు త్రాగితే? అతడు చేసిన దైవకర్మలు, పితృకర్మలు, అన్నియు నశించిపోతాయి. అట్లే తనను కూడ చెడగొట్టుకొన్నట్లౌతాడు. ఇతర బ్రాహ్మణులు భోజనము చేయుచున్నప్పుడు తాను భుజించిన భోజన పాత్రను తీసికొని పోవువాడు మూర్ఖుడు, పాపి, పైగా బ్రహ్మహత్య చేసినవాడౌతాడు. అదే విధంగా ఇతర బ్రాహ్మణులు భోజనము చేస్తూ ఉండగా నీకు మేలు (స్వస్తి) కలగాలని యజమానితో అంటే దేవతలకు తృప్తి కలగదు. పితృదేవతలకు కూడ నిరాశకలుగుతుంది. అట్లే అందరు తిన్న తరువాతనే స్వస్తి వాక్యమును పలుకవలెను. ఇంకా స్నానం చేయకుండా, అగ్నికార్యం చేయకుండా తినకూడదు. విస్తరిని తిరగవేసి దానిపై తినకూడదు. అట్లే రాత్రిపూట దీపం లేకుండా తినరాదు.

గృహస్థస్తు దయాయుక్తో ధర్మమేవాను చింతయేత్ ।
పోష్య వర్గార్థ సిద్ధ్యర్థం న్యాయవర్తీ స బుద్ధిమాన్ ॥ 42

న్యాయోపార్జిత విత్తేన కర్తవ్యం హ్యాత్మరక్షణం ।
అన్యాయేన తు యో జీవేత్సర్వ కర్మ బహిష్కృతః ॥ 43

గృహస్థుడైనవాడు దయకలిగి ఎల్లప్పుడు ధార్మికబుద్ధి కలిగియుండవలెను. తన భార్యాబిడ్డలను, సేవకులను పోషించుకొనుటకు అతడు న్యాయమార్గమున నడుచుకొనవలెను.

మానవుడు న్యాయముగా సంపాదించిన ధనము చేతనే తనను రక్షించుకొనవలెను. అన్యాయమైన కర్మలు చేస్తూ బ్రతికేవాడు సమస్త కర్మల నుండి బహిష్కరింపబడును.

అగ్నిచిత్ కపిలా సత్రీ రాజా భిక్షుర్మహోదధిః ।
దృష్టమాత్రాః పునంత్యేతే తస్మాత్పశ్యేత్తు నిత్యశః ॥ 44

అరణిం కృష్ణమార్జారం చందనం సుమణిం ఘృతం ।
తిలాన్ కృష్ణాజినం ఛాగం గృహే చైతాని రక్షయేత్ ॥ 45

అగ్ని కార్యాన్ని చేయువాడు, కపిలగోవు, సత్రయాగము చేయువాడు, రాజు, భిక్షకుడు, మహాసముద్రము వీటిని చూచినంత మాత్రాన మానవులు పవిత్రులౌతారు. కావున ప్రతిదినము వీటిని చూడవలెను. అట్లే అరణి, నల్లపిల్లి, చందనము, మంచిమణి, నెయ్యి, నూవులు, కృష్ణాజినము. మేక ఇవి అన్నియు బ్రాహ్మణుని ఇంటిలో ఉండదగినవి.

గవాం శతం సైకవృషం యత్ర తిష్ఠత్యయంత్రితః ।
తత్క్షేత్రం దశగుణితం గోచర్మ పరికీర్తితమ్ ॥ 46

బ్రహ్మహత్యాదిభిర్మర్త్యో మనోవాక్కాయకర్మభిః ।
ఏతద్గోచర్మదానేన ముచ్యతే సర్వకిల్బిషైః ॥ 47

వంద ఆవులు ఒక వృషభము యథేచ్ఛగా తిరుగగలిగిన స్థలానికి పదిరెట్లు ఉన్న క్షేత్రాన్ని గోచర్మ అని అంటారు. ఈ గోచర్మ పరిణామం గల క్షేత్రాన్ని త్రికరణశుద్ధిగా దానం చేస్తే బ్రహ్మహత్యాది పాపాలే కాక ఇతర పాపాలన్నీ నశిస్తాయి.

కుటుంబినే దరిద్రాయ శ్రోత్రియాయ విశేషతః ।
యద్దానం దీయతే తస్మై తద్దానం శుభకారకమ్ ॥ 48

వాపీ కూపతటాకాద్యైః వాజపేయశతైర్మఖైః ।
గవాం కోటిప్రదానేన భూమి హర్తా న శుద్ధ్యతి ॥ 49

సంతానమధికముగా ఉన్నవాడు, పరమదరిద్రుడు విశేషించి శ్రోత్రియుడైన వానికి చేసిన దానము చాల గొప్పది. అది సమస్త మంగళములను కలిగిస్తుంది. దానం చేసిన భూమిని అపహరించి అనేకమైన బావులు, దిగుడు బావులు, తటాకములు మొదలైనవి నిర్మించినా కోటి ఆవులను దానం చేసినా అతని పాపం తొలగిపోదు. అందువల్ల దేవాలయాలకు బ్రాహ్మణులకు దానం చేసిన భూమిని ఎట్టి స్థితిలోను అపహరింపరాదు.

అష్టాదశ దినాదర్వాక్ స్నానమేవ రజస్వలా ।
అత ఊర్ధ్వం త్రిరాత్రం స్యాదుశనా మునిరబ్రవీత్ ॥ 50

యుగం యుగద్వయం చైవ త్రియుగం చ చతుర్యుగం ।
చండాల సూతికోదక్యా పతితానామధః క్రమాత్ ॥ 51

తతః సన్నిధిమాత్రేణ సచైలం స్నానమాచరేత్ ।
స్నాత్వావలోకయేత్సూర్యమజ్ఞానాత్ స్పృశతే యది ॥ 52

మొదటిసారి రజస్వలయైన స్త్రీ పదునెనిమిది దినాల తర్వాత స్నానము చేయాలి ఆ తరువాత మూడు రాత్రుల తరువాత స్నానము చేయవలెనని శుక్రాచార్యులు తెలిపెను. 4 8, 12, 16 దినములు వరుసగా చండాలుడు, ప్రసూతయైన స్త్రీ, రజస్వల, పతితుడు వీరి సమీపమునున్నచో తానుకట్టుకొన్న వస్త్రముతో స్నానము చేయవలెను. తెలియక వారిని ముట్టుకొన్నచో స్నానము చేసిన తరువాత సూర్యదర్శనము చేసికొనవలెను. దానివలన ఆ స్త్రీ పరిశుద్ధురాలౌతుంది.

విద్యమానేషు హస్తేషు బ్రాహ్మణో జ్ఞానదుర్బలః ।
తోయం పిబతి వక్త్రేణ శ్వయోనౌ జాయతే ధ్రువమ్ ॥ 53

జ్ఞానము లేని బ్రాహ్మణుడు తనకు చేతులున్నా చేతుల సహాయము తీసికొనక నోటితో నీరు త్రాగినచో అతడు కుక్కగా జన్మించును.

యస్తు క్రుద్ధః పుమాన్ బ్రూయాత్ జాయాయాస్తు అగమ్యతామ్ ।
పునరిచ్ఛతి చేదేనాం విప్రమధ్యే తు శ్రావయేత్ ॥ 54

శ్రాంతః క్రుద్ధస్తమోంధో వా క్షుత్పిపాసా భయార్దితః ।
దానం పుణ్యమకృత్వా వా ప్రాయశ్చిత్తం దినత్రయమ్ ॥ 55

ఉపస్పృశేత్ త్రిషవణం మహానద్యుపసంగమే ।
చీర్ణాంతే చైవ గాం దద్యాత్ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేద్దశ ॥ 56

పురుషుడు కోపంతో తన భార్యను కులట అని తిట్టి, కోపము తగ్గిన తరువాత తన భార్యను స్వీకరింపదలచినచో, తాను చేసిన తప్పును బ్రాహ్మణులముందు ఒప్పుకొనవలెను. అలసిపోయి కోపగించినా, అజ్ఞానముతో ప్రవర్తించినా, ఆకలి, దప్పి, భయములచే బాధపడినా, దానము చేయకపోయినా అతడు మూడు దినములు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. అట్లే

మహానదుల సంగమమందు మూడు పూటలు స్నానము చేసి ప్రాయశ్చిత్తానంతరము బ్రాహ్మణునకు గోదానము చేసి పదిమంది బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను.

దురాచారస్య విప్రస్య నిషిద్ధాచరణస్య చ

అన్నం భుక్త్వా ద్విజః కుర్యాద్దినమేకమభోజనమ్ ॥ 57

దురాచారుడు, నిషిద్ధమైన కార్యములు చేయు బ్రాహ్మణుని ఇంట అన్నము తిన్న బ్రాహ్మణుడు ఒక దినమంతయు ఉపవాసముండవలెను.

సదాచారస్య విప్రస్య తథా వేదాంగవేదినః ।

భుక్త్వాన్నం ముచ్యతే పాపాదహోరాత్రాంతరాన్నరః ॥ 58

సదాచారవంతుడు, వేదవేదాంగ తత్త్వములు తెలిసిన బ్రాహ్మణుని ఇంట అన్నము తిన్నచో ఒక దినము లోపల పాపములకన్నిటికి దూరముగును.

ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టమధోచ్ఛిష్టం అంతరిక్షమృతౌ తథా ।

కృచ్ఛ్ర త్రయం ప్రకుర్వీత అశౌచమరణే తథా ॥ 59

కృచ్ఛ్రం దైవయుతం చైవ ప్రాణాయామ శతద్వయం ।

పుణ్యతీర్థే చార్ద్రశిరాః స్నానం ద్వాదశ సంఖ్యయా ॥ 60

ద్వియోజనం తీర్థయాత్రా కృచ్ఛ్రమేకం ప్రకల్పితమ్ ।

ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టము, అధోచ్ఛిష్టము, అంతరిక్షమందు చనిపోయినప్పుడు, అశౌచసమయమున మరణము కలిగినప్పుడు వారి ఇంట అన్నాన్ని తిన్నవాడు కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, పదివేల గాయత్రీమంత్రజపాన్ని, రెండు వందల ప్రాణాయామాల్ని, పన్నెండు పర్యాయములు తలనిండా పుణ్యతీర్థ స్నానాన్ని చేయవలెను.

రెండు యోజనముల వరకు (సుమారు 20 కిలోమీటర్లు) పుణ్యతీర్థమునకు నడచిపోతే దానిని కృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తమంటారు.

గృహస్థః కామతః కుర్యాద్రేతసః స్ఖలనం యది ॥ 61

సహస్రం తు జపేద్దేవ్యాః ప్రాణాయామైస్త్రిభిః సహ ।

గృహస్థుడు తెలిసి రేతఃస్ఖలనము చేసికొన్నప్పుడు మూడు మార్లు ప్రాణాయామములు చేసి వేయి పర్యాయములు గాయత్రీ మంత్రజపాన్ని చేయాలి.

చతుర్వేద్యోపపన్నస్తు విధివత్ బ్రహ్మఘాతకే ॥ 62

సముద్రసేతుగమనం ప్రాయశ్చిత్రం సమాదిశేత్ ।
సేతుబంధపథే భిక్షాం చాతుర్వర్ణ్యాత్ సదాచరేత్ ॥ 63

వర్జయిత్వా వికర్మస్థాన్ ఛత్రోపనహ వర్జితః ।
అహం దుష్కృతకర్మా వై మహాపాతక కారకః ॥ 64

గృహ ద్వారేషు తిష్ఠామి భిక్షార్థీ బ్రహ్మఘాతకః ।
గోకులేషు వసేచ్చైవ గ్రామేషు నగరేషు చ ॥ 65

తపోవనేషు తీర్థేషు నదీ ప్రస్రవణేషు చ ।
ఏతేషు ఖ్యాపయన్నేవం పుణ్యాం గత్వా తు సాగరమ్ ॥ 66

దశయోజన విస్తీర్ణం శతయోజనమాయతమ్ ।
రామచంద్ర సమాదిష్టం నలసంచయ సంచితమ్ ॥ 67

సేతుం దృష్ట్వా సముద్రస్య బ్రహ్మహత్యాం వ్యపోహతి ।
సేతుం దృష్ట్వా విశుద్ధాత్మా త్వవగాహేత సాగరమ్ ॥ 68

నాలుగు వేదాలను సలక్షణంగా చదువుకున్నా బ్రాహ్మణుని చంపినచో సముద్రసేతుగమన ప్రాయశ్చిత్రాన్ని చేసికోవలెను. ఆ ప్రాయశ్చిత్తమున సేతు బంధము యొక్క మార్గంలోనిలుచుండి ఛత్రము, చెప్పులు లేక చెడు పనులు చేయుచున్న వారిని వదలిపెట్టి నాలుగు వర్ణముల వారి దగ్గర భిక్షనడుగుకొనవలెను. వారితో అయ్యా నేను బ్రాహ్మణుని చంపినవాడను, మహాపాతకమును చేసిన దుర్మార్గుడను. మీ ఇంటికి భిక్షకై వచ్చినానని తన దోషాన్ని అందరికి చెప్పుకొంటూ భిక్షనడుగుకొనవలెను. అతడు గోకులమందు కాని, గ్రామమందుకాని, నగరమందుకాని, తపోవనములందుకాని, పుణ్యతీర్థములందుకాని, నదీతీరములందుకాని నివసింపవలెను.

ఈ విధముగా తాను చేసిన తప్పును అందరకు చెప్పుకొనుచు పుణ్యప్రదమైన సముద్రసేతువు దగ్గరకు పోవలెను. ఆ సేతువును శ్రీరామచంద్రుని యొక్క ఆజ్ఞపై నలుడు నిర్మించినాడు. అది పదియోజనముల వెడల్పుతో వందయోజనముల పొడవుతో ఉన్నది. అట్టి సేతువును చూచినంత మాత్రమున బ్రహ్మహత్యా పాతకము తొలగిపోవును. అట్టి సేతుబంధనమును చూచి పరిశుద్ధుడై సముద్రమున స్నానము చేయవలెను.

యజేత వాఽశ్వమేధేన రాజా తు పృథివీ పతిః ।

పునః ప్రత్యాగతో వేశ్మ వాసార్థముపసర్పతి ॥ 69

సపుత్రః సహభృత్యశ్చ కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనమ్ ।

గాశ్చైవైకశతం దద్యాచ్చాతుర్విద్యేషు దక్షిణా ॥ 70

బ్రాహ్మణానాం ప్రసాదేన బ్రహ్మహా తు విపద్యతే ।

భూమిని పరిపాలించు రాజు బ్రాహ్మణహత్యను చేసినచో అశ్వమేధయాగమును కూడ చేయవలెను. సముద్రసేతుగమనము తరువాత ఇంటికి తిరిగివచ్చి తన ఇంటిలోనే నివసింపవచ్చును. అటు పిమ్మట తన పుత్రులు సేవకులతో కలిసి బ్రాహ్మణులకు భోజనమును పెట్టవలెను. భోజనానంతరము నాలుగు వేదములందు పారంగతులైన బ్రాహ్మణులకు వంద గోవులను దక్షిణగా ఇవ్వవలెను.

ఈ విధముగా చేసినందువలన బ్రాహ్మణుల యొక్క అనుగ్రహము వలన అతడు చేసిన బ్రహ్మహత్యాపాపము తొలగిపోవును.

వింధ్యాదుత్తరతో యస్య సంవాసః పరికీర్తితః ॥ 71

పరాశరమతం తస్య సేతుబంధస్య దర్శనాత్ ।

వింధ్యపర్వతమునకుత్తరమున నున్నవారే బ్రాహ్మణహత్యచేసినప్పుడు సేతుబంధాన్ని దర్శించి తరింతురని పరాశరుని అభిప్రాయము. అనగా ఇది కూడ ఒక ప్రాయశ్చిత్తము. (కావున వింధ్యను దాటి సముద్రము వరకు నడిచి వచ్చి సేతుబంధాన్ని చూచుట అనగా కొన్ని వేలకిలో మీటర్లు ప్రయాణము చేసి ఎన్నో వ్యయప్రయాసలనోర్చుకొనుట పుణ్య కార్యమనిపించుకొంటుంది).

సవనస్థాం స్త్రియం హత్వా బ్రహ్మహత్యావ్రతం చరేత్ ॥ 72

గర్భవతియైన స్త్రీని చంపినచో బ్రహ్మహత్య చేసిన పాపము కలుగుతుంది. కావున గర్భవతిని చంపినవాడు బ్రహ్మహత్యా ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలసి యుంటుంది.

సురాపశ్చ ద్విజః కుర్యాన్నదీం గత్వా సముద్రగామ్ ।

చాంద్రాయణే తతశ్చీర్ణం కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనమ్ ॥ 73

అనడుత్సహితాం గాం చ దద్యాద్విప్రేషు దక్షిణామ్ ।

బ్రాహ్మణుడు సురను త్రాగితే సముద్రమును చేరుచున్న జీవనదికి పోయి, స్నానము

చేసి, చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరింపవలెను. తరువాత బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టి సద్బ్రాహ్మణునకు ఒక ఆవును ఒక ఎద్దును జతగా దక్షిణ ఈయవలెను.

సురాపానం సకృత్కృత్వా అగ్నివర్ణాం సురాం పిబేత్ ॥ 74

స పావయేదిహాత్మానం ఇహ లోకే పరత్ర చ ।

ఒక మారు సురాపానం చేస్తే అగ్నివంటి సురను అనగా కాలుచున్న సురను ప్రాయశ్చిత్తంగా త్రాగాలి. దాని వలన తాను పవిత్రుడై ఇహపరలోకములందు పవిత్రుడగుచున్నాడు.

అపహృత్య సువర్ణం తు బ్రాహ్మణస్య తతః స్వయమ్ ॥ 75

గచ్ఛేన్ముశలమాదాయ రాజానం స్వవధాయ తు ।

హతః శుద్ధిమవాప్నోతి రాజ్ఞాఽసౌ ముక్త ఏవ చ ॥ 76

కామమస్తు కృతం యత్స్యాన్నాన్యథా వధమర్హతి ।

బ్రాహ్మణుని ఇంటిలో ఉన్న బంగారాన్ని అపహరిస్తే పశ్చాత్తాపంతో భుజముపై రోకలిని పెట్టుకొని రాజు దగ్గరకు పోయి రాజుతో తాను చేసిన దొంగతనమును తెలిపి అయ్యా! పాపం చేసిన నన్ను వధించండి అని నివేదించుకొనవలెను. అప్పుడు రాజు అతనిని వధిస్తే అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. కానీ తెలియక దొంగతనం చేస్తే రాజుకు తన దోషాన్ని తెలుపుకొని తగిన దండనను మాత్రము పొందవలెను. అప్పుడతడు వధార్హుడు కాజాలడు

ఆసనాచ్ఛయనాద్యానాత్ సంభాషాత్సహ భోజనాత్ ॥ 77

సంక్రమంతీహ పాపాని తైలబిందురివాంభసి ।

చాంద్రాయణం యావకం చ తులాపురుష ఏవ చ ॥

గవాం చైవానుగమనం సర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ 78

ప్రక్కన కూర్చున్నందువల్ల, కలిసి పడుకొన్నందువల్ల, ఒకే బండిలో కలిసి ప్రయాణం చేసినందువల్ల, కలిసి మాట్లాడుకున్నందువల్ల, కలిసి భోజనము చేసినందువల్ల పాపాలు నీటిలో నూనెచుక్క పడ్డట్లు అంతటా వ్యాపిస్తాయి. అందువల్ల పాపపరిహారార్థం చాంద్రాయణవ్రతం, యావకభోజనం, తులాపురుషదానం, గోవులవెంటపోవుట అను ప్రాయశ్చిత్తాలను చేయాలి.

ఏతత్పారాశరం శాస్త్రం శ్లోకానాం శతపంచకమ్ ।
ద్విర్నవత్యా సమాయుక్తం ధర్మశాస్త్రస్య సంగ్రహః ॥ 79

యథాధ్యయన కర్మాణి ధర్మశాస్త్రమిదం తథా ।
అధ్యేతవ్యం ప్రయత్నేన నియతం స్వర్గ కామినా ॥ 80

ధర్మశాస్త్రానికి సంగ్రహరూపమైన ఈ పరాశర ధర్మశాస్త్రంలో ఐదువందల తొంభైరెండు? శ్లోకాలున్నాయి. వేదాధ్యయనాన్ని నియమంతో చేసినట్లే ఈ ధర్మశాస్త్రాన్ని కూడ నియమ పూర్వకంగా అధ్యయనం చేయాలి. అందువల్ల స్వర్గము మొదలైన కోరికలన్నీ ఫలిస్తాయి.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ద్వాదశోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న పన్నెండవ అధ్యాయము సమాప్తము.

సమాప్తశ్చాయం గ్రంథః

నల్లంధిఘళ్ లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు వ్రాసిన

పారాశరస్మృతి తెలుగు తాత్పర్యము సమాప్తము.

శ్రీలక్ష్మీనరసింహస్వామి చరణారవిందార్పణమస్తు.

* * *

ఈ పుస్తకం గురించి

కలౌ పారాశరః స్మృతిః అంటూ కలియుగంలో ఉన్నవారు ఆచరించాల్సిన అనేక ధర్మాలు ఇందు తెలుపబడ్డాయి పరాశరస్మృతి మనుస్మృతి అపస్తంబ ధర్మసూత్రము మొదలైన వాటికంటె అర్వాచీనమైంది అందువల్లనే కొంత నవీనదృక్పథం ఇందు కనిపిస్తుంది

ఆయా యుగాలననుసరించి ధర్మాలు మారుతాయి కావున ధర్మ వివేచన కూడా కాలానుసారంగా చేయాల్సిందే తప్ప అరకొరగా తమకు తెలిసిన ధర్మాలననుసరించి ఇతరులను తప్పుపట్టుట సరియైంది కాదు

మానవుడు తన సంపాదనలో రాజుకు ఆరవ భాగాన్ని పూజాది ధర్మ కార్యక్రమాలకు 21వ భాగం, దాన ధర్మాలకు 30వ భాగం (ఈ విధంగా సుమారు 8శాతం) తప్పక వినియోగించాలి ఈ విషయంలో రాజు వైశ్యుడు, బ్రాహ్మణుడు అనే భేదం లేదు

స్త్రీ విషయంలో కఠినమైన నియమాలు చెప్తూనే కొన్ని సమయాలలో స్త్రీలకు పునర్వివాహం చేయవచ్చునని అంటాడు స్త్రీలకు రెండంగుళాల మేర జుట్టు కత్తిరిస్తే చాలు వెంట్రుకలన్నీ గొరగవలసిన అవసరం లేదంటాడు ప్రాయశ్చిత్తములను కూడా స్త్రీ ఒంటరిగా చేయరాదు

బ్రాహ్మణుడు తన ధర్మాలను సక్రమంగా నిర్వర్తింపకపోతే అతడు నామధారక విప్రుడని అపహేళన చేస్తాడు

న్యాయవిచారణ చేయాలంటే ముగ్గురు, ఐదుగురు లేక పదిమంది ఉన్న ధర్మ పరిషత్తు అవసరము న్యాయం గురించి సరియైన జ్ఞానం లేక తనకు తోచినట్లు న్యాయం చెప్తే, తప్పు చేసిన వానిపాపం న్యాయం చెప్పిన ధర్మ పరిషత్సభ్యులకు చెందుతుంది

కొన్ని ప్రాయశ్చిత్తములందు తప్ప పురుషుడు కూడా తలయంతా గొరిగించుకొనవద్దు

గాయత్రీ జపం చేయని ద్విజుడు అపవిత్రుడు గాయత్రి జపం చేస్తూ వేదాధ్యయనం నిత్యం ఆచరించేవాళ్లే లోకం బాగా ఆదరిస్తుంది

అన్నకంటె ముందు తమ్ముడు వివాహమాడరాదు ఆ విధంగా వివాహమాడ్తే, పిల్లనిచ్చిన వానికి, పెండ్లి చేసికొన్న వానికీ పాపం కలుగుతుందని చెప్తూనే కొన్ని ప్రత్యేక సమయాల్లో ముందు వివాహం చేసికొన్నా తప్పులేదంటాడు

ఇటువంటి అనేక విషయాలు ధర్మవిషయమైన సందేహాలు చాలా తీర్చడం ; కనిపిస్తుంది

ఇటువంటి అమూల్యమైన అనేక విషయాలు పాఠకుని శ్రద్ధ, ఆసక్తులవల్ల తెలుస్తాయి

అందులకే ఈ చిన్న ప్రయత్నం.

పరాశర స్మృతి

(కలియుగ ధర్మశాస్త్రము)

తెలుగు తాత్పర్యంతో

తాత్పర్య రచన

డా॥ వల్లంతిఘుక్ లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు

విశ్రాంత ఆంధ్రోపన్యాసకులు

గాయత్రీ ప్రచురణలు

హైదరాబాద్ - 10.

శ్రీ లక్ష్మీనృసింహ పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ హయవదనాయ నమః

పరాశర స్మృతి

ప్రథమోఽధ్యాయః

మొదటి అధ్యాయము

అథాతో హిమశైలాగ్రే దేవదారువనాలయే ।

వ్యాసమేకాగ్రమాసీనమపృచ్ఛన్ ఋషయః పురా॥ 1

ఒకప్పుడు వేదవ్యాసమహర్షి దేవదారు వృక్షాలతో ఉన్న హిమాలయపర్వతంపై తపస్సు చేసికొంటూ ఏకాగ్రచిత్తంతో భగవంతుని ధ్యానిస్తూ ఉన్నాడు. అప్పుడు ఆ ప్రాంతమందున్న ఋషులంతా అక్కడికి వచ్చి ఆ మహర్షిని ఇట్లు ప్రశ్నించినారు.

మానుషాణాం హితం ధర్మం వర్తమానే కలౌ యుగే ।

శౌచాచారం యథావచ్ఛ వద సత్యవతీసుత ॥ 2

సత్యవతీ దేవికి ప్రియపుత్రుడవైన వేదవ్యాస మహర్షీ! ఈ కలియుగంలో మానవులు అనుష్ఠించాల్సిన ధర్మాన్ని, శౌచాచారాలను అన్నిటినీ మాకు స్పష్టంగా తెలుపుమని మునులు ప్రార్థించినారు.

తచ్ఛ్రుత్వా ఋషివాక్యం తు సశిష్యోఽగ్న్యర్క సన్నిభః ।

ప్రత్యువాచ మహాతేజాః శ్రుతి స్మృతివిశారదః ॥ 3

వేదవ్యాసమహర్షి అగ్ని, సూర్యులవంటి గొప్ప తేజఃసంపన్నుడు. ఆ మహర్షికి సమస్త వేదాలు, సమస్త ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాలు కరతలామలకములు. ఆ మహర్షి శిష్యులైన జైమిని, వైశంపాయనుడు మొదలైన వారంతా అచ్చటనే ఉన్నారు. ఆ సమయంలో మహర్షులంతా అచ్చటకు వచ్చి కలియుగానికి సంబంధించిన మానవుల ధర్మాలను అడిగినందువల్ల సంతోషంతో వారితో ఇట్లు పలికినాడు.

న చాహం సర్వతత్త్వజ్ఞః కథం ధర్మం వదామ్యహం ।

అస్మత్పితైవ ప్రష్టవ్యః ఇతి వ్యాసస్తదాఽబ్రవీత్ ॥ 4

మహర్షులారా! మీరనుకున్నట్లు నాకు సమస్త ధర్మముల యొక్క తత్త్వము తెలియదు. అందువల్ల మీకు కలియుగ మానవులు అనుష్ఠించాల్సిన ధర్మాలను నేను చెప్పజాలను. కావున

ఈ విషయాన్ని సర్వజ్ఞుడైన మా తండ్రిగారినే అడుగుట తగినదని వ్యాస మహర్షి పలికినాడు.

తతస్తే ఋషయస్సర్వే ధర్మతత్త్వార్థకాంక్షిణః ।
ఋషిం వ్యాసం పురస్కృత్య గతా బదరికాశ్రమమ్ ॥ 5

అందువల్ల ధర్మతత్త్వాన్ని తెలుసుకోవలెనని ఋషులంతా వేదవ్యాసుని వెంట బదరికాశ్రమంలో ఉంటున్న పరాశర మహర్షి దగ్గరకు పోయినారు.

నానాపుష్పలతాకీర్ణం ఫలపుష్పైరలంకృతం ।
నదీప్రస్రవణోపేతం పుణ్యతీర్థోపశోభితమ్ ॥ 6

మృగపక్షినినాదాఢ్యం దేవతాయతనావృతం ।
యక్షగంధర్వసిద్ధైశ్చ నృత్యగీతైరలంకృతమ్ ॥ 7

బదరికావనంలో ఉన్న పరాశరమహర్షియొక్క ఆశ్రమంలో అనేకమైన పుష్పలతలున్నాయి. అచ్చటి చెట్లయందు అనేకమైన పండ్లు పువ్వులున్నాయి. ఆ ఆశ్రమానికి సమీపంలో చాలా నదులు వాగులు ప్రవహిస్తున్నాయి. అనేక పుణ్యతీర్థాలు దాని సమీపంలో ఉన్నాయి. ఇంకా అక్కడ దేవాలయాలెన్నో ఉన్నాయి. అచ్చట మృగాలు పక్షులు అల్లరిచేస్తున్నందువల్ల అందంగా ఉంది. ప్రశాంతము, పరమరమణీయమూ ఐన ఆ ఆశ్రమప్రాంతంలో ఆకాశంలో తిరుగుతూ ఉన్న యక్షులు, గంధర్వులు, సిద్ధులు పాటలు పాడుతూ నృత్యము చేస్తూ ఉన్నారు.

తస్మిన్ ఋషిసభామధ్యే శక్తిపుత్రం పరాశరం ।
సుఖాసీనం మహాతేజో మునిముఖ్యగణావృతమ్ ॥ 8

కృతాంజలిపుటో భూత్వా వ్యాసస్తు ఋషిభిస్సహ ।
ప్రదక్షిణాభివాదైశ్చ స్తుతిభిః సమపూజయత్ ॥ 9

శక్తి మహర్షి పుత్రుడైన పరాశరమహర్షి తనయొక్క ఆశ్రమంలో సుఖంగా కూర్చొని యున్నాడు. అతని చుట్టు మహాతేజస్సంపన్నులైన మహర్షులున్నారు. అట్టి మహర్షుల సభలో ఉన్న పరాశర మహర్షిని వేదవ్యాసుడు, తన వెంట ఉన్న మహర్షులందరితో కలసి ప్రదక్షిణ పూర్వకంగా నమస్కారం చేసినాడు. ఆ తరువాత అనేక స్తుతులు చేస్తూ ఆ మహర్షిని గౌరవించినాడు.

అథ సంతుష్టహృదయః పరాశర మహామునిః ।
ఆహ సుస్వాగతం బ్రూహీత్యాసీనో మునిపుంగవః ॥ 10

తన పుత్రుడైన వేదవ్యాసుడు, ఇతర మహర్షులు తనను గౌరవించినందువల్ల పరాశర మహర్షికి చాలా సంతోషం కలిగింది. అందువల్ల ఆ మహర్షి వారిరందరకు స్వాగతాన్ని పలుకుతూ వారి కుశలాన్ని గురించి ప్రశ్నించినాడు. తరువాత వారి రాకకు గల కారణాన్ని తెలుపమని వారిని అడిగినాడు.

కుశలం సమ్యగిత్యుక్త్వా వ్యాసః పృచ్ఛత్యనంతరం ।
యది జానాసి మే భక్తిం స్నేహాద్వా భక్తవత్సల ॥ 11

ధర్మం కథయ మే తాత అనుగ్రాహ్యో హ్యహం తవ ।
శ్రుతా మే మానవా ధర్మా వాసిష్ఠాః కాశ్యపాస్తథా ॥ 12

గార్గీయా గౌతమీయాశ్చ తథా చౌశనసాః స్మృతాః ।
అత్రేర్విష్ణోశ్చ సంవర్తాత్ దక్షాదంగిరసస్తథా ॥ 13

శాతాతపాచ్చ హారీతాత్ యాజ్ఞవల్క్యాత్తథైవ చ ।
ఆపస్తంబ కృతా ధర్మాః శంఖస్య లిఖితస్య చ ॥ 14

కాత్యాయన కృతాశ్చైవ తథా ప్రాచేతసాన్మునేః ।
శ్రుతా హ్యేతే భవత్ ప్రోక్తాః శ్రౌతార్థా మే న విస్మృతాః ॥ 15

తండ్రీ! మీ అనుగ్రహం వల్ల మేమంతా కుశలంగా ఉన్నాము. భక్తవత్సలా! నాకు మీపై ఉన్న భక్తివల్ల లేక మీకు నాపై ఉన్న ప్రేమవల్ల మీరు మాకు ధర్మాలగురించి వివరించండి. మీ వల్ల నేను ఇంతకుముందే మానవ ధర్మశాస్త్రాన్ని, వసిష్ఠధర్మ శాస్త్రాన్ని, కాశ్యప, గర్గ, గౌతమ, శుక్ర, అత్రి, విష్ణు, సంవర్త, దక్ష, అంగిరస, శాతాతప, హారీత, యాజ్ఞవల్క్య, ఆపస్తంబ, శంఖ, లిఖితుల ధర్మశాస్త్రాల నన్నిటినీ, ఇంకా కాత్యాయన, ప్రాచేతస, ధర్మశాస్త్రాలనూ అభ్యసించినాను. మీరు చెప్పిన ఆ ధర్మశాస్త్ర విషయాలన్నీ నేటికీ నాకు జ్ఞాపకమున్నాయి.

అస్మిన్ మన్వంతరే ధర్మాః కృతత్రేతాదికే యుగే
సర్వే ధర్మాః కృతే జాతాః సర్వే నష్టాః కలౌ యుగే ॥ 16

చాతుర్వర్ణ్య సమాచారం కించిత్సాధారణం వద ।
చతుర్ణామపి వర్ణానాం కర్తవ్యం ధర్మకోవిదైః ॥ 17

బ్రూహి ధర్మస్వరూపజ్ఞ సూక్ష్మం స్థూలం చ విస్తరాత్ ।

తండ్రీ! ఈ మన్వంతరంలోని కృత, త్రేత, ద్వాపరయుగాలలో ఉన్న ధర్మాలన్నీ ఈ

కలియుగంలో నశించిపోయినాయి. నీవు ధర్మస్వరూపము చక్కగా తెలిసినవాడవు కావున చతుర్వర్ణముల గురించి చెప్తూ ఈ నాలుగు వర్ణములందున్న ధర్మజ్ఞులు ఆచరింపవలసిన సూక్ష్మ, స్థూల ధర్మాలను చాలా విస్తారంగా మాకు దయచేసి చెప్పుమని వేదవ్యాసుడు ప్రార్థించినాడు.

వ్యాసవాక్యావసానేషు మునిముఖ్యః పరాశరః ॥ 18

ధర్మస్య నిర్ణయం ప్రాహ సూక్ష్మం స్థూలం చ విస్తరాత్ ।

(వక్ష్యమాణ ధర్మతత్త్వ గ్రహణాయ శ్రోతౄసావధానతాం విధత్తే)

శృణు పుత్ర ప్రవక్ష్యామి శృణ్వంతు మునయస్తథా ॥ 19

తన పుత్రుడైన వేదవ్యాసమహర్షి ప్రార్థనపై పరాశరమహర్షి (తాను చెప్పబోవు ధర్మతత్త్వం గురించి శ్రోతలైన మహర్షులను సావధానపరుస్తూ) పుత్రా! వేదవ్యాసా! మునులారా! మీరు కోరుకున్నట్లే వివరిస్తానని సూక్ష్మ, స్థూలరూపమైన ధర్మతత్త్వాన్ని ఈ విధంగా వివరింపసాగినాడు.

కల్పే కల్పే క్షయే సత్యా బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరాః ।

శ్రుతిస్మృతి సదాచార నిర్ణేతారశ్చ సర్వదా ॥ 20

ప్రతికల్పము నశించిపోతున్నా బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులనే త్రిమూర్తులు మాత్రం స్థిరంగా ఉంటారు. ఆ త్రిమూర్తులే ప్రతికల్పంలోనూ శ్రుతులు, స్మృతులు అట్లే సదాచారాన్ని నిర్ణయిస్తూ ఉంటాయి.

న కశ్చిద్వేదకర్తా చ వేదం స్మృత్వా చతుర్ముఖః ।

తథైవ ధర్మాన్ స్మరతి మనుః కల్పాంతరేఽంతరే ॥ 21

ఈ త్రిమూర్తులలో ఎవ్వరు కూడ వేదాన్ని సృష్టింపలేదు. వేదాలకు కర్తలేడు. ఐనా బ్రహ్మదేవుడు ప్రతికల్పమందు వేదాలను స్మరించి మనకు వాటిని ప్రసాదిస్తున్నాడు. అదేవిధంగా మనువు కూడ ప్రతికల్పమందు మానవులు అనుష్ఠించాల్సిన ధర్మాలను స్మరించుకొని మనకు అందజేస్తున్నాడు.

అన్యే కృతయుగే ధర్మాః త్రేతాయాం ద్వాపరే యుగే ।

అన్యే కలియుగే నౄణాం యుగరూపానుసారతః ॥ 22

ఆయా యుగాల స్వరూప స్వభావ భేదాలననుసరించి కృతయుగ ధర్మాలు, త్రేతాయుగ ధర్మాలు, ద్వాపరయుగధర్మాలు అట్లే కలియుగ ధర్మాలు భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి.

తపః పరం కృతయుగే త్రేతాయాం జ్ఞానముచ్యతే ।
ద్వాపరే యజ్ఞమేవాహుః దానమేవ కలౌ యుగే ॥ 23

కృతయుగంలోని మానవులు తపస్సు చేస్తూ ఉండేవారు. త్రేతాయుగంలో వారు జ్ఞానానికి ప్రాధాన్యమిచ్చి జ్ఞానం పొందినారు. ద్వాపరయుగంలో యజ్ఞ ప్రాధాన్యమున్నందువల్ల యజ్ఞయాగాదులు నిర్వర్తించినారు. ఇక చివరియుగమైన కలియుగంలో కర్మజ్ఞానాలకంటె దానం చేయుటే ప్రశస్తమైనది. అట్టి దానం చేయుట ఈ కలియుగ ధర్మము.

కృతే తు మానవా ధర్మాః త్రేతాయాం గౌతమాః స్మృతాః ।
ద్వాపరే శంఖలిఖితాః కలౌ పారాశరాః స్మృతాః ॥ 24

కృతయుగంలో ఉన్న మానవులు మనుధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించి నడుచుకొన్నారు. త్రేతాయుగంలో గౌతమధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించి, ద్వాపరయుగమందు శంఖలిఖితుల ధర్మశాస్త్రగ్రంథాన్ని అనుసరించి నడుచుకొన్నారు. ఇక కలియుగంలో పరాశరుని ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాన్ని అనుసరించి నడుచుకోవాలి.

త్యజేత్ దేశం కృతయుగే త్రేతాయాం గ్రామముత్సృజేత్ ।
ద్వాపరే కులమేకం తు కర్తారం తు కలౌ యుగే ॥ 25

కృతయుగంలో తప్పుచేస్తే అతడున్న దేశాన్ని వదిలేవారు. త్రేతాయుగంలో గ్రామాన్ని, ద్వాపరయుగంలో ఆ కులాన్ని వదిలేవారు. ఇక కలియుగంలో తప్పుచేసినవాణ్ణి మాత్రం బహిష్కరిస్తే సరిపడుతుంది.

కృతే సంభాషణాదేవ త్రేతాయాం స్పర్శనేన చ ।
ద్వాపరే త్వన్నమాదాయ కలౌ పతతి కర్మణా ॥ 26

కృతయుగంలో పాపం చేసినవానితో మాట్లాడినందువల్ల పతితుడయ్యేవాడు. త్రేతాయుగంలో పాపం చేసినవానిని స్పృశిస్తే, ద్వాపరయుగంలో అతని ఇంట భోజనం చేస్తే పతితుడయ్యేవాడు. కాని కలియుగంలో తాను పాపకర్మలు చేసినందువల్ల మాత్రమే పతితుడౌతాడు.

కృతే తత్క్షణికః శాపః త్రేతాయాం దశభిర్దినైః ।
ద్వాపరే చైకమాసేన కలౌ సంవత్సరేణ తు ॥ 27

కృతయుగంలో శపిస్తే తత్క్షణమే ఫలించేది. త్రేతాయుగంలో పదిదినాలలో, ద్వాపర యుగంలో ఒక మాసంలో దాని ఫలితం కనిపించేది. కాని కలియుగంలో శపించినచో సంవత్సరం

లోపల దాని ఫలితాన్ని చూపిస్తుంది.

అభిగమ్య కృతే దానం త్రేతాస్వాహూయ దీయతే ।
ద్వాపరే యాచమానాయ సేవయా దీయతే కలౌ ॥ 28

కృతయుగంలో సత్పాత్రుడైన వాని దగ్గరకు పోయి దానం చేసేవారు. త్రేతాయుగంలో దానయోగ్యుడైన పురుషుని తమ ఇంటికి పిలిపించుకొని దానం చేసేవారు. ద్వాపరయుగంలో దానయోగ్యుడైన పురుషుడు తమ ఇంటికి వచ్చి యాచిస్తే దానం చేసేవారు. కాని ఈ కలియుగంలో సత్పురుషుడు తమ ఇంటికి వచ్చి దానం అడిగినప్పటికీ అతనిచే పనిచేయించుకొని మాత్రమే ధనమిస్తారు.

అభిగమ్యోత్తమం దానం ఆహూయైవ తు మధ్యమం ।
అధమం యాచమానాయ సేవాదానం తు నిష్ఫలమ్ ॥ 29

దానమునకు అన్ని విధములుగా తగిన పురుషుని వెదకి అతని ఇంటికిపోయి చేసినచో ఆ దానము ఉత్తమమైనది, సత్పురుషుని తన ఇంటికి పిలుచుకొని చేసిన దానము మధ్యతరగతికి చెందింది. తన ఇంటికి సత్పురుషుడు వచ్చి యాచన చేసినప్పుడు ఇచ్చిన దానం అధమమైంది. దానమునకు అన్ని విధములుగా తగిన సత్పురుషునిచే పనిచేయించుకొని దానం చేస్తే ఆ దానముయొక్క ఫలితమేమీ ఉండదు.

జితో ధర్మో హ్యధర్మేణ సత్యం చైవానృతేన చ ।
జితాశ్చోరైశ్చ రాజానః స్త్రీభిశ్చ పురుషా జితాః ॥ 30
సీదంతి హ్యగ్నిహోత్రాణి గురుపూజా ప్రణశ్యతి ।
కుమార్యశ్చ ప్రసూయంతే తస్మిన్ కలియుగే సదా ॥ 31

ఈ కలియుగంలో ధర్మం కంటె అధర్మం బలవత్తరంగా ఉంటుంది. అట్లే సత్యాన్ని మించి అబద్ధము, రాజులకంటె దొంగలు, పురుషుల కంటె స్త్రీలు బలంగా ఉంటారు. ఇంకా ఈ సమయంలో నిత్యాగ్ని హోత్రం చేసేవారు లేక అగ్నిహోత్రం వెలవెల పోతూ ఉంటుంది. గురువులను పూజించేవారు తక్కువగా ఉంటారు, స్త్రీలు పెళ్ళికాక ముందే అక్రమంగా సంతానాన్ని పొందుతారు.

కృతే త్వస్థిగతాః ప్రాణాః త్రేతాయాం మాంసమాశ్రితాః ।
ద్వాపరే రుధిరం చైవ కలౌ త్వన్నాదిషు స్థితాః ॥ 32

కృతయుగమందలి మానవులకు ప్రాణాలు ఎముకలలో ఉండేవి. అనగా వారి బలమంతా ఎముకలలో ఉండేది. త్రేతాయుగంలో మాంసమందే వారి బలం కనిపించేది. ఇక ద్వాపరయుగంలో రక్తగతప్రాణులై ఉండేవారు. ఈ కలియుగంలో ఉన్న జీవులకు ప్రాణాలు ఆహారమందే కనిపిస్తాయి. అందువల్ల ఈ యుగంలో చక్కగా మంచి ఆహారాన్ని తిన్నవాడే నాలుగు దినాలు బ్రతుకగలుగుతున్నాడు.

యుగే యుగే చ యే ధర్మాస్తత్ర తత్ర చ యే ద్విజాః ।
తేషాం నిందా న కర్తవ్యా యుగరూపా హి తే ద్విజాః ॥ 33

ప్రతియుగమందు మానవులయొక్క ధర్మాలు భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి. అట్లే బ్రాహ్మణులయొక్క ఆచారవ్యవహారాలు భిన్నభిన్నంగా ఉంటాయి. కావున ప్రాచీనమైన యుగధర్మాలను నేటి బ్రాహ్మణులు పాటించుట లేదని వారిని నిందించుట తగదు. బ్రాహ్మణులు కూడ ఆయా యుగధర్మాలననుసరించి మారుతూ ఉంటారు కదా!

యుగే యుగే తు సామర్థ్యం శేషం మునివిభాషితం ।
పరాశరేణ చాప్యుక్తం ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే ॥ 34

అహమద్యైవ తత్సర్వమనుస్మృత్య బ్రవీమి వః ।
చాతుర్వర్ణ్య సమాచారం శృణ్వంతు ఋషి పుంగవాః ॥ 35

పారాశరమతం పుణ్యం పవిత్రం పాపనాశనం ।
చింతితం బ్రాహ్మణార్థాయ ధర్మసంస్థాపనాయ చ ॥ 36

యుగ ధర్మాన్ని అనుసరించి ఆయా యుగాలలో బ్రాహ్మణులయొక్క శక్తి సామర్థ్యములందు లోపముంటుంది. కావున మునులు వారికి ఆయా సందర్భాలలో ప్రాయశ్చిత్తాలను తెలిపినారు. ఇవన్నీ పూర్వకల్పానికి చెందిన పారాశర ధర్మశాస్త్రమందు చెప్పబడ్డాయి. మునులారా! నేను పై ధర్మశాస్త్రమందలి విషయాలనన్నిటిని స్మరించుకొని చతుర్వర్ణములవారు ఆచరింపతగిన ఆచారాదులను మీకు వివరిస్తున్నాను. ఆ పరాశరమహర్షియొక్క అభిమతము చాల పుణ్యప్రదమైంది. పవిత్రమైంది. పాపములను తొలగిస్తుంది. అది బ్రాహ్మణుల కొరకు, ధర్మమును స్థాపించుటకై ఏర్పడింది. కావున పరాశరమతాన్ని మీరు శ్రద్ధతో వినుడని మహర్షి చెప్పసాగినాడు.

చతుర్ణామపి వర్ణానామాచారో ధర్మపాలకః ।
ఆచారభ్రష్టదేహానాం భవేద్ధర్మః పరాఙ్ముఖః ॥ 37

బ్రాహ్మణక్షత్రియాది నాలుగు వర్ణముల వారికి చెందిన, వారి వారి యాచారమే ధర్మాన్ని, వారినీ రక్షిస్తూ ఉంటుంది. అట్లే వారు తమ తమ యొక్క ఆచారము నుండి భ్రష్టులైతే ధర్మం పరాఙ్ముఖమై వారియొక్క రక్షణను చేయదు.

బ్రాహ్మణుని యొక్క విధులు :-

షట్కర్మాభిరతో నిత్యం దేవతాఽతిథిపూజకః ।
హుతశేషం తు భుంజానో బ్రాహ్మణో నావసీదతి ॥ 38

బ్రాహ్మణుడు షట్కర్మలనాచరిస్తూ ప్రతిదినం దేవపూజ, అతిథి పూజ చేస్తూ ఉండాలి. తాను నిత్యాగ్ని హోత్రాన్ని పూర్తిచేసికొని యజ్ఞమందు ఆహుతి ఇవ్వగా మిగిలిపోయిన అన్నాన్ని భుజించాలి. ఈ విధంగా అతడు ప్రతిదినం ప్రవర్తిస్తూ ఉంటే అతనికి దుఃఖాలేమాత్రం కలుగవు.

షట్కర్మలు :-

సంధ్యా స్నానం జపో హోమో దేవతానాం చ పూజనం ।
ఆతిథ్యం వైశ్వదేవం చ షట్కర్మాణి దినే దినే ॥ 39

ప్రతిదినము స్నానము చేయుట, సంధ్యావందనమాచరించుట, జపము చేయుట, నిత్యాగ్ని హోత్రమాచరించుట, దేవతాపూజ, బలి, వైశ్వదేవములతో నున్న అతిథి పూజ అనునవి షట్కర్మలు.

అతిథి :-

ఇష్టో వా యది వా ద్వేష్యో మూర్ఖః పండిత ఏవ వా ।
సంప్రాప్తో వైశ్వదేవాంతే సోఽతిథిః స్వర్గసంక్రమః ॥ 40

దూరాచ్చోపగతం శ్రాంతం వైశ్వదేవ ఉపస్థితం ।
అతిథిం తం విజానీయాన్నాతిథిః పూర్వమాగతః ॥ 41

నైకగ్రామీణమతిథిం సంగృహ్ణీత కదాచన ।
అనిత్యమాగతో యస్మాత్తస్మాదతిథిరుచ్యతే ॥ 42

గృహస్థుడైన బ్రాహ్మణుడు వైశ్వదేవము పూర్తిచేసిన తరువాత అతని ఇంటికి వచ్చినవాడు అతిథి. అతడు తనకు ఇష్టమైనవాడే కావచ్చు. శత్రువైనా కావచ్చు. మూర్ఖుడైనా, పండితుడైనా వైశ్వదేవాంతమందు వచ్చిన వాడు అతిథి. అట్టి అతిథిని సత్కరించినందువల్ల స్వర్గం లభిస్తుంది.

చాలా దూరం నుండి మార్గాయాసంతో వైశ్వదేవాంతమందు ఇంటికి వచ్చినవాడే అతిథి. కాని వైశ్వదేవం కంటె ముందు వచ్చినవాడు అతిథి కాజాలడు. తన గ్రామానికి చెందినవాడు కాక ఎప్పుడో ఒకప్పుడు మాత్రమే వచ్చినవాడు అతిథి. అట్టి అతిథిని గృహస్థు తప్పక గౌరవింప వలెను.

అతిథి సత్కారము :-

> **అతిథిం తత్ర సంప్రాప్తం పూజయేత్స్వాగతాదినా ।**
> **తథాసనప్రదానేన పాదప్రక్షాళనేన చ ॥** 43
>
> **శ్రద్ధయా చాన్నదానేన ప్రియప్రశ్నోత్తరేణ చ ।**
> **గచ్ఛతశ్చానుయానేన ప్రీతిముత్పాదయేత్ గృహీ ॥** 44

తన ఇంటికి వచ్చిన అతిథికి ఇంటి యజమాని తొలుత స్వాగతాన్ని పలుకవలెను. తరువాత అతని పాదములను తానే స్వయంగా శ్రద్ధతో కడిగి అతడు కూర్చునుటకు ఆసనమును వేయవలెను. తరువాత అతనికి రుచ్యములైన పదార్థాలతో అన్నాన్ని పెట్టవలెను. అతడు అన్నం తింటూ ఉన్నప్పుడు ఆ అతిథికి ప్రియమైన మాటలు మాట్లాడుతూ ఉండాలి. అతనికి ఆనందాన్ని కలిగించే ప్రశ్నలు వేయాలి. అతిథి భోజనం చేసి విశ్రాంతి తీసికొని వెళ్ళిపోతున్నప్పుడు అతని వెంట కొంతదూరం పోయి అతనికి సంతోషాన్ని కలిగించాలి.

> **అతిథిర్యస్య భగ్నాశో గృహాత్ప్రతినివర్తతే ।**
> **పితరస్తస్య నాఽశ్నంతి దశవర్షాణి పంచ చ ॥** 45
>
> **కాష్ఠభార సహస్రేణ ఘృతకుంభ శతేన చ ।**
> **అతిథిర్యస్య భగ్నాశస్తస్య హోమో నిరర్థకః ॥** 46

తనను ఆదరింపలేదని నిరాశతో అతిథి తిరిగిపోతే, ఆ ఇంటి యజమాని పెట్టిన శ్రాద్ధాన్నాన్ని పితృదేవతలు పదునైదు సంవత్సరాల వరకు స్వీకరింపరు. అట్లే అతిథికి తగిన సత్కారము చేయక అతనిని ఇంటినుండి పంపిస్తే ఆ యజమాని వేలకొలది మోపుల సమిధలతో, వందలకొలది కుండలనేతితో యాగము చేసినా అది అంతా నిరర్థకమౌతుంది.

> **సుక్షేత్రే వాపయేద్బీజం సుపాత్రే నిక్షిపేద్ధనం ।**
> **సుక్షేత్రే చ సుపాత్రే చ హ్యుప్తం దత్తం న నశ్యతి ॥** 47

సారవంతమైన చక్కని క్షేత్రమందు విత్తనం వేయాలి. అట్లే సత్పాత్ర నెరిగి దానం

చేయాలి. ఆ విధంగా చర్లిన విత్తసం, చేసిన దానం ఎన్నటికీ నశింపవు. అవి సత్ఫలితాన్ని ఇస్తాయి.

న పృచ్ఛేద్గోత్రాచరణే న స్వాధ్యాయం శ్రుతం తథా ।
హృదయే కల్పయేద్దేవం సర్వదేవమయో హి సః ॥ 48

అపూర్వః సువ్రతీ విప్రో హ్యపూర్వశ్చాతిథిస్తథా ।
వేదాభ్యాసరతో నిత్యం త్రయోఽపూర్వో దినే దినే ॥ 49

అతిథియొక్క కులగోత్రాలను కాని అతడు చదువుకొన్న విద్య పాండిత్యాల గురించి గాని ఎప్పుడూ అడుగరాదు. భగవంతుడు మన కంటికి కనిపించడు. కావున అతనిని హృదయమందు ధ్యానిస్తూ ఉంటాము. కాని అతిది సమస్త దేవతా స్వరూపుడు. అతడు మన కంటికి కనిపిస్తు ఉంటాడు. చక్కని వ్రతాన్ని ఆచరించు బ్రాహ్మణుడు, అతిథి, ఎల్లప్పుడు వేదమును అభ్యసించే విప్రుడు ఈ ముగ్గురు లభించుట చాల అరుదు.

వైశ్వదేవే తు సంప్రాప్తే భిక్షుకే గృహమాగతే ।
ఉద్ధృత్య వైశ్వదేవాన్నం భిక్షాం దత్వా విసర్జయేత్ ॥ 50

వైశ్వదేవాన్ని ఆచరిస్తూ ఉన్నప్పుడే అతిది వచ్చినచో అతనిని బలి వైశ్వదేవము పూర్తయగునంతవరకు కూర్చుండపెట్టక, బలికి, వైశ్వదేవానికి అన్నాన్ని ప్రత్యేకంగా తీసిపెట్టి మిగిలిన అన్నాన్ని అతనికి పెట్టి పంపవలెను.

యతిశ్చ బ్రహ్మచారీ చ పక్వాన్న స్వామినావుభౌ ।
తయోరన్నమదత్వా చ భుక్త్వా చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 51

దద్యాచ్చ భిక్షాత్రితయం పరివ్రాట్ బ్రహ్మచారిణాం ।
ఇచ్ఛయా చ తతో దద్యాత్ విభవే సత్యవారితమ్ ॥ 52

సన్యాసి, బ్రహ్మచారి ఈ ఇద్దరు వండిన అన్నానికి అర్హులైన వారు. కావున వారికి అన్నము పెట్టక ఇంటియజమాని తింటే అతడు చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని తప్పక చేయాలి. లేనిచో అతని పాపము నశించదు. అట్లే సన్యాసి, బ్రహ్మచారులకు యజమాని కనీసము మూడు మార్లైనా (ముద్దలైనా?) అన్నాన్ని భిక్షగా పెట్టాలి. ఇష్టమున్నచో అంతకంటె ఎక్కువ అన్నమైనా పెట్టవచ్చు. యజమానికి సంపద ఉంటే ఎన్ని మార్లైనా భిక్ష పెట్టవచ్చు.

యతిహస్తే జలం దద్యాత్ భైక్షం దద్యాత్పునర్జలం ।
తద్భైక్షం మేరుణా తుల్యం తజ్జలం సాగరోపమమ్ ॥ 53

యస్య ఛత్రం హయశ్చైవ కుంజరారోహమృద్ధిమత్ ।
ఇంద్రస్థానముపాసీత తస్మాత్తం న విచారయేత్ ॥ 54

సన్యాసి తన ఇంటికి వచ్చినప్పుడు అతనికి తొలుత అర్ఘ్యపాద్యముల్కై నీటిని ఇచ్చి తరువాత భిక్షపెట్టవలెను. ఆ తరువాత తిరిగి పాద్యాచమనాదులకు నీటిని ఈయవలెను. ఆ విధంగా నీరు, భిక్ష ఇస్తే ఆ భిక్ష మేరు పర్వత దానంతో సమానమౌతుంది. అట్లే ఆ నీరు సముద్ర దానంతో సమానమౌతుంది. సన్యాసి ఛత్రి, గుఱ్ఱము, లేక ఏనుగు వంటి వాటితో వచ్చినా, సర్వసమృద్ధమైనవానికి మనం భిక్ష పెట్టగలమా అని భావించరాదు. ఆ యతి దేవేంద్రుని వంటివాడని భావించి సగౌరవంగా భిక్షపెట్టాలి తప్ప ఆ సన్యాసి యొక్క ధన ధాన్యాది సమృద్ధి గురించి ఆలోచించరాదు.

వైశ్వదేవకృతం పాపం శక్తో భిక్షుర్వ్యపోహితుం ।
న భిక్షుకృతం దోషం వైశ్వదేవో వ్యపోహతి ॥ 55

వైశ్వదేవాన్ని చేయనందువల్ల కలిగే పాపాన్ని అతిథి పోగొట్టాడు (అతిథి సత్కారం చేసి పోగొట్టుకోవచ్చు) కాని అతిథిని సత్కరించనందువల్ల కలిగే పాపం వైశ్వదేవాన్ని చేసినందువల్ల తొలగిపోదు.

అకృత్వా వైశ్వదేవం తు యే భుంజంతే ద్విజాతయః ।
తేషామన్నం న భుంజీత కాకయోనిం వ్రజంతి తే ॥ 56

అకృత్వా వైశ్వదేవం తు భుంజంతే యే ద్విజాధమాః ।
సర్వే తే నిష్ఫలా జ్ఞేయా పతంతి నరకేఽశుచౌ ॥ 57

వైశ్వదేవ విహీనా యే ఆతిథ్యేన బహిష్కృతాః ।
సర్వే తే నరకం యాంతి కాకయోనిం వ్రజంతి చ ॥ 58

వైశ్వదేవాన్ని ఆచరించక భోజనం చేసే ద్విజాలయొక్క ఇండ్లలో తినరాదు. తినా వారియొక్క ఇండ్లలోభుజిస్తే వారంతా కాకులుగా పుట్టుతారు. అట్లే వైశ్వదేవంచేయక ఆహారాన్ని భుజిస్తే వారు చేసిన పుణ్యకార్యాలన్నీ నిష్ఫలమౌతాయి. పైగా వారు అశుచియనే నరకానికి పోతారు. వైశ్వదేవము చేయక అతిథి సత్కారమూ చేయక ఉండే ద్విజాలు నరకానికి పోవుటే కాక తరువాతి జన్మలో కాకులై పుడ్తారు.

శిరో వేష్ట్య తు యో భుంక్తే దక్షిణాభిముఖస్తు యః ।
వామపాదకరః స్థిత్వా తద్వై రక్షాంసి భుంజతే ॥ 59

తలకు పాగా లేక టోపీ ధరించి భోజనం చేస్తే, దక్షిణం వైపు తిరిగి అన్నం తింటూ ఉంటే, ఎడమకాలిపై చేయిపెట్టుకొని తింటే ఆ అన్నాన్ని రాక్షసులు తిన్నట్లు ఔతుంది.

యతయే కాంచనం దత్వా తాంబూలం బ్రహ్మచారిణే ।
చోరేభ్యోఽప్యభయం దత్వా దాతాఽపి నరకం వ్రజేత్ ॥ 60

సన్యాసికి బంగారాన్ని దానమీయరాదు. అట్లే బ్రహ్మచారికి తాంబూలము, దొంగకు అభయమీయరాదు. ఆ విధంగా ఇస్తే ఆ దాత, వాటిని తీసికొన్నవాడు ఇద్దరు నరకానికి పోతారు.

శుక్ల వస్త్రం చ యానం చ తాంబూలం ధాతుమేవ చ ।
ప్రతిగృహ్య కులం హన్యాత్ ప్రతిగృహ్ణాతి యస్య చ ॥ 61

సన్యాసి లేక బ్రహ్మచారికి తెల్లని వస్త్రాన్ని, గుఱ్ఱము, పల్లకి మొదలైన వాహనాలను తాంబూలాన్ని, వెండి, బంగారము వంటి ధాతుద్రవ్యాలను దానమిస్తే దానమిచ్చినవాని యొక్క, స్వీకరించినవాని యొక్క వంశమంతా నశిస్తుంది.

చోరో వా యది చాండాలః శత్రుర్వా పితృఘాతకః ।
వైశ్వదేవే తు సంప్రాప్తే సోఽతిథిః స్వర్గసంక్రమః ॥ 62

వైశ్వదేవ సమయంలో ఇంటికి వచ్చిన అతిథి దొంగయైనా, చండాలుడైనా, శత్రువైనా, చివరకు తన తండ్రివంటి వారిని చంపినవాడైనా అతనికి గౌరవపూర్వకంగా అతిథి సత్కారం తప్పక చేయాలి. అట్టి అతిథి సత్కారం వల్ల యజమానికి స్వర్గం లభిస్తుంది.

న గృహ్ణాతి తు యో విప్రో హ్యతిథిం వేదపారగం ।
అదత్త్వం చాన్నమాత్రం తు భుక్త్వా భుంక్తే తు కిల్బిషమ్ ॥ 63

వేదవేదాంగాలను చక్కగా అధ్యయనం చేసిన బ్రాహ్మణుడు అతిథిగా వచ్చినప్పుడు, అతనికి అతిథి సత్కారం చేయక తాను అన్నాన్ని తింటే ఆ యజమానికి పాపమంటుకొంటుంది.

బ్రాహ్మణస్య ముఖం క్షేత్రం నిరూపమమకంటకం ।
వాపయేత్సర్వ బీజాని సా కృషిః సార్వకామికా ॥ 64

బ్రాహ్మణుని ముఖము ముండ్లు మొదలైనవి లేనటువంటి చక్కని క్షేత్రమువంటిది. ఆ క్షేత్రంలో సమస్త బీజాలు వేయవచ్చు. అట్టి కృషి లేక అతిథి సత్కారం అన్ని విధములైన కోరికలను తీరుస్తుంది. కావున ఏ బ్రాహ్మణుడు అతిథిగా వస్తే అతనికి అతిథి సత్కారాన్ని గొప్పగా చేయాలి.

అవ్రతా హ్యనధీయానా యత్ర భైక్ష్యచరా ద్విజాః ।
తం గ్రామం దండయేద్రాజా చోరభక్తప్రదో హి సః ॥ 65

ద్విజులు బ్రహ్మచర్య వ్రతాన్ని అవలంబించక వేదాధ్యయనం చేయక భిక్షాచరణ చేస్తూ ఉంటే ఆ గ్రామంలోని వారు వారికి భిక్ష పెట్టకూడదు. ఆ విధంగా భిక్షపెట్టిన గ్రామాన్ని రాజు దండించాలి. ఆ గ్రామాన్ని రాజు శిక్షించకపోతే దొంగలకు అభయమిచ్చిన పాపాన్ని అతడు పొందుతాడు.

క్షత్రియ ధర్మాలు :-

క్షత్రియో హి ప్రజా రక్షన్ శస్త్రపాణిః ప్రదండవాన్ ।
నిర్జిత్య పరసైన్యాని క్షితిం ధర్మేణ పాలయేత్ ॥ 66
న శ్రీః కులక్రమాయాతా భూషణోల్లిఖితాఽపి వా ।
ఖడ్గేనాక్రమ్య భుంజీత వీరభోగ్యాం వసుంధరామ్ ॥ 67
పుష్పం పుష్పం విచినుయాత్ మూలచ్ఛేదం న కారయేత్ ।
మాలాకార ఇవాఽఽరామే న యథాఽఙ్గారకారకః ॥ 68

క్షత్రియుడు ఆయుధాన్ని ధరించి దుష్టులకు కఠిన దండన విధిస్తూ ప్రజలను రక్షించాలి. అట్లే శత్రుసైన్యాలను తన భుజబలంతో జయించి తన రాజ్యాన్ని ధర్మంగా పరిపాలించాలి. రాజ్యలక్ష్మి కులక్రమంగా వస్తుందను నియమం లేదు. అట్లే ఆభరణాలు ధరించినవాని దగ్గరనే ఉంటాయనే నమ్మిక లేదు. వీరులు అనుభవించదగిన భూమిని తన ఆయుధ బలంతో జయించి అనుభవించాలి. బొగ్గును సిద్ధం చెయ్యి వారినన్నిటినీ తగుల బెట్టినట్లు, చెట్లనన్నిటినీ సమూలంగా పెరకివేయక తోటమాలి తన తోటలో ఉన్న పుష్పాలనొక్కొక్కటిని మెల్లగా తెంపుకుంటున్నట్లు రాజు కూడ పన్ను విషయంలో ప్రజలను భయభీతులను చేయకుండా వారిని రక్షించాలి.

శమో దమస్తపః శౌచం క్షాంతిరార్జవమేవ చ ।
జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రహ్మకర్మ స్వభావజమ్ ॥ 69

శమము, దమము, తపస్సు, పవిత్రంగా ఉండుట, ఓర్పు, ఋజుస్వభావము, జ్ఞానవిజ్ఞానములు, ఆస్తిక్యము ఇవన్నీ బ్రాహ్మణుని సహజధర్మాలు.

శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధే చాప్యపలాయనం ।
దానమీశ్వరభావశ్చ క్షాత్రం కర్మ స్వభావజమ్ ॥ 70

శౌర్యము, తేజస్సు, ధైర్యము, చతురత, యుద్ధంలో ధైర్యంగా నిలబడే స్వభావం, దానము చేయుట, అధికారభావన ఇవన్నీ క్షత్రియుని ధర్మాలు.

లాభకర్మ తథా రత్నం గవాం చ పరిపాలనం ।
కృషికర్మ చ వాణిజ్యం వైశ్యవృత్తిరుదాహృతా ॥ 71

లాభాన్ని ఆశించి పనులు చేయుట, రత్నముల వంటి వానిని అమ్ముట, కొనుట, గోవులను రక్షించుట, వ్యవసాయము చేయుట, వర్తకము చేయుట అనేవి వైశ్యుని యొక్క సహజధర్మాలు.

శూద్రస్య ద్విజశుశ్రూషా పరమో ధర్మ ఉచ్యతే ।
అన్యథా కురుతే కించిత్ తద్భవేత్తస్య నిష్ఫలమ్ ॥ 72

శూద్రుడు బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులనే ద్విజులకు సేవచేయుచుండవలెను. అతడు ఇతర కర్మలనాచరిస్తూ ఉంటే అవన్నీ నిష్ఫలమౌతాయి.

లవణం మధు తైలం చ దధి తక్రం ఘృతం పయః ।
న దుష్యేచ్ఛూద్రజాతీనాం కుర్యాత్సర్వేషు విక్రయమ్ ॥ 73

కాని శూద్రుడు ఉప్పు, తేనె, నూనె, పాలు, పెరుగు, చల్ల, నేయి, అమ్ముకోవచ్చును. దానివల్ల కొన్నవానికెట్టి పాపము కలుగదు.

విక్రీణన్మద్య మాంసాని హ్యభక్ష్యస్య చ భక్షణమ్ ।
కుర్వన్నగమ్యాగమనం శూద్రః పతతి తత్క్షణాత్ ॥ 74

కపిలా క్షీరపానేన బ్రాహ్మణీ గమనేన చ ।
వేదాక్షరవిచారేణ శూద్రస్య నరకం ధ్రువమ్ ॥ 75

శూద్రుడు మద్యమాంసాలను అమ్మరాదు. తినకూడని వస్తువులను తినరాదు. పొందతగని స్త్రీతో సంగమము చేయరాదు. అట్లే కపిలగోవుపాలు త్రాగరాదు. వేదవిచారణ చేయరాదు. ఇట్టి పనులు చేస్తే అతడు వెంటనే పతితుడౌతాడు. అట్లే చనిపోయిన తరువాత నరకానికి తప్పక పోతాడు.

ఇతి శ్రీ పరాశరప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ప్రథమాధ్యాయము సమాప్తము.

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

రెండవ అధ్యాయము

గృహస్థాశ్రమ ధర్మాలు

అతః పరం గృహస్థస్య కర్మాచారం కలౌ యుగే ।
ధర్మం సాధారణం శక్త్యా చాతుర్వర్ణ్యాశ్రమాగతమ్ ॥ 1

తం ప్రవక్ష్యామ్యహం పూర్వం పారాశరవచో యథా ।

ఈ కలియుగమందున్న గృహస్థులు చేయవలసిన కర్మలు, ఆచారాలు, చాతుర్వర్ణములకు సంబంధించిన సాధారణ ధర్మాలను మీకు వివరిస్తాను. వీటినన్నిటిని పూర్వకల్పంలో పరాశర మహర్షి తెలిపినాడు. వాటిని యథాతథంగా మీకు వివరిస్తాను.

షట్కర్మ సహితో విప్రః కృషి కర్మ చ కారయేత్ ॥ 2

క్షుధితం తృషితం శ్రాంతం బలీవర్దం న యోజయేత్ ।
హీనాంగం వ్యాధితం క్లీబం వృషం విప్రో న వాహయేత్ ॥ 3

స్థిరాంగం నీరుజం తృప్తం సునర్దం షండ వర్జితమ్ ।
వాహయేద్దివసస్యార్ధం పశ్చాత్ స్నానం సమాచరేత్ ॥ 4

బ్రాహ్మణుడు ఇంతకుముందు (1-39) చెప్పిన స్నానాదిషట్ కర్మలతో పాటు వ్యవసాయము కూడ చేయించవచ్చును. అధ్యయన, అధ్యాపన, యజన, యాజన, దాన, ప్రతిగ్రహాలు షట్కర్మలని కొందరంటారు. బ్రాహ్మణుడు స్వయంగా దున్నేటప్పుడు ఆకలితో నున్నవి, దప్పిగొన్నవి, బాగా అలసిపోయినవి ఐన ఎద్దులను నాగలి మొదలైన వాటికి కట్టరాదు. అట్లే అవయవలోపం కలవి, రోగంతో బాధపడుతున్నవి, ఉత్పాదక శక్తిలేని ఎద్దులను కట్టరాదు. చక్కని అవయవాలు కలవి, రోగము లేనివి, గట్టిగా రంకె వేయగలిగినవి, పుంస్త్వము కలవి ఐన ఎద్దులను నాగటికి కట్టి మధ్యాహ్న సమయము వరకు దున్నవచ్చును. తరువాత అతడు స్నానము చేయవలెను.

జపం దేవార్చనం హోమం స్వాధ్యాయం చైవమభ్యసేత్ ।
ఏక ద్వి త్రి చతుర్విప్రాన్ భోజయేత్ స్నాతకాన్ ద్విజః ॥ 5

స్వయం కృష్టే తథా క్షేత్రే ధాన్యైశ్చ స్వయమార్జితైః ।
నిర్వపేత్పంచ యజ్ఞాంశ్చ క్రతుదీక్షాం చ కారయేత్ ॥ 6

స్నానము చేసిన తరువాత జపము, దేవతార్చన, హోమము, వేదాభ్యాసము చేయవలెను. ఆ తరువాత తన శక్తిననుసరించి ఒకరు ఇద్దరు, ముగ్గురు లేక నలుగురు బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను. తాను స్వయంగా దున్ని పండించిన ధాన్యములు లేక తాను ఆర్జించిన ధాన్యములచే పంచయజ్ఞాలను నిర్వహింపవలెను. అట్లే యజ్ఞదీక్షను చక్కగా నిర్వహింపవలెను.

తిలా రసా న విక్రేయా ధాన్యాద్యా ధాన్య తత్సమాః ।
విప్రస్యైవం విధా వృత్తిః తృణకాష్ఠాది విక్రయః ॥ 7

నూవులు, రసద్రవ్యాలు, వెండి, బంగారము వంటి ధాతు పదార్థములు మొదలైనవి, ధాన్యము, వాటితో సమానమైన వస్తువులు, గడ్డి, కట్టెలు మొదలైన వాటిని బ్రాహ్మణుడు అమ్మరాదు.

బ్రాహ్మణశ్చేత్కృషిం కుర్యాత్తన్మహాదోషమాప్నుయాత్ ।
అష్టాగవం ధర్మహలం షడ్గవం వృత్తిలక్షణమ్ ॥ 8

చతుర్గవం నృశంసానాం ద్విగవం గోజిఘాంసువత్ ।
ద్విగవం వాహయేత్పాదం మధ్యాహ్నే తు చతుర్గవమ్ ॥ 9

షడ్గవం తు త్రియామాహ్ని షడ్భిః పూర్ణం తు వాహయేత్ ।

బ్రాహ్మణుడు స్వయంగా వ్యవసాయము చేస్తే మహాదోషాన్ని పొందుతాడు. అతడు వ్యవసాయమే చేయవలసివస్తే ఎనిమిది ఎద్దులతో దున్నుట మంచిది. దానిని ధర్మహలమంటారు. ఆరు ఎద్దులతో పొలాన్ని దున్నుట సామాన్యమైంది. నాలుగు ఎద్దులతో దున్నుట క్రూరమైంది. ఇక రెండు ఎద్దులతో దున్నుట ఆ గోవులను చంపుట వంటిది. ఒక వేళ రెండెద్దులతోనే దున్నవలసి వస్తే మొదటి జాము వరకే దున్నాలి. నాల్గెద్దులతో మధ్యాహ్నం వరకు దున్నవచ్చు. ఆరింటితో మూడు జాముల వరకు దున్నవచ్చు. ఎనిమిది ఎద్దులతో సాయంకాలం వరకు దున్నవచ్చు.

న యాతి నరకేష్వేవం వర్తమానస్తు వై ద్విజః ॥ 10

దానం దద్యాచ్చ వై తేషాం ప్రశస్తం స్వర్గసాధనమ్ ।

పైన చెప్పబడినట్లు బ్రాహ్మణుడు వ్యవసాయము చేస్తే అతనికి ఎట్టి పాపము అంటదు.

అందువల్ల బ్రాహ్మణులకు (భూమి మొదలైనవి)దానము చేస్తే దానము చేసినవానికి స్వర్గాది ఫలితాలు కలుగుతాయి

సంవత్సరేణ యత్పాపం మత్స్యఘాతీ సమాప్నుయాత్ ॥ 11

అయోముఖేన కాష్ఠేన తదేకాహేన లాంగలీ ।

చేపలను పట్టుకొనువాడు ఒక సంవత్సరకాలములో పొందు పాపాన్ని నాగలి పట్టుకొని దున్నువాడు ఒక దినంలోనే పొందుతాడు.

పాశకో మత్స్యఘాతీ చ వ్యాధః శాకునికస్తథా ॥ 12

అదాతా కర్షకశ్చైవ పంచైతే సమభాగినః ।

వలవేసి జంతువులను పట్టుకొనువాడు, చేపలు పట్టుకొనువాడు, మృగములను వేటాడేవాడు, పక్షులను వేటాడి బ్రతికే వాడు, దానం చేయని కర్షకుడు, వీరైదుగురు సమానమైన పాపాన్ని పొందుతారు.

కండనీ పేశనీ చుల్లీ ఉదకుంభీ చ మార్జనీ ॥ 13

పంచసూనా గృహస్థస్య అహన్యహని వర్తతే ।

వైశ్వదేవో బలిర్భిక్షా గోగ్రాసో హంతకారకః ॥ 14

గృహస్థః ప్రత్యహం కుర్యాత్సూనా దోషైర్న లిప్యతే ।

రోలు, విసురురాయి, పొయ్యి, నీటికడవపెట్టు ప్రాంతము, చీపురు ఈ ఐదింటివల్ల ప్రాణి హింస జరుగుతుంది. కావున గృహస్థునకివి పాపాన్ని కలిగించే వస్తువులు. ప్రతిదినము వైశ్వదేవమును, బలిని, అతిథి పూజను చేయుట, ఆవులకు ఆహారము పెట్టుట, సాటి ప్రాణులపైన దయచూపుట అనువాటిని చేయు గృహస్థునకు పై పాపములంటవు.

వృక్షం ఛిత్వా మహీం భిత్వా హత్వా చ క్రిమికీటకాన్ ॥ 15

కర్షకః ఖలయజ్ఞేన సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।

వ్యవసాయము చేయువాడు చెట్లు కొట్టును, భూమి దున్నును. అట్లే క్రిమి కీటకాలను చంపును. అట్టి సమస్త పాపాలను కర్షకుడు తన కళ్ళంలో ఉన్న ధాన్యాన్ని బ్రాహ్మణులకు అనాథలకు పేదలకు దానం చేయుట వల్ల పోగొట్టు కొంటాడు.

యో న దద్యాత్ ద్విజాతిభ్యః రాశిమూలముపాగతః ॥ 16

స చోరః స చ పాపిష్ఠో బ్రహ్మఘ్నం తం వినిర్దిశేత్ ।

కర్షకుడు తన పొలంలోని ధాన్యరాశిదగ్గర ఉండగా బ్రాహ్మణులకు ఆ ధాన్యాన్ని దానం చేయకపోతే అతడు దొంగ, పాపాత్ముడు,బ్రహ్మహత్య చేసినవాడౌతాడు.

రాజ్ఞే దత్వా తు షడ్భాగం దేవానాం చైకవింశకం ॥ 17

విప్రాణాం త్రింశకం భాగం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।

కర్షకుడు తాను పండించిన పంటలో ఆరవ భాగాన్ని రాజునకు, ఇరువది ఒకటవ భాగాన్ని దేవతలకు, ముప్పదియవ భాగాన్ని బ్రాహ్మణులకు ఇస్తే అతడు చేసిన పాపాలన్నీ నశించిపోతాయి.

క్షత్రియోఽపి కృషిం కృత్వా దేవాన్ విప్రాంశ్చ పూజయేత్ ॥ 18

వైశ్యః శూద్రస్తథా కుర్యాత్ కృషి వాణిజ్య శిల్పకమ్ ।

క్షత్రియుడు కూడ తనకు సంబంధించిన భూమియందు (రాజస్వం) వ్యవసాయము వల్ల సంపాదించిన పంటను దేవతలకు, బ్రాహ్మణులకిచ్చి వారిని పూజించవలెను. వైశ్యశూద్రులు కూడ తాము చేయు కృషి, వాణిజ్యము, శిల్పరచనాదుల వలన వచ్చిన ధనమును దేవతలకు బ్రాహ్మణులకు ఆయాభాగములుగా ఇవ్వవలెను.

వికర్మ కుర్వతే శూద్రా ద్విజశుశ్రూషయోజ్ఝితాః ॥ 19

భవంత్యల్పాయుషస్తే వై నిరయం యాంత్యసంశయం ।

శూద్రులు బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులనే ద్విజశుశ్రూషకంటె నిషిద్ధమైన కర్మ చేస్తే వారు అల్పాయుష్షు కలవారౌతారు. అట్లే నరకానికి పోతారు.

చతుర్ణామపి వర్ణానామేష ధర్మః సనాతనః ॥ 20

నాలుగు వర్ణములవారు ఈ సనాతన ధర్మమును తప్పక అనుష్ఠించవలెను.

ఇతి శ్రీ పరాశరప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న రెండవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

మూడవ అధ్యాయము

శౌచ శుద్ధి ప్రకరణము

అతః శుద్ధిం ప్రవక్ష్యామి జననే మరణే తథా ।

మునులారా! ఇక జనన సమయమందు మరణ సమయమందు కలుగు అశుచి తొలగుటకై శుద్ధిని గురించి మీకు వివరిస్తాను. వినుడు.

దినత్రయేణ శుధ్యంతి బ్రాహ్మణా జన్మసూతకే ॥ 1

క్షత్రియో ద్వాదశాహేన వైశ్యో పంచదశాహకైః ।

శూద్రః శుధ్యతి మాసేన పారాశరవచో యథా ॥ 2

బ్రాహ్మణులు జనన సూతకమందు మూడు దినములలో శుద్ధి పొందుతారు. క్షత్రియులు పన్నెండు దినములలో, వైశ్యులు పదునైదు దినములలో, శూద్రులు ఒక నెలలో శుద్ధి పొందుతారు.

ఉపాసనే తు విప్రాణామంగశుద్ధిశ్చ జాయతే ।

బ్రాహ్మణానాం ప్రసూతౌ తు దేహస్పర్శో విధీయతే ॥ 3

సాధారణంగా ప్రతిదినము ఉపాసన చేసికొను సమయంలో బ్రాహ్మణులు తమ అవయవములను స్నానము, అంగన్యాస, కరన్యాసాలచే శుద్ధి పరచుకొంటారు. అట్టి బ్రాహ్మణులు పరిశుద్ధులు కావున వారికి ప్రసూతి సమయంలో జన్మసూతకుల దేహస్పర్శ చేసినను దోషముండదు.

ప్రేతే విప్రో దశాహేన ద్వాదశాహేన భూమిపః ।

వైశ్యః పంచదశాహేన శూద్రో మాసేన శుధ్యతి ॥ 4

తన వారు మరణించినచో బ్రాహ్మణుడు పదిదినములు, క్షత్రియుడు పన్నెండు దినములు, వైశ్యుడు పదునైదు దినములు, శూద్రుడు ఒక నెలవరకు అశుచితో నుండును. ఆకాలము తరువాత వారు శుద్ధి పొందెదరు.

ఏకాహచ్ఛుధ్యతే విప్రో యోఽగ్ని వేదసమన్వితః ।

త్ర్యహాత్కేవలవేదస్తు ద్విహీనో దశభిర్దినైః ॥ 5

జన్మ కర్మపరిభ్రష్టః సంధ్యోపాసన వర్జితః ।
నామధారక విప్రస్తు దశాహం సూతకీ భవేత్ ॥ 6

నిత్యాగ్ని వేదాధ్యయనము చేయు బ్రాహ్మణుడు ఒక దినము తరువాత శుద్ధుడగును నిత్యాగ్ని హోత్రము చేయక వేదాధ్యయనము మాత్రము చేయు బ్రాహ్మణుడు మూడు దినముల తరువాత పరిశుద్ధుడగును అగ్నిహోత్రము, వేదాధ్యయనమూ లేనివాడు పది దినముల తరువాత శుద్ధుడగును అట్లే జాతక కర్మాది సంస్కార కర్మలు లేనివాడు, సంధ్యావందనము చేయనివాడు, ఐన బ్రాహ్మణుడు పది దినములు అశుచిగా ఉండవలెను

అజా గావో మహిష్యశ్చ బ్రాహ్మణీ చ ప్రసూతికా ।
దశరాత్రేణ సంశుధ్యేత్ భూమిష్ఠం చ నవోదకం ॥ 7

మేక, ఆవు, బఱ్ఱ, బ్రాహ్మణస్త్రీ, సంతానాన్ని కనినప్పుడు పది దినముల తరువాత పరిశుద్ధయగును అట్లే భూమిపైన పడిన క్రొత్తనీరు పది దినముల తరువాత పరిశుద్ధమగును

ఏకపిండాస్తు దాయాదాః పృథక్ దారనికేతనాః ।
జన్మన్యపి విపత్తౌ చ తేషాం తత్సూతకం భవేత్ ॥ 8

తావత్తత్సూతకం గోత్రే చతుర్థపురుషేణ తు ।
దాయాద్విచ్ఛేదమాప్నోతి పంచమో వాత్మవంశజః ॥ 9

చతుర్థే దశరాత్రం స్యాత్ షణ్ణిశాః పుంసి పంచమే ।
షష్ఠే చతురహాచ్ఛుద్ధిః సప్తమే తు దినత్రయాత్ ॥ 10

సపిండులైన దాయాదులు పెండ్లిచేసికొని వేరు వేరుగా ఉన్నప్పటికీ వారికందరకు జనన, మరణములకు సంబంధించిన అశుచి ఏర్పడుతుంది ఈ అశుచి వారి గోత్రంలో నాలుగవతరం వరకు ఉంటుంది ఐదవ తరం నుండి దాయాదత్వం తొలగిపోతుంది కావున నాలుగవ తరం వరకు జనన మరణాలందు పది దినాల సూతకముంటుంది ఐదవతరంలో ఆరురాత్రులుమాత్రమే ఆశౌచముంటుంది ఆరవతరంలో నాలుగవ దినం తరువాత శుద్ధి కలుగుతుంది అట్లే ఏడవ తరంలో మూడు దినాల తరువాత శుద్ధి కలుగుతుంది

శృంగ్యగ్ని మరణే చైవ దేశాంతర మృతే తథా ।
బాలే ప్రేతే చ సన్యస్తే సద్యః శౌచం విధీయతే ॥ 11

కొమ్ములున్న జంతువుల వల్ల, అగ్నివల్ల మరణించినప్పుడు, దేశాంతరమునకేగి

చనిపోయినపుడు, బాలుడు, సన్యాసి చనిపోయినప్పుడు వెంటనే (స్నానం చేసిన వెంటనే) శుద్ధి కలుగుతుంది.

దేశాంతర మృతః కశ్చిత్ సగోత్రః శ్రూయతే యది ।

స త్రిరాత్రమహోరాత్రం సద్యః స్నాత్వా శుచిర్భవేత్ ॥ 12

తన గోత్రానికి చెందినవాడు ఇతర దేశాలకు పోయి చనిపోయినచో ఆ విషయం (సంవత్సరం తర్వాత?) తెలిస్తే మూడు రాత్రులు లేక ఒక దినమంతా అశుచి ఉండదు. ఆ విషయం తెలిసిన వెంటనే స్నానం చేసినచో అతనికి శుద్ధియగును.

దేశాంతరగతో విప్రః ప్రవాసాత్కాలకారితాత్ ।

దేహనాశమనుప్రాప్త స్తిథిర్న జ్ఞాయతే యది ॥ 13

కృష్ణాష్టమీ త్వమావాస్యా కృష్ణా చైకాదశీ చ యా ।

ఉదకం పిండదానం చ తత్ర శ్రాద్ధం చ కారయేత్ ॥ 14

బ్రాహ్మణుడు దేశాంతరమునకు పోయి దురదృష్టవశాత్తు చనిపోతే, అతడు చనిపోయిన తిథి తెలియని సందర్భమందు కృష్ణ పక్షానికి చెందిన అష్టమి, ఏకాదశి లేక అమావాస్యనాడు తర్పణము, పిండములు పెట్టుట, శ్రాద్ధము అనువాటిని ఆచరింపవలెను.

అజాతదంతా బాలా యే యే చ గర్భాద్వినిఃసృతాః ।

న తేషామగ్ని సంస్కారో నాశౌచం నోదకక్రియా ॥ 15

అప్పుడే పుట్టి మరణించిన శిశువులకు, పండ్లురాని పిల్లలకు అగ్ని సంస్కారము చేయవలసిన పనిలేదు. అట్లే వారి మరణము వల్ల అశౌచము కూడ ఉండదు. వారికి తర్పణాదులు చేయవలసిన పనిలేదు.

యది గర్భో విపద్యేత స్రవతే వాపి యోషితః ।

యావన్మాసం స్థితో గర్భో దినం తావత్తు సూతకమ్ ॥ 16

ఆచతుర్థాత్ భవేత్ స్రావః పాతః పంచమషష్ఠయోః ।

తత ఊర్ధ్వం ప్రసూతిః స్యాత్ దశాహం సూతకం భవేత్ ॥ 17

గర్భస్రావము కాని గర్భపాతము గాని జరిగిన పక్షాన అది ఏ మాసంలో జరిగింపో తల్లికి అన్ని దినములసూతకముంటుంది. నాలుగవనెల వరకు గర్భముపోయినచో దానిని గర్భస్రావమంటారు. ఐదు, ఆరు నెలల గర్భము పోయినచో దానిని గర్భపాతమంటారు.

ఏడునెలల గర్భము నుండి ప్రసూతి క్రింద లెక్కకు వస్తుంది. కావున అప్పుడు పది దినముల సూతకముంటుంది.

దంతజాతేఽనుజాతే చ కృతచూడే చ సంస్థితే ।

అగ్ని సంస్కరణం తేషాం త్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ॥ 18

శిశువునకు పండ్లు రావడం ప్రారంభమైనప్పుడు, చూడా కర్మ (పుట్టు వెంట్రుకలు తీసిన) చేసిన తరువాత మరణం సంభవిస్తే, ఆ శిశువుకు అగ్ని సంస్కారం చేయాలి. అప్పుడు మూడు రాత్రుల వరకు అశుచి ఉంటుంది.

అదంతజన్మతః సద్యః ఆచూడాన్నైశికీ స్మృతా ।

త్రిరాత్రమావ్రతాదేశాత్ దశరాత్రమతః పరమ్ ॥ 19

శిశువునకు పండ్లు రాకముందే మరణము సంభవిస్తే స్నానంతో శుద్ధి కలుగుతుంది. పండ్లు రావడం ప్రారంభమైన నాటి నుండి చూడాకర్మ జరుగకముందు మరణిస్తే ఒక రాత్రి మాత్రము అశుచి ఉంటుంది. చూడాకర్మనుండి ఉపనయనం లోపల మరణిస్తే మూడు రాత్రులు, ఆ తరువాత పదిరాత్రులు అశుచి ఉంటుంది.

బ్రహ్మచారీ గృహే యేషాం హూయతే చ హుతాశనః ।

సంపర్కం చేన్న కుర్వంతి న తేషాం సూతకం భవేత్ ॥ 20

బ్రహ్మచారి, ఇంటిలో అగ్నిహోత్రకార్యం జరుగుతూ ఉన్నవారు, అశుచిగా ఉన్నవారిని తగలనిచో వారికి ఎట్టి అశుచి ఉండదు.

సంపర్కాద్దుష్యతే విప్రో జననే మరణే తథా ।

సంపర్కాచ్చ నివృత్తస్య న ప్రేతం నైవ సూతకమ్ ॥ 21

అశుచి ఉన్నవారిని తగిలినందువల్ల బ్రాహ్మణునకు జనన, మరణ అశౌచములు కలుగుతాయి. అందువల్ల వారితో సంపర్కము లేనిచో అతనికి ఎట్టి అశౌచము కలుగదు.

శిల్పినః కారుకా వైద్యా దాసీదాసాశ్చ నాపితాః ।

రాజానః శ్రోత్రియాశ్చైవ సద్యః శౌచాః ప్రకీర్తితాః ॥ 22

శిల్పాలు చెక్కేవారు, కారుకులు (వడ్రంగి మొదలైనవారు) వైద్యులు, దాసదాసీజనము, మంగలివారు, రాజులు, శ్రోత్రియులు, వీరందరు సద్యః శౌచులు. అనగా స్నానము చేసినచో వెంటనే పరిశుద్ధులౌతారు.

సవ్రతో మంత్రపూతశ్చ ఆహితాగ్నిశ్చ యో ద్విజః ।

రాజ్ఞశ్చ సూతకం నాస్తి యస్య చేచ్ఛతి పార్థివః ॥ 23

బ్రహ్మచర్యాది వ్రతములనాచరించువానికి, జపాదులను చేయుచు మంత్రములచే పవిత్రుడైనవానికి, ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణునకు, రాజుకు అట్లే రాజుకు అవసరమైనవారికి జనన మరణ సూతకాలు ఉండవు. వారు కూడ స్నానం చేయగానే పరిశుద్ధులౌతారు.

ఉద్యతో నిధనే దానే ఆర్తో విప్రో నిమంత్రితః ।

తదేవ ఋషిభిర్దృష్టం యథాకాలేన శుద్ధ్యతి ॥ 24

మరణసమయంలో దానమిచ్చుటకు పూనుకొనువాడు, రోగి, శ్రాద్ధమున నిమంత్రితుడైన బ్రాహ్మణుడు, వీరు సమయానుకూలంగా పరిశుద్ధులౌతారని ఋషులు తెల్పుచున్నారు.

ప్రసవే గృహమేధీ తు న కుర్యాత్ సంకరం యది ।

దశాహాత్ శుద్ధ్యతే మాతా త్వవగాహ్య పితా శుచిః ॥ 25

వర్ణసంకరం జరుగని పక్షాన ప్రసవమందు తల్లికి పదిరోజుల ఆశౌచముంటుంది. కాని తండ్రి స్నానంతో పరిశుద్ధుడౌతాడు.

సర్వేషాం శావమాశౌచం మాతాపిత్రోస్తు సూతకం ।

సూతకం మాతురేవ స్యాత్ ఉపస్పృశ్య పితా శుచిః ॥ 26

మరణమునకు సంబంధించిన అశౌచము దాయాదులకందరకు ఉంటుంది. కాని జననమునకు సంబంధించిన అశౌచం తల్లిదండ్రులకు మాత్రమే ఉంటుంది. వారిలో పది దినాల సూతకం తల్లికి మాత్రమే ఉంటుంది. తండ్రి స్నానం చేసి ఆచమనము చేసిన వెంటనే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

యది పత్న్యాం ప్రసూతాయాం సంపర్కం కురుతే ద్విజః ।

సూతకం తు భవేత్తస్య యది విప్రః షడంగవిత్ ॥ 27

సంపర్కాజ్జాయతే దోషో నాన్యో దోషోఽస్తి వై ద్విజే ।

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన సంపర్కం వర్జయేత్ బుధః ॥ 28

తన భార్య ప్రసూతియైనదను విషయం తెలుసుకొని అతి సంతోషంతో భార్యను తగిలితే ఆ బ్రాహ్మణుడు షడంగ సహితమైన వేదాలను అధ్యయనం చేసినా అతనికి పది దినముల సూతకం కలుగుతుంది. బ్రాహ్మణునకు ఇతర దోషాలేవీ లేకపోయినా స్పర్శవల్ల దోషం

కలుగుతుంది. కావున విజ్ఞుడైనవాడు ప్రసూతయైన తన భార్యను ముట్టుకొనకూడదు.

వివాహోత్సవ యజ్ఞేషు త్వంతరా మృతసూతకే ।

పూర్వ సంకల్పితం ద్రవ్యం దీయమానం న దుష్యతి ॥ 29

వివాహము, యజ్ఞము, ఉత్సవము జరుగుతున్నప్పుడు యజమానికి జనన, మరణ సూతకం సంభవిస్తే అతనికి దోషముంటదు. కావున తాను పూర్వం సంకల్పించిన దాన వస్తువును, కన్యాదానం వంటివాటిని చేయవచ్చును.

అంతరా తు దశాహస్య పునర్మరణ జన్మని ।

తావత్ స్యాదశుచిర్విప్రో యావత్పూర్వం న గచ్ఛతి ॥ 30

పది దినముల అశుచికాలంలో మధ్య జననమరణములకు చెందిన అశుచి వస్తే మొదటి అశుచికాలం పూర్తియగు వరకు మాత్రమే అశుచిగా ఉండాలి. రెండవదానికి ప్రత్యేకంగా పది దినముల యశుచి పాటింపనక్కరలేదు.

బ్రాహ్మణార్థం విపన్నానాం బంది గోగ్రహణే తథా ।

ఆహవేషు విపన్నానామేకరాత్రమశౌచకమ్ ॥ 31

ఆపదలో ఉన్న బ్రాహ్మణుని రక్షించుచుండుటయందున, బంధింపబడ్డ గోవులను పట్టుకొను సమయమున, యుద్ధ సమయమున చనిపోయిన వారిని గురించి పది దినముల యశుచి ఉండనక్కరలేదు. ఒక రాత్రి మాత్రము అశౌచమును పాటించిన చాలును.

ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే సూర్యమండల భేదినౌ ।

పరివ్రాట్ యోగయుక్తశ్చ రణే చాభిముఖో హతః ॥ 32

ఈ లోకమున యమనియమములతో నున్న సన్యాసి, యుద్ధంలో వెన్ను చూపక వీరోచితంగా యుద్ధంచేసి మరణించిన వీరుడు వీరిద్దరే సూర్యమండలాన్ని భేదించుకొని ఊర్ధ్వలోకాలకు పోతారు.

యత్ర యత్ర హతః శూరః శత్రుభిః పరివేష్టితః ।

అక్షయాన్ లభతే లోకాన్ యది క్లీబం న భాషతే ॥ 33

రణరంగంలో శత్రువులంతా తన్ను చుట్టు ముట్టినప్పుడు పిరికివాని వలె మాట్లాడక తన పరాక్రమాన్ని ప్రదర్శించుచూ చనిపోయిన శూరుడు అక్షయమైన ఊర్ధ్వలోకాలకు పోతాడు.

సంన్యస్తం బ్రాహ్మణం దృష్ట్వా స్థానాచ్చలతి భాస్కరః ।
ఏష మే మండలం భిత్త్వా పరం స్థానం ప్రయాస్యతి ॥ 34

చక్కగా సన్యసించియున్న బ్రాహ్మణుని చూచి ఈ బ్రాహ్మణుడు నా సూర్యమండలాన్ని భేదించుకొని ఊర్ధ్వలోకాలకు పోతాడని భయంతో సూర్యుడు గజగజవణికి పోతాడు.

యస్తు భగ్నేషు సైన్యేషు విద్రవత్సు సమంతతః ।
పరిత్రాతా యదా గచ్ఛేత్ స చ క్రతుఫలం లభేత్ ॥ 35

యుద్ధంలో తన సైనికులంతా మరణించినా, మిగిలినవారు తమ ప్రాణాలపై తీపితో పరుగెత్తుకొని పోయినా ఆ సైన్యాన్ని రక్షించుకొనుటకై స్థిరంగా రణరంగంలో నిలబడి, మరణించిన వానికి యజ్ఞం చేసినందువలన లభించే స్వర్గ ఫలితం లభిస్తుంది.

యస్య ఛేదక్షతం గాత్రం శరముద్గర యష్టిభిః ।
దేవకన్యాస్తు తం వీరం హరంతి రమయంతి చ ॥ 36

దేవాంగనా సహస్రాణి శూరమాయోధనే హతం ।
త్వరమాణాః ప్రధావంతి మమ భర్తా మమేతి చ ॥ 37

యం యజ్ఞసంఘైస్తపసా చ విప్రాః స్వర్గైషిణో వాత్ర యథైవ యాంతి ।
క్షణేన యాంత్యేవ హి తత్ర వీరాః ప్రాణాన్ సుయుద్ధేన పరిత్యజంతి ॥ 38

జితేన లభ్యతే లక్ష్మీః మృతేనాపి వరాంగనా ।
క్షణధ్వంసిని కాయేఽస్మిన్ కా చింతా మరణే రణే ॥ 39

లలాటదేశే రుధిరం స్రవచ్చ యస్యాహవే తు ప్రవిశేచ్చ వక్త్రం ।
తత్సోమపానేన కిలాస్య తుల్యం సంగ్రామయజ్ఞే విధివచ్చ దృష్టమ్ ॥ 40

రణరంగంలో శత్రువులయొక్క బాణములు, సమ్మెటలు, కఱ్ఱలవంటి ఆయుధాల దెబ్బలు తిన్న వీరుని అప్సరసస్త్రీలు స్వర్గానికి తీసుకొనిపోయి అతనితో రమిస్తారు. రణరంగంలో చనిపోయిన వీరుని చూచి అప్సరసస్త్రీలు ఇతడు నా భర్త అంటే నా భర్త అంటూ అతని వెంట పోతారు. బ్రాహ్మణులు అనేక యజ్ఞాలనాచరించి, మనోహరమైన తపస్సు చేసి పొందుతున్న స్వర్గలోకాన్ని వీరులు రణరంగంలో తమ ప్రాణాలను వదలిన వెంటనే పొందుతున్నారు. వీరుడు రణరంగంలో శత్రువును జయిస్తే రాజ్యలక్ష్మి లభిస్తుంది లేక యుద్ధంలో వీరోచితంగా పోరాడి చనిపోతే స్వర్గమందలి అప్సరస లభిస్తుంది. ఈ శరీరం ఏ క్షణంలో నైనా నశిస్తుంది కావున

అట్టి శరీరం యుద్ధంలో మరణించిందని చింతించుట తగదు. రణరంగంలో శత్రువుల యొక్క ఆయుధముల దెబ్బలు తగిలినందువల్ల ముఖంపైన రక్తం కారుతూ నోటిలోనికి పోతే ఆ రక్తం యాగంలోని సోమరసం వంటిది. ఆ యుద్ధం కూడ శాస్త్ర ప్రకారం చేయబడ్డ సోమయాగం వంటిది. అట్టి సోమయాగ ఫలితం యుద్ధంలో చనిపోయిన వీరునికి లభిస్తుంది.

అనాథం బ్రాహ్మణం ప్రేతం యే వహంతి ద్విజాతయః ।
పదే పదే యజ్ఞఫలమానుపూర్వ్యాల్లభంతి తే ॥ 41

న తేషామశుభం కించిత్ పాపం వా శుభకర్మణాం ।
జలావగాహనాత్తేషాం సద్యః శౌచం విధీయతే ॥ 42

అసగోత్రమబంధుం చ ప్రేతీభూతం ద్విజోత్తమమ్ ।
వహిత్వా చ దహిత్వా చ ప్రాణాయామేన శుధ్యతి ॥ 43

అనుగమ్యేచ్ఛయా ప్రేతం జ్ఞాతిమజ్ఞాతిమేవ వా ।
స్నాత్వా సచైలం స్పృష్ట్వాగ్నిం ఘృతం ప్రాశ్య విశుధ్యతి ॥ 44

దిక్కులేని బ్రాహ్మణశవాన్ని మోస్తూ బ్రాహ్మణులు ఎన్ని అడుగులు నడుస్తారో వారికి అన్ని యజ్ఞముల ఫలము లభిస్తుంది. అట్టి సత్కర్మ చేసిన బ్రాహ్మణులకు ఎట్టి అశుభం కాని పాపం కాని ఉండదు. వారు స్నానము చేసినంత మాత్రమున పరిశుద్ధులౌతారు. తన గోత్రానికి చెందకున్నా, బంధువు కాకున్నా బ్రాహ్మణ శవాన్ని మోసి, కాల్చినచో ప్రాణాయామము చేతనే అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. బ్రాహ్మణశవం తన బంధువైనా కాకున్నా ఇష్టపూర్వకంగా దాని వెంట పోతే తాను కట్టుకొన్న వస్త్రములతో స్నానము చేసి, అగ్ని స్పర్శచేసి కొద్దిగా నేయిని తింటే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

క్షత్రియం మృతమజ్ఞానాత్ బ్రాహ్మణో యోఽనుగచ్ఛతి ।
ఏకాహమశుచిర్భూత్వా పంచగవ్యేన శుధ్యతి ॥ 45

క్షత్రియుడు చనిపోతే బ్రాహ్మణుడు అజ్ఞానంతో ఆ శవం వెంట పోయినా ఒక దినము అశుచిగా ఉండి స్నానం చేసి పంచగవ్యాలను సేవించినందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు.

శవం చ వైశ్యమజ్ఞానాత్ బ్రాహ్మణో హ్యనుగచ్ఛతి ।
కృత్వా శౌచం ద్విరాత్రం చ ప్రాణాయామాన్ షడాచరేత్ ॥ 46

వైశ్యుడు చనిపోయినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు ఆ శవం వెంట అజ్ఞానంచేత పోయినచో

రెండు రాత్రులు అశుచిగా ఉండి స్నానం చేసి ఆరుమార్లు ప్రాణాయామము చేస్తే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

ప్రేతీభూతం తు యచ్ఛూద్రం బ్రాహ్మణో జ్ఞానదుర్బలః ।
అనుగచ్ఛేన్నీయమానం త్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ॥ 47

త్రిరాత్రే తు తతః పూర్ణే నదీం గత్వా సముద్రగాం ।
ప్రాణయామశతం కృత్వా ఘృతం ప్రాశ్య విశుద్ధ్యతి ॥ 48

అట్లే శూద్రుడు చనిపోయినప్పుడు బ్రాహ్మణుడా శవం వెంట తెలియకపోయినా మూడు రాత్రులు అశుచిగా ఉండాలి. తరువాత సముద్రంలో కలుస్తున్న నదికి పోయి అందు స్నానం చేసి నూరుమార్లు ప్రాణాయామాలు చేయాలి. ఆ తరువాత నేతిని ప్రాశనం చేసినందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు.

వినివర్త్య యదా శూద్రా ఉదకాంతముపస్థితాః ॥
ద్విజైస్తదానుగంతవ్యా ఏష ధర్మః సనాతనః ॥ 49

తస్మాద్ద్విజో మృతం స స్పృశేన్న చ దాహయేత్ ।
దృష్టే సూర్యావలోకేన శుద్ధిరేషా పురాతనీ ॥ 50

కాని శూద్ర శవాన్ని కాల్చి అతని బంధువులు మొదలైన శూద్రులు స్నానానికై జలాశయము దగ్గరకు వచ్చినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు ఆ బంధువులు మొదలైన వారి వెంట పోవచ్చును. కాని ఆ శూద్ర శవాన్ని ముట్టుకొనరాదు. దానిని తగులబెట్టరాదు. ఆ శవాన్ని చూస్తే సూర్యుని చూచినంత మాత్రమున పరిశుద్ధుడౌతాడని పూర్వీకులు అంటారు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే తృతీయోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న మూడవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

నాలుగవ అధ్యాయము

అతిమానాదతిక్రోధాత్ స్నేహాద్వా యది వా భయాత్ ।
ఉద్బధ్నీయాత్ స్త్రీ పుమాన్వా గతిరేష విధీయతే ॥ 1

మిక్కిలి అభిమానం వల్లనో, మిక్కిలి కోపం వల్లనో, తన వారియందు ఉన్న వల్లమాలిన ప్రేమవల్లనో, లేక భయం వల్లనో స్త్రీగాని పురుషుడుగాని ఆత్మహత్య చేసికొన్నచో వారి గతి ఇట్లుండును

పూయశోణిత సంపూర్ణే త్వంధే తమసి మజ్జతి ।
షష్టివర్ష సహస్రాణి నరకం ప్రతిపద్యతే ॥ 2

నాశౌచం నోదకం నాగ్నిం నాశ్రుపాతం చ కారయేత్ ।
వోఢారోఽగ్ని ప్రదాతారః పాశచ్ఛేదకరాస్తథా ॥ 3

తప్తకృచ్ఛ్రేణ శుధ్యంతీత్యేవమాహ ప్రజాపతిః ।

ఆత్మహత్య చేసికొన్నవారు చీము, నెత్తురుతో నిండియున్న అంధతామిస్రము మహానరకంలో అరువది వేల ఏండ్లు బాధలు పడుతారు. ఆత్మహత్య చేసికొన్న వారి గురించి ఆశౌచముండరాదు. వారికి తర్పణాము చేయరాదు. అగ్ని సంస్కారము చేయరాదు. చివరకు ఆత్మహత్య చేసికొన్న వారి గురించి దుఃఖించరాదు. ఒక్కవేళ ఆత్మహత్య చేసికొన్నవాని శవాన్ని మోయువారు, పాశమును ఛేదించువారు, అగ్ని సంస్కారము చేయువారు మహాపాపమునకు గురియౌతారు. అట్టి వారు తప్తకృచ్ఛ్రమను ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొన్నచో కాని వారికి పాపముక్తి కలుగదు

గోభిర్హతం తథోద్బద్ధం బ్రాహ్మణేన తు ఘాతితమ్ ॥ 4

సంస్పృశంతి తు యే విప్రా వోఢారశ్చాగ్నిదాశ్చ యే ।
అన్యే యే చానుగంతారః పాశచ్ఛేదకరాశ్చ యే ॥ 5

తప్తకృచ్ఛ్రేణ శుద్ధాస్తే కుర్యుర్బ్రాహ్మణ భోజనం ।
అనడుత్సహితాం గాం చ దద్యుర్విప్రాయ దక్షిణామ్ ॥ 6

గోవుల త్రొక్కిసలాటలో చనిపోయిన వానిని, ఉరివేసుకొని చచ్చినవానిని, బ్రాహ్మణుడు

చంపిన వానిని ముట్టుకొన్న బ్రాహ్మణులు, ఆ శవాలను మోసినవారు, దాని వెంట పోయినవారు, పాశములను తెంపినవారు వీరందరు తప్తకృచ్ఛ్రమను ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను. పైగా పాపపరిహారానికై ఒక సద్బ్రాహ్మణునకు ఆవును, ఎద్దును (రెండిటిని) దానంగా ఇవ్వవలెను.

తప్త కృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తము :-

త్ర్యహముష్ణం పిబేద్వారి త్ర్యహముష్ణం పయః పిబేత్ ।
త్ర్యహముష్ణం పిబేత్సర్పిః వాయుభక్షో దినత్రయమ్ ॥ 7

షట్పలం తు పిబేదంభః త్రిపలం తు పయః పిబేత్ ।
పలమేకం పిబేత్సర్పిః తప్తకృచ్ఛ్రం విధీయతే ॥ 8

తప్తకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనునపుడు మూడు దినములు ఆరు పలముల వేడి నీరు మాత్రము త్రాగవలెను. తరువాత మూడు దినములు మూడు పలముల వేడి పాలు మాత్రము త్రాగవలెను. తరువాత మూడు దినములు ఒక పలము వేడి నేతిని మాత్రము తినవలెను. తరువాత మూడు దినములు ఏట్టి ఆహారాన్ని తీసికొనక వాయు భక్షణము కావలెను. ఇదియే తప్తకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తము.

యో వై సమాచరేద్విప్రః పతితాదిష్వకామతః ।
పంచాహం వా దశాహం వా ద్వాదశాహమథాపి వా ॥ 9

మాసార్ధమాసమేకం వా మాసద్వయమథాపి వా ।
అబ్దార్ధమబ్దమేకం వా భవేదూర్ధ్వం హి తత్సమః ॥ 10

బ్రాహ్మణుడు పతితులు మొదలైన వర్ణములతో అసంకల్పితముగానైనా ఐదు దినములు, పది దినములు, పన్నెండు దినములు, పక్షము, ఒక నెల, రెండు నెలలు, ఆరు నెలలు, సంవత్సరకాలము కలసి తిరిగినచో ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. అంతకంటె మించిన కాలము కలసి పతితాదులతో తిరిగినచో ఈ బ్రాహ్మణుడు కూడ పతితుడగును.

త్రిరాత్రం ప్రథమే పక్షే ద్వితీయే కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ।
తృతీయే చైవ పక్షే తు కృచ్ఛ్రం సాంతపనం చరేత్ ॥ 11

చతుర్థే దశరాత్రం స్యాత్పరాకః పంచమే మతః ।
కుర్యాచ్చాంద్రాయణం షష్ఠే సప్తమే త్వైందవ ద్వయమ్ ॥ 12

శుద్ధ్యర్థమష్టమే చైవ షణ్మాసాత్కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ।
పక్ష సంఖ్యాప్రమాణేన సువర్ణాన్యపి దక్షిణా ॥ 13

బ్రాహ్మణుడు పతితులు మొదలైనవారితో కలసి తిరిగినచో ప్రథమ పక్షమున (5దినాలు కలసి తిరిగినచో) మూడు దినములు ఉపవాసముండవలెను. రెండవపక్షమున (10 దినాలు కలసి తిరిగినచో) కృచ్ఛప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. మూడవ పక్షమున (12 దినములు కలసి తిరిగినచో) కృచ్ఛ్ర సాంతపనమను ప్రాయశ్చిత్తము చేసికోవలెను. నాలుగవ పక్షమున (15 దినములు కలసి తిరిగినచో) పది దినములు ఉపవాసముండవలెను. ఐదవ పక్షమున (నెలవరకు తిరిగినచో) పరాకవ్రతాన్ని ఆచరించాలి. ఆరవ పక్షమున (రెండు నెలల వరకు తిరిగినచో) చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని చేయాలి. ఏడవ పక్షమున (ఆరు నెలల వరకు తిరిగినచో) రెండు మార్లు చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని, ఎనిమిదవ పక్షమున (సంవత్సరము వరకు తిరిగినచో) శుద్ధికై ఆరు నెలల కృచ్ఛ్ర వ్రతాన్ని చేయాలి. ఇట్లే మొదటి పక్షమున ఒక సువర్ణము ఎనిమిదవ పక్షమున ఎనిమిది సువర్ణములు బ్రాహ్మణునకు దానమీయవలెను.

ఋతుస్నాతా తు యా నారీ భర్తారం నోపసర్పతి ।
సా మృతా నరకం యాతి విధవా చ పునః పునః ॥ 14

రజస్వలయైన తరువాత నాలుగవనాడు స్నానము చేసి శుచియైన స్త్రీ భర్తదగ్గరకు పోనిచో ఆమె చనిపోయిన తరువాత నరకానికి పోతుంది. తిరిగి పుట్టినా మాటిమాటికి విధవయౌతుంది.

ఋతుస్నాతాం తు యో భార్యాం సన్నిధౌ నోపగచ్ఛతి ।
ఘోరాయాం భ్రూణహత్యాయాం యుజ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 15

ఋతుస్నాతయైన భార్య తన దగ్గరే ఉన్నప్పటికీ ఆమెతో పోని భర్త భయంకరమైన భ్రూణహత్యాపాపానికి గురియౌతాడు.

దరిద్రం వ్యాధితం ధూర్తం భర్తారం యాఽవమన్యతే ।
సా శునీ జాయతే మృత్వా సూకరీ చ పునః పునః ॥ 16
పత్యౌ జీవతి యా నారీ ఉపోష్య వ్రతమాచరేత్ ।
ఆయుష్యం హరతే భర్తుః సా నారీ నరకం వ్రజేత్ ॥ 17
అపృష్ట్వా చైవ భర్తారం యా నారీ కురుతే వ్రతం ।
సర్వం తద్రాక్షసాన్గచ్ఛేదిత్యేవం మనురబ్రవీత్ ॥ 18

బాంధవానాం సజాతీనాం దుర్వృత్తం కురుతే తు యా ।
గర్భపాతం చ యా కుర్యాన్న తాం సంభాషయేత్ క్వచిత్ ॥ 19

తన భర్త దరిద్రుడైనా, రోగంతో ఉన్నా, పరమదుర్మార్గుడైనా భర్తను అవమానించే స్త్రీ మరుసటి జన్మలో కుక్కగా పుట్టుతుంది. ఆ తర్వాత అనేక జన్మలవరకు పందిగా జన్మిస్తుంది. అట్లే భర్త బ్రతికియుండగనే ఉపవాసమునాచరించి వ్రతం చేసే స్త్రీ భర్తయొక్క ఆయుస్సును హరిస్తుంది. అట్లే చనిపోయిన తరువాత నరకానికి పోతుంది. భర్తయొక్క అనుమతి తీసికొనకుండగనే వ్రతాన్ని ఆచరిస్తే ఆమె చేసిన వ్రతఫలము రాక్షసులకు చేరుతుంది అని మనువు తెలిపినాడు. స్త్రీ తన చుట్టాలు, తన తోటివారితో చెడ్డగా ప్రవర్తించినా, గర్భస్రావాన్ని చేయించుకొన్నా అట్టి దుర్మార్గురాలితో మాట్లాడరాదు.

యత్పాపం బ్రహ్మహత్యాయా ద్విగుణం గర్భపాతనే ।
ప్రాయశ్చిత్తం న తస్యాస్తి తస్యాస్త్యాగో విధీయతే ॥ 20

ఇష్టపూర్వకంగా తన గర్భస్రావం చేయించుకొన్నచో ఆ పాపానికి ప్రాయశ్చిత్తమే లేదు. అది బ్రహ్మహత్యాపాతకం కంటె రెండు రెట్లు గొప్పది. కావున అట్టి స్త్రీని వదలివేయుట మంచిది.

న కార్యమావసథ్యేన నాగ్నిహోత్రేణ వా పునః ।
స భవేత్కర్మచండాలో యస్తు ధర్మపరాఙ్ముఖః ॥ 21

తనకంటూ నిర్దేశించిన గృహస్థ కర్మలు చేయనివాడు, అగ్నిహోత్ర విధులనాచరింపని వాడు, ధర్మకార్యాలు చేయనివాడు కర్మచండాలుడుగా పరిగణింపబడుతాడు.

అంబువాతాహృతం బీజం యస్య క్షేత్రే ప్రరోహతి ।
స క్షేత్రీ లభతే బీజం న బీజీ భాగమర్హతి ॥ 22

తద్వత్పరస్త్రియః పుత్రౌ ద్వౌ సుతౌ కుండగోళకౌ ।
పత్యౌ జీవతి కుండస్తు మృతే భర్తరి గోళకః ॥ 23

గాలికి, నీటికి కొట్టుకొని వచ్చిన ధాన్యపుగింజ ఎవరి క్షేత్రంలో పడి మొలిస్తే దాని ఫలితాన్ని క్షేత్రస్వామియే పొందుతాడు. కాని బీజముయొక్క యజమాని పొందజాలడు. అదే విధంగా ఇతరుని భార్యయందు పుట్టిన పుత్రులు కుండ, గోళకులను పేరుతో ప్రసిద్ధి చెందియున్నారు. తన భర్త జీవించియుండగనే ఇతరుని వలన పుట్టినవాడు కుండుడు. భర్త చనిపోయిన తరువాత ఇతర పురుషుని వలన పుట్టినవాడు గోళకుడు.

ఔరసః క్షేత్రజశ్చైవ దత్తః కృత్రిమకః సుతః ।
దద్యాన్మాతా పితావాపి స పుత్రో దత్తకో భవేత్ ॥ 24

ఔరసుడు, క్షేత్రజుడు, దత్తుడు, కృత్రిముడు అనువారు పుత్రులుగా పరిగణింపబడు చున్నారు. వీరియందు దత్తుడనగా సంతానములేనివానికి తల్లి లేక తండ్రిచేత దానముగా ఇవ్వబడినవాడు.

పరివిత్తిః పరివేత్తా చ యయా చ పరివిద్యతే ।
సర్వే తే నరకం యాంతి దాతృ యాజక పంచమాః ॥ 25

ద్వౌ కృచ్ఛ్రౌ పరివిత్తేస్తు కన్యాయాః కృచ్ఛ్ర ఏవ చ ।
కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రౌ దాతుస్తు హోతా చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 26

వివాహము కాని అన్న ఉండగనే వివాహము చేసికొను తమ్ముడు పరివిత్తి తమ్ముడు వివాహము చేసికొన్నా వివాహము కాని అన్న పరివేత్త. ఆ తమ్ముని వివాహము చేసికొను కన్య, ఆమె తండ్రి, వివాహము చేయించు బ్రాహ్మణుడు, ఈ ఐదుగురు నరకానికి పోతారు. పరివిత్తి రెండు కృచ్ఛ్రములచే, కన్య ఒక కృచ్ఛ్రముచే, కన్యాదాత కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రములచే, పెండ్లిచేయించువాడు చాంద్రాయణ వ్రతముచే ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను.

కుబ్జ వామన షండేషు గద్గదేషు జడేషు చ ।
జాత్యంధే బధిరే మూకే న దోషః పరివిందతః ॥ 27

పితృవ్య పుత్రః సాపత్నః పరనారీసుతస్తథా ।
దారాగ్ని హోత్ర సంయోగే న దోషః పరివేదనే ॥ 28

జ్యేష్ఠో భ్రాతా యదా తిష్ఠేదాధానం నైవ కారయేత్ ।
అనుజ్ఞాతస్తు కుర్వీత శంఖస్య వచనం యథా ॥ 29

తన అన్న గూనివాడు, పొట్టివాడు, నపుంసకుడు, కీచుగొంతు కలవాడు,జడుడు. గుడ్డివాడు, చెవిటివాడు, మూగవాడు ఐనప్పుడు తమ్ముడు ముందు వివాహము చేసికొనుటలో తప్పులేదు. అట్లే చిన్నాయన లేక పెదనాయన పుత్రుడు, సవతి తల్లి కొడుకు, తండ్రి ఉంచుకొన్న స్త్రీకి పుట్టినవాడు తన కంటె పెద్దవాడైనా ముందుగా వివాహము చేసికొనుటయందు దోషము లేదు. అట్లే అగ్నికార్యము చేసికొనవచ్చును. సాధారణముగా అన్న ఉన్నప్పుడు తమ్ముడు అగ్నికార్యము చేయరాదు. కాని శంఖమహర్షి రచించిన ధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించి అన్న యొక్క అనుమతితో తమ్ముడు అగ్నికార్యము చేయవచ్చును.

నష్టే మృతే ప్రవ్రజితే క్లీబే చ పతితే పతౌ ।
పంచస్వాపత్సు నారీణాం పతిరన్యో విధీయతే ॥ 30

మాటామంతి ఐన తర్వాత వివాహత్పూర్వము వరుడు కనిపించకుండా వెళ్ళి(పారి) పోయినప్పుడు, భర్త చనిపోయినప్పుడు, చాలాకాలము ఇతర దేశములకు పోయినప్పుడు, అతడు నపుంసకుడైనచో, పతితుడైనచో ఆ స్త్రీ పునర్వివాహమును చేసికొనవచ్చును.

మృతే భర్తరి యా నారీ బ్రహ్మచర్య వ్రతే స్థితా ।
సా మృతా లభతే స్వర్గం యథా తే బ్రహ్మచారిణః ॥ 31

తిస్రః కోట్యోఽర్ధకోటీ చ యాని లోమాని మానవే ।
తావత్కాలం వసేత్స్వర్గే భర్తారం యాఽనుగచ్ఛతి ॥ 32

వ్యాళగ్రాహీ యథా వ్యాళం బలాదుద్ధరతే బిలాత్ ।
ఏవం స్త్రీ పతిముద్ధృత్య తేనైవ సహ మోదతే ॥ 33

భర్త చనిపోయినప్పటికీ స్త్రీ బ్రహ్మచర్యాన్ని పాటిస్తూ ఉంటే చక్కగా బ్రహ్మచర్య వ్రతమవలంబించిన వారివలె చనిపోయిన తరువాత స్వర్గాన్ని పొందుతుంది. అట్లే చనిపోయిన భర్తతో అనుగమనము చేసిన స్త్రీ మానవశరీరంలోని రోమముల సంఖ్య గల (మూడున్నరకోట్ల) సంవత్సరములు భర్తతో స్వర్గంలో సుఖంగా ఉంటుంది. పాములు పట్టువాడు పుట్టలో ఉన్న పామును బలవంతంగా పైకి లాగినట్లు భర్తతో అనుగమనము చేసిన స్త్రీ తన భర్తను బలవంతంగానైనా స్వర్గానికి తీసికొని పోయి అతనితో సుఖిస్తుంది.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే చతుర్థోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న నాలుగవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ పంచమోఽధ్యాయః

ఐదవ అధ్యాయము

శుద్ధిప్రకరణము

వృక శ్వాన శృగాలాది దష్టో యస్తు ద్విజోత్తమః ।
స్నాత్వా జపేత్స గాయత్రీం పవిత్రాం వేదమాతరమ్ ॥ 1

బ్రాహ్మణుని తోడేలు, కుక్క, నక్క మొదలైనవి కరచినచో అతడు స్నానము చేసి మిక్కిలి పవిత్రము, వేదమాతయైన గాయత్రీమంత్రమును జపింపవలెను.

గవాం శృంగోదక స్నానాత్ మహానద్యోస్తు సంగమే ।
సముద్ర దర్శనాద్వాపి శునా దష్టః శుచిర్భవేత్ ॥ 2

వేదవిద్యా వ్రతస్నాతః శునా దష్టో ద్విజో యది ।
సహిరణ్యోదకే స్నాత్వా ఘృతం ప్రాశ్య విశుద్ధ్యతి ॥ 3

సవ్రతస్తు శునా దష్టో యస్త్రిరాత్రముపావసేత్ ।
ఘృతం కుశోదకం పీత్వా వ్రతశేషం సమాపయేత్ ॥ 4

అవ్రతః సవ్రతో వాపి శునా దష్టో భవేద్ద్విజః ।
ప్రణిపత్య భవేత్పూతో విప్రైశ్చక్షుర్నిరీక్షితః ॥ 5

శునా ఘ్రాతావలీఢస్య నఖైర్విదళితస్య చ ।
అద్భిః ప్రక్షాళనం ప్రోక్తమగ్నినా చోపచూలనమ్ ॥ 6

కుక్క కరచినవాడు ఆవులయొక్క శృంగోదకముచే స్నానం చేసినందువల్ల, మహానదుల సంగమస్థలమందు స్నానం చేసినందువల్ల, సముద్రాన్ని దర్శించినందువల్ల శుద్ధిపొందును. వేదాధ్యయనము బ్రహ్మచర్య వ్రతమును చక్కగా పూర్తిచేసికొన్న బ్రాహ్మణుని కుక్క కరిస్తే బంగారు వస్తువున్న నీటిలో స్నానము చేసి నేతిని భక్షించినందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు. కేవల వ్రతాచరణము (బ్రహ్మచర్యవ్రతము) మాత్రమే చేయుచున్న బ్రాహ్మణుని కుక్క కరిస్తే మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండి నేయి, దర్భలున్న నీరు త్రాగినందువలన శుద్ధుడై తిరిగి వ్రతము చేయుటకర్హుడగును. బ్రహ్మచర్యాది వ్రతము చేయు బ్రాహ్మణుడైనా వ్రతము చేయనివాడైనా కుక్క కరిస్తే బ్రాహ్మణులకు సాష్టాంగ నమస్కారము చేసి, వారి అనుగ్రహ దృష్టిని పొందినందు

వల్ల శుద్ధుడగును. కుక్క వాసన చూచినా, నాకినా, గోళ్ళచే గీకినా ఆ స్థలమును నీటితో కడిగి నిప్పుచే చురుకు వేయవలెను.

బ్రాహ్మణీ తు శునా దష్టా జంబుకేన వృకేణ వా ।
ఉదితం గ్రహనక్షత్రం దృష్ట్వా సద్యః శుచిర్భవేత్ ॥ 7

కృష్ణపక్షే యదా సోమో న దృశ్యేత కదాచన ।
యాం దిశం వ్రజతే సోమస్తాం దిశం చావలోకయేత్ ॥ 8

బ్రాహ్మణస్త్రీని కుక్క, నక్క లేక తోడేలు కరచినప్పుడు ఆమె ఉదయిస్తున్న చంద్రుని నక్షత్రాలను చూచినంత మాత్రమున పరిశుద్ధురాలౌతుంది. కృష్ణపక్షంలో ఒకప్పుడు చంద్రుడు కనిపించకపోతే ఆ సమయమున చంద్రుడుదయించు వైపు చూచినచో పరిశుద్ధురాలౌతుంది

అసద్ బ్రాహ్మణకే గ్రామే శునా దష్టో ద్విజోత్తమః ।
వృషం ప్రదక్షిణీకృత్య సద్యః స్నాత్వా శుచిర్భవేత్ ॥ 9

ఇతర బ్రాహ్మణులు లేని గ్రామంలో బ్రాహ్మణుని కుక్క కరిస్తే అతడు వృషభానికి ప్రదక్షిణం చేసి స్నానం చేసినందు వలన వెంటనే పవిత్రుడౌతాడు

చాండాలేన శ్వపాకేన గోభిర్విప్రై ర్హతో యది ।
ఆహితాగ్ని ర్మృతో విప్రో విషేణాత్మా హతో యది ॥ 10

దహేత్తం బ్రాహ్మణం విప్రో లోకాగ్నౌ మంత్రవర్జితమ్ ।
స్పృష్ట్వా వోహ్యా చ దగ్ధ్వా చ సపిండేషు చ సర్వదా ॥ 11

ప్రాజాపత్యం చరేత్పశ్చాత్ విప్రాణామనుశాసనాత్ ।
దగ్ధ్వాస్థీని పునర్గృహ్య క్షీరైః ప్రక్షాళయేద్ ద్విజః ॥ 12

స్వేనాగ్నినా స్వమంత్రేణ పృథగేతత్పునర్దహేత్ ।

ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుని చండాలుడు, శ్వపాకుడు, బ్రాహ్మణులు కొట్టి, ఆవులు తొక్కి, చంపినప్పుడు లేక తానే విషాన్ని తిని చనిపోయినప్పుడు ఆ బ్రాహ్మణ శవాన్ని అతనికి సపిండుడైన బ్రాహ్మణుడు మంత్రము లేకుండ లౌకికాగ్నిలో దహనము చేయాలి. అతడు ఆ శవాన్ని తగిలి, స్మశానానికి తీసికొనిపోయి, దగ్ధము చేసి ఇతర బ్రాహ్మణుల యొక్క అనుమతిపై ప్రాజాపత్య వ్రతమును ఆచరింపవలెను. శవాన్ని దగ్ధము చేసిన తరువాత అస్థులను తీసికొని కర్మచేయువాడు వాటిని పాలలో కడిగి తాను ప్రజ్వలింపజేసిన అగ్నియందు తానే మంత్రములు చదువుచు కాల్చవలెను.

ఆహితాగ్నిర్ద్విజః కశ్చిత్ ప్రవసన్ కాలచోదితః ॥ 13

దేహనాశమనుప్రాప్తస్తస్యాగ్నిర్వసతే గృహే ।

ప్రేతాగ్నిహోత్ర సంస్కారః శ్రూయతాం మునిపుంగవాః ॥ 14

ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుడు దూరప్రదేశమునకు పోయి, దురదృష్టవశమున అక్కడనే చనిపోతే అతనికి చేయవలసిన దహనసంస్కారమీవిధంగా ఉంటుంది.

కృష్ణాజినం సమాస్తీర్య కుశైస్తు పురుషాకృతిం ।

షట్శతాని శతం చైవ పలాశానాం చ వృంతతః ॥ 15

చత్వారింశచ్ఛిరే దద్యాత్ శతం కంఠే తు విన్యసేత్ ।

బాహుభ్యాం దశకం దద్యాత్ అంగులీషు దశైవ తు ॥ 16

శతం తు జఘనే దద్యాత్ ద్విశతం తూదరే తథా ।

దద్యాదష్టౌ వృషణయోః పంచ మేఢ్రే తు విన్యసేత్ ॥ 17

ఏకవింశతిమూరుభ్యాం ద్విశతం జానుజంఘయోః ।

పాదాంగుష్ఠేషు దద్యాత్ షట్ యజ్ఞపాత్రం తతో న్యసేత్ ॥ 18

దూరదేశములలో ఎక్కడనో చనిపోయిన ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుని శవానికి బదులుగా కృష్ణాజినమును భూమిపై పరచి దర్భలచే మానవాకృతిని నిర్మింపవలెను. దానిపై ఏడువందల మోదుగాకులను ఈ విధముగా పరచవలెను. నలుబది మోదుగాకులను శిరః ప్రాంతమున, వంద ఆకులను కంఠభాగమున, బాహువుల దగ్గర పది, వేళ్ళయందు పది, జఘన భాగమున వంద ఆకులు, ఉదరభాగమున రెండువందలు, వృషణభాగమున ఎనిమిది, మేఢ్రభాగమున ఐదు, తొడల దగ్గర ఇరువది యొక్కటి, మోకాలు మరియు పిక్కలందు రెండు వందలు, పాదములయొక్క వ్రేళ్ళ దగ్గర ఆరు మోదుగాకులను ఉంచవలెను. తరువాత ఆయా శరీరభాగముల దగ్గర యజ్ఞపాత్రలనిట్లు ఉంచవలెను.

శమ్యాం శిశ్నే వినిక్షిప్య అరణిం ముష్కయోరపి ।

జుహూం చ దక్షిణే హస్తే వామే తూపభృతం తథా ॥ 19

ఓష్ఠే తూలూఖలం దద్యాత్ పృష్ఠే చ ముసలం న్యసేత్ ।

ఉరసి క్షిప్య దృషదం తండులాజ్య తిలాన్ముఖే ॥ 20

శ్రోత్రే చ ప్రోక్షణీం దద్యాదాజ్యస్థాలీం చ చక్షుషోః ।

కర్ణే నేత్రే ముఖే ఘ్రాణే హిరణ్యశకలం న్యసేత్ ॥ 21

అగ్నిహోత్రోపకరణం అశేషం తత్ర విన్యసేత్ ।

అసౌ స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహేత్యేకాహుతిం సకృత్ ॥ 22

దద్యాత్పుత్రోఽథవా భ్రాతాఽప్యన్యో వాపి చ బాంధవః ।

యథా దహన సంస్కారస్తథా కార్యం విచక్షణైః ॥ 23

శమ్యలను శిశ్నస్థానము, అరణిని వృషణములందు, మోదుగు కఱ్ఱతో చేసిన 'జుహూవు' అనే యజ్ఞపాత్రను కుడిచేతియందు, రావి కఱ్ఱతో చేసిన యజ్ఞపాత్రయగు 'ఉపభృత్' అను దానిని ఎడమచేతియందు ఓష్ఠ భాగమున రోలు, పృష్ఠమున రోకలిని, రొమ్ము భాగమున సన్నికల్లును, ముఖమందు బియ్యము, నేయి, నూవులను, చెవులందు, ప్రోక్షణీపాత్రను, కన్నులందు ఆజ్యపాత్రను చెవులందు, మరియు కన్నులందు, ముఖమందు, ముక్కుదగ్గర బంగారు ముక్కలను పెట్టవలెను. ఇట్లే మిగిలిపోయిన యజ్ఞపాత్రలనన్నిటిని అచ్చట పెట్టవలెను. అతనికి అగ్నికర్మ చేయువాడు పుత్రుడు లేక సోదరుడు లేక బంధువు అతడు కూడ లేనిచో బ్రాహ్మణుడెవ్వడైనను కావచ్చును. కర్మ చేయువాడు "అసౌ స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహా" అను మంత్రముచే ఒక పర్యాయము ఆహుతినీయవలెను. అతడు దహనసంస్కారమును మామూలుగనే చేయవలెను.

ఈదృశం తు విధిం కుర్యాత్ బ్రహ్మలోకే గతిః స్మృతా ।

దహంతి యే ద్విజాస్తం తు తే యాంతి పరమాం గతిమ్ ॥ 24

అన్యథా కుర్వతే కర్మ త్వాత్మబుధ్యా ప్రచోదితాః ।

భవంత్యల్పాయుషస్తే వై పతంతి నరకేఽశుచౌ ॥ 25

ఈ విధముగా అన్య దేశములకు పోయి చనిపోయిన ఆహితాగ్నియైన బ్రాహ్మణుని శవము లభించనప్పుడు అతనికి అగ్నిసంస్కారమును చేసినచో సంస్కారము చేసినవానికి బ్రహ్మలోకము లభించును. చనిపోయిన వానితో బాంధవ్యము లేనివారాపని చేసినచో వారికి ఉత్తమ లోకములు లభించును. పైపద్ధతిలో కాక తమ తమ బుద్ధికి తోచినట్లు, అతనికి ఉత్తరక్రియలు చేసినచో వారు అల్పాయుస్సు కలవారై నరకమునకు పోదురు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే పంచమోఽ ధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఐదవ అధ్యాయము సమాప్తము

అథ షష్ఠోஉధ్యాయః

ఆరవ అధ్యాయము

ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణము

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి ప్రాణిహత్యాసు నిష్కృతిం ।
పరాశరేణ పూర్వోక్తాం మన్వర్థేஉపి చ విస్తృతామ్ ॥ 1

ఇక ప్రాణులను చంపినప్పుడు చేసికొనవలసిన ప్రాయశ్చిత్తమును మీకు వివరించెదను. దీనిని పూర్వకల్పమున పరాశరమహర్షి తెలిపినాడు. అట్లే మనువు దానిని విస్తరించి తెల్పినాడు.

క్రౌంచసారసహంసాంశ్చ చక్రవాకం చ కుక్కుటం ।
జాలపాదం చ శరభం హత్వాஉహోరాత్రతః శుచిః ॥ 2

క్రౌంచము, సారసము, హంస, చక్రవాకము, కోడి, సీటికోడి, శరభమును చంపినచో ఒక దినమంతయు అశుచియగును.

బలాకాటిట్టిభౌ వాపి శుకపారావతావపి ।
పారీన బక ఘాతీ చ శుధ్యతే నక్త భోజనాత్ ॥ 3

కొంగ, లకుముకి పిట్ట, చిలుక, పావురాయి, చేపవంటి వానిని చంపిచో మధ్యాహ్నము ఉపవాసముండి రాత్రిపూట భోజనము చేసినందువలన శుద్ధి కలుగును.

వృకకాకకపోతానాం సారీ తిత్తిరిఘాతకః ।
అంతర్జలే ఉభే సంధ్యే ప్రాణాయామేన శుధ్యతి ॥ 4

తోడేలు, కాకి, సారిక, తిత్తిరి పక్షిని చంపువాడు ప్రాతః సాయం సంధ్యలందు జలమధ్యమున నిలిచి ప్రాణాయామము చేసినచో శుద్ధుడగును.

గృధ్ర శ్యేన శశాదీనాముల్రూకస్య చ ఘాతకః ।
అపక్వాశీ దినం తిష్ఠేత్ త్రికాలం మరుతాశనః ॥ 5

గద్ద, డేగ, కుందేలు మొదలగువానిని, గుడ్లగూబను చంపువాడు ఒక దినమంతయు అపక్వములైన పదార్థములను తినుచు త్రి సంధ్యలందు ప్రాణాయామము చేసినచో పరిశుద్ధుడగును.

పల్గులీ టిట్టిభానాం చ కోకిలా ఖంజరీటకే ।
లావికా రక్త పక్షేషు శుద్ధ్యతే నక్తభోజనాత్ ॥ 6

గబ్బిలము, టిట్టిభము, కోకిల, కాటుకపిట్ట, లావికము, ఎఱ్ఱని రెక్కలు గల పక్షిని చంపినచో మధ్యాహ్నముపవాసముండి నక్త భోజనము చేసినచో శుద్ధియగును.

కారండవ చకోరాణాం పింగళా కురరస్య చ ।
భారద్వాజాదికం హత్వా శివం సంపూజ్య శుద్ధ్యతి ॥ 7

కారండవము, చకోరము, పింగళము, కురరము, భరద్వాజము మొదలైన పక్షులను చంపినచో శివుని పూజించిన గాని శుద్ధి కలుగదు.

భేరుండ చాషభాసాంశ్చ పారావత కపింజలౌ ।
పక్షిణాం చైవ సర్వేషా మహోరాత్రమభోజనమ్ ॥ 8

గండభేరుండము, నెమలి, భాసము, పావురము, చాతకము మొదలైన పక్షులను చంపినచో అతడు ఒక దినమంతయు ఉపవాసముండవలెను.

హత్వా మూషక మార్జార సర్పాజగర డుండుభాన్ ।
కృసరం భోజయేద్విప్రాన్ లోహదండం చ దక్షిణామ్ ॥ 9

అట్లే ఎలుక, పిల్లి, పాము, కొండచిలువ, రెండుతలల పామును చంపినచో నువ్వులు, పెసరపప్పు, బియ్యము కలిపి వండిన వంటకముతో బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టి వారికి ఇనుపదండాన్ని దక్షిణగా సమర్పించుకొనవలెను.

శింశుమారం తథా గోధాం హత్వా కూర్మం చ శల్లకం ।
వృంతాక ఫలభక్షీ వాఽప్యహోరాత్రేణ శుద్ధ్యతి ॥ 10

మొసలి, బల్లి, తాబేలు, ముళ్ళపంది వీటిని చంపినచో ఒక దినమంతయు వృంతాక ఫలములు మాత్రము తింటూ లేక రాత్రింబగళ్ళు ఉపవాసమున్నచో పరిశుద్ధుడగును.

వృక జంబుక ఋక్షాణాం తరక్షూణాం చ ఘాతకః ।
తిలప్రస్థం ద్విజే దద్యాద్వాయుభక్షో దినత్రయమ్ ॥ 11

తోడేలు, నక్క, ఎలుగుబంటి, పులి వీటిని చంపినచో ప్రాయశ్చిత్తముగా సద్బ్రాహ్మణునకు నాలుగు మానికల నువ్వులను దానముగా ఇచ్చి మూడు దినములు సంపూర్ణముగా ఉపవాసముండవలెను.

గజస్య చ తురంగస్య మహిషోష్ట్ర నిపాతనే ।

ప్రాయశ్చిత్తమహోరాత్రం త్రిసంధ్యమవగాహనమ్ ॥ 12

ఏనుగు, గుఱ్ఱము, దున్నపోతు, ఒంటెను చంపినచో ఒక దినమంతయు ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని త్రిసంధ్యలందు చల్లని నీటియందు స్నానము చేయవలెను.

కురంగం వానర సింహం చిత్రం వ్యాఘ్రం చ ఘాతయన్

శుద్ధ్యతే స త్రిరాత్రేణ విప్రాణాం తర్పణేన చ ॥ 13

లేడి, కోతి, సింహము, చిరుతపులి, పెద్దపులిని చంపినచో మూడు రాత్రులు ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొని బ్రాహ్మణులను భోజనాదులచే సంతోషపెట్టవలెను.

మృగ రోహిద్వరాహాణాం అవేద్యస్తస్య ఘాతకః ।

అకాలకృష్టమశ్నీయా దహోరాత్రముపోష్య సః ॥ 14

లేడి, కేసరి మృగము, పంది, మేక మొదలగు వానిని చంపినచో ఒక దినమంతా ఉపవాసముండి తరువాత దున్నక పండిన ధాన్యమును వండుకొని తినవలెను.

ఏవం చతుష్పదానాం చ సర్వేషాం వనచారిణాం ।

అహోరాత్రోషితస్తిష్ఠేజ్జపన్వై జాతవేదసమ్ ॥ 15

ఈ విధంగా అడవిలో తిరుగు జంతువులను చంపినచో ఒక దినమంతయు ఉపవాసముండి గాయత్రీమంత్ర జపమును చేయవలెను.

శిల్పినం కారుకం శూద్రం స్త్రియం వా యస్తు ఘాతయేత్ ।

ప్రాజాపత్యద్వయం కృత్వా వృషైకాదశ దక్షిణా ॥ 16

వైశ్యం వా క్షత్రియం వాపి నిర్దోషం యోఽభి ఘాతయేత్ ।

సోఽతికృచ్ఛ్రద్వయం కుర్యాత్ గోవింశద్దక్షిణాం దదేత్ ॥ 17

వైశ్యం శూద్రం క్రియాసక్తం వికర్మస్థం ద్విజోత్తమమ్ ।

హత్వా చాంద్రాయణం తస్య త్రింశద్గాశ్చైవ దక్షిణా ॥ 18

చాండాలం హతవాన్కశ్చిత్ బ్రాహ్మణో యది కంచన ।

ప్రాజాపత్యం చరేత్కృచ్ఛ్రం గోద్వయం దక్షిణాం దదేత్ ॥ 19

శిల్పకారుడు, వడ్రంగి, శూద్రుడు లేక స్త్రీని బ్రాహ్మణుడు చంపినచో రెండు ప్రాజాపత్యప్రాయశ్చిత్తములను చేసికొనవలెను. అట్లే బ్రాహ్మణులు ఎట్టి తప్పుచేయని వైశ్యుని

లేక క్షత్రియుని చంపినచో రెండు అతికృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాలను చేసికొనవలెను. తరువాత బ్రాహ్మణులకు ఇరువది గోవులను దక్షిణగా ఇవ్వవలెను. అదే విధంగా తన వృత్తి ధర్మాలను అనుసరిస్తున్న వైశ్యుని, శూద్రుని, తన వృత్తి ధర్మాన్ని ఆచరించని బ్రాహ్మణుని చంపినచో చాంద్రాయణవ్రతమునాచరించి బ్రాహ్మణులకు ముప్పది గోవులను దానంగా ఈయవలెను. ఇంకను బ్రాహ్మణుడు చండాలుని చంపితే ప్రాజాపత్యప్రాయశ్చిత్తమును, కృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను తరువాత బ్రాహ్మణులకు రెండు గోవులను దానమియ్యవలెను.

క్షత్రియేణాపి వైశ్యేన శూద్రేణైవేతరేణ చ ।
చాండాలస్య వధే ప్రాప్తే కృచ్ఛ్రార్ధేన విశుద్ధ్యతి ॥ 20

ఇంతవరకు బ్రాహ్మణుడు చంపితే ప్రాయశ్చిత్తాలు వివరింపబడ్డాయి. ఇక క్షత్రియుడు, వైశ్యుడు లేక శూద్రుడు చండాలుని చంపితే కృచ్ఛ్రార్ధమును మాత్రము ప్రాయశ్చిత్తముగా చేసికొన్నచో పరిశుద్ధులౌతారు.

చోరః శ్వపాకశ్చాండాలో విప్రేణాభిహతో యది ।
అహోరాత్రోషితః స్నాత్వా పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 21

బ్రాహ్మణుడు దొంగను, శ్వపచుని, చండాలుని చంపినచో దినమంతా ఉపవాసముండి స్నానము చేసిన తరువాత పంచగవ్యాన్ని తిన్నచో అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు.

అవిజ్ఞాతస్తు చాండాలో యత్ర వేశ్మని తిష్ఠతి ।
విజ్ఞాతే ఉపసంన్యస్య ద్విజాః కుర్యురనుగ్రహమ్ ॥ 22
మునివక్త్రోద్గతాన్ ధర్మాన్ గాయంతో వేదపారగాః ।
పతంతముద్ధరేయుస్తం ధర్మజ్ఞాః పాపసంకరాత్ ॥ 23

బ్రాహ్మణుడు చండాలునకు తెలియక ఆశ్రయమిచ్చినచో తెలిసిన వెంటనే అతనిని ఇంటినుండి పంపించవలెను. అప్పుడు తోడి బ్రాహ్మణులు ఆ బ్రాహ్మణునిపై కనికరము చూపవలెను. వేదవేదాంగ పారగులైన ఆ బ్రాహ్మణులు ధర్మజ్ఞులు కావున పూర్వమునులు తెలిపిన ధర్మాలను చదువుచు పాపమునందు పడుతూ ఉన్న తోటి బ్రాహ్మణుని ఉద్ధరింపవలెను.

దధ్నా చ సర్పిషా చైవ క్షీర గోమూత్ర యావకం ।
భుంజీత సభృత్యైశ్చ త్రిసంధ్యమవగాహనమ్ ॥ 24
త్ర్యహం భుంజీత దధ్నా చ త్ర్యహం భుంజీత సర్పిషా ।
త్ర్యహం క్షీరేణ భుంజీత ఏకైకేన దినత్రయమ్ ॥ 25

భావదుష్టం న భుంజీత నోచ్ఛిష్టం కృమి దూషితం ।
దధి క్షీరస్య త్రిపలం పలమేకం ఘృతస్య తు ॥ 26

ఆ బ్రాహ్మణుడు తన సేవకులందరితో కలసి త్రిసంధ్యలయందు చల్లని నీటిలో స్నానము చేయుచు పెరుగు, నేయి, పాలు, గోమూత్రము, యవాన్నమును తినవలెను. అతడు ప్రాయశ్చిత్తముగా మూడు దినములు పెరుగును. మూడు దినములు నేయిని, మూడు దినములు పాలను ఇట్లు ఒక్కొక్క దానిని మూడేసి దినములు భక్షింపవలెను. అతడు ప్రాయశ్చిత్తముగా తీసికొను పాలు, పెరుగు మూడు పలములు మాత్రమే ఉండవలెను. అట్లే నేయి ఒక పలము మాత్రమే తీసికొనవలెను, ప్రాయశ్చిత్తముగా అతడు భుజించు వస్తువులేవియు భావదూషితములు కారాదు. కృమి దూషితములు కారాదు. అట్లే ఎంగిలికాకుండ కూడ చూచుకొనవలెను.

భస్మనా తు భవేచ్ఛుద్ధిరుభయోః కాంస్య తామ్రయోః
జలశౌచేన వస్త్రాణాం పరిత్యాగేన మృణ్మయమ్ ॥ 27

కుసుంభ గుడ కార్పాస లవణం తైల సర్పిషీ ।
ద్వారే కృత్వా తు ధాన్యాని దద్యాద్వేశ్మని పావకమ్ ॥ 28

కంచు వస్తువులు, రాగి వస్తువులను బూడిదతో తోమిన పరిశుద్ధమగును. వస్త్రములను నీటిలో తడిపి ఆరవేసిందువలన పరిశుద్ధమగును. మట్టి వస్తువులను (కుండలు మొదలైనవి) పారవేయవలెను. ఇక కుసుంబ, బెల్లము, పత్తి, ఉప్పు, నేయి, నూనె వంటి వస్తువులను ఇంటి బయట ఉంచి ఇంటిని అగ్నితప్తము చేసినచో పరిశుద్ధమగును.

ఏవం శుద్ధస్తతః పశ్చాత్ కుర్యాత్ బ్రాహ్మణ తర్పణం ।
త్రిశతం గా వృషం చైకం దద్యాద్విప్రేషు దక్షిణామ్ ॥ 29

పునర్లేపన ఖాతేన హోమజాప్యేన శుధ్యతి ।
ఆధారేణ చ విప్రాణాం భూమిదోషో న విద్యతే ॥ 30

తన ఇంటియందు తెలియక చండాలుని ఉంచుకొన్న బ్రాహ్మణుడు పై విధముగా తన ద్రవ్యములను శుద్ధిచేసికొని తరువాత బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ చేయవలెను. బ్రాహ్మణ భోజనము తరువాత మూడు వందల ఆవులను ఒక ఎద్దును బ్రాహ్మణులకు దక్షిణగా ఈయవలెను. తరువాత భూమిని అక్కడక్కడ త్రవ్వి అలుకవలెను. తరువాత అక్కడ హోమమునాచరించి గాయత్రీ జపాన్ని యథాశక్తిగా చేయవలెను. భూమిపైన బ్రాహ్మణులు కూర్చొందురు కావున భూమికి దోషము లేదు.

చండాలైస్సహ సంపర్కం మాసం మాసార్ధమేవ వా ।
గోమూత్ర యావకాహారో మాసార్ధేన విశుద్ధ్యతి ॥ 31

చండాలురతో ఒక నెల లేక పదునైదు దినములు కలసియున్నచో పదునైదు దినములు గోమూత్రాన్ని యవల ఆహారాన్ని తీసికొని పరిశుద్ధుడగును.

రజకీ చర్మకారీ చ లుబ్ధకీ వేణుజీవినీ ।
చాతుర్వర్ణ్యస్య తు గృహే త్వవిజ్ఞాతానుతిష్ఠతి ॥ 32

జ్ఞాత్వా తు నిష్కృతిం కుర్యాత్పూర్వోక్తస్యార్ధమేవ హి ।
గృహదాహం న కుర్వీత శేషం సర్వం చ కారయేత్ ॥ 33

చాకలిస్త్రీ, చెప్పులు కుట్టువాని భార్య, బోయవాని భార్య, వెదురు వస్తువులను అమ్ముకొని బ్రతికే స్త్రీ వీరు బ్రాహ్మణాది చతుర్వర్ణముల వారి ఇంటిలో ఉన్నచో అది తెలిసిన చతుర్వర్ణముల వారు చండాలుడు వచ్చినప్పుడు చేయు ప్రాయశ్చిత్తమున సగము ప్రాయశ్చిత్తమును చేయవలెను. అట్లే గృహదాహాన్ని వదలి పాత్రాది శుద్ధి మొదలగు పనులన్నియు చేయవలెను.

గృహస్యాభ్యంతరం గచ్ఛేచ్చాండాలో యది కస్యచిత్ ।
తమగారాద్వినిఃసార్య మృద్భాండం తు విసర్జయేత్ ॥ 34

రసపూర్ణం తు మృద్భాండం న త్యజేత్తు కదాచన ।
గోమయేన తు సమ్మిశ్రైర్జలైః ప్రోక్షేద్గృహం తథా ॥ 35

చండాలుడు ఇతరుల ఇంటిలోనికి పోతే అతనిని ఇంటినుండి బయటకు పంపించి ఇంటిలో ఉన్న మట్టిపాత్రలను పారవేయవలెను. ఆ మట్టి పాత్రలలో ఏ పాత్రయందైనా రసవస్తువు ఉన్నచో దానిని మాత్రం పారవేయవలసిన పనిలేదు. అట్లే ఇంటిని మాత్రం పేడ నీళ్లతో అలుకొనవలెను

బ్రాహ్మణస్య వ్రణద్వారే పూయశోణిత సంభవే ।
కృమిరుత్పద్యతే యస్య ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ॥ 36

బ్రాహ్మణుని శరీరమందు పెద్దవ్రణమై అచ్చట చీము రక్తము కారుచుండగా పురుగులు పడితే అప్పుడెట్టి ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెనని మహర్షులు పరాశర మహర్షినడిగినారు

గవాం మూత్రపురీషేణ దధ్నాక్షీరేణ సర్పిషా ।
త్ర్యహం స్నాత్వా చ పీత్వా చ కృమిదుష్ట శుచిర్భవేత్ ॥ 37

మహర్షులు వేసిన ప్రశ్నకు సమాధానముగా పరాశరమహర్షి ఇట్లు పలికెను. శరీరమున పెద్దవ్రణమై అచ్చట పురుగులు పడ్డ బ్రాహ్మణుడు పంచగవ్యముచే (ఆవునకు చెందిన పాలు, పెరుగు, నేయి, మూత్రము, పేడలచే) మూడు దినములు స్నానము చేసి దానిని త్రాగినచో పరిశుద్ధుడగును.

క్షత్రియోఽపి సువర్ణస్య పంచమాషాన్ ప్రదాయ తు ।
గోదక్షిణాం తు వైశ్యస్యాప్యుపవాసం వినిర్దిశేత్ ॥ 38

శూద్రాణాం నోపవాసః స్యాత్ శూద్రో దానేన శుద్ధ్యతి ।

అట్లే క్షత్రియునకు వ్రణమై పురుగులు పడినప్పుడు సత్ బ్రాహ్మణునకు ఐదు మాసములు బంగారమును గోవును దానముగా ఇవ్వవలెను. వైశ్యుడు గోవును దక్షిణగా ఇస్తూ ఉపవాసము కూడ ఉండవలెను. శూద్రుడు ఉపవాసము చేయకూడదు కావున దానము వల్లనే అతడు పరిశుద్ధుడగును.

అచ్ఛిద్రమితి యద్వాక్యం వదంతి క్షితిదేవతాః ॥ 39
ప్రణమ్య శిరసాగ్రాహ్యమగ్నిష్టోమఫలం హి తత్ ।
జపచ్ఛిద్రం తపశ్ఛిద్రం యచ్ఛిద్రం యజ్ఞకర్మణి ॥ 40
సర్వం భవతి నిశ్ఛిద్రం బ్రాహ్మణైరుపపాదితమ్ ।
వ్యాధివ్యసనిని శ్రాంతే దుర్భిక్షే డామరే తథా ॥ 41

బ్రాహ్మణులు అచ్ఛిద్రమస్తు అని అన్నప్పుడు వారికి నమస్కరించి వినయముతో వారి వాక్యాన్ని స్వీకరింపవలెను. అందువల్ల అగ్నిష్టోమయాగం చేసినంత ఫలం లభిస్తుంది. బ్రాహ్మణులు 'అచ్ఛిద్రమస్తు' అని అన్నచో జపమందలి లోపము, తపస్సులోని లోపము యజ్ఞమందలి లోపము సమస్తము తొలగిపోయి లోపరహితమౌతుంది. అట్లే దుర్భిక్షసమయంలో వ్యాధి వలన బాధపడుతున్నప్పుడు, అలసిపోయినప్పుడు, భయము కలిగినప్పుడు బ్రాహ్మణులు అనుగ్రహించి అచ్ఛిద్రమస్తు అని ఆశీర్వదిస్తే మేలు కలుగుతుంది. శ్రీమద్భాగవతం కూడా "యత్తత్కర్మసు వైషమ్యం బ్రహ్మదృష్టం సమం భవేత్" అని తెలుపుతున్నది. 8-23-14.

ఉపవాసో వ్రతం హోమో ద్విజసంపాదితాని వా ।
అథవా బ్రాహ్మణాస్తుష్టాః సర్వే కుర్వంత్యనుగ్రహమ్ ॥ 42
సర్వాన్కామానవాప్నోతి ద్విజ సంపాదితైరిహ ।

అట్లే ఉపవాసము, వ్రతము, హోమము ఇంకను బ్రాహ్మణులు చేయు సత్ కార్యములనన్నిటిని బ్రాహ్మణులు సంతోషముచే అనుగ్రహింపగలరు. బ్రాహ్మణుల ఆశీర్వచనము వల్ల సమస్తమైన కోరికలు తీరును.

దుర్బలేஉనుగ్రహః ప్రోక్తః తథా వై బాలవృద్ధయోః 43

యతోஉన్యథా భవేద్దోషస్తస్మాన్నానుగ్రహః స్మృతః

స్నేహాద్వా యది వా లోభాద్భయాదజ్ఞానతోஉపి వా ॥ 44

కుర్వంత్యనుగ్రహం తే తు తత్పాపం తేషు గచ్ఛతి ।

దుర్బలుడు, బాలుడు, వృద్ధులు తప్పుచేస్తే అనుగ్రహము చెప్పబడింది. కాని ఇతరుల విషయంలో అది దోషమౌతుంది. కావున వారి గురించి బ్రాహ్మణులు అనుగ్రహింపరాదు. ఐనప్పటికీ వారియందున్న ప్రేమవల్లనో, లోభము వల్లనో, భయము వల్లనో, లేక అజ్ఞానము వల్లనో బ్రాహ్మణులు అనుగ్రహిస్తే వారి యొక్క పాపము అనుగ్రహించిన బ్రాహ్మణులను చేరుతుంది.

శరీరస్యాత్యయే ప్రాప్తే వదంతి నియమం తు యే ॥ 45

మహత్కార్యోపరోధేన నాస్వస్థస్య కదాచన ।

స్వస్థస్య మూఢాః కుర్వంతి వదంతి నియమం తు యే ॥ 46

తే తస్య విఘ్నకర్తారః పతంతి నరకేஉశుచౌ ।

చావు సమీపించినప్పుడు చెప్పబడు నియమాలను ఎంతగొప్పనైన అవరోధము కలిగినా ఆరోగ్యము లేని వ్యక్తి గురించి చెప్పరాదు. అట్లే ఆరోగ్యముతో ఉన్నవానిని గురించి ఈ నియమములను చెప్పువారు మూర్ఖులు. వారు అతనియొక్క శుభకర్మలలో విఘ్నమును కలిగించిన వారగుదురు. ఇట్టి నియమోపదేశము చేసి వారు అశుచియను నరకమునకు పోదురు.

స్వయమేవ వ్రతం కృత్వా బ్రాహ్మణం యోஉవమన్యతే ॥ 47

వృథా తస్యోపవాసః స్యాత్ న స పుణ్యేన యుజ్యతే ।

బ్రాహ్మణుని సహాయము లేక తానే వ్రతము చేయువాడు బ్రాహ్మణుని అవమానించినవాడగుచున్నాడు. అట్టివాడు చేసిన ఉపవాసాది కర్మలు వ్యర్థము. అతడు చేసిన పుణ్యకార్యముల వలన అతనికి పుణ్యము కలుగదు.

స ఏవ నియమో గ్రాహ్యో యమేకోఽపి వదేద్ద్విజః ॥ 48

కుర్యాద్వాక్యం ద్విజానాం తు అన్యథా భ్రూణహా భవేత్ ।

బ్రాహ్మణుడు చెప్పిన ఒక నియమాన్ని ఐనా శ్రద్ధతో చేయాలి. బ్రాహ్మణుల మాటపై ఆదరము కలిగి ప్రవర్తించాలి. లేనిచో భ్రూణ హత్య చేసినవానితో సమానుడౌతాడు.

బ్రాహ్మణా జంగమం తీర్థం తీర్థ భూతా హి సాధవః ॥ 49

తేషాం వాక్యోదకేనైవ శుధ్యంతి మలినాః జనాః ।

బ్రాహ్మణా యాని భాషంతే మన్యంతే తాని దేవతాః ॥ 50

సర్వదేవమయో విప్రో న తద్వచనమన్యథా ।

ఉపవాసో వ్రతం చైవ స్నానం తీర్థం జపస్తపః ॥ 51

విప్రైస్సంపాదితం యస్య సంపూర్ణం తస్య తత్ఫలమ్ ।

బ్రాహ్మణులు కదలుచున్న పుణ్యతీర్థము వంటివారు. పరమసాధువులైన బ్రాహ్మణులు పుణ్యతీర్థముల వలె పవిత్రులు. వారు చెప్పు సద్వాక్యములనే నీటివల్ల మానవుల యొక్క పాపములన్ని నశించును. అట్లే సద్బ్రాహ్మణులు పలుకు మాటలనన్నిటిని దేవతలు అనుమోదిస్తారు. బ్రాహ్మణుడు సమస్త దేవతాస్వరూపుడు కావున అతని మాట ఎట్టి స్థితిలోను తప్పదు. బ్రాహ్మణుల యొక్క మాటననుసరించి చేసిన ఉపవాసము, వ్రతము, స్నానము, తీర్థము, జపము, తపస్సు, ఇవన్నియు వాటి వాటి ఫలితములను చక్కగా ఇచ్చును.

అన్నాద్యే కీట సంయుక్తే మక్షికా కేశ దూషితే ॥ 52

తదంతరా స్పృశేచ్చాపః తదన్నం భస్మనా స్పృశేత్ ।

అన్నము మొదలైన తిను వస్తువులపై పురుగులు పడినా, ఈగలు, వెంట్రుకలు పడినా చేయి కడుక్కొని ఆ అన్నం మొదలగు వానిపై కొద్ది భస్మమును చల్లవలెను. అందువల్ల అవి పరిశుద్ధమగును.

భుంజానశ్చైవ యో విప్రః పాదం హస్తేన సంస్పృశేత్ ॥ 53

స్వముచ్ఛిష్టమసౌ భుంక్తే యో భుంక్తే భుక్తభాజనే ।

బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయుచు తన పాదాన్ని చేతితో ముట్టుకొన్నచో తన ఉచ్ఛిష్టమును తానే తినువాడగును. అట్లే పూర్వము తిన్న పాత్రలో (కంచంలో?) తిన్నప్పటికీ తన ఉచ్ఛిష్టమును తానే తినువాడగును.

పాదుకాస్థో న భుంజీత పర్యంకస్థో స్థితోఽపి వా ॥ 54

శ్వాన చాండాల దృష్ట్వైవ భోజనం పరివర్జయేత్ ।

అట్లే బ్రాహ్మణుడు పాదరక్షలు ధరించి భుజింపకూడదు. శయ్యపై కూర్చొని తినరాదు. నిలుచుండి తినరాదు. అదే విధముగా కుక్క చండాలుడు చూచిన అన్నాన్ని తినక వెంటనే వదలి పెట్టవలెను.

యదన్నం ప్రతిషిద్ధం స్యాత్ అన్నశుద్ధిస్తథైవ చ ॥ 55

యథా పరాశరేణోక్తం తథైవాహం వదామి వః ।

ప్రతిషిద్ధమైన అన్నము గురించి అన్నము యొక్క శుద్ధి గురించి పూర్వకల్పంలోని పరాశరమహర్షి చెప్పిన విషయాన్ని మీకు వివరించెదనని మునులతో అనెను.

శ్రుతం ద్రోణాఢకస్యాన్నం కాకశ్వానోపఘాతితమ్ ॥ 56

కేనేదం శుద్ధ్యతే చేతి బ్రాహ్మణేభ్యో నివేదయేత్ ।

కాకశ్వానావలీఢం తు ద్రోణాన్నం న పరిత్యజేత్ ॥ 57

వేదవేదాంగవిత్ విప్రైః ధర్మశాస్త్రానుపాలకైః ।

ప్రస్థా ద్వాత్రింశతి ద్రోణః ప్రస్థాశ్చత్వార సాఢకాః ॥ 58

తతో ద్రోణాఢకస్యాన్నం శ్రుతిస్మృతివిదో విదుః ।

ఆఢక పరిమాణం గల నేయి ద్రోణ పరిమాణం గల బియ్యం కలిపి వండిన అన్నాన్ని కాకులు, కుక్కలు ముట్టుకుంటే అది ఏ విధంగా పరిశుద్ధమౌతుందని బ్రాహ్మణులను అడగాలి. కాని ఆ అన్నాన్ని మాత్రం పారవేయకూడదు. వేదవేదాంగములు నేర్చి ధర్మశాస్త్రాన్ని అనుసరించే బ్రాహ్మణులు ముప్పది రెండు ప్రస్థములు ద్రోణము (కుండ) అని, నాలుగు ప్రస్థములు ఒక ఆఢకమని చెప్పుదురు. అట్టి ద్రోణము ఆఢకము కల బియ్యము నేతితో చేసిన అన్నాన్ని ద్రోణాఢకాన్నమని శ్రుతులు, స్మృతులు ఎరిగిన బ్రాహ్మణులు పల్కెదరు.

కాకశ్వానావలీఢం తు గవాఘ్రాతం ఖరేణ వా ॥ 59

స్వల్పమన్నం త్యజేద్విప్రః శుద్ధిర్ద్రోణాఢకే భవేత్ ।

అన్నస్యోద్ధృత్య తన్మాత్రం యచ్చ లాలాహతం భవేత్ ॥ 60

సువర్ణోదకమభ్యుక్ష్య హుతాశేనైవ తాపయేత్ ।

హుతాశనేన సంస్పృష్టం సువర్ణసలిలేన చ ॥ 61

విప్రాణాం బ్రహ్మఘోషేణ భోజ్యం భవతి తత్క్షణాత్ ।

కాకి, కుక్క నోటితో ముట్టుకొన్న అన్నము, ఆవు, గాడిద నోరుపెట్టిన అన్నంలో పై అన్నాన్ని కొంత తీసివేస్తే ఆ ద్రోణాఢకాన్నం పరిశుద్ధమౌతుంది. ఇంకా జంతువుల యొక్క లాలాజలం కలిసినంతవరకు ఆ అన్నాన్ని తీసివేసి దానిపై బంగారమున్న నీటిని ప్రోక్షింపవలెను. అట్లే దానిని కొద్దిగా వేడి చేయవలెను. ఈ విధంగా అగ్నిచే కొద్దిగా వేడిచేయబడి బంగారమున్న నీళ్ళు చిలకరించిన ఆ అన్నాన్ని బ్రాహ్మణులు వేద ఘోషలు చేయుచుండగా అందరికి వడ్డింపవచ్చును.

స్నేహో వా గోరసో వాపి తత్ర శుద్ధిః కథం భవేత్ ॥ 62

అల్పం పరిత్యజేత్తత్ర స్నేహస్యోత్పవనస్య చ ।

అనలజ్వాలయా శుద్ధిర్గోరసస్య విధీయతే ॥ 63

నేయి, నూనె వంటివి అపవిత్రమైనచో దాని నుండి కొంత తీసివేసిన పరిశుద్ధమగును. అట్లే పాలను వేడిచేసినచో పరిశుద్ధమగును.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే షష్ఠోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఆరవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ సప్తమోఽధ్యాయః

ఏడవ అధ్యాయము

ద్రవ్యశుద్ధిప్రకరణము

అథాతో ద్రవ్యశుద్ధిస్తు పరాశరవచో యథా ।

దారవాణాం తు పాత్రాణాం తక్షణాచ్ఛుద్ధిరిష్యతే ॥ 1

ఇక ముందు పరాశరమహర్షి చెప్పిన ద్రవ్యశుద్ధి గురించి వివరింపబడుతుంది. చెక్కతో చేసిన పాత్రలను గీకినందువలన పవిత్రమగును.

మార్జనాద్యజ్ఞపాత్రాణాం పాణినా యజ్ఞకర్మణి ।

చమసానాం గ్రహాణాం చ శుద్ధిః ప్రక్షాళనేన చ ॥ 2

చరూణాం స్రుక్ స్రువాణాం చ శుద్ధిరుష్ణేన వారిణా ।

భస్మనా శుద్ధ్యతే కాంస్యం తామ్రమమ్లేన శుద్ధ్యతి ॥ 3

యజ్ఞమందు ఉపయోగించు యజ్ఞపాత్రలను చేతితో తోముటచే పరిశుద్ధమగును. చమసము, గ్రహమను యజ్ఞపాత్రలను నీటిచే కడిగినందువలన పరిశుద్ధమగును. చరువు వండుటకు ఉపయోగించు పాత్ర, స్రుక్, స్రువములు వేడినీటిచే కడిగినందువల్ల శుద్ధియగును. కంచుపాత్రలు బూడిదచే తోమినచో పరిశుద్ధమగును. రాగిపాత్రలు చింతపండు వంటి పుల్లని వస్తువులచే తోమినచో పరిశుద్ధమగును.

రజసా శుద్ధ్యతే నారీ వికలం యా న గచ్ఛతి ।

నదీవేగేన శుద్ధ్యేత యది లేపో న దృశ్యతే ॥ 4

తక్కువ వానితో పొందుచేయని స్త్రీ ముట్టువలన పరిశుద్ధమగును. అట్లే నదియందు అశుద్ధ వస్తువు లేనిచో వేగము వలన అది శుద్ధినొందును.

వాపీకూపతటాకేషు దూషితేషు కథంచన ।

ఉద్ధృత్య వై కుంభశతం పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 5

బావి, దిగుడుబావి, చెరువులు ఏదో ఒక కారణము వల్ల కలుషితమైనచో వాటి నుండి వంద బిందెల నీటిని తోడి పోసి వాటియందు పంచగవ్యమును వేసినచో పరిశుద్ధమగును.

అష్టవర్షా భవేద్గౌరీ నవవర్షా తు రోహిణీ ।
దశవర్షా భవేత్కన్యా అత ఊర్ధ్వం రజస్వలా ॥ 6

ఎనిమిది సంవత్సరాల పిల్లను "గౌరి"యని అందురు. తొమ్మిది సంవత్సరాలు కలది "రోహిణి". పది సంవత్సరాల పిల్లను "కన్య" అని పిలుస్తారు. ఆ తరువాత ఆమె రజస్వల ఔతుంది.

ప్రాప్తే తు ద్వాదశే వర్షే యః కన్యాం న ప్రయచ్ఛతి ।
మాసి మాసి రజస్తస్యాః పిబంతి పితరో౽ నిశమ్ ॥ 7

మాతా చైవ పితా చైవ జ్యేష్ఠో భ్రాతా తథైవ చ ।
త్రయస్తే నరకం యాంతి దృష్ట్వా కన్యాం రజస్వలామ్ ॥ 8

యస్తాం సముద్వహేత్కన్యాం బ్రాహ్మణో మదమోహితః ।
అసంభాష్యో హ్యపాంక్తేయః స విప్రో వృషలీపతిః ॥ 9

యః కరోత్యేకరాత్రేణ వృషలీసేవనం ద్విజః ।
స భైక్ష్యభుక్ జపన్నిత్యం త్రిభిర్వర్షైర్విశుధ్యతి ॥ 10

పన్నెండు సంవత్సరాలు వచ్చినా తన కూతురుకు వివాహము చేయక పోతే పితృదేవతలు ప్రతినెల ఆ కన్యయొక్క రజస్సును తింటారు. అందువల్ల ఆ కన్యయొక్క తల్లి, తండ్రి, పెద్ద అన్న ఈ ముగ్గురు నరకానికి పోతారు. అట్లే రజస్వల ఐన కన్యను వివాహం చేసికొన్న బ్రాహ్మణుని "వృషలీపతి"యని పిలుస్తారు. మదమోహితుడై రజస్వలయైన కన్యను వివాహము చేసికొన్న బ్రాహ్మణునితో మాట్లాడరాడదు. అట్లే అతనితో కలసి భోజనము చేయరాదు. అట్టి వృషలియైన (రజస్వలయైన తర్వాతవివాహమాడిన) స్త్రీతో ఒక్క రాత్రి కలసినను ఆ బ్రాహ్మణుడు అపవిత్రుడౌతాడు. అందువల్ల అతడు ప్రతి దినము భిక్షమునెత్తుకొనుచు గాయత్రీ మంత్రాన్ని జపిస్తూ మూడు సంవత్సరాలు గడిపితే పరిశుద్ధుడౌతాడు.

అస్తంగతే యదా సూర్యే చండాలం పతితం స్త్రియం ।
సూతికాం స్పృశతే చైవ కథం శుద్ధిర్విధీయతే ॥ 11

జాతవేదం సువర్ణం చ సోమమార్గం విలోక్య చ ।
బ్రాహ్మణానుగతం చైవ స్నానం కృత్వా విశుధ్యతి ॥ 12

బ్రాహ్మణుడు సూర్యాస్తమనము తరువాత చండాలుని, పతితుని, ప్రసవించిన స్త్రీని

ముట్టుకొన్నచో బ్రాహ్మణుల యొక్క అనుమతి తీసికొని స్నానము చేసి గాయత్రీ జపము చేసి, బంగారాన్ని ముట్టుకొని చంద్రుని లేక చంద్రుడుండు దిక్కును చూచినచో అతడు పవిత్రమగును.

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ బ్రాహ్మణీం తథా ।
తావత్తిష్ఠేన్నిరాహారా త్రిరాత్రేణైవ శుధ్యతి ॥ 13

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ క్షత్రియాం తథా ।
అర్ధకృచ్ఛ్రం చరేత్పూర్వా పాదమేకమనంతరా ॥ 14

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ వైశ్యజాం తథా ।
పాదహీనం చరేత్పూర్వా పాదమేకమనంతరా ॥ 15

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ శూద్రజాం తథా ।
కృచ్ఛ్రేణ శుధ్యతే పూర్వా శూద్రా దానేన శుధ్యతి ॥ 16

ఇద్దరు బ్రాహ్మణస్త్రీలు ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో మూడు దినములు ఇద్దరు ఉపవాసముండినచో పరిశుద్ధి పొందుదురు. అట్లే ఒక బ్రాహ్మణస్త్రీ ఒక క్షత్రియస్త్రీ ఇద్దరు ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో బ్రాహ్మణస్త్రీ అర్ధకృచ్ఛ్రవ్రతమును చేయాలి. క్షత్రియస్త్రీ పాదకృచ్ఛ్ర వ్రతాన్ని చేయాలి. అదే విధంగా ఒక బ్రాహ్మణ స్త్రీ, ఇంకొక వైశ్య స్త్రీ ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో బ్రాహ్మణస్త్రీ ముప్పావు కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, వైశ్యస్త్రీ పాదకృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని ఆచరించాలి. ఇంకను బ్రాహ్మణస్త్రీ మరియు శూద్రస్త్రీ ఇద్దరు ముట్టై ఒకరినొకరు తగిలినచో బ్రాహ్మణ స్త్రీ కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, శూద్రస్త్రీ దానమును మాత్రము చేసినచో పరిశుద్ధులౌతారు.

స్నాతా రజస్వలా యా తు చతుర్థేఽహని శుధ్యతి ।
కుర్యాద్రజోనివృత్తౌ తు దైవపిత్ర్యాది కర్మ చ ॥ 17

రజస్వలయైన స్త్రీ నాలుగవనాడు స్నానము చేసినచో శుద్ధురాలగును. కాని దేవతా పితృసంబంధమైన కార్యాలు చేయుటకు రజోనివృత్తి తర్వాతనే అర్హురాలౌతుంది.

రోగేణ యద్రజః స్త్రీణామన్వహం తు ప్రవర్తతే ।
నాశుచిః సా తతస్తేన తత్స్యాద్వైకారికం మలమ్ ॥ 18

అనారోగ్యము వలన స్త్రీలకు ప్రతిదినము రజస్సు కలుగుచున్నచో అది రోగం వలన ఏర్పడిన మలము కావున ఆ స్త్రీ "అశుచి" కాదు.

సాధ్వాచారా న తావత్స్యాత్ రజో యావత్ప్రవర్తతే ।
రజోనివృత్తౌ గమ్యా స్త్రీ గృహకర్మణి చైవ హి ॥ 19

స్త్రీకి రజస్సు కలుగుచున్నంతవరకు ఆమె పుణ్యకార్యములు చేయరాదు. అట్లే అంతవరకు ఆమె ఇంటి పనులు చేయరాదు. భర్త కూడ అంతవరకు ఆమెను పొందరాదు.

ప్రథమేఽహని చాండాలీ ద్వితీయే బ్రహ్మఘాతినీ ।
తృతీయే రజకీ ప్రోక్తా చతుర్థేఽహని శుద్ధ్యతి ॥ 20

ముట్టైన స్త్రీ మొదటి దినమున "చాండాలి"యని, రెండవదినమున "బ్రహ్మఘాతిని" యని, మూడవదినమున "రజకి"యని, పిలువబడుతుంది. అందువల్ల నాలుగవ దినమున స్నానము చేసిన తరువాత ఆమె పరిశుద్ధురాలౌతుంది.

ఆతురే స్నాన ఉత్పన్నే దశకృత్వో హ్యనాతురః ।
స్నాత్వా స్నాత్వా స్పృశేదేనం తతః శుధ్యేత్స ఆతురః ॥ 21

రోగముతో ఉన్నవాడు తప్పక స్నానము చేయవలసి వచ్చినచో అతనికి సంబంధించిన ఆరోగ్యముగా ఉన్నవ్యక్తి పది పర్యాయములు స్నానము చేసి ఆరోగిని ముట్టుకొన్నచో ఆ రోగి స్నానము చేయక పోయినను పరిశుద్ధుడగును.

ఉచ్ఛిష్టోచ్ఛిష్ట సంస్పృష్టః శునా శూద్రేణ వా పునః ।
ఉపోష్య రజనీమేకాం పంచగవ్యేన శుధ్యతి ॥ 22

పారవేసిన ఎంగిలి వస్తువును తగిలినా, శూద్రుడు లేక శునకమును తగిలినప్పటికీ ఒక రాత్రియంతయు ఉపవాసముండి తెల్లవారిన తరువాత పంచగవ్యాన్ని సేవించినచో పరిశుద్ధుడగును.

అనుచ్ఛిష్టేన శూద్రేణ స్పర్శే స్నానం విధీయతే ।
తేనోచ్ఛిష్టేన సంస్పృష్టః ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ॥ 23

భోజనము చేసిన తరువాత కాళ్ళు కడుగుకొననివాడు ఉచ్ఛిష్టుడు. అట్టి శూద్రుని తగిలినచో ప్రాజాపత్యమను వ్రతాన్ని ఆచరించాలి. లేక భోజనము చేసి కాళ్ళు కడుగుకొన్న శూద్రుని తగిలినచో స్నానము చేసినంత మాత్రమున ఆ బ్రాహ్మణుడు శుద్ధుడగును.

భస్మనా శుధ్యతే కాంస్యం సురయా యన్న లిప్యతే ।
సురామాత్రేణ సంస్పృష్టం శుధ్యతేఽగ్న్యుపలేపనైః ॥ 24

గవాఘ్రాతాని కాంస్యాని శ్వకాకోపహతాని చ ।

శుద్ధ్యంతి దశభిః క్షారైః శూద్రోచ్ఛిష్టాని యాని చ ॥ 25

"సుర" లేని కంచుపాత్రలు బూడిదవల్ల పరిశుద్ధమగును. కాని ఆ పాత్రలందు "సుర" పోసినచో వాటిని కడిగి అనేక పర్యాయములు అగ్ని స్పర్శ కలిగించిననే శుద్ధమగును. అట్లే గోవులు,కుక్కలు,కాకులు వాసన చూచిన కంచుపాత్రలు, శూద్రుడు తిన్న కంచు పాత్రలు పది పర్యాయములు ఉప్పుతో తోమినచో పరిశుద్ధమగును.

గండూషం పాదశౌచం చ కృత్వా వై కాంస్యభాజనే ।

షణ్మాసాన్ భువి నిక్షిప్య ఉద్ధృత్య పునరాహరేత్ ॥ 26

కంచుపాత్రలో పుక్కిలించినా, కాళ్ళు కడుక్కున్నా ఆ పాత్రను ఒక గోతిలో ఆరునెలలవరకు ఉంచి కప్పివేసి తరువాత ఆ పాత్రను తీసి, ఉపయోగించుకొనవచ్చును.

ఆయసేష్వాయసానాం చ సీసస్యాగ్నౌ విశోధనం

దంతమస్థి తథా శృంగం రౌప్యం సౌవర్ణభాజనమ్ ॥ 27

మణిపాత్రాణి శంఖశ్చేత్యేతాన్ ప్రక్షాళయేజ్జలైః ।

ఇనుపపాత్రలను పై విధముగా అపవిత్రము చేసినచో ఇనుప వాటిచే శుద్ధవలెను. సీసమునకు చెందిన పాత్రలను అగ్నితప్తము చేయవలెను. అట్లే దంతము, అస్థి, కొమ్ము, వెండి, బంగారు, మణిపాత్రలను శంఖాన్ని నీటిచే కడుగవలెను.

పాషాణే తు పునర్ఘర్షం ఏషా శుద్ధిరుదాహృతా ॥ 28

రాతిచే చేయబడిన పాత్రలను నీటిచే బాగుగా కడిగి మరల గీకినచో పరిశుద్ధమగును.

మృణ్మయే దహనాచ్ఛుద్ధిర్ధాన్యానాం మార్జనాదపి ।

వేణువల్కలచీరాణాం క్షౌమ కార్పాస వాససామ్ ॥ 29

ఔర్ణనేత్ర పటానాం చ ప్రోక్షణాచ్ఛుద్ధిరిష్యతే ।

మట్టిపాత్రలను కాల్చినందు వలన అవి పరిశుద్ధమగును. ధాన్యంపై నీళ్ళుచల్లినందువల్ల అది పరిశుద్ధమగును. వెదురు, నార వస్త్రములను, పట్టు, పత్తి బట్టలను, ఉన్ని వస్త్రములను నీటిచే ప్రోక్షణము చేసినందువలన అవి పరిశుద్ధమగును.

ముంజోపస్కరశూర్పాణాం శణస్య ఫలచర్మణామ్ ॥ 30

తృణకాష్ఠస్య రజ్జూనాముదక ప్రోక్షణం మతమ్ ।

ముంజమనే గడ్డి, ఉపస్కరము, (రుచిని కలిగించు ద్రవ్యము) చేట, నార, పండ్లు, చర్మములు, గడ్డి, కట్టెలు,త్రాళ్ళు ఇవన్నియు నీళ్ళు చల్లుటవలన పరిశుద్ధమగును.

తూలికాద్యుపధానాని రక్తవస్త్రాదికాని చ ॥ 31

శోషయిత్వార్క తాపేన ప్రోక్షణాచ్ఛుద్ధితామియుః ।

పరుపు మొదలైన వస్తువులు, ఎఱ్ఱని బట్టలు మొదలైనవి, వీటిని బాగా ఎండబెట్టి నీరు చల్లుటచే పరిశుద్ధమగును.

మార్జార మక్షికా కీట పతంగ కృమి దర్దురాః ॥ 32

మేధ్యామేధ్యం స్పృశంతో యే నోచ్ఛిష్టం మనురబ్రవీత్ ।

పిల్లి, ఈగలు, పురుగులు, పక్షులు, క్రిములు, కప్పలు ఇవి పవిత్రము మరియు అపవిత్రమైన వాటిని ముట్టుకొనును, ఐనా వీటివల్ల ఎంగిలి జరుగుదని మనువు తెలిపెను.

మహీం స్పృష్ట్వా గతం తోయం యాశ్చాప్యన్యోన్య విప్రుషః ॥ 33

భుక్తోచ్ఛిష్టం తథాస్నేహం నోచ్ఛిష్టం మనురబ్రవీత్ ।

భూమిపై పడి ఇంకిన నీరు, అన్యోన్యముగా పడిన తుంపిళ్ళు, తినగా మిగిలిపోయినది, నూనె, ఇవన్నియు ఎంగిళ్ళు కావని మనువు పలికెను.

తాంబూలేక్షు ఫలాన్యేవ భుక్తే స్నేహానులేపనే ॥ 34

మధుపర్కే చ సోమే చ నోచ్ఛిష్టం ధర్మతో విదుః ।

తాంబూలము, చెరకు తిన్నప్పుడు నూనెను అనులేపనము చేసినప్పుడు, మధుపర్కమందు, సోమరసమందు ఎంగిలి లేదని ధర్మవేత్తలందురు.

రథ్యాకర్దమ తోయాని నావః పంథాస్తృణాని చ ॥ 35

మారుతార్కేణ శుధ్యంతి పక్వేష్టకచితాని చ ।

త్రోవలో ఉన్న బురద నీరు, నౌక, మార్గము, గడ్డి, కాల్చిన ఇటుక బట్టీ ఇవన్నియు గాలి వల్ల, అగ్నివల్ల పరిశుద్ధిని పొందును.

అదుష్టా సంతతా ధారా వాతోద్ధూతాశ్చ రేణవః ॥ 36

స్త్రియో వృద్ధాశ్చ బాలాశ్చ న దుష్యంతి కదాచన ।

ఎల్లప్పుడు పడుతున్న ధార, గాలికి కొట్టుకొని వచ్చిన రేణువులు, స్త్రీలు, బాలుడు, వృద్ధులు వీరెప్పుడు అపవిత్రము కారు.

క్షుతే నిష్ఠీవనే చైవ దంతోచ్ఛిష్టే తథానృతే ॥ 37

పతితానాం చ సంభాషే దక్షిణం శ్రవణం స్పృశేత్ ।

తుమ్మినప్పుడు, ఉమ్మివేసినప్పుడు, దంతములను తగిలినప్పుడు, అబద్ధమాడినప్పుడు, పతితులతో మాట్లాడినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు కుడి చెవిని ముట్టుకొనవలెను.

అగ్నిరాపశ్చ వేదాశ్చ సోమసూర్యానిలాస్తథా ॥ 38

ఏతే సర్వేఽపి విప్రాణాం శ్రోత్రే తిష్ఠంతి దక్షిణే ।

ర్థాని గంగాద్యాః సరితస్తథా ॥ 39

కర్ణే సాన్నిధ్యం మనురబ్రవీత్ ।

బ్రాహ్మణుని యొక్క కుడిచెవియందు అగ్ని, జలము, వేదాలు, చంద్రుడు, సూర్యుడు, గాలి, ప్రభాసము మొదలైన పుణ్యతీర్థాలు, గంగాది పుణ్యనదులన్నియు ఉంటాయని మనువు పేర్కొన్నాడు.

దేశభంగే ప్రవాసే వా వ్యాధిషు వ్యసనేష్వపి ॥ 40

రక్షేదేవ స్వదేహాది పశ్చాద్ధర్మం సమాచరేత్ ।

యేన కేన చ ధర్మేణ మృదునా దారుణేన వా ॥ 41

ఉద్ధరేద్దీనమాత్మానం సమర్థో ధర్మమాచరేత్ ।

ఆపత్కాలే తు నిస్తీర్ణే శౌచాచారం న చింతయేత్ ॥ 42

శుద్ధిం సముద్ధరేత్పశ్చాత్ స్వస్థో ధర్మం సమాచరేత్ ।

దేశమునకు ఆపద కలిగినప్పుడు, ఇతర దేశాలకు వెళ్ళినప్పుడు, ఆరోగ్యము చక్కగా లేనప్పుడు, వ్యసనములేర్పడినప్పుడు, తొలుత తన శరీరము మొదలగువానిని రక్షించుకొని తరువాత ధర్మమును ఆచరింపవలెను. మృదువు లేక కఠినమైన ధర్మము నాచరించి తనయొక్క దీనమైన ఆత్మను రక్షించుకొనవలెను. తన శరీరమును రక్షించుకొనినందువల్ల ధర్మమును

చక్కగా ఆచరింపవచ్చును. ఆపదలు వచ్చినప్పుడు శుద్ధి గురించిన విచారము చేయరాదు. ఆపద గడచిన తరువాత శుద్ధి గురించి ఆలోచించి సంపూర్ణమైన ఆరోగ్యమును పొందిన తరువాత ధర్మాన్ని ఆచరింపవలెను.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే సప్తమోఽధ్యాయః
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఏడవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ అష్టమోఽధ్యాయః

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

గోవధ ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము

గవాం బంధన యోక్త్రేషు భవేన్మృత్యురకామతః ।
అకామ కృతపాపస్య ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ॥ 1

గోవులను కట్టివేసినప్పుడు, ఎలుపు ముడతైన వాటిని గట్టిగా కట్టినప్పుడు పొరపాటు వలన ఉచ్చువేసినట్లై అవి చనిపోతే అనుకోనకుండ గోహత్యచేసిన ఆ వ్యక్తి ఏటువంటి ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసుకోవలెనో తెలుపుమని మహర్షులు పరాశరుని అడిగినారు.

వేదవేదాంగవిదుషాం ధర్మశాస్త్రం విజానతాం ।
స్వకర్మరతవిప్రాణాం స్వకం పాపం నివేదయేత్ ॥ 2

గోవులకు అనుకోనకుండ ఉచ్చుపడినప్పుడే వాటి హత్యకు కారణమైనవాడు వేదములు వేదాంగములు అభ్యసించినవారు, ధర్మశాస్త్రగ్రంథములను చక్కగా అధ్యయనము చేసినవారు తమకు ధర్మశాస్త్రము విధించిన కర్మలను యథోక్తముగా చేయువారు అగు బ్రాహ్మణులతో తాను చేసిన గోహత్య గురించి పశ్చాత్తాపముతో నివేదించినచో పాపప్రాయశ్చిత్తము కలుగును.

అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి ఉపస్థానస్య లక్షణం ।
ఉపస్థితో హి న్యాయ్యేన వ్రతాదేశన మర్హతి ॥ 3

ఇక ముందు ఉపస్థితుని యొక్క లక్షణమును తెలుపుదును. న్యాయమార్గముగా ఉపస్థితుడైనవాడే వ్రతమునాచరించుటకు అర్హుడగునని పరాశర మహర్షి పలికెను.

సద్యో నిఃసంశయే పాపే న భుంజీతానుపస్థితః ।
భుంజానో వర్ధయేత్పాపం పర్షద్యత్ర న విద్యతే ॥ 4

సంశయే తు న భోక్తవ్యం యావత్కార్య వినిశ్చయః ।
ప్రమాదస్తు న కర్తవ్యో యథైవాసంశయస్తథా ॥ 5

కృత్వా పాపం న గూహేత గుహ్యమానం వివర్ధతే ।
స్వల్పం వాఽథ ప్రభూతం వా ధర్మవిద్భ్యో నివేదయేత్ ॥ 6

తేఽపి పాపకృతాం వైద్యా హంతారశ్చైవ పాప్మనాం ।
వ్యాధితస్య యథా వైద్యా బుద్ధిమంతో రుజాపహాః ॥ 7

ఎట్టి సందేహము లేని పాపమాచరించినచో ఆ పాపాన్ని ధర్మజ్ఞులైన బ్రాహ్మణోత్తములకు తెలుపుటకై వారి సమీపమునకు పోయి వచ్చునంతవరకు భుజించరాదు. ఆ గ్రామమున పండిత సభలేకపోయినను పండితులకు తెలుపక భోజనము చేసినచో ఆ పాపము పెరిగిపోవును అట్లే తాను తప్పుచేసినట్లు సందేహమున్నచో పండితులు దాని గురించిన తగు తీర్పు ఇచ్చువరకు తినరాదు. సందేహము లేని దాని వలె ఈ విషయంలో ఎట్టి పొరపాటు చేయరాదు అనగా బ్రాహ్మణులకు తన తప్పును తెలిపి దాని గురించి వారు తెలిపే ప్రాయశ్చిత్తాన్ని విని తదనుగుణముగా ప్రవర్తించవలెను తాను పాపము చేసినచో దానిని ఏ మాత్రము దాచుకొనరాదు. పాపమును దాచిపెట్టినచో ఆ పాపము మిక్కిలి పెరిగిపోవును. అందువల్ల పాపము చిన్నదైనా పెద్దదైనా దానిని ధర్మ శాస్త్రవేత్తలకు తెలుపవలెను. ధర్మజ్ఞులు పాపము చేసినవారికి వైద్యులవలె పాపమును నివారణ చేయుదురు. పైగా వారు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని తెలిపి సమూలంగా పాపాన్ని పోగొట్టగలిగిన శక్తి సామర్థ్యాలు కలిగియుందురు బుద్ధిమంతులైన ధర్మశాస్త్రజ్ఞులు, వ్యాధి కలిగిన వారికి వైద్యులవలె పాపములన్నియు తొలగింతురు.

ప్రాయశ్చిత్తే సముత్పన్నే హ్రీమాన్ సత్యపరాయణః ।
మృదురార్జవ సంపన్నః శుద్ధిం గచ్ఛేత మానవః ॥ 8

సచైలం వాగ్యతః స్నాత్వా క్లిన్నవాసా, సమాహితః ।
క్షత్రియో వాఽథ వైశ్యో వా తతః పార్షదమావ్రజేత్ ॥ 9

ఉపస్థాయ తతః శీఘ్రమార్తిమాన్ ధరణీం వ్రజేత్ ।
గాత్రైశ్చ శిరసా చైవ న చ కించిదుదాహరేత్ ॥ 10

తన పాపమునకు తగిన ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలెనని ఎప్పుడనప్పుడు అతడు

సిగ్గుపడుతూ, సత్యవాక్పరిపాలకుడై, ఋజుస్వభావముతో పండిత పరిషత్తు దగ్గరకు వచ్చినచో అతని పాపములన్నీ తొలగిపోయి అతడు పరిశుద్ధుడగును.

క్షత్రియుడు లేక వైశ్యుడు పాపపు పనులు చేసినచో తాను ధరించిన వస్త్రములతో మౌనముగా జలాశయానికి పోయి స్నానము చేసి ఆ తడి బట్టలతోనే పండిత సభకు తన దోషములు చెప్పుకొనుటకు పోవలెను. పశ్చాత్తాపముతో నున్న ఆ వ్యక్తి సభకు పోయి తాను ఏమియు మాట్లాడకుండ భూమిపై పడిపోవలెను. (సాష్టాంగనమస్కారము చేయవలెను).

సావిత్ర్యాశ్చాపి గాయత్ర్యాః సంధ్యోపాస్త్యగ్ని కార్యయోః ।
అజ్ఞానాత్కృషికర్తారో బ్రాహ్మణా నామధారకాః ॥ 11

బ్రాహ్మణుడు తప్పక చేయవలసిన సావిత్రి గాని గాయత్రిని కాని జపింపక సంధ్యోపాసన, అగ్నికార్యము వంటి పనులు చేయక బ్రాహ్మణుని విధులపై సరియైన జ్ఞానము లేక వ్యవసాయము చేయుచు కుటుంబ పోషణ చేసికొను బ్రాహ్మణుడు బ్రాహ్మణనామమును మాత్రము ధరించుచున్నవాడు. అట్టివాడు నిజమైన బ్రాహ్మణుడు కాజాలడు.

అవ్రతానామమంత్రాణాం జాతిమాత్రోపజీవినాం ।
సహస్రశః సమేతానాం పరిషత్త్వం న విద్యతే ॥ 12

యద్వదంతి తమోమూఢా మూర్ఖా ధర్మమతద్విదః ।
తత్పాపం శతధా భూత్వా తద్వక్తౄనధిగచ్ఛతి ॥ 13

అజ్ఞాత్వా ధర్మశాస్త్రాణి ప్రాయశ్చిత్తం దదాతి యః ।
ప్రాయశ్చిత్తీ భవేత్పూతః కిల్బిషం పర్షది వ్రజేత్ ॥ 14

ఎట్టి వ్రతములనాచరింపనివారు, ఎట్టి మంత్రములు రానివారు, బ్రాహ్మణుల పేరుతో బ్రతుకుతున్నవారు అగు బ్రాహ్మణులు వేయిమంది కలసినప్పటికీ అది బ్రాహ్మణ పరిషత్తు కాజాలదు. ఎట్టి తపస్సును ఆచరింపనివారు, మూర్ఖులు, ధర్మతత్త్వము తెలియనివారు ఐన బ్రాహ్మణులు తమ దగ్గరకు వచ్చినవానికి పాపప్రాయశ్చిత్తాన్ని చెప్పినచో ఆపాపము వందరెట్లు పెరిగి ప్రాయశ్చిత్తముచెప్పిన బ్రాహ్మణులనంటును. ధర్మశాస్త్రములు, ధర్మతత్త్వము తెలియక పాపప్రాయశ్చిత్తమును చెప్పినచో ఆ ప్రాయశ్చిత్తమునాచరించినవాడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. కాని అది సరియైన ప్రాయశ్చిత్తము కానందువలన ఆ పాపమంతయు ప్రాయశ్చిత్తము చెప్పినవానిని అంటుకొనును.

చత్వారో వా త్రయోవాऽపి యం బ్రూయుర్వేదపారగాః ।
స ధర్మ ఇతి విజ్ఞేయో నేతరైస్తు సహస్రశః ॥ 15

ప్రమాణమార్గం మార్గంతో యే ధర్మం ప్రవదంతి వై ।
తేషాముద్విజతే పాపం సద్భూత గుణవాదినామ్ ॥ 16

యథాऽశ్మని స్థితం తోయం మారుతార్కేణ శుద్ధ్యతి ।
ఏవం పరిషదాదేశాన్నాశయేత్తత్ర దుష్కృతమ్ ॥ 17

నైవ గచ్ఛతి కర్తారం నైవ గచ్ఛతి పర్షదం ।
మారుతార్కాది సంయోగాత్పాపం నశ్యతి తోయవత్ ॥ 18

వేద, వేదార్థ తత్వజ్ఞులు ముగ్గురు లేక నలుగురు కలసి చెప్పినదే ధర్మము. కాని వేదజ్ఞానము లేనివారు వేయిమంది కలసి చెప్పినను అది ధర్మము కాజాలదు. పై వేదవేదార్థ తత్వజ్ఞులు సరియైన ప్రమాణాన్ని వెదకి ధర్మాన్ని తెలుపుదురు. అట్టి పరిశుద్ధమైన గుణాలను తెలిపే ఆ సజ్జనుల వద్ద పాపమే భయపడిపోవును. రాతిపైన పడ్డనీరు గాలికి, ఎండకు నశించి పోయినట్లు పరిషత్తు చెప్పిన తీర్పు వల్ల పాపమంతా నశిస్తుంది. అప్పుడది పాపము చేసినవానికి కాని, న్యాయం చెప్పినవానికి గాని చెందక గాలి, ఎండకు నీరు ఇంకిపోయినట్లు నశించిపోవును.

చత్వారో వా త్రయో వాపి వేదవంతోऽగ్నిహోత్రిణః ।
బ్రాహ్మణానాం సమర్థా యే పరిషత్సా విధీయతే ॥ 19

అనాహితాగ్నయో యేऽన్యే వేదవేదాంగపారగాః ।
పంచ త్రయో వా ధర్మజ్ఞాః పరిషత్ప్రా ప్రకీర్తితా ॥ 20

మునీనామాత్మవిద్యానాం ద్విజానాం యజ్ఞయాజినాం ।
వేదవ్రతేషు స్నాతానామేకోऽపి పరిషద్భవేత్ ॥ 21

వేదాన్ని చక్కగా అధ్యయనం చేసి నిత్యాగ్నిహోత్రం చేసికొంటున్న సమర్థులైన ముగ్గురు లేక నలుగురు బ్రాహ్మణులతో పరిషత్తు ఉండవచ్చును. లేక నిత్యము అగ్నిహోత్ర కార్యము చేయకపోయినా, వేదములను వేదాంగములనన్నిటిని చక్కగా అధ్యయనము చేసినవారు ధర్మతత్వజ్ఞులు ఐన ముగ్గురు లేక ఐదుగురు బ్రాహ్మణులతో పరిషత్తు ఉండవచ్చును. ఇంకను వేదాంతజ్ఞాన సంపన్నులు నియమవంతులు, యజ్ఞములు యాగములు చేయువారు ఐన

బ్రాహ్మణులలో ఒక్కడున్నా అది ధర్మపరిషత్తుగా పేర్కొనబడుతుంది. బాగుగా చదువుకొన్నవారు. సత్కుల సంజాతులు, వృద్ధులు, మేధావులు, ధర్మ విషయమున పక్షపాత దృష్టిలేనివారు, తీర్పు చెప్పవలెనని, ఆపస్తంబ మహర్షి పేర్కొన్నాడు. (ఆపస్తంబధర్మసూత్రం 2-19-5)

పంచ పూర్వం మయా ప్రోక్తాస్తేషాం చా సంభవే త్రయః ।
స్వవృత్తి పరితుష్టా యే పరిషత్సా ప్రకీర్తితా ॥ 22

ధర్మ పరిషత్తునందు ఐదుగురు బ్రాహ్మణులుండవలెనని నా అభిప్రాయము. వేదవేదాంగ, తత్వజ్ఞులు, ఆహితాగ్నులు ధర్మజ్ఞులు ఐనవారు ఐదుగురు లేనిచో ముగ్గురితోనైన పరిషత్తును ఏర్పరపవలెను. కాని ఆ బ్రాహ్మణులు తమ వర్ణమునకు పేర్కొనబడిన ధర్మములను చక్కగా ఆచరిస్తూ నిత్యతృప్తులై మాత్రము ఉండవలెను.

అత ఊర్ధ్వం తు యే విప్రాః కేవలం నామధారకాః ।
పరిషత్త్వం న తేష్వస్తి సహస్రగుణితేష్వపి ॥ 23

యథా కాష్ఠమయో దంతీ యథా చర్మమయో మృగః ।
బ్రాహ్మణస్త్వనధీయానస్త్రయస్తే నామధారకాః ॥ 24

పైన పేర్కొన్నవారికంటె బ్రాహ్మణుడను పేరును మాత్రము ధరించి యున్నవారు వేయిమంది ఉన్నను వారి వలన ధర్మ పరిషత్తు ఏర్పడదు కర్రతో చేసిన ఏనుగు, మృగము యొక్క చర్మమందు గడ్డి మొదలైనవి నింపి చేసిన మృగము, వేదము అధ్యయనము చేయని బ్రాహ్మణుడు ఈ ముగ్గురు నామధారకులైనవారు

గ్రామస్థానం యథా శూన్యం యథా కూపస్తు నిర్జలః ।
యథా హుతమనగ్నౌ చ అమంత్రో బ్రాహ్మణస్తథా ॥ 25

యథా షండో ఫలః స్త్రీషు యథా గౌరూషరాఽఫలా ।
యథా చాజ్ఞేఽఫలం దానం తథా విప్రోఽనృచోఽఫలః ॥ 26

చిత్రకర్మ యథానేకైః అంగైరున్మీల్యతే శనైః ।
బ్రాహ్మణ్యమపి తద్వద్ధి సంస్కారైర్మంత్ర పూర్వకైః ॥ 27

జనులు లేని ఊరు నీరులేని బావి, అగ్నియందు కాక ఇతర స్థలములందు వేసిన హోమవస్తువులు వ్యర్థమైనట్లే వేదాధ్యయనము చేయని బ్రాహ్మణుడు కూడ వ్యర్థుడే. స్త్రీల దగ్గర నపుంసకుని వలె చవిటినేలయందువేసిన విత్తు వలె, జ్ఞానములేని వానికి ఇచ్చిన

దానమువలె, వేదాధ్యయనము చేయని బ్రాహ్మణుడు వ్యర్థుడు. చిత్రమును వేయువాడు దానికాధారమైన కాగితము లేక బట్టను తీసికొని తరువాత అవయవాలు క్రమంగా చక్కగా చిత్రిస్తూ బొమ్మ వేసినట్లు బ్రాహ్మణుడు కూడ మంత్రపూర్వకంగా చేసిన అనేక సంస్కారముల వల్ల రూపొందుతున్నాడు.

ప్రాయశ్చిత్తం ప్రయచ్ఛంతి యే ద్విజా నామధారకాః ।
తే ద్విజాః పాపకర్మాణః సమేతా యాంతి నారకమ్ ॥ 28

బ్రాహ్మణ నామధారకులైనవారు ధర్మపరిషత్తున ఉండి పాపము చేసినవానికి ఏదో తమకు తోచిన ప్రాయశ్చిత్తమును చెప్తే, అట్టి నామధారకులైన బ్రాహ్మణులు, పాపము చేసినవారు అందరు కలసి నరకమునకు పోదురు.

యే పఠంతి ద్విజా వేదం పంచయజ్ఞరతాశ్చ యే ।
త్రైలోక్యం తారయంత్యేవ పంచేంద్రియరతా అపి ॥ 29

సంప్రణీతః శ్మశానేషు దీప్తోఽగ్నిః సర్వభక్షకః ।
తథా చ వేదవిద్విప్రః సర్వభక్షోఽపి దైవతమ్ ॥ 30

అమేధ్యాని తు సర్వాణి ప్రక్షిప్యంతే యథోదకే ।
తథైవ కిల్బిషం సర్వం ప్రక్షిపేచ్చ ద్విజానలే ॥ 31

ప్రతిదినము బ్రహ్మయజ్ఞాది పంచయజ్ఞములు చేస్తూ వేదాధ్యయనము చేయు బ్రాహ్మణులు పంచేంద్రియలోలురైనా వారు ముల్లోకములను తరింపజేస్తారు. శ్మశానమునందు మండుచు భక్ష్యాభక్ష్య వస్తువులన్నిటిని కాల్చుచున్న అగ్నిని సంప్రణీతమని గౌరవించుచున్నట్లే వేదమును చెప్పిన బ్రాహ్మణుడు యోగ్యాయోగ్య పదార్థములను తినుచున్నప్పటికీ దైవతముగ పూజలనందుకొనుచున్నాడు. అశుద్ధములైన వస్తువులన్నిటిని నీటిలో వదలిపెట్టుచున్నట్లు సమస్తమైన పాపాలను బ్రాహ్మణుని ముఖమను అగ్నియందు (బ్రాహ్మణుడు చెప్పినట్లు [illegible]) వదలిపెట్టవచ్చును

గాయత్రీరహితో విప్రః శూద్రాదప్యశుచిర్భవేత్ ।
గాయత్రీ బ్రహ్మతత్త్వజ్ఞాః సంపూజ్యంతే జనైర్ద్విజాః ॥ 32

గాయత్రీ మంత్రమును జపించని బ్రాహ్మణుడు శూద్రుని కంటె అపవిత్రుడు. కావున చక్కగా సంధ్యావందనము చేయుచు గాయత్రిని జపిస్తూ వేదతత్త్వము తెలిసిన బ్రాహ్మణులను జనులందరూ గౌరవిస్తారు.

దుశ్శీలోఽపి ద్విజః పూజ్యః న తు శూద్రో జితేంద్రియః ।
కః పరిత్యజ్య గాం దుష్టాం దుహేచ్ఛీలవతీం ఖరీమ్ । 33

బ్రాహ్మణుడు దుర్మార్గుడైనా అతనిని గౌరవింపవలెను. శూద్రుడు జితేంద్రియుడైనా అతనిని పూజింపరాదు. ఆవు పోట్లమారిదని దానిని వదలిపెట్టి సౌమ్యంగా ఉన్నగాడిద దగ్గరకు పాలు పిండుటకై ఎవ్వడూ పోడు కదా !

ధర్మశాస్త్ర రథారూఢా వేదఖడ్గధరా ద్విజాః ।
క్రీడార్థమపి యద్ బ్రూయుః స ధర్మః పరమః స్మృతః ॥ 34

ధర్మశాస్త్రమనే రథాన్ని ఎక్కి, వేదమనే ఖడ్గాన్ని ధరించిన బ్రాహ్మణోత్తములు నవ్వులాటకై దేనినిచెప్పినా అదే పరమధర్మంగా పేర్కొనబడుతుంది.

చాతుర్వేద్యోఽ వికల్పీ చ అంగవిద్ధర్మపాఠకః ।
త్రయశ్చాశ్రమిణో ముఖ్యాః పర్షదేషా దశావరా ॥ 35

నాలుగు వేదములను చక్కగా అధ్యయనము చేసినవారు, వేదాంగములను నిస్సంశయముగా చదువుకొన్నవారు, ధర్మశాస్త్రము తెలిసిన వారు బ్రహ్మచారి, గృహస్థు, వానప్రస్థు అను మూడు ఆశ్రమముల వారు కలిపి పదికి తక్కువ కాకుండ ధర్మపరిషత్తును ఏర్పాటు చేయవచ్చును. మనువు కూడ వేదములనధ్యయనము చేసినవారు, న్యాయశాస్త్రం నిరుక్తం ధర్మశాస్త్రం మీమాంసాశాస్త్రం అధ్యయనం చేసినవారితో పాటు బ్రహ్మచారి, గృహస్థు, వానప్రస్థు కలసి పదిమంది ధర్మపరిషత్తులో ఉండవలెనన్నాడు (మనుస్మృతి 12-111)

రాజ్ఞశ్చానుమతే స్థిత్వా ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ।
స్వయమేవ న కర్తవ్యం కర్తవ్యా స్వల్ప నిష్కృతిః ॥ 36
బ్రాహ్మణాంస్తానతిక్రమ్య రాజా కర్తుం యదీచ్ఛతి ।
తత్పాపం శతధా భూత్వా రాజానమనుగచ్ఛతి ॥ 37

ఈ ధర్మపరిషత్సభ్యులు రాజునకు లోబడి తప్పుచేసిన వానికి ప్రాయశ్చిత్తాది శిక్షలను విధించాలి. ఆపస్తంబ మహర్షి తీర్పు రాజు ముందే చేయవలెనని అంటాడు (ఆ. ధ. సూ. 2 19-7) రాజు దగ్గరలేకుండా ధర్మనిర్ణయము మాత్రము చేయరాదు. చిన్న చిన్న దోషములకు మాత్రము రాజులేకుండగనే ఆ ధర్మ సభ శిక్షలను విధింపవచ్చును. అట్లే రాజు కూడ సద్బ్రాహ్మణులతోనున్న ధర్మపరిషత్తును కాదని స్వయముగా ధర్మనిర్ణయము చేయరాదు. ఆ విధముగా ధర్మనిర్ణయము చేసినచో తప్పుచేసిన వాని పాపము వందరెట్లు పెరిగి రాజును అంటుకొనును.

ప్రాయశ్చిత్తం సదా దద్యాద్దేవతాయతనాగ్రతః ।
ఆత్మకృచ్ఛ్రం తతః కృత్వా జపేద్వై వేదమాతరమ్ ॥ 38

ధర్మసభ తప్పుచేసిన వానికి ప్రాయశ్చిత్తమును దేవాలయము ముందు సమావేశమై భగవంతుని సాక్షిగా వినిపింపవలెను. తరువాత ఆత్మకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తము విధింపబడినవాడు ఆ ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని గాయత్రీ మంత్రమును జపింపవలెను.

సశిఖం వపనం కృత్వా త్రిసంధ్యమవగాహనం ।
గవాంమధ్యే వసేద్రాత్రౌ దివా గాశ్చాప్యనువ్రజేత్ ॥ 39

ఉష్ణే వర్షతి శీతే వా మారుతే వాతి వా భృశం ।
న కుర్వీతాత్మనస్త్రాణం గోరకృత్వా తు శక్తితః ॥ 40

ఆత్మనో యది వాన్యేషాం గృహే క్షేత్రేఽథవా ఖలే ।
భక్షయంతీం న కథయేత్ పిబంతం చైవ వత్సకమ్ ॥ 41

పిబంతీషు పిబేత్తోయం సంవిశంతీషు సంవిశేత్
పతితాం పంకలగ్నాం వా సర్వం ప్రాణైః సముద్ధరేత్ ॥ 42

ఆత్మకృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తార్హుడు శిఖతో కూడ క్షౌరము చేసికొని మూడు సంధ్యలందు చల్లని నీళ్ళయందు స్నానము చేయవలెను. రాత్రిపూట ఆవులమధ్య పడుకొనవలెను. మధ్యాహ్నము వాటివెంట పోవలెను. ఎండకొట్టుతున్నా, వర్షం పడుతున్నా, చలివేస్తున్నా, ఆవులను రక్షణ చేయక తాను ఆత్మసంరక్షణ చేసికొనరాదు. ఆవు తన ఇంటిలోనో ఇతరుల ఇంటిలోనో పొలమందో కళ్ళమందో తింటూ ఉంటే యజమానికి చెప్పరాదు. అట్లే దాని దూడ పాలు తాగుతూ ఉంటే ఆ విషయాన్ని యజమానికి చెప్పరాదు. ఆవులు నీరు తాగుతూ ఉన్నప్పుడు తాను నీరు తాగాలి. అవి కూర్చుంటే ఇతడూ కూర్చోవాలి. అట్లే ఆవుక్రిందపడ్డా, బురదలో పడ్డా దానిని జాగ్రత్తగా రక్షించాలి. (మనుస్మృతిలో ఈ ప్రాయశ్చిత్తము ఆవును చంపిన వాని గురించి చెప్పబడింది. 11-108-115)

బ్రాహ్మణార్థే గవార్థే వా యస్తు ప్రాణాన్ పరిత్యజేత్ ।
ముచ్యతే బ్రహ్మహత్యాయా గోప్తా గోర్బ్రాహ్మణస్య చ ॥ 43

బ్రాహ్మణుని, ఆవును రక్షింపబోయి తన ప్రాణాన్ని పోగొట్టుకొన్నచో గోవునో, బ్రాహ్మణునో రక్షించిన ఆ వ్యక్తి బ్రహ్మహత్యా పాతకమునుండి ముక్తుడౌతాడు

గోవధస్యానురూపేణ ప్రాజాపత్యం వినిర్దిశేత్ ।
ప్రాజాపత్యం తతః కృచ్ఛ్రం విభజేత చతుర్విధమ్ ॥ 44

ఏకాహమేక భక్తాశీ ఏకాహం నక్తభోజనః ।
అయాచితాశ్యేకమహః ఏకాహం మారుతాశనః ॥ 45

దినద్వయం చైకభక్తో ద్విదినం నక్తభోజనః ।
దినద్వయమయాచీ స్యాత్ ద్విదినం మారుతాశనః ॥ 46

త్రిదినం చైకభక్తాశీ త్రిదినం నక్తభోజనః ।
దినత్రయమయాచీ స్యాత్ త్రిదినం మారుతాశనః ॥ 47

చతురహం త్వేకభక్తాశీ చతురహం నక్తభోజనః ।
చతుర్దినమయాచీ స్యాత్ చతురహం మారుతాశనః ॥ 48

గోవధచేసినవాడు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. దాని తరువాత కృచ్ఛ్రప్రాజాపత్యాన్ని నాలుగు విధములుగా విభజించి చేసికొనవలెను.

మొదటి భేదంలో ఒక దినం పగటిపూట మాత్రమే తినాలి. ఇంకొక దినం రాత్రిపూట మాత్రమే నక్తభోజనం చేయాలి. ఇంకొకనాడు యాచింపక దొరికిన దానిని మాత్రమే తినవలెను. నాలుగవ దినమున సంపూర్ణముగా నిరాహారుడై ఉండవలెను.

రెండవభేదంలో రెండుదినాలు పగటిపూట మాత్రమే తినాలి. రెండుదినాలు రాత్రిపూట మాత్రమే తినాలి. ఇంకను రెండు దినాలు అయాచితంగా వచ్చినదానినే తినాలి. ఇంకా రెండు దినాలు వాయు భోజనుడై ఆహారమేమీ తీసికొనరాదు.

మూడవభేదంలో మూడు దినాలు పగటిపూట మాత్రమే తిని, మూడు దినాలు నక్తభోజనం మాత్రం చేసి, మూడు దినాలు అయాచితాహారాన్ని మాత్రం భుజించి, మూడు దినాలు సంపూర్ణంగా ఉపవాసముండాలి.

ఇక నాలుగవ భేదంలో నాలుగు దినాలు పగటిపూట మాత్రం భుజించాలి. నాలుగు దినాలు రాత్రిపూట మాత్రం నక్తభోజనం చేయాలి. ఇంకా నాలుగు దినాలు అయాచితంగా లభించిన దాన్ని తిని తృప్తి పడాలి. చివరి నాలుగు దినాలు పూర్తిగా ఉపవాసముండాలి.

ఈ విధంగా కృచ్ఛ్రప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

ప్రాయశ్చిత్తే తతస్తీర్ణే కుర్యాద్ బ్రాహ్మణభోజనమ్ ।
విప్రాణాం దక్షిణాం దద్యాత్ పవిత్రాణి జపేద్ద్విజః ॥ 49

బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తు గోఘ్నః శుద్ధ్యేన్న సంశయః ॥ 50

పై విధంగా నాలుగు భేదములతో ఉన్న కృచ్ఛ్రప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఆచరించి బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టాలి. బ్రాహ్మణ భోజనము తరువాత వారికందరకు దక్షిణను సమర్పించుకొనవలెను. అటు పిమ్మట శుద్ధిమంత్రములను జపింపవలెను.

ఈ విధంగా ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని బ్రాహ్మణ భోజనము పెట్టినచో గోహత్యాపాతకము తప్పక తొలగిపోవును.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే అష్టమోఽధ్యాయః ।
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న ఎనిమిదవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ నవమోఽధ్యాయః

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

గోవధ ప్రాయశ్చిత్తము

గవాం సంరక్షణార్థాయ న దుష్యేద్రోధ బంధయోః ।
తద్వధం తు న తం వింద్యాత్కామాకామకృతం తథా ॥ 1

గోవులను రక్షించుటకై వాటిని అడ్డగించబోయినప్పుడు (రోధ సమయమున)లేక కట్టివేయుటకు ప్రయత్నించినప్పుడు ఆవు చనిపోయినచో వాటిని రక్షించుటకు ప్రయత్నించిన వానికి దోషమంటదు. అట్లే దానిని గోవధగా పరిగణింపకూడదు. దానికై కామకృతప్రాయశ్చిత్తమును గాని అకామకృత ప్రాయశ్చిత్తమును గాని చేయుతగదు.

దండాదూర్ధ్వం యదాన్యేన ప్రహరాద్యది పాతయేత్ ।
ప్రాయశ్చిత్తం తదా ప్రోక్తం ద్విగుణం గోవధే చరేత్ ॥ 2

ఆవును కఱ్ఱతో కాక ఇతర వస్తువులచే కొట్టినందు వల్ల అది చనిపోతే ఆవును చంపినవాడు గోవధప్రాయశ్చిత్తమునకు రెండు రెట్లు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

రోధ బంధన యోక్త్రాణీ ఘాతశ్చేతి చతుర్విధం ।
ఏకపాదం చరేద్రోధే ద్వౌ పాదౌ బంధనే చరేత్ ॥ 3

యోక్త్రేషు తు త్రిపాదం స్యాత్ చరేత్సర్వం నిపాతనే ।

పశువులను అడ్డగించుపుడు, పలుపు మొదలగు వాటిని కట్టునప్పుడు, నాగలి, బండి మొదలైనవాటికి కట్టి గట్టిగాపీడించినందువల్ల, పొరపాటున చనిపోవుటకవకాశమున్నది. అట్లే వానిని చంపుట అనునది నాలుగవది. ఈ విధమగు కారణాలలో రోధన సమయములో ఆవు చనిపోతే గోప్రాయశ్చిత్తంలో నాలుగవ వంతు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. అట్లే ఆవును బంధింపబోవునపుడు అజాగ్రత్త వలన చనిపోతే గోప్రాయశ్చిత్తంలో సగభాగం ప్రాయశ్చిత్తం చేసికొనవలెను. ఇక నాగలి మొదలైన వాటికి కట్టినప్పుడు పొరపాటున చనిపోతే గోప్రాయశ్చిత్తంలో మూడు వంతుల ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. చివరకు ఏ విధముగానైనను ఆవును చంపినచో గోవధప్రాయశ్చిత్తమునంతయు చేసికొనవలెను.

గోఘాటే వా గృహే వాపి దుర్గేష్వప్యసమస్థలే ॥ 4
నదీష్వథ సముద్రేషు త్వన్యేషు చ నదీ ముఖే ।
దగ్ధదేశే మృతా గావః స్తంభనాద్రోధ ఉచ్యతే ॥ 5

ఆవులు మేయుచోట, ఇంటియందు, దుర్గమమైన స్థలములందు, ఎత్తు పల్లాలుగా ఉన్నచోట, నదుల దగ్గర, సముద్రము దగ్గర, ఇంకను ఇతర జలాశయముల దగ్గర, నది ప్రారంభమైన చోట, కాలుచున్న ప్రదేశమున ఆవులను ముందుకు పోకుండ ఆపినందువలన అవి చనిపోయినచో వాటి మరణానికి "రోధము" కారణమందురు.

యోక్త్రదామకదోరైశ్చ కంఠాభరణ భూషణైః ।
గృహే చాపి వనే వాపి బద్ధా స్యాత్ గౌర్మృతా యది ॥ 6
తదేవ బంధనం విద్యాత్కామాకామ కృతం చ యత్ ।

పలుపు మొదలైన వాటి వలన కంఠాభరణముల వలన, భూషణముల వల్ల ఇంటిలోనో, అడవిలోనో ఆవు చనిపోతే అది కామకృతమైనా, అకామకృతమైనా ఆ కారణమును బంధనమని అందురు.

హలే వా శకటే పంక్తౌ పృష్ఠే వా పీడితో నరైః ॥ 7
గోపతిర్మృత్యుమాప్నోతి యోక్త్రే భవతి తద్వధః ।

నాగలియందైనను, బండియందైనను, సమూహమందైనను మానవులు వీపుపై పొడుచుట చేత ఎద్దు చనిపోయినచో ఆ మరణకారణమును యోక్త్రమని అందురు.

మత్తః ప్రమత్త ఉన్మత్తశ్చేతనో వాప్యచేతనః ॥ 8

కామాకామకృతక్రోధో దండైర్వాద్యథోపలైః ।

ప్రహృతా వా మృతా వాపి తద్ధి హేతుర్నిపాతనే ॥ 9

బాగా మదించి, ఉన్మత్తుడై, తెలివి యందుండి, తెలివి లేక, తెలిసీ, తెలియని కోపంతో కట్టెలతో కొట్టినా రాళ్ళతో కొట్టినా లేక చంపినా దానిని "నిపాత"మని అందురు.

అంగుష్ఠమాత్రస్స్థూలస్తు బాహుమాత్రః ప్రమాణతః ।

ఆర్ద్రస్తు సపలాశశ్చ దండ ఇత్యభిధీయతే ॥ 10

దండమనగా బొటనవ్రేలంత లావు, బాహువంత పొడవు కలిగి, పచ్చిగా, ఆకులతో ఉండునది.

మూర్ఛితః పతితో వాఽపి దండేనాభిహతః స తు ।

ఉత్థితస్తు యదాగచ్ఛేత్ పంచ సప్త దశాథవా ॥ 11

గ్రాసం వా యది గృహ్ణీయాత్తోయం వాపి పిబేద్యది ।

పూర్వవ్యాధ్యుపసృష్టశ్చేత్ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 12

దండముతో కొట్టబడ్డ గోవు మూర్ఛతో క్రిందపడిపోయి తరువాత తానే లేచి ఐదు, ఏడు, పది అడుగులు నడచి పోయినచో, గడ్డితిని నీరు తాగినచో ప్రాయశ్చిత్తమవసరము లేదు. అట్లే ఆ గోవును కొట్టుటకు పూర్వమే రోగమున్నచో ప్రాయశ్చిత్తమక్కరలేదు.

పిండస్థే పాదమేకం తు ద్వౌ పాదౌ గర్భసమ్మితే ।

పాదోనం వ్రతముద్దిష్టం హత్వా గర్భమచేతనమ్ ॥ 13

పిండరూపంలో ఉన్నగోవును చంపితే నాలుగవ వంతు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని, గర్భరూపము దాల్చిన గోవును చంపితే రెండు వంతుల ప్రాయశ్చిత్తాన్ని, చైతన్యము లేని గర్భాన్ని పడగొట్టితే మూడు వంతుల ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

పాదేఽంగరోమవపనం ద్విపాదే శ్మశ్రుణోఽపి చ ।

త్రిపాదే తు శిఖావర్జం సశిఖం తు నిపాతనే ॥ 14

పాదే వస్త్రయుగం చైవ ద్విపాదే కాంస్యభాజనం ।
త్రిపాదే గోవృషం దద్యాత్ చతుర్థే గోద్వయం స్మృతమ్ ॥ 15

నిష్పన్నః సర్వగాత్రేషు దృశ్యతే వా స చేతనః ।
అంగప్రత్యంగ సంపూర్ణే ద్విగుణం గోవ్రతం చరేత్ ॥ 16

ఏకపాద ప్రాయశ్చిత్తమున చేతులు, కాళ్ళపై నున్న వెంట్రుకలను క్షౌరము చేసికొనవలెను. ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తమున గడ్డము, మీసములను కూడ తీసివేయవలెను. త్రిపాద ప్రాయశ్చిత్తమున శిఖను వదలి మిగిలిన వెండ్రుకలను, నిపాతమున శిఖతో వెంట్రుకలనన్నిటిని తీసివేయవలెను. అట్లే ఏకపాదప్రాయశ్చిత్తంలో రెండు వస్త్రాలను దానం చేయువలెను. ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తంలో కంచుపాత్రలను, త్రిపాదప్రాయశ్చిత్తంలో ఆవును, ఎద్దును కలిపి, నిపాతన ప్రాయశ్చిత్తంలో రెండు గోవులను దానమీయవలెను. ఆవు "కట్టిన" తరువాత ఆ గర్భానికి అవయవములన్నీ వచ్చి అది చైతన్యముతో నున్నప్పుడు ఆ ఆవు గర్భాన్ని పడునట్లు చేసినచో అతనికి గోవధకంటె రెండు రెట్లు ఎక్కువ ప్రాయశ్చిత్తము విధింపబడుతుంది.

పాషాణేనైవ దండేన గావో యేనాభిఘాతితాః ।
శృంగభంగే చరేత్పాదం ద్వౌ పాదౌ నేత్రఘాతనే ॥ 17

లాంగూలే పాదకృచ్ఛ్రన్తు ద్వౌ పాదావస్థిభంజనే ।
త్రిపాదం చైవ కర్ణే తు చరేత్సర్వం నిపాతనే ॥ 18

శృంగభంగేఽస్థిభంగే చ కటిభంగే తథైవ చ ।
యది జీవతి షణ్మాసాన్ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 19

రాళ్ళచేతనో, దండముచేతనో ఆవులను కొట్టినప్పుడు కొమ్ము విరిగినచో ఏకపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. కండ్లు పోతే ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని అట్లే తోకతెగిపోతే ఏక పాద ప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఎముకలు విరిగిపోతే ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని చెవులు తెగిపోతే త్రిపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, నిపాతనమున సమస్త ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

కాని కొమ్ములు విరిగినా, ఎముకలు విరిగినా, నడుము విరిగినా, అది ఆరునెలలు బ్రతికియున్నచో ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలసిన పనిలేదు.

వ్రణభంగే చ కర్తవ్యః స్నేహాభ్యంగస్తు పాణినా ।
యవసం చోపహంతవ్యో యావత్ దృఢబలో భవేత్ ॥ 20

యావత్సంపూర్ణసర్వాంగః తావత్తం పోషయేన్నరః ।
గోరూపం బ్రాహ్మణస్యాగ్రే నమస్కృత్వా విసర్జయేత్ ॥ 21

యద్యసంపూర్ణసర్వాంగో హీనదేహో భవేత్తదా ।
గోఘాతకస్య తస్యార్ధం ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 22

గోవు యొక్క శరీరం పైన తాను కొట్టినందువల్ల పుండైతే దానికి మెల్లగా నూనెను రాయవలెను. అట్లే ఆ గోవునకు తగిన బలము వచ్చేవరకు గడ్డిని చిన్న చిన్న ముక్కలుగా చేసి పెట్టవలెను. ఈ విధంగా ఆ గోవుకు సంపూర్ణమైన బలం వచ్చేవరకు చేయవలెను. తరువాత బ్రాహ్మణునకు నమస్కరించి ఆవును వదలిపెట్టవలెను.

పై విధంగా ఆవుకు నూనె మొదలైన వాటిచే సేవచేస్తున్నా బలం రాకపోతే, అవయవలోపం ఏర్పడితే ఆ గోఘాతకుడు అర్ధప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

కాష్ఠలోష్ఠక పాషాణైః శస్త్రేణైవోద్ధతో బలాత్ ।
వ్యాపాదయతి యో గాం తు తస్య శుద్ధిర్వినిర్దిశేత్ ॥ 23

చరేత్సాంతపనం కాష్ఠే ప్రాజాపత్యం తు లోష్ఠకే ।
తప్తకృచ్ఛ్రం తు పాషాణే శస్త్రేణైవాతికృచ్ఛ్రకమ్ ॥ 24

పంచ సాంతపనే గావః ప్రాజాపత్యే తథా త్రయః ।
తప్తకృచ్ఛ్రే భవంత్యష్టౌ అతికృచ్ఛ్రే త్రయోదశ ॥ 25

మదించిన మానవుడు కట్టె, మట్టిపెడ్డలు, రాళ్ళు, ఆయుధముచే గోవును గట్టిగా కొట్టి చంపినచో దానికిట్లు ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనవలెను. దండంతో కొట్టినచో సాంతపన కృచ్ఛ్రాన్ని, మట్టిపెడ్డలతో కొట్టినచో ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాన్ని, రాళ్ళచే కొట్టినప్పుడు తప్తకృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తాన్ని, ఆయుధముచే కొట్టినచో అతికృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేయాలి.

సాంతపన ప్రాయశ్చిత్తము తరువాత ఐదు ఆవులను, ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తము తరువాత మూడు ఆవులను, తప్తకృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తము తరువాత ఎనిమిది ఆవులను, అతికృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తానంతరం పదమూడు ఆవులను దానం చేయాలి.

ప్రమాపణే ప్రాణభృతాం దద్యాత్తత్ప్రతిరూపకమ్ ।
తస్యానురూపం మూల్యం వా దద్యాదిత్యబ్రవీన్మనుః ॥ 26

జంతువులను కొట్టి చంపినసందర్భంలో దానితో సమానమైన ప్రాణిని గాని, దాని

మూల్యాన్ని గాని చెల్లించాలని మనువు పేర్కొన్నాడు.

అన్యత్రాంకన లక్ష్మభ్యాం వాహనే మోచనే తథా ।

సాయం సగోపనార్థం చ న దుష్యేద్రోధబంధయోః ॥ 27

గోవును భగవంతుని పేరు మీద వదలిపెట్టుచు గుర్తు పెట్టునప్పుడు తప్ప బండికి కట్టునప్పుడు, వదలిపెట్టునప్పుడు, సాయంకాలమందు రక్షించు సమయమున రోధనము లేక బంధనము చేసినచో దోషము కాజాలదు.

అతిదాహోఽతివాహే చ నాసికాభేదనే తథా ।

నదీపర్వత సంచారే ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 28

అతి ధాహే చరేత్పాదం ద్వౌ పాదౌ వాహనే చరేత్ ।

నాసిక్యే పాదహీనం తు చరేత్సర్వం నిపాతనే ॥ 29

దహనాత్తు విపద్యేత అనడ్వాన్యోక్త్రయంత్రితః ।

ఉక్తం పరాశరేణైవ హ్యేకం పాదం యథావిధి ॥ 30

గోవుకు గుర్తుపెట్టు సమయమున శరీరం బాగుగా కాలినచో, అధికమైన బరువు వేసి బండ్లను మోయించునపుడు, ముక్కుకు త్రాడు వేస్తున్నప్పుడు ముక్కు పగిలినచో నదీపర్వతప్రాంతాలలో తిప్పునప్పుడు చేయవలసిన ప్రాయశ్చిత్తము ఇక వివరింపబడును.

అతి దాహము చేసినప్పుడు (బాగా కాల్చినప్పుడు) పాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, అతిగా బరువులు మోపినప్పుడు ద్విపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, ముక్కు, కాళ్ళకు దెబ్బలు తగిలించినప్పుడు త్రిపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని, నిపాతనమున సర్వప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఆచరింపవలెను. కట్టివేసియున్న ప్పుడు గోవును కాల్చినప్పుడు అది చనిపోయినచో ఏకపాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని తప్పక చేసికొనవలెనని పరాశర మహర్షి తెలిపెను.

రోధనం బంధనం చైవ భారప్రహరణం తథా ।

దుర్గప్రేరణ యోక్త్రం చ నిమిత్తాని వధస్య షట్ ॥ 31

గోవులను అడ్డగించుట, కట్టివేయుట, అధికమైన బరువును వేయుట, కొట్టుట, దుర్గమ ప్రదేశములకు పంపుట, యోక్త్రము ఈ ఆరు గోవధకు కారణమగుచున్నవి.

బంధపాశసుగుప్తాంగో మ్రియతే యది గోపశుః ।

భువనే తస్య పాపీ స్యాత్ ప్రాయశ్చిత్తార్థమర్హతి ॥ 32

తాళ్ళతో కట్టివేసినందువల్ల ఆవు చనిపోతే దాని చావుకు కారణమైనవాడు అర్ధకృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

న నారికేళైర్న చ శాణసూత్రైర్న చాపిమౌంజైర్న చ వల్కశృంఖలైః ।

ఏతైస్తు గావో న నిబంధనీయా బద్ధ్వా తు తిష్ఠేత్పరశుం గృహీత్వా ॥ 33

కొబ్బరి తాళ్ళతో, శణమనే గడ్డిచే చేయబడ్డ తాళ్ళతో, ముంజమను గడ్డిచే చేయబడ్డ తాళ్ళతో, నారతాళ్ళతో, ఇనుపసంకెళ్ళతో గోవులను ఎప్పుడు వేయుటకు కట్టివేయరాదు. వీటితో గోవులను కట్టివేస్తే అవసరమైనచో ఆ బంధనమును తెంపుటకై గొడ్డలి తీసికొని నిలబడవలెను.

కుశైః కాశైశ్చ బధ్నీయాత్ గోపశుం దక్షిణాముఖం ।

పాశలగ్నాగ్ని దగ్ధేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 34

గోవులను కుశము లేక కాశమను గడ్డిచే చేయబడిన తాళ్ళతో దక్షిణముఖముగా ఉండునట్లు కట్టివేయవలెను. అప్పుడు త్రాడునకు పొరపాటున అగ్ని అంటుకొని గోవులు తగులబడ్డప్పటికీ పాపమంటదు.

యది తత్ర భవేత్కాష్ఠం ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ।

జపిత్వా పావనీం దేవీం ముచ్యతే తత్ర కిల్బిషాత్ ॥ 35

గోవును కట్టివేసిన తరువాత కట్టెతో కొట్టినచో గాయత్రీ జపాన్ని చేసినచో ఆ బ్రాహ్మణుడు పరిశుద్ధుడగును.

ప్రేరయన్ కూపవాపీషు వృక్షచ్ఛేదేషు పాతయన్ ।

గవాశనేషు విక్రీణంస్తతః ప్రాప్నోతి గోవధమ్ ॥ 36

గోవులను బావులందు, కొట్టిన చెట్లకొమ్మలపై పడవేసినచో, గోమాంసమును తినే వారి గురించి కటికవానికి అమ్మినచో గోహత్యచేసిన పాపము సంభవించును.

ఆరాధితస్తు యః కశ్చిత్ భిన్నకక్షో యదా భవేత్ ।

శ్రవణం హృదయం భిన్నం మగ్నో వా కూపసంకటే ॥ 37

కూపాదుత్క్రమణే చైవ భగ్నో వా గ్రీవ పాదయోః ।

స ఏవ మ్రియతే తత్ర త్రీన్పాదాంస్తు సమాచరేత్ ॥ 38

గోవును కాయుచున్నప్పుడు ఏదేని ఒక కారణము వల్ల రొమ్ము విరిగినా, చెవి, హృదయము దెబ్బతిన్నా, బావిలో పడినా, బావిలోనుండి తీయుచున్నప్పుడు మెడ, కాళ్ళు

మొదలైనవి విరిగినా, లేక చనిపోయినా అతడు మూడు పాదముల గోవధప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

కూపఖాతే తటాబంధే నదీబంధే ప్రపాసు చ
పానీయేషు విపన్నానాం ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 39

కూపఖాతే తటాఖాతే దీర్ఘఖాతే తథైవ చ ।
స్వల్పేషు ధర్మఖాతేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 40

గోవులు తమంతట తామే పోవుచు బావిబొందలో, చెరువులో, నదిలో, నీటిగుంటలో పడిపోయినచో వాటిని త్రవ్విన వానికి ప్రాయశ్చిత్తము లేదు. అట్లే బావులు, చెరువులు, దిగుడు బావులు ఇతరమైన ధర్మకార్యములకై తీసిన గుంటలో గోవు పడిపోయినచో వాటిని త్రవ్విన వానికి పాపమంటదు.

వేశ్మ ద్వారే నివాసేషు యో నరః ఖాతమిచ్ఛతి ।
స్వకార్య గృహఖాతేషు ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 41

తన ఇంటిముందు తన ఇంటిలో, తన ఇల్లు కట్టు సమయమున లోతుగా గోయి త్రవ్వినప్పుడు దానిలో గోవు పడినచో ఆ ఇంటి యజమానికి పాపమంటుకొనును. కావున అతడు తప్పక ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

నిశిబంధనిరుద్ధేషు సర్ప వ్యాఘ్ర హతేషు చ ।
అగ్నివిద్యుద్విపన్నానాం ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 42

గ్రామఘాతే శరౌఘేణ వేశ్మ భంగ నిపాతనే ।
అతివృష్టి హతానాం చ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 43

సంగ్రామేఽపహృతానాం చ యే దగ్ధా వేశ్మకేషు చ ।
దావాగ్నిగ్రామఘాతేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 44

యంత్రితా గౌశ్చికిత్సార్థం మూఢగర్భ విమోచనే ।
యత్నే కృతే విపద్యేత ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 45

రాత్రి వేళలందు కట్టివేసినందువల్లసర్పము, వ్యాఘ్రము మొదలైనవాటి వలన అగ్నివల్ల, పిడుగువల్ల ఆవు చనిపోయినప్పుడు ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలసిన పనిలేదు. అట్లే దుర్మార్గులు శత్రువులు వచ్చి గ్రామాన్ని ముట్టడించి ఊరిపై బాణములను వేసినప్పుడు, ఇల్లు కూలి

చనిపోయినప్పుడు, అతివృష్టి వలన చనిపోయినప్పుడు ప్రాయశ్చిత్తమును ఎవ్వరూ చేసికొనవలసిన అవసరము లేదు. అట్లే యుద్ధం వల్ల, శత్రువులు అపహరింపగా చనిపోయిన వాటిని గురించి, ఇండ్లు తగులబడిపోతున్నందువల్ల అందు చిక్కుకొని చనిపోయిన గోవుల గురించి, దావాగ్ని వలన, గ్రామాన్ని ముట్టడించినందువల్ల చనిపోయిన గోవుల గురించి ప్రాయశ్చిత్తమును ఎవ్వరు చేసికొనవలసని అవసరము లేదు. అదే విధంగా చికిత్సకొరకు కట్టి వేసినప్పుడు, కడుపులో చనిపోయిన పిండాన్ని తీసివేయునప్పుడు చనిపోయిన ఆవులగురించి ప్రాయశ్చిత్తమక్కరలేదు.

వ్యాపన్నానాం బహూనాం చ రోధనే బంధనే౽పి వా ।
భిషఙ్మిథ్యాపచారేణ ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 46

దెబ్బలు, రోగము మొదలైన వాటి వల్ల బాధపడుతున్న అనేకమైన పశువులను ఒకే దగ్గర కట్టివేసినందువల్ల వాటిలో కొన్ని చనిపోయినను, వైద్యము తెలియక మందులిచ్చినందు వలన చనిపోయినను ప్రాయశ్చిత్తమును తప్పక చేసికొనవలెను.

గోవృషాణాం విపత్తౌ చ యావంతః ప్రేక్షకా జనాః ।
అనివారయతాం తేషాం సర్వేషాం పాతకం భవేత్ ॥ 47

ఆవులు, ఎద్దులు ఆపదలో చిక్కుకొన్నప్పుడు చూస్తూ ఉండి కూడా ఆ ఆపదను తొలగించుటకు ప్రయత్నించని ప్రజలందరు ప్రాయశ్చిత్తమును తప్పక చేసికొనవలెను.

ఏకో హతో యైర్బహుభిః సమేతైర్న జ్ఞాయతే యస్య హతో౽భిఘాతాత్ ।
దివ్యేన తేషాముపలభ్య హంతా నివర్తనీయో నృపసన్నియుక్తైః ॥ 48

చాలామంది కలసి రాళ్ళు రప్పలు వంటి వానిని విసరి గోవును గాయపరిచినా, చంపినా, ఆ సమూహంలో ఎవ్వరు చంపిరను విషయము స్పష్టముగా లేనందువల్ల రాజు వారిచే శపథము మొదలైన దివ్య పరీక్షలు చేయించి గోవును గాయపరచినవానికి లేక హత్యచేసినవానికి శిక్ష విధింపవలెను.

ఏకా చేద్బహుభిః కాచిత్ దైవాద్వ్యాపాదితా క్వచిత్ ।
పాదం పాదం తు హత్యాయాశ్చరేయుస్తే పృథక్ పృథక్ ॥ 49

ఈ విధంగా అనేకులు కలసి ఒక గోవును చంపినప్పుడు నిజముగా దానిని చంపినవాడు తెలియనిచో ఆ సమూహమందు ఉన్న వారందరూ పాద, పాదప్రాయశ్చిత్తాన్ని ఆచరించవలెను.

హతే తు రుధిరం దృశ్యం వ్యాధిగ్రస్తః కృశో భవేత్ ।
లాలాభవతి దంష్ట్రేషు ఏవమన్వేషణం భవేత్ ॥ 50

గ్రాసార్థం చోదితో వాఽపి అధ్వానం నైవ గచ్ఛతి ।
మనునా చైవమేకేన సర్వశాస్త్రాణి జానతా ।
ప్రాయశ్చిత్తం తు తేనోక్తం గోఘ్నశ్చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 51

ఆవును నలుగురు కలసి కొట్టినచో (దాని ముక్కు నోరు నుండి)రక్తము కారితే అది కొట్టినందువల్ల చనిపోయినట్లు, కృశించి చనిపోతే వ్యాధివల్ల చనిపోయినట్లు, నోటిలో లాలాజలము వస్తే పాము కాటువల్ల మరణించినట్లు గుర్తింపవలెను. అట్లే మేయుటకై బయటకు పంపినా నడవలేకపోయినచో వ్యాధిగ్రస్తముగా భావింపవలెనని సర్వశాస్త్ర విశారదుడైన మనువు పేర్కొనెను. గోహత్యా ప్రాయశ్చిత్తముగా చాంద్రాయణవ్రతాన్ని విధింపవలెనని మనువు పేర్కొన్నాడు.

కేశానాం రక్షణార్థాయ ద్విగుణం వ్రతమాచరేత్ ।
ద్విగుణే వ్రత ఆదిష్టే దక్షిణా ద్విగుణా భవేత్ ॥ 52

రాజా వా రాజపుత్రో వా బ్రాహ్మణో వా బహుశ్రుతః ।
అకృత్వా వపనం తేషాం ప్రాయశ్చిత్తం వినిర్దిశేత్ ॥ 53

యస్య న ద్విగుణం దానం కేశశ్చ పరిరక్షితః ।
తత్పాపం తస్య తిష్ఠేత వక్తా చ నరకం వ్రజేత్ ॥ 54

గోహత్య చేసినవాడు తన వెంట్రుకలను కొరిగించుకొనక రక్షించుకొనవలెనని భావిస్తే ద్విగుణమైన ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొని, ద్విగుణమైన దక్షిణను ఈయవలెను. రాజు, రాజపుత్రుడు, చక్కగా వేదాలను అధ్యయనం చేసిన బ్రాహ్మణుడు వీరికి కేశములను కొరిగింపక ప్రాయశ్చిత్తము మాత్రము చెప్పబడింది. ఇక ఇతరులు తమ వెంట్రుకలను రక్షించుకొనుచు రెండితలు దానాన్ని చేయనిచో వారి పాపమట్లే ఉండును. చివరకు వారు నరకానికి కూడ పోయెదరు.

యత్కించిత్క్రియతే పాపం సర్వం కేశేషు తిష్ఠతి ।
సర్వాన్కేశాన్సముద్ధృత్య ఛేదయేదంగులిద్వయమ్ ॥ 55

ఏవం నారీకుమారీణాం శిరసో ముండనం స్మృతం ।

న స్త్రీణాం కేశవపనం న దూరే శయనాసనమ్ ॥ 56

మానవులు చేయు పాపమంతయు కేశములందే ఉండును కావున కేశములనన్నింటిని ఎత్తిపట్టుకొని రెండంగుళముల మేర కత్తిరింపవలెను. ఈ నియమము స్త్రీలకు పెండ్లికాని ఆడపిల్లలకు మాత్రము సంబంధించినది. అనగా స్త్రీలకు రెండంగుళముల వెంట్రుకలు కత్తిరించినచో సరిపోతుంది. సుమంగళియైన స్త్రీలకు తలగొరిగించుట, భర్తకు దూరముగా (ఒకే ఇంటిలో) పడుకొనుట, కూర్చుండుట అనునది కూడదు.

న చ గోష్ఠే వసేద్రాత్రౌ న దివా గా అనువ్రజేత్ ।

నదీషు సంగమే చైవ అరణ్యేషు విశేషతః ॥ 57

న స్త్రీణామజినం వాసో వ్రతమేవం సమాచరేత్ ।

త్రిసంధ్యం స్నానమిత్యుక్తం సురాణామర్చనం తథా ॥ 58

బంధుమధ్యే వ్రతం తాసాం కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదికం ।

గృహేషు సతతం తిష్ఠేత్ శుచిర్నియమమాచరేత్ ॥ 59

స్త్రీలు రాత్రిపూట కొట్టములందు నివసింపరాదు. పగటిపూటనైనా ఆవులవెంట అడవికి పోరాదు. ఒంటరిగా నదుల దగ్గరకు, అనేకులు స్నానము చేయు నదీ సంగమస్థలముల దగ్గరకు, అడవికి పోరాదు. అట్లే వారు కృష్ణాజినాన్ని ధరింపరాదు. మూడు సంధ్యలందు స్నానము చేసి దేవతార్చన చేయుటే వారు చేయవలసిన వ్రతము. వారు బంధువుల మధ్యనే కృచ్ఛచాంద్రాయణాది వ్రతాలను చేయాలి. వారు ఇంటిలో ఎల్లప్పుడు పవిత్రముగా నియమములతో ఉండవలెను.

ఇహ యో గోవధం కృత్వా ప్రచ్ఛాదయితుమిచ్ఛతి ।

స యాతి నరకం ఘోరం కాలసూత్రమసంశయమ్ ॥ 60

విముక్తో నరకాత్తస్మాన్మర్త్యలోకే ప్రజాయతే ।

క్లీబో దుఃఖీ చ కుష్ఠీ చ సప్త జన్మాని వై నరః ॥ 61

తస్మాత్ప్రకాశయేత్పాపం స్వధర్మం సతతం చరేత్ ।

స్త్రీబాలభృత్యగోవిప్రేష్వతికోపం వివర్జయేత్ ॥ 62

గోవధచేసి దానిని కప్పిపుచ్చుకొనువాడు కాలసూత్రమనే భయంకర నరకమునకు పోవును.

ఆ నరకమందు చాలాకాలము దుఃఖములననుభవించి భూలోకమున నపుంసకుడుగా, కుష్ఠురోగిగా, దుఃఖవంతుడుగా ఏడేసి జన్మలు పొందును.

అందువలన గోవధచేసినవాడు తన పాపాన్ని నలుగురికి చెప్పుకొని ప్రాయశ్చిత్తమును చేసుకొనవలెను. అట్లే తనకు నిర్దేశింపబడిన ధర్మమును తప్పక ఆచరింపవలెను. అట్లే యజమాని స్త్రీలు, బాలురు, సేవకులు, రోగములచే బాధపడుచున్నవారిపై అతిగా కోపగించుకొనరాదు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే నవమోఽధ్యాయః ।
పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న తొమ్మిదవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ దశమోఽధ్యాయః

పదియవ అధ్యాయము

అగమ్యాగమన ప్రాయశ్చిత్తము

చాతుర్వర్ణ్యేషు సర్వేషు హితాం వక్ష్యామి నిష్కృతిం ।
అగమ్యాగమనే చైవ శుద్ధౌ చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 1

బ్రాహ్మణులు మొదలైన చతుర్వర్ణములవారు పాపముల నుండి తొలగు ఉపాయమును వివరింతును. చతుర్వర్ణములవారు అగమ్యయైన స్త్రీతో సంగమించినప్పుడు ఆ పాపము తొలగిపోవుటకు చాంద్రాయణ వ్రతమును ఆచరింపవలెను.

ఏకైకం హ్రాసయేత్ గ్రాసం కృష్ణే శుక్లే చ వర్ధయేత్ ।
అమావాస్యాం న భుంజీత హ్యేష చాంద్రాయణో విధిః ॥ 2

కృష్ణపక్షమున ఒక్కొక్క దినము ఒక్కొక్క ముద్దను తగ్గిస్తూ అమావాస్యనాడు పూర్తిగా ఉపవాసముండవలెను. అట్లే శుక్ల పక్షమున ఒక్కొక్క దినము ఒక్కొక్క ముద్ద చొప్పున పెంచుకుంటూ పోవలెను. ఈ వ్రతాన్ని చాంద్రాయణ వ్రతమని అందురు.

కుక్కుటాండ ప్రమాణం తు గ్రాసం వై పరికల్పయేత్ ।
అన్యథా జాతదోషేణ న ధర్మో న చ శుద్ధ్యతే ॥ 3

భోజనమందు ఒక్కొక్క ముద్ద కోడిగుడ్డంత మాత్రమే ఉండవలెను. దీని కంటె విరుద్ధంగా

మిక్కిలి పెద్దగా ఉంటే దోషం కలుగుతుంది. అది ధర్మవిరుద్ధం కూడ అందువల్ల పాపం నశింపదు.

ప్రాయశ్చిత్తే తతశ్చీర్ణే కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనం ।
గోద్వయం వస్త్రయుగ్మం చ దద్యాద్విప్రేషు దక్షిణామ్ ॥ 4

చాంద్రాయణవ్రతముచే ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొన్న తరువాత బ్రాహ్మణులకు సంతృప్తి కలుగునట్లు భోజనము పెట్టి ఒక గోవుల జతను, వస్త్రముల జతను బ్రాహ్మణునకు దానముగా సమర్పించుకొనవలెను.

చాండాలీం వా శ్వపాకీం వా అనుగచ్ఛతి యో ద్విజః ।
త్రిరాత్రముపవాసీ చ విప్రాణామనుశాసనాత్ ॥ 5

సశిఖం వపనం కృత్వా ప్రాజాపత్యద్వయం చరేత్ ।
బ్రహ్మకూర్చం తతః కృత్వా కుర్యాద్బ్రాహ్మణ తర్పణమ్ ॥ 6

గాయత్రీం చ జపేన్నిత్యం దద్యాద్గో మిథునద్వయం ।
విప్రాయ దక్షిణాం దద్యాచ్ఛుద్ధిమాప్నోత్యసంశయమ్ ॥
గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాచ్ఛుద్ధిం పారాశరోఽ బ్రవీత్ ॥ 7

చండాలస్త్రీతో గాని, శ్వపాచియైన (కుక్కమాంసాన్ని వండుకొని తినే) స్త్రీతో గాని బ్రాహ్మణుడు పోయినచో బ్రాహ్మణుల యొక్క ఆజ్ఞననుసరించి మూడు దినములు ఉపవాసముండవలెను. తరువాత తన శిఖతోపాటు శిరస్సునంతయు క్షౌరము చేయించుకొని రెండు ప్రాజాపత్యవ్రతములను చేయవలెను. తరువాత బ్రహ్మకూర్చమను వ్రతమును చేయవలెను.

(అహోరాత్రోషితో భూత్వా పౌర్ణమాస్యాం విశేషతః । పంచ గవ్యం పిబేత్ప్రాతః బ్రహ్మకూర్చమితిస్మృతమ్ ॥ ఒక దినమంతా ఉపవాసముండవలెను. అది పూర్ణిమనాడు చేస్తే విశేష ఫలముంటుంది. మరునాడు ఉదయమున పంచగవ్యాన్ని సేవిస్తే అది బ్రహ్మకూర్చమనబడుతుంది.) తరువాత గాయత్రీ జపం చేస్తూ బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ చేయవలెను. అటుపిమ్మట సద్బ్రాహ్మణునకు రెండు ఆవు ఎద్దుల జంటలను దానముగా ఇచ్చినచో ఆతడు శుద్ధిని పొందును. పరాశరుడు మాత్రం ఒక జతను దానముగా ఇచ్చినచో చాలునని చెప్పెను.

క్షత్రియో వాఽథ వైశ్యో వా చాండాలీం గచ్ఛతో యది ।

ప్రాజాపత్యద్వయం కుర్యాద్దద్యాత్ గోమిథునద్వయమ్ ॥ 8

క్షత్రియుడు గాని వైశ్యుడు గాని చండాలస్త్రీతో పోయినచో రెండు ప్రాజాపత్యవ్రతాలు చేసి రెండు ఆవు ఎద్దుల జంటలను బ్రాహ్మణునకు దానముగా సమర్పించుకొనవలెను.

శ్వపాకీం వాఽథ చాండాలీం శూద్రో వా యది గచ్ఛతి ।

ప్రాజాపత్యం చరేత్కృచ్ఛ్రం చతుర్గోమిథునం దదేత్ ॥ 9

శూద్రుడు చండాలస్త్రీ లేక శ్వపాచియైన స్త్రీతో పోయినచో ఒక ప్రాజాపత్య వ్రతమునాచరించి నాలుగు గోమిథునములను (ఆవు, ఎద్దు) దానము చేయవలెను.

మాతరం యది గచ్ఛేత్తు భగినీం స్వసుతాం తథా ॥ 10

ఏతాస్తు మోహితో గత్వా త్రీణి కృచ్ఛ్రాణి సంచరేత్ ।

చాంద్రాయణత్రయం కుర్యాత్ శిరచ్ఛేదేన శుద్ధ్యతి ॥ 11

మోహపరవశుడై తన తల్లి, చెల్లెలు లేక తన కూతురుతో పోయినవాడు మూడు కృచ్ఛ్రవ్రతములను మూడు చాంద్రాయణ వ్రతములనాచరింపవలెను. చివరకు తన శిరస్సును ఛేదించుకొనవలెను. అప్పుడే శుద్ధి కలుగుతుంది.

మాతృష్వసృగమే చైవ ఆత్మమేఢ్ర నికృంతనమ్ ॥ 12

అజ్ఞానేన తు యో గచ్ఛేత్కుర్యాచ్చాంద్రాయణ ద్వయం ।

దశ గోమిథునం దద్యాచ్ఛుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 13

తెలిసి మేనత్తతో పోయినచో ప్రాయశ్చిత్తముగా తన మేఢ్రమును కోసికొనవలెను. అట్లే తెలియక మేనత్తతో పోయినచో రెండు చాంద్రాయణ వ్రతములు చేసి పది గోవుల జంటలను దానముగా ఇవ్వవలెను.

పితృదారాన్ సమారుహ్య మాతురాప్తాం చ భ్రాతృజాం ।

గురుపత్నీం స్నుషాం చైవ భ్రాతృభార్యాం తథైవ చ ॥ 14

మాతులానీం సగోత్రాం చ ప్రాజాపత్యత్రయం చరేత్ ।

గోద్వయం దక్షిణాం దత్వా ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 15

తన తల్లియొక్క సవతులతోను, తల్లికి ఆప్తురాలైన స్త్రీతోను, సోదరుని కూతురుతోను, గురువుగారి భార్యతోను, కోడలితోను, సోదరుని భార్యతోను, మేనమామ భార్యతోను, తన

గోత్రమునకు చెందిన స్త్రీతోను పోయినవాడు మూడు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తములు చేసికొని రెండు గోవులను దానమిచ్చినచో పాపపరిహారమగును.

పశువేశ్యాదిగమనే మహిష్యుష్ట్రీ కపీం తథా ।
ఖరీం చ సూకరీం గత్వా ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ॥ 16

వేశ్యలో బఱ్ఱె, ఒంటె, కోతి, గాడిద, పంది వంటి పశువులతో లైంగిక సంబంధము పెట్టుకొన్నచో ప్రాజాపత్యవ్రతమునాచరింపవలెను.

గోగామీ చ త్రిరాత్రేణ బ్రాహ్మణాయ చ గాం దదేత్
మహిష్యుష్ట్రీ ఖరీగామీ త్వహోరాత్రేణ శుధ్యతి ॥ 17

ఆవుతో లైంగిక సంబంధమును పెట్టుకొన్నవాడు మూడు రాత్రులుపవాసముండి బ్రాహ్మణునకొక గోవును దానముగా ఈయవలెను. అట్లే బఱ్ఱె, ఒంటె, గాడిదలతో లైంగిక సంబంధము పెట్టుకొన్నచో ఒక దినమంతయు ఉపవాసమున్నచో శుద్ధుడగును.

డామరే సమరే వాఽపి దుర్భిక్షే వా జనక్షయే ।
బందిగ్రాహే భయార్తే వా సదా స్వస్త్రీం నిరీక్షయేత్ ॥ 18

భయంకరమైన సమయమున, యుద్ధసమయమున, దుర్భిక్షమందు, జనక్షయమేర్పడినప్పుడు బందిగా పట్టుకొన్నప్పుడు, ఇంకను ఇతర సమయములందును అన్యస్త్రీలను కోరక తన స్త్రీ కొరకు మాత్రమే నిరీక్షించుట తగినది.

చాండాలైః సహ సంపర్కం యా నారీ కురుతే తతః ।
విప్రాన్దశ వరాన్ కృత్వా స్వయం దోషం ప్రకాశయేత్ ॥ 19

ఆకంఠసంమితే కూపే గోమయోదక కర్దమే
తత్ర స్థిత్వా నిరాహారా త్వహో రాత్రేణ నిష్క్రమేత్ ॥ 20

సశిఖం వపనం కృత్వా భుంజీయాద్యావకౌదనం
త్రిరాత్రముపవాసిత్వా త్వేకరాత్రం జలే వసేత్ ॥ 21

చండాలురతో సంబంధము పెట్టుకొన్న స్త్రీ తాను చేసిన తప్పును పదిమంది బ్రాహ్మణులముందు చెప్పుకొని పేడ, బురద నిండిన గోతిలో కంఠము వరకు ఒక దినమంతయు నిరాహారముగా ఉండవలెను. తరువాత తలవెంట్రుకలన్నిటిని కొరిగించుకొని మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండి ఒక రాత్రియంతా నీటియందే ఉండవలెను.

శంఖపుష్పీ లతామూలం పత్రం వా కుసుమం ఫలం ।
సువర్ణం పంచగవ్యం చ క్వాథయిత్వా పిబేజ్జలమ్ ॥ 22

ఏకభక్తం చరేత్పశ్చాద్యావత్పుష్పవతీ భవేత్ ।
వ్రతం చరతి తద్యావత్తావత్సంవసతే బహిః ॥ 23

ప్రాయశ్చిత్తే తతశ్చీర్ణే కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనం ।
గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాచ్ఛుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 24

తరువాత శంఖపుష్పి అనే ఓషధి లతయొక్క వేళ్ళను, ఆకులను, పూవును, ఫలాన్ని అన్నిటిని బంగారము పంచగవ్యములతో కలిపి బాగుగా మర్దించి ఆ నీటినంతయు ఆ స్త్రీ త్రాగవలెను. ఆమె ముట్టగుసంతవరకు ప్రతిదినము ఒక పూట మాత్రము భుజింపవలెను. ఈ వ్రతమును చేయునంతవరకు ఆమె ఇంటి బయటనే నివసింపవలెను. ఈప్రాయశ్చిత్త వ్రతాన్ని పూర్తిచేసిన తరువాత బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ చేయవలెను. బ్రాహ్మణభోజనానంతరం సద్బ్రాహ్మణునకు రెండు గోవులను దానముగా ఇచ్చినచో శుద్ధి కలుగునని పరాశర మహర్షి తెలిపెను.

చాతుర్వర్ణ్యస్య నారీణాం కృచ్ఛ్రం చాంద్రాయణ వ్రతం ।
యథా భూమిస్తథా నారీ తస్మాత్తాం న తు దూషయేత్ ॥ 25

బ్రాహ్మణాది చతుర్వర్ణములకు చెందిన స్త్రీలు తప్పుచేస్తే వారు కృచ్ఛ్ర చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరింపవలెను. స్త్రీ భూమి వంటిది కావున ఆమెను అపవిత్రము చేయుట తగినది కాదు.

బందిగ్రాహేణ యా భుక్తా హత్వా బద్ధ్వా బలాద్భయాత్ ।
కృత్వా సాంతపనం కృచ్ఛ్రం శుద్ధ్యేత్పారాశరోఽబ్రవీత్ ॥ 26

సకృద్భుక్తా తు యా నారీ నేచ్ఛంతీ పాపకర్మభిః ।
ప్రాజాపత్యేన శుద్ధ్యేత ఋతుప్రస్రవణేన చ ॥ 27

స్త్రీని కొట్టి, భయపెట్టి, కట్టివేసి, బందిగా చేసి బలాత్కారముగా అనుభవించినచో ఆమె కృచ్ఛ్ర సాంతపనమను వ్రతము చేసినచో పరిశుద్ధురాలౌతుందని పరాశర మహర్షి తెలిపెను. అట్లే ఆ స్త్రీకి ఇష్టము లేకున్నా పాపాత్ములైన పురుషులు ఆమెను బలాత్కారముగా ఒక్కసారి అనుభవించినచో ఆమె ప్రాజాపత్యమను వ్రతము చేసి రజస్వలయైన తరువాత పరిశుద్ధయగును.

పతత్యర్ధం శరీరస్య యస్య భార్యా సురాం పిబేత్ ।
పతితార్ధ శరీరస్య నిష్కృతిర్న విధీయతే ॥ 28

గాయత్రీం జపమానస్తు కృచ్ఛ్రం సాంతపనం చరేత్ ॥ 29

గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధి సర్పిః కుశోదకమ్ ।
ఏకరాత్రోపవాసశ్చ కృచ్ఛ్ర సాంతపనం స్మృతమ్ ॥ 30

తనభార్య సురాపానం చేస్తే శరీరార్ధభాగం పతనమౌతుంది. శరీరార్ధభాగం పతనమైన వానికి సాధారణ ప్రాయశ్చిత్తము కనిపించదు. కావున అతడు గాయత్రీ జపాన్ని చేస్తూ కృచ్ఛ్ర సాంతపన వ్రతాన్ని ఆచరించాలి.

కృచ్ఛ్ర సాంతపనమనగా పంచగవ్యములనదగిన గోమూత్రము, గోమయము, గోక్షీరము, గోదధి, ఆవునేయి వీటిని దర్భలు వేసిన నీటితో ఉదయము తీసికొని రాత్రియంతా ఉపవాసముండుట.

జారేణ జనయేద్గర్భం మృతే త్యక్తే గతే పతౌ ।
తాం త్యజేదపరే రాష్ట్రే పతితాం పాపకారిణీమ్ ॥ 31

భర్త చనిపోయినప్పుడు లేక తనను వదలిపెట్టినప్పుడు, లేక ఇతర దేశాలకు పోయినప్పుడు జార పురుషుని వలన గర్భాన్ని పొందినస్త్రీని ఇతర రాష్ట్రమందు విడిచిపెట్టవలెను.

బ్రాహ్మణీ తు యదా గచ్ఛేత్పరపుంసా సమన్వితా ।
సా తు నష్టా వినిర్దిష్టా న తస్యా గమనం పునః ॥ 32

కామాన్మోహాచ్చ యా గచ్ఛేత్త్యక్త్వా బంధూన్సుతాన్పతిం ।
సాఽపి నష్టా పరే లోకే మానుషేషు విశేషతః ॥ 33

బ్రాహ్మణ స్త్రీ ఇతర పురుషునితో పోయినచో ఆమె నశించి పోయినట్లుగా భావించి ఆమెతో కలువరాదు. ఆ స్త్రీ అతి మోహము వలన తన భర్తను, పుత్రులను, బంధువులను వదలి పర పురుషునితో పోయినచో ఆమెకు ఇహము పరము రెండు కూడ నశించును.

మదమోహగతా నారీ క్రోధాద్దండాది తాడితా ।
అద్వితీయం గతా చైవ పునరాగమనం భవేత్ ॥ 34

మదమోహాది కారణమున, కోపము వలన, దండముచే కొట్టబడినందువలన ఇల్లు వదలి పోయినప్పటికీ వ్యభిచరించనిచో ఆ స్త్రీ, తిరిగి భర్త దగ్గరకు వచ్చుటకు వీలు కలదు.

దశమే తు దినే ప్రాప్తే ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ।
దశాహం న త్యజేన్నారీం త్యజేత్ నష్టశ్రుతాం తథా ॥ 35

భర్తా చైవ చరేత్కృచ్ఛ్రం కృచ్ఛ్రార్ధం చైవ బాంధవాః ।
తేషాం భుక్త్వా చ పీత్వా చ అహోరాత్రేణ శుద్ధ్యతి ॥ 36

ఆ స్త్రీ పదియవ దినమునాడు వచ్చినా ప్రాయశ్చిత్తము లేదు. అందువల్ల స్త్రీని పదిదినములు మించి వదలి పెట్టరాదు. తరువాత ఆ స్త్రీ నష్టమైనట్లు చెప్పబడును. కావున ఆమెను వదిలి పెట్టవలెను. అప్పుడు భర్త కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, బంధువులు అర్ధకృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, వారి ఇంటికి భోజనానికై వచ్చి తినిపోయినవారు ఒక దినమంతా ఉపవాసాన్ని చేయాలి.

బ్రాహ్మణీ తు యదా గచ్ఛేత్పరపుంసా వివర్జితా ।
గత్వా పుంసా తు సాऽఽయాతి త్యజేయుస్తాం తు గోత్రిణః ॥ 37

బ్రాహ్మణస్త్రీ బంధువులందరు వారించుచున్నా వినక పర పురుషునితో పోయి తిరిగి ఇంటికి వస్తే బంధువులందరు ఆమెను వదలిపెట్టవలెను.

పరపుంసో గృహం గచ్ఛేత్తదాऽశుద్ధం గృహం భవేత్ ।
పితృమాతృగృహం యచ్చ జారస్యైవ తు తద్గృహమ్ ॥ 38

ఉల్లిఖ్య తద్గృహం పశ్చాత్పంచగవ్యేన సేచయేత్ ।
త్యజేచ్చ మృణ్మయం పాత్రం వస్త్రం కాష్ఠం చ శోధయేత్ ॥ 39

సంభారాన్ శోధయేత్సర్వాన్ గోకేశైశ్చ ఫలోద్భవాన్ ।
తామ్రాణి పంచగవ్యేన కాంస్యాని దశ భస్మభిః ॥ 40

ప్రాయశ్చిత్తం చరేద్విప్రో బ్రాహ్మణైరుపపాదితమ్ ।

బ్రాహ్మణస్త్రీ తన ఇల్లు వదలి పరపురుషుని ఇంటికి కామంతో పోతే భర్త ఇల్లు, తలిదండ్రుల ఇల్లు అపవిత్రమౌతాయి. అందువల్ల ఇంటిని అలికి పంచగవ్యములను అచ్చట ప్రోక్షింపవలెను. ఆ ఇంటిలో ఉన్న మట్టి పాత్రలనన్నిటిని పారవేసి వస్త్రములు, కట్టెలు, ఇతర వస్తువులనన్నిటిని పవిత్రము చేసికొనవలెను. ఫలములకు చెందిన వస్తువులను గోకేశములచే శుద్ధిచేయవలెను. రాగి పాత్రలను పంచగవ్యముచే కాంస్యపాత్రలను పదిమార్లు బూడిదచే తోమి పవిత్రము చేయవలెను. ఆ తరువాత బ్రాహ్మణులు తెలిపినట్లు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాత్ప్రాజాపత్య ద్వయం చరేత్ ॥ 41

ఇతరేషామహోరాత్రం పంచగవ్యం తు శోధనం ।

ఉపవాసైర్వ్రతైః పుణ్యైః స్నాన సంధ్యార్చనాదిభిః ॥ 42

జపహోమదయాదానైః శుధ్యంతే బ్రాహ్మణాదయః ।

ఆకాశం వాయురగ్నిశ్చ మేధ్యం భూమిగతం జలమ్ ॥ 43

న దుష్యంతి చ దర్భాశ్చ యజ్ఞేషు చమసా యథా ॥ 44

బ్రాహ్మణులకు రెండు గోవులను దానము చేసి రెండు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తములను చేసికొనవలెను. అతని బంధువులు ఒక దినమంతా ఉపవాసముండి పంచగవ్య శోధన చేసికొనవలెను. అట్లే ఉపవాసము, వ్రతము, స్నానసంధ్యార్చనాదులు, జపహోమాదులు వలన ఆ బ్రాహ్మణులంతా శుద్ధిని పొందుదురు.

ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, భూమి మీద పడిన నీరు అన్నియు పవిత్రమైనవి. అట్లే యజ్ఞమండలి చమసపాత్రలవలె దర్భలు కూడ సదా పవిత్రమైనవి.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే దశమోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న పదియవ అధ్యాయము సమాప్తము.

* * *

అథ ఏకాదశోఽధ్యాయః

పదకొండవ అధ్యాయము

అభోజ్య భోజన ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము

అమేధ్యరేతో గోమాంసం చాండాలాన్నమథాపి వా ।

యది భుక్తం తు విప్రేణ కృచ్ఛ్రం చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 1

క్షత్రియో వాఽథవైశ్యశ్చేదర్ధకృచ్ఛ్రం చ కాయికం ।

పంచగవ్యం పిబేచ్ఛూద్రో బ్రహ్మకూర్చం పిబేద్ద్విజః ॥ 2

ఏక ద్విత్రి చతుర్గావో దద్యాద్విప్రాద్యనుక్రమాత్ ॥ 3

బ్రాహ్మణుడు అపరిశుద్ధమైన రేతస్సును గాని, గోవుమాంసాన్నిగాని, చండాలుని ఇంటి అన్నాన్ని గాని తినినచో కృచ్ఛ్ర చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరించాలి. దానినే క్షత్రియుడు లేక వైశ్యుడు చేసినచో కాయికమైన అర్ధకృచ్ఛ్రాన్ని (ప్రాజాపత్యాన్ని) ఆచరించాలి. శూద్రుడు వీటిని తినినచో పంచగవ్యాన్ని సేవించాలి. బ్రాహ్మణుడు బ్రహ్మకూర్చాన్ని త్రాగవలెను. పైగా బ్రాహ్మణాది నాలుగు వర్ణాలవారు ఒక్కొక్కరు ఒకటి, రెండు , మూడు, నాలుగు ఆవులను వరుసగా దానము చేయవలెను.

శూద్రాన్నం సూతకస్యాన్నం అభోజ్యస్యాన్నమేవ చ ।
శంకితం ప్రతిషిద్ధాన్నం పూర్వోచ్ఛిష్టం తథైవ చ ॥ 4

యది భుక్తం తు విప్రేణ అజ్ఞానాదాపదాఽపి వా ।
జ్ఞాత్వా సమాచరేత్కృచ్ఛ్రం బ్రాహ్మకూర్చం తు పావనమ్ ॥ 5

బ్రాహ్మణుడు అజ్ఞానం వల్లనైన ఆపద సమయంలోనైనా శూద్రుని అన్నాన్ని, సూతకాన్నాన్ని, తినకూడని వాని ఇంట అన్నాన్ని, అనుమానమున్న అన్నాన్ని, నిషిద్ధాన్నాన్ని, పక్కకు పెట్టబడ్డ ఉచ్ఛిష్టాన్ని తిన్నచో తాను తిన్న అన్నము నిషిద్ధమైన అన్నమని తెలిసిన వెంటనే పవిత్రమైన బ్రహ్మకూర్చాన్ని త్రాగి కృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను.

వ్యాలైర్నకుల మార్జారైరన్నముచ్ఛిష్టితం యదా ।
తిలదర్భోదకైః ప్రోక్ష్య శుద్ధ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 6

పాములు, ముంగిసలు, పిల్లులు, ముట్టుకొన్న అన్నాన్ని నువులు, దర్భలు ఉన్న నీటిచే ప్రోక్షించినచో ఆ అన్నము పరిశుద్ధమౌతుంది.

శూద్రోఽప్యభోజ్యం భుక్త్వాన్నం పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ।
క్షత్రియో వాఽపి వైశ్యశ్చ ప్రాజాపత్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 7

శూద్రుడు కూడ తినకూడని అన్నాన్ని తింటే పంచగవ్యం తీసికొన్నందువల్ల పరిశుద్ధుడౌతాడు. అట్లే క్షత్రియుడు కాని వైశ్యుడు కాని అభోజ్యాన్నమును తింటే ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొన్నందువల్ల పరిశుద్ధులౌతారు.

ఏక పంక్త్యుపవిష్టానాం విప్రాణాం సహ భోజనే ।
యద్యేకోఽపి త్యజేత్పాత్రం శేషమన్నం న భోజయేత్ ॥ 8

మోహాద్భుంజీత యస్తత్ర పంక్తావుచ్ఛిష్టభోజనే ।

ప్రాయశ్చిత్తం చరేద్విప్రః కృచ్ఛ్రం సాంతపనం తథా ॥ 9

బ్రాహ్మణులు భోజనము చేస్తున్నప్పుడు ఒకే పంక్తిలో ఉన్నవారిలో ఎవ్వరైనను భోజనమును వదలి మధ్యలోలేచి పోతే అది ఉచ్ఛిష్టాన్నమౌతుంది. కావున ఇతర బ్రాహ్మణులు తరువాత భోజనము చేయరాదు. ఐనా తిండిపైన కల మోహంతో ఆ ఉచ్ఛిష్టాన్నాన్ని తింటే కృచ్ఛ్ర సాంతాపనమనే ప్రాయశ్చిత్తాన్ని వారు చేసికొనవలెను.

పీయూషం శ్వేతలశునం వృంతాకఫలగృంజనే ।
పలాండు వృక్షనిర్యాసాన్ దేవస్వం కవకాని చ ॥ 10

ఉష్ట్రీక్షీరమవిక్షీరమజ్ఞానాద్భుంజతే ద్విజః ।
త్రిరాత్రముపవాసేన పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి ॥ 11

బ్రాహ్మణుడు పీయూషాన్ని (జున్నుపాలను) ఎల్లిగడ్డను, వంకాయను, ఉల్లిగడ్డను, గాజరగడ్డను, వృక్షము నుండి స్రవించిన కల్లు మొదలగు వాటిని, దేవుని సొత్తును పుట్టగొడుగులను, ఒంటె, మేక పాలను అజ్ఞానం వల్ల తిన్నా, త్రాగినా ఆ బ్రాహ్మణుడు మూడు రాత్రులు ఉపవాసము చేసి పంచగవ్యాన్ని సేవించినందువలన పరిశుద్ధుడౌతాడు.

మండూకం భక్షయిత్వా తు మూషికా మాంసమేవ చ ।
జ్ఞాత్వా విప్రస్త్వహోరాత్రం యావకాన్నేన శుద్ధ్యతి ॥ 12

బ్రాహ్మణుడు కప్ప, ఎలుక మాంసాన్ని తిన్నచో అది వాటి మాంసమని తెలిసిన వెంటనే దినమంతా ఉపవాసముండి యవల అన్నాన్ని తిన్నచో పరిశుద్ధుడౌతాడు.

క్షత్రియశ్చాపి వైశ్యశ్చ క్రియావంతౌ శుచివ్రతౌ ।
తద్గృహేషు ద్విజైర్భోజ్యం హవ్యకవ్యేషు నిత్యశః ॥ 13

క్షత్రియుడు కాని వైశ్యుడు కాని పరిశుద్ధమైన వ్రతములు చేయుచు అగ్నిహోత్రాది క్రియలు చేయుచు ఉన్నట్లైతే వారి ఇంటియందు బ్రాహ్మణుడు భోజనముచేయవచ్చును. యజ్ఞయాగాది సమయములందు శ్రాద్ధమునందును వారిఇంటిలో తప్పక బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయవలెను.

ఘృతం క్షీరం తథా తైలం గుడం తైలేన పాచితం
గత్వా నదీతటే విప్రో భుంజీయాచ్ఛూద్రభాజనే ॥ 14

బ్రాహ్మణుడు శూద్రుని పాత్రలోనున్న నెయ్యి, పాలు, నూనె, బెల్లము, నూనెలో గలించిన

వస్తువులు వీటినన్నిటిని నదీ తీరాన తినవచ్చు.

మద్యమాంసరతం నిత్యం నీచకర్మప్రవర్తకం ।
తం శూద్రం వర్జయేద్విప్రః శ్వపాకమివ దూరతః ॥ 15

ద్విజ శుశ్రూషణరతాన్ మద్యమాంసవివర్జితాన్ ।
స్వకర్మనిరతాన్నిత్యం తాన్శూద్రాన్న త్యజేద్ ద్విజః ॥ 16

మద్యమును త్రాగువాడు, మాంసము తినువాడు, చెడుపనులు చేయువాడగు శూద్రుని శ్వపచుని వలె బ్రాహ్మణుడు దూరముననే ఉంచవలెను. అట్లే బ్రాహ్మణులు మొదలైన ద్విజులయొక్క సేవ చేయువాడు, మద్యము మాంసము వదలి పెట్టినవాడు, తనకై విధించిన కర్మలను శ్రద్ధతో ఆచరించువాడగు శూద్రుని ద్విజుడెన్నడును వదలరాదు.

అజ్ఞానాద్భుంజతే విప్రాః సూతకే మృతకేఽపి వా ।
ప్రాయశ్చిత్తం కథం తేషాం వర్ణే వర్ణే వినిర్దిశేత్ ॥ 17

ఆయా వర్ణాలవారికి జన్మ సూతకము లేక మృతక సూతకము వచ్చినప్పుడు బ్రాహ్మణుడు తెలియక వారి ఇంట అన్నము తిన్నచో అతడు ప్రత్యేకమైన ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలెను.

గాయత్ర్యష్ట సహస్రేణ శుద్ధిః స్యాచ్ఛూద్ర సూతకే ।
వైశ్యే పంచ సహస్రేణ త్రిసహస్రేణ క్షత్రియే ॥ 18

బ్రాహ్మణస్య యదా భుంక్తే ద్విసహస్రం తు దాపయేత్ ।
అథవా వామదేవ్యేన సామ్నా చైకేన శుద్ధ్యతి ॥ 19

శూద్రునకు సూతకము వచ్చినప్పుడు ఆ ఇంటియందు బ్రాహ్మణుడు తిన్నచో గాయత్రిని ఎనిమిదివేలు జపించవలెను. వైశ్యునకు సూతకము వచ్చినప్పుడు అతని ఇంటిలో తింటె ఐదువేల గాయత్రీ జపాన్ని, క్షత్రియునకు సూతకము వచ్చినప్పుడు అతని ఇంట్లో తింటే మూడువేలగాయత్రీజపాన్ని అట్లే సూతక దోషమున్న బ్రాహ్మణుని ఇంట్లోతింటే రెండు వేల గాయత్రీ జపాన్ని లేక వామదేవ్యసామమంత్రజపాన్ని చేయాలి.

శుష్కాన్నం గోరసం స్నేహం శూద్రవేశ్మాచ్చాహృతం ।
పక్వం విప్రగృహే భుంక్తే భోజ్యం తం మనురబ్రవీత్ ॥ 20

ఆపత్కాలే తు విప్రేణ భుంక్తే శూద్రగృహే యది ।
మనస్తాపేన శుద్ధ్యేత ద్రుపదాం వా సకృజ్జపేత్ ॥ 21

శూద్రవేషముననున్నవాడు తెచ్చిన ఉప్పుడు బియ్యాన్ని, పాలను, నూనెను బ్రాహ్మణుని ఇంటికి తెచ్చి వండినచో దానిని బ్రాహ్మణుడు తినవచ్చునని మనువు తెలిపెను. అట్లే ఆపద కలిగిన సమయమందు బ్రాహ్మణుడు శూద్రుని ఇంటిలో అన్నము తిన్నచో మనస్తాపము చెందుటవలన పరిశుద్ధుడగును. అట్లే ద్రుపద అను మంత్రాన్ని ఒక్కసారైనా అతడు జపించాలి.

దాసనాపిత గోపాల కులమిత్రార్ధసీరిణః ।

ఏతే శూద్రేషు భోజ్యాన్నా యశ్చాఽఽత్మానం నివేదయతే ॥ 22

సేవకుడు, మంగలివాడు, గొల్లవాడు, తన కులానికే ఆత్మీయుడు, బ్రాహ్మణునకు వైశ్యకన్యయందు జన్మించి వైదిక సంస్కారము పొందిన అర్ధసీరి, తనవాడని చెప్పువాడు వీరందరు శూద్రులైనా వారి ఇంట బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయవచ్చును.

శూద్రకన్యా సముత్పన్నో బ్రాహ్మణేన తు సంస్కృతః ।

అసంస్కారాద్భవేద్దాసః సంస్కారాదేవ నాపితః ॥ 23

క్షత్రియాచ్ఛూద్రకన్యాయాం సముత్పన్నస్తు యస్సుతః ।

సగోపాల ఇతి ఖ్యాతో భోజ్యో విప్రైర్న సంశయః ॥ 24

వైశ్య కన్యాసముద్భూతో బ్రాహ్మణేన తు సంస్కృతః ।

సహ్యార్ధిక ఇతి జ్ఞేయో భోజ్యో విప్రైర్న సంశయః ॥ 25

బ్రాహ్మణుని వలన శూద్రకన్యయందు పుట్టి బ్రాహ్మణుని వలన సంస్కారమును పొందినవాడు నాపితుడు. అతడే సంస్కార హీనుడైనచో దాసుడని పిలువబడును. అట్లే క్షత్రియుని వల్ల శూద్ర కన్యయందు పుట్టినవాడు గోపాలుడు. ఇంకను బ్రాహ్మణుని వలన వైశ్యకన్యయందు పుట్టి బ్రాహ్మణుని వలన సంస్కారాన్ని పొందినవాడు ఆర్ధికుడు లేక అర్ధసీరీ. వీరి ఇంట బ్రాహ్మణుడు భోజనము చేయవచ్చును.

భాండస్థితమభోజ్యేషు జలం దధి ఘృతం పయః ।

అకామతస్తు యో భుంక్తే ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్ ॥ 26

తినుటకు తగని వారింటనున్న భాండములందలి నీరు, పెరుగు, నేయి, పాలు మొదలైన వాటిని అనుకొనకుండ తిన్నచో వారు చేసికొనవలసిన ప్రాయశ్చిత్తమిట్లుండును.

బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వైశ్యః శూద్రో వా ఉపసర్పతి ।

బ్రహ్మ కూర్చోపవాసేన యాజ్యవర్ణస్య నిష్కృతిః 27

శూద్రాణాం నోపవాసః స్యాచ్ఛూద్రో దానేన శుద్ధ్యతి ।
బ్రహ్మకూర్చమహోరాత్రం శ్వపాకమపి శోధయేత్ ॥ 28

బ్రాహ్మణుడు, క్షత్రియుడు, వైశ్యుడు, శూద్రుడు, వీరు అభోజ్యాని పాత్రలందున్న జలాదులను స్వీకరిస్తే బ్రహ్మకూర్చోపవాసంతో వారికి ప్రాయశ్చిత్తం కలుగుతుంది. అట్లే శూద్రుడు ఉపవాసము చేయకూడదు. దానము చేసినచో అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. ఒక దినమంతా చేసిన బ్రహ్మ కూర్చోపవాసము శ్వపచుని సైతం పరిశుద్ధుని చేస్తుంది.

గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధి సర్పిః కుశోదకం ।
నిర్దిష్టం పంచగవ్యం చ పవిత్రం పాపశోధనమ్ ॥ 29

ఆవుయొక్క మూత్రము, గోమయము, ఆవుపాలు, ఆవు పెరుగు, గోఘృతము వీటితో సున్న దర్భలు గల నీరు దీనిని పంచగవ్యమని అందురు. ఈ పంచగవ్యము సమస్త పాపములను దూరము చేస్తుంది.

గోమూత్రం కృష్ణవర్ణాయాః శ్వేతాయాశ్చైవ గోమయం ।
పయశ్చ తామ్రవర్ణాయా రక్తాయా గృహ్యతే దధి ॥ 30

కపిలాయా ఘృతం గ్రాహ్యం సర్వం కపిలమేవ వా ।

నల్లని ఆవుయొక్క మూత్రము ప్రశస్తమైంది. తెల్లని ఆవుయొక్క పేడ ప్రశస్తమైంది. రాగి రంగుకల ఆవుయొక్క పాలు గొప్పవి. అట్లే ఎఱ్ఱని ఆవుయొక్క పెరుగు, కపిలవర్ణము కల ఆవుయొక్క నేయి ప్రశస్తమైనది. లేక కపిలవర్ణము కల ఆవుయొక్క పాలు, పెరుగు మూత్రము మొదలైనవి అన్నీ ప్రశస్తమైనవి.

మూత్రమేకపలం దద్యాదంగుష్ఠార్ధం తు గోమయమ్ ॥ 31

క్షీరం సప్తపలం దద్యాత్ దధి త్రిపలముచ్యతే
ఘృతమేకపలం ద..ద్యాత్ ఫలమేకం కుశోదకమ్ ॥ 32

పంచగవ్యంలో ఉండు గోమూత్రము ఒక పలమెత్తు ఉండవలెను. గోమయము అర అంగుళము (చాలా చిన్నముద్ద) ఉండవలెను. ఏడు పలముల ఆవుపాలు, మూడు పలముల ఆవు పెరుగు, ఒక పలము ఆవు నేయి, ఒక పలము కుశోదకము ఉండవలెను.

గాయత్ర్యాదాయ గోమూత్రం గంధద్వారేతి గోమయమ్ ।
ఆప్యాయస్వేతి చ క్షీరం దధిక్రావ్ణస్తథా దధి ॥ 33

తేజోஉసి శుక్రమిత్యాజ్యం దేవస్యత్వా కుశోదకం ।

పంచగవ్యమృచా పూతం స్థాపయేదగ్నిసన్నిధౌ ॥ 34

గాయత్రీ మంత్రమును చదువుచు గోమూత్రమును, గంధద్వారాం అను మంత్రము చదువుచు గోమయమును, ఆప్యాయస్వ అను మంత్రముచే ఆవుపాలను, దధిక్రాష్ణో అను మంత్రముచే ఆవు పెరుగును, తేజోஉసి శుక్రమనుచు ఆవు నేతిని, దేవస్యత్వా అను మంత్రము చదువుచు కుశోదకమును గ్రహింపవలెను. ఈ విధముగా మంత్రములచే పవిత్రమైన పంచగవ్యాన్ని హోమాగ్ని దగ్గర ఉంచవలెను.

ఆపోహిష్ఠేతి చాలోడ్య మానస్తోకేతి మంత్రయేత్ ।

సప్తావరాస్తు యే దర్భా అచ్ఛిన్నాగ్రాః శుకత్విషః ॥ 35

ఏతైరుద్ధృత్య హోతవ్యం పంచగవ్యం యథావిధి ।

ఇరావతీ ఇదం విష్ణుర్మానస్తోకే చ శంవతీ ॥ 36

ఏతాభిశ్చైవ హోతవ్యం హుతశేషం పిబేద్ద్విజః ।

హోమాగ్ని దగ్గర పెట్టిన పంచగవ్యాన్ని అంతా ఆపోహిష్ఠామయో అను మంత్రాన్ని చదువుచూ కలియబెట్టవలెను. తరువాత మానస్తోకే అనే మంత్రాన్ని చదువుచు ఏడింటికన్నా ఎక్కువగానున్నవి, కొనలు విరిగి పోనివి, ఆకుపచ్చ రంగుతోనున్నవి (పచ్చివి) ఐన దర్భలచే పంచగవ్యాన్ని తీసుకొని శాస్త్రోక్త విధానమునునుసరించి ఇరావతీ, ఇదం విష్ణుః, మానస్తోకే, శంవతీ అను మంత్రాలను చదువుచు హోమము చేయవలెను. ఆ విధముగా హోమము చేయగా మిగిలిన పంచగవ్యాన్ని బ్రాహ్మణుడు త్రాగవలెను.

ఆలోడ్య ప్రణవేనైవ నిర్మథ్య ప్రణవేన తు ॥ 37

ఉద్ధృత్య ప్రణవేనైవం పిబేచ్చ ప్రణవేన తు ।

యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహే తిష్ఠతి దేహినామ్ ॥ 38

బ్రహ్మకూర్చం దహేత్సర్వం యథైవాగ్నిరివేంధనం ।

పవిత్రం త్రిషు లోకేషు దేవతాభిరధిష్ఠితమ్ ॥ 39

వరుణశ్చైవ గోమూత్రే గోమయే హవ్యవాహనః ।

దధ్ని వాయుః సముద్దిష్టః సోమః క్షీరే ఘృతే రవిః ॥ 40

పంచగవ్యాన్ని ఓంకారమునుచ్చరించుచు ఆలోడనమ్ము చేసి, ఓంకారమునుచ్చరించుచు

గిలకొట్టి (మధించి) ఓంకారమునుచ్చరించుచునే ఆ పాత్రను పైకి లేపి ఓంకారము నుచ్చరించుచునే దానిని త్రాగవలెను. బ్రహ్మకూర్చమను పేరుతో ప్రసిద్ధమైన ఈ పంచగవ్యము శరీరము, ఎముకలకు అంటిన పాపాన్ని మానవదేహమందున్న సమస్త పాపమును దహింప జేయును. ఈ పంచగవ్యమందు దేవతలుందురు కావున ముల్లోకములందు ఇది పవిత్రమైంది.

గోమూత్రమున వరుణుడు,గోమయమున అగ్నిదేవుడు, ఆవు పెరుగున వాయుదేవత, గోక్షీరమున చంద్రుడు, గోఘృతమున సూర్యుడు ఉందురు కావున పంచగవ్యము దేవతలకు నిలయమగుచున్నది.

పిబతః పతితం తోయం భాజనే ముఖ నిఃసృతం ।
అపేయం తద్విజానీయాత్ భుక్త్వా చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ 41

నీళ్ళు త్రాగుతూ ఉన్నప్పుడు నోటినుండి నీరు జారి జల పాత్రలో పడినచో, ఆ పాత్రలోని నీరు అపవిత్రమౌతుంది. ఐనప్పటికీ ఆ పాత్రలో ఉన్న నీరును త్రాగినచో చాంద్రాయణ వ్రతమునాచరింపవలెను.

కూపే చ పతితం దృష్ట్వా శ్వసృగాలౌ చ మర్కటం ।
అస్థిచర్మాది పతితః పీత్వాఽమేధ్యా అపో ద్విజః ॥ 42
నారం తు కుణపం కాకం విడ్వరాహం ఖరోష్ట్రకం ।
గవయం సౌప్రతీకం చ మాయూరం ఖడ్గకం తథా ॥ 43
వైయాఘ్రమార్క్షం సైంహం వా కూపే యది నిమజ్జతి ।
తడాగస్యాప్యదుష్టస్య పీతం స్యాదుదకం యది ॥ 44
ప్రాయశ్చిత్తం భవేత్పుంసః క్రమేణైతేన సర్వశః ।
విప్రః శుధ్యేత్త్రిరాత్రేణ క్షత్రియస్తు దినద్వయాత్ ॥ 45
ఏకాహేన తు వైశ్యస్తు శూద్రో నక్తేన శుధ్యతి ।

మంచినీటిబావిలో కుక్క, నక్క,కోతి, వంటి జంతువులుగాని ఎముకలు, చర్మము మొదలైనవి పడిపోయినచో ఆ నీరు అపవిత్రమగును. అట్లే బావిలో మానవుని శవము, కాకి, ఊరపంది, గాడిద, ఒంటె, అడవిఎద్దు, ఏనుగు, నెమలి, ఖడ్గమృగము, పులి, సింహము మొదలైనవి పడినచో ఆ నీరును, మలినపడని చెరువులోని నీరును త్రాగినచో చతుర్వర్ణముల వారు ఈ విధముగా ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలెను. బ్రాహ్మణుడు మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండవలెను. క్షత్రియుడు రెండు దినములు, వైశ్యుడు ఒక దినము శూద్రుడు ఒక

రాత్రి మాత్రము ఉపవాసమున్నచో పరిశుద్ధుడగును.

పరపాక నివృత్తస్య పరపాక రతస్య చ ॥ 46

అపచస్య చ భుక్త్వాన్నం ద్విజశ్చాంద్రాయణం చరేత్ ।

పరపాక నివృత్తుడు, పరపాకరతుడు, అపచుడు వీరి ఇంట అన్నము తిన్నచో ఆ బ్రాహ్మణుడు చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరించాలి.

అపచస్య చ యద్దానం దాతురస్య కుతః ఫలం ॥ 47

దాతా పరిగృహీతా చ ద్వౌ తౌ నిరయగామినౌ ।

అపచునకు దానమిస్తే ఆ దానమిచ్చినవాడు, ఆ దానం పుచ్చుకొన్నవాడు ఇద్దరూ నరకానికి పోతారు.

గృహీత్వాగ్నిం సమారోప్య పంచ యజ్ఞాన్న నిర్వపేత్ ॥ 48

పరపాక నివృత్తోஉసౌ మునిభిః పరికీర్తితః ।

పంచయజ్ఞాన్ స్వయం కృత్వా పరాన్నేనోపజీవతి ॥ 49

సతతం ప్రాతరుత్థాయ పరపాక రతస్తు సః ।

గృహస్థ ధర్మే యో విప్రో దదాతి పరివర్జితః ॥ 50

ఋషిభిర్ధర్మ తత్వజ్ఞైః అపచః పరికీర్తితః ।

గృహస్థాశ్రమ ధర్మాన్ని అనుసరించి అగ్నిహోత్రాన్ని స్వీకరించినా గృహస్థు తప్పక ఆచరింపవలసిన బ్రహ్మయజ్ఞాది పంచయజ్ఞములను చేయనివాడు పరపాక నివృత్తుడని మునులు చెప్పారు. అట్లే గృహస్థ ధర్మమైన పంచయజ్ఞాలను స్వయంగా ఆచరిస్తున్నా ప్రతి దినము ఉదయము లేవగానే ఇతరుల ఇంట వండిన అన్నము వలన జీవించువాడు పరపాకరతుడు. మరియు గృహస్థాశ్రమ ధర్మాలనన్నిటిని చక్కగా నిర్వర్తించుచున్నను దానం మాత్రం చేయని బ్రాహ్మణుని అపచుడని ధర్మతత్వం తెలిసిన మునులు అందురు.

యుగే యుగే తు యే ధర్మాస్తేషు తేషు చ యే ద్విజాః ॥ 51

తేషాం నిందా న కర్తవ్యా యుగరూపా హి తే ద్విజాః ।

ప్రతియుగమందు ధర్మాలు భిన్నంగా ఉంటాయి. ఆ యా ధర్మాలను ఆచరిస్తూ ద్విజులుంటారు. వారు ఆయా యుగాలకు అనురూపంగా ఉంటారు కావున ధర్మతత్వం తెలియక వారిని నిందించుట ఏ మాత్రము తగదు.

హుంకారం బ్రాహ్మణస్యోక్త్వా త్వంకారం చ గరీయసః ॥ 52

స్నాత్వా తిష్ఠన్నహః శేషమభివాద్య ప్రసాదయేత్ ।

తాడయిత్వా తృణేనాఽపి కంఠే బద్ధ్వాఽపి వాససా ॥ 53

వివాదేనాపి నిర్జిత్య ప్రణిపత్య ప్రసాదయేత్ ।

అవగూహ్య త్వహోరాత్రం త్రిరాత్రం క్షితిపాతనే ॥

అతికృచ్ఛ్రం చ రుధిరే కృచ్ఛ్రోఽభ్యంతరశోణితే ॥ 54

చాల గొప్పవాడైన బ్రాహ్మణుని చీదరించుకొన్నా, (హుంకారం చేసినా) నీవు అని ఏకవచనంతో సంబోధించినా పశ్చాత్తాప పడి తప్పుగా మాట్లాడినందువలన వెంటనే స్నానము చేయవలెను. తరువాత సాయంకాలమగు వరకు ఊరకనే కూర్చొని ఆ బ్రాహ్మణోత్తమునకు నమస్కరించి అతనిని అనునయింపవలెను. అట్టి బ్రాహ్మణోత్తముని గడ్డిపరకతో కొట్టినా, వస్త్రాన్ని మెడలో వేసి బంధించినా, అతనితో తగవుపెట్టుకొని తానే జయించినా, ఆ బ్రాహ్మణోత్తమునకు సాష్టాంగనమస్కారము చేసి అతనిని శాంతింప చేయవలెను. అప్పుడా బ్రాహ్మణోత్తముడు శాంతింపకపోతే ఒక దినమంతా ఉపవాసముండవలెను. అతనిని పొరపాటుననైనా భూమిపై పడవేసినచో మూడు రాత్రులు ఉపవాసముండవలెను. బ్రాహ్మణోత్తముని భూమిపై పడవేసినప్పుడు రక్తం కారితే అతికృచ్ఛ్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను లేక రక్తస్రావము పైకి కనిపించకపోతే కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని చేయవలెను.

అతికృచ్ఛ్రమనగా :-

నవాహమతి కృచ్ఛ్రీస్యాత్ పాణి పూరాన్న భోజనః ।

త్రిరాత్రముపవాసః స్యాత్ అతికృచ్ఛ్రః స ఉచ్యతే ॥ 55

తన చేతిలో పట్టినంత మాత్రము అన్నము తినుచూ తొమ్మిది దినములుండవలెను. ఆ తరువాత మూడు రాత్రులు పూర్ణముగా ఉపవాసముండవలెను. అదియే అతికృచ్ఛ్రము.

సర్వేషామేవ పాపానాం సంకరే సముపస్థితే ।

దశసాహస్రమభ్యస్తా గాయత్రీ శోధనం పరమ్ ॥ 56

అనేకమైన పాపాలు చేసి మలినమైన ద్విజుడు పదివేల గాయత్రీ మంత్రాన్ని నియమనిష్ఠలతో చేసినచో అతడు తప్పక పరిశుద్ధి పొందుతాడు.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ఏకాదశోఽధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న పదకొండవ అధ్యాయము సమాప్తము.

అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః

పన్నెండవ అధ్యాయము

దుఃస్వప్నం యది పశ్యేత్తు వాంతే వా క్షురకర్మణి ।
మైథునే ప్రేత ధూమ్రే చ స్నానమేవ విధీయతే ॥ 1

దుఃస్వప్నమును చూచినప్పుడు, వాంతి చేసికొన్నప్పుడు, క్షౌరం చేయించుకొన్నప్పుడు, మైథునము తరువాత, ప్రేతధూమము తన శరీరము మీద వ్యాపించినప్పుడు స్నానము చేయవలెను.

అజ్ఞానాత్ప్రాశ్య విణ్మూత్రం సురాసంస్పృష్టమేవ చ ।
పునః సంస్కారమర్హంతి త్రయో వర్ణా ద్విజాతయః ॥ 2

అజినం మేఖలా దండో భైక్షాచర్యావ్రతాని చ ।
నివర్తంతే ద్విజాతీనాం పునః సంస్కార కర్మణి ॥ 3

తెలియక మలమూత్రములు త్రాగినా, సురతో కలిసిన దానిని త్రాగినా బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ,వైశ్యులనే ద్విజాతులు తిరిగి ఉపనయన సంస్కారాన్ని చేసికొనవలెను. ఈ విధంగా తిరిగి సంస్కారాన్ని చేసికొను సమయంలో కృష్ణాజినము, మేఖల, దండము, భిక్షాస్వీకారము అనువానిని మరల సమకూర్చుకొనవలెను.

విణ్మూత్రస్య చ శుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ।
పంచగవ్యం తు కుర్వీత స్నాత్వా పీత్వా శుచిర్భవేత్ ॥ 4

తెలియక మలమూత్రములను తీసికొన్నందువలన దాని శుద్ధికై ప్రాజాపత్య వ్రతమునాచరింపవలెను. స్నానముచేసి పంచగవ్యాన్ని తీసికొన్నందువలన అతడు పరిశుద్ధుడగును.

జలాగ్నిపతనే చైవ ప్రవ్రజ్యానాశకేషు చ ।
ప్రత్యావసిత వర్ణానాం కథం శుద్ధిర్విధీయతే ॥ 5

నీటిలో పడ్డప్పుడు, నిప్పులలో పడినప్పుడు, సన్యాసిని తన ధర్మాన్ని నిర్వర్తించకుండా అడ్డుపడినప్పుడు పతితులైనవారు ఏ విధంగా శుద్ధిపొందుతారో తెలుపమని మహర్షులు పరాశరుని అడిగినారు.

ప్రాజాపత్య ద్వయేనైవ తీర్థాభిగమనేన చ ।
వృషైకాదశ దానేన వర్ణాః శుద్ధ్యంతి తే త్రయః ॥ 6

రెండు ప్రాజాపత్య వ్రతాలు చేయుటవల్ల, పుణ్యతీర్థములకు పోవుట వల్ల, పదకొండు వృషభాలను దానం చేయుట వల్ల ఈ మూడు వర్ణములవారు పరిశుద్ధి పొందుతారు.

బ్రాహ్మణస్య ప్రవక్ష్యామి వనం గత్వా చతుష్పథే ।
సశిఖం వపనం కృత్వా ప్రాజాపత్యద్వయం చరేత్ ॥ 7

గోద్వయం దక్షిణాం దద్యాత్ శుద్ధిం పారాశరోఽబ్రవీత్ ।
ముచ్యతే తేన పాపేన బ్రాహ్మణత్వం చ గచ్ఛతి ॥ 8

పతితుడైన బ్రాహ్మణుడు అడవికి పోయి, తరువాత నాలుగు త్రోవలు కలియు కూడలియందు తలవెంట్రుకలనన్నిటిని కొరిగించుకొని రెండు ప్రాజాపత్య ప్రాయశ్చిత్తాల నాచరించాలి. ఆ వ్రతాలనాచరించి సద్బ్రాహ్మణునకు రెండు గోవులను దానంగా ఈయవలెను. అప్పుడే అతని పాపమంతా నశించి బ్రాహ్మణత్వం నిలబడుతుంది.

స్నానాని పంచపుణ్యాని కీర్తితాని మనీషిభిః ।
ఆగ్నేయం వారుణం బ్రాహ్మం వాయవ్యం దివ్యమేవ చ ॥ 9

ఆగ్నేయం భస్మనా స్నానమవగాహ్య తు వారుణం ।
ఆపోహిష్ఠేతి చ బ్రాహ్మం వాయవ్యం గోరజః స్మృతమ్ ॥ 10

యత్తు సాతపవర్షేణ స్నానం తద్దివ్యముచ్యతే ।
తత్ర స్నాత్వా తు గంగాయాం స్నాతో భవతి మానవః ॥ 11

విద్వాంసులు ఆగ్నేయము, వారుణము, బ్రాహ్మము, వాయవ్యము, దివ్యమనిఐదు విధములైన స్నానాలను పేర్కొంటున్నారు. ఆగ్నేయస్నానమనగా భస్మముచే చేయునది. నీటిలో చేయు స్నానము వారుణము. అపోహిష్ఠామయోభువః మొదలైన మంత్రములచే చేయునది బ్రాహ్మము. గోధూళిచే సాయం ప్రాతస్సమయములందు జరుగునది వాయవ్యము. ఇక ఎండతో కలిసి వర్షము పడుతున్నప్పుడు చేయునది దివ్యము. ఈ దివ్యస్నానము వలన మానవుడు గంగా స్నానఫలితమును పొందుచున్నాడు.

స్నాతుం యాంతం ద్విజం సర్వే దేవాః పితృగణైః సహ ।
వాయుభూతాస్తు గచ్ఛంతి తృషార్తాః సలిలార్థినః ॥ 12

నిరాశాస్తే నివర్తంతే వస్త్ర నిష్పీడనే కృతే ।

తస్మాన్న పీడయేద్వస్త్రమకృత్వా పితృతర్పణమ్ ॥ 13

ద్విజుడు స్నానము చేయుటకై జలాశయానికి పోవుచున్నప్పుడు అతనివెంట దేవతలు, పితృగణము దప్పితో వాయురూపమున పోదురు. ఆ ద్విజుడు స్నానము చేసిన తరువాత ధరించిన వస్త్రాన్ని పిండినచో ఆ దేవతలు, పితృగణము నిరాశపడి వెనుకకు పోయెదరు. కావున స్నానము చేసి పితృతర్పణము చేయక వస్త్రమును పిండరాదు.

రోమకూపేష్వవస్థాప్య యస్తిలైస్తర్పయేత్పితౄన్ ।

తర్పితాస్తేన తే సర్వే రుధిరేణ మలేన చ ॥ 14

అవధూనోతి యః కేశాన్ స్నాత్వా ప్రస్రవతో ద్విజః ।

ఆచామేద్వా జలస్థోఽపి స బాహ్యః పితృదైవతైః ॥ 15

స్నానము చేసి తన శరీరంపై నూవులు రాచుకొని, పిండి ఆ నూవులచే పితృ దేవతలకు తర్పణము చేసినచో రక్తముచే, మలముచే పితృతర్పణము చేసినట్లగును. అట్లే స్నానము చేసిన తరువాత నీరు కారుచున్న తన కేశములను విదిలింపరాదు. నీటియందే ఉండి ఆచమనము కూడ చేయరాదు. ఆవిధముగా చేసినచో అతడు దేవ పితృకార్యముల నుండి బహిష్కృతుడగును.

శిరః ప్రావృత్య కంఠం వా ముక్త కచ్ఛ శిఖోఽపి వా ।

వినా యజ్ఞోపవీతేన ఆచాంతోఽప్యశుచిర్భవేత్ ॥ 16

శిరస్సునిండా లేక కంఠం వరకు బట్టను కప్పుకొని శిఖను ధోవతి యొక్క ముడిని, విడిచిపెట్టి యజ్ఞోపవీతం లేకుండా ఉన్నవాడు ఆచమనము చేసినను పవిత్రము కానేరడు.

జలే స్థలస్థో నాఽచామే జ్జలస్థశ్చేద్బహిః స్థలే ।

ఉభే స్పృష్ట్వా సమాచామేదుభయత్ర శుచిర్భవేత్ ॥ 17

తీరమందు కూర్చొని నీటిలో, నీటిలో కూర్చొని తీరమందు ఆచమనము చేయకూడదు. కాని నీటిని స్థలమును రెండిటిని స్పృశించి ఆచమనము చేసినచో అంతర్బహిఃస్థలములందు ఉభయత్ర శుచియగును.

స్నాత్వా పీత్వా క్షుతే సుప్తే భుక్త్వా రథ్యోపసర్పణే ।

ఆచాంతః పునరాచామేత్ వాసో విపరిధాయ చ ॥ 18

స్నానము చేసిన తరువాత, నీరు త్రాగిన తరువాత, తుమ్మిన తరువాత, నిద్రపోయి లేచిన తరువాత, భోజనము చేసిన తరువాత, మార్గమందు నడచి వచ్చిన తరువాత, వస్త్రము ధరించిన తరువాత మరల ఆచమనము చేయవలెను.

క్షుతే నిష్ఠీవనే చైవ దంతోచ్ఛిష్టే తథాఽనృతే ।
పతితానాం చ సంభాషే దక్షిణం శ్రవణం స్పృశేత్ ॥ 19

తుమ్మిన తరువాత, ఉమ్మివేసిన తరువాత, దంతములను ముట్టుకొన్న తరువాత, అబద్ధమాడిన తరువాత, పతితులతో మాట్లాడిన తరువాత కుడి చెవిని తాకవలెను.

భాస్కరస్య కరైః పూతం దివా స్నానం ప్రశస్యతే ।
అప్రశస్తం నిశి స్నానం రాహోరన్యత్ర దర్శనాత్ ॥ 20

సూర్యుని కిరణములు తగులుతుండగా చేసిన స్నానము ప్రశస్తమైనది. చంద్రగ్రహణ సమయమున తప్ప రాత్రియందు స్నానము చేయుట తగనిది.

మరుతో వసవో రుద్రా ఆదిత్యాశ్చైవ దేవతాః ।
సర్వే సోమే ప్రలీయంతే తస్మాద్దానం తు సంగ్రహే 21

చంద్రగ్రహణ సమయమందు సప్తమరుద్దేవతలు, అష్ట వసువులు, ఏకాదశ రుద్రులు, ద్వాదశాదిత్యులు, ఇంకను మిగిలిన దేవతలందరు చంద్రుని ఆశ్రయించి యుందురు. కావున ఆ సమయంలో దానం చేయుట చాలా గొప్పది.

ఖలయజ్ఞే వివాహే చ సంక్రాంతౌ గ్రహణే తథా ।
శర్వర్యాం దానమస్త్యేవ నాన్యత్ర తు విధీయతే ॥ 22

పుత్రజన్మని యజ్ఞే చ తథా చాత్యయ కర్మణి ।
రాహోశ్చ దర్శనే దానం ప్రశస్తం నాన్యథా నిశి ॥ 23

ఖలయజ్ఞంలో వివాహంలో, సంక్రాంతి సమయంలో, చంద్ర గ్రహణ సమయంలో రాత్రిపూట దానము చేయవచ్చును. కాని ఇతర సమయములందు రాత్రి దానము కూడదు. అట్లే పుత్రుడు పుట్టినప్పుడు, యజ్ఞసమయమున, మరణించిన సమయంలో, చంద్రగ్రహణ సమయంలో రాత్రి దానము ప్రశస్తమైనది. కాని ఇతర సమయములందు రాత్రి దానము చేయరాదు.

మహానిశా తు విజ్ఞేయా మధ్యస్థం ప్రహరద్వయమ్ ।
ప్రదోషపశ్చిమౌ యామౌ దినవత్ స్నానమాచరేత్ ॥ 24

రాత్రియందు మధ్యలోనున్న రెండు జాములను మహానిశ అని అందురు. ప్రదోష సమయమున పశ్చిమ యామమున పగటిపూట చేసినట్లు స్నానము చేయవలెను.

చైత్యవృక్షశ్చితిః యూపః చాండాలః సోమవిక్రయీ ।
ఏతాంస్తు బ్రాహ్మణః స్పృష్ట్వా సవాసః జలమావిశేత్ ॥ 25

చనిపోయిన స్థలమందలి వృక్షము, చితి, శవము, చండాలుడు సోమరసాన్ని అమ్మినవాడు వీరిని బ్రాహ్మణుడు తగిలితే వెంటనే తాను కట్టుకొన్న వస్త్రములతో స్నానాన్ని చేయాలి.

అస్థి సంచయనాత్పూర్వం రుదిత్వా స్నానమాచరేత్ ।
అంతర్దశాహే విప్రస్య హ్యూర్ధ్వమాచమనం స్మృతమ్ ॥ 26

అస్థి సంచయనము చేయకముందు మృతుని గూర్చి ఏడ్చినప్పుడు స్నానము చేయవలెను. దశాహము తరువాత బ్రాహ్మణుడు ఆచమనము మాత్రము చేసిన చాలును.

సర్వం గంగా సమం తోయం రాహుగ్రస్తే దివాకరే ।
సోమగ్రహే తథైవోక్తం స్నాన దానాది కర్మసు ॥ 27

సూర్య, చంద్రగ్రహణములప్పుడు నీరంతయు గంగాజలముతో సమానముగా ఉండును. అందువలన ఆ సమయంలో స్నానము, దానము మొదలైన పుణ్యకర్మలు చేయవలెను

కుశైః పూతం భవేత్ స్నానం కుశేనోపస్పృశేద్ద్విజః ।
కుశేన చోద్ధృతం తోయం సోమపాన సమం భవేత్ ॥ 28

దర్భలచే పవిత్రమైన నీటిచే స్నానము చేయవలెను. అట్లే బ్రాహ్మణుడు దర్భలచే పవిత్రమైన నీటిని ఆచమనము చేయవలెను. దర్భలతో నున్న నీరు సోమరసంతో సమానమైనది.

అగ్నికార్యాత్పరిభ్రష్టాః సంధ్యోపాసనవర్జితాః ।
వేదం చైవానధీయానాః సర్వే తే వృషలాః స్మృతాః ॥ 29

తస్మాత్ వృషలభీతేన బ్రాహ్మణేన విశేషతః ।
అధ్యేతవ్యోఽప్యేకదేశో యదిసర్వం న శక్యతే ॥ 30

అగ్నికార్యమును, సంధ్యావందనాన్ని ఆచరింపక వేదాధ్యయనము చేయక ఉండు బ్రాహ్మణులందరు 'వృషలులు' గా చెప్పబడుతారు. అందువల్ల తాను వృషలుడు కాకుండా ఉండుటకై బ్రాహ్మణుడు వేదాన్ని అధ్యయనము చేయాలి. సమస్త వేదాన్ని అధ్యయనము

చేయుటకు వీలులేకపోతే వేదమందలి ఒక భాగాన్నైనా తప్పక అధ్యయనము చేయవలెను.

శూద్రాన్న రసపుష్టస్య అధీయమానస్య నిత్యశః ।
జపతో జుహ్వతో వాఽపి గతిరూర్ధ్వా న విద్యతే ॥ 31

శూద్రుని అన్నాన్ని తింటూ బ్రతుకుతున్న బ్రాహ్మణుడు ప్రతిదినము వేదాన్ని అధ్యయనం చేస్తున్నా, గాయత్రీజపాన్ని, హోమాన్ని చేయుచున్నా అతనికి ఊర్ధ్వలోకములు లభింపవు.

శూద్రాన్నం శూద్రసంపర్కం శూద్రేణ తు సహాసనమ్ ।
శూద్రాత్ జ్ఞానాగమశ్చాపి జ్వలంతమపి పాతయేత్ ॥ 32

యః శూద్ర్యా పాచయేదన్నం శూద్రీ చ గృహమేధినీ ।
వర్జితః పితృదేవేభ్యో రౌరవం యాతి స ద్విజః ॥ 33

మృతసూతకపుష్టాంగం ద్విజం శూద్రాన్నభోజినం ।
అహం తన్న విజానామి కాం కాం యోనిం గమిష్యతి ॥ 34

శూద్రుని అన్నాన్ని తినువాడు, శూద్రునితో కలసి ఉండువాడు, శూద్రునితో కలసి కూర్చొనువాడు, శూద్రుని దగ్గర జ్ఞానమును పొందువాడు, అగు బ్రాహ్మణుడు ఎంత పరిశుద్ధముగా నున్నా అతడు పతితుడగును. అట్లే శూద్ర స్త్రీ వండిన అన్నాన్ని తినువాడు, శూద్రస్త్రీని వివాహము చేసికొన్నవాడగు బ్రాహ్మణుని పితృదేవతలు వదలిపెట్టినందువలన అతడు రౌరవమనే నరకానికి పోతాడు. అట్లే సూతకాన్నాన్ని తిని జీవించువాడు, శూద్రాన్నాన్ని తినువాడగు బ్రాహ్మణుడు ఏయే జన్మలు పొందుతాడో నాకు కూడ తెలియదని పలికెను.

గృధ్రో ద్వాదశజన్మాని దశజన్మాని సూకరః ।
శ్వయోనౌ సప్తజన్మాని ఇత్యేవం మనురబ్రవీత్ ॥ 35

అతడు పన్నెండు జన్మలు గద్దగా, పది జన్మలు పందిగా, ఏడు జన్మలు కుక్కగా పుట్టుతాడని మనువు తెలిపెను.

దక్షిణార్థం తు యో విప్రః శూద్రస్య జుహుయాద్ధవిః ।
బ్రాహ్మణస్తు భవేచ్ఛూద్రః శూద్రస్తు బ్రాహ్మణో భవేత్ ॥ 36

డబ్బుకు ఆశపడి శూద్రునితో హోమం చేయిస్తే ఆ బ్రాహ్మణుడు శూద్రుడౌతాడు. ఆ శూద్రుడు బ్రాహ్మణుడౌతాడు.

మౌనవ్రతం సమాశ్రిత్య ఆసీనో న వదేద్విజః ।
భుంజానో హి వదేద్యస్తు తదన్నం పరివర్జయేత్ ॥ 37

అర్ధభుక్తే తు యో విప్రస్తస్మిన్ పాత్రే జలం పిబేత్
హతం దైవం చ పిత్ర్యం చ ఆత్మానం చోపఘాతయేత్ ॥ 38

భుంజానేషు చ విప్రేషు యోఽగ్రే పాత్రం విముంచతి ।
స మూఢః స చ పాపిష్ఠః బ్రహ్మఘ్నః స ఖలూచ్యతే ॥ 39

భోజనేషు చ తిష్ఠత్సు స్వస్తి కుర్వంతి యే ద్విజాః ।
న దేవాస్తృప్తిమాయాంతి నిరాశాః పితరస్తథా ॥ 40

అస్నాత్వా వై న భుంజీత తథైవాగ్నిమపూజ్య చ ।
న పర్ణపృష్ఠే భుంజీత రాత్రౌ దీపం వినా తథా ॥ 41

భోజనము చేయుచున్నప్పుడు ఎట్టి మాటలు మాట్లాడరాదు. భోజనము చేస్తూ మాట్లాడుతూ ఉంటే ఆ పంక్తియందున్నవారు భోజనాన్ని వదిలిపెట్టి లేచిపోవలెను. బ్రాహ్మణుడు సగం భోజనం చేసి ఆ పాత్రలోనే నీరు త్రాగితే? అతడు చేసిన దైవకర్మలు, పితృకర్మలు, అన్నియు నశించిపోతాయి. అట్లే తనను కూడ చెడగొట్టుకొన్నట్లౌతాడు. ఇతర బ్రాహ్మణులు భోజనము చేయుచున్నప్పుడు తాను భుజించిన భోజన పాత్రను తీసికొని పోవువాడు మూర్ఖుడు, పాపి, పైగా బ్రహ్మహత్య చేసినవాడౌతాడు. అదే విధంగా ఇతర బ్రాహ్మణులు భోజనము చేస్తూ ఉండగా నీకు మేలు (స్వస్తి) కలగాలని యజమానితో అంటే దేవతలకు తృప్తి కలగదు. పితృదేవతలకు కూడ నిరాశకలుగుతుంది. అట్లే అందరు తిన్న తరువాతనే స్వస్తి వాక్యమును పలుకవలెను. ఇంకా స్నానం చేయకుండా, అగ్నికార్యం చేయకుండా తినకూడదు. విస్తరిని తిరగవేసి దానిపై తినకూడదు. అట్లే రాత్రిపూట దీపం లేకుండా తినరాదు.

గృహస్థస్తు దయాయుక్తో ధర్మమేవాను చింతయేత్ ।
పోష్య వర్గార్థ సిద్ధ్యర్థం న్యాయవర్తీ స బుద్ధిమాన్ ॥ 42

న్యాయోపార్జిత విత్తేన కర్తవ్యం హ్యాత్మరక్షణం ।
అన్యాయేన తు యో జీవేత్సర్వ కర్మ బహిష్కృతః ॥ 43

గృహస్థుడైనవాడు దయకలిగి ఎల్లప్పుడు ధార్మికబుద్ధి కలిగియుండవలెను. తన భార్యాబిడ్డలను, సేవకులను పోషించుకొనుటకు అతడు న్యాయమార్గమున నడుచుకొనవలెను.

మానవుడు న్యాయముగా సంపాదించిన ధనము చేతనే తనను రక్షించుకొనవలెను. అన్యాయమైన కర్మలు చేస్తూ బ్రతికేవాడు సమస్త కర్మల నుండి బహిష్కరింపబడును.

అగ్నిచిత్ కపిలా సత్రీ రాజా భిక్షుర్మహోదధిః ।
దృష్టమాత్రాః పునంత్యేతే తస్మాత్పశ్యేత్తు నిత్యశః ॥ 44

అరణిం కృష్ణమార్జారం చందనం సుమణిం ఘృతం ।
తిలాన్ కృష్ణాజినం ఛాగం గృహే చైతాని రక్షయేత్ ॥ 45

అగ్ని కార్యాన్ని చేయువాడు, కపిలగోవు, సత్రయాగము చేయువాడు, రాజు, భిక్షకుడు, మహాసముద్రము వీటిని చూచినంత మాత్రాన మానవులు పవిత్రులౌతారు. కావున ప్రతిదినము వీటిని చూడవలెను. అట్లే అరణి, నల్లపిల్లి, చందనము, మంచిమణి, నెయ్యి, నువ్వులు, కృష్ణాజినము. మేక ఇవి అన్నియు బ్రాహ్మణుని ఇంటిలో ఉండదగినవి.

గవాం శతం సైకవృషం యత్ర తిష్ఠత్యయంత్రితః ।
తత్క్షేత్రం దశగుణితం గోచర్మ పరికీర్తితమ్ ॥ 46

బ్రహ్మహత్యాదిభిర్మర్త్యో మనోవాక్కాయకర్మభిః ।
ఏతద్గోచర్మదానేన ముచ్యతే సర్వకిల్బిషైః ॥ 47

వంద ఆవులు ఒక వృషభము యథేచ్ఛగా తిరుగగలిగిన స్థలానికి పదిరెట్లు ఉన్న క్షేత్రాన్ని గోచర్మ అని అంటారు. ఈ గోచర్మ పరిణామం గల క్షేత్రాన్ని త్రికరణశుద్ధిగా దానం చేస్తే బ్రహ్మహత్యాది పాపాలే కాక ఇతర పాపాలన్నీ నశిస్తాయి.

కుటుంబినే దరిద్రాయ శ్రోత్రియాయ విశేషతః ।
యద్దానం దీయతే తస్మై తద్దానం శుభకారకమ్ ॥ 48

వాపీ కూపతటాగాద్యైః వాజపేయశతైర్మఖైః ।
గవాం కోటిప్రదానేన భూమి హర్తా న శుద్ధ్యతి ॥ 49

సంతానమధికముగా ఉన్నవాడు, పరమదరిద్రుడు విశేషించి శ్రోత్రియుడైన వానికి చేసిన దానము చాల గొప్పది. అది సమస్త మంగళములను కలిగిస్తుంది. దానం చేసిన భూమిని అపహరించి అనేకమైన బావులు, దిగుడు బావులు, తటాకములు మొదలైనవి నిర్మించినా కోటి ఆవులను దానం చేసినా అతని పాపం తొలగిపోదు. అందువల్ల దేవాలయాలకు బ్రాహ్మణులకు దానం చేసిన భూమిని ఎట్టి స్థితిలోను అపహరింపరాదు.

అష్టాదశ దినాదర్వాక్ స్నానమేవ రజస్వలా ।
అత ఊర్ధ్వం త్రిరాత్రం స్యాదుశనా మునిరబ్రవీత్ ॥ 50

యుగం యుగద్వయం చైవ త్రియుగం చ చతుర్యుగం ।
చండాల సూతికోదక్యా పతితానామధః క్రమాత్ ॥ 51

తతః సన్నిధిమాత్రేణ సచైలం స్నానమాచరేత్ ।
స్నాత్వావలోకయేత్సూర్యమజ్ఞానాత్ స్పృశతే యది ॥ 52

మొదటిసారి రజస్వలయైన స్త్రీ పదునెనిమిది దినాల తర్వాత స్నానము చేయాలి ఆ తరువాత మూడు రాత్రుల తరువాత స్నానము చేయవలెనని శుక్రాచార్యులు తెలిపెను. 4 8, 12, 16 దినములు వరుసగా చండాలుడు, ప్రసూతయైన స్త్రీ, రజస్వల, పతితుడు వీరి సమీపమునున్నచో తానుకట్టుకొన్న వస్త్రముతో స్నానము చేయవలెను. తెలియక వారిని ముట్టుకొన్నచో స్నానము చేసిన తరువాత సూర్యదర్శనము చేసికొనవలెను. దానివలన ఆ స్త్రీ పరిశుద్ధురాలౌతుంది.

విద్యమానేషు హస్తేషు బ్రాహ్మణో జ్ఞానదుర్బలః ।
తోయం పిబతి వక్త్రేణ శ్వయోనౌ జాయతే ధ్రువమ్ ॥ 53

జ్ఞానము లేని బ్రాహ్మణుడు తనకు చేతులున్నా చేతుల సహాయము తీసికొనక నోటితో నీరు తాగినచో అతడు కుక్కగా జన్మించును.

యస్తు క్రుద్ధః పుమాన్ బ్రూయాత్ జాయాయాస్తు అగమ్యతామ్ ।
పునరిచ్ఛతి చేదేనాం విప్రమధ్యే తు శ్రావయేత్ ॥ 54

శ్రాంతః క్రుద్ధస్తమోంధో వా క్షుత్పిపాసా భయార్దితః ।
దానం పుణ్యమకృత్వా వా ప్రాయశ్చిత్తం దినత్రయమ్ ॥ 55

ఉపస్పృశేత్ త్రిషవణం మహానద్యుపసంగమే ।
చీర్ణాంతే చైవ గాం దద్యాత్ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేద్దశ ॥ 56

పురుషుడు కోపంతో తన భార్యను కులట అని తిట్టి, కోపము తగ్గిన తరువాత తన భార్యను స్వీకరింపదలచినచో, తాను చేసిన తప్పును బ్రాహ్మణులముందు ఒప్పుకొనవలెను. అలసిపోయి కోపగించినా, అజ్ఞానముతో ప్రవర్తించినా, ఆకలి, దప్పి, భయములచే బాధపడినా, దానము చేయకపోయినా అతడు మూడు దినములు ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలెను. అట్లే

మహానదుల సంగమమందు మూడు పూటలు స్నానము చేసి ప్రాయశ్చిత్తానంతరము బ్రాహ్మణునకు గోదానము చేసి పదిమంది బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలెను.

దురాచారస్య విప్రస్య నిషిద్ధాచరణస్య చ
అన్నం భుక్త్వా ద్విజః కుర్యాద్దినమేకమభోజనమ్ ॥ 57

దురాచారుడు, నిషిద్ధమైన కార్యములు చేయు బ్రాహ్మణుని ఇంట అన్నము తిన్న బ్రాహ్మణుడు ఒక దినమంతయు ఉపవాసముండవలెను.

సదాచారస్య విప్రస్య తథా వేదాంగవేదినః ।
భుక్త్వాన్నం ముచ్యతే పాపాదహోరాత్రాంతరాన్నరః ॥ 58

సదాచారవంతుడు, వేదవేదాంగ తత్త్వములు తెలిసిన బ్రాహ్మణుని ఇంట అన్నము తిన్నచో ఒక దినము లోపల పాపములకన్నిటికి దూరమగును.

ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టమధోచ్ఛిష్టం అంతరిక్షమృతౌ తథా ।
కృచ్ఛ్ర త్రయం ప్రకుర్వీత అశౌచమరణే తథా ॥ 59

కృచ్ఛ్రం దైవయుతం చైవ ప్రాణాయామ శతద్వయం ।
పుణ్యతీర్థే చార్ద్రశిరాః స్నానం ద్వాదశ సంఖ్యయా ॥ 60

ద్వియోజనం తీర్థయాత్రా కృచ్ఛ్రమేకం ప్రకల్పితమ్ ।

ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టము, అధోచ్ఛిష్టము, అంతరిక్షమందు చనిపోయినప్పుడు, అశౌచసమయమున మరణము కలిగినప్పుడు వారి ఇంట అన్నాన్ని తిన్నవాడు కృచ్ఛ్రవ్రతాన్ని, పదివేల గాయత్రీమంత్రజపాన్ని, రెండు వందల ప్రాణాయామాల్ని, పన్నెండు పర్యాయములు తలనిండా పుణ్యతీర్థ స్నానాన్ని చేయువలెను.

రెండు యోజనముల వరకు (సుమారు 20 కిలోమీటర్లు) పుణ్యతీర్థమునకు నడచిపోతే దానిని కృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తమంటారు.

గృహస్థః కామతః కుర్యాద్రేతసః స్ఖలనం యది ॥ 61

సహస్రం తు జపేద్దేవ్యాః ప్రాణాయామస్త్రిభిః సహ ।

గృహస్థుడు తెలిసి రేతఃస్ఖలనము చేసికొన్నప్పుడు మూడు మార్లు ప్రాణాయామములు చేసి వేయి పర్యాయములు గాయత్రీ మంత్రజపాన్ని చేయాలి.

చతుర్వేద్యోపపన్నస్తు విధివత్ బ్రహ్మఘాతకే ॥ 62

సముద్రసేతుగమనం ప్రాయశ్చిత్రం సమాదిశేత్ ।
సేతుబంధపథే భిక్షాం చాతుర్వర్ణ్యాత్ సదాచరేత్ ॥ 63

వర్జయిత్వా వికర్మస్థాన్ ఛత్రోపనహ వర్జితః ।
అహం దుష్కృతకర్మా వై మహాపాతక కారకః ॥ 64

గృహ ద్వారేషు తిష్ఠామి భిక్షార్థీ బ్రహ్మఘాతకః ।
గోకులేషు వసేచ్చైవ గ్రామేషు నగరేషు చ ॥ 65

తపోవనేషు తీర్థేషు నదీ ప్రస్రవణేషు చ ।
ఏతేషు ఖ్యాపయన్నేవం పుణ్యాం గత్వా తు సాగరమ్ ॥ 66

దశయోజన విస్తీర్ణం శతయోజనమాయతమ్ ।
రామచంద్ర సమాదిష్టం నలసంచయ సంచితమ్ ॥ 67

సేతుం దృష్ట్వా సముద్రస్య బ్రహ్మహత్యాం వ్యపోహతి ।
సేతుం దృష్ట్వా విశుద్ధాత్మా త్వవగాహేత సాగరమ్ ॥ 68

నాలుగు వేదాలను సలక్షణంగా చదువుకున్నా బ్రాహ్మణుని చంపినచో సముద్రసేతుగమన ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికోవలెను. ఆ ప్రాయశ్చిత్తమున సేతు బంధము యొక్క మార్గంలో నిలుచుండి ఛత్రము, చెప్పులు లేక చెడు పనులు చేయుచున్న వారిని వదలిపెట్టి నాలుగు వర్ణముల వారి దగ్గర భిక్షనడుగుకొనవలెను. వారితో అయ్యా నేను బ్రాహ్మణుని చంపినవాడను, మహాపాతకమును చేసిన దుర్మార్గుడను. మీ ఇంటికి భిక్షకై వచ్చినానని తన దోషాన్ని అందరికి చెప్పుకొంటూ భిక్షనడుగుకొనవలెను. అతడు గోకులమందు కాని, గ్రామమందుకాని, నగరమందుకాని, తపోవనములందుకాని, పుణ్యతీర్థములందుకాని, నదీతీరములందుకాని నివసింపవలెను.

ఈ విధముగా తాను చేసిన తప్పును అందరకు చెప్పుకొనుచు పుణ్యప్రదమైన సముద్రసేతువు దగ్గరకు పోవలెను. ఆ సేతువును శ్రీరామచంద్రుని యొక్క ఆజ్ఞపై నలుడు నిర్మించినాడు. అది పదియోజనముల వెడల్పుతో వందయోజనముల పొడవుతో ఉన్నది. అట్టి సేతువును చూచినంత మాత్రమున బ్రహ్మహత్యా పాతకము తొలగిపోవును. అట్టి సేతుబంధనమును చూచి పరిశుద్ధుడై సముద్రమున స్నానము చేయవలెను.

యజేత వాఽశ్వమేధేన రాజా తు పృథివీ పతిః ।

పునః ప్రత్యాగతో వేశ్మ వాసార్థముపసర్పతి ॥ 69

సపుత్రః సహభృత్యశ్చ కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనమ్ ।

గాశ్చైవైకశతం దద్యాచ్చాతుర్విద్యేషు దక్షిణా ॥ 70

బ్రాహ్మణానాం ప్రసాదేన బ్రహ్మహా తు విపద్యతే ।

భూమిని పరిపాలించు రాజు బ్రాహ్మణహత్యను చేసినచో అశ్వమేధయాగమును కూడ చేయవలెను. సముద్రసేతుగమనము తరువాత ఇంటికి తిరిగివచ్చి తన ఇంటిలోనే నివసించవచ్చును. అటు పిమ్మట తన పుత్రులు సేవకులతో కలిసి బ్రాహ్మణులకు భోజనమును పెట్టవలెను. భోజనానంతరము నాలుగు వేదములందు పారంగతులైన బ్రాహ్మణులకు వంద గోవులను దక్షిణగా ఇవ్వవలెను.

ఈ విధముగా చేసినందువలన బ్రాహ్మణుల యొక్క అనుగ్రహము వలన అతడు చేసిన బ్రహ్మహత్యాపాపము తొలగిపోవును.

వింధ్యాదుత్తరతో యస్య సంవాసః పరికీర్తితః ॥ 71

పరాశరమతం తస్య సేతుబంధస్య దర్శనాత్ ।

వింధ్యపర్వతమునకుత్తరమున నున్నవారే బ్రాహ్మణహత్యచేసినప్పుడు సేతుబంధాన్ని దర్శించి తరింతురని పరాశరుని అభిప్రాయము. అనగా ఇది కూడ ఒక ప్రాయశ్చిత్తము. (కావున వింధ్యను దాటి సముద్రము వరకు నడిచి వచ్చి సేతుబంధాన్ని చూచుట అనగా కొన్నివేలకిలో మీటర్లు ప్రయాణము చేసి ఎన్నో వ్యయప్రయాసలనోర్చుకొనుట పుణ్య కార్యమనిపించుకొంటుంది).

సవనస్థాం స్త్రియం హత్వా బ్రహ్మహత్యావ్రతం చరేత్ ॥ 72

గర్భవతియైన స్త్రీని చంపినచో బ్రహ్మహత్య చేసిన పాపము కలుగుతుంది. కావున గర్భవతిని చంపినవాడు బ్రహ్మహత్యా ప్రాయశ్చిత్తాన్ని చేసికొనవలసి యుంటుంది.

సురాపశ్చ ద్విజః కుర్యాన్నదీం గత్వా సముద్రగామ్ ।

చాంద్రాయణే తతశ్చీర్ణం కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనమ్ ॥ 73

అనడుత్సహితాం గాం చ దద్యాద్విప్రేషు దక్షిణామ్ ।

బ్రాహ్మణుడు సురను తాగితే సముద్రమును చేరుచున్న జీవనదికి పోయి, స్నానము

చేసి, చాంద్రాయణ వ్రతాన్ని ఆచరింపవలెను. తరువాత బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టి సద్బ్రాహ్మణునకు ఒక ఆవును ఒక ఎద్దును జతగా దక్షిణ ఈయవలెను.

సురాపానం సకృత్కృత్వా అగ్నివర్ణాం సురాం పిబేత్ ॥ 74

స పావయేదిహాత్మానం ఇహ లోకే పరత్ర చ ।

ఒక మారు సురాపానం చేస్తే అగ్నివంటి సురను అనగా కాలుచున్న సురను ప్రాయశ్చిత్తంగా తాగాలి. దాని వలన తాను పవిత్రుడై ఇహపరలోకములందు పవిత్రుడగుచున్నాడు.

అపహృత్య సువర్ణం తు బ్రాహ్మణస్య తతః స్వయమ్ ॥ 75

గచ్ఛేన్ముశలమాదాయ రాజానం స్వవధాయ తు ।

హతః శుద్ధిమవాప్నోతి రాజ్ఞాఽసౌ ముక్త ఏవ చ ॥ 76

కామమస్తు కృతం యత్స్యాన్నాన్యథా వధమర్హతి ।

బ్రాహ్మణుని ఇంటిలో ఉన్న బంగారాన్ని అపహరిస్తే పశ్చాత్తాపంతో భుజముపై రోకలిని పెట్టుకొని రాజు దగ్గరకు పోయి రాజుతో తాను చేసిన దొంగతనమును తెలిపి అయ్యా! పాపం చేసిన నన్ను వధించండి అని నివేదించుకొనవలెను. అప్పుడు రాజు అతనిని వధిస్తే అతడు పరిశుద్ధుడౌతాడు. కానీ తెలియక దొంగతనం చేస్తే రాజుకు తన దోషాన్ని తెలుపుకొని తగిన దండనను మాత్రము పొందవలెను. అప్పుడతడు వధార్హుడు కాజాలడు

ఆసనాచ్ఛయనాద్యానాత్ సంభాషాత్సహ భోజనాత్ ॥ 77

సంక్రమంతీహ పాపాని తైలబిందురివాంభసి ।

చాంద్రాయణం యావకం చ తులాపురుష ఏవ చ ॥

గవాం చైవానుగమనం సర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ 78

ప్రక్కన కూర్చొన్నందువల్ల, కలిసి పడుకొన్నందువల్ల, ఒకే బండిలో కలిసి ప్రయాణం చేసినందువల్ల, కలిసి మాట్లాడుకున్నందువల్ల, కలసి భోజనము చేసినందువల్ల పాపాలు నీటిలో నూనెచుక్క పద్ధతిలో అంతటా వ్యాపిస్తాయి. అందువల్ల పాపపరిహారార్థం చాంద్రాయణవ్రతం, యావకభోజనం, తులాపురుషదానం, గోవులవెంటపోవుట అను ప్రాయశ్చిత్తాలను చేయాలి.

ఏతత్పారాశరం శాస్త్రం శ్లోకానాం శతపంచకమ్ ।
ద్విర్నవత్యా సమాయుక్తం ధర్మశాస్త్రస్య సంగ్రహః ॥ 79

యథాధ్యయన కర్మాణి ధర్మశాస్త్రమిదం తథా ।
అధ్యేతవ్యం ప్రయత్నేన నియతం స్వర్గ కామినా ॥ 80

ధర్మశాస్త్రానికి సంగ్రహరూపమైన ఈ పరాశర ధర్మశాస్త్రంలో ఐదువందల తొంభైరెండు? శ్లోకాలున్నాయి. వేదాధ్యయనాన్ని నియమంతో చేసినట్లే ఈ ధర్మశాస్త్రాన్ని కూడ నియమ పూర్వకంగా అధ్యయనం చేయాలి. అందువల్ల స్వర్గము మొదలైన కోరికలన్నీ ఫలిస్తాయి.

ఇతి శ్రీపరాశర ప్రోక్త ధర్మశాస్త్రే ద్వాదశోఽ ధ్యాయః ।

పరాశర ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి)న పన్నెండవ అధ్యాయము సమాప్తము.

సమాప్తశ్చాయం గ్రంథః

నల్లంధిఘళ్ లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు వ్రాసిన

పారాశరస్మృతి తెలుగు తాత్పర్యము సమాప్తము.

శ్రీలక్ష్మీనరసింహస్వామి చరణారవిందార్పణమస్తు.

* * *

ఈ పుస్తకం గురించి

కలౌ పారాశరః స్మృతిః అంటూ కలియుగంలో ఉన్నవారు ఆచరించాల్సిన అనేక ధర్మాలు ఇందు తెలుపబడ్డాయి పరాశరస్మృతి మనుస్మృతి ఆపస్తంబ ధర్మసూత్రము మొదలైన వాటికంటె అర్వాచీనమైంది అందువల్లనే కొంత నవీనదృక్పథం ఇందు కనిపిస్తుంది

ఆయా యుగాలననుసరించి ధర్మాలు మారుతాయి కావున ధర్మ వివేచన కూడా కాలానుసారంగా చేయాల్సిందే తప్ప అరకొరగా తమకు తెలిసిన ధర్మాలననుసరించి ఇతరులను తప్పుపట్టుట సరియైంది కాదు

మానవుడు తన సంపాదనలో రాజుకు ఆరవ భాగాన్ని, పూజాది ధర్మ కార్యక్రమాలకు 21వ భాగం, దాన ధర్మాలకు 30వ భాగం (ఈ విధంగా సుమారు 8శాతం) తప్పక వినియోగించాలి ఈ విషయంలో రాజు వైశ్యుడు, బ్రాహ్మణుడు అనే భేదం లేదు

స్త్రీ విషయంలో కఠినమైన నియమాలు చెప్తూనే కొన్ని సమయాలలో స్త్రీలకు పునర్వివాహం చేయవచ్చునని అంటాడు స్త్రీలకు రెండంగుళాల మేర జుట్టు కత్తిరిస్తే చాలు వెండ్రుకలన్నీ గొరగవలసిన అవసరం లేదంటాడు ప్రాయశ్చిత్తములను కూడా స్త్రీ ఒంటరిగా చేయరాదు

బ్రాహ్మణుడు తన ధర్మాలను సక్రమంగా నిర్వర్తింపకపోతే అతడు నామధారక విప్రుడని అపహేళన చేస్తాడు

న్యాయవిచారణ చేయాలంటే ముగ్గురు, ఐదుగురు లేక పదిమంది ఉన్న ధర్మ పరిషత్తు అవసరము న్యాయం గురించి సరియైన జ్ఞానం లేక తనకు తోచినట్లు న్యాయం చెప్తే, తప్పు చేసిన వానిపాపం న్యాయం చెప్పిన ధర్మ పరిషత్సభ్యులకు చెందుతుంది

కొన్ని ప్రాయశ్చిత్తములందు తప్ప పురుషుడు కూడా తలయంతా గొరిగించుకొనవద్దు

గాయత్రీ జపం చేయని ద్విజుడు అపవిత్రుడు గాయత్రి జపం చేస్తూ వేదాధ్యయనం నిత్యం ఆచరించేవాణ్ణి లోకం బాగా ఆదరిస్తుంది

అన్నకంటె ముందు తమ్ముడు వివాహమాడరాదు ఆ విధంగా వివాహమాడ్తే, పిల్లనిచ్చిన వానికి, పెండ్లి చేసికొన్న వానికీ పాపం కలుగుతుందని చెప్తూనే కొన్ని ప్రత్యేక సమయాల్లో ముందు వివాహం చేసికొన్నా తప్పులేదంటాడు

ఇటువంటి అనేక విషయాలు ధర్మవిషయమైన సందేహాలు చాలా తీర్చడం ; కనిపిస్తుంది

ఇటువంటి అమూల్యమైన అనేక విషయాలు పాఠకుని శ్రద్ధ, ఆసక్తులవల్ల తెలుస్తాయి

అందులకే ఈ చిన్న ప్రయత్నం.